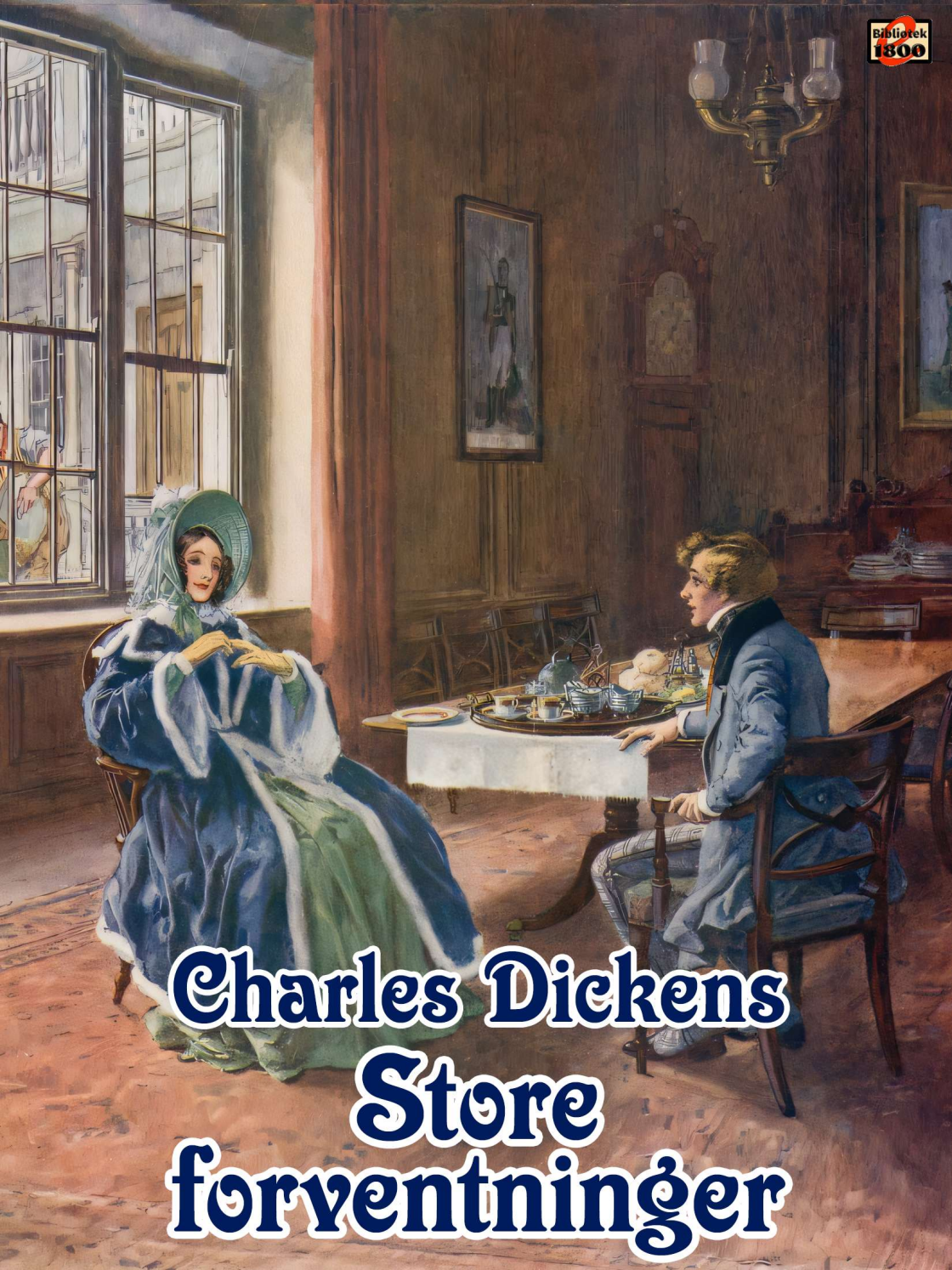

Charles Dickens Store forventninger

Charles Dickens

Store forventninger

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Charles Dickens: *Store forventninger* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og reviderede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Charles Dickens: *Store forventninger* is based upon sources in the public domain worldwide.

This revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Første del

I

Min faders slægtsnavn var Pirrip og mit døbenavn Philip. Men da min spæde tunge ikke kunne få noget længere eller tydeligere ud af begge disse navne end Pip, kaldte jeg mig selv Pip og blev også kaldt således af andre.

Til hjemmel for, at min faders slægtsnavn var Pirrip, har jeg hans ligsten og min søster, mrs. Gargery, der giftede sig med grovsmeden. Da jeg aldrig havde set mine forældre og heller aldrig noget portræt af dem – de levede længe før fotografiens dage – dannede jeg mig mine første urimelige forestillinger om, hvorledes de havde set ud efter deres ligsten. Bogstavernes form på min faders vakte den sære idé hos mig, at han havde været en bredskuldret, før, mørkladen mand med sort, krøllet hår. Af udseendet af indskriften: "*Samt ovennævntes hustru Georgiana,*" uddrog jeg den barnagtige slutning, at min moder havde været fregnet og sygelig, og fem små, rudeformede, omtrent halvanden fod lange sten, der var ordnede i en række langs med graven og helligede mindet om mine fem små brødre, der meget tidligt havde opgivet ævred under kampen for tilværelsen, skylder jeg den urokkelige tro, at de alle var blevet født på ryggen, med deres hænder i deres bukselommer, uden nogen sinde at have taget dem ud her i dette liv.

Vi boede i moseegnen nede ved floden, omtrent en mil fra havet efter flodens løb at regne. Mit første, mest levende og tydelige indtryk af tingenes virkelige tilstand synes jeg at have fået en mindeværdig, rå eftermiddag hen imod aften. Den dag opdagede jeg for vist, at dette sørgelige, med nælder overgroede sted var kirkegården, at Philip Pirrip, her af sognet,

samt ovennævntes hustru Georgiana var døde og begravede; at deres fem spæde børn, Alexander, Bartholomæus, Abraham, Tobias og Roger, ligeledes var døde og begravede; at den mørke, flade, af grøfter, diger og sluser gennemskårne ødemark hinsides kirkegården, hvor der hist og her græssede noget kvæg, var mosen; den dybe, blyfarvede stribe på den anden side af den, floden; den fjerne, vilde egn hvorfra vinden kom susende, havet, og den lille skælvende purk, der blev mere og mere bange for det alt sammen og begyndte at græde, Pip.

"Hold op med den flæben!" råbte en skrækkelig stemme, idet en mand sprang op imellem gravene ved siden af kirkens våbenhus. "Vær stille, du djævleunge, eller jeg skærer halsen over på dig!"

En frygtelig mand i grove, grå klæder og med et stort jern om benet. En mand uden hat, med hullede sko og en gammel klud bundet om hovedet. En mand, der var gennemtrukken af vand, halvt kvalt af dynd, lammet og skåret af sten, brændt af nælder og forrevet af torne. En mand, der hinkede og gøs og stirrede og brummede, og hvis tænder klaprede, idet han tog mig ved hagen.

"Åh, skær ikke halsen over på mig!" bad jeg forfærdet. "Gør det endelig ikke."

"Hvad hedder du?" sagde manden. "Skynd dig!"

"Pip."

"En gang endnu," sagde manden og stirrede på mig.

"Pip. Pip."

"Vis mig, hvor du bor; peg hen på stedet."

Jeg pegede hen, hvor vor landsby lå på den flade flodbred mellem ellebuskene og de kappede træer.

Efter at have set et øjeblik på mig vendte manden mig op og ned og tømte mine lommer, men der var ikke andet i dem end et stykke brød. Da kirken kom til sig selv igen – for hans tag havde været så kraftigt og pludseligt, af kirken havde slået en kolbøtte for mine øjne, og jeg havde set spiret under mine ben – sad jeg på en høj ligsten og skælvede, mens han grådigt åd brødet.

"Sikke tykke kinder du har, din unge hvalp." sagde manden og slikkede sig om munden.

Jeg tror nok, de var tykke, skønt jeg den gang var lille af min alder og ikke stærk.

"Min sjæl, om jeg ikke kunne spise dem," sagde manden med en truende hovedrysten. "Jeg kunne næsten have lyst til det."

Jeg ytrede det inderlige håb, at han ville lade det være og klamrede mig fastere til ligstenen, dels for at holde mig ved den, dels for ikke at græde.

"Hør nu efter!" sagde manden, "hvor er din moder?"

"Der!" svarede jeg.

Han studsede, løb et kort stykke og blev derpå stående og så sig over skulderen.

"Der," forklarede jeg frygtsomt, "sampt Georgiana. – Det er min moder."

"Nå sådan!" sagde han, idet han kom tilbage. "Og det er din fader der ved siden af din moder?"

"Ja," svarede jeg, "også han, her af sognet."

"Hm!" mumlede han derpå, idet han betænkte sig, "hos hvem lever du – hvis du får lov til at leve, hvad jeg endnu ikke er blevet enig med mig selv om?"

"Min søster – mrs. Joe Gargery – grovsmeden Joe Gargerys kone."

"Grovsmed, siger du?" sagde han og så ned på sit ben.

Efter flere gange at have set mørkt på sit ben og på mig, kom han rettere hen til min ligsten, greb mig ved armene og holdt mig så langt ud fra sig, som han kunne, så at hans øjne så skarpt ned i mine og mine hjælpeløst op i hans.

"Hør nu vel efter," sagde han, "For nu gælder det, om du skal have lov til at leve. Du ved jo, hvad en fil er?"

"Ja."

"Og du ved jo, hvad fødevarer er?"

"Ja."

Ved hvert spørgsmål rystede han mig for at give mig en stærkere følelse af min hjælpeløse og farefulde stilling.

"Du skaffer mig en fil, og du skaffer mig fødevarer. Og du bringer mig begge dele, eller også river jeg hjerte og lever ud på dig."

Ved hver af disse sætninger rystede han mig.

Jeg var skrækkelig bange og så svimmel, at jeg klyngede mig til ham med begge hænder og sagde:

"Hvis De ville være så god at lade mig holde mig oprejst, fik jeg måske ikke ondt og kunne måske høre bedre efter."

Han gav mig en frygtelig dukkert, så at kirken sprang over sin egen vejrhane, hvorpå han rejste mig op på ligstenen og blev ved i følgende rædsomme udtryk:

"I morgen tidlig skaffer du mig filen og fødevarerne og bringer mig dem i det gamle batteri derovre. Det gør du og vover ikke at røbe med et eneste ord eller tegn, at du har set sådan et menneske som mig eller overhovedet noget menneske,

så skal du få lov til at leve. Gør du det ikke, eller hvis du ikke til punkt og prikke retter dig efter, hvad jeg sagde, så bliver hjertet og leveren revet ud af livet på dig og stegt og spist. Jeg er nemlig ikke alene, som du måske tror. Der er en ung mand, som holder sig skjult sammen med mig, og i sammenligning med denne unge mand er jeg en engel. Denne unge mand hører hvert ord, jeg siger, og han har et hemmeligt middel, hvorved han kan komme en dreng til livs og få fat på hans hjerte og hans lever. Det kan ikke nytte, at en dreng vil prøve på at skjule sig for ham. En dreng kan lukke sin dør, ligge varmt i sin seng, svøbe sig ind i lagenerne, trække dynen op over hovedet og tro sig vel gemt, men denne unge mand vil alligevel snige sig ind til ham og sprætte ham op. Allerede nu har jeg meget ondt ved at hindre ham fra at gøre dig noget. Det er med nød og næppe, at jeg kan holde ham borte fra dine indvolde. Nå, hvad siger du så?"

Jeg sagde, at jeg ville skaffe ham filen og de madlevninger, jeg kunne få fat på, og bringe ham dem i batteriet tidlig næste morgen.

"Sig, at Gud må straffe dig, hvis du ikke gør det!"

Jeg sagde det. Og han løftede mig ned.

"Glem nu ikke," fortsatte han, "hvad du har lovet, og glem ikke den unge mand og stik så hjem."

"Go-god nat," stammede jeg.

"Jo det skal jeg love for!" sagde han og skottede til alle sider hen over den kolde, fugtige flade. "Bare jeg var en frø eller en ål."

Samtidig knugede han sin gysende krop med begge armene, idet han slyngede dem omkring sig, ligesom for at holde sig selv sammen, og hinkede hen til den lave kirkegårdsmur. Mens

jeg så ham bane sig vej mellem nældeerne og tjørnene, der indhegnede de grønne tuer, så det for mine unge øjne ud, som om han søgte at undgå de dødes hænder, der strakte sig forsigtig op af gravene for at gribe ham om anklerne og trække ham ned.

Da han var kommet hen til kirkegårdsmuren, kravlede han over den, som om hans ben var stive og trætte, og vendte sig derpå om for at se efter mig. Jeg vendte straks ansigtet hjemefter og brugte mine ben, det bedste jeg kunne, men straks efter så jeg mig tilbage og så ham gå videre ned mod floden.

Da jeg blev stående for at se efter ham, tog mosen sig ud som en lang, sort, vandret stribe, og floden som en anden vandret stribe, der dog hverken var så bred og heller ikke så sort, mens himmelen var en række lange, truende, røde og sorte striber imellem hinanden. På flodbredden kunne jeg uklart skimte de eneste to sorte genstande i den hele udsigt, som syntes at stå oprejst. Den ene af dem var det sømærke, hvorefter søfolkene styrede, og som lignede en båndløs tønne på en stang – en styg tingest, når man var i nærheden af den; den anden en galge, hvori der hang nogle lænker, som tidligere havde båret en sørøver. Manden hinkede hen mod galgen, som om han havde været sørøveren, der var kommet til live igen og var steget ned og nu vendte tilbage for at hænge sig selv op. Jeg fik en frygtelig rystelse ved tanken om dette, og da jeg så kvæget række hovedet op for at glo efter ham, undrede jeg mig over, om det tænkte det samme. Jeg så mig rundt omkring efter den skrækkelige unge mand, men kunne ikke se spor af ham; men nu blev jeg igen bange og løb hjem uden at standse.

2

Min søster var over tyve år ældre end jeg og havde i sine egne, så vel som i naboernes øjne indlagt sig store fortjenester ved at have "flasket mig op" med egen hånd. Da jeg på den tid selv skulle forklare mig dette udtryk og vidste, at hun havde en tung og hård hånd, som hun var vant til at lægge både på sin mand og på mig, troede jeg, at Joe Gargery og jeg begge var blevet flasket op med hendes egen hånd.

Denne søster var ingenlunde køn, og jeg havde en uklar forestilling om, at hun måtte have tvunget Joe Gargery til at gifte sig med hende ved at flaske ham op. Joe var blond; hans hørgule hår hang i lokker ned på begge sider af hans glatte ansigt, og hans øjne var af en så ubestemt blå farve, at den syntes på en eller anden måde at være blevet blandet sammen med det hvide i dem. I øvrigt var han en blid, godmodig, fredsommelig, føjelig, sølle fyr, en slags Herkules både i styrke og i svaghed.

Min søster, der havde sort hår og sorte øjne, var så påfaldende rød i huden, at jeg undertiden spurgte mig selv, om det ikke var muligt, at hun vaskede sig med et rivejern i stedet for med sæbe. Hun var høj og knoklet og gik næsten altid med et groft forklæde, der var bundet sammen bag på hende med to stropper og fortil havde en uindtagelig smæk, der var hel fuld af sy- og knappenåle. Sig selv regnede hun det til stor ære og Joe til stor skam, at hun gik så meget med dette forklæde, skønt jeg ingen grund så til, at hun gik med det, eller til, at hun, hvis hun ikke ville gå med det, ikke tog det af hver dag.

Joes smedje lå tæt ved vort hus, der var af træ som mange, ja de fleste huse i vor egn på den tid. Da jeg kom løbende hjem fra kirkegården, var smedjen lukket, og Joe sad alene i køkkenet. Eftersom Joe og jeg var lidelsesfæller og meddelte hinanden vore lidelser, gjorde han mig straks en fortrolig meddelelse, i samme øjeblik jeg løftede dørklinken op og tittede ind til ham.

"Min kone har været en halv snes gange ude for at se efter dig, Pip; og nu er hun ude igen, det bliver en i tilgift."

"Er hun?"

"Ja, og hvad værre er, hun har taget rygvarmeren med."

Ved dette sørgelige budskab gav jeg mig til at dreje rundt på den eneste knap i min vest og så yderst modfalden på ilden. Rygvarmeren var et spanskrør, der var blevet ganske glat af idelige sammenstød med mine varmede rygstykker.

"Hun satte sig ned," sagde Joe, "og rejste sig igen, snappede rygvarmeren og stormede ud. Det gjorde hun," sagde Joe, idet han pirrede op i ilden med ildrageren og så på den, "hun stormede ud."

"Har hun været længe borte, Joe?"

Jeg behandlede ham altid som en slags større barn og kun som min ligemand.

"Denne gang," sagde Joe og skottede op til Nürnberg-uret, "har hun været på farten i sådan en fem minutter. Men der kommer hun! Stil dig bag døren, min dreng, og gem dig bag håndklædet."

Dette råd fulgte jeg; men da min søster smækkede døren op på vidt gab og mærkede en hindring bag ved den, gættede hun øjeblikkelig årsagen og brugte rygvarmeren til nærmere undersøgelse. Hun endte med at kaste mig – jeg tjente hende

nemlig ofte til et ægteskabeligt kasteskyts – over til Joe, der var glad ved at få fat på mig, på hvilken måde det så blev, og skubbede mig ind i skorstenen, hvor han roligt forskansede mig med sit store ben.

"Hvor har du været, din unge abekat?" spurgte hun og stampede med foden. "Sig mig straks, hvad du har taget dig for for at pine livet af mig med angst og ærgrelse, eller jeg trækker dig ud der af kroen, om du så var halvhundrede Pip'er og han fem hundrede Gargery'er."

"Jeg har bare været henne på kirkegården," svarede jeg fra min skammel, mens jeg græd og gned min ryg.

"Hvis jeg ikke havde været, ville du for længe siden have været på kirkegården og blevet der med det samme. Hvem har flasket dig op?"

"Det har du," svarede jeg.

"Og hvorfor gjorde jeg det, det gad jeg nok vide!"

Jeg klynkede: "Det ved jeg ikke."

"Ja, jeg ikke heller, men det ved jeg, at jeg aldrig mere gør det. Jeg kan med sandhed sige, at jeg ikke har haft dette forklæde af min krop, siden du blev født. Det er slemt nok at være gift med en grovsmed – og det oven i købet en Gargery – uden også at være din moder."

Mine tanker fo'r vild fra dette spørgsmål, mens jeg så mismodigt på ilden; for flygtningen med jernet om benet ude i mosen, den gådefulde unge mand, filen, fødevarerne og det rædsomme løfte, hvorved jeg havde forpligtet mig til at stjæle på disse skærmende enemærker, viste sig for mig i de straffende kul.

"Ha!" sagde hun og satte rygvarmeren hen på dens plads, "på kirkegården! I må nok sige på kirkegården, I to!" I forbigående sagt, havde den ene af os slet ikke sagt det. "I driver nok mig ud på kirkegården med det første, og I ville blive et dejligt par uden mig!"

Idet hun gav sig i færd med tetøjet, tittede Joe ned på mig over sit ben, som om han i tankerne lagde mig og sig sammen og udregnede, hvad for et par vi i virkeligheden ville danne under de nævnte sørgelige omstændigheder. Derpå sad han og følte på sit horgule hår og skæg og fulgte sin kone med sine blå øjne, således som det altid var hans vane, når der var torden i luften.

Min søster havde en egen, uforanderlig måde at skære smørrebrød til os på. Først klemte hun med sin venstre hånd brødet hårdt og fast ind mod sin smæk, hvorved der snart kom en synål og snart en knappenål ind i det, som vi bagefter fik i munden. Derpå tog hun noget smør – ikke for meget – på en kniv og bredte det på brødet således som apotekerne stryger et plaster, idet hun brugte begge sider af kniven med et behændigt tag og skrabede og glattede smørret rundt om skorpen. Så gav hun kniven et rask, sidste strøg på kanten af plasteret og savede derefter en dygtig tyk rundtenom af brødet, som hun sluttelig huggede i to lige store dele, hvoraf Joe fik den ene og jeg den anden.

Ved denne lejlighed vovede jeg ikke, hvor sulten jeg end var, at spise mit stykke, idet jeg indså, at jeg måtte have noget i reserve til min skrækkelige bekendt og hans staldbroder, den endnu skrækkeligere unge mand. Jeg vidste, at min søster var en meget striks husholderske, og at mine tyvagtige

ransagninger rimeligvis intet ville finde i madskabet. Jeg besluttede derfor at gemme min smørrebrødshumpel i mit ene bukseben.

Den kraftanstrengelse, der udfordredes for at udføre dette forsæt, forekom mig aldeles forfærdelig. Det var, som om jeg skulle beslutte mig til at springe ned fra det øverste af et højt hus eller styrte mig ud i et dybt vand, og den intetanende Joe gjorde mig det endnu vanskeligere. Som følge af vort frimureri som lidelsesfæller og hans godmodige kammeratlige forhold til mig, var det vor vane om aftenen at sammenligne, hvor langt vi havde bidt os gennem vore humpler, ved nu og da stiltiende at række dem i vejret til gensidig beundring. I aften opfordrede Joe mig flere gange ved at vise mig sin hurtigt forsvindende skive til at begynde vor sædvanlige, venskabelige kappestrid, men fandt mig hver gang med mit gule krus med te på det ene knæ og med mit urørte smørrebrød på det andet. Til sidst indså jeg i min fortvivlelse, at det, jeg havde sat mig for, måtte gøres, hvorfor jeg benyttede et øjeblik, da Joe nylig havde set på mig, og fik mit smørrebrød ned i mit bukseben.

Joe var åbenbart blevet urolig over, hvad han troede var mangel på appetit hos mig, og tog en tankefuld bid af sin skive, der ikke syntes at smage ham. Han vendte og drejede den meget længere i munden end sædvanligt, betænkte sig og slugte den til sidst som en pille. Men ret som han ville tage sig endnu en bid og netop havde lagt hovedet på den ene side for at bide ordentlig til, faldt hans øje på mig. Og han så da, at mit smørrebrød var borte. Den forundring og forfærdelse, hvormed Joe standsede på tærskelen til sin bid og stirrede på mig, var alt for tydelig til at undgå min søsters opmærksomhed.

"Hvad er der nu på færde?" sagde hun skarpt.

"Hør!" mumlede Joe og rystede alvorligt formanende på hovedet ad mig. "Pip, min dreng, det har du ikke godt af, det bliver siddende et sted; du kan ikke have tygget det."

"Hvad er der nu på færde?" gentog min søster i en endnu skarpere tone end før.

"Kan du hoste lidt af det op, Pip, vil jeg råde dig at gøre det," sagde Joe ganske forskrækket. "Bordskik er bordskik, men ens helse er dog altid ens helse."

Nu var min søster blevet aldeles desperat, hvorfor hun fo'r løs på Joe, greb ham med begge hænder i hans skæg og dunkede hans hoved mod væggen bag ved ham, mens jeg sad i krogen og så brødebetyngtet til.

"Måske du nu vil sige, hvad der er på færde," sagde min søster, ganske åndeløs, "du sætter jo et par øjne op som en stukken gris!"

Joe så hjælpeløs på hende, tog sig en hjælpeløs bid og så atter på mig.

"Hør, Pip," sagde Joe højtideligt i en fortrolig tone, som om vi to var ganske alene, "du og jeg har altid været gode venner, og jeg skal være den sidste, der røber dig. Men en sådan mundfuld," her flyttede han sin stol og så omkring på gulvet og derefter igen på mig, "at sluge en sådan mundfuld på en gang!"

"Har han slugt sin mad?" råbte min søster.

"Jeg vil sige dig, min dreng," sagde Joe, idet han så på mig og ikke på mrs. Joe, "jeg har selv mange gange slugt min mad, da jeg var på din alder, og som dreng har jeg været blandt mange slughalse, men endnu har jeg aldrig set din lige, og det er en Guds lykke, at du ikke er blevet kvalt!"

Min søster dykkede ned efter mig og fiskede mig op ved håret uden at sige andet end de skrækkelige ord: "Kom, så skal jeg kurere dig."

Et eller andet medicinsk uhyre havde i disse dage genindført tjærevand som et ypperligt lægemiddel, og min søster havde altid et forråd af det stående i hjørneskabet, da hun troede fuldt og fast på, at det var lige så virksomt, som det var væmmeligt. I heldigste tilfælde fik jeg så meget af denne eliksir at styrke mig på, at jeg følte ved mig selv, at jeg gik omkring og lugtede som et nyt stakit, men den aften krævede min farlige tilstand en hel pægl af miksturen, der blev hældt ned i halsen på mig, mens min søster holdt mit hoved under sin arm, ligesom en støvle i en støvleknægt. Joe slap med en halv pægl, men måtte selv synke den – til stor plage for ham, mens han sad og gumlede og grublede foran ilden, "fordi han havde haft et tilfælde." At dømme efter mig selv, tør jeg sige, at han sikkert fik et tilfælde bagefter, hvis han ikke havde haft et i forvejen.

Samvittigheden er en skrækkelig ting, når den anklager nogen, hvad enten det er en mand eller en dreng, men når denne hemmelige byrde hos en dreng virker i forening med en anden hemmelig byrde nede i hans bukseben, er det, som jeg kan bevidne, en ren tortur. Den brødefulde bevidsthed om, at jeg tænkte på at stjæle fra min søster – det faldt mig ikke ind, at jeg også stjal fra Joe, da jeg aldrig tænkte mig noget af det, der hørte til huset, som hans – var i forening med nødvendigheden af at holde den ene hånd på mit smørrebrød, når jeg sad eller blev sendt om i køkkenet, mere ved at gøre mig vanvittig. Og når så blæsten fik ilden til at gløde og flimre, troede jeg at høre manden med jernet om benet råbe udenfor, af han hverken

kunne eller ville sulte til i morgen, men straks måtte have noget at spise. Til andre tider tænkte jeg, hvad om den unge mand, der kun med så megen møje havde ladet sig holde fra at bade sine hænder i mit blod, gav efter for en medfødt utålmodighed eller tog fejl af tiden og troede at have krav på mit hjerte og min lever i aften i stedet for i morgen! Har håret rejst sig på nogens hoved af skræk, må mit have gjort det den gang. Men måske har ingens nogen sinde gjort det.

Det var juleaften, og jeg skulle røre buddingen til næste dag med en træske fra syv til otte. Jeg begyndte på det med byrden på mit ben og den bragte mig atter til at tænke på manden med byrden på *hans* ben – men fandt, at anstrengelsen havde en eventyrlig tendens til at drive smørrebrødet ud neden for min ankel. Heldigvis slap jeg bort og gemte denne del af min samvittighed oppe på mit kvistkammer.

"Tys!" sagde jeg, da jeg var færdig med at røre og endnu sad og varmede mig lidt i skorstenskrogen, førend jeg blev jaget i seng. "Var det kanonskud, Joe?"

"Så!" sagde Joe, "igen en fange stukket af!"

"Hvad vil det sige?" spurgte jeg.

Min søster, der altid påtog sig alle forklaringer, sagde bidsk: "Undvegen, undvegen," og gav mig fortolkningen, som om det havde været tjærevand.

Mens hun sad med hovedet bøjet over sit sytøj, satte jeg min mund i lave for at spørge Joe: "Hvad er en fange?" og Joe satte sin mund i lave for at give et så omstændeligt svar, at jeg ikke kunne få andet ud af det end det ene ord "Pip."

"I aftes," sagde Joe højt, "flygtede der en fange, efter at vagtskuddet var affyret, og så skød de alarmskud efter ham. Og

nu lader der til, at de skyder alarmskud efter endnu en."

"Hvem skyder?" spurgte jeg.

"Pokker står i den dreng!" tog min søster til orde og rynkede panden ad mig, "som han kan spørge! Spørg ikke, så lyver man dig ikke noget for."

Det var ikke synderlig høfligt mod hende selv, forekom det mig, at tale om, at hun ville lyve mig noget for, selv om jeg spurgte. Men hun var aldrig høflig, undtagen når der var fremmede.

I dette øjeblik forøgede Joe i høj grad min nysgerrighed ved at gøre sig den største umage for at lukke munden så højt op som muligt og sætte den i lave til et ord, der forekom mig at ligne "banke," hvorfor jeg helt naturlig pegede på min søster og satte min mund i lave til at sige "hun?" Men det ville Joe slet ikke høre noget om og spilede atter munden op og pressede formen af et meget fyndigt ord ud af den. Jeg kunne imidlertid ikke blive klog på dette ord.

"Sig mig," sagde jeg, som en sidste udvej, til min søster, "jeg ville så gerne vide – hvis du ikke har alt for meget imod det – hvorfra skydningen kommer?"

"Gud velsigne drengen!" udbrød hun, som om hun egentlig ikke mente dette, men snarere det modsatte, "fra fangeskibene."

"Å!" sagde jeg og så på Joe, "fangeskibene."

Joe hostede bebrejdende, som om han ville sige: "Ja, det sagde jeg dig jo."

"Men hvad er fangeskibe for noget?" spurgte jeg.

"Således går det altid med den dreng!" udbrød min søster, idet hun rystede på hovedet ad mig. "Svarer man ham på et

spørgsmål, gør han straks en halv snes til. Fangeskibe er de skibe, der ligger lige ud for mosen."

"Hvad er det da for folk, der bliver sat på fangeskibene, og hvorfor bliver de sat på dem?" sagde jeg ganske i almindelighed og i stille fortvivlelse.

Men dette var for meget for hende. Hun rejste sig øjeblikkelig op.

"Hør, ved du hvad, knægt, jeg har ikke flasket dig op, for at du skal plage livet af folk. Det ville være en skam for mig og ingen ros, hvis jeg havde. Folk bliver sat på fangeskibene, fordi de myrder og stjæler og bedrager og gør al slags ondt, og de begynder altid med at spørge. Og nu i seng med dig."

Jeg fik aldrig lys til at gå i seng ved. Og mens jeg gik ovenpå i mørke, idet mit hoved værkede, fordi min søsters fingerbøl havde spillet på tamburin på det for at akkompagnere hendes sidste ord, kom jeg til en frygtelig erkendelse af, at fangeskibene lå så bekvemt nær for mig. Jeg var åbenbart allerede på vejen til dem; jeg havde begyndt med at spørge og var i færd med at stjæle.

Siden den tid, der nu ligger temmelig langt tilbage, har jeg ofte tænkt på, at kun få ved, hvilke hemmelige tanker der rører sig hos det barn, som lider af angst. Det gør intet til sagen, hvor urimelig angsten er, når den kun er til stede. Jeg svævede i dødelig angst for den unge mand, der havde lyst til mit hjerte og min lever; jeg svævede i dødelig angst for ham med jernet om benet; jeg svævede i dødelig angst for mig selv, hvem et frygteligt løfte var blevet afkrævet; jeg havde intet håb om at blive frigjort af min almægtige søster, der altid stødte mig fra

sig; jeg er bange for at tanke på, hvad jeg i min hemmelige angst kunne have gjort, hvis noget var blevet forlangt af mig.

Hvis jeg overhovedet sov den nat, var det kun for at bilde mig ind, at jeg med en stærk springflod drev ned ad floden til fangeskibene, mens en spøgelsesagtig sørøver, idet jeg kom forbi galgen, råbte til mig gennem en råber, at jeg gjorde bedst i straks at komme i land og lade mig hænge. Jeg var bange for at sove, selv om jeg havde kunnet, da jeg vidste, at jeg med det første svage morgengry måtte plyndre spisekammeret. Det lod sig ikke gøre om natten, da man den gang ikke kunne få lys ved hjælp af en tændstik. For at få lys måtte jeg have slået ild med sten og stål og gjort en larm som sørøveren selv, når han raslede med sine lænker.

Så snart det store, sorte fløjls-ligklæde uden for mit lille vindue blev isprængt med gråt, stod jeg op og gik ned. Idet hvert knagende trappetrin råbte efter mig: "Stop tyven!" og "Stå op, mrs. Joe!" I spisekammeret, der på grund af julefesten var langt rigeligere forsynet end sædvanlig, blev jeg meget forskrækket over en hare, der var hængt op ved bagbenene, og som jeg næsten troede at gribe i at blinke med øjnene, mens jeg stod med ryggen halvt vendt imod den. Jeg havde ingen tid til undersøgelse, ingen tid til at vælge, ingen tid til noget, for jeg havde ingen tid at undvære. Jeg stjal noget brød, nogle osteskorper, omtrent en halv krukkefuld kødfars, som jeg bandt ind i mit lommeterørklæde sammen med min humpel fra den foregående aften, noget brændevin af en stendunk, hvilket jeg hældte i en flaske – som jeg hemmeligt brugte oppe på mit kammer, når jeg lavede den berusende drik lakridsvand – hvorpå jeg atter fyldte stendunken af et på køkkenbordet

stående krus, desuden et kødben med meget lidt kød på, og en dejlig, rund, fast skinkepostej. Jeg var nær gået min vej uden postejen, men jeg fristedes til at klatre op på en hylde for at se, hvad det var, der var sat så omhyggeligt til side i en krog i et tildækket lerfad, og da jeg så, at det var postejen, tog jeg den i håb om, at den ikke skulle bruges med det første og ikke ville blive savnet snart.

I køkkenet var der en dør, som gik ind til smedjen. Og denne dør åbnede jeg og tog en fil blandt Joes værktøj. Derpå slog jeg igen slåen for, åbnede den dør, ad hvilken jeg var kommet ind den foregående aften, lukkede den efter mig og løb ud til den tågede mose.

3

Det var en rimfuld og meget fugtig morgen. Jeg havde set fugtigheden ligge uden på mit lille vindue, som om en nisse havde grædt der hele natten og brugt vinduet til lommetørklæde. Nu så jeg fugtigheden ligge på de nøgne hække og det tynde græs som en slags groft spindelvæv og hænge fra gren til gren og blad til blad. Alle led og rækværk var våde og klamme, og mosetågen var så tyk, at træarmen på pælen, som viste folk vejen til vor landsby, ikke kunne ses af mig, førend jeg var ganske tæt ved den. Men idet jeg da så op efter den, mens den dryppede, forekom den min nedtrykte samvittighed som et genfærd, der fordømte mig til fangeskibene.

Tågen blev endnu tættere, da jeg kom ud i mosen, så at enhver genstand syntes at løbe imod mig, i stedet for at det var mig, der løb imod alt, hvilket var højst ubehageligt for et brødebetyngt sind. Sluserne, grøfterne og digerne kom farende løs på mig igennem tågen, som om de råbte så tydeligt, som det vel var muligt: "En dreng, der har stjålet en skinkepostej! Stop ham!" Med samme pludselighed fo'r køerne løs på mig, idet et "halløj, din lille tyveknægt!" stirrede ud af deres øjne og dampede ud af deres næseboer. Især fæstede en sort stud med hvid halskrave, som til med for min vakte samvittighed havde en vis præstelig mine, sine øjne så stift på mig og drejede sit plumpe hoved så anklagende om efter mig, at jeg gav mig til at klynke: "Jeg kunne ikke gøre for det! Det var ikke til mig selv, jeg tog det!" hvorpå den udstødte en røgsky af

sin næse og forsvandt, idet den slog bagop og stak halen i vejret.

Imidlertid nærmede jeg mig mere og mere floden; men hvor hurtigt jeg end gik, kunne jeg alligevel ikke få varme i mine fødder, som den fugtige kulde syntes at være smedet lige så fast til som jernet om benet på den mand, jeg løb i møde. Jeg kendte ganske godt vejen til batteriet, da jeg havde været der en søndag med Joe, som, mens han sad på en gammel kanon, havde sagt mig, at når jeg var kommet rigtig i lære hos ham, skulle vi have sådanne løjer der. Tågen forvirrede mig dog så meget, at jeg gik for langt til højre og følgelig måtte vende tilbage langs med floden på den dæmning af løse sten og pæle, som skulle holde højvandet ude. Mens jeg nu banede mig vej her, det bedste jeg kunne, og netop som jeg var sprunget over en grøft, som jeg vidste var tæt ved batteriet, og var kommet op på diget på den anden side af grøften, så jeg manden sidde lige foran mig. Han vendte ryggen til mig, havde lagt armene over kors og rokkede søvndrukken frem og tilbage.

Da jeg troede, at han ville blive endnu gladere, når jeg kom således uventet over ham med hans frokost, gik jeg sagte hen til ham og slog ham på skulderen. Øjeblikkelig sprang han op, og det var ikke den samme mand, men en anden!

Dog var denne mand også iført grove, grå klæder og havde et stort jern om benet og var halt, hæs og forfrossen og ganske, som den anden mand havde været, med undtagelse af, at han ikke havde det samme ansigt og havde en flad, bredskygget, lavpuldet filthat på hovedet. Alt dette så jeg i et øjeblik, for jeg havde kun et øjeblik at se i. Han bandede mig, slog efter mig – det var et usikkert, mat slag, der forfejlede mig og nær havde

revet ham selv over ende – og derpå løb han af sted ind i tågen og snublede flere gange, og så tabte jeg ham af syne.

"Det er den unge mand," tænkte jeg og følte mit hjerte banke ved denne tanke, og jeg ville sikkert også have følt smerte i min lever, hvis jeg havde vidst, hvor den sad.

Kort efter kom jeg til batteriet, og der stod den rigtige mand og knugede sig og hinkede frem og tilbage, som om han ikke havde gjort andet hele den udslagne nat igennem. Han var skrækkelig forfrossen, så at jeg halvvejs ventede at se ham synke om for mine øjne og dø af kulde. Og så så hans øjne så rædsomt forsultne ud, at jeg, da jeg rakte ham filen, og han lagde sig i græsset, troede, at han ville have spist den, hvis han ikke havde opdaget min bylt. Denne gang endevendte han mig ikke for at få fat på, hvad jeg havde, men lod mig blive stående oprejst, mens jeg åbnede bylten og tømte mine lommer.

"Hvad er der i flasken, dreng?" spurgte han.

"Brændevin," svarede jeg.

Han var allerede i færd med at proppe kødfarsen ned i sin hals på den underligste måde – snarere som om han havde frygtelig travlt med at få den gemt hen et eller andet sted, end som om han spiste den – men holdt op for at drikke noget af brændevinen. Han rystede hele tiden så voldsomt, at det var med nød og næppe, at han kunne holde flaskehalsen mellem tænderne uden at bide den af.

"De har vist feber," sagde jeg.

"Jeg er noget nær af samme mening, dreng."

"Den er slem her på egnen. De har ligget ude i mosen, og man får så let feber der, og gigt med."

"Da vil jeg spise min frokost, førend det bliver min død," sagde han. "Det ville jeg gøre, om jeg så straks efter skulle klynges op i galgen der henne. Så længe vil jeg holde ud, det kan du bande på!"

Han slugte kødfars, kødben, brød, ost og skinkepostej, alt sammen på en gang, men stirrede med det samme mistroisk ud i tågen rundt omkring os og standsede ofte – standsede endog sine kæbeben for at lytte. En eller anden virkelig eller indbildt lyd, en klingren ude på floden eller en pusten af et dyr i mosen bragte ham nu til at studse, og pludselig sagde han:

"Du er dog vel ikke en troløs, lille satan? Du har dog vel ingen talt med?"

"Nej, nej."

"Eller bedt nogen følge bag efter dig?"

"Nej."

"Godt," sagde han, "jeg tror dig. Du måtte da også være en glubsk, ung blodhund, hvis du i din alder kunne hjælpe med til at jage et usselt kræ til døde."

Der kom en lyd fra hans hals, ligesom der sad et urværk derinde, der skulle til at slå, og han strøg sit pjaltede, grove ærme hen over øjnene.

Idet jeg ynkedes over hans ulykkelige tilstand og iagttog ham, mens han gav sig i lag med resterne af skinkepostej, dristede jeg mig til at sige:

"Det glæder mig, at det smager Dem."

"Tak, min dreng; ja det gør det."

Jeg havde ofte holdt øje med en stor hund, vi havde, når den åd sin føde, og opdagede nu en afgjort lighed mellem måden, hvorpå hunden og manden spiste. Manden bed glubsk, stærkt,

pludseligt til, ganske ligesom hunden; slugte eller snappede snarere hver mundfuld alt for tidligt og hurtigt i sig, som om der var fare for, at nogen skulle komme og tage maden fra ham. Han var alt for urolig i sit sind til ret at kunne nyde den, forekom det mig, eller til at ville have nogen til at spise sammen med sig, uden at slå tænderne i gæsten, i alt dette havde han en stærk lighed med hunden.

"Jeg er bange for, at De ikke levner noget til ham," sagde jeg efter en pause, hvori jeg havde tænkt over, om det også var høfligt at sige dette. "Der er ikke mere at få, hvor det kom fra." Det var denne vished, som drev mig til at lade dette vink falde.

"Levne noget til ham? Hvad for en ham?" spurgte min ven, idet han holdt op med at gumle.

"Den unge mand, De talte om; han, der var skjult sammen med Dem."

"Ja vist!" svarede han med en rå latter. "Han? Ja, ja! *Han* trænger ikke til fødevarer."

"Da synes jeg dog, at han så ud til det."

Manden holdt op at spise og så på mig med et skarpt blik og den største overraskelse.

"Så ud til det? Hvornår?"

"For ganske nylig."

"Hvor?"

"Der henne," svarede jeg og pegede, "hvor jeg fandt ham nikkende i søvne og troede, at det var Dem."

Han greb mig i kraven og stirrede således på mig, at jeg troede, at han igen havde fået lyst til at skære halsen over på mig.

"Han var klædt ligesom De, kun at han havde hat på," forklarede jeg skælvende, "og – og," jeg gjorde mig al umage for at fremsætte dette så hensynsfuldt som muligt, "og havde – samme grund til at ville låne en fil. Hørte De ikke kanonskuddene i aftes?"

"Der blev altså virkelig skudt!" sagde han ved sig selv.

"Det undrer mig, at De ikke er mere vis på det," svarede jeg, "for vi hørte det hjemme, og det er dog længere borte, og vi var oven i købet inde i stuen."

"Ja, ser du," sagde han, "når et menneske er alene i disse moradser med et ørt hoved og en tom mave og lige ved at dø af sult og kulde, hører han intet andet hele natten end kanonskud og råb. Hører! Han ser soldaterne, hvis røde trøjer oplyses af de fakler, der bæres foran dem, slutter sig sammen om ham. Hører sit nummer blive råbt op, sig selv råbt an, hører geværernes raslen, hører kommandoordene: 'Færdig! An! Tag godt sigte på ham, folk!' og gribes – og der er ikke noget! Så vist som jeg står her, så har jeg i nat set hundrede patruljer rykke frem i sluttet orden – pokker tage dem med deres trap, trap. Og skydningen! Jeg har set tågen ryste af kanonskuddene, efter at det var blevet højlys dag. – Men den mand," alt det andet havde han sagt, som om han havde glemt, at jeg var til stede, "lagde du mærke til noget ved ham?"

"Hans ansigt var slemt forslået," sagde jeg.

"Dog ikke her?" udbrød manden og slog sig ubarmhjertigt på sin venstre kind med sin flade hånd.

"Jo der!"

"Hvor er han?"

De få fødemidler, der var tilbage, stoppede han inden for sin grå trøje.

"Vis mig, hvor han gik hen. Jeg vil forfølge hans spor som en blodhund. Det fordømte jern på mit ømme ben. Giv mig filen."

Jeg viste den retning, i hvilken tågen havde skjult den anden mand, og han så et øjeblik derhen, men kastede sig straks efter ned i det stride, våde græs og filede på sit jern som en vanvittig, uden at ænse hverken mig eller sit ben. Skønt det havde et gammelt sår og var blodigt, tog han lige så hårdt på det, som om der ikke havde været mere følelse i det end i filen. Jeg var igen meget bange for ham nu, da han havde hidset sig op til dette vilde hastværk, og jeg var ligeledes meget bange for at blive længere hjemmefra. Jeg sagde ham, at jeg måtte gå; men det lagde han ikke mærke til, hvorfor jeg troede, at det bedste, jeg kunne gøre, var at smutte bort. Den sidste gang, jeg så ham, var hans hoved bøjet ned over hans knæ, og han arbejdede ivrigt på sin lænke, mens han fremmumlede utålmodige forbandelser over den og sit ben, og den sidste gang, jeg hørte ham, standsede jeg i tågen for at lytte, og endnu stadig gik filen.

4

Jeg var fuldstændig forberedt på at finde en konstabel ventende i køkkenet for at arrestere mig; men ikke alene var der ingen konstabel der, men tyveriet var endnu ikke blevet opdaget. Min søster havde uhyre travlt med at få huset i orden til dagens fest, og Joe var blevet sat på køkkendørtrinet for at holde ham borte fra skarnbøtten, en genstand, hvori hans skæbne altid tidligere eller senere førte ham ned, når min søster skrubbete løs på sine gulve.

"Men hvor pokker har du været?" lød hendes julehilsen, da jeg og min samvittighed viste os.

Jeg svarede, at jeg havde været henne at høre jubelsangen.

"Nå så, du kunne have gjort det, der værre var."

Det var sandt nok, tænkte jeg.

"Var jeg ikke gift med en grovsmed og, hvad der er det samme, en trælkvinde, som aldrig har forklædet af, ville jeg også have været henne og høre jubelsangen," sagde hun. "Jeg holder meget af at høre jubelsang, og det er den bedste grund til, at jeg aldrig får nogen at høre."

Joe, der havde vovet sig ind i køkkenet bag efter mig, da skarnbøtten havde trukket sig tilbage, strøg sig med en forsonlig mine over næsen med bagen af sin hånd, da hans kone i det samme kastede ham et blik, men så snart hun havde taget sine øjne til sig, lagde han sine to pegefingre tværs over hinanden, hvilket var det tegn, vi brugte, når mrs. Joe var i det tvære hjørne.

Vi skulle have en storartet middag af saltet flæsk og grønt og et par stegte, fyldte høns. En tillokkende kødpøstey var blevet

tilberedt den foregående formiddag – hvilket forklarede, at farsen ikke var blevet savnet – og buddingen stod allerede på ilden. Disse omfattende forberedelser var skyld i, at vi blev affærdigede med en temmelig tarvelig frokost, "for jeg vil ikke," sagde min søster, "jeg vil ikke vide noget af, at I skal sidde og proppe jer nu, for at jeg kan komme til at vaske op efter jer, med alt det jeg har at gøre i dag."

Vi fik derfor vore smørrebrødsrationer delt ud, som om vi havde været to tusinde soldater på en forceret march i stedet for en mand og en dreng i deres hjem, og tog os beskedent nogle slurke mælkevand af en kande, der stod på køkkenbordet. Imidlertid hængte hun rene, hvide gardiner op, fæstede et nyt blomstrende trægardin over den brede kamin, og tog alle hylstrene af inde i den lille stadsstue på den anden side af gangen; denne stue, der aldrig afsløredes på nogen anden tid, men tilbragte resten af året i en kold tåge af silkepapir, der endog strakte sig til de fire små, hvide porcelæns-pudler, der stod på kaminhylden med sorte snuder og kurve med blomster i munden, og som alle lignede hinanden på en prik. Hun var en særdeles renlig husmoder, men havde en sjælden evne til at gøre sin renlighed møjsommeligere og ubehageligere end selve smudset. Renlighed er nær i slægt med guds frygt, og visse menneskers religiøsitet ytrer sig på samme måde.

Da min søster havde så meget at varetage, gik hun ikke selv i kirke, men sendte Joe og mig i stedet. I sine arbejdsklæder var Joe en godt bygget grovsmed med et karakteristisk ydre, men i sine søndagsklæder lignede han snarere et velstående fugleskræmsel end noget som helst andet. Intet, som han da havde på, passede ham eller syntes at høre ham til, men alt

kradsede ham. Ved nærværende festlige lejlighed kom han, ret som den lystige klokkeklang begyndte, ud fra sit kammer som et billede på den rene elendighed, iført en fuldstændig søndagsbodsdragt. For mit eget vedkommende tror jeg, at min søster må have haft en svag forestilling om, at jeg var en ung forbryder, som var blevet anholdt af en politibetjent på min fødselsdag og overgivet til hende, for at jeg kunne blive straffet overensstemmende med lovens krænkede majestæt, for jeg blev stadig behandlet, som om jeg havde ladet mig bringe til verden til trods for religionens, moralens og fornuftens bud og mod mine bedste venners indtrængende råd. Ja endog når der skulle tages mål af mig til ny klæder, blev det pålagt skrædderen at sy dem som en slags forbedringshusdragt og på ingen måde at tillade mig den fri brug af mine lemmer.

Da Joe og jeg gik til kirke, må det derfor have været et rørende syn for medlidende sjæle, og dog var det, jeg led udvendig, intet imod, hvad der foregik i mit indre. Den rædsel, der havde grebet mig, hver gang min søster havde nærmet sig spisekammeret eller var gået ud af stuen, kunne kun sammenlignes med den anger, hvormed mine tanker dvælede ved, hvad mine hænder havde gjort. Under byrden af min syndige hemmelighed grublede jeg over, om kirken ville være mægtig nok til at skærme mig mod den skrækkelige ungemands hævn, hvis jeg åbnede mit hjerte for den. Jeg fik det indfald, at når der lystes til ægteskab, og præsten sagde ordene: "Han sige til i tide," ville det være tiden for mig til at stå op og forlange en hemmelig samtale i sakristiet. Jeg er langt fra vis på, at jeg ikke ville have sat vor lille menighed i forbavselse ved

at gøre dette påfaldende skridt, hvis det ikke havde været juledag og ingen almindelig søndag.

Degnen, mr. Wopsle, skulle spise hos os, sammen med hjulmageren mr. Hubble og hans kone, samt onkel Pumblechook – Joes onkel, men mrs. Joe havde tilegnet sig ham. Han var en velhavende kornhandler i den nærmeste købstad og kørte i sin egen enspændervogn. Spisetiden var klokken halv to. Da Joe og jeg kom hjem, var bordet dækket, mrs. Joe påklædt, maden næsten færdig, hoveddøren, som ellers aldrig blev brugt, åbnet for gæsterne, og alting såre prægtigt, og endnu ikke et ord om tyveriet.

Tiden kom uden at bringe mine følelser nogen lindring, og gæsterne kom. Wopsle havde, i forening med en romersk næse og en bred, glinsende, skaldet pande, en dyb stemme, som han var umådelig stolt af, ja blandt hans venner hed det, at når han bare måtte få lov, kunne han læse præsten sønder og sammen. Selv tilstod han, at hvis kirken "stod åben," nemlig for konkurrence, tvivlede han ikke om, at han nok skulle få folk til at lægge mærke til ham; men da kirken ikke "stod åben," var han kun vor degn. Men han lagde en voldsom kraft i sit amen, og når han istemte salmen, så han først omkring på hele menigheden, som om han ville sige: "I har hørt min ven her ovenfor, men tjen mig nu i at sige mig jeres mening om dette foredrag!"

Jeg åbnede døren for gæsterne – idet jeg lod, som om det var vor daglige vane at åbne denne dør – først for mr. Wopsle, derpå for mr. og mrs. Hubble og endelig for onkel Pumblechook. N.B.: Mig var det under den strengeste straf forbudt at kalde ham onkel.

"Mrs. Joe," sagde onkel Pumblechook, en svær, stønnende, midaldrende, langsom mand med en mund som en fisk, rødligt hår og dumme, gloende øjne, der stirrede ud fra hans hoved, som om han nylig havde været nær ved at kvæles og først i dette øjeblik var kommet til sig selv igen, "i anledning af festen har – har jeg bragt Dem en flaske sherry, madame, og en flaske portvin, madame."

Hver juledag fremstillede han sig som en stor nyhed med nøjagtig de samme ord og bærende flaskerne som et par håndvægte. Hver juledag svarede mrs. Joe ligesom nu: "Å, on-kel Pum-ble-chook, det er virkelig smukt!" og hver juledag sagde han derpå, ligesom nu: "Det er ikke mere, end De fortjener. Men er I nu også alle sammen rigtig glade? Og hvorledes har den små det?" hvormed han mente mig.

Ved lejligheder som denne spiste vi i køkkenet og trak os tilbage til dagligstuen, når turen kom til nødderne, appelsinerne og æblerne, en forandring, der mindede stærkt om Joe, når han skiftede sin arbejdsdragt om med sine søndagsklæder. Min søster var ualmindelig livlig ved denne lejlighed, ligesom hun i det hele taget var mere elskværdig i mrs. Hubbles selskab end i noget andet. Jeg husker mrs. Hubble som en lille kruset, skarpkantet person i himmelblåt, der indtog en af alle godkendt ungdommelig stilling, fordi hun, da hun i en fjern fortid giftede sig med Hubble, havde været langt yngre end han. Hubble husker jeg som en sej, højskuldret, duknakket gammel mand, der lugtede af savspåner og skrævede stærkt, hvorfor jeg som ganske lille kunne se flere mile fri mark imellem hans ben, når jeg mødte ham på landsbygaden.

I dette gode selskab ville jeg, selv om jeg ikke havde plyndret spisekammeret, have følt mig i en skæv stilling, ikke fordi jeg blev presset ind i en spids vinkel af bordet med bordhjørnet mod mit bryst og onkel Pumblechooks albue i mit øje, eller fordi det ikke var mig tilladt at tale, og heller ikke fordi jeg blev trakteret med de skællede ender af hønsebenene og de dunkle afkroge af flasket, som svinet, mens det levede, havde haft mindst grund til at være forfængelig af. Nej, det ville jeg ikke have ænset, hvis man bare ville have ladet mig i ro. Men man ville ikke lade mig i ro og syntes, at man ikke måtte undlade at benytte lejligheden ved nu og da at rette samtalen imod mig og såre mig med dens brod. Jeg kunne for den sags skyld gerne have været en ulykkelig lille tyr på en spansk arena, så smerteligt såredes jeg af disse moralske pigkæppe.

Det begyndte, så snart vi havde sat os til bords. Wopsle læste bordbønnen med teatralsk foredrag – og sluttede med den såre passende formaning, at vi burde være oprigtigt taknemmelige, hvorpå min søster fæstede sine øjne på mig og sagde i en dæmpet, bebrejdende tone: "Hører du? Vær taknemmelig!"

"Især," sagde Pumblechook, "skal du være taknemmelig, dreng, imod dem, der har flasket dig op."

Mrs. Hubble rystede på hovedet og spurgte, idet hun så på mig med en sørgmodig forudfølelse af, at det ikke ville tage nogen god ende med mig:

"Hvorafter kommer det, at de unge aldrig er taknemmelige?"

Denne moralske gåde syntes at være for svær for selskabet, indtil Hubble træffende løste den ved at sige: "Fødte i synden," hvorpå de alle mumlede: "Rigtigt!" og stirrede på mig på en højst ubehagelig måde.

Joes stilling og indflydelse var, om muligt, noget svagere, når der var fremmede, end når der ingen var. Men han hjalp og trøstede mig altid, når han kunne, på sin måde. Ved bordet gjorde han det altid ved at give mig sauce, hvis der var nogen, og da der i dag var overflødighed af sauce, hældte Joe i dette øjeblik en halv pægl i på min tallerken.

På et lidt senere stadium af måltidet kritiserede Wopsle prædikenen med en vis strenghed og hentydede til – under den sædvanlige forudsætning, at kirken havde "stået åben" – hvilken prædiken han ville have holdt for dem. Efter at have glædet dem med nogle uddrag, ytrede, han, at han mente, emnet for dagens prædiken var uheldigt, hvilket var så meget mindre undskyldeligt, som der var så mange emner, man kunne få fat på.

"Atter rigtigt," sagde onkel Pumblechook, "De har truffet det. Der er emner nok, man kan få fat på for dem, der forstår at strø salt på halen af dem. Det er det, hvorpå alt afhænger. Man har ikke nødig at gå langt for at finde et emne, når man kun har sit saltkar på rede hånd." Efter en lille pause tilføjede han: "Der er nu f.eks. flæsk. Der har De et emne! Mangler man et emne, så kan man jo tage flæsk!"

"Meget sandt. Mangen en lære for de unge," svarede Wopsle – og jeg vidste, at han ville til at give mig et rap, førend han sagde det, "lod der sig udlede af den tekst."

"Hør efter," sagde min søster til mig i en streng parentes.

Joe gav mig noget mere sauce.

"Svin," fortsatte Wopsle med dyb røst og pegede med sin gaffel på mine rødmende kinder, som om han havde nævnt mit fornavn, "svin var den fortabte søns omgangsfæller. Svinenes

slugvornhed fremstilles for os som en advarsel for de unge." – Jeg fandt dette ganske godt sagt af ham, der havde rost flæsket, fordi det var så fedt og saftigt. – "Hvad der er afskyeligt hos et svin, er endnu mere afskyeligt hos en dreng."

"Eller en pige," tilføjede Hubble.

"Naturligvis, eller en pige," indrømmede Wopsle noget arrigt, "men der er ingen pige her."

"Husk desuden på," sagde Pumblechook og vendte sig pludselig om imod mig, "hvad du har at være taknemmelig for. Havde du fra fødslen af været en gris –"

"Det har han, hvis ellers noget barn har været det," sagde min søster med stærkt eftertryk.

"Ja, men jeg mente en firbenet gris," svarede Pumblechook. "Havde du fra fødslen af været en sådan, mon du så ville have været her nu? Nej, min ven –"

"Undtagen i denne skikkelse," sagde Wopsle og nikkede i retning af fadet.

"Men jeg mente ikke i denne skikkelse." svarede Pumblechook, der ikke kunne lide at blive afbrudt, "jeg mente, været her og glædet sig blandt dem, der er ældre og fornuftigere end han, nydende godt af deres tale og væltende sig i overflødighedens skød. *Ville* han have gjort det? Nej, han ville ikke. Og hvorledes ville det være gået dig?" fortsatte han til mig, "du ville være blevet solgt for så og så mange shillings, efter torveprisen på den slags varer. Slagter Dunstable ville være kommet hen til dig, mens du lå på din mødding, og ville have taget dig under sin venstre arm og løftet sit forklæde op for at tage en pennekniv i sin vestelomme og ville have udgydt dit

blod og taget livet af dig. Så ville der ikke have været noget, der hed at flaske op, ikke spor!"

"Han har voldt Dem mange bryderier, madame," sagde mrs. Hubble deltagende.

"Bryderier?" gentog min søster. "Bryderier?" Og nu opregnede hun en frygtelig liste over alle de sygdomme, hvori jeg havde gjort mig skyldig, og alle de søvnløse nætter, jeg havde på min samvittighed, og alle de høje steder, jeg var faldet ned fra, og alle de dybe steder, jeg var faldet ned i, og alle de legemsskader, jeg havde tilføjet mig selv, og alle de gange, hun havde ønsket mig i min grav, og jeg hårdnakket havde vægret mig ved at lægge mig i den.

Romerne må vist have irriteret hinanden meget med deres næser, og måske var det derfor, de blevet det urolige folkefærd, som de var. I hvert tilfælde irriterede Wopsles romerske næse mig således under min søsters opremsning af mine synder, at jeg fik stor lyst til at knibe ham i den, til han hylede. Men alt, hvad jeg hidtil havde udstået, var intet i sammenligning med den rædsomme følelse, der overfaldt mig, da den pause, der var fulgt efter min søsters fortælling, blev afbrudt.

"Men," sagde Pumblechook, idet han lempeligt førte selskabet tilbage til det emne, hvorfra det var faret vild, "kogt flæsk er dog temmelig ufordøjeligt, ikke sandt?"

"Drik lidt brændevin, onkel," sagde min søster.

O Himmell, nu kom det! Han ville finde brændevinen tynd, sige, at den var tynd, og det var ude med mig! Jeg tog med begge hænder fat om bordbenet og afventede min skæbne.

Min søster gik ud efter stendunken, kom tilbage med den og skænkede brændevin for ham; ingen andre ville have noget.

Den ulykkelige mand legede med sit glas, løftede det op, holdt det for lyset, satte det fra sig, forlængede mine kvaler. Imidlertid tog Joe og hans kone rask af bordet for at gøre plads for postejen og buddingen.

Jeg kunne ikke holde øjnene fra ham. Mens jeg stadig holdt fast om bordbenet med hænder og fødder, så jeg staklen spøgende fingerere ved sit glas, løfte det op, smile, lægge hovedet tilbage og skylle brændevinen ned. I samme nu blev selskabet grebet af en forfærdelse, idet han sprang op, drejede sig flere gange rundt i en skrækkelig, krampagtig kighostedans og styrtede ud ad døren; derpå så de ham uden for vinduet sparke og sprutte og skære de hæsligste ansigter, tilsyneladende helt fra sans og samling.

Jeg holdt fast, mens mand og kone løb ud til ham. Jeg vidste ikke, hvorledes jeg havde båret mig ad med det, men tvivlede ikke om, at jeg havde myrdet ham. I min skrækkelige stilling var det en lettelse for mig, da han blev bragt ind igen og efter at have set på gæsterne, som om det havde været dem, han ikke havde kunnet tåle, sank ned på sin stol med det meget sigende gisp:

"Tjære!"

Jeg havde fyldt flasken af tjærevandskruset og vidste, at det om lidt ville blive værre med ham. Jeg rystede bordet ligesom et medium, så kraftigt var mit usynlige tag i det.

"Tjære!" udbrød min søster forbavset. "Hvorledes skulle der komme tjære der?"

Men onkel Pumblechook, der var almægtig i dette køkken, ville ikke høre dette ord, ville ikke vide af dette emne at sige, vinkede det bydende bort fra sig med sin hånd og forlangte

genever og varmt vand. Min søster, der var begyndt at blive foruroligende eftertænksom, måtte skynde sig med at hente genever, varmt vand, sukker og citronskal og blande disse sager. Foreløbig, i det mindste, var jeg frelst.

Efterhånden blev jeg rolig nok til at slippe bordbenet og spise af buddingen. Pumblechook spiste af buddingen, alle spiste af den, og Pumblechook begyndte at stråle under genevertoddyens oplivende indflydelse, så at jeg allerede troede, at jeg skulle slippe over den dag, da min søster i det samme sagde til Joe:

"Rene tallerkener – kolde."

Atter greb jeg fat om bordbenet og trykkede det til mit bryst, som om det havde været min ungdoms ven og min sjæls fortrolige. Jeg forudså, hvad der ville komme og følte, at det nu virkelig var forbi med mig.

"De må endelig," sagde min søster til gæsterne, så indsmigrende hun kunne, "endnu smage sådan en dejlig og lækker foræring fra onkel Pumblechook!"

Måtte de? Det skulle de dog ikke spidse deres næse efter.

"De må vide," sagde hun, idet hun rejste sig, "at det er en postej; en velsmagende skinkepostej."

Selskabet fremmunlede sin tak. I følelsen af at have gjort sig fortjent af sine medmennesker sagde onkel Pumblechook – helt livligt, når man tager hensyn til omstændighederne: "Nå, mrs. Joe, lad os da få en skive af den."

Min søster gik ud efter den. Jeg hørte hende nærme sig spisekammeret. Jeg så Pumblechook vugge sin kniv i hånden. Jeg så genopvågnende appetit i Wopsles romerske næsebor. Jeg hørte Hubble ytre, "at en bid skinkepostej kunne ligge oven på,

hvad det skulle være, uden at gøre skade," og jeg hørte Joe sige: "Du skal også få noget af den, Pip." Jeg har aldrig været rigtig vis på, om jeg udstødte et skingrende rædselsskrig alene i tankerne eller således, at de andre virkelig hørte det. Jeg følte, at jeg ikke længere kunne holde det ud. Og at jeg måtte løbe min vej. Jeg slap bordbenet og løb, som om det gjaldt mit liv.

Men jeg løb ikke længere end til husdøren, for der løb jeg lige mod en afdeling soldater med deres geværer, og en af dem rakte et par håndjern frem imod mig og sagde:

"Se der, skynd dig, kom her!"

5

Synet af soldaterne, der klirrende satte deres geværkolber ned på vor dørtærskel, bragte middagsselskabet til at rejse sig forvirret fra bordet og mrs. Joe, der kom tomhændet ud i køkkenet igen, til at stirre og standse i sin forundrede klage:

"Du store Gud i Himmelen! Hvor er dog – po-stej-en blevet af?"

Sergenten og jeg kom ind i køkkenet, da hun stod og stirrede, og i dette kritiske øjeblik kom jeg igen nogenlunde til samling. Det var sergenten, der havde talt til mig, og han så på gæsterne, idet han indbydende strakte håndjernene ud imod dem med sin højre hånd og holdt sin venstre på min skulder.

"Undskyld, mine damer og herrer," sagde han, "men som jeg i døren fortalte denne raske unge fyr," hvilket slet ikke var sandt, "så kommer jeg i kongens navn og ønsker at tale med smeden."

"Med forlov, hvad vil De da ham?" spurgte min søster, opirret over, at nogen kunne ville ham noget.

"Madame," svarede den galante sergent, "talte jeg i mit eget navn, ville jeg svare æren og fornøjelsen af hans smukke kones bekendtskab, men da jeg her taler i kongens, siger jeg, det gælder et lille stykke arbejde."

Man syntes, at det var så pænt sagt af sergenten, at onkel Pumblechook udbrød:

"Meget godt!"

"Ser De, smed," sagde sergenten, der imidlertid havde fået øje på Joe, "vi er kommet til skade med disse hersens, så at låsen på det ene ikke vil gå i, og da de skal bruges øjeblikkelig, er De måske så god at se på dem?"

Joe kastede et blik på håndjernene og erklærede, at han ikke kunne gøre dem i stand uden at tænde ilden på sin esse, og at det ville tage næsten to timer.

"Vil det? Så tag straks fat på det, smed," sagde den ufortrødne sergent, "da det gælder Hans Majestæts tjeneste. Kan mine folk hjælpe Dem med noget, skal de gå Dem til hånde."

Dermed kaldte han på sine folk, der kom marcherende ind i køkkenet og stillede deres våben op i en krog, hvorpå de rørte sig på soldatervis, idet de snart holdt hænderne løst foldede ned foran sig, snart trak på et ben eller en skulder, snart lettede på et bælte eller en patrontaske, snart åbnede døren for at spytte stift over det høje halsbind ud i gården.

Alt dette så jeg, uden den gang at vide af, at jeg så det, da jeg led af den pinligste angst, men da jeg begyndte at mærke, at håndjernene ikke var til mig, og at krigsfolkene foreløbig havde bragt postejen i glemmebogen, tog jeg mig lidt sammen.

"Er De ikke så god at sige mig, hvad klokken er?" sagde sergenten til Pumblechook som en mand, hvis dømmekraft berettigede til den slutning, at han var tiden voksen.

"Lidt over halv tre."

"Det er ikke så galt," sagde sergenten eftertænksomt, "selv om jeg skulle blive nødt til at opholde mig her to timer, bliver det dog tidsnok. Hvor langt kan der vel være herfra til mosen? Vel ikke over en fjerdingvej?"

"Så omtrent," sagde mrs. Joe.

"Det går. Vi begynder at omringe den i skumringen. Lidt før skumringen, lyder min ordre."

"Fanger, sergent?" spurgte Wopsle.

"Ja," svarede sergenten, "to. Det er temmelig sikkert, at de endnu opholder sig ude i mosen, og de vil ikke prøve på at forlade den, førend det er blevet mørkt. Har nogen her set noget til sådan et par fyre?"

Alle, med undtagelse af mig, svarede tillidsfuldt nej. Ingen tænkte på mig.

"Godt," sagde sergenten, "de vil se sig indesluttede i en kreds, tænker jeg, førend de venter det. Nå, smed, er De færdig, så er Hans Majestæt kongen det også."

Joe havde taget frakke, vest og halstørklæde af og sit skødskind på og gik ind i smedjen. En af soldaterne lukkede træskodderne op, en anden tændte ilden, en tredje trak blæsebælgen, og de øvrige stod rundt omkring essen, som snart blussede lystigt op. Derpå begyndte Joe at hamre og nitte, og vi så alle til.

Interessen for, hvad der gik for sig, optog ikke alene den almindelige opmærksomhed, men gjorde samtidig min søster gavmild. Hun tappede en kande øl af tøndens til soldaterne og bød sergenten et glas brændevin, men Pumblechook sagde i en skarp tone:

"Giv ham portvin, madame, den indestår jeg for, er der ingen tjære i."

Sergenten takkede ham og sagde, at da han foretrak en drik uden tjære, ville han helst drikke vin, når det ikke var til større ulejlighed. Da han havde fået den, drak han på Hans Majestæts sundhed og en glædelig jul, tømte glasset i en slurk og smækkede med læberne.

"Gode varer, hvad, sergent?" sagde Pumblechook.

"Hør, ved De hvad," svarede sergenten, "jeg har en formodning om, at De selv har leveret dem."

Med en slags fed latter sagde Pumblechook:

"Ja så! Hvorfor det?"

"Fordi," sagde sergenten og slog ham på skulderen, "De er en mand, der forstår Dem på tingene."

"Mener De? Drik endnu et glas!"

"Ja, med Dem. Kom lad os klinge! Din skål og min skål, og alle gode venners skål! Gid De må leve i tusinde år og forstå Dem lige så godt på tingene, som De gør i dette øjeblik!"

Sergenten skyllede igen sit glas ned og syntes at være rede til at drikke et til. Jeg lagde mærke til, at Pumblechook i sin gæstfrihed lod til at glemme, at han havde gjort en foræring med vinen, og tog flasken fra mrs. Joe og fik hele æren for at skænke vinen rundt i overstrømmende munterhed. Selv jeg fik noget af den, og han var så rundhåndet med den, at han endog forlangte den anden flaske, da den første var tømt, og skænkede den op med den største gavmildhed.

Mens jeg iagttog dem, idet de alle stod i en klynge om essen og var så vel til mode, tænkte jeg på, at min ven flygtningen ude i mosen dog var et forskrækkelig godt krydderi til maden. De havde ikke moret sig nær så godt, førend gæstebuddet blev oplivet af den spænding, han havde vakt. Og mens de nu alle var opfyldte af levende forventning om, at "de to skurke" ville blive grebet, og mens blæsebælgen syntes at hvæse efter flygtningene, ilden at blusse efter dem, røgen at skynde sig ud for at forfølge dem, Joe at hamre og nitte efter dem, og alle de skumle skygger på væggen at true ad dem, alt som luen steg og faldt, og ildgnisterne sank ned og gik ud, forestillede jeg mig

næsten i min ungdommelige, medlidende fantasi, at den blege eftermiddag udenfor var blegnet for deres skyld, de ulykkelige stakler.

Omsider var Joe færdig med sit arbejde, og hammerens klang og blæsebælgens hvæsen hørte op. Mens Joe trak sin frakke på, tog han mod til sig og foreslog, at nogle af os skulle følge med soldaterne og se, hvad det blev til. Pumblechook og Hubble afslog det under påskud af, at de foretrak en pibe og damernes selskab, men Wopsle ville gå med, hvis Joe gik. Hertil var Joe villig og ville også tage mig med, hvis mrs. Joe tillod det. Vi havde dog aldrig fået lov til at gå, hvis hun ikke havde været så nysgerrig efter at få at vide, hvorledes det løb af. Nu derimod stillede hun kun det vilkår:

"Bringer du drengen tilbage med hovedet skudt i stykker, så vent ikke, at jeg sætter det sammen igen."

Sergenten tog galant afsked med damerne og skiltes fra Pumblechook som fra en gammel kammerat, skønt jeg tvivler om, at han ville have påskønnet denne herres fortjenester fuldt så meget under tørre forhold som i en fugtig situation. Hans folk tog atter deres geværer og stillede sig op. Wopsle, Joe og jeg fik streng befaling til at holde os bagved og ikke sige et ord, når vi havde nået mosen. Da vi alle var kommet ud i den rå luft og støt nærmede os vort mål, var jeg troløs nok til at hviske til Joe:

"Jeg vil håbe, at vi ikke finder dem, Joe," og Joe hviskede igen: "Jeg ville give en shilling til, at de havde smurt haser, Pip."

Der stødte ingen lediggængere til os fra landsbyen, for vejret var koldt og truende, vejen øde, føret dårligt, mørket nær ved at falde på, og folk havde det lunt inden døre og gjorde sig en glad dag. Nogle få ansigter skyndte sig til de oplyste vinduer og så

efter os, men ingen kom ud. Vi gik forbi vejviseren og lige hen til kirkegården, hvor vi på et tegn fra sergenten tøvede nogle minutter, mens et par af hans folk spredte sig mellem gravene og ligeledes undersøgte våbenhuset. De kom tilbage uden at have fundet noget, hvorpå vi drog ud til mosen gennem kirkegården. Østenvinden piskede os her en bitterlig kold regn i øjnene, og Joe tog mig på ryggen.

Nu, da vi var kommet ud på den vilde, øde slette, hvor de mindst troede, at jeg havde været for otte-ni timer siden og set begge mændene skjule sig, tænkte jeg for første gang med gru på, om min egen fange, hvis vi stødte på dem, ville tro, at det var mig, som havde ført soldaterne derhen. Han havde spurgt mig, om jeg var en lumsk djævlunge, og sagt, at jeg måtte være en blodtørstig, ung hund, hvis jeg deltog i jagten efter ham. Mon han ville tro, at jeg i virkeligheden var både djævlunge og hund og havde forrådt ham?

Men det nyttede ikke, at jeg gjorde mig dette spørgsmål *nu*. Der sad jeg på Joes ryg, og der gik Joe nedenunder mig og satte over grøfterne som en jagthest, mens han opfordrede Wopsle til ikke at snuble over sin romerske næse, men holde skridt med os. Soldaterne var foran, spredte i en temmelig lang kæde. Vi slog ind på den samme vej, jeg havde fulgt, og hvorfra jeg var faret vild i tågen. Men enten var tågen endnu ikke kommet frem igen, eller også havde blæsten taget den bort, for ved den nedgående sols skær kunne man tydeligt se sømærket, galgen, højen, hvorpå batteriet lå, og flodbredden ovre på den anden side.

Mens mit hjerte hamrede som en grovsmed på Joes brede skulder, så jeg mig om til alle sider efter et eller andet spor af

fangerne, men kunne hverken høre eller se noget. Wopsle havde mere end en gang gjort mig helt bange ved sin pusten og stønnen, men nu kendte jeg disse lyde og vidste, at de ikke havde noget med fangerne at gøre. Det gøs en gang frygteligt i mig, da jeg troede at høre filens skratten, men det var kun en fåreklokke. Fårene holdt op at æde og så frygtsomt på os, og køerne, der havde vendt hovedet bort fra blæsten og regnen, gloede forbitret på os, som om de troede, at vi var skyld i disse plager. Men med undtagelse af disse ting og den døende dags gysen i hvert græsstrå, var der intet, som afbrød mosens øde stilhed.

Mens soldaterne rykkede frem hen mod det gamle batteri, og vi kom et kort stykke bag efter dem, standsede vi alle pludselig, for på blæstens og regnens vinger havde et langtrukket råb nået vore øren. Det blev gentaget. Det var et stykke borte i østlig retning, men det var langtrukket og lydeligt, ja der syntes endog at blive løftet to eller flere råb op på en gang – hvis man skulle dømme efter en forvirring i luften.

Sergenten og de nærmeste soldater hviskede herom med hinanden, da Joe og jeg kom til. Og efter et øjeblik lytten blev både Joe og Wopsle enige med dem. Sergenten, en bestemt mand, forbød at svare på råbene, men befalede sine folk at tage en anden retning og rykke frem i hurtigmarch. Vi skråede altså til højre, og Joe satte af sted i en sådan fart, at jeg måtte holde mig godt fast for ikke at falde af.

Det kan nok være, det gik – det var en "ordentlig stroppetur," som Joe sagde, og det var de eneste ord, han mælede hele vejen – ned ad diger og op ad diger over sluser, plask ned i grøfter og lige igennem tætte siv, uden at nogen ænsede, hvor han trådte.

Alt som vi nærmede os råbene, blev det mere og mere tydeligt, at der var flere end en stemme. Stundom syntes de ganske at høre op, og så standsede soldaterne, men når de atter lod sig høre, satte soldaterne større fart på, og vi bagefter. Et øjeblik efter var vi dem så nær, at vi kunne høre en stemme råbe: "Mord!" og en anden stemme: "Fanger! Flygtninge! Vagt! Denne vej efter de rømmede fanger!" Derpå syntes begge stemmer ligesom at kvæles i en kamp, og så tog de på veje igen, og nu løb soldaterne af sted som hjorte, og Joe ligeså.

Sergenten var første mand på pletten, da vi kom til, og to af hans folk var lige i hælene på ham. De havde spændt hanen på deres geværer og lagt an, da vi andre indhentede dem.

"Her er de begge to!" stønnede sergenten, der brødes nede i en grøft. "Overgiv jer! Det er min sæl vilde dyr! Slip hinanden, siger jeg!"

Vandet sprøjtede, og dyndet fløj omkring til alle sider, og der blev udslynget eder og uddelt slag, indtil nogle flere soldater steg ned i grøften for at hjælpe sergenten og slæbte min fange og den anden op, hver for sig. Begge blødte, gispede, bandede og stred imod, men jeg genkendte naturligvis straks dem begge.

"Husk på!" sagde min fange, idet han tørrede blodet af sit ansigt med sine pjaltede ærmer og rystede nogle løsrevne hår af sine fingre, "det er mig, som har grebet ham! Det er mig, som overgiver ham til jer! Husk vel på det!"

"Det er ikke værd at tage det så nøje med det," sagde sergenten, "De vil ingen synderlig nytte få af det, min gode mand, da De selv er lige så god som han. Hid med håndjernene!"

"Jeg venter ikke, af det skal komme mig til nytte. Jeg bryder mig ikke om, at det kommer mig til større nytte, end det gør nu," sagde min fange med en grisk latter. "Jeg har grebet ham. Han ved det. Det er mig nok."

Den anden fange var fæl at se til og syntes, foruden det gamle sår på venstre side af hans ansigt, at være forslået og forreven over hele kroppen. Han kunne ikke en gang få vejr nok til at tale, førend de begge havde fået håndjern på, men støttede sig til en soldat for ikke at falde om.

"Læg mærke til, hvad jeg siger, vagt; han ville myrde mig," var hans første ord.

"Ville myrde ham?" sagde min fange i en hånlig tone, "ville, og gjorde det ikke. Jeg har grebet ham og udleveret ham. Det er det, jeg har gjort. Jeg hindrede ham ikke alene fra at slippe bort fra mosen, men jeg slæbte ham også herhen hele vejen. Denne skurk er en fin herre, må De vide, og nu har jeg skaffet fangeskibet ham igen. Myrde ham? Det var også umagen værd for mig at myrde ham, når jeg kunne gøre, hvad værre var, og slæbe ham tilbage."

Den anden snappede stadig efter vejret.

"Han ville – myrde – mig. Jeg tager Dem til vidne."

"Se her!" sagde min fange til sergenten, "uden nogen hjælp slap jeg bort fra fangeskibet; jeg lod stå til, og det gik. Jeg kunne også godt være kommet bort fra denne iskolde mose – se på mit ben, De vil ikke finde ret meget jern på det – hvis jeg ikke havde opdaget, at han var her. Lade ham undslippe? Lade ham høste nytte af de midler, jeg havde fundet? Lade ham på ny gøre mig til sit redskab? Nej, nej! Om jeg så skulle være omkommet dernede," her slog han kraftigt ud mod grøften med sine

lænkede hænder, "skulle jeg dog have holdt så fast på ham, at De nok skulle have fundet ham i mine arme."

Den anden flygtning, der åbenbart svævede i den rædsomste angst for sin staldbroder, gentog:

"Han ville myrde mig. Jeg havde været dødsens, hvis De ikke var kommet til."

"Han lyver!" sagde min fange med vild kraft. "Han er født til løgner, og som løgner vil han dø. Se ham i ansigtet; står det ikke skrevet der? Lad ham se mig stift i øjnene, om han tør."

Med en anstrengelse for at frembringe et hånligt smil, som dog ikke kunne give hans dirrende læber et roligt udtryk, så den anden på soldaterne, på mosen og på himmelen, kun ikke på ham, der havde talt.

"Ser De?" fortsatte min fange, "kan De se, hvilken usling han er? Kan De se disse skulende, sky øjne? Således så han ud, da vi var i forhør sammen. Han så aldrig på mig."

Mens den anden stadig bevægede sine tørre læber og vendte sine øjne rastløst snart hist, snart her, fæstede han dem omsider et øjeblik på den talende med de ord:

"Der er ikke stort ved Dem at se på," og kastede et halvt spottende blik på de lænkede hænder. Men nu blev min fange så rasende forbitret, at han ville være faret løs på ham, hvis soldaterne ikke havde lagt sig imellem.

"Sagde jeg Dem ikke," udbrød den anden fange da, "at han ville myrde mig, hvis han kunne?" og enhver kunne se, at han rystede af skræk, og at der kom nogle underlige, hvide flokker, ligesom tynd sne, frem på hans læber.

"Nu er det nok med den faddersladder," sagde sergenten. "Tænd faklerne."

Idet en af soldaterne, der bar en kurv i stedet for et gevær, lagde sig på knæ for at åbne den, så min fange sig for første gang om og fik øje på mig. Da vi var kommet hen til stedet, var jeg fra Joes ryg steget ned på grøftekanten og havde ikke rørt mig siden. Da han nu så på mig, så jeg ivrigt på ham igen, gjorde en lille bevægelse med mine hænder og rystede på hovedet. Jeg havde ventet på, at han skulle se på mig, for at jeg kunne prøve at forsikre ham om min uskyldighed, men jeg kunne ikke mærke, om han så meget som havde kunnet fatte min hensigt, for han sendte mig et blik, som jeg ikke forstod, og det hele var forbi i en håndevending. Men om han så havde set en time eller en dag på mig, kunne hans ansigtsudtryk dog ikke have præget sig dybere i min hukommelse, så opmærksomt var det.

Soldaten med kurven fik snart nogle fakler tændt. Forinden havde det været så godt som mørkt, men nu syntes det at blive helt mørkt og kort efter bælgmørkt. Førend vi forlod dette sted, skød fire soldater, der stod i en kreds, to gange op i luften, og straks efter så vi andre fakler blive tændt i nogen afstand bag ved os og i mosen på den anden side af floden.

"Alting klart," sagde sergenten. "March!"

Vi var ikke kommet langt, førend der løsnedes tre kanonskud foran os med et knald, som syntes at sprænge noget inde i mit øre.

"Man venter på Dem om bord," sagde sergenten til min fange, "man ved, at De kommer. Ingen nølen, gode ven; De må holde skridt."

De to fanger blev holdt adskilt fra hinanden og gik, hver omgivet af sin vagt. Jeg holdt nu Joe i hånden, og han bar en af

faklerne. Wopsle havde haft lyst til at gå tilbage, men da Joe ville vide, hvad enden blev, fulgte vi med soldaterne. Vejen var nu ret god og løb jævnsides med floden. Hvis jeg vendte mig om, kunne jeg se de andre fakler nærme sig, og fra dem, vi bar, faldt der store brændende klatter ned på stien. Ellers kunne jeg ikke se andet end kulsort mørke. Vore fakler opvarmede luften omkring os med deres blus, og de to fanger hinkede af sted imellem geværerne. På grund af deres halten kunne vi ikke gå rask, og de var så udmattede, at vi måtte standse flere gange, for at de kunne hvile sig.

Efter at have vandret således en times tid kom vi til en simpel træhytte og et landingssted. I hytten var der en vagt, som råbte os an, hvorpå sergenten svarede, og vi gik derind. Der lugtede af tobak og hvidtekalk, og der var en klar ild, en lampe, en geværrække, en tromme og et lavt sengested, der lignede en kæmpemæssig rulle uden maskineri og kunne rumme en halv snes soldater ad gangen. Nogle soldater, som lå på den, brød sig ikke synderlig om vort komme, men løftede kun hovederne i vejret for at skotte søvnigt til os og lagde sig derpå ned igen. Sergenten afgav en slags melding og førte noget ind i en bog, og derpå blev den anden fange ført ud af sine vogtere for at blive bragt først om bord.

Min fange havde kun set en eneste gang på mig. Mens vi var inde i hytten, stod han foran ilden og så tankefuldt på den, eller også satte han sine fødder skiftevis på kaminpladen og så tankefuldt på dem, som om han ynkede dem, for hvad de nylig havde gået igennem. Pludselig vendte han sig om mod sergenten og ytrede:

"Jeg ønsker at sige noget om min undvigelse, da det måske kan forebygge, at der falder mistanke på en eller anden for min skyld."

"Sig, hvad De vil," svarede sergenten, der stod med korslagte arme og så koldt på ham, "men De har ikke nødig at sige noget her. De vil få tilstrækkelig lejlighed til at tale og høre om den sag, førend den er afsluttet."

"Det ved jeg, men dette er en anden ting, en særskilt sag. Et menneske kan ikke holde ud at sulte, i det mindste kan jeg det ikke. Og jeg tog derfor nogle fødevarer oppe i landsbyen derhenne, hvor kirken ligger omtrent lige ude i mosen."

"De mener stjal," sagde sergenten.

"Og jeg vil sige dem hvor, hos smedens!"

"Halløj!" sagde sergenten og stirrede på Joe.

"Halløj, Pip!" sagde Joe og stirrede på mig.

"Det var nogle levninger, en slurk brændevin og en postej."

"Har De tilfældigvis savnet sådant noget som en postej, smed?" spurgte sergenten i en fortrolig tone.

"Min kone savnede den i samme øjeblik, som De kom ind. Gjorde hun ikke, Pip?"

"Så De," sagde min fange og fæstede sine øjne sørgmodigt på Joe uden det fjerneste blik på mig, "så De er altså smeden? Da man jeg desværre tilstå, at jeg har spist Deres postej."

"Gud skal vide, at den er Dem hjertelig velundt!" svarede Joe.

"Vi ved ikke, hvad De har gjort, men vi ville ikke, at De skal sulte ihjel for det, stakkels, ulykkelige medmenneske. – Vel, Pip?"

Jeg hørte atter den klikkende lyd i mandens hals, som jeg tidligere havde lagt mærke til, og han vendte sig om. Da båden var kommet tilbage, og hans vogtere var færdige, fulgte vi ham

til landingsstedet og så ham blive bragt i båden, der roedes af straffefanger ligesom han. Ingen syntes at blive overrasket, nedtrykt eller glad ved at se ham eller sagde et ord, med undtagelse af at nogen i båden brummede, ligesom til hunde: "Ro væk!" hvilket var tegnet til at sætte årerne i vandet. Ved skinnet af faklerne så vi det sorte fangeskib ligge et lille stykke uden for mudderbanken ved flodbredden, ligesom en hæslig Noas ark. Det var tilstænget, afspærret og fortøjet ved svære, rustne jernkættinger; som det var, syntes det i mine unge øjne at være lænket ligesom fangerne. Vi så båden lægge sig og fangen blive bragt op på dækket og forsvinde. Derpå blev de nedbrændte fakler kastet spruttende ude i vandet og gik ud, som om det var helt forbi ned ham.

6

Min sindstilstand med hensyn til det rapseri, som jeg så uventet var blevet frikendt for, drev mig ikke til en åben tilståelse; men dog, håber jeg, var der noget godt i det bundfald, som den efterlod.

Jeg mindes ikke, at jeg mærkede til nogen ømhed i min samvittighed over for min søster, da jeg var blevet fri for min frygt for at blive opdaget. Men jeg elskede Joe – måske den gang af ingen bedre grund, end fordi han, det kære menneske, lod mig elske sig – og med hensyn til ham lod mit indre jeg sig ikke så let berolige. Det lå mig tungt på sinde – især da jeg første gang så ham søge efter sin fil – at jeg burde sige Joe den hele sandhed; dog gjorde jeg det ikke, fordi jeg frygtede for, at han ville holde mig for slettere, end jeg var. Frygten for at tabe Joes tillid og derefter at sidde i skorstenskrogen om aftenen og stirre sørgmodigt efter min tabte ven og kammerat bandt min tunge. Det pinte mig at tænke på, at hvis Joe fik det at vide, ville jeg siden aldrig kunne se ham sidde ved ilden og føle på sit lyse skæg, uden at tro, at han grublede derover. At, hvis Joe fik det at vide, ville jeg aldrig senere kunne se ham skotte, om end nok så tilfældigt, til resterne af kødmaden eller buddingen fra den foregående dag, når de blev sat på bordet, uden at tro, at han tænkte på, om jeg havde været inde i spisekammeret. At, hvis Joe fik det at vide og i noget senere afsnit af vort samliv fandt sit øl dovent eller tykt, ville den overbevisning, at han havde en mistanke, om at der var tjærevand i det, bringe blodet til at fare op i mine kinder. Kort sagt, jeg var for fej til at gøre, hvad jeg vidste var rigtigt, ligesom jeg havde været for fej til at undlade

at gøre, hvad jeg vidste var forkert. Jeg havde den gang intet samkvem haft med verden og efterlignede ingen af dens mangfoldige indbyggere, der bærer sig ad på samme måde. Som et aldeles udannet geni opdagede jeg denne fremgangsmåde ganske på egen hånd.

Da jeg blev søvnig, førend vi var kommet ret langt fra fangeskibet, tog Joe mig atter på sin ryg og bar mig hjem. Det må have været en kedelig vandring for ham, da Wopsle, der var stoktræt, var i et så ondt lune, at han, hvis kirken havde stået åben, ville have sat det hele selskab i band og begyndt med Joe og mig. I sin egenskab af lægmand ville han absolut blive siddende i fugtigheden i en så vanvittig lang tid, at da han havde trukket sin kjole af, for at den kunne blive hængt til tørre ved køkkenilden, frembød hans bukser så graverende indicier imod ham, at de ville have bragt ham i galgen, hvis det havde været en livssag.

Imidlertid tumlede jeg om på køkkengulvet som en lille drukkenbolt, idet jeg nylig var blevet sat på mine ben efter at have sovet hårdt og været blevet vækket i varmen og mellem lys og larm af mennesketunger. Da jeg kom til mig selv ved hjælp af et dygtigt dunk i ryggen og det oplivende udråb: "Nej, har der nogen sinde været mage til dreng!" af min søster – hørte jeg Joe fortælle om fangens tilståelse og alle gæsterne komme frem hver med sin mening om den måde, hvorpå han var kommet ind i spisekammeret. Efter en omhyggelig undersøgelse af åstedet erklærede Pumblechook, at han først var steget op på taget af smedjen, hvorfra han var krøbet op på taget af huset og havde derpå firet sig ned gennem køkkenskorstenen ved et tov, som han havde lavet af sine sengeklæder ved at skære dem i

strimler. Da Pumblechook var så vis i sin sag og kørte i sin egen enspændervogn – over alle og enhver – indrømmede man, at det måtte være gået således til. Rigtig nok råbte Wopsle vildt "nej!" med et træt menneskes afmægtige arrigskab, men da han hverken havde nogen teori og heller ingen frakke havde på, blev han enstemmigt nedstemt – for ikke at tale om, at han dampede stærkt bagtil, mens han stod med ryggen mod skorstensilden for at få fugtigheden trukket ud, hvilket ikke egnede sig til at indgyde tillid. Dette var alt, hvad jeg hørte den aften, førend min søster greb mig som en søvnig forargelse for selskabets øjne og hjalp mig i seng med så kraftig hånd, at jeg syntes at have halvhundrede støvler på og at støde dem alle sammen mod kanterne af trappetrinene. Min tidligere skildrede sindstilstand begyndte, førend jeg stod op om morgenen, og vedvarede, længe efter at sagen var død hen og kun omtaltes ved ganske enkelte lejligheder.

7

Den gang jeg havde stået på kirkegården og læst indskrifterne på familie-ligstenene, havde jeg netop lært så meget, at jeg kunne stave mig igennem dem. Denne fortolkning af deres enfoldige mening var ikke en gang fuldstændig rigtig, idet jeg forstod "ovennævntes hustru", som en smigrende hentydning til min faders ophøjelse til en bedre verden, og var nogen af mine afdøde slægtninge blevet kaldt "nedennævnte", tvivler jeg ikke om, at jeg ville have fattet de værste tanker om et sådant medlem af familien.

Når jeg blev gammel nok til det, skulle jeg sættes i lære hos Joe, og indtil jeg kunne tiltræde denne værdighed, måtte jeg ikke forkæles, som mrs. Joe sagde, hvorfor jeg ikke alene gik til hånde i smedjen, men når en nabo havde brug for en dreng til at skræmme fugle, samle sten eller til lignende arbejder, blev jeg altid udset til disse hæderfulde hverv. For at der imidlertid ikke skulle ske noget skår i vor overordnede stilling derved, stod der en sparebøsse på køkkenhylden, og i den blev, som det offentlig kundgjordes, min fortjeneste nedlagt. Jeg har en forestilling om, at den muligvis skulle indsendes til statsgældens afbetaling, men jeg ved, at jeg ikke nærede håb om at få den mindste personlige del i skatten.

Wopsles grandtante holdt aftenskole i landsbyen, det vil sige, at hun, der var en umanerlig gammel kone, hvis evner var lige så indskrænkede, som hendes affældighed var uindskrænket, faldt i søvn fra seks til syv hver aften i selskab med den ungdom, der betalte to pence om ugen hver for den frugtbringende lejlighed til at se hende gøre det. Hun havde

lejet et lille hus, og Wopsle boede på første sal, hvor vi kunne høre ham læse højt på den mest højtidelige og forfærdelige måde og undertiden stampe i gulvet. Der gik det sagn, at Wopsle "eksaminerede" børnene hvert fjerdingår, men det, han gjorde ved disse lejligheder, var, at han smøgede sine opslag op, purrede sig i håret og foredrog Markus Antonius' tale over Cæsars lig, stadig afløst af Collins' Ode om Lidenskaberne. Særlig følte jeg veneration for Wopsle som hævnens, der kaster sit blodstænkte sværd tordnende fra sig og griber den krigsforkyndende trompet med et knusende blik. Det gik mig ikke den gang som senere hen i livet, da jeg kom i selskab med lidenskaberne og sammenlignede dem med Collins og Wopsle, vel ikke til disse herrers fordel.

Foruden at holde denne undervisningsanstalt holdt Wopsles grandtante tillige en lille butik, hvor der solgtes alt muligt. Hun havde ingen forestilling om, hvilke varer hun havde, eller om prisen på nogen ting, men i en skuffe lå der en lille fedtet notebog, der tjente til prisliste, og ved dette orakels hjælp styrede Biddy alle butiksføretninger. Biddy var Wopsles grandtantes barnebarn, men jeg tilstår, at jeg er aldeles ude af stand til at løse den opgave at sige, i hvilket slægtskabsforhold hun stod til Wopsle. Hun var fader- og moderløs ligesom jeg og var, ligesom jeg, blevet flasket op. Mest mærkelig forekom hun mig med hensyn til sine ekstremiteter, for hendes hår trængte stadig til at børstes, hendes hænder stadig til at vaskes og hendes sko stadig til at lappes og trækkes op i hælene. Denne skildring gælder dog kun for søgnedagenes vedkommende. Om søndagen gik hun i kirke i fuldt puds.

For en stor del ved mine egne kræfter og mere ved Biddys end ved Wopsles grandtantes hjælp arbejdede jeg mig gennem alfabetet, som om det havde været en brombærbusk, så meget pinte og drillede hvert enkelt bogstav mig. Derpå faldt jeg i hænderne på de ni tyveknægte, cifrene, der syntes hver aften at gøre noget nyt for at forklæde sig, så man ikke kunne kende dem, men omsider begyndte jeg dog på en stærblind, famlende måde at læse, skrive og regne efter den mest indskrænkede målestok.

En aften sad jeg i skorstenskrogen med min tavle og gjorde mig al mulig umage for at frembringe et brev til Joe. Jeg tror, at det må have været et helt år efter vor jagt ude i mosen, for det var vinter og hård frost. Ved hjælp af et alfabet på arnestedet ved mine fødder til vejledning lykkedes det mig i et par timers tid at prente og male følgende skrivelse:

"Min kÆre JO iei hoBer at dU har DeT GÅT iEi hoBER AT
iei Snart KaN LÆRe dei NoEt JO og NÅr JEg så koMMer i
LeRRe hOs JO siKKe Løjr din goDe VÆn PiP."

Det var ingen uundgåelig nødvendighed, at jeg henvendte mig skriftlig til Joe, eftersom han sad ved siden af mig, og vi var ganske alene, men jeg leverede ham egenhændigt denne skriftlige meddelelse, og Joe modtog den som er vidunder af lærdom.

"Men Pip, min gamle dreng!" udbrød han og spilede sine blå øjne vidt op. "Hvor du er boglærd! Hvad?"

"Jeg ville gerne være det," sagde jeg og skottede til tavlen i hans hånd med en anelse om, at skriften var noget bakket.

"Der står jo et J," sagde Joe, "og et O så vist som noget! Der står jo et J og et O, Pip, og J-O det siger Joe."

Jeg havde aldrig hørt Joe læse andet højt end dette enstavelsesord, og den foregående søndag havde jeg lagt mærke til, at da jeg i kirken var kommet til at holde vor bønnebog omvendt, havde det syntes at falde ham lige så nemt, som om jeg havde holdt den rigtigt. Da jeg ønskede at benytte denne lejlighed til at finde ud, om det, hvis jeg skulle undervise Joe, ville være nødvendigt, at jeg begyndte lige fra begyndelsen, sagde jeg:

"Ja, men læs nu resten, Joe."

"Resten, hvad, Pip?" sagde Joe og så på bogstaverne med et langsomt, forskende blik. "En, to, tre. Der står jo tre J'er og tre O'er, og tre J-O, Joer i det, Pip!"

Jeg bøjede mig over Joe og læste ved hjælp af min pegefinger hele brevet for ham.

"Forbavsende!" sagde Joe, da jeg var færdig. "Ja, du er rigtig nok boglærd!"

"Hvorledes staver du Gargery, Joe?" spurgte jeg ham med en beskeden protektormine.

"Jeg staver det slet ikke."

"Men hvis du gjorde det?"

"Der kan ikke være noget *hvis*. Men jeg holder uhyre meget af at læse."

"Gør du, Joe?"

"Uhyre. Giv mig en god bog eller en god avis og sæt mig ved en god ild, og jeg forlanger ikke bedre. Gud!" fortsatte han efter at have gnedet sig lidt på sine knæ, "når man så kommer til et J

og et O og siger til sig selv: Der står jo endelig et J-O, Joe, hvor det så er morsomt at læse!"

Jeg sluttede heraf, at Joes kundskaber endnu var i deres barndom. Idet jeg forfulgte dette emne, spurgte jeg:

"Gik du ikke i skole. Joe, da du var så lille som jeg?"

"Nej, Pip."

"Hvorfor gik du ikke i skole, Joe?"

"Det skal jeg sige dig," svarede Joe, idet han tog ildrageren og gav sig i færd med at pirre op i ilden – hans sædvanlige beskæftigelse, når han var tankefuld. "Min fader var forfalden til drik, og når han var ør i hovedet af drik, hamrede han på det ubarmhjerterigste løs på min moder. Hun var næsten det eneste, han hamrede på, med undtagelse af mig. Og han hamrede på mig med en kraft, som kun kunne sammenlignes med den, hvormed han ikke hamrede på sin ambolt. – Du hører dog vel efter og forstår mig, Pip?"

"Ja, Joe."

"På grund af det løb min moder og jeg flere gange bort fra min fader, og så gik min moder på arbejde og sagde: 'Joe,' sagde hun, 'nu skal du med Guds hjælp gå skole, min dreng.' Og dermed satte hun mig i skole. Men min fader havde så godt et hjertelag, at han ikke kunne undvære os, hvorfor han kom med en frygtelig flok mennesker og gjorde sådan en støj uden for de huse, hvor vi var, at de blev nødt til ikke at have mere med os at skaffe og udlevere os til ham. Og så tog han os hjem med og hamrede løs på os, hvilket, som du nok kan indse, Pip," sagde Joe, idet han holdt inde med sin tankefulde pirren i ilden og så på mig, "var til skade for min lærdom."

"Ja vel, stakkels Joe."

"Men alligevel, Pip," sagde Joe med et par forsigtige stød mellem kullene, "når man lader enhver vederfares sin ret, så havde min fader dog et godt hjertelag, indser du nok."

Jeg indså det ikke, men ville ikke sige det.

"Nu vel," fortsatte Joe, "en må holde potten i kog, ellers vil potten ikke koge, ved du nok."

Det vidste og sagde jeg.

"Følgelig havde min fader ikke noget imod, at jeg gav mig til at arbejde, og jeg gav mig derfor til at arbejde i mit nærværende håndværk, der også var hans, hvis han ville have drevet det, og jeg arbejdede temmelig strengt, forsikrer jeg dig, Pip. Med tiden kunne jeg skaffe ham opholdet, lige til han døde af et apoplektisk tilfælde. Og jeg havde haft i sinde at lade sætte på hans ligsten, at *var end af karakter han svag, så havde han dog et godt hjertelag.*"

Joe foredrog dette rim med en så åbenbar stolthed og omhyggelig tydelighed, at jeg spurgte ham, om han selv havde gjort det.

"Jeg gjorde det selv ganske alene," svarede Joe. "Jeg gjorde det på et øjeblik. Det var ligesom at slå en hestesko færdig med et eneste slag. Jeg er aldrig blevet så forundret i mit liv – kunne ikke tro mit eget hoved – troede, sandt at sige, knap, at det var mit eget hoved. Det var, som sagt, min hensigt at lade det hugge ud over ham, men vers koster penge, enten de så hugges små eller store, og det skete ikke. Ikke at tale om ligbærerne, så kunne jeg bruge alle de penge, jeg kunne spare sammen, til min moder. Hun havde et dårligt helbred og var meget affældig. Det varede ikke længe, førend hun gik bagefter, stakkels sjæl, og til sidst fik hun da fred."

Joes blå øjne blev lidt fugtige, og han gned sig først i det ene og så i det andet på en højst uhyggelig og faretruende måde med knappen på enden af ildrageren.

"Det faldt mig da så ensomt," sagde Joe, "at bo her ganske alene, og jeg gjorde bekendtskab med din søster. Ser du, Pip," her så Joe vist på mig, som om han følte, at jeg ikke ville være enig med ham, "din søster er et kønt fruentimmer at se til."

Jeg kunne ikke bare mig for at se ind i ilden på en måde, der tydeligt røbede min tvivl.

"Hvad familiens eller verdens mening om den ting nu end er, Pip, så er din søster," her bankede Joe på risten efter hvert af de følgende ord, "et kønt fruentimmer at se til!"

Jeg kunne ikke finde på noget bedre at sige end:

"Det mig kært, at du finder det, Joe."

"Det er også mig kært," svarede Joe, idet han greb mine ord, "det er mig meget kært, at jeg finder det. En smule rødhed eller lidt knokler hist og her, hvad kommer det mig ved?"

Jeg ytrede dybsindigt, at når det ikke kom ham ved, hvem kom det så ved?

"Rigtigt!" indrømmede Joe. "Det er netop sagen. Du har ret, gamle dreng! Da jeg lærte din søster at kende, blev der talt om, hvorledes hun flaskede dig op. Meget smukt af hende, sagde alle folk, og jeg med, ligesom alle de andre. Kunne du," fortsatte han med et udtryk i sit ansigt, som om han så noget yderst modbydeligt, "den gang have set, hvor lille og sjattet og ussel du var, ville du have fået grumme ringe tanker om dig selv!"

Da dette ikke huede mig, sagde jeg:

"Bryd dig ikke om mig, Joe."

"Men jeg brød mig om dig, Pip," svarede han med kærlig enfold. "Da jeg friede til din søster og tilbød at lade lyse for os i kirken, hvis hun var rede og villig til at bo i smedjen, sagde jeg: 'Og tag det stakkels, lille barn med. Gud velsigne det stakkels, lille barn,' sagde jeg til din søster, 'der er plads til det i smedjen.'"

Jeg brast i gråd og bad om tilgivelse og tog Joe om halsen, og han slap ildrageren for at omfavne mig og sige:

"Altid gode venner, ikke sandt, Pip? Græd ikke, gamle dreng!"

Da denne lille afbrydelse var forbi, tog Joe atter til orde:

"Ser du, Pip, nu kommer vi til det. Det er deri, det stikker. Nu kommer vi til det! Hvis du vil tage dig af min lærdom, Pip – og jeg siger dig forud, at jeg er skrækkelig dum, så skrækkelig dum! – må min kone ikke se alt for meget af, hvad vi har for. Vi må, om jeg så må sige, lumske os til det. Og hvorfor det? Det skal jeg sige dig. Pip."

Han havde igen taget ildrageren, uden hvilken jeg ikke tror, at han ville være kommet nogen vej med sin bevisførelse.

"Din søster holder meget af at regere – jeg mener at regere over dig og mig. Hun er ikke synderlig for at have boglærde folk i huset, og i særdeleshed ikke synderlig for, at jeg bliver boglærd, for at jeg ikke skal sætte mig på bagbenene. Som en slags oprører, forstår du?"

Jeg var i færd med at svare med et spørgsmål, og var allerede kommet til: "Men –" da Joe standsede mig.

"Tøv lidt. Jeg ved, hvad du vil sige, Pip! Jeg nægter ikke, at din søster somme tider tager på veje med os, som om hun var stortyrken selv. Jeg nægter ikke, at hun tyranniserer os og er slem mod os. Når din søster sætter sig på sin høje hest," her

dæmpede Joe sin stemme til en hvisken og skottede til døren, "nøder oprigtigheden en til at tilstå, at hun er en havgasse."

Joe udtalte dette ord, som om det begyndte med i det mindste tolv store H'er.

"Hvorfor jeg ikke gør opstand? Det var, hvad du ville have sagt, da jeg afbrød dig, ikke sandt, Pip?"

"Jo."

"Godt," sagde Joe, idet han tog ildrageren i sin venstre hånd for at kunne føle på sine bakkenbarter, og hver gang han begyndte på denne fredelige syssel, opgav jeg alt håb om ham. "Din søster er en herskerånd."

"Hvad er det?" spurgte jeg med et svagt håb om at stoppe ham, men Joe var hurtigere med sin forklaring, end jeg havde troet, og bandt aldeles munden på mig ved at svare mig med et fast blik: "Hun."

"Og jeg er ingen herskerånd," tog Joe atter til orde, da han atter havde taget fat på sit skæg. "Og endelig, Pip – og det siger jeg dig for ramme alvor, gamle dreng – så jeg så meget hos min stakkels moder af en kone, der sled og slæbte og pinte og plagede sig og aldrig havde ro i alle sine dage, at jeg har en gru for at gøre uret ved ikke at gøre, hvad ret er imod en kone. Og af de to ting vil jeg langt hellere gå til den anden yderlighed og selv lade mig plage en smule. Jeg ville ønske, at det kun var mig, det gik ud over; jeg ville ønske, at der ikke var nogen knaldepisk til dig, gamle dreng; jeg ville ønske, at jeg kunne tage det alt sammen på mig, men således hænger det sammen, Pip, og jeg håber, at du vil overse de små mangler."

Hvor ung jeg end var, tror jeg dog, at jeg nærede en ny beundring for Joe fra den aften. Vi var også bagefter ligemænd,

som vi havde været det i forvejen, men når jeg senere hen i roligere øjeblikke sad og så på Joe og tænkte på ham, havde jeg en hidtil ukendt følelse af, at jeg i mit hjerte så op til Joe.

"Imidlertid," sagde Joe, idet han stod op for at lægge mere kul på ilden, "begynder Nürnberg-uret nu at lave sig til at slå otte, og endnu er hun ikke kommet hjem! Jeg vil håbe, at onkel Pumblechooks hoppe ikke har sat forbenet på et stykke is og er faldet."

På torvedagene gjorde min søster undertiden udflugter med Pumblehook for at hjælpe ham med indkøbet af ting, der krævede en husmoders skarpe øje, da onkel Pumblehook nemlig var pebersvend og ingen tillid havde til sin tjenestepige. I dag var det torvedag, og mrs. Joe var ude på et af disse togter.

Joe lagde ilden til rette og fejede arnestedet, og derpå gik vi hen til døren for at lytte efter enspændervognen. Det var en tør, kold aften, og vinden blæste skarpt, og frosten var hvid og hård. Et menneske måtte dø i nat af at ligge ude i mosen, tænkte jeg, og derpå så jeg op på stjernerne og tænkte på, hvor skrækkeligt det måtte være for et menneske at vende sine øjne op imod dem, mens han var ved at fryse ihjel, uden at se nogen hjælp eller medynk i hele denne glimrende vrimmel.

"Der kommer hoppen," sagde Joe, "og klingrer som et helt sæt bjælder!"

Lyden af dens jernsko på den hårde vej klang helt melodisk, idet den nærmede sig i et langt hurtigere trav end sædvanlig. Vi bar en stol ud for at mrs. Joe kunne stige af på den, pirrede op i ilden, for at de kunne se et lyst vindue, og så sluttelig efter, om alt stod på sin plads i køkkenet. Da vi var færdige med disse forberedelser, kørte de op for døren, indpakkede lige til øjnene.

Mrs. Joe kom snart af vognen og onkel Pumblechook ligeledes, og efter at der var blevet lagt et dækket på hoppen, gik vi alle ind i køkkenet, hvor vi bragte så megen kold luft ind med os, at den syntes at drive al varmen ud af ilden.

"Nå," sagde Mrs. Joe, idet hun hastigt og ivrigt tog rejseklæderne af sig og kastede sin hat tilbage på sine skuldre, hvor den blev hængende ved båndene, "bliver denne dreng ikke taknemmelig i aften, bliver han det aldrig!"

Jeg så så taknemmelig ud, som det på nogen måde var muligt for en dreng, der var aldeles uvidende om, hvorledes han skulle give sit ansigt dette udtryk.

"Jeg vil bare håbe," sagde min søster, "at han ikke må blive forkælet, men jeg er halvt bange for det."

"Hun er ikke af den slags," sagde Pumblechook, "dertil er hun alt for klog."

Hun? Jeg så på Joe og gjorde med mine læber og øjenbryn en bevægelse som for at sige: "Hun?" Joe så på mig og gjorde med sine læber og øjenbryn ligeledes en bevægelse som for at sige: "Hun?" Da min søster greb ham i gerningen, strøg han sig med sin sædvanlige forsonlige mine over næsen med bagen af sin hånd og så på hende.

"Nå?" sagde min søster på sin snerrende måde. "Hvad glør du efter? Er der ild i huset?"

"Der var nogen," begyndte Joe helligt, "som sagde *hun*."

"Og hun er dog vel en hun, skulle jeg mene?" sagde min søster, "med mindre du vil kalde Miss Havisham en han, og det kunne såmænd godt ligne dig."

"Miss Havisham oppe i byen?" sagde Joe.

"Er der kanske nogen miss Havisham nede i byen? Hun ønsker, at denne dreng skal komme at lege hos hende. Det skal han naturligvis, og han gør bedst i at lege der," tilføjede min søster og rystede på hovedet ad mig som en opmuntring til at være særdeles livlig og lystig, "eller jeg skal give ham."

Jeg havde hørt miss Havisham oppe i byen omtale – enhver i flere miles omkreds havde hørt hende omtale – som en umådelig rig og barsk dame, der boede i et stort og øde, for tyve tilstænget hus og førte et ensomt liv.

"Nå, det må jeg sige!" udbrød Joe forbavset. "Men hvorledes har hun lært Pip at kende?"

"Tossehoved! Hvem har sagt, at hun kender ham?"

"Der var dog nogen," svarede Joe atter høflig, "som ytrede, at hun ønskede, at han skulle komme og lege hos hende."

"Og hun kunne ikke spørge onkel Pumblechook, om han ikke kendte en dreng, der kunne komme og lege der? Skulle det ikke være muligt, at onkel Pumblechook kunne være hendes lejer, og at han undertiden – vi ville ikke sige kvartårsvis eller halvårsvis, for det ville være for meget forlangt af dig, men bare undertiden – gik derhen for at betale sin leje? Og kunne hun da ikke spørge onkel Pumblechook, om han ikke kendte en dreng, der kunne komme og lege der? Og kunne onkel Pumblechook, der altid er så taktsom og ser på vort bedste – skønt du måske ikke tror det, Joseph," tilføjede hun i en yderst bebrejdende tone, som om han var det mest forhærdede søskendebarn, "da ikke nævne denne dreng, som står og gør krumspring der," hvilket jeg højtideligt forsikrer, jeg ikke gjorde, "og mod hvem jeg altid har opført mig som en villig trælkvinde?"

"Atter godt!" udbrød Pumblechook. "Godt fremstillet! Ypperligt fremstillet! Godt, i sandhed! Nu, Joseph, kender du sammenhængen."

"Nej, Joseph," sagde min søster, "endnu kender du ikke – skønt du måske ikke vil tro mig – endnu kender du ikke sammenhængen. Du tror måske, at du kender den, men det gør du ikke, Joseph, for du ved ikke, at onkel Pumblechook, siden man ikke kan vide, om drengen ikke kan gøre sin lykke ved at besøge miss Havisham, har tilbudt at tage ham med til byen i aften, beholde ham hos sig i nat og i morgen formiddag selv følge med ham til miss Havisham. Men Gud forbarme sig!" udbrød min søster og kastede med pludselig fortvivlelse hatten fra sig, "her står jeg og taler til et par dumrianer, mens onkel Pumblechook venter, og hoppen forkøler sig uden for døren, og drengen er fuld af sod og snavs fra top til tå!"

Med disse ord slog hun ned på mig som en ørn på et lam, og mit ansigt blev presset ned i en træskål i vasken, og mit hoved holdt under tappen på vandtønden, og jeg blev indsæbet og æltet og tørret og dunket og harvet og raspet, indtil jeg gik rent fra sans og samling. – Jeg vil her omtale, at jeg tror bedre end nogen anden autoritet at kende den kradsende virkning af en vielsesring, der uden barmhjertighed farer frem og tilbage hen over det menneskelige ansigt.

Da min tvætning var tilendebragt, blev jeg iført rent linned af stiveste art, som om jeg var en ung, bodfærdig synder, der blev klædt i sækkelærred, og stoppet ind i mit snævreste og frygteligste sæt klæder, hvorpå jeg blev overgivet til Pumblechook. Han modtog mig, ganske som om han havde

været sheriffen, og lyksaliggjorde mig med den tale, som jeg vidste, han havde brændt af lyst efter at holde:

"Vær altid taknemmelig, dreng, mod alle velgørere, men især mod dem, der har flasket dig op!"

"Farvel, Joe!"

"Gud velsigne dig, Pip, gamle dreng!"

Jeg havde aldrig før sagt farvel til ham, og på grund af min rørelse og sæbeluden kunne jeg i starten ingen stjerner se fra enspændervognen, men de blinkede frem, en for en, uden at sprede noget lys over de spørgsmål, hvorfor i al verden jeg skulle lege hos miss Havisham, og hvad i al verden det var, jeg skulle lege.

8

Pumblechooks bolig i købstadens hovedgade havde en peberkornet og melet karakter, således som det bør sig for en korn- og frøhandlers bolig. Det forekom mig, at han måtte føle sig meget lykkelig ved at have så mange skuffer i sin butik, og idet jeg kiggede i et par i de nederste rækker og så på de sammenbundne papirpakker, der lå i dem, undrede jeg mig over, om blomsterfrøet og knoldene nogen sinde kunne længes efter en skønne dag at bryde ud af disse fængsler og blomstre.

Det var tidligt om morgenen efter mit komme, at jeg hengav mig til disse tanker. Den foregående aften var jeg blevet sendt lige i seng oppe på et kvistkammer med et skråt loft, der var så lavt, at tagstenene i det hjørne, hvor sengen stod, efter min regning kun var en fod fra mine øjenbryn.

Klokken otte spiste Pumblechook og jeg morgenmad i dagligstuen bag butikken, mens svenden nød sin skål te og sin humpel smørrebrød på en sæk ærter i værelset til gaden. I Pumblechook fandt jeg kun et kedeligt selskab. Foruden at han delte min søsters idé, at min kost burde have et asketisk og bodfærdigt præg, foruden at han gav mig så meget brød i forening med så lidt smør som muligt og skænkede en sådan mængde varmt vand i min mælk, at det ville have været langt mere oprigtigt at lade mælken blive aldeles borte, indeholdt hans tale kun regnestykker. Da jeg høflig bød ham godmorgen, sagde han majestætisk: "Syv gange ni, dreng?" men hvorledes skulle jeg kunne svare, når jeg blev overlistet på den måde på et fremmed sted og med en tom mave? Jeg var sulten, men førend jeg havde sunket en mundfuld, begyndte han på et

additionsstykke, der varede under hele frokosten. "Syv!" "Og fire!" "Og otte!" "Og seks!" "Og to!" "Og ti!" og så fremdeles. Og efter at jeg var færdig med det ene tal, kunne jeg næppe få en bid eller en slurk i mig, førend det næste kom, mens han sad i al magelighed og tænkte på ingenting og spiste skinke og varmt franskbrød på en – hvis jeg tør bruge dette udtryk – grådig og frådsende måde.

Af disse grunde blev jeg meget glad, da klokken blev ti, og vi gav os på vandring til miss Havisham, skønt jeg ingenlunde var vis i min sag om, hvad jeg skulle gøre under denne dames tag. Efter et kvarters forløb kom vi til miss Havishams hus, en gammel og styg, grundmuret bygning med en mængde jernstænger. Nogle af vinduerne var blevet muret til, og af de øvrige var alle de nederste spærrede med rustne jernstænger. Foran var der en gårdsplads, men også den var spærret, så at vi måtte vente, efter at have ringet, indtil der kom nogen og lukkede op for os. Mens vi ventede uden for gitterporten, kiggede jeg ind – selv da sagde Pumblechook: "Og fjorten?" men jeg lod, som om jeg ikke hørte det – og så, at der i den ene side af huset var et stort bryggeri, men der bryggedes ikke i det, og det lod også til ikke at have været i virksomhed i lang tid.

Et vindue blev lukket op, og en klar stemme spurgte: "Hvem?" hvortil min fører svarede: "Pumblechook." Stemmen sagde: "Godt," og derpå blev vinduet lukket igen, og en ung dame kom over gårdspladsen med nogle nøgler i hånden.

"Det," sagde Pumblechook, "er Pip."

"Nå, så det er Pip?" svarede den unge dame, der var meget smuk og syntes at være meget stolt, "kom indenfor, Pip!"

Men da Pumblechook nu også ville gå ind, standsede hun ham med porten.

"Å," sagde hun, "ønsker De at tale med miss Havisham?"

"Hvis miss Havisham ønsker at tale med mig," svarede Pumblechook.

"Nå," sagde den unge pige, "men det gør hun ikke."

Hun sagde det i en så sikker og afgjort tone, at Pumblechook, om han end følte sin værdighed krænket, ingen indsigelser kunne gøre, men han tilkastede mig et strengt blik – som om jeg havde gjort ham noget! – og skiltes fra mig med de bebrejdende ord:

"Dreng, lad din opførsel her blive til ære for dem, der har flasket dig op!"

Jeg var ikke fri for at frygte for, at han skulle vende om og spørge gennem gitterporten: "Og seksten?" Men han gjorde det ikke.

Da min unge førerske havde lukket porten i lås, gik vi over gårdspladsen. Den var brolagt og ren, men i alle sprækker voksede der græs. Bryggeribygningen stod i forbindelse med den ved en lille smøge, og træporten for denne smøge stod åben, og hele bryggeriet på den anden side af den stod åbent lige ud til den høje ringmur udenfor, men alt var tomt og forfaldent. Den kolde vind syntes at blæse koldere der end uden for porten og frembragte en skingrende larm, idet den peb ind og ud ad bryggeriets åbne sider, ligesom når vinden piber i et skibs tovværk ude til søs.

Hun lagde mærke til, at jeg så på det og sagde:

"Du kunne uden skade drikke alt det stærke øl, der nu bliver brygget der, dreng."

"Det kunne jeg vist, miss," svarede jeg forlegen.

"Det er rådeligst ikke at prøve på at brygge øl der nu, da det ellers ville blive surt, tror du ikke?"

"Det ser ud til det, miss?"

"Ikke fordi nogen har i sinde at prøve. Det er forbi med det, og huset bliver stående ubrugt som nu, indtil det falder ned. For resten er der stærkt øl nok nede i kælderen til at oversvømme Hovedgården."

"Er det husets navn, miss?"

"Et af dets navne, dreng."

"Har det da flere end et, miss?"

"Et endnu. Dets andet navn var *Satis*, hvilket er græsk eller latin eller hebraisk eller dem alle tre til sammen – mig lige meget – og vil sige: Nok."

"Nokgård," sagde jeg, "det er et underligt navn, miss."

"Ja," svarede hun, "men der lå mere i det, end det sagde. Da det blev givet, ville det sige, at hvem der ejede dette hus, aldrig ville savne noget andet. De må have været meget nøjsomme den gang, synes jeg. Men nøl ikke, dreng."

Selv om hun så ofte kaldte mig dreng, og det med en ligegyldighed, der langt fra var smigrende, var hun dog omtrent på min alder eller i ethvert tilfælde kun meget lidt ældre, men syntes naturligvis meget ældre end jeg, da hun var en pige og smuk og selvtilidsfuld, og hun viste sig så hånlig imod mig, som om hun havde været enogtyve år og dronning.

Vi gik ind i huset gennem en sidedør – den store hovedindgang var spærret med to kæder udvendig – og det første, jeg lagde mærke til var, at der var mørkt i alle gangene, og at hun havde ladet et brændende lys blive stående der. Hun

tog det, og vi gik gennem flere gange og op ad en trappe, men overalt var der mørkt, og vi havde kun lyset at se ved.

Da vi omsider kom til døren til et værelse, sagde hun:

"Gå ind."

Mere af undselighed end af høflighed, svarede jeg:

"Efter Dem, miss."

"Ingen narrestreger, dreng," sagde hun. "Jeg går ikke ind."

Og dermed gik hun hånlig sin vej og – hvad værre var – tog lyset med sig.

Det var meget ubehageligt, og jeg blev halvt bange, men da det eneste, der var at gøre, var at banke på, bankede jeg, og blev indefra opfordret til at komme ind. Jeg trådte altså ind og stod i et temmelig stort, med vokslys godt oplyst værelse, i hvilket der ikke var et glimt af dag at skimte. Det var et påklædningsværelse efter bohavet at dømme, skønt meget af det havde former og bestemmelser, som jeg den gang ikke kendte. Men det mest iøjnefaldende i det var et draperet bord med et spejl i forgylt ramme, og dette bord fattede jeg ved første øjekast måtte være en fornem dames toiletbord.

Om jeg ville have fattet dette så hurtigt, hvis der ikke havde siddet en fornem dame ved det, ved jeg ikke. I en lænestol, med den ene albue hvilende på bordet og støttede sit hoved på hånden, sad den mest sælsomme dame, jeg nogen sinde har set eller nogen sinde vil få at se.

Hun var klædt i kostbare stoffer, atlask, kniplinger og silketøj, alt sammen hvidt. Hendes sko var hvide, og ned fra hendes hår hang et langt, hvidt slør, og hun havde lindeblomster i sit hår, men hendes hår var hvidt. Nogle glimrende ædelstene tindrede på hendes hals og hænder, og

nogle andre ædelstene lå og tindrede på bordet. Kjoler, mindre pragtfulde end den, hun havde på, og halvt pakkede kufferter var spredt rundt omkring. Hun var ikke blevet helt færdig med sin påklædning, for hun havde kun en sko på – den anden stod på bordet tæt ved hendes hånd – hendes slør var kun halvt i orden, sit ur med kæde havde hun ikke taget på, og nogle kniplinger til hendes bryst lå sammen med smykkerne, hendes lommeørklæde, handsker, nogle blomster og en bønnebog i en uordentlig bunke om spejlet.

Alt dette så jeg ikke i det første øjeblik, skønt jeg i dette øjeblik så mere af det, end man skulle have troet, men jeg så, at alt, hvad der mødte mine øjne, havde været hvidt for længe siden og tabt sin renhed og var falmet og gult. Jeg så, at bruden i brudekjolen var falmet ligesom den og som blomsterne og ikke havde anden glans tilbage end glansen i sine hule øjne. Jeg så, at denne kjole en gang havde omgivet en ung kvindes fyldige skikkelse, og at den skikkelse, på hvilken den nu hang så løst, var skrumpet sammen til skind og ben. En gang havde jeg på markedet set en hæslig voksfigur, forestillende en eller anden umulig person, der lå på parade; en gang havde jeg i en af vore gamle mosekirker set en benrad i asken af en kostbar dragt, som var blevet gravet op af en hvælving under kirkegulvet, og nu syntes voksfigur og benrad at have fået sorte øjne, der rørte sig og så på mig. Jeg ville have skreget, hvis jeg havde kunnet.

"Hvem er det?" sagde damen ved bordet.

"Pip, frøken."

"Pip?"

"Mr. Pumblechooks dreng, frøken. Kommet – for at lege."

"Kom nærmere; lad mig se på dig! Kom tæt herhen!"

Mens jeg stod foran hende og skyede hendes øjne, var det, at jeg lagde mærke til enkelthederne ved de omgivende genstande og så, at hendes ur var blevet stående på tyve minutter over otte, og at stueuret ligeledes var blevet stående på tyve minutter over otte.

"Se på mig!" sagde miss Havisham. "Er du ikke bange for en kvinde, der ikke har set solen, siden du blev født?"

Jeg må desværre tilstå, at jeg ikke var bange for at komme med den uhyre løgn, der indeholdtes i svaret "nej".

"Ved du, hvad det er, jeg her rører ved?" spurgte hun, idet hun lagde sine hænder, den ene oven på den anden, på sit hjerte.

"Ja, frøken."

Det fik mig til at tænke på den unge mand.

"Hvad er det da?"

"Deres hjerte."

"Knust."

Hun udtalte dette ord med et gnistrende blik og et stærkt eftertryk og med et uhyggeligt smil, hvori der lå en slags praleri. Derefter holdt hun hænderne en kort tid der og tog dem langsomt bort, som om de var tunge.

"Jeg keder mig. Jeg trænger til adspredelse og har fået nok af mænd og kvinder. Leg!"

Jeg tror, at endog den mest diskussionslystne af mine læsere vil indrømme, at hun næppe kunne have pålagt en ulykkelig dreng at gøre noget i hele den vide verden, der var vanskeligere at udføre under disse forhold.

"Jeg får undertiden sygelige indfald," fortsatte hun. "Har nu det sygelige indfald, at jeg ønsker at se nogen lege. Nå nå!"

tilføjede hun med en utålmodig bevægelse med fingrene på sin højre hånd, "leg, leg, leg!"

Et øjeblik nærrede jeg, med frygten for min søster for øje, den fortvivlede tanke at fare omkring i stuen i den påtagne egenskab af Pumblechooks enspændervogn, men da jeg ikke følte mig denne idræt voksen, opgav jeg den og stod og så på miss Havisham på en måde, som hun sagtens har taget for et udslag af trodsighed, eftersom hun, da vi havde stirret temmelig længe på hinanden, sagde:

"Er du tvær og stridig?"

"Nej, frøken, det gør mig meget ondt for Dem og meget ondt, at jeg ikke kan lege i dette øjeblik. Klager De over mig, får jeg ubehageligheder af min søster, og jeg ville derfor gerne gøre det, hvis jeg kunne. Men alting er så nyt her og så underligt og så fint – og sørgeligt –"

Jeg standsede af frygt for at sige, eller måske allerede at have sagt for meget, og derpå så vi igen temmelig længe på hinanden.

Førend hun atter sagde noget, vendte hun sine øjne bort fra mig og så på kjolen, hun havde på, toiletbordet og endelig sig selv i spejlet.

"Så nyt for ham," mumlede hun, "så gammelt for mig. Så sælsomt for ham, så velkendt for mig. Så sørgeligt for os begge! Kald på Estella."

Da hun stadig så på sit spejlbillede, troede jeg, at hun endnu talte med sig selv, og derfor tav jeg.

"Kald på Estella," gentog hun og sendte mig et lynende blik, "det kan du vel? Kald på Estella! I døren!"

At stå i mørket i en hemmelighedsfuld gang i et ukendt hus, vræle Estella efter en hovmodig ung dame, der hverken viste sig eller svarede, og føle, at det var en rædsom uforkammethed således at brøle hendes navn op, var næsten lige så slemt som at lege på kommando. Omsider svarede hun dog, og hendes lys kom som en stjerne gennem den lange, mørke gang.

Miss Havisham vinkede hende hen til sig og tog et smykke, der lå på bordet, og prøvede, hvorledes det tog sig ud på hendes hvide, unge barm og i hendes smukke, brune hår.

"Det bliver engang dit, mit kære barn, og du vil bruge det godt. Nu skal spille kort med denne dreng."

"Med denne dreng? Men det er jo en simpel arbejderdreng!"

Det forekom mig, som om jeg hørte miss Havisham svare – kun at det var så usandsynligt.

"Nå, og hvad så? Du kan jo knuse hans hjerte."

"Hvad spiller du, dreng?" spurgte Estella mig med den største foragt.

"Kun hanrej, miss."

"Gør ham da til hanrej," sagde miss Havisham til Estella, og derpå tog vi kortene.

Da var det, at jeg begyndte at fatte, at alt der i værelset for længe siden var gået i stå, ligesom begge urene. Jeg lagde mærke til, at miss Havisham lagde smykket nøjagtig på det samme sted, hvor hun havde taget det. Mens Estella gav kort, skottede jeg igen til toiletbordet og så, at den fordom hvide, nu gule sko, der stod på det, aldrig var blevet brugt. Jeg skottede ned til den fod, hvorpå den manglede, og så, at den fordom hvide, nu gule silkestrømpe på denne var trådt i laser. Uden denne standsning af alt, uden denne stilleståen af alle de

falmede, visne genstande, ville ikke en gang den afblomstrede brudekjole på den sammensunkne skikkelse have haft en sådan lighed med en ligdragt, eller det lange slør en sådan lighed med et liglagen.

Der sad hun som en dødning, mens vi spillede kort, og strimlerne og garneringerne på hendes brudekjole så ud som papir, der havde ligget i jorden. Jeg vidste den gang ikke, at man undertiden optager menneskelegemer, begravede i oldtiden, der smuldrer hen til støv, i samme øjeblik de kommer til syne, men jeg har siden ofte tænkt på, at hun må have set ud, som om dagens naturlige lys ville have gjort denne virkning på hende.

"Han kalder knægtene bønder, gør denne dreng!" sagde Estella hånlig, førend vort første spil var ude. "Og så har han sådanne grove hænder og sådanne tykke støvler!"

Jeg havde aldrig før tænkt på at skamme mig over mine hænder, men nu begyndte jeg at finde dem meget stygge. Hendes foragt var så stærk, at den blev smitsom, og jeg blev grebet af den.

Hun vandt spillet, og jeg gav. Jeg gav fejl, hvilket var ganske naturligt, da jeg vidste, at hun ventede på en lejlighed til at krænke mig, og snart kaldte hun mig en dum, klodset arbejderdreng.

"Du siger ingenting om hende," sagde miss Havisham til mig, mens hun så til. "Hun siger så meget ondt om dig, men du siger ingenting om hende. Hvad synes du om hende?"

"Det vil jeg nødig sige," stammede jeg.

"Hvisk det til mig," sagde miss Havisham, idet hun bukkede sig.

"Jeg synes, at hun er meget stolt," svarede jeg sagte.

"Hvad mere?"

"Og at hun er meget smuk."

"Hvad mere?"

"Og at hun er meget overmodig."

Hun så i dette øjeblik på mig med et udtryk af den højeste modbydelighed.

"Hvad mere?"

"Jeg tror, at jeg kunne have lyst til at gå hjem."

"Og aldrig se hende mere, selv om hun er så smuk?"

"Jeg ved ikke, om jeg kunne have lyst til at se hende mere, men jeg ville gerne gå hjem nu."

"Du skal snart få lov til at gå," sagde miss Havisham højt.
"Spil spillet ud."

Hvis jeg ikke havde set det ene uhyggelige smil, ville jeg næsten have følt mig overbevist om, at miss Havishams ansigt, ikke kunne smile. Det havde fået et spejdende og grublende udtryk – hvilket var såre naturligt, da alle hendes omgivelser var stivnede – og så ud, som om intet kunne klare det op igen. Hendes bryst var faldet ind, så at hun var helt foroverbøjet. Hendes stemme havde mistet sin klang, så at hun talte ganske sagte og dæmpet, og i det hele taget så hun ud, som om hun var sunket sammen på legeme og sjæl, både indvendig og udvendig, under vægten af et knusende slag.

Jeg spillede spillet til ende med Estella, og hun gjorde mig til hanrej, og da hun havde vundet, kastede hun kortene hen ad bordet, som om hun foragtede dem, fordi hun havde vundet fra mig med dem.

"Hvornår skal du igen komme til mig?" sagde miss Havisham.
"Lad mig tænke mig om."

Jeg begyndte at minde hende om, at det i dag var onsdag, men hun afbrød mig med den tidligere utålmodige bevægelse med fingrene på sin højre hånd.

"Stille, stille! Jeg kender intet til dagene i ugen og intet til ugerne i året. Kom igen om seks dage. Hører du?"

"Ja, frøken."

"Følg ham ned, Estella. Giv ham noget at spise og lad ham springe omkring og se sig om, mens han spiser. Gå, Pip!"

Jeg fulgte ned med lyset, ligesom jeg var fulgt op med det, og hun satte det på det sted, hvor vi havde fundet det. Indtil hun åbnede sidedøren, havde jeg, uden at tænke videre derover, bildt mig ind, at det nødvendigvis måtte være nattetid, hvorfor det indstrømmende dagslys aldeles forvirrede mig og gjorde, at jeg blev til mode, som om jeg havde opholdt mig mange timer i det kunstige lys i det sælsomme værelse.

"Vent her, du dreng," sagde Estella, idet hun lukkede døren og forsvandt.

Jeg benyttede lejligheden, mens jeg var alene i gården til at se på mine grove hænder og simple støvler. Mine tanker om dem var ikke fordelagtige. De havde aldrig før generet mig, men nu generede de mig som et hæsligt tilbehør. Jeg satte mig for at spørge Joe, hvorfor han havde lært mig at kalde de billedkort bønder, som burde kaldes knægte, og ønskede, at Joe havde fået en finere opdragelse, for så ville det samme også have været tilfældet med mig.

Hun kom tilbage med noget brød og kød og et lille krus øl. Kruset satte hun på brostenene i gården og gav mig, uden at se på mig, brødet og kødet på en så uforskammet måde, som om jeg havde været en hund, der var faldet i unåde. Jeg følte mig så

ydmyget, såret, foragtet, krænket, forbitret, nedtrykt – jeg kan ikke finde det rette navn for denne smerte – Gud må vide, hvad det var – at tårerne trængte sig frem i mine øjne. I samme øjeblik, de viste sig der, så pigen på mig med en levende glæde over at have fremkaldt dem, men dette gav mig kraft til at holde dem tilbage og se på hende. Så slog hun hånligt med nakken, kun alt for sikker på, at jeg var blevet såret, og forlod mig.

Men da hun var gået, så jeg mig om efter et sted, hvor jeg kunne skjule mit ansigt, og gik bag ved en af portene til bryggerismøgen, hvor jeg lagde min arm mod muren og min pande oven på den og græd. Mens jeg græd, sparkede jeg mod muren og rev mig stærkt i mit hår, for så bitre var mine følelser og så nagende den navnløse smerte, at de trængte til en modvirkning.

Den måde, hvorpå min søster havde opdraget mig, havde gjort mig pirrelig. I den lille verden, som børn har deres tilværelse i, hvem der så opfostrer dem, er der intet, de har et så skarpt øje for og føler så dybt som uretfærdighed. Det er måske kun små uretfærdigheder, barnet kan udsættes for, men barnet og dets verden er små, og dets gyngehest er forholdsvis lige så mange kvarter høj som en svær, knokkelstærk irsk jagthest. I mit indre havde jeg fra min spædste barndom kæmpet uafbrudt mod uretfærdighed. Fra den tid jeg kunne tale, havde jeg følt, at min søster øvede uret imod mig ved sin lunefulde og voldsomme tvang. Jeg havde den inderligste overbevisning om, at fordi hun havde ammet mig op med flaske, havde hun ikke ret til at opdrage mig med knubs. Gennem alle mine tugtelser, skænd, fasten, nattevågen og lignende bodsøvelser var denne overbevisning blevet næret, og af det, at jeg i stilhed og

værgeløs havde ruget så meget over den, udleder jeg for en stor del den omstændighed, at jeg var moralsk frygtsom og meget pirrelig.

For øjeblikket blev jeg mine krænkede følelser kvit ved at sparke dem ind i bryggeriets væg og rive dem ud af mit hår, og derpå glattede jeg mit ansigt med mit ærme og trådte frem fra porten. Brødet og kødet smagte godt, og øllet virkede varmende og oplivende, og snart følte jeg mig oplagt til at se mig om.

Det var unægtelig et øde sted lige til dueslaget i bryggerigården, hvis stang var blevet blæst krum af en storm og ville have fået duerne til at tro, at de var til søs, hvis der havde været duer, som kunne være blevet gynget af den. Men der var ingen duer i dueslaget, ingen heste i stalden, ingen svin i svinestien, intet malt i pakhuset, ingen lugt af korn og øl i bryggerkedlen eller svalebakken. Det var, som om ethvert spor af den tidligere virksomhed i bryggeriet var dampet bort med dets sidste røg. I en sidegård var der en labyrint af tomme tønder, ved hvilke der klæbede et surt minde om bedre dage, men det var for surt til at kunne tages som en prøve på det forsvundne øl, og i den henseende mindes jeg de eneboere som lignende de fleste andre.

Bag den længst bortliggende ende af bryggeriet var en forfalden have med en gammel mur, som dog ikke så høj, at jeg jo kunne klatre op og holde mig længe nok fast til at se over den og opdage, at den forfaldne have hørte til huset og var overgroet med sammenfiltret ukrudt, men at der var et fodspor i de gule og grønne gange, som om nogen undertiden spadserede der, og at Estella netop var i færd med at spadserе bort fra mig, men hun syntes at være over alt, for da jeg gav efter for den af

tønderne frembudte fristelse og begyndte at gå på dem, så jeg hende gå på dem for enden af tøndepladsen. Hun vendte ryggen til mig og holdt sit smukke brune hår i sine hænder, men hun så sig ikke om og forsvandt straks for mine øjne. Således også i selve bryggeriet, hvormed jeg mener det store, brolagte, høje rum, hvor der tidligere var blevet brygget, og hvor bryggerredskaberne endnu stod. Den første gang jeg gik derind og, noget nedtrykt af dets skummelhed, stod tæt ved døren og så mig om, så jeg hende skride hen mellem de slukkede ildsteder, lige op ad en let jerntrappe og gå ud ad en svaegang højt oppe, som om hun fo'r til himmels.

Det var på dette sted og i dette øjeblik, at der hændtes min fantasi noget sælsomt. Jeg fandt det sælsomt den gang og fandt det endnu sælsommere længe bagefter. Jeg vendte mine øjne – de var blevet lidt matte af at se op i det kolde lys – hen mod en svær bjælke i en lav krog af bygningen tæt ved mig på min højre hånd og så en skikkelse hænge der ved sin hals, en skikkelse helt i gulnet hvidt og kun med sko på den ene fod. Den hang således, at jeg kunne se, at de falmede strimler på kjolen lignede papir, der havde ligget i jorden. Ansigtet var miss Havishams, og der gik en bevægelse over det hele åsyn, som om hun søgte at kalde på mig. I min rædsel over synet af denne skikkelse og overbevisningen om, at den ikke havde været der øjeblikket i forvejen, løb jeg først bort fra den og derpå hen til den, men størst blev min rædsel, da jeg ikke fandt nogen skikkelse der.

Kun den klare himmels kolde lys, synet af mennesker, der gik forbi gitterporten i gården, og den oplivende indflydelse af levningerne af kødet, brødet og øllet kunne have bragt mig til

mig selv. Endog ved deres hjælp var jeg måske ikke kommet så hurtigt til mig selv, som jeg gjorde, hvis jeg ikke havde set Estella nærme sig med nøglerne for at lukke mig ud. Hun ville få en slags gyldig grund til at se ned på mig, tænkte jeg, hvis hun så mig bange, og dertil skulle hun ingen gyldig grund have.

Hun sendte mig et triumferende øjekast, idet hun gik mig forbi, som om hun glædede sig over, at mine hænder var grove og mine støvler tykke, og lukkede porten op og stod og holdt på den. Idet jeg ville gå ud uden at se på hende, rørte hun ved mig med en drillende hånd.

"Hvorfor græder du ikke?"

"Fordi jeg ikke har lyst."

"Jo, du har. Du har grædt, til du er blevet halvt blind, og nu er du igen nær ved at græde."

Hun lo hånligt, skubbede mig ud og lukkede porten i lås efter mig. Jeg gik hen til Pumblechooks og følte mig umådelig let om hjertet ved at høre, at han ikke var hjemme. Efter derfor at have sagt butikssvenden, hvilken dag jeg igen skulle møde hos miss Havisham, tiltrådte jeg vandringen til vor smedje, idet jeg undervejs grublede over alt, hvad jeg havde set, og tænkte alvorligt over, at jeg var en simpel arbejderdreng, at mine hænder var grove og mine støvler tykke, at jeg var kommet i den foragtelige vane at kalde knægte bønder, at jeg var langt mere uvidende, end jeg den foregående aften havde troet, og at jeg i det hele taget stod på et meget lavt trin.

9

Da jeg kom hjem, var min søster meget nysgerrig efter at få alting at vide om miss Havisham og gjorde mig en mængde spørgsmål, og det varede ikke længe, førend jeg fik dygtige dunk i nakken og ryggen, og mit ansigt til spot og skam blev vendt ind mod køkkenvæggen, fordi jeg ikke svarede udtømmende nok på disse spørgsmål.

Ligger der en frygt for ikke at blive forstået skjult i andre unge menneskers bryst i samme omfang, hvori den plejede at ligge skjult i mit, er dette nøglen til mangel på fortælleevne. Jeg følte mig overbevist om, at hvis jeg skildrede miss Havisham således, som mine øjne havde set hende, ville jeg ikke blive forstået, og ikke alene det, men jeg følte mig samtidig overbevist om, at miss Havisham selv ikke ville blive forstået, og skønt hun var aldeles ufattelig for mig, havde jeg dog et indtryk af, at der ville være noget plumpt og troløst i, at jeg stillede hende til skue for mrs. Joe, således som hun virkelig var – for ikke at tale om miss Estella. Jeg sagde derfor så lidt, som jeg kunne, og fik ansigtet vendt mod køkkenvæggen.

Det værste var, at den gamle skryder Pumblechook, der pintes af en fortærende nysgerrighed efter at blive underrettet om alt, hvad jeg havde set og hørt, ved tetid kom over til os i sin enspændervogn for at få alle enkelthederne meddelt. Alene synet af denne plageånd med hans fiskeøjne og gabende mund, hans røde hår, der strittede forskende ud fra hans hoved, og hans vest, der gik op og ned, som om han var oppustet af regnestykker, gjorde mig forstokket i min tavshed.

"Nå, dreng," begyndte han, så snart han havde taget plads i læderlænestolen ved ilden, "hvorledes gik det dig så oppe i byen?"

Jeg svarede: "Ret godt," og min søster truede ad mig med sin knyttede hånd.

"Ret godt er intet svar. Sig os, hvad du mener med ret godt, dreng."

Hvidtekalk på panden forhærder måske hjernen til stridighed. I ethvert tilfælde gjorde hvidtekalken af væggen på min pande min stridighed hård som en diamant. Jeg tænkte mig lidt om og svarede derpå, som om jeg havde undfanget en ny tanke:

"Jeg mener ret godt."

Allerede ville min søster med et utålmodigt udråb til at fare løs på mig, da Pumblechook lagde sig imellem med et:

"Nej! Bliv ikke hidsig. Overlad knægten til mig, madame."

Derpå vendte han sig om mod mig, som om han ville klippe mit hår, og sagde:

"For det første – for at samle vore tanker – hvor meget er treogfyrre pence?"

Jeg udregnede følgerne af at svare "fire hundrede pund," men da jeg fandt dem ugunstige, kom jeg svaret så nær, jeg kunne – hvilket var omtrent otte pence fra det rette. Pumblechook lod mig derefter gennemgå min pencetabel fra: "Tolv pence er en shilling" til "fyrre pence er tre shillings og fire pence," og spurgte derpå hoverende, som om han havde gjort det af med mig: "Nå, hvor meget er så treogfyrre pence?" hvortil jeg efter lang tænken svarede: "Det ved jeg ikke." Jeg var så rasende, at jeg næsten tvivler på, at jeg vidste det.

Pumblechook arbejdede med sit hoved som med en skrue for at skrue det ud af mig og sagde:

"Tre treogfyrre pence måske syv shillings, seks pence og tre farthings?"

"Ja," svarede jeg, og skønt min søster slog mig på øret, var det dog højst tilfredsstillende for mig at se, at svaret ødelagde spasen for ham og bragte ham til at tie.

"Dreng! Hvorledes ser miss Havisham ud?" begyndte Pumblechook atter, da han havde fattet sig, idet han lagde armene over kors og satte skruen i gang.

"Hun er meget høj og mørk," svarede jeg.

"Er hun, onkel?" spurgte min søster.

Pumblechook nikkede, hvoraf jeg straks sluttede, at han aldrig havde set miss Havisham, da hun ikke var nogen af delene.

"Godt!" sagde Pumblechook og brystede sig. "Således skal man tage ham! Nu begynder vi at få bugt med ham, ikke sandt, mrs. Joe?"

"Jeg ville sandelig ønske, onkel," svarede hun, "at De altid havde ham. De forstår så godt at tumle ham."

"Nå, dreng! Hvad tog hun sig for, da du i dag kom ind til hende?" spurgte Pumblechook.

"Hun sad," svarede jeg, "i en sort fløjlskaret."

Pumblechook og mrs. Joe stirrede på hinanden – hvad de nok kunne have grund til – og gentog begge: "i sort fløjlskaret."

"Ja," sagde jeg, "og miss Estella – det er hendes søskendebarn, tror jeg – rakte hende kage og vin ind ad karetvinduet på en guldallerken. Vi fik alle kage og vin på guldallerkener, og jeg

satte mig efter hendes opfordring op bag på kareten for at spise min part."

"Var der ellers nogen til stede?" spurgte Pumblechook.

"Ja, fire hunde."

"Store eller små?"

"Umådelige, og de sloges om kalvekoteletter i en sølvkurv."

Pumblechook og min søster stirrede atter yderst forbavsede på hinanden. Jeg var aldeles ude af mig selv – et hensynsløst vidne på pinebænken – og kunne have fortalt dem, hvad det skulle være.

"Men hvor i alverden var da den kare?" spurgte min søster.

"I miss Havishams værelse."

Atter gjorde de store øjne.

"Men der var ingen heste for den."

Jeg tilføjede dette forbehold i det øjeblik, jeg forkastede fire gangere med kostbart seletøj, som jeg havde haft vilde forestillinger om at spænde for.

"Kan det være muligt, onkel?" spurgte hun. "Hvad kan dog drengen mene?"

"Det skal jeg sige Dem. Efter min mening er det en portechaise. Hun er forskruet, ser De – meget forskruet – mere end forskruet nok til at tilbringe sine dage i en portechaise."

"Har De nogen sinde set hende i den, onkel?" spurgte hun.

"Hvor kunne jeg det," svarede han, tvunget til denne tilståelse, "da jeg aldrig har set hende i mit liv? Jeg har aldrig set hende for mine øjne!"

"Men Gud, onkel! Og dog har De talt med hende?"

"Ja, ved De ikke," sagde Pumblechook vrippent, "at når jeg har været der, er jeg blevet ført hen uden for døren, som har stået

på klem, så at hun har kunnet tale med mig igennem den? Det ved De jo meget godt. Men drengen kom derhen for at lege. Hvad legede I, dreng?"

"Vi legede med flag," sagde jeg.

Jeg tillader mig at indskyde, at jeg tænker på mig selv med forbavselse, når jeg genkalder mig de løgne, jeg fortalte ved denne lejlighed.

"Flag!" gentog min søster.

"Ja," sagde jeg. "Estella svingede et blåt flag, og jeg et rødt, og miss Havisham svingede et, der var oversået med guldstjerner, ud ad karetvinduet. Og så svingede vi alle vore sabler og råbte hurra."

"Sabler!" udbrød min søster, "hvor fik I dem fra?"

"I et hjørneskab. Og jeg så også pistoler i det og syltetøj og piller. Og der var intet dagslys i stuen, men den var oplyst med lutter vokslys."

"Det er sandt," sagde Pumblechook med et alvorligt nik.

"Således er det, for så meget har jeg selv set."

Og derpå stirrede de begge på mig, og med et påtrængende skin af uskyldighed i mit ansigt stirrede jeg på dem, mens jeg lagde mit højre bukseben i folder med min højre hånd.

Havde de gjort mig flere spørgsmål, ville jeg upåtvivlelig have forrådt mig, da jeg netop da var lige ved at fortælle, at der havde været en luftballon i gården, og ville have dristet mig til denne påstand, hvis min opfindelsesevne ikke havde vaklet mellem dette særsyn og en bjørn i bryggeriet. De var imidlertid så optaget af de vidundere, jeg allerede havde fremstillet til deres overvejelse, så jeg slap. Emnet beskæftigede dem endnu, da Joe kom ind fra sit arbejde for at få sig en kop te, og ham fortalte da

min søster mine foregivne oplevelser, mere for at lette sit eget sind end for at tilfredsstille hans nysgerrighed.

Men da jeg nu så Joe spille sine blå øjne op og i hjælpeløs forbavselse lade dem løbe rundt i køkkenet, overvældedes jeg af anger, dog kun med hensyn til ham, men ikke i fjerneste måde for de to andres vedkommende. I forhold til Joe, men også kun i forhold til ham, holdt jeg mig for et ungt afskum, mens de sad og drøftede de følger, miss Havishams bekendtskab og velvilje kunne få for mig. De var enige om, at miss Havisham ville "gøre noget" for mig, men var kun i tvivl om, hvilken form dette noget ville få. Min søster holdt fast på "formue," Pumblechook var derimod stemt for et rundeligt honorar for at få mig anbragt i et eller andet gentilt fag, som for eksempel korn- og frøhandelen. Joe faldt i den dybeste unåde hos dem begge, fordi han kom med den lyse idé, at jeg måske kun ville få en af de hunde, der havde sloges om kalvekoteletterne.

"Kan et tosehoved ikke komme med noget bedre end det," sagde min søster, "og for resten har et stykke arbejde at passe, gør du bedst i at gå ud og passe det."

Og dermed gik han.

Da Pumblechook var kørt, og mens min søster vaskede op, listede jeg mig ud i smedjen til Joe og blev hos ham, til han var færdig for den aften. Derpå sagde jeg:

"Førend ilden går helt ud, Joe, ville jeg gerne sige dig noget."

"Ville du. Pip?" sagde Joe og flyttede sin beslagstol hen til essen. "Så sig det da. Hvad er det, Pip?"

"Joe," sagde jeg, idet jeg greb fat i hans opsmøgede skjorteærme og snoede det mellem min pege- og tommelfinger, "husker du alt det, du hørte om miss Havisham?"

"Ja, det skulle jeg mene! Vidunderligt!"

"Det er skrækkeligt, Joe, men det er ikke sandt."

"Hvad er det, du siger, Pip?" udbrød Joe og trådte tilbage i største forbavselse. "Du vil dog vel aldrig sige, at det er –"

"Jo, det er usandhed. Joe."

"Men dog ikke alt sammen? Du vil dog vist ikke sige, at der ikke var nogen sort fløjlska- hvad?" – for jeg stod og rystede på hovedet. "Men i det mindste var der da hunde, Pip? Nå, Pip?" sagde Joe overtalende, "var der ingen kalvekoteletter, var der dog vel hunde?"

"Nej, Joe."

"En hund? En hvalp? Hvad?"

"Nej, Joe, der var ikke det allermindste af den slags."

Idet jeg modløs fæstede mine øjne på Joe, så han sørgmodigt på mig.

"Pip, gamle dreng. Det duer ikke, gamle ven. Hvad skal det blive til?"

"Det er skrækkeligt, Joe, er det ikke?"

"Rædsomt! Men hvad gik der af dig?"

"Jeg ved det ikke." svarede jeg, idet jeg slap hans skjorteærme og satte mig i asken ved hans fødder og hang med hovedet, "men jeg ville ønske, at du ikke havde lært mig at kalde knægtene i kort for bønder, og jeg ville ønske, at mine støvler ikke var så tykke og mine hænder ikke så grove."

Derpå fortalte jeg Joe, at jeg følte mig så ulykkelig og ikke havde kunnet forklare mig for min søster og Pumblechook, der var så strenge imod mig, og at der hos miss Havisham havde været en dejlig ung dame, der var skrækkelig stolt og havde sagt, at jeg var simpel, og at jeg vidste, at jeg var simpel, men

ønskede, at jeg ikke var det, og at usandhederne på en eller anden måde var kommet deraf, skønt jeg ikke vidste hvorledes.

Det var et filosofisk spørgsmål, som var mindst lige så vanskeligt for Joe som for mig at klare, men Joe tog sagen fra et aldeles ufilosofisk standpunkt og klarede den derved brillant.

"En ting er der, som du kan være vis på, Pip," sagde Joe efter at have grundet lidt, "og det er, at usandheder er usandheder. Hvorledes de så kommer, så burde de ikke komme, og de kommer fra løgnens fader og fører igen tilbage til ham. Giv dig derfor ikke af med den slags, Pip. Det er ikke vejen til at blive fri for at være simpel. Og med hensyn til at være simpel, så er jeg ikke så ganske enig med dig om den ting. Du er fin nok i visse henseender. Du er fin og lille af vækst, og du har også fine kundskaber."

"Nej, jeg er uvidende og dum, Joe."

"Husk på det brev, du skrev forleden aften, oven i købet med trykte bogstaver! Jeg har set breve, og det fra fine folk, som jeg tør sværge på ikke var på tryk!"

"Jeg har næsten ingenting lært, Joe, men du har for gode tanker om mig, det er det hele."

"Nå, Pip, hvorledes det end er, så må du være en simpel lærling, førend du bliver en fin mester, skulle jeg mene. Kongen på sin trone med sin krone på hovedet kan ikke sidde og skrive sine parlamentsakter med trykte bogstaver uden først, som uforfremmet prins at have begyndt med alfabetet – ja," tilføjede Joe med en udtryksfuld rysten på hovedet, "og tilmed begyndt med a og arbejdet sig frem til ø. Jeg ved, hvad det vil sige, skønt jeg ikke kan sige, at jeg selv har gjort det."

Der lå et håb i disse visdomsord, som opmuntrede mig noget.

"Om de, der er simple i henseende til håndtering og fortjeneste," fortsatte Joe eftertænksomt, "ikke har bedst af stadig at holde sig til andre simple folk, i stedet for at gå hen og lege med de fine – hvilket minder mig om at håbe, at der måske var et flag?"

"Nej, Joe."

"Det gør mig ondt, at der intet flag var, Pip. Om det nu er så eller ikke, det er noget, der ikke kan undersøges nu uden at gøre din søster vred, og det er noget, vi ikke bør tænke på at gøre med frit forsæt. Hør efter, Pip, hvad der bliver sagt dig af en sand ven, og hvad den sande ven siger dig, er, at kan det ikke lykkes dig at komme frem ved at gå den lige vej, opnår du det aldrig ved at bruge krogveje. Sig derfor ingen flere usandheder, Pip, og lev lykkelig og dø salig."

"Du er dog ikke vred på mig, Joe?"

"Nej, gamle dreng, men eftersom de var, hvad jeg ville kalde temmelig grove og frække – især dem om kalvekoteletterne og hundekampen – vil en, der mener dig det godt, råde dig til at tænke lidt over dem, når du har lagt dig i din seng. Det er det hele, gamle dreng, og gør det nu aldrig mere."

Da jeg var kommet op på mit lille kammer og havde læst min aftenbøn, glemte jeg ikke Joes formaning, men min unge sjæl var i en så forstyrret og utaknemmelig stemning, at jeg, længe efter at jeg havde lagt mig, tænkte på, hvor simpel Estella ville finde Joe, der kun var grovsmed, og hvor tykke hun ville finde hans støvler, og hvor grove hans hænder. Jeg tænkte på, at Joe og min søster nu sad nede i køkkenet, og at miss Havisham og

Estella aldrig sad i et køkken, men var langt ophøjede over sådanne simple ting. Jeg faldt i søvn, idet jeg genkaldte mig, hvad jeg "plejede at foretage mig," når jeg var hos miss Havisham, som om jeg havde været der i uger eller måneder i stedet for i timer, og som om det allerede var et gammelt minde, i stedet for at det først var opstået den samme dag.

Det blev en mindeværdig dag for mig, da den frembragte store forandringer hos mig. Men således går det med ethvert menneskeliv. Man tænke sig en særlig dag udslettet af det, og hvor forskelligt ville dets løb da ikke være blevet! Stands du, som læser dette, og tænk et øjeblik på den lange kæde af jern eller guld, torne eller blomster, der aldrig ville have bundet dig, hvis dens første led ikke var blevet dannet på en vis, mindeværdig dag.

10

Da jeg vågnede om morgenen et par dage senere, opstod den heldige tanke hos mig, at det bedste skridt, jeg kunne gøre for at komme frem, var at få alt ud af Biddy, hvad hun vidste. I overensstemmelse med dette lyse indfald sagde jeg til Biddy, da jeg om aftenen indfandt mig hos Wopsles grandtante, at jeg havde en særlig grund til at ønske at komme frem i livet og ville være hende yderst taknemmelig, hvis hun ville give mig hele sin lærdom. Biddy, der var det føjeligste af alle pigebørn, sagde straks ja og begyndte virkelig, inden fem minutter var gået, at indfri sit løfte.

Den af Wopsles grandtante vedtagne undervisningsplan kan opløses i følgende oversigt. Skolebørnene spiste æbler og stak halmstrå i nakken på hinanden, indtil Wopsles grandtante opbød alle kræfter og ravede ind imellem dem med et birkeris. Efter at have taget imod angrebet med spot og grin stillede børnene sig i række og lod mumlende en laset bog gå fra hånd til hånd. Denne bog indeholdt et alfabet, nogle tal og tabeller, samt nogle få staveøvelser – det vil sige havde indeholdt. Så snart dette bind begyndte at gå rundt, faldt Wopsles grandtante i en slags dvale, der hidrørte enten fra søvn eller et reumatisk anfald, hvorpå eleverne indbyrdes gjorde en sammenligning mellem deres støvler i det øjemed at overbevise sig om, hvem der kunne træde hårdest på en andens tær. Denne åndelige øvelse varede indtil Biddy fo'r løs på dem og uddelte tre vanskabte bibler, der så ud, som om de på en klodset måde var blevet savet af den tykke ende af noget, mere ulæseligt trykt end nogen af de litterære rariteter, jeg siden er stødt på og fulde af

rustpletter og smadrede eksemplarer af insektverdenen mellem bladene. Denne del af vort kursus oplivedes i almindelighed af tvekampe mellem Bidby og stridige børn, og når disse kampe var forbi, nævnte Bidby et sidetal, hvorpå vi alle læste højt, hvad vi kunne eller ikke kunne, i et frygteligt kor, idet Bidby førte an med en høj, skingrende ensformig stemme, uden at nogen af os havde mindste tanke om eller ærefrygt for det, vi læste om. Når denne rædsomme støj havde varet en tid, vækkede den Wopsles grandtante, der på må og få vaklede hen til en dreng og kneb ham i ørene. Dette var løsenet til, at undervisningen var forbi for den aften, hvorpå vi styrtede ud i den fri luft med jubelskrig over vor åndelige sejrving. Det er ikke mere end rimeligt at omtale, at der ikke var noget forbud imod, at en elev underholdt sig med en tavle eller endog med blækket, men at det ikke var nogen let sag at lægge sig efter dette studium om vinteren, eftersom den lille butik med alle slags, i hvilken alle klasserne holdtes, og som ligeledes var Wopsles grandtantes dagligstue og sovekammer, kun var svagt oplyst af et eneste mismodigt spedelys uden lysesaks.

Det forekom mig at ville tage tid at komme frem under disse omstændigheder, men jeg ville dog prøve på det, og endnu samme aften begyndte Bidby efter aftale at meddele mig nogen undervisning af sin lille prisliste under rubrikken puddersukker. Desuden lånte hun mig til afskrivning hjemme et gammeldags, stort engelsk D, som hun havde tegnet af efter en avistitel, og hvilket jeg, indtil hun sagde mig, hvad det var, tog for en tegning til et skospænde.

Naturligvis var der et værtshus i landsbyen, og naturligvis holdt Joe af undertiden at ryge sin pibe der. Jeg havde fået

strenge ordrer af min søster til at hente ham i *De Tre Lystige Færgemænd* den aften på vejen fra skolen og bringe ham med hjem, hvis det ikke skulle gå mig ilde. Mod *De Tre Lystige Færgemænd* rettede jeg altså mine skridt.

Der var en skænkestue med nogle foruroligende lange, med kridt skrevne regninger på væggen ved siden af døren, som lod til aldrig at blive betalt. De havde stået der, så længe jeg kunne huske, og var vokset mere end jeg. Men der var kridt nok i vor egn og folk forsømte måske ingen lejlighed til at gøre brug af det.

Da det var lørdag aften, fandt jeg værten i færd med at undersøge disse optegnelser med en temmelig barsk mine, men da det var Joe, mit ærinde gjaldt, og ikke ham, bød jeg ham godaften og gik ind i gæstestuen for enden af gangen, hvor der brændte en stor, klar køkkenild, og hvor Joe røg sin pibe i selskab med Wopsle og en fremmed. Joe modtog mig som sædvanlig med:

"Halløj, Pip, gamle dreng!"

Og i samme øjeblik, som han sagde disse ord, drejede den fremmede hovedet og så på mig.

Det var en gådefuld mand, som jeg aldrig før havde set. Hans hoved lå helt på den ene side, og det ene af hans øjne var halvt lukket, som om han sigtede på noget med en usynlig bøsse. Han havde en pibe i munden og tog den ud og nikkede, efter at have blæst al røgen langsomt bort fra sig og set vist på mig hele tiden. Derpå nikkede jeg, og så nikkede han igen og gjorde plads på bænken ved siden af sig, for at jeg kunne sætte mig der.

Men da jeg var vant til at sidde ved siden af Joe, når jeg besøgte dette forlystelsessted, sagde jeg: "Nej tak, sir," og skød mig ind på den plads, Joe gjorde til mig på bænken lige overfor. Efter at have skottet til Joe og set, at hans opmærksomhed var optaget andetsteds, nikkede den fremmede mand atter til mig, da jeg havde taget plads, og gned sig derefter på sit ben – på en meget underlig måde, syntes jeg.

"De sagde," sagde den fremmede mand til Joe, "at De var grovsmed."

"Ja, det sagde jeg."

"Hvad vil De drikke, mr. –? Men det er sandt, De nævnte jo ikke Deres navn."

Joe nævnede det nu, og den fremmede kaldte ham ved det.

"Hvad vil De drikke, hr. Gargery? På min bekostning og til afsked?"

"Rent ud sagt," svarede Joe, "så er det ikke min vane at drikke på andres bekostning end min egen."

"Vane? Nej," sagde den fremmede, "men for en gangs skyld og tilmed en lørdag aften. Nå, hvad skal det være, mr. Gargery?"

"Jeg vil nødig være en stivstikker. Rom."

"Rom," gentog den fremmede, "og vil den anden herre måske også være så god at sige sin mening?"

"Rom," sagde Wopsle.

"Tre rommere!" råbte den fremmede til værten. "Glas rundt!"

"Denne anden herre," sagde Joe, ligesom for at forestille Wopsle, "er en herre, som det ville glæde Dem at høre synge. Han er degn ved vor kirke."

"Ja så," sagde den fremmede hurtigt og fæstede sit øje på mig, "den ensomme kirke lige ude ved mosen med gravene

rundt om den?"

"Ja vel," svarede Joe.

Med en slags velbehagelig grynten over sin pibe lagde den fremmede sine ben op på den bænk, han havde for sig selv. Han havde en slidt, bredskygget rejsehat på og under den et tørklæde, der var bundet om hans hoved som en hue, så at hans hår ikke kunne ses. Mens han så på ilden, forekom det mig, som om jeg så et listigt udtryk ledsaget af et halvt smil komme frem i hans ansigt.

"Jeg kender ikke denne egn, mine herrer, men den synes at være ensom nede ved floden."

"De fleste moseegne er ensomme," sagde Joe.

"Ganske vist, ganske vist. Støder De nogen sinde på sigøjnere, skærslibere eller andre slags landstrygere der?"

"Nej," svarede Joe, "kun nu og da på en undvejen fange, og dem finder vi ikke så let, hvad, mr. Wopsle?"

Wopsle stadfæstede dette med et majestætisk minde om gamle lidelser, men ikke varmt.

"Det lader til, at De har været ude at søge efter den slags folk?" sagde den fremmede.

"Ja, en gang, men det var ikke for at fange dem, må De vide; vi gik bare med som tilskuere, jeg og mr. Wopsle og Pip, ikke sandt, Pip?"

"Jo, Joe."

Den fremmede så atter på mig, idet han stadig holdt sit ene øje halvt lukket, som om han sigtede på mig med sin usynlige bøsse, og sagde:

"Det er en vakker lille knøs, der. Hvad er det, De kalder ham?"

"Pip," svarede Joe.

"Er hans fornavn Pip?"

"Nej, hans fornavn er ikke Pip."

"Er hans tilnavn da Pip?"

"Nej," svarede Joe. "Det er en slags kælenavn, han gav sig selv som lille, og som vi nu kalder ham ved."

"En søn af Dem?"

"Nå," sagde Joe eftertænksomt – naturligvis ikke, fordi der var spor af grund til at tænke over det, men fordi det var skik og brug i *De Lystige Færgemænd* at lade, som om man nøje overvejede alt, hvad der taltes om ved en pibe, "nå – nej. Nej, han er ikke."

"Deres søskendebarn da?" spurgte den fremmede mand.

"Nej, han er ikke, han er ikke mit søskendebarn."

"Hvad i djævelens skind og ben er han da?" spurgte den fremmede, hvilket syntes mig at være en unødvendig kraftig måde at fremsætte spørgsmålet på.

Nu tog Wopsle ordet som den, der måtte kende slægtskabsforhold, idet han ifølge sin stilling skulle vide, hvilke kvindelige slægtninge et mandfolk ikke turde gifte sig med, og forklarede forholdet mellem Joe og mig. Da Wopsle nu en gang var kommet på gлед, sluttede han med et frygtelig snerrende citat af "Richard den Tredje" og syntes at tro, at han havde gjort nok for at forklare det ved at tilføje: "- som digteren siger."

Og her kan jeg omtale, at når Wopsle hentydede til mig, holdt han det for noget, der nødvendigt hørte med til en sådan hentydning at purre i mit hår og stikke mig det i øjnene. Jeg kan ikke fatte, hvorfor enhver af hans stilling i samfundet altid, når han besøgte os, skulle underkaste mig den samme inflammierende proces under lignende omstændigheder, og dog

mindes jeg ikke, at jeg nogen sinde i min første ungdom blev gjort til genstand for omtale i vor families selskabelige kredse, uden at en eller anden person med store hænder gjorde lignende ophthalmiske eksperimenter for at vise mig sin velvilje.

Under alt dette så den fremmede ikke på andre end på mig og så på mig, som om han var opsat på til sidst at skyde mig og strække mig til jorden, men han sagde intet, efter at han var kommet med sit kraftudtryk om Djævelens skind og ben, førend glassene med romtoddyen kom ind. Da affyrede han sit skud, og det var unægtelig et højst mærkeligt skud.

Det var ingen mundtlig udtalelse, men en mimisk fremstilling, der udtrykkelig henvendtes til mig. Han rørte rundt i sin toddy og smagte på sin toddy, som om han udtrykkelig gjorde det for min skyld, og han rørte rundt i den og smagte på den, ikke med den ske, der var blevet ham bragt, men med en fil.

Han gjorde dette således, at ingen andre end jeg så det, og da han havde gjort det, tørrede han filen af og gemte den i en brystlomme. Jeg vidste, at det var Joes fil, og i samme øjeblik jeg så redskabet, vidste jeg, at manden kendte min fange. Jeg sad og stirrede på ham som fortryllet, men nu lagde han sig tilbage på bænken, uden at skænke mig synderlig opmærksomhed, og talte om roer.

I vor landsby herskede der lørdag aften en behagelig følelse af, at man havde en lille pustetid til at fikse sig op i, førend man tog fat på ny, og dette gav Joe mod til at blive en halv time længere ude om lørdagen end til andre tider. Da denne halve

time og toddyen nu var udløbet, rejste Joe sig op for at gå og tog mig ved hånden.

"Vent et lille øjeblik, mr. Gargery," sagde den fremmede. "Jeg tror, at jeg har en blank shilling et sted i min lomme, og kan jeg finde den, skal drengen have den."

Han søgte den tid mellem en håndfuld småpenge, lagde den i et stykke krøllet papir og gav mig den. "Der!" sagde han, "glem ikke, at den tilhører dig."

Jeg takkede ham, idet jeg stirrede på ham langt ud over grænserne for al god levemåde og holdt fast ved Joe.

Han sagde godnat til Joe og sagde godnat til Wopsle, der gik ud med os, men mig sendte han kun et blik med sit lukkede øje – nej, intet blik, for han lukkede øjet, men der kan gøres underværker med et øje ved at lukke det.

På vejen hjem måtte jeg, hvis jeg havde været oplagt til at tale, have talt ganske alene, da Wopsle skiltes fra os uden for døren til *De Lystige Færgemænd* og Joe gik hele vejen hjem med munden på vid gab for at skylle rommen ud med så megen luft som muligt. Men jeg var ligesom slået helt fra det, ved at min gamle misgerning og gamle bekendt således dukkede op igen, og kunne ikke tænke på andet.

Min søster var ikke særlig gnaven, da vi fremstillede os i køkkenet, og af denne usædvanlige omstændighed opmuntredes Joe til at fortælle hende om den blanke shilling.

"Den er sikkert falsk," sagde hun hoverende, "ellers havde han ikke givet drengen den. Lad os tage den i øjesyn."

Jeg tog den ud af papiret, og den viste sig at være ægte.

"Men hvad er dette?" sagde mrs. Joe, idet hun kastede shillingen fra sig og snappede papiret. "To etpunds noter!"

Intet ringere end to fedtede, gennemsvedte etpunds noter, der syntes at have stået på den fortroligste fod med alle kvægmarkeder i grevskabet. Joe tog igen sin hat og løb til *De Lystige Færgemænd* med noterne for at give dem tilbage til deres ejermand. I hans fraværelse sad jeg på min sædvanlige skammel og så ufravendt på min søster, temmelig sikker på, at manden ikke ville være at finde der.

Joe kom snart tilbage og sagde, at manden var gået, men at han, Joe, havde fortalt om noterne i *De Tre Lystige Færgemænd*. Derpå forseglede min søster dem i et stykke papir og lagde dem under nogle tørrede rosenblade i en prydelig tepotte oven på et skab i stadsestuen, hvor de blev liggende mange, mange dage og nætter som en nattemare for mig.

Da jeg var kommet i seng, forstyrredes jeg slemt i min søvn ved at tænke på den fremmede mand og på, hvor utilgivelig gement og simpelt det var at være i hemmelig forståelse med fanger, en plet på mit liv, som jeg tidligere havde glemt. Jeg blev grebet af frygt for, at filen atter skulle vise sig, når jeg mindst ventede det, og dyssede mig i søvn ved at tænke på miss Havisham næste onsdag, men i søvne så jeg filen komme ud imod mig gennem en dør, uden at jeg kunne se, hvem der holdt den, og jeg skreg mig vågen.

II

Til den aftalte tid gik jeg atter til miss Havisham, og min tøvende ringen kaldte Estella frem. Efter at have ladet mig komme ind, lukkede hun porten i lås efter mig ligesom forrige gang og gik atter foran mig ind i den mørke gang, hvor lyset stod. Hun ænsede mig ikke, førend hun havde taget lyset, hvorpå hun så sig tilbage og sagde i en hoffærdig tone: "I dag skal du gå denne vej," og førte mig til en helt anden del af huset.

Gangen var lang og syntes at strække sig gennem hele den nederste etage i hovedgårdens firkant. Vi tilbagelagde imidlertid kun den ene side af denne firkant, og ved enden af den standsede hun, satte lyset fra sig og åbnede en dør. Her viste dagslyset sig igen, og jeg stod på en lille brolagt gårdsplads, hvis modsatte side dannedes af et enestående stuehus, der syntes at have tjent til bolig for det uddøde bryggeris bestyrer eller bogholder. I dette hus' ydermur var der et ur, og ligesom stueuret i miss Havishams værelse og miss Havishams eget lommeur var det blevet stående på tyve minutter over otte. Vi gik ind ad døren, som stod åben, og ind i et skummelt bagværelse, hvor der var lavt til loftet. Der var flere mennesker inde i dette værelse, og idet Estella gik hen til dem, sagde hun: "*Der* skal du blive stående, dreng, til der bliver kaldt på dig." Da "*der*" var vinduet, gik jeg hen og blev stående "*der*" i en meget uhyggelig sindsstemning og så ud ad det.

Det vendte ud mod et usselt hjørne af den forsømte have, hvor der var en mødding af kålstokke og et buxbomtræ, der for længe siden havde været klippet rundt som en budding, og af hvis top nogle vantrevne kviste af en anden farve var skudt

frem, som om denne del af buddingen havde hængt fast i formen og var blevet brændt. Det var de prosaiske tanker, jeg gjorde mig, mens jeg så på buxbomtræet. Der var faldet en smule sne om natten, og den lå ingen andre steder, det jeg vidste af, men her i denne stump haves kolde skygge var den endnu ikke ganske smeltet, og vinden blæste den op i små hvirvler og kastede den mod vinduet, som om den ville gennempiske mig, fordi jeg var kommet.

Jeg gættede, at mit komme havde standset samtalen, og at de øvrige tilstedeværende så på mig. Af værelset kunne jeg ikke se andet end skinnet af ilden på vinduesruden, men jeg stivnede i alle mine ledemod ved tanken om at være under strengt opsyn.

Der var tre damer og en herre i værelset, og jeg havde ikke stået fem minutter ved vinduet, førend de på en eller anden måde havde vakt den formodning hos mig, at de alle var spytslikkere og vindbøjtler, men at enhver af dem lod uvidende om, at de andre var spytslikkere og vindbøjtler, fordi indrømmelsen af, at han eller hun vidste det, ville være det samme som en tilståelse om, at han eller hun selv var en spytslikker eller vindbøjtler.

De havde alle en treven mine, som om de ærgrede sig over at være nødt til at vente på en anden nåde, og den mest snaksomme af damerne måtte tale med anstrengelse for at undertrykke en gaben. Denne dame, hvis navn var Camilla, mindede mig levende om min søster, kun med den forskel, at hun var ældre og havde mere plumpe træk. Ja da jeg lærte hende bedre at kende, begyndte jeg endog at finde, at det var en Guds lykke, at hun overhovedet havde træk, så høj og bar var denne brandmur af et ansigt.

"Den stakkels kære sjæl!" sagde denne dame med samme tungeraphed som min søster. "Ingen andens fjende end sin egen!"

"Det ville være mere fornuftigt at være en andens fjende," sagde herren, "langt mere naturligt."

"Fætter John," sagde en anden dame, "vi skal elske vor næste."

"Sara Pocket," svarede fætter John, "når et menneske ikke er sin egen næste, hvem er det så?"

Miss Pocket lo, og Camilla lo og sagde, idet hun undertrykte en gaben:

"Hvilket indfald!"

Men det forekom mig, som om de syntes at finde, at det var et meget godt indfald. Den tredje dame, som endnu ikke havde talt, sagde alvorligt og med eftertryk:

"*Meget sandt!*"

"Stakkels sjæl!" fortsatte Camilla straks efter – jeg vidste, at de imidlertid alle havde set på mig – "han er så underlig! Skulle man tro, at da Toms kone var død, var han ikke til at overtale til at indse vigtigheden af, at børnene fik de bredeste garneringer på deres sørgekjoler? 'Gode Gud, Camilla,' sagde han, 'hvad har det at sige, når de små stakler kun går i sort?' Hvor det ligner Matthew! Hvilket indfald!"

"Han har gode sider," sagde fætter John. "Gud fri mig for at nægte, at han har gode sider, men han har aldrig haft og vil aldrig få sans for det passende."

"De ved," sagde Camilla, "at jeg var nødt til at vise mig standhaftig. Jeg sagde: 'Det *går* ikke an for familiens æres skyld,' og tilføjede, at uden brede garneringer er familien vanæret. Det blev jeg ved at råbe på fra frokosten til middagen og skadede

min fordøjelse, men til sidst fo'r han op på sin hidsige måde og sagde med et for F-: 'Så gør da, som du vil!' Det vil, Gud være lovet, altid være mig en trøst at vide, at jeg øjeblikkelig gik ud i en øsende regn og købte tøjet."

"Som han betalte, ikke sandt?" sagde Estella.

"Der er ikke tale om, hvem der betalte det, kære barn," svarede Camilla. "Jeg købte det og vil ofte tænke på det med fred i min sjæl, når jeg vågner om natten."

En fjern klokkes ringen i forbindelse med genlyden af en råben eller kalden gennem den gang, ad hvilken jeg var kommet, afbrød samtalen og fik Estella til at sige: "Så, dreng!" Idet jeg vendte mig om, så de alle på mig med største foragt, og da jeg gik ud, hørte jeg Sara Pocket sige: "Nå, det må jeg sige! Hvad så mere?" og Camilla tilføjede med harme: "Har man nogen sinde kendt mage? Hvilket indfald!"

Mens vi gik med vort lys gennem den mørke gang, blev Estella pludselig stående og sagde, idet hun vendte sig om, i sin drillende tone og med sit ansigt ganske tæt ved mit:

"Nå?"

"Hvad behager, miss?" svarede jeg, nær ved at falde over hende.

"Er jeg smuk?"

"Ja, jeg finder Dem meget smuk."

"Er jeg uhøflig?"

"Ikke så meget som sidst," sagde jeg.

"Ikke så meget?"

"Nej."

Hun kom i fyr og flamme, da hun gjorde mig det sidste spørgsmål, og slog mig af al magt i ansigtet, da jeg svarede.

"Nå, du lille plumpe uhyre," sagde hun, "hvad synes du nu om mig?"

"Det siger jeg Dem ikke."

"Fordi du vil fortælle det ovenpå. Er det derfor?"

"Nej," svarede jeg, "derfor er det ikke."

"Hvorfor græder du ikke igen, du lille stymper?"

"Fordi jeg aldrig mere vil græde for Deres skyld," svarede jeg, hvilket vist nok var så falsk en forklaring, som der nogen sinde er blevet afgivet, for jeg græd den gang indvendig over hende og ved, hvilken smerte hun siden voldte mig.

Efter dette mellemspil gik vi ovenpå og mødte undervejs en herre, der følte sig for, mens han gik ned.

"Hvem kommer der?" spurgte herren, idet han blev stående og så på mig.

"En dreng," svarede Estella.

Det var en svær mand med en overordentlig mørk hudfarve, et overordentlig stort hoved og en tilsvarende stor hånd. Han tog min hage i sin store hånd og vendte den opad for at undersøge mig ved skinnet af lyset. Hans isse var skaldet før tiden, og han havde et par sorte, buskede øjenbryn, der ikke ville ligge ned, men stak frem som børster. Hans øjne lå meget dybt inde i hovedet på ham og var ubehageligt skarpe og mistroiske. Han havde en svær urkæde og tætte, sorte prikker, hvor hans skæg ville have været, hvis han havde ladet det stå. Han var mig ganske ligegyldig, og jeg kunne ikke forudse, at han nogen sinde skulle blive noget for mig, men tilfældigvis fik jeg nu lejlighed til at lægge nøje mærke til ham.

"Dreng fra nabolaget? Hm?" sagde han.

"Ja, sir." svarede jeg.

"Hvorledes kommer du her?"

"Miss Havisham har sendt bud efter mig, sir."

"Nå! Opfør dig ordentligt. Jeg kender ganske godt til drenge, og I er nogle slemme knægte. Husk på," sagde han og bed sig i siden af sin tykke pegefinger, mens han så på mig, "at du opfører dig ordentligt!"

Med disse ord slap han mig – hvilket jeg blev meget glad over, da hans hånd lugtede af parfumeret sæbe – og gik ned ad trappen. Jeg tænkte på, om han kunne være doktor. Dog nej, tænkte jeg igen, han kunne ikke være doktor, så ville han have haft et mere stilfærdigt og venligt væsen. Der blev ikke lang tid til at tænke over dette, da vi kort efter kom ind i miss Havishams værelse, hvor hun og alt andet var ganske, som jeg havde forladt dem. Estella lod mig blive stående ved døren, og jeg stod der, indtil miss Havisham kastede sine øjne på mig fra toiletbordet.

"Ja så!" sagde hun uden at blive enten overrasket eller forundret. "Dagene er altså gået?"

"Ja, frue. I dag er det –"

"Stille, stille!" sagde hun med en utålmodig bevægelse med sine fingre. "Det bryder jeg mig ikke om at vide. Er du færdig til at lege?"

"Det tror jeg knapt, frue," nødtes jeg til at svare med en vis forvirring.

"Heller ikke til at spille kort?" spurgte hun med et forskende blik.

"Jo, frue, det kunne jeg nok, hvis De ønsker det."

"Eftersom dette hus gør dig gammel og alvorlig, dreng," sagde miss Havisham utålmodigt, "og du ikke har lyst til lege,

har du da lyst til at arbejde?"

Dette spørgsmål kunne jeg svare på med større frejdighed og sagde, at det var jeg meget villig til.

"Så gå ind i værelset lige overfor." sagde hun og pegede på døren bag ved mig med sin magre hånd, "og vent der, til jeg kommer."

Jeg gik over trappegangen og ind i værelset. Også fra dette var dagslyset lukket fuldstændig ude, og det havde en muggen, trykkende lugt. Der var nylig blevet gjort ild i den gammeldags kamin, men ilden var mere tilbøjelig til at gå ud end til at brænde, og den stridige røg, som hang i værelset, syntes koldere end den klarere luft – ligesom vor egen mosetåge. Nogle lys på den høje kaminhylde, der mindede om vinterlige grene, oplyste svagt værelset eller forstyrrede, rettere sagt, svagt mørket derinde. Værelset var rummeligt og havde vist en gang været smukt, men enhver synlig ting i det var dækket med støv og skimmel og lige ved at falde sammen. Den mest iøjnefaldende genstand var et langt bord, hvorover der lå bredt en dug, som om der var blevet truffet forberedelser til et festligt måltid, da huset og urene var gået i stå. Midt på denne dug var der en slags opsats, men den var så overtrukket med spindelvæv, at dens form var aldeles ukendelig, og da jeg så hen ad den gule flade, af hvilken jeg husker, at den syntes at vokse op som en sort paddehat, opdagede jeg nogle edderkopper med spraglede ben og plettede kroppe, der løb hen til den og ud fra den, som om en eller anden sag af den største vigtighed nys var kommet for dagen i edderkoppesamfundet.

Også musene hørte jeg kradse bag panelet, som om den samme tildragelse var af vigtighed for dem. Kakerlakkerne

derimod ænsede ikke dette røre, men kravlede om ved kaminen på en tung, aldrende måde, som om de var kortsynede og tunghøre og ikke stod på nogen god fod med hinanden.

Disse kryb havde fasttryllet min opmærksomhed, og mens jeg iagttog dem på afstand, lagde miss Havisham en hånd på min skulder. I sin anden hånd havde hun en krykkestok, på hvilken hun støttede sig, og hun så ud, som om hun var stedets heks.

"Der," sagde hun og pegede på det lange bord med sin stok, "der vil jeg lægges, når jeg er død. De skal komme og se på mig her."

Med en vag anelse om, at hun måske ville stige op på bordet og straks lægge sig til at dø der, som en fuldstændig virkeliggørelse af det uhyggelige voksbillede på markedet, gøs jeg, da hun rørte ved mig.

"Hvad tror du, at det er?" spurgte hun mig og pegede atter med sin stok. "Det, spindelvævene sidder på?"

"Det kan jeg ikke gætte, frøken."

"Det er en stor kage. En bryllupskage. Min!"

Hun så sig helt om i værelset med stirrende blikke, og idet hun støttede sig på mig, mens hendes hånd klemte min skulder, sagde hun:

"Kom, kom! Gå med mig!"

Heraf sluttede jeg, at det arbejde, jeg skulle udføre, var at gå rundt i stuen med miss Havisham, hvorfor jeg straks satte mig i gang, og hun støttede sig på min skulder, mens vi gik med en fart, der kunne have været en efterligning – støttet på min første indskydelse under dette tag – af Pumblechooks enspænder.

Hun var ikke legemlig stærk, og efter en kort tid sagde hun "Langsommere!" Ikke des mindre gik vi med en utålmodig, stødvis hurtighed, og mens vi gik, klemte hun min skulder med sin hånd og mimrede med munden, så at jeg fik den tro, at vi gik hurtigt, fordi hendes tanker arbejdede hurtigt. Da der var gået nogen tid, sagde hun: "Kald på Estella!" hvorfor jeg gik ud på trappegangen og råbte dette navn, ligesom jeg havde gjort forrige gang.

Da hendes lys viste sig, vendte jeg tilbage til miss Havisham, og derpå gav vi os atter til at vandre rundt i værelset.

Selv om kun Estella var kommet for at være tilskuer ved, hvad vi tog os for, ville jeg være blevet misfornøjet nok, men da hun bragte de tre damer og herren, jeg havde set nedenunder med, vidste jeg ikke, hvad jeg skulle gøre.

Afhøflighed ville jeg være blevet stående, men miss Havisham klemte min skulder, og vi kørte videre – jeg med en skamfuld følelse af, at de ville tro, at jeg var skyld i det hele.

"Kære miss Havisham," sagde miss Sara Pocket, "hvor De ser rask ud!"

"Nej, jeg gør ikke. Jeg er kun gult skind og ben."

Camillas ansigt opklaredes, da miss Pocket blev afvist således, og hun mumlede med et medlidende blik på miss Havisham: "Den stakkels kære sjæl! Det var rigtig nok ikke at vente, at hun skulle se rask ud. Hvilket indfald!"

"Hvorledes har De det?" spurgte miss Havisham Camilla.

Da vi den gang var tæt ved Camilla, ville jeg selvfølgelig have standset, men miss Havisham ville ikke standse. Vi fo'r videre, og jeg mærkede, at jeg var Camilla en torn i øjet.

"Tak, miss Havisham," svarede hun, "jeg har det så godt, som man kan vente det."

"Hvad fejler der Dem da?" spurgte miss Havisham i en overordentlig skarp tone.

"Å, ikke noget videre," svarede Camilla. "Jeg ønsker ikke at stille mine følelser til skue, men jeg har i lang tid tænkt mere på Dem om natten, end jeg ret vel kan tåle."

"Så lad være at tænke på mig!"

"Meget let sagt," svarede Camilla, idet hun kærligt undertrykte et suk, mens hendes overlæbe begyndte at dirre, og tårerne strømmede ud af hendes øjne. "Raymond kan bevidne, hvor meget ingefær og salmiakspiritus jeg må tage om natten. Raymond kan bevidne, hvilke nervøse trækninger jeg har i mine ben. Kvælningsanfald og nervøse trækninger er imidlertid intet nyt for mig, når jeg tænker med sorg på dem, jeg elsker. Kunne jeg være mindre kærlig og følsom, ville jeg have en bedre fordøjelse og jernstærke nerver. Jeg ville vist nok ønske, at det kunne være således, men at lade være at tænke på Dem om natten – hvilket indfald!" Her brast hun i gråd.

Den omtalte Raymond var, efter hvad jeg kunne forstå, den tilstedeværende herre og Camillas mand. Han kom hende nu til undsætning og sagde med en trøstende og indsmigrende stemme:

"Alle ved, kære Camilla, at dine familiefølelser undergraver dig i den grad, at dit ene ben bliver kortere end det andet."

"Jeg ved ikke af," sagde den alvorlige dame, hvis røst jeg kun havde hørt en gang før, "at man skaffer sig noget stort krav på folk ved at tænke på dem, min bedste."

Miss Pocket, som jeg nu så var et lille, tørt, brunt, rynket, gammelt fruentimmer med et lille ansigt, der for den sags skyld kunne være gjort af valnøddeskaller, og en stor mund som en kats uden knurhårene, støttede denne udtalelse ved at sige:

"Nej, det har De såmænd ret i."

"Det er let nok at tænke," sagde den alvorlige dame.

"Hvad er vel lettere?" indrømmede miss Pocket.

"Å, ja, ja!" udbrød Camilla, hvis gærende følelser syntes at stige fra hendes ben op i hendes barm, "det er alt sammen fuldkommen sandt! Det er en svaghed at være så kærlig, men jeg kan ikke gøre for det. Mit helbred ville vist nok være meget bedre, hvis det var anderledes, men jeg ville dog ikke bytte natur, om jeg også kunne. Den er skyld i mange lidelser, men når jeg vågner om natten, er det en trøst for mig at vide, at den er, som den er."

I al denne tid havde miss Havisham og jeg ikke stået stille en eneste gang, men var blevet ved at gå rundt i stuen, idet vi snart strejfede gæsternes skørter, snart fjernede os fra dem i det sørgelige værelses hele længde.

"Se en gang til Matthew!" sagde Camilla. "Han lægger ikke mindste vægt på naturlige bånd. Han kommer her aldrig for at se, hvorledes miss Havisham har det! Jeg har kastet mig på sofaen med opløst snørliv og ligget der i flere timer uden samling, med hovedet ud over kanten og håret hængende helt ned, og mine fødder jeg ved ikke hvor –"

"Meget højere end dit hoved," sagde manden.

"I denne tilstand har jeg ligget i flere timer i træk på grund af Matthews sælsomme og uforklarlige opførsel, men ingen har takket mig."

"Det vil jeg gerne tro!" sagde den alvorlige dame.

"Ser De," tilføjede miss Pocket – en kattevenlig, ondskabsfuld person, "det spørgsmål, De bør gøre Dem selv, er, hvem De ventede, der skulle takke Dem."

"Uden at vente nogen tak eller noget af den slags har jeg ligget, således flere timer i træk, og Raymond kan vidne, i hvilken grad brystkrampen har pint mig, og hvor aldeles uvirksom ingefær har været, og man har hørt mig hos pianostemmerens på den anden side af gaden, hvor endog de stakkels uvidende børn have troet, at det var duer, der kurrede langt borte – og nu at skulle høre –"

Her lagde Camilla sin hånd på sin strube og begyndte at blive helt kemisk med hensyn til dannelsen af ny kombinationer der.

Da den omtalte Matthew blev nævnt, standsede miss Havisham mig og blev stående og så på den talende. Denne forandring havde den virkning, at den pludselig gjorde ende på Camillas kemiske forsøg.

"Matthew kommer nok og ser til mig," sagde miss Havisham i en streng tone, "når jeg er blevet lagt der på bordet. Det skal være hans plads – der," her slog hun i bordet med sin stok, "ved mit hoved! Og Deres skal være der! Og Deres mands der! Og Sara Pockets der! Og Georgianas der! Nu ved I alle, hvor I skal stille jer, når I kommer for at gøre jer til gode med mig. Og gå nu!"

Hver gang hun havde nævnt et navn, havde hun slået i bordet med sin stok på et nyt sted. Nu sagde hun:

"Gå med mig, gå med mig!" Og vi satte os atter i gang.

"Der er sagtens intet andet for," udbrød Camilla, "end at adlyde og gå. Det er altid noget at have set genstanden for ens

kærlighed og ærbødighed, om end i aldrig så kort en tid."

Da mr. Camilla trådte til, idet mrs. Camilla lagde sin hånd på sin bølgende barm, påtog denne dame sig et unaturlig standhaftigt væsen, der sagtens skulle tilkendegive, at det var hendes hensigt at falde om og få et tilfælde, når hun var kommet af syne, og blev ført bort, idet hun kyssede på fingeren ad miss Havisham. Sara Pocket og Georgiana kæmpede om, hvem af dem der skulle blive sidst tilbage, men Sara var for snild til aflade sig overliste og smuttede bag ved Georgiana med en sådan slangeagtig snedighed, at denne nødsagedes til at gå først. Sara Pocket fik derved lejlighed til en særskilt effektiv sortie med et "Gud velsigne Dem, bedste miss Havisham!" og et smil i sit valnøddeskalsansigt, der udtrykte overbærende medynk med de øvriges svagheder.

Mens Estella var borte for at lyse dem ned, gik miss Havisham endnu med sin hånd på min skulder, men stadig langsommere og langsommere. Omsider blev hun stående foran ilden, og efter at have mumlet noget og set på den nogle sekunder sagde hun:

"I dag er det min fødselsdag, Pip."

Ret som jeg var i færd med at ønske hende til lykke i dagens anledning, hævede hun sin stok.

"Jeg tåler ikke, at der tales om den. Jeg tåler ikke, at de, der nylig var her, eller nogen taler om den. De kommer her på denne dag, men vover ikke at hentyde til den."

Naturligvis gjorde jeg ikke flere forsøg på at hentyde til den.

"På denne dag i året, længe førend du blev født, blev denne bunke," her stak hun med sin krykkestok efter spindelvævsdyngen på bordet, men uden at røre ved den, "bragt

herhen. Den og jeg har delt skæbne sammen. Musene har gnavet på den, og skarpere tænder end musetænder har gnavet på mig."

Hun holdt krykken på sin stok mod sit hjerte, mens hun stod og så på bordet. Hun stod i sin en gang hvide kjole, der nu var gul og falmet, ligesom den en gang hvide dug nu også var gul og falmet, og alle omgivelserne i en tilstand, som om de skulle smuldre hen, når man rørte ved dem.

"Når ødelæggelsen er fuldstændig," sagde hun med uhyggeligt blik, "og de lægger mig som lig i min brudekjole på bryllupsbordet – hvilket skal ske og vil være slutningsforbandelsen over ham – så meget des bedre da, hvis det bliver på denne dag."

Hun stod og så på bordet, som om hun stod og så på sin egen skikkelse, der lå der. Jeg holdt mig rolig. Estella kom tilbage og holdt sig ligeledes rolig. Det forekom mig, som om vi stod længe således. I den trykkende luft i værelset og det trykkende mørke, der rugede i dets mere afsides kroge, fik jeg endog en ængstende følelse af, at Estella og jeg snart ville begynde at opløses.

Omsider sagde miss Havisham, idet hun, ikke lidt efter lidt, men lige på en gang kom ud af sin åndsfraværende stemning:

"Lad mig se jer to spille kort. Hvorfor er I ikke begyndt?"

Dermed vendte vi tilbage til hendes værelse og satte os ligesom forrige gang. Jeg blev hanrej, ligesom forrige gang, og atter iagttog miss Havisham os hele tiden ligesom forrige gang, henledte min opmærksomhed på Estellas skønhed og fremhævede den for mig ved at prøve sine smykker på hendes hals og hår.

Estella var imod mig den samme som forrige gang med undtagelse af, at hun ikke nedlod sig til at tale. Da vi havde spillet nogle spil, blev der fastsat en dag til min tilbagekomst, hvorpå jeg førtes ned i gården for at blive fodret på den samme hundske måde, og der fik jeg atter lov til at vandre om, som jeg selv ville.

Det gør ikke synderligt til sagen, om en låge i den havemur, jeg forrige gang var klatret op på for at kigge over den, da havde været åben eller lukket. Nok er det, at jeg den gang ikke havde set nogen låge, men at jeg nu så en. Da den stod åben, og Estella havde lukket de fremmede ud, gik jeg ind i haven og gik den helt rundt. Den var en ren urskov, og der fandtes nogle gamle melon- og agurkekasser, som i deres forfaldstilstand syntes at have frembragt en frivillig afgrøde i form af svage tilløb til stumper og stykker af gamle hatte og støvler, og hist og her nogle udvækster, der lignede bulede stegepander.

Da jeg havde undersøgt haven og et væksthuse, hvori der ikke fandtes andet end en nedfalden vinranke og nogle flasker, kom jeg til den triste krog, som jeg havde set fra vinduet. Mens jeg intet øjeblik tvivlede om, at huset nu var tomt, så jeg ind ad et andet vindue og fandt mig til min store overraskelse veksle stirrende øjekast med en bleg, ung mand med røde øjenlåg og lyst hår.

Den unge mand forsvandt hurtigt og viste sig atter ved siden af mig. Han havde siddet ved sine bøger, da jeg havde grebet mig i at stirre på ham, og nu så jeg, at han var blækket om fingrene.

"Halløj, unge fyr!" sagde han.

Da "halløj" er et almindeligt udtryk, som man efter min erfaring i regelen bedst svarer på med det samme ord, sagde jeg også "halløj!" men udelod høfligt "unge fyr."

"Hvem har lukket Dem ind?" spurgte han.

"Miss Estella."

"Hvem har givet Dem lov til at luske om her?"

"Miss Estella."

"Kom og slås med mig," sagde den blege, unge mand.

Hvad kunne jeg gøre andet end følge med ham? Jeg har siden ofte spurgt mig selv, hvad andet skulle jeg vel have gjort? Hans væsen var så bestemt, og jeg så forbavset, at jeg fulgte med, hvorhen han førte mig, som om jeg havde været fortryllet.

"Men vent et minut," sagde han og drejede sig rundt, førend vi havde gået ret mange skridt. "Jeg bør give Dem en grund til at slås. Der har De den!" og med disse ord klappede han på den mest irriterende måde i hænderne, slog flot bagop med sit ene ben, rykkede mig i håret, klappede i hænderne, sænkede sit hoved og stødte det ind i maven på mig.

Den sidstnævnte, tyreagtige fremgangsmåde var, foruden at den utvivlsomt måtte opfattes som en næsvished, særlig ubehagelig umiddelbart oven på brød og kød, hvorfor jeg langede ud efter ham og ville allerede til igen at lange ud, da han sagde: "Nå, så det vil De?" og begyndte at danse frem og tilbage på en måde, hvortil min indskrænkede erfaring ikke kendte mage.

"Orden i tingene!"

Nu hoppede han fra sit venstre ben over på sit højre.

"Ordentlige regler!"

Nu hoppede han fra sit højre ben over på sit venstre.

"Kom med hen på pladsen og lad os gå regulært til værks!"

Nu sprang han baglæns og forlæns og gjorde alle slags ting, mens jeg så hjælpeløst på ham.

Jeg var hemmeligt bange for ham ved at se ham være så dreven, men da jeg følte mig både åndeligt og legemligt overbevist om, at hans lyse hoved ikke kunne have noget at gøre i min hjertekule, og at jeg havde ret til at tilbagevise det, når det således påtrængtes min opmærksomhed, fulgte jeg med til et afsides hjørne i haven, som dannedes af to sammenstødende mure og skjultes af en grusdyng. Efter at han havde spurgt mig, om jeg var tilfreds med pladsen, og jeg havde svaret ja, bad han om tilladelse til at fjerne sig et øjeblik og kom straks efter tilbage med en flaske vand og en i eddike dyppet svamp.

"Til fælles brug," sagde han, idet han stillede begge dele op mod muren og begyndte derpå at trække, ikke alene sin trøje og vest, men også sin skjorte af på en måde, der på en gang var ligegyldig, forretningsmæssig og blodtørstig.

Skønt han ikke så synderlig sund ud – for han havde filipenser i ansigtet og udslæt om munden – gjorde disse skrækkelige forberedelser mig dog ganske forfærdet. Jeg troede, at han var omtrent på min alder, men han var meget højere end jeg og forstod at snurre sig rundt på en måde, der gav ham et drabeligt udseende. I øvrigt var han en ung kavalier i et gråt sæt, og hans albuer, knæ, håndled og hæle havde et stort forspring for hans andre legemsdele i henseende til udvikling.

Mit mod svigtede mig, da jeg så ham gå løs på mig med alle tegn på systematisk nøjagtighed og mønstre mit skelet, som om han med stor omhu udvalgte sig sin knokkel, men aldrig i mit liv er jeg blevet så overrasket, som jeg blev, da jeg havde

slået det første slag og så ham ligge på ryggen og se op ad mig med en blodig næse og et stærkt forkortet ansigt.

Men snart kom han på benene igen og begyndte, efter med stor færdighed at have vasket sig med svampen, at gå løs på mig. Den næststørste overraskelse, jeg nogen sinde havde oplevet, var atter at se ham ligge på ryggen og se op på mig med et blåt øje.

Hans mod indgød mig agtelse, for skønt han ikke syntes at have kræfter og aldrig ramte mig hårdt, men blev kastet til jorden, stod han dog på øjeblikket op igen, tørrede sig med svampen eller drak af vandflasken, idet han med den største tilfredsstillelse sekunderede sig overensstemmende med formerne, og derefter gik han løs på mig med en mine og et udtryk, der bragte mig til at tro, at han nu virkelig ville gøre det af med mig. Han blev slemt forslået, for jeg må desværre tilstå, at jo oftere jeg ramte ham, des hårdere ramte jeg ham, men han stod atter og atter op, indtil han ved at falde mod muren fik et alvorligt stød i baghovedet. Endog efter dette punkt i vort mellemværende stod han op og drejede flere gange forvirret rundt uden at kunne se, hvor jeg var, men til sidst krøb han på sine knæ hen til sin svamp og kastede den i vejret, idet han gispende sagde:

"Det vil sige så meget som, at De har vundet."

Han syntes at være så brav og godmodig, at jeg, skønt jeg ikke havde foreslået kampen, kun følte en mørk glæde over min sejr og endog tillod mig at håbe, at jeg, mens jeg klædte mig på, holdt mig selv for en slags blodtørstig, ung ulv eller andet rovdyr. Imidlertid blev jeg dog klædt på, efter af og til at have tørret mit blodige ansigt, og sagde:

"Kan jeg hjælpe Dem?" men han svarede: "Nej tak," og jeg sagde: "Far vel," og han sagde: "Det samme siger jeg."

Da jeg kom ud på gårdspladsen, fandt jeg Estella ventende med nøglerne, men hun spurgte mig hverken, hvor jeg havde været, eller hvorfor jeg havde ladet hende vente. Og der var en livlig rødme i hendes ansigt, som om der var hændt noget, der havde glædet hende. I stedet for at gå lige hen til porten, gik hun et skridt tilbage ind i gangen og vinkede mig hen til sig.

"Kom herhen! Du må gerne kysse mig, hvis du har lyst."

Jeg kyssede hende på kinden, idet hun vendte den mod mig, men skønt jeg ville have døjet en hel del for at kysse hendes kind, følte jeg dog, at dette kys blev givet den plumpe, simple dreng, ligesom om det havde været et pengestykke, og at det ikke var noget værd.

På grund af fødselsdagsbesøgene, kortspillet og slagsmålet havde jeg opholdt mig der så længe, at da jeg nærmede mig mit hjem, glimtede fyret på sandodden uden for mosepynten mod en sort nathimmel, og Joes esse slyngede en ildsti tværs over vejen.

12

Jeg blev meget urolig i mit sind med hensyn til den blege, unge mand. Jo mere jeg tænkte på slagsmålet og genkaldte mig ham liggende på ryggen med sit opsvulmede og karmoisinrøde ansigt, des sikrere syntes det, at der ville blive gjort noget ved mig. Jeg følte, at den blege, unge mands blod ville komme over mit hoved, og at loven ville hævne det, uden at jeg havde nogen forestilling om, hvilken straf jeg havde udsat mig for, blev det mig dog klart, at landsbydrengene ikke kunne spankulere om i landet, anrette ødelæggelser i fine folks huse og skamslå Englands studerende ungdom uden at pådrage sig alvorlig straf. Jeg holdt mig endog inde i flere dage, og når jeg skulle gå et ærinde, så jeg altid først med den største forsigtighed ud ad køkkendøren af angst for, at betjentene ved grevskabsfængslet skulle slå klo i mig. Den blege, unge mands næse havde plettet mine bukser, og dette vidnesbyrd om min brøde søgte jeg at vaske af midt om natten, og da jeg havde stødt mine knoer til blods mod hans tænder, brød jeg mit hoved på tusinde måder for at finde ud af, hvorledes jeg skulle gøre rede for denne fældende omstændighed, når jeg blev slæbt for dommerne.

Den dag, jeg skulle vende tilbage til skuepladsen for voldsgerningen, nåede min rædsel sit højeste. Ville retfærdighedens drabanter, specielt udsendt fra London i dette øjemed, ligge i baghold bag porten? Ville måske miss Havisham, foretrækkende selv at hævne sig for en hendes hus tilføjet fornærmelse, rejse sig i sine ligklæder, tage en pistol frem og skyde mig ihjel? Mon ikke bestukne drenge – en talrig skare lejesvende – havde ladet sig hverve til at overfalde mig i

bryggeriet og prygle mig, til der ikke længere var liv i mig? Det var et stærkt vidnesbyrd om min tillid til den unge mands højsindethed, at jeg aldrig tænkte mig ham som delagtig i disse gengældelser. De fremstillede sig stadig for mine tanker som handlinger af uforstandige slægtninge af ham, der ophidsedes af hans ansigts tilstand og en harmfuld sympati med familietrækkene.

Til miss Havisham skulle jeg imidlertid, og derhen gik jeg da. Og se! Der kom ikke det allermindste ud af det tidligere slagsmål. Der blev ikke i mindste måde hentydet til det, og der var ingen ung mand at se nogen steds. Jeg fandt den samme port stående åben, undersøgte haven og så endog ind ad vinduet i det enestående hus, men der spærredes udsigten pludselig for mig af de indenfor lukkede skodder, og alt var livløst. Kun i det hjørne, hvor kampen havde stået, kunne jeg opdage vidnesbyrd om den unge mands tilværelse, idet der her fandtes spor af hans blod, som jeg skjulte for menneskenes øjne med havejord.

På den brede trappegang mellem miss Havishams eget værelse og det, hvor det lange bord stod dækket, så jeg en havestol, en let stol på hjul, som man skød frem bagfra. Den var blevet sat der siden mit sidste besøg, og samme dag tiltrådte jeg den regelmæssige bestilling at skyde miss Havisham i denne stol rundt i hendes eget værelse og over trappegangen og rundt i det andet værelse. Atter og atter gjorde vi disse rejser, og undertiden kunne de vare hele tre timer i træk. Jeg kommer til at omtale dem som talrige, fordi det straks blev aftalt, at jeg skulle indfinde mig hver anden dag ved middagstid i dette

øjemed, og fordi jeg nu står i færd med at sammenfatte et tidsrum af otte eller ti måneder.

Da vi begyndte at blive mere vant til hinanden, talte miss Havisham hyppigere til mig og spurgte mig om, hvad jeg havde lært, og hvad jeg skulle være? Hertil svarede jeg, at jeg, så vidt jeg vidste, skulle sættes i lære hos Joe, og udbredte mig over, at jeg ingenting kunne, men ønskede at lære alt muligt, i håb om, at hun ville tilbyde mig nogen hjælp til opnåelsen af dette prisværdige formål. Men det gjorde hun ikke, men syntes at foretrække, at jeg fortsatte at være uvidende. Heller ikke gav hun mig nogen sinde penge eller overhovedet andet end min daglige middagsmad, ja hun lovede mig ikke en gang betaling for min tjeneste.

Estella var altid på færde og lukkede mig ind og ud, men sagde aldrig mere til mig, at jeg måtte kysse hende. Undertiden tålte hun mig koldt; undertiden nedlod hun sig til mig; undertiden kunne hun vise sig helt fortrolig imod mig; undertiden sagde hun mig rent ud, at hun hadede mig. Miss Havisham spurgte mig ofte hviskende, eller når vi var alene: "Bliver hun ikke smukkere og smukkere, Pip?" og syntes, når jeg svarede jo – for det var virkelig tilfældet – i stilhed at blive meget glad over det. Ligeledes kunne hun, når vi spillede kort, iagttage Estellas luner med en gniers velbehag, hvorledes hun så end teede sig, og undertiden, når hendes luner var så ustadige og selvmodsigende, at jeg ikke vidste, hvad jeg skulle sige eller gøre, kunne hun omfavne hende med en overstrømmende kærlighed og mumle hende noget i øret. der lød som: "Knus deres hjerter, min stolthed og mit håb. Knus deres hjerter og vis ingen medlidenhed!"

Når Joe arbejdede i sin smedje, plejede han at nynne brudstykker af en vise med det omkvæd: "Gamle Klem!" Det var ikke nogen særlig ceremoniel måde at yde en skytshelgen sin hyldest på, men jeg tror ikke des mindre, at "Gamle Klem!" stod i dette forhold til smedene. Det var en vise, som efterlignede takten ved smedningen af jern, og var kun et lyrisk påskud for at indflette Klems ærede navn. Som for eksempel: Stræk den stang, gamle Klem! Med hammer og med tang, gamle Klem! På den, gutter, gamle Klem! Så den sprutter, gamle Klem! Bælgen blæser gamle Klem! Luen hvæser, gamle Klem!

En dag, kort efter at stolen var kommet til syne, sagde miss Havisham med den utålmodige bevægelse med fingrene til mig: "Nå, nå! Syng!" og jeg lod mig da overrumple til at brumme denne vise, mens jeg skubbede hende hen over gulvet. Den faldt tilfældigvis så stærkt i hendes smag, at hun istemte den med en dæmpet, grublende røst, som om hun sang i søvne, og derefter blev det vor stadige vane at synge den, når vi kørte rundt. Ja ofte stemte endog Estella i med, men selv når vi sang alle tre, lød det så sagte, at det gjorde mindre larm i det fæle, gamle hus end det svageste vindpust.

Hvad kunne der blive af mig under disse omgivelser?

Hvor kunne det være andet, end at min karakter måtte påvirkes af dem? Er det at undres over, at mine tanker tilslørede ligesom mine øjne, når jeg fra det tågede, gule værelse kom ud i det naturlige lys? Jeg ville måske have fortalt Joe noget om den blege, unge mand, hvis jeg ikke i forvejen havde ladet mig forlede til de afskyelige opdigtelser, jeg har tilstået, men som forholdet var, følte jeg, at Joe næppe kunne regne den blege, unge mand for andet end en passager, der

egnede sig til at blive sat ind i den sorte fløjlskaret, og derfor talte jeg slet ikke om ham. Desuden blev den utilbøjelighed til at bringe miss Havisham og Estella på bane, der straks i begyndelsen var opstået hos mig, stadig stærkere og stærkere, alt som tiden gik. Jeg havde ikke fuldkommen tillid til nogen anden end til Biddy, og stakkels Biddy fortalte jeg alt, men hvorfor det faldt mig så naturligt at gøre det, og hvorfor Biddy tog så levende del i alt, hvad jeg fortalte hende, vidste jeg ikke den gang, selv om jeg tror, at jeg nu ved det.

Imidlertid fortsattes rådslagningerne hjemme i køkkenet til næsten utålelig ærgrelse for mig i min opirrede sindsstemning. Fæet Pumblechook kom ofte over til os om aftenen for at drøfte mine udsigter i forening med min søster, og jeg tror virkelig – endnu i denne time føler jeg mindre anger derved, end jeg burde – at havde mine hænder kunnet tage en lunstikke af hans enspændervogn, ville de have gjort det. Den ynkelige stymper var så indskrænket og stupid, at han ikke kunne drøfte mine udsigter uden at have mig foran sig – ligesom for at foretage operationer på mig. Han plejede derfor at trække mig op fra min skammel, når jeg sad stille i en krog, og efter at have stillet mig foran ilden, som om jeg skulle steges, begyndte han med at sige:

"Nå, madam, der er drengen! Der er den dreng, De har flasket op. Hold hovedet i vejret, dreng, og vær altid taknemmelig mod dem, der har gjort det. Denne dreng, madam!" Derpå strøg han mit hår den gale vej – hvilket jeg, så langt jeg kan huske tilbage, stadig i min sjæls inderste har nægtet ethvert medmenneske ret til at gøre – og holdt mig ud

fra sig ved ærmet, så at jeg frembød et næsten lige så idiotisk skue som han selv.

Derefter fordybede han og min søster sig i så tåbelige spekulationer over miss Havisham, og hvad hun ville gøre med mig og for mig, at jeg som oftest følte en ligefrem pinlig trang til at græde af arrigskab, fare løs på ham og mørbanke ham. I disse samtaler omtalte min søster mig, som om hun moralsk brækkede en af mine tænder ud på mig ved enhver hentydning, mens min selvindsatte patron Pumblechook sad og mønstrede mig med et ringeagtende blik, som om han var min lykkes bygmester og tænkte, at han havde påtaget sig et meget lidet lønnende stykke arbejde.

I disse forhandlinger deltog Joe ikke, men der blev ofte talt til ham, mens de fandt sted, fordi mrs. Joe mærkede, at han ikke var for, at jeg blev taget fra smedjen, og var nu mere end gammel nok til at blive sat i lære hos Joe, og når Joe sad med ildrageren på sine knæ og i tankefuldt ragede asken ned gennem risten, udlagde min søster denne uskyldige handling som en så utvetydig opposition fra hans side, at hun bukkede sig ned efter ham, tog ildrageren fra ham, rystede ham og lagde den bort. Alle disse undersøgelser endte altid på en højst tirrende måde. Pludselig og uden nogen grund standsede min søster sig selv i en gaben og slog, idet hun ligesom tilfældigvis fik øje på mig, en klo i mig med et:

"Så! Nu er det nok med dig! Af sted og i seng med dig! Du har voldt os bryderi nok for en aften, skulle jeg mene!" Som om jeg havde bønfaldet dem om, som en særlig nåde, at plage livet af mig.

Således gik det i lang tid, og således ville det sandsynligvis fremdeles være gået i lang tid, hvis miss Havisham ikke en dag, mens hun og jeg gik sammen, idet hun støttede sig på min skulder, pludselig var blevet stående havde sagt i en misfornøjet tone:

"Du begynder at blive stor, Pip!"

Jeg fandt det bedst ved en dybsindig mine at tilkendegive, at dette måske hidrørte fra omstændigheder, som jeg ikke var herre over.

Hun sagde ikke mere den gang, men kort efter blev hun atter stående og så igen på mig og gentog det derefter endnu en gang og så derefter mørk og mismodig ud. Da vi den næste dag, jeg gjorde tjeneste, havde endt vore øvelser, og jeg havde sat hende af ved hendes toiletbord, standsede hun mig ved en bevægelse med sine utålmodige fingre.

"Sig mig nu en gang, hvad det er, din grovsmed hedder."

"Joe Gargery, frøken."

"Og det er den mester, du skal i lære hos?"

"Ja, miss Havisham."

"Det er bedst, at du straks kommer i lære. Tror du, at Gargery vil følge herhen med dig og tage din lærekontrakt med?"

Jeg tilkendegav, at han upåtvivlelig ville holde det for en ære at blive bedt om noget sådant.

"Så lad ham komme!"

"Når skal det være, miss Havisham?"

"Jeg forstår mig ikke på tiden, men lad ham komme snart og komme alene med dig."

Da jeg den aften kom hjem og bragte Joe dette budskab, røg min søster i flint i en mere foruroligende grad end ellers og

spurgte mig og Joe, om vi troede, at hun var en dørmåtte under vore fødder, og hvorledes vi turde behandle hende således, og hvilken omgang vi var så nådige at holde hende for god nok til. Efter at have udtømt sig i en strøm af sådanne spørgsmål, kastede hun en lysestage efter Joe, brast i en høj hulken, hentede skarnbøtten – altid et meget slemt varsel – tog sit grove forklæde på og begyndte at gøre rent efter en større målestok. Ikke tilfreds med en tør rengøring, tog hun en spand vand og en gulvskrubbe og skrubbede os ud fra hus og hjem, så at vi stod og rystede af kulde i baggården. Klokken blev ti om aftenen, førend vi vovede at liste os ind igen, og da spurgte hun Joe hvorfor han ikke lige så godt straks havde giftet sig med en negerslavinde. Joe svarede intet, stakkels fyr, men stod og følte på sit skæg og så modfalden på mig, som om han tænkte, at det måske i grunden havde været en bedre spekulation.

13

Det var en prøvelse for mine følelser to dage efter at se Joe iføre sig sine søndagsklæder for at følge med til miss Havisham, men da han holdt sin hofdragt for nødvendig ved denne lejlighed, tilkom det ikke mig at sige, at han tog sig langt bedre ud i sine arbejdsklæder, og det så meget mindre, som jeg vidste, at han pålagde sig denne skrækkelige tvang alene for min skyld, og alene for min skyld trak sin skjortelinning så højt op i nakken, at den fik håret på hans isse til at strutte ud som en fjerbusk.

Ved frokosttid tilkendegav min søster, at det var hendes hensigt at følge med os til byen og blive hos onkel Pumblechook, til vi hentede hende, "når vi var færdige med vore fine damer", en måde at fremstille sagen på, hvoraf Joe syntes tilbøjelig til at spå sig det værste. Smedjen blev lukket, og Joe skrev med kridt på døren – som han havde for skik de meget få gange, han ikke arbejdede – tostavellesordet *Ude*, ledsaget af en tegning af en pil, der tænktes at flyve i den retning, han havde taget.

Vi gik til byen, og min søster førte an med en meget stor kastorhat på hovedet og med en kurv af flettet strå på armen, et par trætofler, et ekstra sjal og en paraply, skønt det var en smuk, klar dag. Jeg er ikke vis på, om disse genstande blev taget med af bodfærdighed eller af stolthed, men tror næsten, at de blev stillet til skue som ejendele, omtrent således som Cleopatra eller en anden regerende dame, der havde sat sig på sin høje hest, kunne have stillet sine rigdomme til skue ved et festligt optog.

Da vi kom til Pumblechooks, sprang min søster derind og forlod os, og da det næsten var middag, gik Joe og jeg lige hen til miss Havishams hus. Estella åbnede porten som sædvanlig, og i det øjeblik, hun viste sig, tog Joe sin hat, af og blev stående og vejede den med skyggen i begge hænder, som om det var ham yderst magtpåliggende, at den hverken vejede et gran for lidt eller for meget.

Estella tog ingen notits af nogen af os, men førte os den vej, jeg kendte så godt. Jeg gik bagefter hende og Joe bag efter mig, men da jeg i den lange gang så mig tilbage efter Joe, vejede han endnu stadig med den største omhyggelighed sin hat og kom bag efter os med lange skridt og på tåspidserne. Da Estella sagde mig, at vi begge skulle gå ind, tog jeg Joe ved ærmeopslaget og førte ham ind til miss Havisham. Hun sad ved sit toiletbord og vendte sig straks imod os.

"Å," sagde hun til Joe, "De er altså denne drengs søsters mand?"

Jeg kunne næppe have forestillet mig den kære, gamle Joe sig selv så ulig eller en mærkelig fugl så lig, mens han stod målløs med sin forpjuskede fjerbusk og munden åben, som om han længtes efter en orm.

"De er altså," gentog miss Havisham, "denne drengs søsters mand?"

Det var meget ærgerligt; men under den hele sammenkomst tiltalte Joe stadig mig i stedet for miss Havisham.

"Det var netop det, jeg ville sige, Pip," sagde han nu i en tone, der på en gang var overbevisende, strengt fortrolig og yderst høflig, "eftersom jeg har giftet mig med din søster, og jeg den gang var – om jeg så må sige – et ene menneske."

"Godt," sagde miss Havisham, "og De har opdraget drengen i den hensigt at tage ham i lære hos Dem, ikke sandt, mr. Gargery?"

"Du ved selv, Pip," svarede Joe, "at du og jeg altid har været gode venner og været af den mening, at det ville blive løjer for os begge to. Men det er ikke for det, Pip, for hvis du nogen sinde havde haft noget at sige på håndværket, eftersom at det udsatte en for snavs og sod og alt sådant noget, så ville ingen have nødet dig, forstår du?"

"Har drengen," spurgte miss Havisham, "nogen sinde haft noget derimod? Synes han om håndteringen?"

"Du ved bedst selv, Pip," svarede Joe, idet han forstærkede sin tidligere blanding af bevisførelse, fortrolighed og høflighed, "at det var dit eget hjertes ønske." Jeg så den tanke pludselig opstå hos ham, at han ville lempe sin gravskrift herefter, førend han tilføjede: "Og du havde ikke noget imod det, Pip, og det var dit eget hjertes højeste ønske."

Det var aldeles umuligt for mig at gøre ham klart, at han burde tale til miss Havisham. Jo flere miner og fagter jeg gjorde for at få ham til det, des mere overbevisende, fortrolig og høflig fortsatte han at vise sig mod mig.

"Har De taget hans lærekontrakt med?" spurgte miss Havisham.

"Du ved jo, Pip," svarede Joe, som om dette spørgsmål var en smule urimeligt, "at du selv så mig gemme den i min hat, og derfor ved du også, at den er der."

Med disse ord tog han den frem og rakte, ikke miss Havisham, men mig den. Jeg er bange for, at jeg skammede mig over det kære, gode menneske – nej, jeg ved, at jeg skammede

mig over ham – da jeg så, at Estella stod bag ved miss Havishams stol, og at hendes øjne glimtede ondsksfuldt. Jeg tog lærekontrakten og rakte miss Havisham den.

"Ventede De," sagde miss Havisham, mens hun løb kontrakten igennem, "lærepenge for drengen?"

"Joe," sagde jeg, da han ikke åbnede munden, "hvorfor svarer du ikke –"

"Pip," afbrød Joe mig, som om han følte sig stødt, "jeg mener, at det ikke er et spørgsmål, som kræver noget svar mellem dig og mig, så meget mindre, som du meget godt ved, at svaret ville blive nej. Du ved, at det ville blive nej, og hvorfor skulle jeg så sige det?"

Miss Havisham skottede til ham, som om hun langt bedre fattede, hvorledes han virkelig var, end jeg efter hans adfærd havde troet det muligt, og tog en lille pung, der lå på bordet ved siden af hende.

"Pip har fortjent sig sine lærepenge her," sagde hun, "og der er de. I denne pung er der femogtyve guineas. Giv din søster den, Pip."

"Det er meget gavmildt af dig, Pip, og det modtages derfor med taknemmelighed, skønt ingen har ventet det. Og nu, gamle dreng, vil vi søge at gøre vor skyldighed mod hinanden og mod dem, fra hvem din smukke gave er kommet – og skønt den – aldrig – var – på nogen måde –"

Her røbede Joe, at han mærkede, at han var kommet i en frygtelig forlegenhed, indtil han sejrrig hjalp sig ud af den med de ord, "nej, det være langt fra!"

"Far vel, Pip!" sagde miss Havisham. "Luk dem ud, Estella."

"Skal jeg komme igen, miss Havisham?" spurgte jeg.

"Nej, nu er Gargery din mester. Et ord endnu, Gargery!"

Efter således at have kaldt ham tilbage, idet jeg gik ud ad døren, hørte jeg hende i en tydelig, eftertrykkelig tone sige til Joe:

"Drengen har været en god dreng her, og det er hans belønning. Som ærlig mand vil De naturligvis ikke forlange nogen anden eller mere."

Hvorledes Joe kom ud af stuen, har jeg aldrig kunnet fatte, men jeg ved, at da han var kommet ud, gik han stadig op ad trappen i stedet for ned ad den og var døv for alle forestillinger, indtil jeg gik op og hentede ham. I det næste minut stod vi uden for porten, og den blev lukket i lås, og Estella var forsvundet.

Da vi atter stod alene ude i dagslyset, lagde Joe sin ryg op til en mur og sagde: "Forbavsende!" og der blev han stående så længe og sagde så ofte: "Forbavsende!" at jeg begyndte at tro, at han rent var gået fra samlingen. Omsider forlængede han denne ytring til: "Jeg forsikrer dig, Pip, at det er for-bav-sende!" og blev således efterhånden snaksom og i stand til at gå videre.

Jeg har grund til at tro, at Joes åndsevner var blevet opfriskede ved den kamp, de havde været i, og at han på vejen til Pumblechook fandt på en fin og snedig plan. Min grund vil man finde i, hvad der foregik i Pumblechooks dagligstue, hvor min søster ved vor ankomst sad og talte med denne afskyelige frøhandler.

"Nå?" udbrød min søster til os begge på en gang. "Hvorledes er det gået jer? Det undrer mig virkelig, at I kunne nedlade jer til at vende tilbage til et så ringe selskab!"

"Miss Havisham pålagde os meget indtrængende," sagde Joe med et stift blik på mig, ligesom han gjorde sig mage for at

huske sig om, "pålagde os meget indtrængende at bringe hendes – var det venlige eller ærbødige, Pip?"

"Venlige," sagde jeg.

"Det var nok det, jeg syntes," svarede Joe, "venlige hilsen til mrs. Joe Gargery –"

"Den skal jeg blive fed af!" svarede min søster, skønt dog temmelig smigret.

"- sammen med hendes ønske om," fortsatte Joe og så igen stift på mig, "at miss Havishams helbredstilstand – ville have tilladt hende, var det ikke således, pip?"

"- at have fornøjelsen," tilføjede jeg.

"- af dameselskab," sagde Joe og trak vejret dybt.

"Nå!" udbrød min søster med et formildet blik på Pumblechook. "Hun kunne gerne have været så høflig at sende den besked først; men sent er bedre end aldrig. Men hvad gav hun den unge spektakelmager der?"

"Ham," sagde Joe, "gav hun ingenting."

Mrs. Joe var i færd med at tage på veje, men Joe blev ved.

"Hvad hun gav," sagde Joe, "gav hun hans venner. Og med hans venner, således forklarede hun sig, mener hun hans søster, mrs. Joe Gargery. Hun har måske ikke vidst," tilføjede Joe med en eftertænksom mine, "om det var Joe eller Jorge."

Min søster så på Pumblechook, der strøg armene på sin trælænestol og nikkede ad hende og ilden, som om han havde vidst det hele i forvejen.

"Hvor meget fik I da?" spurgte min søster smilende – virkelig smilende!

"Hvad ville det ærede selskab sige til ti pund?" spurgte Joe.

"De ville sige," svarede min søster kort, "ganske pænt. Ikke for meget, men ganske pænt."

"Nå, så er det endnu mere," sagde Joe.

Den frygtelige humbugmager Pumblechook nikkede øjeblikkelig og sagde, idet han gned armene på sin lænestol:

"Det er endnu mere, madam."

"Da mener De dog vel aldrig –" begyndte min søster.

"Jo jeg gør, madam," sagde Pumblechook. "Men vent lidt. Bliv ved, Joseph. Godt af Dem! Bliv ved!"

"Flot ville være det rette ord," svarede min søster.

"Nu vel," sagde Joe, "det er mere end tyve pund."

Atter nikkede den afskyelige hykler Pumblechook og sagde med et protegerende smil:

"Det er endnu mere, madam. Atter godt! Bliv ved, Joseph?"

"For da at gøre ende på det," sagde Joe og rakte henrykt min søster pungen, "det er femogtyve pund."

"Det er femogtyve pund, madam," gentog den mest plumpe af alle svindlere, idet han rejste sig for at trykke hendes hånd, "men det er ikke mere, end De fortjener, og jeg ønsker Dem til lykke med pengene."

Var skurken standset her, ville hans sag vel allerede have stået slemt nok, men han gjorde sin brøde endnu sortere ved at tage mig under sine vinger med en protektormine, der lod alle hans tidligere forbrydelser langt bag sig.

"Se nu, Joseph og hustru," sagde han, idet han tog mig ved armen oven for albuen, "jeg hører til dem, som, når de begynder på en ting, så fører de den også igennem. Denne dreng må lige på stedet sættes i lære. Det er nu *min* måde. Han må lige på stedet i lære."

"Gud skal vide," sagde min søster, idet hun holdt fast på pengene, "at vi er Dem inderlig taknemmelige."

"Bryd Dem aldrig om mig," svarede denne djævelske kornhandler. "En glæde er en glæde over alt i verden. Men denne dreng, ser De, ham må vi have i lære. Jeg sagde, at jeg ville sørge for det – når jeg skal sige sandheden."

Da retten holdt møde i det nærliggende rådhus, gik vi straks derover, for at jeg kunne blive indskrevet i øvrighedens overværelse. Jeg siger, at vi gik derover, men Pumblechook puffede mig derover, som om jeg i samme øjeblik havde forøvet et lommetyveri eller stukket ild på en stak, ja det var i virkeligheden den almindelige mening i retten, at jeg var blevet grebet på fersk gerning. Mens Pumblechook skød mig foran sig gennem trængslen, hørte jeg nogle sige: "Hvad har han gjort?" og andre: "Det er jo en ganske ung dreng, men han ser slem ud, gør han ikke?" En mand med et mildt og menneskekærligt ydre forærede mig endog et opbyggelsesskrift med et træsnit af et lastefuldt ungt menneske, udstyret med et sandt pølseudsalg af lænker, og hvis titel var: *Til at læse i min celle*.

Rådstuesalen var et underligt sted, syntes jeg, med højere pulpiturer end nogen kirke, som folk hang ud over for at se til, og med vældige dommere, der med armene over kors lå i lænestole, snuste tobak, faldt i søvn, skrev eller læste aviser, – og med nogle glinsende sorte portrætter på væggene, som mit ukunstneriske øje holdt for en sammensætning af honningkage og hæfteplaster. I en krog her blev min lånekontrakt lovformelig underskrevet og attesteret, og jeg var da nu kommet i lære. Pumblechook holdt hele tiden fast på mig, som om vi havde set

indenfor på vor vej til retterstedet for at få disse små formaliteter bragte i orden.

Da vi var kommet ud igen og blevet fri for drengene, der var blevet yderst livlige i forventningen om at se mig blive pint offentligt, men nu følte sig højlig skuffede ved at opdage, at det kun var mine venner, som samlede sig om mig, gik vi tilbage til Pumblechooks. Her blev min søster så oplivet af de femogtyve guineas, at hun ikke ville lade sig nøje med mindre end en middag i *Det Blå Vildsvin*, hvorfor Pumblechook måtte køre over med sin enspænder for at hente ægteparret Hubble og Wopsle.

De blev enige om tingen, og jeg tilbragte en grumme kedelig dag, for på en uforklarlig måde syntes hele selskabet at have sat sig i hovedet, at jeg slet ikke hørte med ved gildebordet. Og for at gøre det endnu værre, spurgte de mig fra tid til anden – kort sagt, når de ikke havde andet at gøre – hvorfor jeg ikke morede mig? Og hvad skulle jeg da vel gøre andet end svare, at jeg morede mig udmærket, selv om det ikke var tilfældet.

De var imidlertid voksne og deres egne herrer og gjorde det mest mulige ud af det. Pumblechook, der gjorde sig til af at være den velgørende ophavsmand til det hele, satte sig endog for bordenden, og mens han udbredte sig for dem over, at jeg var kommet i lære, og med djævelsk ondskab ønskede dem til lykke med, at jeg kunne blive kastet i fængsel, hvis jeg spillede kort, drak stærke drikke, blev længe ude eller tillod mig andre udskejelser, som min lærekontrakt næsten syntes at holde for uundgåelige, stillede han mig op på en stol og ved siden af sig for at illustrere sin tale.

Mine eneste andre minder om denne store fest indskrænker sig til, at de ikke ville lade mig sove, men vækkede mig, hver

gang jeg begyndte at falde hen, og kommanderede mig til at more mig; at Wopsle temmelig langt ud på aftenen gav os Collins' Ode og kastede sit bloddryppende sværd fra sig med en sådan kraft, at en opvarter kom ind og sagde "at de handelsrejsende nedenunder lod hilse og sige, at vi ikke var i en fjællebod", og at de alle var i det ypperligste humor på hjemvejen og sang "O skønne mø!" idet Wopsle sang bas med en frygtelig dyb røst.

Endelig husker jeg, at da jeg var kommet op på mit lille kammer, følte jeg mig ganske ulykkelig og var aldeles sikker på, at jeg aldrig ville komme til at synes om Joes håndværk. Før havde jeg syntes godt om det, men før var ikke nu.

14

Det er en meget slem ting at skamme sig ved sit hjem. Der kan ligge sort utaknemmelighed deri, og straffen kan blive tilsvarende og fortjent, men at det er en slem ting, kan jeg vidne om.

Hjemmet havde aldrig været noget synderlig hyggeligt sted for mig på grund af min søsters heftighed, men Joe havde helliggjort det, og jeg havde troet på det. Jeg havde troet på stadsestuen som på den eleganteste salon; jeg havde troet på gangdøren som på en hemmelighedsfuld portal til det stolte tempel, hvis højtidelige åbning ledsages af en ofring af stegte høns; jeg havde troet på køkkenet som på et hyggeligt, om end ikke glimrende værelse. Jeg havde troet på smedjen som på den gloende vej til manddom og selvstændighed. I et eneste år havde alt dette forandret sig. Nu var det alt sammen plumpt og simpelt, og jeg ville ikke for alt i verden, at miss Havisham og Estella skulle have fået det at se.

Hvor meget af min utaknemmelige sindsstemning der var miss Havishams, hvor meget min søsters skyld, har nu ikke noget at sige for mig eller nogen. Forandringen var foregået med mig: Det var sket. Hvad enten det var godt eller ondt, undskyldeligt eller ikke, sket var det.

En gang havde jeg tænkt mig, at, når den dag kom, da jeg skulle smøge mine skjorteærmer op og træde ind i smedjen som Joes læredreng, ville jeg føle mig hædret og lykkelig. Nu derimod, da jeg havde virkeligheden for mig, følte jeg kun, at jeg var fuld af kulstøv og daglig havde en vægt på mit sind, i sammenligning med hvilken ambolten var en fjær. Senere hen i

mit liv – sagtens ligesom i de fleste menneskers liv – har der været tilfælde, da jeg en tid lang har været til mode, som om et tykt tæppe var gået ned for alt, hvad det havde af tiltrækkende og romantisk, for at udelukke mig fra alt andet end sløv ligegyldighed. Aldrig er dette tæppe rullet så tungt og tomt ned, som da min livsbane strakte sig ud lige foran mig ad den ny vej som læredreng hos Joe.

Jeg husker, at jeg senere i min læretid plejede, når det begyndte at mørknes, at stå på kirkegården søndag aften og sammenligne min egen udsigt med det vindige moselandskab og finde en lighed imellem dem ved at tænke mig, hvor flade og lave de begge var, og hvorledes der efter dem begge kom en ukendt vej, en mørk tåge og endelig havet. Jeg var fuldt så modfalden den første arbejdsdag i min læretid som i den senere tid, men jeg er glad ved at vide, at jeg aldrig lod den mindste klage undslippe mig over for Joe, så længe jeg var i lære hos ham. Det er næsten det eneste, jeg er glad ved at vide om mig selv i den forbindelse.

For skønt det ikke omfatter, hvad jeg nu vil tilføje, var det udelukkende Joe, der havde fortjenesten af det. Det var ikke, fordi jeg var trofast, men fordi Joe var trofast, at jeg ikke løb bort og blev soldat eller matros. Det var ikke, fordi jeg havde en levende pligtfølelse, men fordi Joe havde en levende pligtfølelse, at jeg arbejdede med tålelig iver trods min ulyst. Det er umuligt at vide, hvor langt et kærligt, ærligt, pligttro menneskes indflydelse flyver ud i verden, men det er såre muligt at vide, hvorledes den i forbigående har påvirket en selv, og jeg ved helt vel, at hvad godt der blandede sig i min læretid, hidrørte fra den

enfoldige, nøjsomme Joe, og ikke fra mit eget rastløst higende, misfornøjede jeg.

Hvem kan sige, hvad der fattedes mig? Hvor kan jeg sige det, da jeg aldrig vidste det? Hvad jeg frygtede, var, at jeg i en ulykkelig time, når jeg så mest tilsølet og simpel ud, skulle slå øjnene op og se Estella kigge ind ad et af vinduerne i smedjen. Jeg forfulgtes af den frygt, at hun tidligt eller sent skulle blive opmærksom på mig, sort i ansigtet og på hænderne og stående ved mit groveste arbejde, og så give sig til at hovere over mig og foragte mig. Ofte har jeg, når jeg, efter at det var blevet mørkt, trak bælgen for Joe, og vi sang "Gamle Klem", og tanken om, hvorledes vi havde plejet at synge den hos miss Havisham, syntes at vise mig Estellas ansigt i ilden, mens hendes smukke hår flagrede i blæsten, og hendes øjne spottede mig – ofte har jeg da skottet til de natsorte fyldninger i væggen, som vinduesskodderne da dannede, og indbildt mig at have set hende i det samme tage ansigtet til sig og troet, at hun omsider var kommet.

Og når vi så kom ind for at spise til aften, syntes huset og måltidet at have et tarveligere præg end før, og mere end tidligere skammede mit utaknemmelige hjerte sig da ved mit hjem.

15

Da jeg begyndte at blive for stor for Wopsles grandtantes stue fik min undervisning under denne tåbelige kvinde ende, dog ikke førend Bidddy havde lært mig alt, hvad hun kunne, lige fra den lille prisliste til en lystig vise, hun en gang havde købt for en halv penny. Skønt det eneste sammentrængende stykke af dette litterære produkt var begyndelseslinjerne:

Da jeg kom til London by,

Faldera la la

Faldera la la

Da var jeg så grumme sky,

Faldera la la

Faldera la la.

lærte jeg dog i min attrå efter at blive klogere denne komposition udenad med den største alvor, ligesom jeg heller ikke kan huske, at jeg drog dens fortrinlighed i tvivl, alene med undtagelse af, at jeg fandt, at der var for mange faldera-la-la'er i forhold til versene. I min tørst efter kundskab foreslog jeg Wopsle at skænke mig nogle åndelige smuler, hvori han godhedsfuldt samtykkede, men da det viste sig, at han kun ville have en dramatisk leddedukke, som han kunne sige imod og omfavne og græde over og skælde ud og slå klo i og gennembore og tumle med på alle mulige måder, undslog jeg mig snart for den slags undervisning, skønt ikke førend Wopsle i sit poetiske raseri havde mishandlet mig slemt.

Hvad jeg lærte, søgte jeg atter at lære Joe, men dette klinger så smukt, at jeg ikke med god samvittighed kan lade det gå

uforklaret hen. Jeg ønskede at gøre Joe mindre uvidende og simpel, for at han kunne blive min omgang værdigere og mindre udsat for Estellas stiklerier.

Det gamle batteri ude i mosen var vort studerekammer, og en knækket tavle og et lille stykke griffel vort undervisningsmateriale, hvortil Joe altid fjede en pibe tobak. Jeg oplevede aldrig, at Joe huskede noget fra den ene søndag til den anden, eller tilegnede sig nogen som helst kundskab under min vejledning, men i batteriet røg han ikke des mindre sin pibe med en langt dybsindigere mine end noget andet sted, som om han troede, at han gik umådelig fremad. Det kære menneske, det vil jeg håbe, han gjorde.

Der var smukt og stille derude, når sejlene på floden gled forbi diget og undertiden ved lavvande så ud, som om de hørte til sunkne skibe, der endnu sejlede på bunden af vandet. Hver gang jeg så skibene stå ud til søs med deres hvide, udspændte sejl, kom jeg til at tænke på miss Havisham og Estella, og hver gang lyset brød sig langt borte mod en sky, et sejl, en grøn bakke eller vandet, var det ligeså – miss Havisham og Estella og det sælsomme hus og det sælsomme liv syntes at stå i forbindelse med alt malerisk.

En søndag, da Joe, mens han godtede sig umådelig ved sin pibe, havde gjort sig således til af at være "rædsom dum," at jeg havde opgivet ham for den dag, lå jeg i nogen tid på diget med hagen på hånden og opdagede spor af miss Havisham og Estella rundt om i udsigten, på himmelen og i vandet, indtil jeg til sidst besluttede at omtale en tanke i forbindelse med dem, der var løbet mig stærkt om i hovedet.

"Synes du ikke, Joe," sagde jeg, "at jeg burde gøre miss Havisham et besøg?"

"Å, Pip, hvorfor det?"

"Hvorfor, Joe? Hvorfor gør man besøg?"

"Der gives måske besøg," sagde Joe, "som man kan diskutere om, men når talen er om, at du vil besøge miss Havisham, så kunne hun måske tro, at du ville have noget – ventede noget af hende."

"Mener du ikke, at jeg kunne sige, at jeg ikke gjorde det, Joe?"

"Jo det kunne du jo nok, og hun ville måske også nok tro det, men hun ville måske også ikke tro det."

Joe indså, ligesom jeg, at han dér havde sagt noget træffende og pattede stærkt på sin pibe for ikke at svække virkningen ved en gentagelse.

"Ser du, Pip," fortsatte Joe, da den fare var overstået, "miss Havisham førte sig pænt op imod dig, og da hun havde gjort det, kaldte hun mig ind igen for at sige mig, at det var alt."

"Ja, Joe, det hørte jeg."

"*Alt*," gentog Joe meget eftertrykkelig.

"Ja, Joe, jeg siger jo, at jeg hørte det."

"Og det kunne jo være, at hun dermed havde villet sige: Lad det nu være godt! – Tak for den tid, vi har kendt hinanden! – Lad os holde os fra hinanden."

Det samme havde jeg tænkt på, og det var langt fra trøsteligt for mig at se, at han også havde tænkt på det, da det derved blev så meget mere sandsynligt.

"Jeg er nu allerede kommet et godt stykke ind i det første år af min læretid, og siden den dag jeg kom i lære, har jeg ikke en

eneste gang takket miss Havisham, spurgt til hende eller vist, at jeg husker på hende."

"Det er sandt, Pip, og medmindre du ville forære hende et helt sæt sko – hvilket måske dog ikke ville være nogen videre velkommen gave, på grund af fuldkommen mangel på hove –"

"Det er ikke den slags minde, jeg mener; jeg mener ikke nogen gave."

"Godt, Pip," indrømmede Joe.

"Hvis du, da vi for tiden ikke har synderlig meget at gøre, ville give mig en halv fridag i morgen, kunne jeg have lyst til at gå op til byen og hilse på miss Est... – Havisham."

"Men hendes navn," sagde Joe alvorlig, "er jo ikke Estavisham, Pip, med mindre hun er blevet omdøbt."

"Jeg ved det nok. Det var en fortalelse af mig. Men hvad mener du om det, Joe?"

Joe mente, kort sagt, at når jeg syntes om det, så syntes han også om det, men stillede det dog udtrykkelig som et vilkår, at hvis jeg ikke blev modtaget med hjertelighed eller ikke blev opmuntret til at gentage mit besøg som et besøg, der ikke havde noget yderligere formål, men alene blev gjort af taknemmelighed for en modtaget velgerning, skulle dette forsøg ikke gentages. Dette vilkår lovede jeg at rette mig efter.

Nu havde Joe en svend, der arbejdede for dagløn, og hvis navn var Orlick. Han foregav, at hans fornavn var Dolge – en ren umulighed – men han havde et så halsstarrigt sind, at jeg ikke tror, at han kan have været et bytte for nogen vildfarelse i så henseende, men at han forsætlig havde ført landsbyen bag lyset med dette navn som en forhånelse af dens forstand. Det var en bredskuldret, sværlemmet, sortsmudset, stærk karl, der

aldrig havde hastværk og altid slentrede af sted. Han syntes ikke en gang at gå villigt til sit arbejde, men kom slentrende ind, ligesom ganske tilfældigt, og når han gik hen i *De Lystige Færgemænd* for at spise til middag eller gik bort om aftenen, slentrede han af sted ligesom Kain eller Jerusalems skomager, som om han ingen forestilling havde om, hvor han ville hen, og ikke havde i sinde oftere at komme tilbage. Han boede hos en slusevogter ude i mosen og kom om hverdagen slentrende fra sin eremitbolig med hænderne i lommen og sin middagsmad hængende løst i en bylt om hans hals og dinglende på hans ryg. Om søndagen lå han for det meste hele dagen på et stigbord eller stod og lænede sig op til hæsser og lader. Han slentrede altid hen ad vejen med øjnene fæstede på jorden, og når nogen hilste på ham, eller han på anden måde fik grund til at løfte dem i vejret, så han halvt forlegen, halvt forbitret op, som om det eneste, han tænkte på, var, at det var en underlig og fornærmelig omstændighed, at han aldrig tænkte.

Denne gnavne svend kunne ikke lide mig. Mens jeg var meget lille og frygtsom, gav han mig at forstå, at Djævelen boede i en mørk krog i smedjen, og at han meget godt kendte ham, samt at det var nødvendigt en gang hvert syvende år at tænde op med en levende dreng, hvorfor jeg kunne regne mig som brændsel. Da jeg var kommet i lære hos Joe, styrkedes han måske i sin mistanke om, at jeg skulle fortrænge ham, men i ethvert tilfælde blev han mig endnu mere hadsk, ikke fordi han enten sagde eller gjorde noget, der åbenbart tydede på fjendskab, men jeg lagde dog mærke til, at han altid hamrede sine gnister hen imod mig, og hver gang jeg sang "Gamle Klem," faldt han ud af takten.

Da jeg den næste dag mindede Joe om min halve fridag, var Dolge Orlick til stede ved sit arbejde. I starten sagde han intet, da Joe og han netop havde et stykke gloende jern imellem sig, og jeg stod ved blæsebælgen, men lidt efter sagde han, idet han støttede sig på sin hammer:

"Hør, mester, De vil da vel ikke favorisere den ene af os? Skal unge Pip have en halv fridag, så lad også gamle Orlick få en."

Han var vel omtrent femogtyve år, men omtalte i almindelighed sig selv som gammel.

"Hvad ville du gøre med en halv fridag, om du fik den?" spurgte Joe.

"Hvad vil *han* gøre med den? Jeg vil gøre lige så meget med den som han."

"Ja Pip, han går op til byen," sagde Joe.

"Nå, så går Orlick også op til byen," sagde denne hædersmand. "Vi kan godt gå to op til byen. Der er flere end én, der kan gå op til byen."

"Bliv ikke hidsig!" sagde Joe.

"Det bliver jeg, hvis jeg får lyst," brummede Orlick, "visse folk med deres gåen op til byen! Hør, mester, ingen partiskhed her på værkstedet! Vær en mand."

Da mester ikke ville tale mere om sagen, førend svenden var kommet i en bedre stemning, fo'r Orlick hen til essen, trak en gloende jernstang ud fra den, stak efter mig med den, som om han ville jage den gennem kroppen på mig, svang den over mit hoved, lagde den på ambolten, hamrede løs på den – som om den havde været mig, tænkte jeg, og gnisterne mit sprøjtende blod – og sagde endelig, da han havde hamret sig selv varm og jernet koldt, og han igen støttede sig på sin hammer:

"Nå mester?"

"Har du det nu rigtig godt igen?" spurgte Joe.

"Ja, jeg har det meget godt."

"Ja, ja da, siden du i det hele taget er lige så flittig ved dit arbejde som de fleste," sagde Joe, "så lad det være en halv fridag for alle."

Min søster, der havde stået tavs ude i gården inden for hørevidde – hun var meget slem til at lure og spionere – så øjeblikkelig ind ad et af vinduerne.

"Det ligner dig, din tosse," sagde hun til Joe, "at give sådanne store, dovne drivere som ham fridage; du må sandelig være en rig mand, siden du således kan smide din arbejds løn bort. Gid jeg var hans mester!"

"De ville gerne være hvermands mester, hvis De bare turde," sagde Orlick med et hæsligt grin.

"Lad hende i fred," sagde Joe.

"Jeg skulle nok tumle alle dumrianer og skælmer," sagde min søster, der begyndte at blive flintrende vred. "Og jeg kunne ikke tumle dumrianerne uden at kunne tumle din mester, der er alle dumrianernes tykhovedede konge. Og jeg kunne ikke tumle skælmerne uden at kunne tumle dig, der er den sorteste og værste skælm imellem dette sted og Frankrig. Så!"

"De er en led havgasse, mo'er Gargery," brummede svenden. "Hvis det giver forstand på skælmer, må De forstå Dem udmærket godt på dem."

"Lad hende i fred, hører du?" sagde Joe.

"Hvad var det, du sagde?" udbrød min søster og begyndte at skribe. "Hvad var det, du sagde? Hvad var det, den karl Orlick

sagde til mig, Pip? Hvad var det, han kaldte mig i min mands påhør? Å! Å! Å!"

Hvert af disse udråb var et skrig, og jeg må sige om min søster, hvad der også gælder om alle de heftige kvindfolk, jeg har kendt, at hidsigheden ikke var nogen undskyldning for hende, da det ikke lader sig nægte, at hun i stedet for at lade sig henrive af den, forsætligt gjorde sig al mulig umage for at ophidse sig og lidt efter lidt gennem regelmæssige overgangsstadier kom i et blindt raseri.

"Hvad var det, han skældte mig ud for i den lumpne mands påhør, der har svoret at forsvare mig? Å! Hold mig! Å!"

"Ja vist," brummede svenden mellem tænderne, "jeg skulle holde dig, hvis du var min kone. Jeg skulle holde dig under pumpen og skylle det ud af dig."

"Lad hende i fred, siger jeg endnu en gang," sagde Joe.

"Å! At høre ham!" råbte min søster, idet hun på en gang skreg og slog hænderne sammen, hvilket var hendes næste overgangsstadium, "at høre, hvorledes han skælder mig ud! Denne Orlick! I mit eget hus! Mig, en gift kone! I min mands påhør! Å! Å!"

Her slog min søster sig for sit bryst og på sine knæ, snappede sin kappe af hovedet og rev sit hår løst – hvilket var de sidste stadier på hendes vej til vanvid. Efter nu at være blevet en sand furie stormede hun hen mod døren, som jeg heldigvis havde lukket i lås.

Hvad kunne den ulykkelige Joe nu efter sine uænsede afbrydelser vel gøre andet end gå ind på livet af svenden og spørge ham, hvad han mente med at blande sig i hans og hans kones affærer, og om han var mand for at turde binde an med

ham? Gamle Orlick følte, at der ikke kunne være tale om andet, og satte sig øjeblikkelig i forsvarsstilling, og uden så meget som at tage deres svedne og forbrændte skødskind af, gik de løs på hinanden som et par kæmper, men om der også fandtes et menneske i vort nabolag, som i længden kunne holde stand mod Joe, så har jeg dog aldrig set dette menneske. Som om Orlick ikke havde været for mere at regne end den blege, unge herre, lå han snart i kulstøvet og havde intet hastværk med at rejse sig igen. Derpå åbnede Joe døren og samlede min søster op, der var dånet uden for vinduet – men dog nok først havde set slagsmålet – og blev båret ind i huset og lagt ned. Men skønt hun på det indstændigste blev opfordret til at komme til live igen, ville hun dog ikke gøre andet end stritte imod og rive Joe i håret. Derefter indtrådte den ejendommelige ro og stilhed, der afløser ethvert oprør, og med den vage følelse, som jeg altid har sat i forbindelse med et sådant havblik – nemlig at det var søndag, og at nogen var død – gik jeg da op på mit kammer for at klæde mig på.

Da jeg kom ned igen, så jeg Joe og Orlick feje op, uden andre spor af forstyrrelse end en split i Orlicks ene næsebor, som hverken var udtryksfuld eller prydelig. Der blev hentet et krus øl i *De Lystige Færgemænd*, og de delte det med hinanden på den fredeligste måde. Havblikket havde haft en dæmpende og filosofisk indflydelse på Joe, der fulgte med mig ud på vejen for at sige til mig som et afskedsord, jeg kunne have godt af:

"På den høje hest, Pip, og af den høje hest, Pip – således er livet."

Med hvilke tåbelige følelser – for de følelser, der er meget alvorlige hos en mand, finder vi helt komiske hos en dreng – jeg

atter gik til miss Havishams, gør kun lidt til sagen her, lige så lidt som, at jeg gik mange gange frem og tilbage forbi porten uden at kunne overtale mig til at ringe, eller hvorledes jeg overvejede, om jeg skulle gå min vej uden at ringe, eller uden tvivl ville være gået og kommet igen, hvis jeg havde haft tid til det.

Miss Sara Pocket kom til døren. Ingen Estella.

"Hvad nu? Du her igen?" sagde miss Pocket. "hvad vil du?"

Da jeg havde sagt, at jeg kun var kommet for at høre, hvorledes miss Havisham havde det, overlagde Sara åbenbart, om hun skulle vise mig bort eller ikke, men da hun nødig ville påtage sig dette ansvar, lukkede hun mig ind og overbragte straks efter den meddelelse, at jeg skulle "komme op."

Alt var uforandret, og miss Havisham var alene.

"Nå?" sagde hun og fæstede sine øjne på mig, "du vil dog vel ikke have noget? Du får intet."

"Nej, miss Havisham, jeg ville bare lade Dem vide, at det går mig godt i min lære, og at jeg altid er Dem meget taknemmelig."

"Så, så!" med de gamle rastløse fingre, "kom en gang imellem. Kom på din fødselsdag. – Ah!" udbrød hun pludselig og vendte sig og sin stol om imod mig, "du ser efter Estella? Hvad?"

Jeg havde unægtelig set mig om efter Estella og stammede, at jeg håbede, hun havde det godt.

"Udenlands," sagde miss Havisham, "opdrages til dame, langt borte herfra; smukkere end før; beundres af alle, der ser hende. Går det dig nær, at du har mistet hende?"

Der lå en så ondsksfuld glæde i den måde, hvorpå hun sagde de sidste ord, og hun brast i sådan en styg latter, at jeg

ikke vidste, hvad jeg skulle sige, men hun sparede mig ulejligheden med at grunde over det ved at vise mig bort. Da porten blev lukket efter mig af Sara, følte jeg mig mere utilfreds end tidligere med mit hjem, mit håndværk og med alt; det var det hele, jeg vandt ved dette skridt.

Mens jeg drev ned ad gaden og så mismodig ind ad butiksvinduerne og tænkte på, hvad jeg ville købe, hvis jeg var en gentleman, hvem anden skulle da vel komme ud fra bogladen end Wopsle? I sin hånd havde han det rørende sørgespil "George Barnwell", som han i dette øjeblik havde spenderet seks pence på i den hensigt at overdænge Pumblechook, hos hvem han skulle drikke te, med hvert eneste ord, der stod i det. Men ikke så snart fik han øje på mig, førend han syntes at tro, at en særlig tilskikkelse havde sendt ham en læredreng, han kunne læse for, hvorfor han tog fat på mig og forlangte, at jeg skulle følge med ham til den pumblechookianske dagligstue. Da jeg vidste, at der ville være uhyggeligt hjemme, og da aftenerne var mørke og vejen øde, og næsten ethvert følgeskab bedre end intet, gjorde jeg ingen synderlig modstand, så at vi trådte indenfor hos Pumblechooks næsten i samme øjeblik, som gaden og butikkerne begyndte at blive oplyste.

Da jeg ikke har været til stede ved nogen anden opførelse af "George Barnwell", ved jeg ikke, hvor lang tid dette stykke plejer at tage, men jeg ved meget godt, at det den aften varede til klokken halv ti, og at jeg, da Wopsle var kommet i Newgate, troede, at han aldrig ville komme på retterstedet, så meget mere sendrægtig blev han end i noget tidligere afsnit af sit lastefulde levned. Jeg fandt det lidt vel stærkt, at han klagede

over at skulle rives bort midt i sin blomstring, som om han ikke lige fra sin løbebanes begyndelse var gået i frø, blad for blad. Dette var imidlertid kun et spørgsmål om tid og kedsommelighed, men hvad der ærgrede mig, var den hele histories sammensmeltning med mit eget uskyldige jeg. Da Barnwell begyndte at skeje ud, følte jeg mig formelig sønderknust, så vildt og bebrejdende stirrede Pumblechook på mig. Også Wopsle gjorde sig umage for at fremstille mig i det værste lys. På en gang blodtørstig og klynkende, som jeg var, lod man mig myrde min onkel uden nogen som helst formildende omstændigheder. Millwood satte mig til vægs i enhver disput. Det blev til en sand galskab hos min herres datter ikke at bryde sig det mindste om mig, og alt, hvad jeg kan sige om min gispende og rådvilde opførsel denne skæbnesvangre morgen, er, at den var min karakters almindelige svaghed værdig. Endog efter at jeg lykkelig og vel var blevet hængt, og Wopsle havde lukket bogen, sad Pumblechook og stirrede på mig, rystede på hovedet og sagde: "Vogt dig, dreng, vogt dig!" som om det var en velkendt sag, at jeg pønsede på at myrde en nær slægtning, når jeg bare kunne få nogen til at være svag nok til at blive min velgører.

Det var blevet meget mørkt, da forestillingen var forbi, og jeg og Wopsle brød op. Uden for byen kom vi ind i en tung tåge, der både var fugtig og tæt. Bomhuslygten lignede en plet, og dens stråler tog sig ud som et fast legeme i tågen. Vi lagde mærke til det, og mens vi talte om, at det altid blev tåge, når det blæste fra en vis kant i vore moser, indhentede vi en mand, der stod i læ af bomhuset.

"Halløj!" sagde vi, idet vi standsede, "er det Orlick?"

"Ja," svarede han, idet han kom slentrede frem, "jeg tøvede et minut for at se, om jeg kunne få selskab."

"De er sent ude," sagde jeg.

Orlick gav det ikke unaturlige svar:

"Nå, det er du jo også."

"Vi har," sagde Wopsle, endnu opildnet af sin forestilling, "vi har haft en åndelig nydelse i aften."

Gamle Orlick brummede, som om han ikke havde noget at sige om den sag, og vi gik nu alle videre. Straks efter spurgte jeg ham, om han havde tilbragt sin halve fridag inde i byen.

"Ja, hel og holden," svarede han. "Jeg kom til byen bag efter dig, og skønt jeg ikke så dig, må jeg dog have været temmelig tæt i hælene på dig. Men det er sandt, kanonerne dunder igen løs."

"Fra fangeskibene?" spurgte jeg.

"Ja! Nogle af fuglene er fløjet ud af buret. Kanonerne har skudt, siden det blev mørkt, og du vil snart få en af dem at høre."

Vi var heller ikke gået ret mange skridt, førend det velkendte drøn, dæmpet af tågen, nåede vore øren og rullede dumpt af sted over lavningerne ved floden, som om det forfulgte og truede flygtningene.

"En god nat til at stikke af i," sagde Orlick. "Vi skulle have ondt ved at fange en undvegen fugl i nat."

Emnet havde vakt minder hos mig, og jeg tænkte stiltiende over det. Som den sletlønnede onkel i sørgespillet fra om aftenen begyndte Wopsle at tænke højt i sin have i Camberwell, og Orlick slentrede, med hænderne i lommen, dorsk af sted ved siden af mig. Det var mørkt, meget vådt og meget sølet. Nu og

da nåede lyden af signalskuddene igen vore øren og rullede atter dumpt ned langs med floden. Jeg holdt mig for mig selv og gik i mine egne tanker. Wopsle døde fromt i Camberwell, som en helt på valpladsen ved Bosworth og under de største smerter i Glastonbury. Orlick brummede undertiden: "stræk den lang, stræk den lang, gamle Klem! Med hammer og med tang, gamle Klem!" Jeg troede, at han havde drukket, men han var ikke fuld.

Således kom vi til landsbyen. Den vej, ad hvilken vi nærmede os den, førte os forbi *De Tre Lystige Færgemænd*. Klokken var nu elleve, og vi overraskedes derfor ved at finde hele huset i oprør. Døren stod på vidt gab og der sås hist og her uvante lys, som var taget og sat hen i en hast. I den tanke, at en fange muligvis var blevet pågrebet, gik Wopsle indenfor for at spørge, hvad der var på færde, men kom straks efter løbende ud igen.

"Der er noget i vejen," sagde han uden at standse, "hjemme hos dig, Pip. Lad os løbe."

"Hvad er det?" spurgte jeg, idet jeg holdt skridt med ham, og det samme gjorde Orlick ved siden af mig.

"Jeg kan ikke blive rigtig klog på det. Der synes at være gjort indbrud i huset i Joes fraværelse, vist nok af fanger. Nogen er blevet overfaldet og såret."

Vi løb for stærkt, til at der kunne blive talt mere, og standsede ikke, førend vi kom ind i køkkenet. Det var fuldt af mennesker. Hele landsbyen var enten der eller ude i gården, og midt på køkkengulvet stod en læge, Joe og en klynge fruentimmer. De ledige tilskuere trak sig tilbage, da de så mig, og derved opdagede jeg, at min søster lå sanseløs på det bare gulv, hvor hun var faldet om som følge af et frygteligt slag i baghovedet, som en ukendt hånd havde tildelt hende, mens hun

havde vendt ansigtet mod skorstenen. Det var skæbnens vilje, at hun aldrig mere skulle sætte sig på den høje hest, så længe hun var Joes hustru.

16

Da jeg endnu havde hovedet fuldt af George Barnwell, var jeg i starten tilbøjelig til at tro, at jeg på en eller anden måde måtte have del i overfaldet på min søster, eller at jeg dog i hvert tilfælde som hendes nære slægtning, om hvem det var almindelig kendt, at jeg stod i taknemmelighedsgæld til hende, var mere udsat for mistanke end nogen anden, men da jeg i den følgende morgens klarere lys igen begyndte at tænke over sagen og hørte den drøftes fra alle sider rundt om mig, fik jeg en anden og fornuftigere opfattelse af den.

Joe havde været i *De Tre Lystige Færgemænd* og røget sin pibe der fra klokken et kvarter over otte til klokken kvart i ti. Mens han havde været der, var min søster blevet set stående i køkkendøren og havde sagt godnat til en daglejer, der var gået hjem. Manden kunne ikke nøjagtigere opgive, hvornår han havde set hende – han blev yderst forvirret, da han prøvede på det – end at det måtte have været før ni. Da Joe var kommet hjem fem minutter før ti, havde han fundet hende liggende på gulvet og straks kaldt hjælp til. Ilden havde den gang ikke været usædvanlig udbændt, og tanden i lyset ikke været synderlig lang, men lyset selv var blevet blæst ud.

Ingensteds var der blevet taget noget i huset, ligesom der heller ikke sporedes nogen anden uorden end den, hun selv havde fremkaldt ved at falde om og bløde, med undtagelse af det udblæste lys, der havde stået på et bord imellem døren og min søster og bag ved hende, da hun havde vendt ansigtet mod skorstenen og var blevet overfaldet i køkkenet. Men et mærkeligt indicium var blevet fundet på stedet. Hun var blevet

slået med et stumpt og tungt redskab i hovedet og ryggen, derefter var der med stor voldsomhed blevet kastet noget tungt efter hende, mens hun havde ligget på sit ansigt, og da Joe havde løftet hende op, var en fanges benjern, som var filet over, blevet fundet ved siden af hende.

Efter at have undersøgt dette jern med en smeds øje, forsikrede Joe, at det var blevet filet over allerede for nogen tid siden, og efter at der var gået bud til fangeskibene, og der var kommet folk derfra for at undersøge jernet, stadfæstedes Joes mening. De turde ikke sige, når det var kommet bort fra fangeskibene, hvortil det utvivlsomt tidligere havde hørt, men de påstod at vide for vist, at dette jern ikke var blevet båret af nogen af de to fanger, der var undvejet den foregående aften, og desuden var den ene af dem igen blevet grebet, uden at han havde frigjort sig for sit jern.

Da jeg vidste, hvad jeg vidste, uddrog jeg her mine egne slutninger. Jeg troede, at jernet var min fanges – det jern, jeg havde set og hørt ham file på ude i mosen – men i mine tanker beskyldte jeg ham ikke for at have gjort brug af det ved denne lejlighed, idet jeg troede, at en af de to andre personer – enten Orlick eller den fremmede mand, der havde vist mig filen – havde taget det og havde brugt det i dette grusomme øjemed.

Med hensyn til Orlick, så var han imidlertid gået til byen, ganske som han havde fortalt os det, da vi havde truffet ham ved bomhuset; var blevet set i byen hele aftenen, havde været i forskellige selskaber i forskellige værtshuse og var fulgt hjem med mig og Wopsle. Der var intet, som talte imod ham, med undtagelse af skænderiet, og min søster havde skændtes ti tusinde gange med ham og enhver anden af sine omgivelser.

For den fremmede mands vedkommende kunne der, hvis han havde indfundet sig for at kræve sine to banknoter, ikke være opstået nogen strid imellem dem, da min søster altid havde været villig til at give dem tilbage, og desuden havde der ingen ordveksling fundet sted, da voldsmanden var trådt så sagte og pludselig ind, at hun var blevet fældet, førend hun havde kunnet se sig om.

Det var en skrækkelig tanke, at jeg, om end uforsætligt, havde tilvejebragt redskabet, men jeg kunne ikke tro andet. Jeg pintes af en uendelig uro, mens jeg atter og atter overvejede, om jeg nu til sidst skulle løse denne fortryllelse fra min barndom og fortælle Joe hele historien. I flere måneder kom jeg hver dag sluttelig til det resultat, at jeg burde tie og optog og drøftede atter spørgsmålet næste morgen. Udfaldet af denne vaklen blev omsider dette; hemmeligheden var nu så gammel og vokset så fast i mig og blevet en del af mig selv, at jeg ikke kunne rive den løs. Foruden frygten for, at den, efter at have voldt så megen ulykke, nu mere end før ville fjerne Joe fra mig, blev jeg endvidere holdt tilbage af frygten for, at han ikke ville tro den, men sætte den i klasse med de fabelagtige hunde og kalvekoteletter som en pure opdigtelse. Ikke des mindre gik jeg naturligvis på akkord med mig selv – for jeg vaklede jo mellem ret og uret, og da sker dette altid! – og ville aflægge en fuldstændig tilståelse, når jeg igen så en lejlighed til at gøre noget for voldsmandens opdagelse.

Konstablerne og Bow Street-betjentene fra London – for dette tildrog sig i det nu uddøde rødvestede politis dage – sværmede et par uger om huset og gjorde noget nær, hvad jeg har hørt og læst, at slige myndigheder gør i sådanne tilfælde.

De arresterede adskillige åbenbart uskyldige mennesker, løb panden hårdt imod urigtige forklaringer og prøvede med vold og magt på at tillempe omstændighederne efter forklaringerne i stedet for at prøve på at udlede forklaringerne af omstændighederne. Ligeledes stod de uden for døren til *De Lystige Færgemænd* med miner så kløgtige og tilbageholdne, at de opfyldte hele nabolaget med beundring, og de havde en egen hemmelighedsfuld måde at tage på deres glas, når de drak, der næsten var lige så god som at tage forbryderen, skønt ikke ganske, for ham tog de aldrig.

Længe efter at disse myndigheder var forsvundet, lå min søster meget syg. Hendes syn var forstyrret, så at hun så genstandene mangfoldiggjorte og greb efter indbildte tekopper og vinglas. Hendes hørelse var højlig svækket, hendes hukommelse lige så og hendes tale uforståelig. Da hun omsider var kommet så meget til kræfter, at hun kunne bringes ned ad trappen, var det endnu nødvendigt altid at have min tavle i nærheden, for at hun kunne tilkendegive skriftligt, hvad hun ikke kunne tilkendegive mundtlig, men da hun – uden at tale om en meget slet håndskrift – stavede yderst mådeligt, og Joe læste endnu mådeligere, kom det til nogle højst påfaldende forviklinger imellem dem, som jeg stadig måtte løse. Forvekslinger af mel med medicin, te med Joe og bakke med bager hørte til mine mildeste fejltagelser.

Imidlertid havde hendes sind bedret sig i høj grad, og hun var tålmodig. En skælvende usikkerhed i alle bevægelser af hendes lemmer hørte snart til hendes regelmæssige tilstand, og senere kunne hun med et par måneders mellemrum ofte lægge hænderne på hovedet og derpå være otte dage ad gangen

hensunket i en mørk åndsfraværelse. Vi var i forlegenhed for at finde en passende plejerske til hende, indtil der indtraf en omstændighed, som hjalp os ud af vor nød, idet Wopsles grandtante overvandt den rodfæstede vane, hun havde fået med at leve, hvorpå Bidby kom i huset til os.

Det kan have været omtrent en måned efter, at min søster igen viste sig i køkkenet, at Bidby kom til os med en lille, spraglet kasse, indeholdende alt hendes jordiske gods, og blev en velsignelse for hele huset. I særdeleshed blev hun en velsignelse for Joe, for den kære, gamle fyr var blevet slemt medtaget af stadig at se på vraget af sin hustru og havde vænnet sig til, når han plejede hende om aftenen, nu og da at vende sig om imod mig og med tårer i sine blå øjne at sige: "Sådan et pragteksempel af en kvinde, som hun før var, Pip!" men da Bidby straks begyndte at tage sig af hende med en kyndighed, som om hun havde studeret hende fra sin barndom, blev han i stand til på en måde at påskønne den større ro, der var kommet over hans liv, og gik en gang imellem for en forandrings skyld ned til *De Lystige Færgemænd*, hvilket gjorde ham godt. Det var karakteristisk for politibetjentene, at de alle mere eller mindre havde haft stakkels Joe mistænkt – skønt han aldrig fik det at vide – og alle som en havde været enige om at holde ham for et af de snedigste mennesker, de nogen sinde havde truffet på.

Biddys første triumf i hendes ny stilling var at løse en vanskelighed, som aldeles havde overvundet mig. Jeg havde gjort mig den største umage, men havde ikke kunnet finde ud af den. Det var følgende:

Atter og atter havde min søster på tavlen tegnet et bogstav, der så ud som et mærkeligt T, og derefter med den største ivrighed henvendt vor opmærksomhed på det som noget, der var hende særlig magtpåliggende. Jeg havde gjort frugtesløse forsøg med alt muligt, der begyndte med et T, fra taft til tønne og tørv. Da det til sidst var faldet mig ind, at tegnet lignede en hammer, og jeg havde råbt min søster dette ord i øret, havde hun givet sig til at hamre i bordet og tilkendegivet, at det var rigtigt, hvorpå jeg havde hentet alle vore hamre, men uden nytte. Dernæst havde jeg tænkt på en krykke, da det omtrent havde samme skikkelse, og lånt en i landsbyen, men da jeg med en høj grad af tillidsfuldhed viste min søster den, rystede hun så voldsomt på hovedet, at vi blev bange for, at hun i sin svage og skrøbelige tilstand skulle vride halsen om på sig.

Da min søster mærkede, at Bidy hurtigt fattede hende, kom dette gådefulde tegn atter frem på tavlen. Bidy så tankefuldt på tavlen, hørte min forklaring, så tankefuldt på min søster, så tankefuldt på Joe – der altid blev fremstillet på tavlen med sit forbogstav – og løb ud i smedjen, fulgt af Joe og mig.

"Ih, naturligvis!" udbrød Bidy jublende, "fatter I det ikke? Det er *ham*!"

Orlick, aldeles sikkert! Hun havde glemt, hvad han hed, og kunne kun karakterisere ham ved hans hammer. Vi sagde ham, hvorfor vi ønskede, at han skulle komme ind i køkkenet, og han lagde langsomt sin hammer fra sig, tørrede panden i armen, tørrede den endnu en gang med sit skødskind og kom slentrende ud med en underlig, leddeløs, landstrygeragtig knikken i knæene, der var særlig ejendommelig for ham.

Jeg tilstår, at jeg ventede at se min søster anklage ham, og jeg følte mig skuffet ved at se det modsatte. Hun viste, at det var hende yderst magtpåliggende at stå på en god fod med ham, blev åbenbart meget glad over, at han omsider var kommet til stede, og gav tegn til, at han skulle have noget at drikke. Hun iagttog hans ansigt, som om det især var hende om at gøre at få at vide, om han tog sin modtagelse godt op, viste, at hun ikke havde noget højere ønske end at forsone ham, og i alt, hvad hun gjorde, lå der et udtryk af ydmyg blidhed, således som jeg har set det gennemtrænge et barns væsen over for en streng lærer. Efter denne dag gik der sjældent nogen, uden at hun tegnede hammeren på tavlen, og uden at Orlick kom slentrende ind og stillede sig mut foran hende, som om han lige så lidt som jeg vidste, hvad det skulle sige.

17

Lidt efter lidt lagde jeg mærke til en forandring hos Bid dy. Hendes sko kom op på hælene, hendes hår blev blankt og pynteligt, og hendes hænder var altid rene. Hun var ingen skønhed, men hun var takkelig, sund og godmodig. Hun havde ikke været over et år hos os, da jeg en aften sagde til mig selv, at hun havde et par underligt tankefulde og opmærksomme øjne, der var meget smukke og meget gode.

Det kom af, at jeg løftede mine øjne op fra et arbejde, jeg beskæftigede mig med – jeg skrev nogle steder ud af en bog for ved en slags fif at uddanne mig i to retninger på en gang – og så Bid dy iagttage, hvad jeg havde for. Jeg lagde min pen, og Bid dy holdt op med at sy uden at lægge sytøjet fra sig.

"Bid dy," sagde jeg, "hvorledes bærer du dig ad med det? Enten er jeg meget dum, eller du meget klog."

"Hvad er det, jeg bærer mig ad med? Jeg forstår dig ikke," svarede Bid dy smilende.

Hun styrede hele vort husvæsen og gjorde det udmærket godt, men det var ikke det, jeg mente, skønt det gjorde det, jeg mente, endnu mere overraskende.

"Hvorledes bærer du dig ad, Bid dy," sagde jeg, "med at lære alt, hvad jeg lærer, og stadig holde skridt med mig?"

Jeg begyndte nemlig at blive noget forfængelig af mine kundskaber, for jeg brugte mine fødselsdags-guineas til at udvide dem og lagde de fleste af mine lommepenge til side til lignende brug, skønt jeg nu ingen tvivl nærer om, at den smule, jeg vidste, var overordentlig dyrt købt til den pris.

"Jeg kunne lige så gerne spørge dig," sagde Bidby, "hvorledes du bærer dig ad."

"Nej, for når jeg om aftenen kommer ind fra smedjen, kan enhver se mig tage fat på det. Men du tager aldrig fat på det, Bidby."

"Jeg får det sagtens – ligesom hoste," sagde Bidby og begyndte igen at sy.

Mens jeg forfulgte min tanke, idet jeg lagde mig tilbage i min træstol og så på Bidby, der syede væk med hovedet på den ene side, begyndte jeg at tænke, at hun var et ganske mærkeligt pigebarn, for jeg huskede nu på, at hun var lige så godt inde i vort håndværks fagudtryk og navnene på vore forskellige frembringelser og redskaber, som jeg. Kort sagt, hvad jeg kunne, kunne Bidby også. I teoretisk henseende var hun allerede en lige så god grovsmed, som jeg selv, om ikke en bedre.

"Du hører til dem, Bidby," sagde jeg, "der udnytter enhver lejlighed på bedste måde. førend du kom hertil, havde du aldrig nogen lejlighed, og se nu, hvilke fremskridt du har gjort!"

Bidby så et øjeblik på mig og gav sig derpå atter til at sy.

"Da var jeg dog din første lærerinde, ikke sandt?" sagde hun.

"Bidby," udbrød jeg forbavset, "du græder jo!"

"Nej, jeg gør ikke," svarede Bidby og så smilende i vejret.

"Hvor falder du på det?"

Hvor kunne jeg vel være faldet på det, undtagen ved at se en glimtende tåre falde ned på hendes sytøj? Jeg sad tavs og genkaldte mig, hvilket trældyr hun før havde været. Jeg genkaldte mig de håbløse forhold, hvoraf hun havde været omgivet i den usle, lille butik, og den usle, lille, støjende

aftenskole med det usle, gamle, hjælpeløse væsen, der altid skulle løftes og støttes. Jeg tænkte, at selv i disse drøje tider måtte det, der nu udviklede sig hos Bidby, have slumret hos hende, for i min første uro og utilfredshed havde jeg henvendt mig til hende om hjælp – som noget, der faldt af sig selv. Bidby sad roligt og syede uden at fælde flere tårer, og mens jeg så på hende og tænkte på alt dette, faldt det mig ind, at jeg måske ikke havde været taknemmelig nok mod hende. Jeg havde måske været for tilbageholden og burde have vist hende mere fortrolighed.

"Ja, Bidby," sagde jeg endelig, "du var min første lærerinde, og det på en tid, da vi ikke drømte om, at vi således skulle være samlet her i dette køkken."

"Å, den stakkel!" svarede Bidby. Det lignede hendes selvforglemmelse at overføre udtalelsen på min søster og at stå op og give sig til at pusle hende for at gøre hende det mere mageligt. "Det er desværre sandt!"

"Nå," sagde jeg, "vi må tale lidt mere sammen ligesom før, og jeg må rådføre mig lidt mere med dig, ligesom jeg før plejede at gøre. På søndag vil vi have os en fredelig spadseretur ude i mosen og en lang passiar."

Nu fik min søster aldrig lov at være alene, men Joe påtog sig hellere end gerne at passe hende den søndag eftermiddag, og Bidby og jeg gik ud sammen. Da vi var kommet forbi landsbyen, kirken og kirkegården og ud i mosen og begyndte at se sejlene på skibene, der sejlede forbi, begyndte jeg som sædvanlig at sætte miss Havisham og Estella i forbindelse med udsigten. Da vi kom ned til floden og satte os på bredden, hvor vandet rislede ved vore fødder, hvilket gjorde alt endnu mere

stille, end det ville være uden denne lyd, fandt jeg, at det var et heldigt sted og øjeblik til at indvie Bidby i min fortrolighed.

"Bidby," sagde jeg efter at have forpligtet hende til tavshed, "jeg ønsker at blive en gentleman."

"Å, det ville jeg ikke, hvis jeg var i dit sted!" svarede hun. "Jeg tror næppe, at det ville svare regning."

"Bidby," sagde jeg med en vis strengthed, "jeg har mine særlige grunde til at ønske at blive en gentleman."

"Det må du bedst selv forstå, Pip, men tror du ikke, at du er lykkeligere, således som du nu har det?"

"Bidby," udbrød jeg, "jeg er slet ikke lykkelig, således som jeg nu har det. Jeg er ked af mit håndværk og min levemåde. Jeg har aldrig syntes om dem, siden jeg kom i lære. Snak ikke så tåbeligt."

"Snakkede jeg så tåbeligt?" sagde Bidby og trak roligt øjenbrynene i vejret. "Det gør mig ondt, for det var ikke min mening. Jeg ønsker kun, at det må gå dig godt, og at du må blive lykkelig."

"Nu vel, så vid da en gang for alle, at jeg aldrig vil eller kan blive lykkelig – eller andet end ulykkelig – ja, Bidby! – hvis jeg ikke kommer til at føre et helt andet liv end det, jeg nu fører."

"Det er skade!" sagde Bidby og rystede på hovedet med en sørgmodig mine.

Nu havde også jeg så ofte fundet det slemt, at jeg i den ejendommelige strid, jeg stadig førte med mig selv, blev halvt tilbøjelig til at fælde tårer af ærgrelse og sorg, da Bidby udtalte sin og min mening. Jeg sagde hende, at hun havde ret, og at jeg vidste, at det var meget sørgeligt, men at det dog ikke stod til at ændre.

"Kunne jeg være kommet til ro," sagde jeg til Biddy, idet jeg rykkede det korte græs, jeg kunne nå, op, omtrent således som jeg en gang havde rykket mine følelser ud af mit hår og sparket dem ind i bryggerimuren, "kunne jeg være kommet til ro og til at have holdt halvt så meget af smedjen, som jeg gjorde, da jeg var lille, ved jeg, at det ville have været langt bedre for mig. Du og jeg og Joe ville da ikke have savnet noget, og Joe og jeg havde måske slået os sammen, når jeg havde udlært, og jeg kunne måske endog være blevet kæreste med dig, og vi kunne have siddet her ved floden om søndagen i godt vejr som ganske andre mennesker. Jeg ville have været god nok til dig; ville jeg ikke, Biddy?"

Biddy sukkede, idet hun så på de forbisejlende skibe, og svarede:

"Jo; jeg er ikke så kræsen af mig."

Det klang ikke videre smigrende, men jeg vidste, at det var godt ment.

"Men i stedet for det," sagde jeg, "er jeg misfornøjet og ulykkelig og – hvad kunne det vel gøre mig, at jeg var grov og simpel, når ingen havde sagt det til mig!"

Biddy vendte pludselig sit ansigt om imod mig og så langt opmærksommere på mig, end hun havde set på de forbisejlende skibe.

"Det var hverken videre sandfærdigt eller videre høfligt at tale således," sagde hun. "Hvem har sagt det?"

Jeg blev forlegen, for jeg havde begyndt uden egentlig at vide, hvor jeg ville hen, men nu kunne jeg ikke slippe bort fra det, og jeg svarede da:

"Den dejlige, unge dame hos miss Havisham. Hun er dejligere, end nogen har været, og jeg sværmer rædsomt for hende og ønsker at blive en gentleman for hendes skyld."

"Ønsker du at blive en gentleman for at trodse eller for at vinde hende?" spurgte Biddy mig roligt efter en pause.

"Det ved jeg ikke," svarede jeg mørkt.

"For er det for at trodse hende," fortsatte Biddy, "skulle jeg mene – dog det må du selv bedst vide – at det var bedre og mere selvstændigt at gøre det ved ikke at ænse hendes ord. Og er det for at vinde hende, skulle jeg mene, at det ikke var umagen værd at vinde hende."

Ganske hvad jeg selv mange gange havde tænkt. Ganske hvad der i dette øjeblik blev mig fuldkommen klart. Men hvor kunne jeg, en stakkels forblindet landsbydreng, undgå den underlige inkonsekvens, hvori de bedste og klogeste mennesker dagligt gør sig skyldige?

"Det er meget muligt, at det alt sammen er fuldkommen sandt," sagde jeg, "men jeg sværmer så rædsomt for hende."

Kort sagt, jeg vendte mig om på mit ansigt, da det var kommet hertil med mig, fik et rigtigt tag i håret på begge sider af mit hoved og ruskede dygtigt i det, skønt jeg hele tiden følte, at mit hjertes galskab var så afsindig og håbløs, at jeg måtte indrømme, at mit ansigt havde fået løn som forskyldt, hvis jeg havde løftet det i vejret ved mit hår og dunket det mod småstenene til straf for, at det tilhørte en sådan tosse.

Biddy var et klogt pigebarn og prøvede ikke mere på at gøre mig forestillinger. Hun lagde sin hånd, der var en trøstelig hånd, skønt den var blevet hård af arbejde, på mine hænder, først på den ene og så på den anden, og tog dem blidt ud af mit

hår. Derpå klappede hun mig venligt og beroligende på skulderen, mens jeg græd en smule med mit ærme for ansigtet og havde en uklar overbevisning om, at jeg var blevet såre slet behandlet af nogen eller af alle, jeg kan ikke sige hvilket.

"Der er en ting, som glæder mig," sagde Biddy, "og det er, at du har følt, at du kunne skænke mig din fortrolighed. Og der er en ting til, som glæder mig, og det er, at du naturligvis ved, at du kan stole på, at jeg ikke skal svigte den, men altid søge at fortjene den. Havde din første lærerinde – Gud skal vide, hun var tarvelig nok og trængte selv til at lære – men havde hun været din lærerinde nu, tror hun at vide, hvilken lektie hun ville have sat dig for. Men den ville være streng at lære, og du er vokset fra hende, så at det nu ikke kan nytte noget." Derpå rejste Biddy sig op fra flodbredden med et stille suk for mig og sagde med et frisk og rart tonefald: "Skal vi spadserie lidt længere eller gå hjem?"

"Biddy," sagde jeg, idet jeg stod op, lagde min arm om hendes hals og kyssede hende, "jeg vil altid sige dig alt."

"Til du bliver en gentleman," sagde Biddy.

"Det ved du, jeg aldrig bliver, så at det er for evigt. Ikke fordi jeg har nogen grund til at sige dig noget, da du ved alt, hvad jeg ved."

"Ak!" sagde Biddy ganske sagte og så bort hen på skibene. Og derpå gentog hun i sin tidligere rare tone: "Skal vi spadserie lidt længere eller gå hjem?"

Jeg svarede Biddy, at vi ville spadserie lidt endnu, hvilket vi da gjorde, og sommereftermiddagen gik over til en dejlig sommeraften. Jeg begyndte at overveje, om jeg dog ikke, når alt kom til alt, var naturligere og mere fordelagtigt stillet under

disse forhold end ved at spille hanrej ved lys i værelset med de stillestående ure og blive foragtet af Estella. Jeg tænkte, at det ville være rigtig godt for mig, om jeg kunne få hende ud af mit hoved sammen med hele resten af disse minder og fantasier og kunne gå til mit arbejde med den faste beslutning at glæde mig ved, hvad jeg havde at gøre, og holde mig til det og gøre det så godt som muligt. Jeg gjorde mig selv det spørgsmål, om jeg ikke meget godt vidste, at hvis Estella i dette øjeblik gik ved siden af mig i stedet for Bidy, ville hun gøre mig ulykkelig. Jeg nødtes til at indrømme, at jeg vidste det med vished, og sagde til mig selv:

"Hvor du dog er en nar, Pip!"

Vi talte en hel del, mens vi spadserede, og alt, hvad Bidy sagde, syntes at være rigtigt. Bidy var hverken hoffærdig eller lunefuld eller én Bidy i dag og en anden i morgen. Hun ville kun have følt smerte og ikke glæde ved at have voldt mig smerte; hun ville langt hellere have såret sit eget bryst end mit. Hvor kunne det da være, at jeg ikke holdt mest af hende af de to?

"Bidy," sagde jeg på hjemvejen, "gid du kunne bringe mig til fornuft."

"Ja, gid jeg kunne," svarede Bidy.

"Kunde jeg bare opnå at blive forelsket i dig – du bliver vel ikke vred, fordi jeg taler så frit til en gammel veninde?"

"Ak, Gud, nej, slet ikke! Bryd dig ikke om mig."

"Kunne jeg bare opnå det, ville jeg være hjulpet."

"Men det vil du aldrig kunne, ved du nok."

Det forekom mig ikke fuldt så usandsynligt den aften, som det ville være forekommet mig, hvis vi havde drøftet det nogle

få timer tidligere, hvorfor jeg sagde, at det var jeg ikke så vis på. Men Biddy sagde, at hun var det, og hun sagde det så sikkert. I mit hjerte troede jeg, at hun havde ret, og dog tog jeg hende det næsten ilde op, at hun var så sikker i sin sag.

Da vi kom i nærheden af kirkegården, skulle vi over et dige og en stente tæt ved et stighbord, og der sprang gamle Orlick op fra stighbordet eller fra sivene eller fra mudderpølen.

"Halløj!" brummede han, "hvor skal I to hen?"

Hvor skulle vi vel hen undtagen hjem?

"Nu vel da," sagde han, "splitte mig, om jeg ikke følger jer hjem!"

Dette udtryk *at splittes* var en af hans yndlingstalemåder. Han forbandt ingen bestemt mening med disse ord, det jeg ved, men brugte dem, ligesom sit eget foregivne fornavn, til at håne menneskeheden og vække forestillinger om noget grusomt ødelæggende. Mens jeg var yngre, havde jeg haft en uklar forudfølelse af, at hvis han havde splittet mig, ville han have gjort det med en skarp og forvreden krog.

Biddy havde meget imod, at han gjorde os følgeskab, og hviskede til mig:

"Lad ham ikke gå med; jeg kan ikke lide ham."

Da jeg heller ikke kunne lide ham, tog jeg mig den frihed at sige, at vi ikke trængte til at følges hjem, en meddelelse, som han modtog med et latterhyl og trak sig tilbage, men slentrede dog bag efter os i kort afstand.

Nysgerrig efter at få at vide, om Biddy havde ham mistænkt for at have haft del i det morderiske overfald, som min søster ikke havde været i stand til at give nogen oplysning om, spurgte jeg hende, hvorfor hun ikke kunne lide ham.

"Å," svarede hun og skottede over skulderen, "fordi – fordi jeg er bange for, at han kan lide mig."

"Har han nogen sinde sagt dig, at han kan lide dig?"

"Nej, sagt det har han aldrig, men han danser altid for mig, når han kan fange mit øje."

Skønt dette var en hel ny måde at vise sin kærlighed på, tvivlede jeg dog ikke om fortolkningens rigtighed, Jeg blev meget opbragt på gamle Orlick, fordi han vovede at beundre hende, ja så opbragt, som om det havde været en fornærmelse imod mig selv.

"Men det kan jo være dig det samme," sagde Biddy.

"Ja, det kan nok være mig det samme; kun kan jeg ikke lide det. Jeg synes ikke om det."

"Jeg ikke heller, men det kan jo også være dig det samme."

"Ganske vist, men jeg må dog sige dig, at jeg ikke ville finde det passende, hvis han dansede for dig med dit samtykke."

Efter den aften holdt jeg øje med Orlick, og når omstændighederne indbød ham til at danse for hende, stillede jeg mig altid foran ham for at skjule denne demonstration. På grund af min søsters pludselige forkærlighed for ham havde han fået fast fod i Joes hus, ellers havde jeg forsøgt på at få ham afskediget, men han gennemskuede mine gode hensigter og gengældte dem, som jeg senere fik god grund til at tro.

Og som om mit sind ikke havde været forvirret nok i forvejen, øgede jeg nu dets forvirring halvhundrede tusinde gange ved i visse stemninger og til visse tider at holde mig overbevist om, at Biddy var langt bedre end Estella, og at det simple, retskafne arbejdsliv, hvortil jeg var født, ikke indeholdt noget, jeg kunne skamme mig ved, men bød mig tilstrækkelige

midler til selvagtelse og tilfredshed. Til sådanne tider kom jeg til den vished, at min misfornøjelse med den kære Joe og smedjen var forsvundet, og at jeg havde de bedste udsigter til at slå mig sammen med Joe og blive kæreste med Biddy – indtil i et eneste øjeblik et forstyrrende minde om Havisham-dagene ramte mig som et ødelæggende kastevåben og atter forrykkede min hjerne. At bringe en forrykket hjerne i orden tager tid, og ofte gik jeg helt fra sans og samling, førend jeg igen havde fået den vel i lave, ved en eneste strejftanke om, at når alt kom til alt, ville miss Havisham måske dog gøre min lykke, når min læretid var ude.

Var min læretid løbet ud, er jeg vis på, at jeg ville være blevet stående på højdepunktet af min forvirring. Den løb imidlertid ikke ud, men fik en brat afslutning før tiden, som jeg nu skal fortælle.

18

Det var i det fjerde år af min læretid hos Joe og en lørdag aften. Omkring ilden i *De Tre Lystige Færgemænd* var en klynge samlet for at høre på Wopsle, mens han læste avisen for den. I denne klynge var jeg.

Der var blevet begået et meget omtalt mord, og Wopsle var tilsølet med blod lige op til øjenbrynene. Han svælgede i alle de gruopvækkende adjektiver og identificerede sig med alle de forskellige vidner ved ligskuet. Han stønnede mat: "Det er ude med mig," som ofret, og brølede barbarisk: "Jeg skal gøre det af med dig!" som morderen. Han afgav den lægekyndige forklaring med spydig efterligning af vor doktor og peb og rystede som den gamle bommand, der havde hørt slag, i en grad, der var så paralytisk, at den vakte tvivl om dette vidnes åndelige tilregnelighed. I Wopsles hænder blev forhørsdommeren Timon fra Athen, og retsbetjenten Coriolan. Han godtede sig til gavns, og vi alle godtede os og var såre vel til mode. I denne fortrolige og snaksomme stemning afsagde vi den kendelse: Forsætligt drab.

Da, og ikke før, opdagede jeg en fremmed herre, der lænede sig over rygstødet på bænken lige over for mig og så til. Der lå et udtryk af foragt i hans træk, og han bed i siden af en stor pegefinger, idet han iagttog ansigtsskylngen.

"Nå," sagde den fremmede til Wopsle, da denne var færdig med sin oplæsning, "nu er De vist alle enige om sagens udfald?"

Alle studsede og så op, som om det havde været morderen. Han så koldblodigt og sarkastisk på enhver især.

"Skyldig, naturligvis?" sagde han, "frem med det! Nå?"

"Sir," svarede Wopsle, "uden at have den ære at kende Dem siger jeg skyldig," og derved fik vi alle mod til at stemme i med.

"Det vidste jeg nok. Jeg sagde det jo forud. Men nu vil jeg stille Dem et spørgsmål. Ved De, eller ved De ikke, at den engelske lovgivning holder enhver for uskyldig, indtil han er blevet overbevist om at være skyldig?"

"Da jeg selv er en englænder, så –" begyndte Wopsle.

"Nej," sagde den fremmede, "omgå ikke spørgsmålet. Enten ved De det, eller ved De det ikke. Hvilket skal det være?"

Han stod med sit hoved på den ene side og sig selv på den anden på en udfordrende, spørgende måde og slog ud med pegefingern efter Wopsle – ligesom for at pille ham ud – førend han atter bed i den.

"Nå," sagde han, "ved De det, eller ved De det ikke?"

"Jeg ved det meget godt," svarede Wopsle.

"Hvorfor sagde De det da ikke straks? Nu vil jeg stille Dem et spørgsmål til. Ved De, at ingen af disse vidner endnu er blevet krydsforhørt?"

Wopsle begyndte allerede:

"Jeg kan kun sige –"

Da den fremmede standsede ham.

"Hvad, De vil ikke svare på spørgsmålet med ja eller nej? Så vil jeg gøre endnu et forsøg. Hør efter. Ved De, eller ved De ikke, at ingen af disse vidner endnu er blevet krydsforhørt? Jeg ønsker kun et ord af Dem. Ja eller nej."

Wopsle tænkte sig om, og vi begyndte alle at få temmelig dårlige tanker om ham.

"Nå," sagde den fremmede, "jeg vil hjælpe Dem. De fortjener ikke at blive hjulpet, men jeg vil alligevel hjælpe Dem. Se på det

blad, De holder i hånden. Hvad er det?"

"Hvad det er?" gentog Wopsle, mens han i den største forlegenhed stirrede på det.

"Er det," fortsatte den fremmede på sin mest spydige og mistroiske måde, "det trykte blad, De nylig læste op af?"

"Unægtelig."

"Nå, se nu på dette blad og sig mig, om det med rene og klare ord siger, at fangen udtrykkelig har sagt, at hans lovkyndige rådgivere havde pålagt ham at forbeholde sig sit forsvar?"

"Det læste jeg jo for nylig," svarede Wopsle.

"Lige meget, hvad De for nylig læste; jeg spørger Dem ikke om, hvad De læste for nylig. De kan læse Deres Fadervor bagfra, om De vil – og har måske gjort det før i dag. Se nu på bladet! Nej, nej, min ven; ikke øverst oppe på spalten; det ved De bedre; nederst, nederst."

Vi begyndte alle at tænke, at Wopsle var fuld af udflugter.

"Nå, har De fundet det?"

"Her er det," sagde Wopsle.

"Følg nu dette sted med Deres øjne og sig mig, om det deri med rene og klare ord hedder, at fangen udtrykkelig har sagt, at hans lovkyndige rådgivere havde pålagt ham at forbeholde sig sit forsvar? Nå, får De det ud af det?"

"Det er ikke nøjagtig ordene," svarede Wopsle.

"Er det da nøjagtig meningen?"

"Ja," sagde Wopsle.

"Ja!" gentog den fremmede og så på det øvrige selskab, mens han strakte sin højre hånd ud mod vidnet Wopsle. "og nu spørger jeg Dem, hvad De siger om den mands samvittighed, der med dette sted for øje kan lægge hovedet på sin pude efter

at have erklæret et medmenneske skyldigt uden at have hørt hans forsvar?"

Vi begyndte alle at tro, at Wopsle ikke var den mand, vi havde holdt ham for, og at han begyndte at røbe sig.

"Og husk vel på," sagde den fremmede, "at denne samme mand kunne blive tilkaldt som nævning netop i denne sag og, skønt han havde stillet sig således blot, vende tilbage til sin families skød og lægge hovedet på sin pude efter at have aflagt ed på ærligt og redeligt at ville prøve den foreliggende sag mellem vor stormægtigste herre kongen og fangen ved skranken og afsige en retfærdig kendelse i overensstemmelse med beviserne, så sandt hjælpe ham Gud!"

Vi var alle inderligt overbeviste om, at den ulykkelige Wopsle var gået for vidt og gjorde bedst i at standse på sin letsindige løbebane, mens det endnu var tid.

Med et udtryk af myndighed, som ingen indsigelser tilstedte, og et væsen, der tydede på, at han vidste en eller anden hemmelighed om enhver af os, der ville være tilstrækkelig til at gøre det af med den pågældende, hvis han ville åbenbare den, forlod den fremmede sin plads bag bænken og trådte hen mellem de to bænke ved ilden, hvor han blev stående med den venstre hånd i lommen og bed sig i pegefingern på den højre.

"Ifølge oplysninger, jeg har modtaget," sagde han og så på os alle, mens vi alle gøs for ham, "har jeg grund til at tro, at der iblandt Dem findes en grovsmed ved navn Joseph – eller Joe – Gargery. Hvem er denne mand?"

"Her er manden," sagde Joe.

Den fremmede vinkede ham bort fra hans plads, og Joe gik.

"De har jo en læredreng," fortsatte den fremmede, "der går under navnet Pip? Er han her?"

"Ja, her er jeg," råbte jeg.

Den fremmede genkendte ikke mig, men jeg genkendte ham som den herre, jeg havde mødt på trappen ved mit andet besøg hos miss Havisham. Hans ydre havde været alt for påfaldende, til at jeg havde kunnet glemme det. Jeg havde genkendt ham i samme øjeblik, som jeg havde set ham se over bænken, og mens jeg nu stod lige over for ham, og hans hånd lå på min skulder, mærkede jeg mig igen hans store hoved, mørke hudfarve, dybt liggende øjne, buskede øjenbryn, svære urkæde, de stærke, sorte prikker af hage- og kindskæg og endog lugten af parfumeret sæbe på hans hånd.

"Jeg ønsker at tale i fortrolighed med Dem begge," sagde han efter i ro og mag at have mønstret mig. "Det vil tage lidt tid. Det er måske bedst, at vi går hjem til Deres bolig. Jeg vil helst ikke foregribe min meddelelse her. Bagefter kan De meddele Deres venner så meget eller så lidt af den, som De vil. Det kommer ikke mig ved."

Under undrende tavshed forlod vi tre værtshuset og gik i undrende tavshed hjem. På vejen så den fremmede nu og da på mig. Da vi nærmede os vort hjem, gik Joe, der havde en uklar følelse af situationens vigtighed og højtidelighed forud for at åbne hoveddøren. Vor forhandling førtes i stadsestuen, som var svagt oplyst af et lys.

Den begyndte med, at den fremmede satte sig ved bordet, trak lyset hen til sig og gennemså nogle optegnelser i sin lommebog. Derpå gemte han lommebogen og skød lyset lidt til

side efter at have stirret omkring det ud i mørket efter Joe og mig for at overbevise sig om, hvem der var hvem.

"Mit navn," sagde han, "er Jaggers, og jeg er sagfører i London, hvor jeg er temmelig godt kendt. Jeg har en ualmindelig sag at afgøre med Dem og vil begynde med at sige, at den ikke udspringer fra mig. Var jeg blevet spurgt til råds, var jeg ikke kommet her. Jeg blev det ikke, og nu ser De mig her. Hvad jeg har at gøre som en andens fortrolige agent, det gør jeg, hverken mere eller mindre."

Da han mærkede, at han ikke ret vel kunne se os fra det sted, hvor han sad, stod han op og lagde sit ene ben over ryggen på en stol og støttede sig på det, idet han havde den ene fod på stolesædet og den anden på gulvet.

"Så vid da, Joseph Gargery, at jeg er overbringer af et tilbud om at skille Dem af med denne unge fyr, Deres læredreng. Har De noget imod, efter hans ønske og til hans bedste, at ophæve hans lærekontrakt? Forlanger De noget for at gøre det?"

"Gud forbyde, at jeg skulle forlange noget for ikke at stå Pip i vejen!" sagde Joe og spilede øjnene op.

"Gud forbyde lyder gudfrygtigt, men er sagen uvedkommende," svarede Jaggers. "Spørgsmålet er, om De forlanger noget?"

"Og svaret," sagde Joe barsk, "er nej."

Det forekom mig, at Jaggers skottede til Joe, som om han holdt ham for en nar på grund af hans uegennyttighed, men jeg var alt for fortumlet af åndeløs nysgerrighed og forundring til at være vis på det.

"Meget vel," sagde Jaggers, "glem ikke den indrømmelse, De har gjort, og prøv ikke på straks at gå fra den igen."

"Hvem vil prøve på det?" sagde Joe.

"Jeg siger ikke, at nogen vil det. Holder De hund?"

"Ja vel holder jeg hund."

"Så husk på, at Griban er en god hund, men Trofast en endnu bedre. Husk på det, hører De?" sagde Jagers, idet han lukkede sine øjne og nikkede til Joe, som om han tilgav ham noget. "Nu vender jeg tilbage til denne unge fyr, og den meddelelse, jeg har at gøre, er, at han har *store forventninger*."

Joe og jeg snappede efter vejret og så på hinanden.

"Det er mig pålagt at meddele ham," sagde Jagers, "at han vil komme til at eje en smuk formue, samt at denne formues nuværende ejer ønsker, at han straks skal fjernes fra sine nuværende omgivelser og fra dette sted og oplæres som en gentleman – kort sagt, som et ungt menneske med *store forventninger*."

Min drøm var forbi; mine vilde fantasier blevet overgået af den sobre virkelighed; miss Havisham ville gøre min lykke efter en storartet målestok.

"Resten af, hvad jeg har at sige," fortsatte sagføreren, "henvender jeg nu til Dem, mr. Pip. De må da for det første vide, at den person, hvis fuldmægtig jeg er, fordrer, at De altid skal bære navnet Pip. De har vist intet imod, at Deres store forventninger bliver belemrede med dette lette vilkår, men har De noget imod det, er det nu øjeblikket til at sige det."

Mit hjerte bankede så stærkt, og det susede således for mine øren, at jeg næppe kunne fremstamme, at jeg intet havde at indvende.

"Det tænkte jeg nok! Dernæst må De da vide, at navnet på den person, der er Deres gavmilde velgører, bliver ved at være

en dyb hemmelighed, indtil denne person finder for godt at åbenbare det. Jeg er bemyndiget til at sige, at den nævnte person agter selv at åbenbare Dem det mundtligt, men hvornår det vil ske, kan jeg ikke, kan ingen sige; det kan måske vare flere år. Fremdeles må De gøre Dem det aldeles klart, at det er Dem udtrykkelig forbudt at gøre nogen undersøgelse i så henseende eller i fjerneste måde at hentyde til noget individ som det omhandlede individ i vort indbyrdes samkvem. Har De nogen mistanke om det i Deres bryst, så gem denne mistanke i Deres bryst. Det er sagen aldeles uvedkommende, hvilke grundene til dette forbud er; de kunne være de stærkeste og alvorligste grunde eller også ikke andet end et indfald; det tilkommer ikke Dem at undersøge dette. Vilkåret er stillet. Deres antagelse og overholdelse af det er det sidste vilkår, det er overdraget mig at stille af den person, fra hvem jeg har mine forskrifter, og hvem jeg i øvrigt ikke er ansvarlig for noget. Denne person er den person, hvem De skylder Deres forventninger, og hemmeligheden kendes kun af denne person og af mig. Jeg siger endnu en gang, at det ikke er noget synderlig svært vilkår, hvor det drejer sig om en sådan forbedring, men har De noget imod det, er det nu øjeblikket til at sige det. Sig frem!"

Endnu en gang fremstammede jeg med møje, at jeg intet havde at indvende.

"Det tænkte jeg nok. Nå, mr. Pip, nu er jeg færdig med mine vilkår."

Skønt han kaldte mig mr. Pip og begyndte at nærme sig mig, kunne han dog ikke frigøre sig for en frastødende mistroiskhed.

"Dernæst kommer vi til nogle små enkeltheder. De må da vide, at skønt jeg mere end en gang har brugt udtrykket "forventninger," skal De dog ikke udstyres med forventninger alene. Der er allerede deponeret en tilstrækkelig sum penge hos mig til Deres undervisning og underhold, og De må i mig se Deres formynder. Å," – jeg ville nemlig til at takke ham, – "jeg siger Dem en gang for alle, at jeg bliver betalt for mit arbejde, ellers ville jeg ikke yde det. Man mener, at De bør nyde en bedre undervisning i overensstemmelse med Deres forandrede stilling, og at De vil indse vigtigheden og nødvendigheden af, at De straks bruger denne fordel."

Jeg sagde, at jeg altid havde længtes efter dette.

"Det er ligegyldigt, hvad De altid har længtes efter. Hold Dem til sagen. Længes De efter det nu, er det nok. Skal jeg forstå Dem, som om De er villig til straks at blive sat under tilsyn af en passende hovmester?"

Jeg stammede ja, det skulle han.

"Godt. Der skal tages hensyn til Deres tilbøjelighed. Jeg mener ikke, det er klogt, men således er det mig foreskrevet. Har De nogen sinde hørt tale om en hovmester, som De ville foretrække for andre?"

Da jeg aldrig havde hørt tale om andre hovmestre end Biddy og Wopsles grandtante, svarede jeg nej.

"Der er en hovmester, jeg kender noget til, og som jeg tror, ville passe til øjemedet," sagde Jagers. "Jeg anbefaler ham ikke, læg vel mærke til det, for jeg anbefaler ingen. Den mand, jeg mener, hedder Matthew Pocket."

Ah! Navnet slog mig øjeblikkelig. Miss Havishams slægtning. Den Matthew, mr. og mrs. Camilla havde talt om. Den

Matthew, der skulle stå ved miss Havishams hoved, når hun lå død i sin brudekjole på bryllupsbordet.

"Kender De navnet?" spurgte Jagers og så listigt på mig, hvorpå han lukkede sine øjne, mens han ventede på mit svar.

Jeg svarede, at jeg havde hørt dette navn før.

"Å, De har hørt dette navn. Men spørgsmålet er, hvad De siger om det?"

Jeg sagde, at jeg var ham meget taknemmelig, fordi han havde nævnt Matthew Pocket, og at jeg, tilføjede jeg, med glæde ville prøve det med denne herre.

"Godt. De må helst prøve det med ham i hans eget hus. Vejen skal blive banet for Dem, og De kan først besøge hans søn, der er i London. Hvornår vil De rejse til London?"

Skottende til Joe, der stod stille og så til, svarede jeg, at jeg tænkte, jeg kunne rejse straks.

"Først," sagde Jagers, "må De have nogle klæder, De kan vise Dem i, og det bør ikke være arbejdsklæder. Lad det være i dag otte dage. De vil have brug for penge. Skal jeg give Dem tyve guineas?"

Han tog med største ro en lang pung frem, talte pengene op på bordet og skød dem over til mig. Det var første gang, han havde flyttet sit ben fra stolen. Da han havde skudt pengene over til mig, satte han sig over skrævs på stolen og sad og svang sin pung og så på Joe.

"Nå, Joseph Gargery, De ser jo ud, som om De havde mistet mælet!"

"Det har jeg også," svarede Joe.

"Det var en aftale, at De ikke ville forlange noget for Dem selv, husker De nok."

"Det var en aftale," sagde Joe, "og det er en aftale, og det vil det altid blive ved at være."

"Men hvad," sagde Jagers og svingede sin pung, "hvad om det var mig pålagt at tilbyde Dem en foræring til vederlag?"

"Til vederlag for hvilket?" spurgte Joe.

"For tabet af hans tjeneste."

Joe lagde sin hånd på min skulder, så let som en kvinde ville have gjort det. Jeg har siden ofte tænkt mig ham i hans forening af kraft og blidhed som damphammeren, der kan knuse et menneske eller slå hul på en æggeskal.

"Det er Pip så hjertelig vel undt," sagde han, "at forlade sin tjeneste for at søge ære og lykke, at ord ikke kunne sige det. Men hvis De tror, at penge kan godtgøre mig tabet af den lille dreng – der kom til smedjen – og altid var min bedste ven! –"

Å kære, gode Joe, som jeg var så villig til at forlade og så utaknemmelig imod, jeg ser dig atter med din senefulde grovsmedarm for dine øjne, mens dit brede bryst svulmer, og din stemme dør bort. Å kære, gode, trofaste, blide Joe, jeg føler din hånds kærlige skælven på min arm lige så højtidelig i dag, som om det havde været en englevinges susen!

Men den gang opmuntrede jeg Joe. Jeg fo'r vild i min fremtidige lykkes labyrint og kunne ikke finde de stier, hvor vi havde vandret med hinanden. Jeg bad Joe trøste sig, da vi, som han havde sagt, altid havde været de bedste venner og, som jeg sagde, altid ville vedblive at være det. Joe gned sig i øjnene, som om han ville trykke dem ud, men sagde ikke et ord mere.

Jagers havde iagttaget dette, som om han i Joe så landsbytossen og i mig hans vogter. Da det var forbi, sagde han, idet han vejede pungen i hånden:

"Hør, Joseph Gargery, jeg advarer Dem nu for sidste gang. Jeg ynder ikke halve forholdsregler. Vil De tage imod en foræring, som det er mig pålagt at byde Dem, så sig det, og De skal få den. Mener De derimod, –" Her standsedes han til sin store forbavselse ved, at Joe pludselig stillede sig foran ham, som om han gjorde sig rede til en uhyggelig nævekamp.

"Hvad jeg mener," råbte Joe, "er, at er De kommet i mit hus for at tirre og plage, så følg med mig udenfor! Hvad jeg mener, er, at hvis De er en mand, så kom an! Og hvad jeg mener, og hvad jeg siger, det står jeg ved!"

Jeg trak Joe til side, og han blev straks rolig, idet han i en forekommende tone og som en høflig forklaring for enhver, som det tilfældigvis måtte vedkomme, sagde, at han ikke ville lade sig tirre og plage i sit eget hus. Jagers havde rejst sig, mens Joe havde truet, og havde trukket sig tilbage mod døren, hvor han, uden at vise lyst til igen at komme nærmere, holdt sin afskedstale, som følger:

"Nu vel, mr. Pip, det er bedst, at De, da De skal blive en gentleman, tager herfra så snart som muligt. Lad det være i dag otte dage, og De skal imidlertid få min adresse. På diligencekontoret i London kan De tage Dem en droske og køre lige hen til mig."

Han slog ud mod os begge med sin finger og ville være blevet ved med det, tror jeg, hvis han ikke havde syntes at holde Joe for farlig og var gået.

Der faldt mig noget ind, som bragte mig til at løbe efter ham.

"Undskyld, mr. Jagers."

"Halløj!" sagde han og vendte sig om, "hvad er der på færde?"

"Jeg ønsker at være fuldkommen på det rene med alt og rette mig efter Deres forskrifter, hvorfor jeg tror at gøre bedst i at spørge mig for. Er der noget til hinder for, at jeg, førend jeg rejser, tager afsked med enhver, jeg kender her i egnen?"

"Nej," svarede han med en mine, som om han næppe forstod mig.

"Jeg mener ikke alene her i landsbyen, men også inde i byen?"

"Nej," sagde han, "det er der intet til hinder for."

Jeg takkede ham og løb hjem igen, og der så jeg, at Joe allerede havde lukket hoveddøren af, forladt stadsstuen og sad ved køkkenilden med en hånd på hvert knæ, stirrende på de brændende kul. Også jeg satte mig foran ilden og stirrede på den, og i lang tid blev der ikke sagt noget.

Min søster sad i en krog i sin bløde lænestol, og Biddy sad med sit sytøj foran ilden, og Joe sad ved siden af Biddy, og jeg sad ved siden af Joe i krogen lige over for min søster. Jo mere jeg så på de gloende kul, des mindre blev jeg i stand til at se på Joe; jo længere tavsheden varede, des vanskeligere blev det mig at tale.

Endelig fik jeg de ord frem:

"Har du fortalt Biddy det, Joe?"

"Nej," svarede Joe, "det overlader jeg til dig."

"Jeg så hellere, at du fortalte hende det, Joe."

"Nu vel da, Pip er blevet en gentleman med formue," sagde Joe, "og Gud skænke ham sin velsignelse dertil."

Biddy slap sit arbejde og så på mig. Joe holdt på sit knæ og så på mig. Jeg så på dem begge. Efter et ophold ønskede de mig begge hjertelig til lykke, men der lå et skær af sørgmodighed i deres lykønskninger, som næsten ærgrede mig.

Jeg gav mig til at foreholde dem den alvorlige forpligtelse, som efter min mening påhvilede mine venner til ikke at vide eller sige noget om min lykkes skaber. Til rette tid ville det alt sammen nok vise sig, sagde jeg, og så længe burde der ikke siges andet, end at jeg havde fået store forventninger af en hemmelighedsfuld velynder. Biddy nikkede tankefuldt ad ilden, idet hun atter tog sit arbejde, og sagde, at hun nok skulle vogte sig, og Joe sagde: "Ja, jeg skal også nok vogte mig, Pip, " og derpå ønskede de mig atter til lykke og blev ved at vise en sådan forundring ved tanken om, at jeg var en gentleman, at det slet ikke huede mig.

Biddy gjorde sig derpå uendelig megen umage for at give min søster en forestilling om, hvad der var hændt, men efter mit bedste skøn mislykkedes dette aldeles. Hun lo og nikkede mangfoldige gange, ja, gentog endog efter Biddy ordene "Pip" og "formue," men jeg tvivler om, at der var mere mening i dem end i et valgråb, og et mørkere billede kan jeg ikke give af hendes åndstilstand.

Jeg ville ikke have troet det, uden selv at have oplevet det, men da Joe og Biddy igen blev mere rolige og tilfredse, blev jeg helt modfalden. Misfornøjet med min lykke kunne jeg naturligvis ikke være, men måske har jeg, uden ganske at vide det, været misfornøjet med mig selv.

Hvorom alting er, så sad jeg med min albue på knæet og mit ansigt mod hånden og så ind i ilden, mens de talte om min bortrejse, og hvorledes de skulle komme ud af det uden mig og alt sådant noget. Og hver gang jeg greb en af dem i at se på mig, om end aldrig så venlig – og de så ofte på mig, i særdeleshed Biddy – følte jeg mig fornærmet, som om de følte mistillid til

mig, skønt Gud skal vide, at ingen af dem gjorde det ved ord eller tegn.

I sådanne øjeblikke rejste jeg mig og så ud ad døren, for vor køkkendør førte lige ud i mørket og stod om sommeraftenerne åben, for at den friske luft kunne strømme ind. Endog stjernerne, til hvilke jeg da løftede mine øjne, forekom mig, frygter jeg for, som nogle ynkelige og fattige stjerner, fordi de skinnede på de landlige omgivelser, blandt hvilke jeg havde tilbragt mit liv.

"Lørdag aften," sagde jeg, da vi satte os til vort aftensmåltid af ost og brød og øl, "fem dage endnu, og så kommer den næstsidste dag! De går snart."

"Ja, Pip," sagde Joe, hvis røst klang hult i hans ølkrus, "de går snart."

"Går snart, snart," sagde Biddy.

"Jeg har tænkt på, Joe, at når jeg går ned til byen på mandag og bestiller mine ny klæder, vil jeg sige til skrædderen, at jeg vil komme og tage dem på hos ham, eller at han skal sende dem til Pumblechooks. Det ville være så generende at lade sig overglo af alle folk her."

"Mr. og mrs. Hubble kunne måske have lyst til at se dig i din fine stads," sagde Joe, der flittigt skar sit brød med ost på i det indvendige af sin venstre hånd og skottede til min urørte aftensmad, som om han tænkte på den tid, da vi plejede at sammenligne vore brødsiver. "Det samme ville måske Wopsle. Og *De Lystige Færgemænd* ville holde det for en opmærksomhed."

"Det er netop det, jeg ikke har lyst til. De ville gøre mig mange ophævelser – så mange plumpe og simple ophævelser, at jeg ikke ville kunne finde mig i det."

"Å, ja så, Pip!" sagde Joe, "kan du ikke finde dig i det –"

Her spurgte Biddy mig:

"Har du tænkt på, hvornår du vil vise dig for mr. Gargery, din søster og mig? For du vil da vel vise dig for os?"

"Biddy," svarede jeg noget stødt, "du er så umådelig rap, at man har ondt ved at holde skridt med dig."

"Hun er altid rap," sagde Joe.

"Havde du ventet et øjeblik, Biddy, ville du have hørt mig sige, at jeg vil bringe mine klæder herhen en aftenstund, sandsynligvis aftenen førend jeg rejser."

Biddy sagde ikke mere. Idet jeg oprigtig tilgav hende, vekslede jeg kort efter et kærligt godnat med hende og Joe og gik ovenpå for at lægge mig. Da jeg var kommet op på mit lille kammer, satte jeg mig ned og så længe på det som et usselt lille værelse, jeg snart for altid skulle skilles fra og ophøjes over. Det var desuden udstyret med friske, unge minder, og endog i dette øjeblik var mit hjerte delt mellem det og de bedre værelser, der ventede mig, ligesom det så ofte havde været delt mellem smedjen og miss Havishams og Biddy og Estella.

Solen havde hele dagen skinnet klart på mit kvisttag, og der var varmt i kammeret. Da jeg lukkede vinduet op og stod og så ud ad det, så jeg Joe komme langsomt ud ad den mørke dør neden under og gå et par gange frem og tilbage, og derpå så jeg Biddy komme og bringe ham en pibe og tænde den. Han røg ellers aldrig så sent, og det syntes mig at tyde på, at han af en eller anden grund søgte at berolige sig.

Straks efter stod han i døren lige neden under mig og røg, og Biddy stod der ligeledes og talte sagte med ham, og jeg vidste, at de talte om mig, da jeg mere end en gang hørte mit navn

blive nævnt i en kærlig tone af dem begge. Selv om jeg havde kunnet høre mere, ville jeg dog ikke have lyttet længere, hvorfor jeg trak mig tilbage fra vinduet og satte mig på stolen ved siden af min seng. Jeg fandt, det var så sørgeligt og underligt, at den første aften af min glimrende lykke skulle være den ensomste, jeg nogen sinde havde oplevet.

Idet jeg så hen mod det åbne vindue, så jeg lette røghvirvler fra Joes pibe svæve der udenfor, og jeg forestillede mig, at de var ligesom en velsignelse fra Joe, der ikke blev mig pånødt eller stillet til skue for mig, men gennemtrængte den luft, vi delte med hinanden. Jeg slukkede mit lys og listede mig i min seng, men den var nu et uroligt leje, og jeg sov aldrig mere den gamle, trygge søvn i den.

19

Morgenen gjorde en væsentlig forskel i mit almindelige syn på livet og opklarede det så meget, at det næppe syntes at være det samme. Hvad der hvilede tungest på mit sind, var den tanke, at der lå seks dage mellem mig og dagen til min afrejse, da jeg ikke kunne frigøre mig for en anelse om, at der imidlertid kunne tildrage sig noget i London, og at det, når jeg kom derhen, ville være enten meget formørket eller rent forsvundet.

Joe og Biddy var meget deltagende og venlige, da vi talte om vor forestående skilsmisse, men de hentydede kun til den, når jeg gjorde det. Efter frokosten hentede Joe min lærekontrakt inde i skabet i stadsstuen, hvorpå vi lagde den på ilden, og nu følte jeg, at jeg var fri. Opfyldt af det ny ved min uafhængighed, gik jeg i kirke med Joe og tænkte, at præsten måske ikke ville have læst stedet om den rige mand og Himmerig, hvis han havde kendt sammenhængen.

Efter at vi havde spist tidlig til middag, gik jeg alene ud for straks at tage afsked med mosen og få den fra hånden. Idet jeg kom forbi kirken, følte jeg – ligesom jeg havde følt under gudstjenesten om formiddagen – en ophøjet medlidenhed med de stakkels mennesker, der var bestemte til at gå derhen den ene søndag efter den anden, så længe de levede, for til sidst at hvile glemte blandt de lave grønne tuer. Jeg lovede mig selv med det første at gøre noget for dem og udkastede en plan til at give landsbyens beboere et middagsmåltid af oksesteg, plumbudding, en halv pot ale og en gallon nedladdenhed til hver.

Havde jeg ofte i forvejen med en vis undseelse tænkt på mit samkvem med en flygtning, som jeg en gang havde set hinke

mellem disse grave, hvilke blev da ikke mine tanker, da stedet mindede mig om den pjaltede, frysende stakkel med sit forbryderjern og mærke! Jeg trøstede mig med, at det var så længe siden, at han sikkert var blevet ført langt bort og var død for mig, og oven i købet måske virkelig var død.

Ingen sumpede lavninger mere, ingen diger og sluser, ingen græssende køer, skønt de på deres dumme måde nu syntes at se mere ærbødige ud og at vende sig om for så længe som muligt at kunne glo på indehaveren af sådanne store forventninger. – Far vel, I min barndoms ensformige bekendtskaber; fra nu af gjaldt det London og storhed, ikke smedearbejde og eder! Jublende vandrede jeg af sted til det gamle batteri, og efter at have lagt mig ned for at drøfte det spørgsmål, om miss Havisham havde bestemt mig for Estella, faldt jeg i søvn.

Da jeg vågnede, blev jeg meget overrasket ved at se Joe sidde ved siden af mig og ryge sin pibe. Idet jeg slog øjnene op, hilste han mig med et muntert smil og sagde:

"Da det var sidste gang, syntes jeg, at jeg ville gå bagefter."

"Og jeg er meget glad over, at du gjorde det, Joe."

"Tak, Pip."

"Du kan være vis på, kære Joe," fortsatte jeg, efter at vi havde vekslet håndtryk, "at jeg aldrig skal glemme dig."

"Nej, nej, Pip," sagde Joe i en tilfreds tone, "det er jeg vis på. Ja, ja, gamle kammerat, det var kun nødvendigt at tænke rigtigt over det for at blive vis på det. Men det tog en smule tid at tænke rigtigt over det, eftersom forandringen kom så umådelig pludseligt, ikke sandt?"

Hvorledes det nu gik til eller ikke, så var det ikke ganske efter mit sind, at Joe var så frygtelig sikker i sin sag. Jeg ville have

syntes godt om, at han havde røbet lidt rørelse eller sagt: "Det gør dig ære, Pip," eller noget lignende. Jeg sagde derfor heller ikke noget om hans første ytring og udtalte kun om hans anden, at budskabet rigtig nok var kommet pludseligt, men at jeg altid havde haft lyst til at blive en gentleman og tit og ofte havde tænkt på, hvad jeg ville gøre, hvis det skete.

"Nej, har du?" sagde Joe, "forbavsende!"

"Nu er det skade, Joe," sagde jeg, "at du ikke gjorde bedre fremskridt, da vi læste sammen hernede, er det ikke?"

"Å, det ved jeg dog ikke. Jeg er så skrækkelig dum og forstår mig kun på mit håndværk. Det var altid skade, at jeg var så skrækkelig dum, men det er ikke større skade nu, end det var i dag for et år siden, ser du."

Hvad jeg havde ment, var, at når jeg blev rig og kunne gøre noget for Joe, ville det have været langt mere behageligt, hvis han havde været bedre skikket til en højere stilling. Han var imidlertid så fuldkommen uvidende om min mening, at jeg troede hellere at burde meddele Biddy den.

Da vi derfor var komne hjem og havde drukket te, tog jeg Biddy med ud i vor lille have ved siden af gyden, og efter en til hendes opmuntring sådan i almindelighed henkastet bemærkning om, at jeg aldrig ville glemme hende, sagde jeg, at jeg havde noget at bede hende om.

"Og det er, Biddy," sagde jeg, "at du ikke vil forsømme nogen lejlighed til at hjælpe Joe lidt frem."

"Hvorledes hjælpe ham frem?" spurgte Biddy og gjorde store øjne.

"Joe er et rart, godt menneske – ja jeg tror, at han er det bedste menneske, der nogen sinde har levet – men han er dog

temmelig tilbage i nogle henseender, som for eksempel i sin lærdom og sit væsen."

"Å, hans væsen! Er hans væsen da ikke godt nok?" spurgte Bidby, idet hun plukkede et solbærblad.

"Kære Bidby, det er meget godt her –"

"Her altså er det meget godt?" afbrød Bidby mig, mens hun så meget vist på bladet, hun havde i sin hånd.

"Hør mig ud – men hvis jeg førte Joe ind i en højere kreds, hvilket jeg håber at gøre, når jeg er blevet rådig over min formue, ville det dog næppe passe sig for ham."

"Tror du da ikke, at han ved det?" spurgte Bidby.

Det var et så tirrende spørgsmål, at jeg ærgerlig sagde:

"Hvad mener du, Bidby?"

Efter at have gnedet bladet i stykker mellem sine hænder – og lugten af en solbærbusk har altid siden mindet mig om denne aften i den lille have ved siden af gyden – sagde Bidby:

"Har du aldrig tænkt på, at han kunne være stolt?"

"Stolt?" gentog jeg med hånligt eftertryk.

"Å, der gives mange slags stolthed," sagde Bidby, idet hun så mig lige i øjnene og rystede på hovedet. "al stolthed er ikke af en og samme slags –"

"Nå, hvorfor standser du?" sagde jeg.

"Ikke af en og samme slags," tog Bidby atter til orde. "han er måske for stolt til at lade nogen føre ham bort fra en stilling, som han er i stand til at udfylde og udfylder godt og hæderligt. Rent ud sagt, så tror jeg, at han er det, skønt det er dristigt af mig at sige det til dig, da du må kende ham langt bedre end jeg."

"Hør, Bidddy," sagde jeg, "det gør mig meget ondt at opdage dette hos dig. Det havde jeg ikke ventet. Du er misundelig, Bidddy, og nærig. Du er utilfreds, fordi jeg har gjort lykke, og du kan ikke lade være at vise det."

"Har du hjerte til at tro det," sagde Bidddy, "så sig det kun. Sig det, så tit du vil, hvis du har hjerte til at tro det."

"Har du hjerte til at være således, Bidddy?" sagde jeg i en dydig og ophøjet tone, "så læg ikke mig det til last. Det gør mig meget ondt at opdage det, og det er en – det er en slet side af den menneskelige natur. Jeg ville have bedet dig benytte de små lejligheder, du måtte få, når jeg var rejst, til at uddanne den kære Joe, men nu vil jeg ikke bede dig om noget. Det gør mig særdeles ondt at opdage dette hos dig, Bidddy," gentog jeg, "og det er – det er en slet side af den menneskelige natur."

"Hvad enten du skænder på mig, eller du roser mig," svarede stakkels Bidddy, "kan du lige fuldt være vis på, at jeg stadig skal søge at gøre alt, hvad der står i min magt her. Og hvilken mening du end tager med dig herfra om mig, så skal den ikke gøre nogen forskel i det minde, jeg gemmer om dig. Men en gentleman bør i det mindste ikke være uretfærdig," sagde Bidddy og vendte ansigtet bort.

Jeg gentog med varme, at det var en slet side af den menneskelige natur og gik ned ad den lille gang bort fra Bidddy, og Bidddy gik ind i huset, og jeg ud ad havelågen og vandrede mismodig omkring til aftenstid. Jeg følte igen, at det var så sørgelig underligt, at denne den anden aften af min glimrende lykke skulle være lige så ensom og utilfredsstillende som den første.

Men morgenen opklarede atter mit sind, og jeg udstrakte min nåde til Bidby, og vi kom ikke oftere ind på dette emne. Efter at have iført mig mine bedste klæder gik jeg så tidligt til byen, som jeg kunne håbe at finde butikkerne åbne, og fremstillede mig for skrædderen, mr. Trabb, der nød sin frokost i dagligstuen bag sit værksted og ikke syntes at finde det umagen værd at komme ud til mig, men kaldte mig ind til sig.

"Nå," sagde Trabb i en ligegyldig tone, "hvorledes har du det, og hvad kan jeg gøre for dig?"

Trabb havde skåret sit varme franskbrød i tre fjerdyner og stoppede smør ind mellem lagenerne og dækkede det til. Han var en velstående, gammel pebersvend, og hans åbne vindue vendte ud til en lille, velhavende frugt- og køkkenhave, og en velhavende pengekasse var muret ind i væggen ved siden af hans kamin, og jeg tvivlede ikke om, at bunker af hans velstand lå gemte i den i poser.

"Mr. Trabb," sagde jeg, "det er ubehageligt at tale om det, da det så let kan få udseende af praleri, men jeg er kommet til en pæn formue."

Der foregik en forandring med Trabb. Han glemte smørret i fjerdynerne, stod op fra sengen og tørrede sine fingre på dugen, idet han udbrød:

"Du store Gud og fader!"

"Jeg skal rejse til min formynder i London," sagde jeg, idet jeg ligesom tilfældigvis tog nogle guineas op af min lomme og så på dem, "og jeg har brug for et sæt smukke klæder til denne rejse. Jeg ønsker at betale Dem kontant," tilføjede jeg af frygt for, at han måske ellers kun ville lade, som om han ville sy dem.

"Højest ærede," sagde Trabb, idet han ærbødigt bøjede sin krop, åbnede sine arme og tog sig den frihed at røre ved den udvendige side af mine albuer, "krænk mig ikke med at tale om dét. Tør jeg være så dristig at ønske Dem til lykke? Vil De gøre mig den ære at træde ud i butikken?"

Trabbs dreng var den frækkeste dreng i hele egnen. Da jeg var gået ind, havde han været i færd med at feje i butikken og havde forsødet sit arbejde ved at feje over mig. Han fejede endnu, da jeg kom ud i butikken med Trabb, og stødte kosten mod alle mulige hjørner og kanter for – som jeg tænkte – at udtrykke lighed med enhver levende eller død grovsmed.

"Hold op med den støj," sagde Trabb med den største strenghed, "eller jeg knækker halsen på dig! Gør mig den ære at tage plads, sir. Dette," sagde Trabb, idet han tog et stykke klæde og bredte det bølgende ud på disken, førend han stak hånden ind under det for at vise dets glans, "er nu ganske dejligt. Jeg kan anbefale Dem det, sir, da det virkelig er ekstra superfint. Men De skal se nogle flere stykker. Giv mig nummer fire, du!" (til drengen og med et skrækkeligt bistert øjekast, da han forudså, at den ugudelige krop ville stryge det hen ad mig eller vise andre lignende tegn på fortrolighed).

Trabb fjernede ikke sit bistre øje fra drengen, førend denne havde lagt nummer fire på disken og igen var i en sikker afstand, hvorpå han befalede ham at hente nummer fem og nummer otte.

"Og kom mig ikke med nogen af dine skælmstykker her, eller du vil angre det, din unge slyngel, så længe du lever."

Derefter bøjede Trabb sig over nummer fire og anbefalede mig det med en slags ærbødig tillidsfuldhed som en let artikel

til sommerbrug, en artikel, der var meget søgt af standspersoner, en artikel, som det altid ville være ham en ære at tænke sig båret af et udmærket bysbarn – hvis han turde kalde mig sit bysbarn.

Med Trabbs hjælp valgte jeg mig tøj til et sæt klæder og gik atter ind i dagligstuen, for at der kunne blive taget mål af mig, for skønt Trabb allerede havde mit mål og tidligere havde været fuldkommen tilfreds med det, sagde han dog nu undskyldende, at det "ikke kunne bruges under de nuværende forhold, sir – kunne slet ikke bruges." Trabb opmålte og udregnede mig altså inde i dagligstuen, som om jeg havde været et jordegods og han den omhyggeligste landmåler, og gjorde sig en sådan ulejlighed, at jeg følte, at intet sæt klæder kunne lønne ham for hans umage. Da han omsider var færdig og havde lovet at sende klæderne torsdag aften til Pumblechook, sagde han med hånden på låsegrebet på dagligstuedøren: "Jeg ved, sir, at det i regelen ikke kan ventes, at londonske gentlemen skulle patronisere provinsarbejde, men ville De nu og da give mig Deres søgning, ville jeg sætte stor pris på det. God morgen, sir; mange tak."

Efter denne mærkelige tildragelse gik jeg til hattemageren, skomageren og hosekræmmeren og følte mig næsten til mode som mo'er Hubbards hund, hvis udstyr satte så mange hænder i arbejde. Jeg gik ligeledes hen til diligencekontoret og bestilte mig en plads til klokken syv lørdag morgen. Det var ikke nødvendigt at forklare overalt, at jeg var kommet til en pæn formue, men når jeg sagde noget i den retning, blev følgen, at den ekspederende handelsmand hørte op med at lade sin opmærksomhed forstyrres af, hvad der foregik på gaden

udenfor, og sammentrængte alle sine tanker på mig. Da jeg havde bestilt alt, hvad jeg havde brug for, vendte jeg mine skridt mod Pumblehook og så ham stå i døren, da jeg nærmede mig hans forretningslokale.

Han ventede med stor utålmodighed på mig, eftersom han havde været ude med enspænderen og inde i smedjen, hvor han havde hørt nyheden. Han havde ladet sætte frokost frem i Barnwell-stuen, og også han befalede sin svend at træde til side, da min hellige person gik forbi.

"Bedste ven," sagde han og greb begge mine hænder, da han, jeg og frokosten var blevet alene, "jeg ønsker Dem til lykke med Deres store held. Vel fortjent!"

Det var at gå lige til sagen og en fornuftig måde at udtrykke sig på, fandt jeg.

"At tænke sig," sagde han efter i nogen tid at have snøftet beundrende ad mig, "at jeg skulle have været det ringe redskab til at bringe dette i stand, er en stolt løn."

Jeg bad Pumblehook huske på, at der aldrig turde siges noget i så henseende.

"Min kære unge ven," sagde han, "hvis De vil tillade mig at kalde Dem således –"

Jeg mumlede: "Med fornøjelse," og Pumblehook greb atter begge mine hænder og meddelte sin vest en bevægelse, der havde et rørt udseende, skønt den var noget langt nede.

"Min kære unge ven, stol De på, at jeg skal gøre alt, hvad der står i min magt for i Deres fraværelse at holde denne sag i frisk minde hos Joseph. Joseph!" sagde han som en medlidende formaning, "Joseph!! Joseph!!!"

Derefter rystede han på hovedet og slog sig for panden for at udtrykke sin følelse af Josephs mangler.

"Men, min kære unge ven," fortsatte han, "De må være sulten, De må være træt. Sæt Dem. Her er en kylling fra *Vildsvinet*, her er en tunge fra *Vildsvinet*, her er et par småting fra *Vildsvinet*, som jeg håber, De ikke vil forsmå. Men ser jeg virkelig for mig den, jeg altid legede med i hans glade barndomsdage? Og tør jeg – tør jeg –?"

Dette "tør jeg" ville sige, om han turde trykke min hånd. Jeg samtykkede, og han blev varm og satte sig derpå igen.

"Her er vin. Lad os tømme et glas med en tak til fru Fortuna og det ønske, at hun altid må vælge sine yndlinge med samme forstand! Og dog kan jeg ikke drikke med den – uden atter at sige – tør jeg – tør jeg –"

Jeg sagde, at han turde, og han trykkede atter min hånd og tømte sit glas, så at han vendte bunden af det i vejret. Jeg gjorde ligeså, og havde jeg endevendt mig selv, førend jeg drak, kunne vinen ikke være gået mig hurtigere til hovedet.

"Og Deres søster," tog han atter til orde efter at have spist med en smule ro, "som havde den ære at flaske Dem op! Det er et sørgeligt billede at tænke sig, at hun ikke længere evner fuldstændig at fatte denne ære. Tør –"

Da jeg mærkede, at han var i færd med igen at tage fat på mig, standsede jeg ham.

"Vi vil drikke hendes skål," sagde jeg.

"Ak!" udbrød Pumblechook og lagde sig, ganske slattet af beundring, tilbage i stolen, "derpå skal man kende Dem, sir!"

Jeg vidste ikke, hvem sir var, men mig var det visselig ikke, og der var ingen tredjemand til stede.

"Derpå skal man kende de ædeltsindede! Altid overbærende og forsonlige. Det kunne," sagde den krybende Pumblechook, idet han i en fart satte sit urørte glas fra sig, "for et almindeligt menneske have udseende af en gentagelse – men tør jeg –?"

Da han havde gjort det, satte han sig igen og drak min søsters skål.

"Lad os aldrig," sagde han, "være blinde for hendes temperamentsfejl, men det er at håbe, at hun mente det godt."

Jeg lagde nu mærke til, at han begyndte at blive rød i hovedet; for mit eget vedkommende havde jeg en følelse, som om jeg ikke var andet end et ansigt, der var gennemtrængt af vin og værkede stærkt.

Jeg ytrede for Pumblechook, at jeg ønskede at få mine klæder sendt hjem til ham, og han blev henrykt over denne udmærkelse, og da jeg som grund til dette ønske fremførte, at det var for at undgå at vække opmærksomhed i landsbyen, lovpriste han mig i høje toner. Kun han, lod han sig forlyde med, fortjente min tillid, og – kort sagt, turde han? Derpå spurgte han, om jeg huskede vore barnlige lege med tal, at vi var fulgtes ad for at få mig sat i lære, og at han altid havde været min kæreste drøm og min udkårne ven. Om jeg end havde drukket ti gange så mange glas vin, som jeg havde, ville jeg dog have vidst, at han aldrig havde stået i dette forhold til mig, og af mit inderste hjerte have afvist denne forestilling, men ikke des mindre husker jeg, at jeg følte mig overbevist om, at jeg havde taget højlig fejl af ham, og at han var en fornuftig, praktisk, godmodig, prægtig karl.

Efterhånden fattede han en sådan tillid til mig, at han rådførte sig med mig om sine egne sager. Han omtalte, at der

var lejlighed til en stor monopolisering af korn og frøhandelen der i huset, som man aldrig før havde set mage i denne eller nogen anden egn. Det, der alene udkrævedes for at vinde en uhyre formue, var efter hans mening mere kapital. Disse var de to små ord, mere kapital. Nu forekom det Pumblechook, at når denne kapital blev sat i forretningen af en passiv deltager, som ikke skulle have andet at gøre end, når han ville, at gå indenfor, enten selv, eller repræsenteret af en fuldmægtig, og undersøge bøgerne – og gå indenfor to gange om året og stikke sin profit af halvhundrede procent i lommen – så forekom det ham at være en god levevej for en ung gentleman med hoved og formue, som nok var opmærksomhed værd. Men hvad mente jeg? Han havde megen tillid til min mening, og hvad mente jeg? Jeg udtalte min mening med: "Vent lidt!" Det storslåede og tydelige i dette syn på sagen slog ham således, at han ikke længere spurgte, om han turde trykke min hånd, men sagde, at han virkelig måtte – og gjorde det.

Vi drak al vinen, og Pumblechook forpligtede sig atter og atter til at holde Joseph i ørene – jeg ved ikke hvorfor – og yde mig kraftig og stadig hjælp – jeg ved ikke hvortil. Ligeledes betroede han mig for første gang i mit liv og efter unægtelig at have holdt vidunderlig godt på sin hemmelighed, at han altid havde sagt om mig: "Den dreng er ikke nogen almindelig dreng, og pas på, hans lykke vil ikke blive nogen almindelig lykke."

Han sagde med et tåreblandet smil, at det var en sælsom ting at tænke på nu, og det samme sagde jeg. Til sidst gik jeg ud i luften med en uklar følelse af, at der var noget uvant i den måde, hvorpå solskinet teede sig, og opdagede, at jeg var

kommet halvsovende hen til bomhuset, uden at have lagt mærke til vejen.

Der vaktes jeg ved, at Pumblechook prajede mig. Han var langt nede i den af solen overstrålede gade og gav mig ved udtryksfulde tegn til kende, at jeg skulle standse. Jeg standsede, og han kom åndeløs hen til mig.

"Nej, bedste ven," sagde han, da han igen havde fået vejret, så at han kunne tale, "ikke med min gode vilje. Denne lejlighed må ikke gå aldeles hen uden den venskabsytring fra Deres side? Tør jeg som en gammel ven og velynder? Tør jeg?"

Vi vekslede håndtryk for i det mindste hundrede gang, og yderst forbitret kommanderede han en ung fragtmand til at køre af vejen for mig. Derpå velsignede han mig og stod og slog ud med hånden efter mig, indtil jeg var kommet omkring krumningen af vejen, og derpå bøjede jeg ind på en mark og fik mig en lang lur under en hæk, førend jeg gik hjem.

Jeg havde kun få ting at tage med til London, da kun lidt af den smule, jeg ejede, passede sig til min ny stilling, men endnu samme eftermiddag begyndte jeg at pakke og pakkede i min ivrighed sager, som jeg vidste, jeg ville få brug for næste morgen, idet jeg bildte mig ind, at der ikke var noget øjeblik at spilde.

Således gik tirsdagen, onsdagen og torsdagen, og fredag morgen gik jeg hen til Pumblechooks for at iføre mig mine ny klæder og aflægge mit besøg hos miss Havisham. Pumblechooks eget værelse blev overladt mig til påklædningsværelse og var blevet dekoreret med rene håndklæder. Mine klæder skuffede mig naturligvis, for lige siden klæder er kommet i brug, har sandsynligvis ethvert nyt og

længselsfuldt ventet klædningsstykke ikke fuldkommen svaret til ejermandens forventninger. Men da jeg havde haft min ny dragt på en halv times tid og indtaget en mangfoldighed af stillinger foran Pumblechooks højst indskrænkede påklædnings spejl under frugtesløse forsøg på at se mine ben, syntes den at passe mig bedre. Da det var torvedag i en naboby et par mil derfra, var Pumblechook ikke hjemme. Jeg havde ikke sagt ham, hvornår jeg agtede at rejse, og ville rimeligvis ikke komme til at veksle håndtryk med ham før min afrejse. Dette var alt, som det skulle være, og jeg gik ud i min ny stads, frygtelig undselig ved at skulle gå forbi svenden og, når alt kom til alt, med en mistanke om, at jeg tog mig ufordelagtig ud, omtrent ligesom Joe i sine søndagsklæder.

Ad omveje og gennem alle baggaderne gik jeg hen til miss Havisham og ringede med møje på klokken på grund af de stive, lange fingre i mine handsker. Sara Pocket kom til porten og vaklede formelig tilbage, da hun så mig så forandret, og hendes valnøddeskalansigt blev grønt og gult i stedet for brunt.

"Du?" sagde hun, "men, min Gud, hvad vil du?"

"Jeg skal til London, miss Pocket," svarede jeg, "og ønsker at sige farvel til miss Havisham."

Jeg ventede noget, for hun lod mig stå indespærret i gården, mens hun gik for at spørge, om jeg måtte komme ind. Efter et meget kort ophold kom hun tilbage og førte mig ovenpå, idet hun hele tiden stirrede på mig.

Miss Havisham var i færd med at tage sig en motion, støttet på sin krykke stok, i værelset med det lange, dækkede bord. Værelset var oplyst ligesom tidligere, og ved lyden af vor

indtrædelse blev hun stående. Hun var den gang netop lige over for den hensmuldrede bryllupskage.

"Bliv, Sara," sagde hun. "Nå, Pip?"

"I morgen rejser jeg til London, miss Havisham," jeg passede nøje på, hvad jeg sagde, "og jeg troede, at De ikke ville tage mig det ilde op, at jeg tog afsked med Dem."

"Du er jo så pæn, Pip," sagde hun, idet hun lod sin krykkestok spille omkring mig, som om hun, fegudmoderen, der havde forvandlet mig, ville skænke mig sin sidste gave.

"Jeg er kommet til en stor lykke, siden jeg sidst så Dem," mumlede jeg, "og er så taknemmelig for det."

"Ja, ja," sagde hun og så fornøjet på den forundrede og misfornøjede Sara. "Jeg har talt med mr. Jaggers og hørt det af ham, Pip. Du rejser altså i morgen?"

"Ja, miss Havisham."

"Og er blevet adopteret af en rig person?"

"Ja, miss Havisham."

"Som ikke er navngivet?"

"Nej, miss Havisham."

"Og mr. Jaggers er blevet din formynder?"

"Ja, miss Havisham."

Hun godtede sig ordentlig ved disse spørgsmål og svar, så meget fornøjede Sara Pockets skinsyge ærgrelse hende.

"Nå," fortsatte hun, "du har en lovende bane for dig. Vær god – fortjen den – og ret dig efter mr. Jaggers' forskrifter."

Hun så på mig og så på Sara, og Saras ansigt afpressede hendes årvågne ansigt et grusomt smil.

"Far vel, Pip! – du bliver stadig ved at bære navnet Pip, ikke sandt?"

"Jo, miss Havisham."

"Far vel, Pip."

Hun strakte sin hånd ud, og jeg knælede og trykkede den til mine læber. Jeg havde ikke tænkt på, hvorledes jeg skulle tage afsked med hende. Det faldt mig i dette øjeblik så naturligt at bære mig således ad. Med et triumferende udtryk i sine uhyggelige øjne så hun på Sara, og nu tog jeg afsked med min fegudmoder, der, støttende sig med begge hænder på sin krykkestok, stod midt i det halvmørke værelse ved siden af den hensmuldrede, af spindelvæv skjulte bryllupskage.

Sara førte mig ned, som om jeg havde været et genfærd, der skulle vises ud. Hun kunne ikke glemme mit udseende, men var aldeles forstumlet.

Jeg sagde: "Farvel, miss Pocket," men hun stirrede kun og syntes ikke at være fattet nok til at mærke, at jeg havde talt. Da jeg var kommet udenfor, skyndte jeg mig tilbage til Pumblechook, trak mine ny klæder af, bandt dem sammen i en bylt og gik hjem i min gamle dragt, som jeg, oprigtig talt, bar med langt større lethed, selv om jeg samtidig havde bylten at bære.

Og nu var de seks dage, der skulle være gået så langsomt, næsten til ende, og morgendagen stirrede mig i møde med større ro, end jeg kunne imødesee den. Alt som de seks aftener var svundet ind til fem, fire, tre og to, havde jeg sat større pris på Joes og Biddys selskab. Denne sidste aften iførte jeg mig mine klæder for at glæde dem og sad i min stads indtil sengetid. Til ære for dagen fik vi et varmt aftensmåltid, prydet med den uundgåelige høne, og til sidst noget flip. Vi var alle i

dårligt humør og blev ikke mere muntre, fordi vi lod, som om vi var det.

Jeg skulle forlade vor landsby klokken fem om morgenen og selv bære min lille vadsæk, og jeg havde sagt til Joe, at jeg ønskede at gå ganske alene. Jeg er bange – såre bange – for, at dette forsæt var opstået ved tanken om, hvilken modsætning der ville være mellem Joe og mig, hvis vi fulgtes ad til diligencen. Jeg havde bildt mig selv ind, at der ikke var noget ondt ved denne ordning, men da jeg denne sidste aften var kommet op på mit lille kammer, måtte jeg tilstå for mig selv, at det dog nok kunne være, og fik lyst til at gå ned igen og bede Joe at gøre mig følgeskab næste morgen. Jeg gjorde det ikke.

Hele natten så jeg i min urolige søvn diligencer, der afgik til urigtige steder i stedet for til London og var forspændt snart med hunde, snart med katte, snart med svin, snart med mennesker, men aldrig med heste. Mislykkede fantastiske rejser optog mig, indtil dagen begyndte at gry og fuglene at synge. Da stod jeg op og satte mig halvt påklædt ved vinduet for at se for sidste gang ud ad det, men faldt i søvn.

Biddy var så tidligt på benene for at lave morgenmad til mig, at jeg ikke havde sovet en time ved vinduet, førend jeg mærkede røgen af køkkenilden og fo'r op med den frygtelige tanke, at det var sent på eftermiddagen. Men længe derefter, og længe efter at jeg havde hørt tekopperne klirre og var fuldkommen færdig, manglede jeg mod til at gå ned, så at jeg blev deroppe og fordrev tiden med at åbne og lukke min lille vadsæk, indtil Biddy råbte op til mig, at jeg kom for sent.

Det var en hastværksmorgenmad uden smag. Jeg rejste mig fra bordet og sagde med en slags flothed, som om det først i

dette øjeblik faldt mig ind: "Nå, jeg må vel gå!" og derpå kyssede jeg min søster, der lo og nikkede og rokkede i sin lænestol, og kyssede Bidby og slyngede mine arme om Joes hals. Derpå tog jeg min lille vadsæk og gik. Det sidste, jeg så af dem, var, da jeg straks efter hørte en støj bag ved mig og, idet jeg vendte mig om, så først Joe og derpå Bidby kaste en gammel sko efter mig for at bringe mig lykke. Da standsede jeg for at svinge min hat, og kære, gamle Joe svang sin stærke arm over sit hoved og råbte hæst: "Hurra!" og Bidby holdt sit forklæde for øjnene.

Jeg gik rask til og fandt, at det var lettere at gå, end jeg havde troet, og mens jeg gik, tænkte jeg på, at det aldrig kunne have gået an, at der var blevet kastet en gammel sko efter diligencen i hele gadens påsyn. Jeg fløjtede og lod som ingenting, men landsbyen var stille og rolig, og den tynde tåge lettede højtideligt, ligesom for at vise mig verden, og jeg havde været så uskyldig og lille her, og alt udenfor var så fremmed og stort, at det ikke varede længe, før jeg drog et dybt suk og brast i gråd. Det var ved vejviseren for enden af landsbyen, og jeg lagde min hånd på den og sagde: "Far vel, å du, min kære ven!"

Gud skal vide, at vi aldrig har nødig at skamme os over vore tårer, for de er en regn på jordens blændende støv, der lægger sig over vore hårde hjerter. Jeg følte mig som et bedre menneske, da jeg havde grædt, følte mig mere sørgmodig, mere blidt stemt og var mere klar over min utaknemmelighed. Havde jeg grædt tidligere, ville jeg nu have haft Joe med mig.

Så nedtrykt blev jeg af denne gråd og af, at den atter brød ud på min stille gang, at jeg, da jeg sad oppe på diligencen, og den var kommet ud af byen, med forpint hjerte overvejede, om jeg ikke skulle stå af, når vi skiftede heste og gå tilbage og tilbringe

endnu en aften hjemme og endnu en gang tage afsked. Vi skiftede heste, men endnu havde jeg ikke taget nogen beslutning og slog mig til ro med, at det ville være fuldkommen gørligt at stå af og gå tilbage, når vi atter skiftede heste. Og mens jeg var optaget af disse tanker, kunne jeg forestille mig en slående lighed med Joe hos et eller andet menneske, der kom os i møde på vejen, og mit hjerte bankede da stærkt. Som om det kunne være muligt, at det var ham!

Vi skiftede igen og endnu en gang, og nu var det for sent og for langt at gå tilbage, og jeg kørte videre. Og al tågen havde nu lettet sig højtideligt, og verden lå udbredt foran mig.

Hermed slutter første afsnit af Pips forventninger.

Anden del

20

Rejsen til hovedstaden varede omtrent fem timer, og lidt over middag kom vor med fire heste forspændte diligence ind i den tummel og færdsel, som fordelte sig omkring *De Korslagte Nøgler* i Wood Street.

Vi briter var på den tid mere end almindeligt enige om, at det ville være højforræderi at tvivle om, at vi havde og var det bedste af alt, ellers tror jeg, at jeg, mens jeg skræmtes af Londons umådelighed, ville have fattet en svag tvivl, om det ikke var temmelig hæsligt, kroget, snævert og smudsig.

Jaggers havde ganske rigtigt sendt mig sin adresse og havde skrevet på sit kort: "Lige uden for Smithfield." Ikke des mindre pakkede en hyrekusk, der syntes at have lige så mange slag på sin fedtede kavaj, som han var år gammel, mig ind i sin vogn og indespærrede mig med en klirrende skranke af trin, der var delt i flere led, som om han skulle køre mig halvhundrede mil bort. Han brugte lang tid til at komme op på sin buk, der, som jeg husker, var prydet med et gammelt, vejrslået, ærtegrønt, mølædt dækken, ligesom det i det hele taget var et vidunderligt køretøj med seks store grevekroner udenpå og nogle pjaltede tingester bagpå, for at tjeneren kunne have noget at holde sig fast ved, og en harve neden for dem, for at hindre amatørtenere fra at give efter for fristelsen.

Næppe havde jeg haft tid til at fryde mig over kareten og overveje, hvor meget den lignede en stakkeplads og dog samtidig en pjaltebod, samt til at undres over, hvorfor hestenes muleposer gemtes inden i den, førend jeg opdagede, at kusken var i færd med at stå ned, som om vi snart skulle til at holde. Og

holde gjorde vi også straks efter i en skummel gade uden for et forretningslokale med en åben dør, hvorpå der stod malet Mr. Jagers.

"Hvor meget?" spurgte jeg kusken.

"En shilling, med mindre De skulle have lyst til at give mere."

Jeg svarede naturligvis, at det havde jeg ingen lyst til.

"Ja, så bliver det ved shillingen," sagde kusken. "jeg har ingen lyst til at komme i forlegenhed. Jeg kender ham!"

Han skulede mørkt med sit ene øje ad Jagers' navn og rystede på hovedet.

Da han havde fået sin shilling og var steget op på sin buk og var kommet bort, gik jeg ind i det forreste kontor med min lille vadsæk i hånden og spurgte, om mr. Jagers var hjemme.

"Nej, han er ikke," svarede skriveren. "Han er for øjeblikket i retten. Taler jeg med mr. Pip?"

Jeg lod ham vide, at han talte med mr. Pip.

"Mr. Jagers beder Dem vente i hans værelse. Han kunne ikke sige, hvor længe han blev borte, da han havde en sag for, men da hans tid er kostbar, er det tydeligt nok, at han ikke bliver længere borte end hårdt nødvendigt."

Med disse ord åbnede skriveren en dør og førte mig ind i et indre værelse til gården, hvor vi fandt en enøjet herre i en bomuldsfløjlsdragt og knæbukser. Han tørrede sin næse på sit ærme, da han blev forstyrret i at læse avisen.

"Gå og vent udenfor, Mike," sagde skriveren.

Jeg begyndte allerede at sige, at jeg ville håbe, at jeg ikke forstyrrede – da skriveren viste den omtalte herre ud med så få omstændigheder, som jeg nogen sinde havde set brugt, og

kastede hans lodne hue ud bag efter ham. Derpå forlod han mig.

Jaggers' værelse fik kun lys gennem et loftsvindue og var grumme trist at se til, idet loftsvinduet var overplastret på en excentrisk måde ligesom et forslået hoved, og de vanskabte nabohuse så ud, som om de havde drejet sig af led for at kigge ned på mig igennem det. Der lå ikke så mange papirer derinde, som jeg havde ventet at se, men derimod fandtes der forskellige genstande, som jeg ikke havde ventet at se, såsom en gammel, rusten pistol, en sabel i skede, flere underligt udseende kasser og pakker og på en hylde to skrækkelige gipsafstøbninger af nogle mærkeligt svulne ansigter med vanskabte næser. Jaggers' egen højryggede stol havde et kulsort hestehårsbetræk og rundt omkring dette rækker af messingsøm, ligesom på en ligkiste, og jeg bildte mig ind, at jeg kunne se, hvorledes han lænede sig tilbage i den og bed i sin pegefinger ad klienterne. Værelset var kun lille, og klienterne syntes at have den vane at stå med ryggen op mod væggen, da denne, især lige over for Jaggers' stol, var fedtet af skuldre. Jeg huskede også på, at den enøjede herre var sjokket af langs med væggen, da jeg var blevet den uskyldige årsag til, at han blev vist ud.

Jeg satte mig på klientstolen lige over for Jaggers' stol og overvældedes af stedets uhyggelige atmosfære. Jeg kom i tanker om, at skriveren havde det samme udtryk af at vide noget slemt om alle andre, som hans principal havde. Jeg tænkte på, hvor mange skrivere der vel kunne være ovenpå, og om de alle gjorde krav på at have det samme ødelæggende herredømme over deres medmennesker. Jeg tænkte på, hvad alt det skrammel, der fandtes omkring i værelset, vel kunne have at fortælle, og

hvorledes det var kommet der. Jeg tænkte på, om de to opsvulmede ansigter var af Jagers' familie, og hvorfor han, hvis han var så uheldig at have et sådant par stygge slægtninge, ville stille dem op på den støvede hylde, hvor de blev hjemsøgt af kakerlakkerne og fluerne, i stedet for at indrømme dem en plads hjemme. Naturligvis kendte jeg ikke noget til en sommerdag i London og har måske følt mig nedtrykt af den hede, matte luft og støvet og sandet, der lå tykt på alting. Jeg sad og undrede mig og ventede i Jagers' lumre værelse, til jeg til sidst ikke længere kunne udholde det, men stod op og gik ud.

Da jeg sagde til skriveren, at jeg ville gå lidt ud i luften, mens jeg ventede, rådede han mig til at dreje om hjørnet, da jeg så ville komme ud i Smithfield. Ud i Smithfield kom jeg da, og den væmmelige, af snavs og fedt og blod tilsølede plads syntes at klæbe sig til mig, hvorfor jeg gned den af mig med den størst mulige hurtighed ved at bøje ind i en gade, hvor jeg så St. Pauls-kirkens store, sorte kuppel bulne ud imod mig bag en skummel stenbygning, som en mand sagde var Newgate Fængslet. Idet jeg gik langs med fængselsmuren, opdagede jeg, at gaden var dækket med halm for at dæmpe larmen af de forbikørende vogne, og på grund af dette og den mængde mennesker, som stod der og lugtede stærkt af brændevin og øl, sluttede jeg, at der blev holdt rettergang.

Mens jeg så mig om her, spurgte en overordentlig smudsig og halvfuld retfærdighedens tjener mig, om jeg ikke havde lyst til at gå indenfor og høre på et par sager, da han i så tilfælde for en halv krone ville skaffe mig en plads i forreste række, hvorfra jeg tydelig kunne se lordoverdommeren med hans paryk og

kappe. Han omtalte denne forfærdelige personlighed, som om det havde været en voksfigur, og tilbød mig ham straks efter til den nedsatte pris af atten pence. Da jeg afslog hans tilbud under påskud af, at jeg skulle et andet sted hen, var han så god at føre mig ind i en gård, hvor galgen blev gemt, samt at vise mig det sted, hvor folk blev kagstrøgne, ligesom også skyldnerdøren, ad hvilken forbryderne gik ud, når de skulle hænges, idet han forhøjede interessen ved denne skrækkelige port ved at give mig at forstå, at "fire af dem" om to dage ville gå ud ad den klokken otte om morgenen for at blive hængt i en række. Dette var rædsomt og gav mig en kvalmende forestilling om London, så meget mere som lordoverdommerens ejermand – fra sin hat ned til sine støvler og op efter igen til sit lommetørklæde, dette medregnet – var iført nogle skimlede klædningsstykker, der åbenbart ikke havde tilhørt ham fra først af, men som jeg satte mig i hovedet, at han havde købt af bøddelen. Under disse omstændigheder fandt jeg, at en shilling var en billig pris for at blive ham kvit.

Jeg gik ind i kontoret for at spørge, om Jagers endnu ikke var kommet, og da jeg fik at vide, at det ikke var tilfældet, gik jeg ud igen. Denne gang lagde jeg vejen om ad Little Britain og bøjede ind i Bartholomew Close, og nu så jeg, at også andre mennesker ventede på Jagers, lige så vel som jeg. Der slentrede to mænd af et hemmelighedsfuldt udseende om og passede tankefuldt deres fødder ned i åbningerne mellem brostenene, mens de talte sammen, og den ene af dem sagde til den anden, da de første gang gik forbi mig, at "Jagers ville gøre det, hvis det lod sig gøre." På et hjørne stod der en klynge af tre mandfolk og to kvinder, og den ene af kvinderne græd på sit

smudsige sjal, og den anden trøstede hende, idet hun trak sit eget sjal sammen om sine skuldre, ved at sige: "Jaggers er jo for ham, 'Melia, hvad kan du da forlange mere?" Mens jeg drev om der, kom der også en lille rødøjet jøde i selskab med en anden lille rødøjet jøde, som han sendte bort i et ærinde, og mens sendebuddet var borte, så jeg denne jøde, der var af en meget eksalteret natur, udføre en reel under en lygtepæl og i en slags vildskab akkompagnere sig med de ord: "Å, Jaggers, du er manden, de andre gi'r jeg fanden!" Disse vidnesbyrd om min formynders popularitet gjorde et dybt indtryk på mig, og min beundring og overraskelse blev større end før.

Mens jeg stod og kiggede gennem jernporten, så jeg omsider Jaggers komme over gaden hen imod mig. Alle de andre, der ventede, så ham i samme øjeblik og fo'r hen mod ham. Idet Jaggers lagde sin hånd på min skulder og førte mig videre ved siden af sig uden at sige et ord til mig, henvendte han sig til sine ledsagere.

Først tiltalte han de to hemmelighedsfulde mænd.

"Til Dem har jeg intet at sige," sagde han og slog ud med fingeren ad dem. "Jeg vil ikke vide mere, end jeg ved. Udfaldet er et lykketræf. Jeg sagde Dem fra først af, at det var et lykketræf. Har De betalt Wemmick?"

"Vi skød pengene sammen i morges, sir," svarede den ene af mændene ydmygt, mens den anden udforskede Jaggers' åsyn.

"Jeg spørger ikke om, når eller hvor De skød dem sammen. Har Wemmick fået dem?"

"Ja, sir," svarede begge mændene på en gang.

"Godt, så kan De gå. Nej, det vil jeg ikke vide noget af. Siger De et eneste ord til mig, frasier jeg mig sagen."

"Vi tænkte, mr. Jagers," begyndte den ene af mændene, idet han tog hatten af.

"Det var netop det, jeg forbød Dem at gøre," sagde Jagers. "De tænkte! Jeg tænker for Dem; det må være Dem nok. Vil jeg Dem noget, ved jeg, hvor jeg kan finde Dem, men De må ikke søge mig. Jeg vil ikke vide af det; jeg vil ikke høre et ord."

De to mænd så på hinanden og blev ydmygt bagud uden mere at lade høre fra sig.

"Og nu De!" sagde Jagers og blev pludselig stående og vendte sig om mod de to kvinder, som de tre mandfolk frygtsom havde skilt sig fra. "Å, er det Amelia?"

"Ja, mr. Jagers."

"Husker De, at havde jeg ikke været, ville og kunne De ikke have været her?"

"Ja, sir, ja!" udbrød begge kvinderne. "Gud velsigne Dem, det ved vi meget godt."

"Hvorfor kommer De da her?"

"Min Bill, sir!" sagde den grædende kvinde til sin undskyldning.

"Hør nu, hvad jeg vil sige Dem," sagde Jagers, "og det en gang for alle. Ved De ikke, at Deres Bill er i gode hænder, så ved jeg det. Og kommer De her og plager mig med Deres Bill, statuerer jeg et eksempel både på Deres Bill og på Dem selv og lader ham smutte igennem fingrene på mig. Har De betalt Wemmick?"

"Ja vel, sir, hver skilling."

"Godt, så har De gjort alt, hvad De har at gøre. Siger De et ord endnu, et eneste ord, giver Wemmick Dem pengene tilbage."

Denne skrækkelige trussel slog øjeblikkelig de to kvinder på flugt. Nu var der ingen andre tilbage end den eksalterede jøde, der allerede flere gange havde ført Jagers' frakkeskøder til sine læber.

"Jeg kender ikke dette menneske!" sagde Jagers i den samme knusende tone, "hvad vil den karl?"

"Bedste mr. Jagers! Kødelig broder til Abraham Lazarus!"

"Hvem er det? Slip min frakke."

Endnu en gang kyssede den bønfoldende sømmen af klædningsstykket, førend han slap det, og svarede:

"Abraham Lazarus, mistænkt for sølvtyj."

"De kommer for sent. Jeg er allerede engageret af modparten."

"Hellige fader, mr. Jagers!" udbrød jøden og blev ganske bleg, "sig dog ikke, at De er imod Abraham Lazarus!"

"Jo, det er jeg, og dermed er den vise ude. Af vejen!"

"Mr. Jagers! Et halvt øjeblik! Min egen fætter er lige i dette minut gået hen til mr. Wemmick for at tilbyde ham, hvad det skal være. Halvdelen af et kvart minut! Vil De have den nåde at lade Dem købe løs fra modparten – hvad det så skal koste! Penge gør intet til sagen! – mr. Jagers –!"

Min formynder stødte supplikanten fra sig med den højeste grad af ligegyldighed og forlod ham, dansende på fortovet, som om det var gloende. Uden flere forstyrrelser nåede vi døren til kontoret, hvor vi fandt skriveren og manden med den lodne hue.

"Der er Mike," sagde skriveren, idet han rejste sig fra sin stol og fortroligt nærmede sig Jagers.

"Ja så!" sagde Jagers og vendte sig om imod manden, der stod og trak i en lok hår midt i sin pande, ligesom tyren i eventyret trak i klokkestrengen. "Deres mand kommer her i eftermiddag, nå?"

"Ja, mr. Jagers," svarede Mike med en stemme, som om han led af en hårdnakket forkølelse, "efter en hel del bryderi har jeg fundet en, som kan bruges."

"Hvad er han villig til at aflægge ed på?"

"Å, sådan i almindelighed hvad det skal være."

Pludselig blev Jagers opbragt.

"Jeg sagde Dem jo i forvejen," sagde han og slog ud med pegefingern ad den forskrækkede klient, "at hvis De nogen sinde vovede at tale således her, ville jeg statuere et eksempel på Dem. Hvor tør De elendige skurk sige sligt til mig?"

Klienten så forfærdet, men samtidig rådvild ud, som om han ikke vidste, hvad han havde gjort.

"Tossehoved!" sagde skriveren sagte, idet han gav ham et puf med sin albue. "Flynder! Hvorfor havde De nødig at sige ham det lige i øjnene?"

"Endnu en gang og for sidste gang," sagde min formynder meget barsk, "spørger jeg Dem, dumme klodrian, hvad er det menneske, De har ført herhen, villig til at gøre ed på?"

Mike så vist på min formynder, som om han forsøgte at lære en lektie udenad i hans ansigt, og svarede langsomt:

"Enten vedkommendes gode navn og rygte, eller at have været sammen med ham og ikke forladt ham hele den pågældende nat."

"Hør nu efter. I hvilken livsstilling er denne mand?"

Mike så på sin hue, så på gulvet, så på loftet, så på skriveren og så på mig, førend han begyndte stammende at svare:

"Vi har klædt ham på som –"

Men her brød min formynder atter løs.

"Hvad? Begynder De nu igen?"

"Tossehoved!" sagde skriveren atter med et puf.

Efter nogle hjælpeløse vridninger klarede Mikes ansigt op, og han begyndte på ny:

"Han er klædt på som en respektabel postejmand, som en slags postejbager."

"Er han her?" spurgte min formynder.

"Jeg forlod ham siddende på en gadedørstrappe omme på hjørnet."

"Før ham forbi dette vindue og lad mig se ham."

Det omtalte vindue var kontorvinduet. Vi gik alle tre i hen til det bag jalousiet og så straks efter klienten gå ligesom tilfældigt forbi med et højt, morderisk udseende individ, iført en kort dragt af hvidt lærred og med en papirshue på hovedet. Denne uskyldige bager var ingenlunde ædru og havde et overmalet blåt øje, der var i grøn rekonvalescentstilstand.

"Sig ham, at han straks skal føre sit vidne bort," sagde min formynder med den største væmmelse, "og spørg ham, hvad han mener med at komme med sådan en karl."

Derpå førte min formynder mig ind i sit eget værelse, hvor han stående nød sin frokost af en smørrebrødskasse i og en lommeflaske med sherry – han syntes at overfuse selve sit smørrebrød, mens han spiste det. – Idet han var i færd med dette, underrettede han mig om, hvad jeg skulle gøre. Jeg skulle tage hen til *Barnards Inn* og indlogere mig i den unge Pockets

værelse, hvor der var blevet sendt en seng hen til mig. Jeg skulle blive hos den unge Pocket til om mandagen, og om mandagen skulle jeg følge med ham til hans faders hus, for at jeg kunne se, hvorledes jeg syntes om det. Ligeledes underrettede han mig om, hvad jeg skulle have i lommepenge – de var meget rundelige – og fik fra en af min formynders skuffer adresserne på nogle handlende, hos hvem jeg kunne købe mig klæder, og hvad jeg fornuftigvis kunne ønske mig.

"De vil vide, at De har god kredit, mr. Pip," sagde min formynder, hvis sherryflaske lugtede som et helt fad, mens han i en fart vederkvægede sig, "men jeg vil på denne måde blive i stand til at føre tilsyn med Deres regninger og holde igen på Dem, hvis De vil spille for stort op. Skeje ud vil De naturligvis, men det er ikke min skyld."

Efter at have grundet lidt over denne opmuntrende udtalelse spurgte jeg, om jeg kunne sende bud efter en droske. Men han svarede, at det ikke var umagen værd, da jeg var så tæt ved mit bestemmelsessted. Wemmick kunne følge mig derhen, hvis jeg ville have det.

Jeg mærkede da, at Wemmick var skriveren inde i værelset ved siden af. En anden skriver blev ringet ned oppefra for at indtage hans plads i hans fraværelse, og jeg gik ud på gaden med ham efter at have vekslet håndtryk med min formynder. Vi så et nyt hold mennesker vente udenfor, men Wemmick banede sig vej imellem dem ved i en kold, men samtidig fast tone at sige:

"Jeg kan fortælle Dem, at det ikke nytter det mindste. Han vil ikke tale et ord med nogen af Dem."

Og snart slap vi bort fra dem og gik videre.

21

Ved undervejs at kaste mine øjne på Wemmick for at se, hvorledes han tog sig ud ved dagens lys, lagde jeg mærke til, at han var tør og mager, noget lav af vækst og havde et firkantet, træet ansigt, hvis udtryk syntes at være blevet hugget ufuldkomment ud med en sløv mejsel. Der var nogle spor i det, som kunne være blevet til smilehuller, hvis materialet havde været blødere og redskabet skarpere, men som nu kun var blevet til striber. Mejselen havde gjort nogle forskønnelsesforsøg på hans næse, men opgivet dem, uden at have prøvet på at glatte dem ud igen. Jeg holdt ham for ugift på grund af hans linnedes krøllede tilstand, og han syntes at have lidt mange tab, da han bar i det mindste fire sørgeringe foruden en brystnål, hvori der var afbildet en dame og en tårepil ved en grav med en vase på. Jeg lagde også mærke til, at der hang adskillige ringe og signeter ved hans urkæde, som om han var helt overlæst med minder om hedenfarne venner. Han havde tindrende øjne – små, skarpe og sorte – og lange, tynde, plettede læber, som han efter mit bedste skøn havde haft i fyrre til halvtreds år.

"Så De har aldrig før været i London?" sagde han.

"Nej," svarede jeg.

"Jeg har også en gang været grøn her. Snurrligt nu at tænke sig det!"

"Men nu er De da velkendt her?"

"Å ja, jeg kender rummelen."

"Det er sagtens et meget slemt sted?" sagde jeg, mere for at sige noget end for egentlig at spørge.

"Man kan blive bedraget, plyndret og myrdet i London, men der gives overalt folk, som ville gøre det samme ved en."

"Hvis der er ondt blod imellem en og dem," sagde jeg, for at formilde det lidt.

"Å, jeg ved ikke af ondt blod at sige; der er ikke meget ondt blod med i spillet. Nej, det afhænger af, om der er noget at tjene ved det."

"Det gør det værre."

"Mener De? Jeg er omtrent af samme mening."

Han bar sin hat bag i nakken og så lige ud for sig, idet han gik på en selvtilfreds måde, som om der ikke fandtes noget i gaderne, der havde krav på hans opmærksomhed. Hans mund var en sådan postkasse af mund, at han så ud, som om han altid smilede mekanisk. Vi var kommet helt op på Holborn Hill, førend jeg var blevet klog på, at dette udseende kun var mekanisk, og at han slet ikke smilede.

"Ved De, hvor Matthew Pocket bor?" spurgte jeg.

"Ja, i Hammersmith, vesten for London."

"Er det langt?"

"Å, så omtrent en mil."

"Kender De ham?"

"De krydsforhører mig jo ordentligt!" sagde han og så på mig med en bifaldende mine. "Ja vist kender jeg ham. Skulle jeg ikke kende ham?"

Der lå et udtryk af medlidenhed eller ringeagt i hans tone, som gjorde et ubehageligt indtryk på mig, og jeg skottede endnu til hans blok af et ansigt for at finde en eller anden opmuntrende forklaring af teksten, da han sagde, at vi var ved *Barnards Inn*. Min uro mindskedes ikke ved dette budskab, da

jeg havde tænkt mig denne anstalt som et hotel, der holdtes af Barnard, i sammenligning med hvilket *Det Blå Vildsvin* i vor by ikke var andet end et simpelt værtshus, hvorimod jeg nu fandt, at Barnard var en fra legemet frigjort ånd eller fiktion, og hans ejendom den smudsigste samling af lurvede bygninger, der nogen sinde er blevet presset sammen i en uhumsk afkrog som en bolig for hankatte.

I denne havn kom vi ind gennem en låge og spyedes igennem indgangen ud på en lille trist, åben plads, der i mine øjne så ud som en flad kirkegård. Den indeholdt de ynkeligste træer, de ynkeligste spurve, de ynkeligste katte og de ynkeligste huse – omtrent et halvt dusin i tallet – jeg nogen sinde havde set. Vinduerne i de lejligheder, hvori disse huse var inddelt, havde alle mere eller mindre dårlige gardiner og jalousier, forkrøblede urtepotter og revnede ruder, mens "Til leje", "Til leje" stirrede mig fra tomme værelser, som om der aldrig her kom ny ulyksalige lejere, og Barnards sjæls hævngrerrighed kun langsomt tilfredsstilledes ved de nærværende beboeres gradvise selvmord og deres ukristelige begravelse under gruset.

En skiden sørgedragt af sod og røg omgav dette Barnards fortabte værk, og det havde strøet aske på sit hoved og undergik bod og ydmygelse som en slet og ret skarnbøtte. Alt dette sagde mit syn mig, mens tør råddenskab og våd råddenskab og al den stumme råddenskab, der forrådner på forsømte lofter og i forsømte kældere – råddenskab af rotter og mus og væggetøj, foruden af nærliggende stalde – svagt henvendte sig til min lugtesans og stønnede:

"Prøv Barnards Blanding."

Så ufuldkommen var denne virkeliggørelse af den første af mine forventninger, at jeg så modfaldent på Wemmick.

"Ah," sagde han, der misforstod mig, "ensomheden minder Dem om landet! Ja, således går det også mig."

Han førte mig ind i en krog og op ad en trappe – der forekom mig at være i færd med langsomt at smuldre hen til savsmuld, så at de øverste logerende med det første ville se ud ad deres døre og opdage, at de ikke havde midler til at komme ned – til nogle værelser øverst oppe. På døren stod malet *Mr. Pocket jun.*, og på brevkassen sad en seddel med de ord: "Kommer straks."

"Han har næppe troet, at De ville komme så snart," forklarede Wemmick. "Har De mere brug for mig?"

"Nej tak," svarede jeg.

"Da jeg har kassen under mig," sagde han "vil vi rimeligvis træffes temmelig ofte. Far vel."

Jeg rakte min hånd frem, og Wemmick så først på den, som om han troede, at jeg ønskede noget. Dernæst så han på mig og sagde, idet han rettede sig:

"Det er sandt! Ja. Er De i vane med at give hånden?"

Jeg blev noget forvirret ved tanken om, at det måske ikke var brug i London, men sagde ja.

"Jeg er kommet rent ud af den vane! Det vil sandelig være mig en stor glæde at gøre Deres nærmere bekendtskab. Far vel!"

Da han var gået, åbnede jeg trappevinduet, der var til at skyde op, men jeg havde nær halshugget mig selv, da snorene var rådnet over, og det faldt ned som en guillotine. Heldigvis skete det så hurtigt, at jeg ikke havde fået hovedet stukket ud ad det. Efter at være sluppet ud af denne fare måtte jeg lade mig nøje med at opfange en tåget udsigt over bygningen gennem

vinduets smudsskorpe og stå og se mismodig ud gennem den, idet jeg sagde til mig selv, at London åbenbart blev overvurderet.

Pocket juniors ide om "straks" var ikke min, da jeg næsten var blevet vanvittig af at stå i en halv time og se ud og havde skrevet mit navn flere gange med min finger på enhver af de smudsige ruder i vinduet, førend jeg hørte fodtrin på trappen.

Efterhånden viste et omtrent på samme standpunkt som jeg stående samfundsmedlems hat, hoved, halstørklæde, vest, bukser og støvler sig for mine øjne. Han havde en papirspose under hver arm og en skål med stikkelsbær i den ene hånd og var ganske åndeløs.

"Mr. Pip?" sagde han.

"Mr. Pocket?" sagde jeg.

"Gud, hvor det gør mig ondt!" udbrød han, "men jeg vidste, at der kom en diligence fra Deres egn ved middagstid, og med den troede jeg, De kom. Sagen er, at jeg har været ude for Deres skyld – ikke fordi det er nogen undskyldning, men da De er fra landet, tænkte jeg, at De måske kunne have lyst til en smule frugt efter middagsmaden, og gik hen på torvet for at få noget rigtig godt."

Jeg havde min grund for, at jeg blev til mode, som om mine øjne skulle springe ud af hovedet på mig. Jeg takkede ham usammenhængende for hans opmærksomhed og begyndte at tro, at det var en drøm.

"Gud, hvor den dør spænder!" sagde han.

Da han var nær ved at forvandle sin frugt til marmelade ved at brydes med døren, mens han holdt papirsposerne under sine arme, bad jeg ham tillade mig at holde dem. Han slap dem med

et venligt smil og kæmpede med døren, som om den havde været et vildt dyr, og til sidst gav den så pludseligt efter, at han vaklede baglæns over mod døren lige overfor, og vi gav os begge til at le. Men alligevel var jeg til mode, som om øjnene skulle springe ud af hovedet på mig, og som om dette måtte være en drøm.

"Kom dog indenfor," sagde han, "tillad, at jeg viser vej. Jeg har det noget tarveligt her, men jeg håber, at De vil kunne holde det ud til på mandag. Min fader troede, at De bedre ville kunne få ende på den dag i morgen i mit end i hans selskab og kunne have lyst til at se Dem lidt om i London. Det skal være mig en stor fornøjelse at vise Dem London. Vort bord håber jeg, De ikke vil finde slet, da det vil blive forsynet fra vor restauration her og – hvad jeg ikke bør forbigå – på Deres regning, overensstemmende med mr. Jaggers' forskrifter. Vor bolig er ingenlunde glimrende, eftersom jeg selv må tjene mit brød, og min fader ikke har noget at give mig, og jeg heller ikke ville have lyst til at tage imod noget, selv om han havde. Dette er vor dagligstue – kun sådanne stole, borde, gulvtæppe og deslige, som kan undværes hjemme. De må ikke give mig æren for dugen, skeerne og platmenagen, da de er kommet for Deres regning fra restaurationen. Der er mit lille sovekammer, noget skimlet, men der er skimlet her i *Barnards Inn*. Der er Deres sovekammer. Bohavet er lejet, men jeg håber, De vil finde det tilstrækkeligt. Skulle der mangle noget, skal jeg lade det hente. Værelserne ligger afsides, og vi vil blive alene med hinanden, men jeg er vis på, at vi ikke vil komme op at slås. Men Gud, jeg beder Dem tilgive mig; De holder jo hele tiden på frugten. Lad mig dog skille Dem ved disse poser. Jeg er ganske skamfuld."

Mens jeg stod lige over for Pocket junior og flyede ham
poserne nr. et og to, så jeg det overraskede udtryk komme frem
i hans øjne, som jeg vidste, der var i mine, og idet han trådte et
skridt tilbage, sagde han:

"Du store Gud, De er jo den luskende dreng!"

"Og De," sagde jeg, "er jo den blege unge mand!"

22

Den blege, unge mand og jeg stod og så på hinanden, til vi begge brast i latter.

"At tænke sig, at det skulle være Dem!" sagde han.

"At tænke sig, at det skulle være Dem!" sagde jeg.

Og derpå så vi igen på hinanden og lo atter.

"Nå," sagde han og rakte mig godmodigt hånden, "nu er det alt sammen forbi, vil jeg håbe, og det vil være højsindet af Dem, hvis De vil tilgive, at jeg bankede Dem således af."

Af denne tale sluttede jeg, at Herbert Pocket endnu forvekslede sin hensigt med sin udførelse af den, men jeg gav ham et beskedent svar, og vi trykkede varmt hinandens hænder.

"De var jo ikke allerede den gang kommet til Deres lykke?" sagde Herbert Pocket.

"Nej."

"Nej, jeg har hørt, at det først er sket for ganske nylig. Den gang stod jeg på udkig efter lykken."

"Virkelig?"

"Ja, miss Havisham havde ladet mig hente for at se, om hun kunne fatte godhed for mig, men det kunne hun ikke – i hvert tilfælde gjorde hun det ikke."

Jeg fandt det høfligt at sige, at det undrede mig.

"En slet smag," sagde Herbert smilende, "men en kendsgerning. Ja, hun havde ladet mig hente til et prøvebesøg, og var jeg kommet godt fra det, ville jeg sagtens være blevet forsørget. Måske var jeg blevet, hvad det nu hedder, med Estella."

"Hvad er det?" spurgte jeg med pludselig alvor.

Han havde været i færd med at lægge sin frugt på et par tallerkener, mens han talte, hvilket havde delt hans opmærksomhed og været grunden til, at han således havde udeladt et ord.

"Forlovet, kæreste, trolovet, hvad De vil."

"Hvorledes fandt De Dem da i Deres skuffelse?"

"Åh!" sagde han, "jeg brød mig ikke synderlig derom. *Hun* er en satan."

"Miss Havisham?" spurgte jeg.

"Det siger jeg ikke nej til, men jeg mente Estella. Den pige er hårdhjertet, hovmodig og lunefuld i højeste grad og er af miss Havisham blevet opdraget til at tage hævn over hele mandkønnet. "

"I hvilket slægtskabsforhold står hun til miss Havisham?"

"I slet intet; hun er kun adopteret."

"Hvorfor skulle hun tage hævn over hele mandkønnet?"

"Gud, mr. Pip," sagde han, "ved De ikke det?"

"Nej."

"Å, det er en hel roman, og den skal gemmes til middagsbordet. Men lad mig nu være så fri at gøre Dem et spørgsmål. Hvorledes gik det til, at De var der den dag?"

Jeg fortalte ham det, og han hørte opmærksomt på mig, til jeg var færdig, hvorpå han atter brast i latter og spurgte, om jeg havde været øm bagefter. Jeg spurgte ham ikke, om han havde været det, da jeg havde min egen faste overbevisning i så henseende.

"Mr. Jaggers er jo Deres formynder, som jeg hører?" fortsatte han.

"Ja."

"Og De ved jo, at han er miss Havishams forretningsfører og prokurator og har hendes fortrolighed, om også ingen anden har den?"

Dette var, følte jeg, at bringe mig ind på et farligt område. Jeg svarede med en tilbageholdenhed, som jeg ikke gjorde mig umage for at skjule, at jeg havde set Jaggers i miss Havishams hus samme dag, som vi havde været oppe at slås, men aldrig ellers, og at jeg ikke troede, at han huskede nogen sinde at have set mig der.

"Han var så forekommende at foreslå min fader til Deres hovmester og besøgte ham for at spørge ham, om han ville være det. På grund af sit forhold til miss Havisham kendte han naturligvis noget til min fader, eftersom denne er miss Havishams fætter, skønt dette ikke medfører noget fortroligt samkvem imellem dem, da min fader er en slet hofmand og ikke vil bøje sig for hende."

Herbert Pocket havde et frimodigt, utvungent væsen, der var højst tiltalende. Jeg havde ikke den gang og har heller aldrig set nogen, der i enhver mine og tone tydeligere viste, at det var ham af naturen umuligt at gøre noget hemmeligt eller lavt. Der var noget vidunderlig forhåbningsfuldt i hele hans måde at være på, men samtidig noget, som hviskede til mig, at han aldrig ville blive synderlig heldig eller rig. Jeg ved ikke, hvori det lå. Den allerførste dag, endnu førend vi satte os til bords, fik jeg denne idé, men jeg kan ikke sige, hvorledes.

Han var endnu en bleg, ung mand og havde midt i sin munterhed og livlighed en vis resigneret flegma, der ikke syntes at tyde på medfødt kraft. Han havde intet smukt ansigt, men det var bedre end smukt, idet det var overordentlig

elskværdigt og livligt. Hans figur var lidt uheldig, ligesom i de dage, da mine knoer havde tilladt sig så store friheder imod den, men den så ud, som om den altid skulle blive ved at være slank og ung. Om Trabbs provinsarbejde ville have siddet bedre på ham end på mig, er måske et spørgsmål, men jeg ved, at han bar sine temmelig gamle klæder langt bedre, end jeg mine ny.

Da han var så meddelssom, følte jeg, at tilbageholdenhed fra min side ville være en slet gengæld, der ikke passede for vor alder, hvorfor jeg fortalte ham min lille historie og lagde vægt på, at det var mig forbudt at undersøge, hvem der var min velgører. Endvidere meddelte jeg ham, at da jeg var blevet oplært som grovsmed i en landsby og kendte meget lidt til god levemåde, ville jeg opfatte det som en stor godhed af ham, hvis han ville give mig et vink, når han så mig i forlegenhed eller i færd med at gøre en fejl.

"Med fornøjelse," sagde han, "skønt jeg tør forudsige, at De kun vil trænge til meget få vink. Vi vil sandsynligvis ofte komme sammen, og jeg kunne have stor lyst til at bandlyse al unødvendig tvang imellem os. Vil De gøre mig den glæde straks at begynde ved at kalde mig ved mit fornavn Herbert?"

Jeg takkede ham og svarede ja og underrettede ham til gengæld om, at mit fornavn var Philip.

"Jeg synes ikke om Philip," sagde han smilende, "for det klinger ligesom en i læsebogen til skræk og advarsel skildret dreng, der var så dorsk, at han faldt i en dam, eller så fed, at han ikke kunne se ud af sine øjne, eller så gerrig, at han lukkede sin kage inde, til musene havde spist den, eller så opsat på at søge efter fuglereder, at han blev ædt af bjørnene, som opholdt sig i nabolaget. Ved De, hvad jeg kunne have lyst til? Vi

harmonerer så godt med hinanden, og De har været grovsmed – ville De have noget imod det?"

"Jeg ville ikke kunne have noget imod, hvad De så foreslog," svarede jeg, "men jeg forstår Dem ikke."

"Ville De have noget imod Händel som et fortroligt navn? Der findes en dejlig sang af Händel, som hedder *Den Harmoniske Grovsmed*."

"Det synes jeg meget godt om."

"Nu vel, min kære Händel," sagde han og vendte sig om, idet døren gik op, "der kommer vor middagsmad, og jeg må bede Dem sætte Dem ved den øverste bordende, da det er Dem, der er vært."

Det ville jeg ikke vide noget af, hvorfor han indtog forsædet, og jeg satte mig lige over for ham. Det var et lækkert, lille måltid – mig forekom det den gang at være et sandt lordmayorgilde – og det krydredes end ydermere ved, at det blev nydt under uafhængige forhold, idet der ingen ældre folk var til stede. Vi havde hele London for os. Det fik en forøget tiltrækning ved et vist sigøjneragtigt præg, som gav gæstebuddet relief, for mens bordet var, som Pumblechook ville have sagt, yppighedens skød, da det helt og holdent blev forsynet fra restaurationen, var omegnen i dagligstuen forholdsvis gold og blottet for bekvemmeligheder, så at opvarteren måtte ty til den udvej at lægge lågene til fadene på gulvet og sætte det smeltede smør i lænestolen, brødet på boghylden, osten i kulkassen og den kogte høne på min seng i værelset ved siden af, hvor jeg fandt en hel del af dens persille og smør i stivnet tilstand, da jeg kom derind for at lægge mig til hvile. Alt dette gjorde måltidet fornøjeligt, og da opvarteren var

gået og ikke kunne holde vagt over mig, var min glæde ublandet.

Da vi var kommet godt i gang med maden, mindede jeg Herbert om hans løfte om at fortælle mig noget om miss Havisham.

"De har ret," sagde han, "og jeg skal straks indfri det. Lad mig indlede emnet, Händel, med at sige, at det i London ikke er skik og brug at stikke kniven i munden – af frygt for ulykkestilfælde – og at gaflen, som alene er forbeholdt til denne brug, heller ikke stikkes længere ind end nødvendigt. Det er næppe umagen værd at nævne det, men det er dog lige så godt at bære sig ad som andre mennesker. Endvidere holdes skeen ikke med nedadvendt, men med opadvendt hånd, hvilket har to fordele, idet man for det første har lettere ved at komme til sin mund – hvilket dog er hovedsagen – og dernæst sparer den højre albue for at indtage en stilling, som om man var i færd med åbne østers."

Disse venskabelige vink fremsatte han i en så livlig tone, at vi begge lo, og jeg knap rødmede.

"Og nu," fortsatte han, "til fortællingen om miss Havisham. Miss Havisham, må De vide, var et forkælet barn. Hendes moder døde, da hun endnu var ganske lille, og hendes fader nægtede hende intet. Hendes fader var en anset mand nede i Deres egn, og brygger. Jeg ved ikke, hvorfor det skal være så fint at være brygger, men det lader sig ikke nægte, at mens det er en ren umulighed at være gentleman og bager, kan man være så god en gentleman som nogen og brygger samtidig. Det ser man hver dag."

"Men en gentleman kan dog ikke holde værtshus, vel?"

"Nej, på ingen måde, hvorimod et værtshus nok kan holde en gentleman. Nu vel, Havisham var meget rig og meget stolt, og det samme var hans datter."

"Miss Havisham var vel eneste barn?"

"Vent et øjeblik, nu kommer jeg straks til det. Nej, hun var ikke eneste barn, men havde en halvbroder. Hendes fader havde hemmeligt giftet sig anden gang – med sin kokkepige, tror jeg næsten."

"Jeg troede, han var stolt," sagde jeg.

"Det var han også, min gode Händel. Han giftede sig hemmeligt med sin anden kone, fordi han var stolt, og i tidens løb døde hun. Så vidt jeg ved, fortalte han først efter hendes død sin datter, hvad han havde gjort, og derpå blev sønnen medlem af familien og opholdt sig i det hus, De kender. Som ungt menneske viste han sig udsvævende, ødsel, ulydig og opførte sig, kort sagt, slet i alle måder. Til sidst gjorde hans fader ham arveløs, men formildedes dog på sit dødsleje og sørgede godt for ham, skønt ikke nær så godt som for miss Havisham. Drik et glas vin til og undskyld mig, når jeg siger, at samfundet som helhed ikke forlanger, at man skal være så frygtelig samvittighedsfuld med at tømme sit glas, at man vender bunden i vejret af det med randen på sin næse."

Jeg havde gjort dette i min spændte opmærksomhed for hans fortælling. Jeg takkede ham og gjorde undskyldninger, og han sagde: "Å, jeg beder," og fortsatte:

"Miss Havisham var nu en rig arving og, som De let vil indse, meget søgt som et godt parti. Hendes halvbroder havde igen rigelige midler, men på grund af gammel gæld og ny galskaber satte han dem atter over styr. Der opstod alvorligere

uenigheder mellem ham og hende, end der havde fundet sted mellem ham og hans fader, og man mistænker ham for, at han nærede et dybt og dødeligt nag til hende som den, der havde pustet til faderens vrede. Nu kommer jeg til den gruelige del af historien og standser kun, kære Händel, for at lade Dem vide, at en serviet ikke kan gå ned i et vandglas."

Hvorfor jeg gjorde forsøg på at proppe min ned i mit glas, er jeg aldeles ude af stand til at sige, men ved kun, at jeg greb mig i med en udholdenhed, der var en langt mindre sag værdig, at gøre de kraftigste anstrengelser for at sammenpresse den inden for disse snævre grænser. Atter takkede jeg ham og gjorde undskyldninger, og atter sagde han muntert: "Å, jeg beder," og fortsatte.

"Nu viste der sig på skuepladsen, som f.eks. ved væddeløbene, på offentlige baller osv., en, der bejlede til miss Havisham. Jeg har aldrig set ham, for det var for fireogtyve år siden – førend De og jeg blev født, Händel, men jeg har hørt min fader sige, at det var en glimrende mand og netop en mand, der var en sådan opgave voksen. Men at ingen, der ikke var hildet af uvidenhed eller fordomme, kunne tage ham for en gentleman, påstår min fader, da det er en af hans grundsætninger, at intet menneske, der ikke er en ægte gentleman i sit hjerte, nogen sinde siden verdens skabelse har været en gentleman i sit væsen. Han siger, at ingen fernis kan skjule årerne i træet, og at jo mere fernis man lægger på, des tydeligere viser årerne sig. Nu vel, denne mand fulgte stadig miss Havisham i hælene og foregav at være forelsket i hende. Jeg tror ikke, at hun indtil den tid havde vist nogen synderlig modtagelighed for kærlighed, men al den modtagelighed, hun

ejede, kom nu utvivlsomt for dagen, og hun elskede ham lidenskabeligt, ja, der er ingen tvivl om, at hun formelig forgudede ham. Han førte sig hendes kærlighed så snedigt til nytte, at han lokkede hende til for en uhyre pris at købe sin broder ud af en part i bryggeriet, som hendes fader havde været svag nok til at testamentere ham. Han brugte som påskud, at når han blev gift med hende, måtte han være enerådig over det hele. Den gang var deres formynder endnu ikke miss Havishams rådgiver, og hun var alt for stolt og forelsket til at lade sig råde af nogen. Hendes slægtninge var fattige og intrigante med undtagelse af min fader, der unægtelig var fattig nok, men hverken nogen øjentjener eller misundelig. Som den eneste selvstændige iblandt dem foreholdt han hende, at hun gjorde for meget for denne mand og gav sig alt for meget i hans vold. Så benyttede hun den første lejlighed til i hans nærværelse at vise min fader døren, og siden har min fader ikke set hende."

Jeg huskede på, at hun havde sagt: "Matthew kommer nok og ser til mig, når jeg ligger lig der på bordet," og jeg spurgte Herbert, om hans fader da nærede et så indgroet had til hende.

"Det er ikke derfor," svarede han, "men hun beskyldte ham i sin tilkommende mands påhør for, at han havde følt sig skuffet i sit håb om at indsmigre sig hos hende til sin egen fordel. Besøgte han hende nu, ville det både i hans og i hendes øjne se ud, som om det havde været sandt. Bryllupsdagen var fastsat, brudekjolerne købte, planen til bryllupsrejsen lagt og bryllupsgæsterne indbudte. Dagen kom, men brudgommen kom ikke. Han skrev et brev til hende –"

"Som hun modtog," afbrød jeg ham, "mens hun klædte sig på til vielsen? Da klokken var tyve minutter over otte?"

"I den time og minut," sagde Herbert nikkende, "på hvilke hun siden standsede alle urene. Hvad andet der stod i dette brev, end at det på den mest hjerteløse måde hævede forbindelsen, ved jeg ikke. Da hun var kommet sig efter en heftig sygdom, hun blev angrebet af, lagde hun stedet øde, således som De har set det, og siden har hun ikke set dagens lys."

"Er det hele historien?" spurgte jeg.

"Ja, alt hvad jeg ved af den, og dette ved jeg endda kun ved selv at have sat det sammen, for min fader undgår den stadig og fortalte mig ikke en gang, da miss Havisham havde indbudt mig til at komme til sig, mere af den, end hvad jeg uundgåeligt måtte vide. Men en ting har jeg glemt. Man har ment, at den mand, hvem hun så ufortjent skænkede sin tillid, i et og alt handlede efter aftale med hendes broder; at der var et komplot imellem dem, og at de delte udbyttet."

"Men jeg fatter ikke, hvorfor han ikke giftede sig med hende og skaffede sig en hel formue."

"Han har måske allerede været gift, og hendes grusomme ydmygelse har muligvis udgjort en del af hendes halvbroders plan, men husk på, at det er noget, som jeg ikke ved."

"Hvad blev der af de to mænd?"

"De sank om muligt ned i endnu dybere skændsel, fornedrelse og elendighed."

"Lever de endnu?"

"Det ved jeg ikke."

"De sagde nys, at Estella ikke var i slægt med miss Havisham, men kun et adopteret barn. Hvornår tog hun hende til sig?"

Herbert trak på skuldrene.

"Der har altid været en Estella, så længe jeg har hørt tale om en miss Havisham. Det er alt, hvad jeg ved. Og nu, Händel," sagde han, idet han ligesom helt kastede historien over bord, "er vi fuldkommen på det rene med hinanden. Alt, hvad jeg ved om miss Havisham, ved De."

"Og alt, hvad jeg ved," svarede jeg, "ved De."

"Det er jeg overbevist om, og der kan således ingen kappestrid eller forlegenhed finde sted imellem os, med hensyn til det vilkår, som knytter sig til Deres fremgang i livet – at De nemlig ikke må undersøge eller tale om, hvem De skylder den – kan De være vis på, at hverken jeg eller nogen af mine nogen sinde skal gøre brud på det eller endog kun hentyde til det."

Han sagde dette med så megen finfølelse, at jeg indså, at dette emne aldrig mere ville blive bragt på bane, selv om jeg skulle opholde mig flere år under hans faders tag, og dog sagde han det samtidig med et sådant udtryk, at jeg følte, at han lige så godt vidste, at det var miss Havisham, der var min velgørerinde, som jeg selv var overbevist herom.

Det var ikke tidligere faldet mig ind, at han havde bragt sagen på tale for at få den fra hånden, men vi blev så meget friere og mere utvungne mod hinanden, efter at vi havde talt ud, at jeg nu indså, at dette havde været hans hensigt. Vi var meget livlige og selskabelige, og i samtalens løb spurgte jeg ham, hvad han var, hvortil han svarede: "Kapitalist – søassurandør." Han lagde sagtens mærke til, at jeg så mig om i

stuen efter tegn på skibsfart eller kapital, for han tilføjede: "I City."

Jeg havde storartede forestillinger om søassurandørernes rigdom og anseelse i City og begyndte med rædsel at tænke på, at jeg havde lagt en ung assurandør på ryggen, farvet hans driftige øje blåt og slået huller i hans ansvarlige hoved, men til min trøst vågnede atter det underlige indtryk hos mig, at Herbert aldrig ville blive heldig eller rig.

"Men jeg vil ikke indskrænke mig til alene at bruge min kapital til at forsikre skibe. Jeg køber mig nogle gode livsforsikringsaktier og skaffer mig sæde i bestyrelsen, og jeg vil også gøre lidt bjergværksforetagender. Intet af alt dette vil kunne hindre mig fra at fragte nogle få tusinde tons for egen regning. Jeg har i sinde," sagde han og lagde sig tilbage i sin stol, "at handle på Ostindien og indkøbe silketøj, sjaler, krydderier, farvestoffer, lægemidler og kostbare træsorter. Det er en interessant handel."

"Og er der en god profit?" spurgte jeg.

"Uhyre!" svarede han.

Jeg vaklede atter og begyndte at tro, at her var forventninger, som var større end mine.

"Jeg agter ligeledes," sagde han og stak sine tommelfingre i sine vestelommer, "at handle på Vestindien og indkøbe sukker, tobak og rom, og på Ceylon, særlig for at indkøbe elfenben."

"De vil få brug for en god mængde skibe."

"En hel flåde!"

Aldeles overvældet af disse storslåede transaktioner spurgte jeg ham, hvilken fart de skibe, han forsikrede, for tiden især gik i.

"Jeg har endnu ikke begyndt at forsikre. Jeg ser mig først om."

Hvorledes det nu var eller ikke, så syntes denne beskæftigelse at stå bedre i samklang med *Barnards Inn*. I en overbevist tone sagde jeg:

"A – ah!"

"Ja. Jeg er på et handelskontor og ser mig om."

"Er et handelskontor indbringende?" spurgte jeg.

"For – mener De for det unge menneske, som har plads der?" spurgte han til svar.

"Ja, for Dem?"

"Å, n-ej, ikke for mig." Dette sagde han med en mine, som om han regnede omhyggeligt efter og gjorde regnestykket op, "ikke direkte fordelagtigt. Det vil sige, jeg får ingen løn og må – holde mig selv med alt."

Dette havde visselig intet indbringende udseende, og jeg rystede på hovedet, ligesom for at give til kende, at det ville være vanskeligt at lægge nogen stor kapital op af sådanne indtægter.

"Men sagen er, at man ser sig om. Det er hovedsagen. Man er på et kontor, og man ser sig om."

Det slog mig som noget gådefuldt, at man ikke lige så godt skulle kunne se sig om, fordi man ikke var på et kontor, men jeg bøjede mig stiltiende for hans erfaring.

"Så kommer den tid," sagde Herbert, "da man ser en udvej åben for sig. Og man ser sit snit og tjener sig sin kapital, og så er man ovenpå! Har man først tjent sig sin kapital, har man intet andet at gøre end at bruge den."

Dette lignede meget den måde, han havde opført sig på under denne kamp i haven, og den måde, han bar sin fattigdom

på, svarede ligeledes ganske til den måde, han havde båret dette nederlag på. Det forekom mig, som om han nu tog imod stød og puf med ganske det samme udtryk, han den gang havde taget imod mine. Det var klart, at han kun var forsynet med de tarveligste nødvendighedsartikler, da alt, hvad jeg lagde mærke til, viste sig at være blevet sendt for min skyld fra restaurationen eller andre steder.

Men skønt han i sine egne tanker allerede havde gjort sin lykke, var han ikke des mindre så fordringsfri, at jeg ordentlig følte mig ham taknemmelig, fordi han ikke var opblæst af den. Det var et behageligt tillæg til hans af naturen behagelige væsen, og vi kom uhyre godt ud af det sammen. Om aftenen gik vi os en tur i gaderne og gik på komedie for halv pris, og dagen efter gik vi i kirke i Westminster Abbey og vandrede om eftermiddagen rundt i parkerne, hvor jeg undrede mig over, hvem der vel skoede alle hestene der, og ønskede, at det havde været Joe.

Efter et moderat overslag var det den søndag mange måneder siden, jeg havde forladt Joe og Biddy. Også rummet, der lå imellem mig og dem, delte denne udvidelse, og vore moser lå langt i det fjerne. At jeg skulle kunne have været i vor gamle kirke i mine gamle kisteklæder den allersidste søndag før denne, syntes at være en forening af geografiske og sociale, så vel som solare og lunare umuligheder. Ikke des mindre viste der sig dog i Londons menneskefyldte og i aftenskumringen så glimrende oplyste gader trykkende vink af bebrejdelser, fordi jeg havde skudt det stakkels, gamle køkken hjemme så langt bort fra mig, og det klang hult i mit hjerte, da jeg midt om

natten hørte en eller anden utilregnelig nattevægter rave om i nærheden af *Barnards Inn* under påskud af at holde vagt.

Mandag morgen klokken kvart i ni gik Herbert på kontoret for at melde sig, og jeg gjorde ham selskab. Han ville komme om et par timers tid for at følge med mig til Hammersmith, og jeg skulle vente på ham så længe. Det forekom mig, at de æg, hvoraf unge assurandører skulle udklækkes, udrugedes, ligesom strudsens, i støv og hede, efter de steder at dømme, hvor disse kæmper i svøb indfandt sig mandag morgen. Heller ikke tog det handelskontor, hvor Herbert gjorde tjeneste, sig i mine øjne ud som noget godt observatorium, da det var på en anden bagsal inde i en gård af et i alle henseender smudsigt ydre og snarere havde indsigt i end udsigt til en anden bagsal.

Jeg ventede til hen ad middag og gik op på børsen, hvor jeg så nogle dunede mænd, der sad under skibslisterne, og som jeg tog for store købmænd, skønt jeg ikke kunne fatte, hvorfor de så så mismodige ud. Da Herbert kom, gik vi hen og fik os noget frokost i et navnkundigt spisehus, som jeg den gang formelig ærede, men som jeg nu tror har været den værste svindel i hele Europa, og hvor jeg ikke en gang da kunne undgå at lægge mærke til, at der var langt mere sauce på dugen, knivene og opvarternes klæder end på kødet. Efter at have vederkvæget os her for en billig penge – når hensyn tages til, at fedtet ikke var sat med på regningen – gik vi tilbage til *Barnards Inn* for at hente min lille vadsæk og kørte derpå til Hammersmith. Vi kom derud klokken to eller tre om eftermiddagen og havde kun et ganske kort stykke at gå til Pockets hus. Efter at have løftet klinken op på en låge, gik vi lige ind i en lille have, der vendte ud til floden, og hvor Pockets børn gik og legede, og skuffer jeg mig

ikke på et punkt, som rigtig nok ikke vedkommer mine interesser eller ejendele, så jeg, at mr. og mrs. Pockets børn ikke voksede op eller fødtes op, men tumlede op.

Mrs. Pocket sad på en havestol under et træ og læste, idet hendes ben lå på en anden havestol, og hendes barnepiger så sig om, mens børnene legede.

"Der er den unge mr. Pip, moder," sagde Herbert, hvorpå hans moder modtog mig med venlig værdighed.

"Master Alick og miss Jane, " råbte en af barnepigerne til to af børnene, "bliver I således ved at springe op mod disse buske, falder I ud over dem ned i floden og drukner, og hvad vil så jeres fader sige?"

I samme øjeblik tog barnepigen mrs. Pockets lommenørklæde op og sagde:

"Det er nu sjette gang, De har tabt det, frue!" hvorpå mrs. Pocket gav sig til at smile og sagde: "Tak, Flopson," og derefter satte hun sig i lave på en stol og tog atter fat på sin bog. Hendes ansigt fik øjeblikkelig et alvorligt og opmærksomt udtryk, som om hun havde læst en hel uge, men førend hun kunne have læst en halv snes linjer, fæstede hun sine øjne på mig og sagde: "Jeg håber, Deres moder er i bedste velgående?"

Dette uventede spørgsmål satte mig i en sådan forlegenhed, at jeg på den dumme måde af verden begyndte at sige, at hvis der havde været nogen sådan person, ville hun upåtvivlelig have været i bedste velgående og følt sig højst forbunden og sendt hende sin hilsen – indtil barnepigen kom mig til undsætning.

"Nå!" udbrød hun, idet hun tog mrs. Pockets lommenørklæde op, "det er da syvende gang! Hvad tænker De dog på i

eftermiddag, frue?"

Mrs. Pocket modtog sit tørklæde, først med et udtryk af usigelig overraskelse, som om hun aldrig før havde set det, og derpå med et genkendende smil og sagde:

"Tak, Flopson!" og glemte mig og fortsatte at læse.

Nu, da jeg havde tid til at tælle dem, så jeg, at der ikke var færre end seks små Pocket'er til stede på forskellige stadier af optumling, og næppe var jeg færdig med min sammentælling, førend en syvende hørtes vande sig ynkeligt, ligesom oppe i luftens region.

"Det er jo den lille!" sagde Flopson, der lod til at finde det højst overraskende. "Skynd Dem ovenpå, Millers."

Millers, der var den anden barnepige, gik ind i huset, og lidt efter lidt dæmpedes og standsedes barnets klynken, som om det var en ung bugtaler, der havde noget i munden. Mrs. Pocket læste hele tiden, og jeg blev nysgerrig efter at få at vide, hvad det kunne være for en bog.

Vi ventede sagtens på, at Pocket skulle komme ud til os. I hvert tilfælde ventede vi der, så at jeg fik lejlighed til at lægge mærke til det familiefænomen, at når et af børnene under deres leg kom i nærheden af mrs. Pocket, spændte de altid ben for sig selv og tumlede over hende, hver gang i høj grad til hendes øjeblikkelige forundring og deres egen langvarige beklagelse. Jeg var i forlegenhed for at forklare mig denne overraskende omstændighed og kunne ikke lade være at hengive mig til betragtninger over dette, indtil Millers noget efter kom ned med barnet, som hun overrakte til Flopson, der, idet hun overrakte det til mrs. Pocket, snublede hovedkulds over denne med barnet og det hele og blev grebet af Herbert og mig.

"Du store Gud, Flopson," sagde mrs. Pocket og så et øjeblik op fra sin bog, "alle tumler jo!"

"Det må De nok sige, frue!" svarede Flopson ganske rød i ansigtet. "Hvad er det, De har der?"

"Jeg har her, Flopson?" spurgte mrs. Pocket.

"Ih, det er jo Deres skammel!" udbrød Flopson, "når De skjuler den således under Deres skørter, er det intet under, at man kommer til at tumle! Der, tag De barnet og lad mig få Deres bog, frue."

Mrs. Pocket fulgte dette råd og lod kejtet barnet danse på sit skød, mens de øvrige børn dansede rundt om det. Da dette havde varet en ganske kort tid, udstedte mrs. Pocket den ordre, at de alle skulle bringes ind i huset for at sove, og således gjorde jeg straks den anden opdagelse, at de små Pocket'ers opfostring var skiftevis at tumle op og lægges ned.

Under disse omstændigheder blev jeg, da Flopson og Millers havde fået børnene ind i huset som en lille flok får, og Pocket selv kom ud for at gøre mit bekendtskab, ikke synderlig overrasket ved at opdage, at han var en gentleman med et temmelig forvirret udtryk i ansigtet og grå, vildsomme hår på hovedet, som om han ikke rigtig vidste, hvorledes han skulle bringe noget i orden.

23

Pocket sagde, at det glædede ham at se mig, og at han håbede, at jeg ikke var sorgfuld over at se ham, "thi jeg er virkelig ikke," tilføjede han med sin søns smil, "nogen bussemand." Trods sin forlegenhed og sine meget grå hår så han dog meget ung ud, og hans væsen syntes at være fuldkommen naturligt. Jeg bruger ordet naturligt i samme mening som upåtaget. Der var noget pudsigt i hans tankeløshed, som ville have været ligefrem latterligt, når han ikke selv havde mærket, at det var meget nær ved at være det. Da han havde talt lidt med mig, sagde han med en lidt urolig sammentrækning af sine smukke sorte øjenbryn til sin kone: "Du har dog vel hilst på mr. Pip, Belinda?" hvorpå hun så op fra sin bog og sagde ja. Derefter smilede hun åndsfraværende til mig og spurgte, om jeg kunne lide smagen af orangeblomstervand. Men da dette spørgsmål ikke stod i den fjerneste forbindelse med nogen tidligere eller senere tildragelse, tænkte jeg, at det, ligesom hendes foregående tilnærmelser, kun havde været en almindelig nedladende taleform.

I løbet af nogle få timer opdagede jeg, hvad jeg lige så godt straks kan omtale, at mrs. Pocket var eneste datter af en afdød person, der ved et rent tilfælde var blevet gjort til ridder, og som til egen brug havde opfundet den overbevisning, at hans afdøde fader ville være blevet udnævnt til baronet, hvis dette ikke var blevet forhindret ved en eller andens fra rent personlige grunde hidrørende modstand – har jeg nogen sinde vidst det, så har jeg glemt, om det var kongens, premierministerens, lordkanslerens, ærkebiskoppen af Canterburys eller hvis ellers –

og i kraft af denne fiktion havde hængt sig fast i halen på jordens store. Jeg tror, at han selv var blevet slået til ridder for at have stormet den engelske grammatik med spidsen af sin pen i en fortvivlet, på pergament renskrevet adresse ved nedlægningen af grundstenen til en eller anden bygning og for at have overrakt en eller anden kongelig personlighed enten murskeen eller kalken. Dette være nu, som det vil, så havde han ladet mrs. Pocket opdrage fra vuggen af som et væsen, der ifølge sagens natur måtte gifte sig en titel til og burde skånes for noget så plebejisk som kundskab til husvæsenet, og så godt var der af denne forstandige fader blevet holdt vagt over den unge dame, at hun var vokset op til en stor prydelse, men aldeles hjælpeløs og uduelig til alt. Efter at hendes karakter således heldigt var blevet uddannet, var hun i sin ungdoms første vår truffet sammen med Pocket, der ligeledes havde stået i sin ungdoms første vår og ikke været rigtig enig med sig selv, om han skulle stige op på dommersædet eller krone sig med en bispehue, men da det kun havde været et tidsspørgsmål, hvilken af delene han skulle gøre, havde han og mrs. Pocket foregrebet begivenhedernes udvikling og giftet sig uden den forstandige faders vidende. Da den forstandige fader ikke havde haft andet at give eller nægte end sin velsignelse, havde han efter en kort kamp med sig selv været så ædelmodig at skænke dem denne medgift og underrettet Pocket om, at hans kone var "en skat for en fyrste." Lige siden den tid havde Pocket brugt denne fyrsteskat på verdens vis, men den havde nok kun båret dårlige renter. Ikke des mindre var mrs. Pocket i det hele taget genstand for en underlig slags ærbødig medynk, fordi hun ikke havde giftet sig en titel til, hvorimod Pocket var

genstand for en underlig slags overbærende dadel, fordi han ikke havde fået nogen.

Pocket førte mig ind i huset og viste mig mit værelse, der var fornøjeligt og hyggeligt og udstyret således, at jeg kunne bruge det som min private dagligstue. Derefter bankede han på dørene til to andre lignende værelser og forestillede mig for deres beboere ved navn Drummle og Startop. Drummle, en ung mand med et gammelt udseende og en temmelig tung bygningsstil, fløjtede, og Startop, der var yngre af år og ydre, læste og holdt sig på sit hoved, som om han stod i fare for at sprænge det ved en alt for stærk ladning kundskaber.

Både mr. og mrs. Pocket havde et så umiskendeligt præg af at være i hænderne på nogen, at jeg ikke kunne fatte, hvem der i virkeligheden var herre i huset og tillod dem at bo i det, indtil jeg opdagede, at denne ukendte myndighed var tjenestefolkene. Det var måske en ret fredelig måde at komme gennem livet på, for så vidt som den sparede mange ubehageligheder, men den syntes dog at være noget kostbar, da tjenestefolkene følte det som en pligt, de skyldte sig selv, at være kræsne i mad og drikke og se en del fremmede hos sig. De indrømmede mr. og mrs. Pocket et meget rundeligt bord, men det forekom mig dog altid, at det bedste sted i huset at få kosten ville have været køkkenet, dog forudsat, at kostgængeren var i stand til at slå fra sig, for førend jeg havde været der otte dage, skrev en dame i nabolaget, med hvem familien intet personligt bekendtskab havde, til den, at hun havde set Millers smække den lille. Dette krænkede højlig mrs. Pocket, der brast i tårer og sagde, at det var harmeligt, at naboer ikke kunne passe sig selv.

Efterhånden fik jeg at vide, i særdeleshed af Herbert, at faderen havde studeret i Harrow og Cambridge, hvor han havde udmærket sig, men at han som følge af, at han havde haft den lykke meget tidligt i livet at blive gift med mrs. Pocket, havde forspildt sine udsigter og set sig nødsaget til at skaffe sig sit udkomme som manuduktør. Efter at have herset med en hel del dumrianer – hvis fædre, når de havde indflydelse, altid lovede at hjælpe ham frem, men altid glemte at gøre det, når manuduktionen var til ende – var han blevet ked af denne dårlige stilling og var flyttet til London. Efter at mere højtstræbende forhåbninger lidt efter lidt var slåede fejl, havde han "læst" med forskellige, der havde haft evner eller forsømt dem, og fikset forskellige andre op i særlige øjemed, samtidig med, at han udnyttede sine kundskaber til underordnede litterære arbejder, og på denne måde, i forbindelse med nogle meget indskrænkede private hjælpeklender, vedligeholdte han endnu sit hus.

Mr. og mrs. Pocket havde en slesk naboerske, en enke af en så yderst medfølelse natur, at hun var enig med alle, velsignede alle og udgød smil eller tårer, alt efter omstændighederne, over alle. Denne dames navn var mrs. Coiler, og på min første dag der i huset havde jeg den ære at føre hende til bords. På trappen gav hun mig at forstå, at det var hårdt for den kære mrs. Pocket, at den kære mr. Pocket skulle være nødt til at tage logerende i huset og læse med dem, hvilket dog ikke gjaldt mig, sagde hun til mig i et anfald af overstrømmende kærlighed og fortrolighed – jeg havde den gang kendt hende ikke fuldt fem minutter – var alle som jeg, ville det være noget helt andet.

"Men efter hendes tidlige skuffelser – ikke fordi den kære mr. Pocket havde nogen skyld deri – trænger den kære mrs. Pocket så meget til overflod og elegance –"

"Ja, frue," sagde jeg for at standse hende, da jeg var bange for, at hun skulle give sig til at græde.

"Og hun er af en så aristokratisk natur, at det virkelig er hårdt, at den kære mr. Pocket ikke kan skænke den kære mrs. Pocket hele sin tid og opmærksomhed."

Jeg kunne ikke bare mig for den tanke, at det ville være endnu hårdere, hvis slagteren ikke kunne skænke den kære mrs. Pocket sin tid og opmærksomhed, men jeg sagde intet og havde også nok at gøre med undseligt at vogte på mine selskabsmanerer.

Afhvad der foregik mellem mrs. Pocket og Drummle, kom det til min kundskab, at Drummle, hvis fornavn var Bentley, var næstnærmeste arving til en baronetsværdighed, ligesom det også viste sig, at den bog, jeg havde set mrs. Pocket læse i ude i haven, ikke handlede om andet end titler, og at hun nøjagtig vidste dagen, på hvilken hendes bedstefader ville være kommet ind i denne bog, hvis han overhovedet nogen sinde var kommet ind i den. Drummle sagde ikke meget, men på sin indskrænkede måde – han forekom mig at være noget af en tværdriver – talte han som en af de udvalgte og anerkendte mrs. Pocket som kvinde og søster. Kun de selv og den sleske naboerske, mrs. Coiler, røbede interesse for denne del af samtalen, og den syntes mig at være pinlig for Herbert, men den truede allerede med at skulle blive langvarig, da pigen kom ind med budskabet om den huslige sorg, at kokkepigen havde forlagt oksekødet. Til min uendelige forbavselse så jeg nu for

første gang Pocket lette sit sind ved at øve en idræt, der slog mig som højest påfaldende, men intet indtryk gjorde på nogen anden, og med hvilken jeg snart blev lige så fortrolig som alle de andre. Han lagde nemlig forskærerkniven og gaflen fra sig, stak begge sine hænder i sit forstyrrede hår og syntes at gøre en overordentlig anstrengelse for at løfte sig selv i vejret ved det. Da han havde gjort det og slet ikke løftet sig, fortsatte han roligt det, han havde været i færd med.

Nu gik mrs. Coiler over til et andet emne og begyndte i at smigre mig. En kort tid syntes jeg godt om det, men hun smigrede mig så plumpt, at min glæde snart fik ende. Hun havde en slangeagtig måde at nærme sig på, når hun foregav at føle en levende interesse for de venner og egne, jeg havde forladt, hvorved hun fik stor lighed med en tvetunget snog, og når hun en gang imellem gjorde et udfald mod Startop – der kun sagde ganske lidt til hende – eller mod Drummle – der sagde endnu mindre – misundte jeg dem næsten, at de sad på den anden side af bordet.

Efter måltidet fremstilledes børnene, og mrs. Coiler udgød sig i lovtaler over deres øjne, næser og ben – en skarpsindig måde at uddanne deres ånd på. Der var fire små piger og to små drenge foruden den lille, der kunne være, hvilken af delene det skulle være, og den lilles nærmeste efterfølger, der endnu ikke var nogen af delene. De bragtes ind af Flopson og Millers, omtrent som om disse to underofficerer havde ligget på hvervning et steds og fået fat på disse rekrutter, mens mrs. Pocket så på de unge ædlinge – hvad de skulle have været, men ikke var blevet – som om hun næsten troede tidligere at have

haft den fornøjelse at have taget dem i øjesyn, men ikke rigtig vidste, hvor hun skulle føre dem hen.

"Nå, giv mig nu Deres gaffel, frue, og tag De barnet," sagde Flopson, "men tag det ikke således, ellers får De dets hoved under bordet."

Efter at have fået dette råd tog mrs. Pocket det på den anden led og fik dets hoved op på bordet, hvilket forkyndtes for alle de tilstedeværende ved en umådelig rystelse.

"Gud, Gud! Lad mig få det igen, frue," sagde Flopson, "og kom, miss Jane, og dans for barnet."

En af de små piger, en ren mide, der syntes at have påtaget sig tilsyn med de andre, trådte nu frem fra sin plads ved siden af mig og dansede frem og tilbage foran barnet, indtil dette holdt op at græde og begyndte at le. Derpå lo børnene, og vi lo alle og var glade.

Ved at lægge barnet sammen som en leddedukke fik Flopson det derpå uskadt ned på mrs. Pockets skød og gav det nøddeknækkeren at lege med, idet hun samtidig gjorde mrs. Pocket opmærksom på, at skafterne på dette redskab rimeligvis ikke ville gøre godt i barnets øjne, og alvorligt pålagde miss Jane at passe på det. Derpå gik de to barnepiger og brødes livligt ude på trappen med en ryggesløs page, der havde vartet op ved måltidet og åbenbart tabt halvdelen af sine knapper ved spillebordet.

Jeg blev højst urolig ved at se mrs. Pocket fordybe sig i en diskurs med Drummle om to baronier, mens hun spiste en skive appelsin, der var dyppet i sukker og vin, og rent glemte barnet, hun havde på skødet, og som foretog sig de skrækkeligste ting med nøddeknækkeren. Omsider opdagede

lille Jane, at dets unge hjerne var i fare, hvorfor hun sagte forlod sin plads og fik det farlige våben lokket fra det ved mange små kunstgreb, men mrs. Pocket, der nu var færdig med sin appelsin og ikke billigede dette, sagde til Jane:

"Uartige unge, hvor tør du? Gå straks hen og sæt dig!"

"Søde moder," læspede den lille pige, "barnet kunne let have stukket øjnene ud på sig."

"Hvor tør du sige sådan noget? Gå på øjeblikket hen og sæt dig på din stol!"

Mrs. Pockets værdighed var så knusende, at jeg blev ganske undselig, som om det var mig, der havde vakt den.

"Belinda," indvendte Pocket fra den anden ende af bordet, "hvor kan du være så urimelig? Jane lagde sig jo kun imellem, for at barnet ikke skulle komme til skade."

"Jeg tåler ingen indblanding," sagde mrs. Pocket. "Det overrasker mig, Matthew, at du vil udsætte mig for sådanne næsvisheder!"

"Gode Gud!" udbrød Pocket i et anfald af mørk fortvivelse, "skulle da børn tage livet af sig med nøddeknækkere, uden at nogen tør frelse dem?"

"Jeg tåler ingen næsvisheder af Jane," sagde mrs. Pocket med et majestætisk blik på denne lille uskyldige forbryderske. "Jeg vil håbe, at jeg kender min salig bedstefaders stilling, Jane, jo vist!"

Pocket stak atter hænderne i håret og løftede sig denne gang virkelig nogle tommer op fra sin stol.

"Hør!" udbrød han hjælpeløst til elementerne, "børn skulle aflives med nøddeknækkere for folks salig bedstefædres stillings skyld!"

Derpå lod han sig synke ned igen og tav.

Vi så alle forlegne ned på dugen, mens dette foregik. Der opstod en pause, hvorunder den ærlige og ustyrlige lille lallende gjorde en mængde spring efter Jane, som forekom mig at være det eneste medlem af familien – tjenestepigerne fraregnet – som den kendte rigtigt.

"Vil De ikke være så god, mr. Drummle," sagde mrs. Pocket, "at ringe på Flopson? Gå hen og læg dig, Jane, dit ulydige lille skarn, og kom du med moder, søde putte."

Men barnet var æresfølelsen selv og protesterede af alle kræfter. Det lagde sig dobbelt den gale vej på moderens arm, fremviste et par strikkede sko og buttede ankler for selskabet, i stedet for dets bløde ansigt, og blev båret ud i en tilstand af åbenbart mytteri. Og dog fik det sin vilje, for nogle få minutter efter så jeg igennem vinduet, at Jane legede med det.

Tilfældigvis blev de fem andre børn tilbage ved bordet, da Flopson havde sine egne sager at passe, og det ikke var nogen andens hverv at tage sig af børnene. Jeg lærte derved det gensidige forhold at kende imellem dem og Pocket, hvilket viste sig på følgende måde: Med et endnu mere forlegent udtryk end ellers og med håret strittende til alle sider så Pocket nogle minutter på dem, som om han ikke kunne forstå, hvorledes det gik til, at de fik kost og logi der i huset, og at naturen ikke havde indkvarteret dem hos en anden. I en kold, missionæragtig tone stillede han dem så nogle spørgsmål, så som, hvorfor lille Joe havde det hul i sin strimmel, hvortil Joe svarede, at Flopson havde lovet at stoppe det, når hun fik tid, og hvorledes lille Fanny havde fået den bulne finger, hvortil Fanny svarede, at Millers ville lægge grød på den, hvis hun ikke glemte det.

Derefter opløstes han i faderlig ømhed, gav dem hver en shilling og sagde, at de skulle gå ud at lege, hvorpå de gik ud.

Om aftenen var der kaproning ude på floden. Da Drummle og Startop hver havde sin båd, satte jeg mig også for at skaffe mig en og stikke dem begge ud. Jeg var temmelig dreven i de fleste af de legemsøvelser, hvori landsbydrengene er mestre, men da jeg vidste, at jeg manglede den fornødne lethed og elegance til at vise mig på Themsen – for ikke at tale om andre farvande – besluttede jeg straks at give mig i lære hos ejeren af en præmiebåd, der lagde til ved vor trappe, og for hvem jeg forestilledes af mine ny forbundsfæller. Denne erfarne fagmand gjorde mig meget forlegen ved at sige, at jeg havde en arm som en grovsmed, men kunne han have vidst, hvor nær denne artighed havde kostet ham hans lærling, tvivler jeg om, at han ville have sagt mig den.

Da vi kom hjem om aftenen, stod der en bakke med aftensmad, og jeg tror, at vi alle ville have været ret glade, hvis der ikke var indtruffet en temmelig ubehagelig omstændighed. Pocket var i godt humør, men pludselig kom en stuepige ind og sagde:

"Med forlov, sir, jeg ville gerne tale med Dem."

"Tale med din herre?" sagde mrs. Pocket, hvis værdighed atter vakttes, "hvor kan du tænke på sligt? Gå hen og tal med Flopson; eller med mig – en anden gang."

"Undskyld, frue," svarede stuepigen, "jeg ville gerne tale straks og tale med herren."

Ved disse ord gik Pocket ud af stuen, og vi drev tiden hen, så godt vi kunne, til han kom tilbage.

"Det er en rar historie, Belinda," sagde Pocket, hvis ansigt røbede sorg og fortvivlelse. "Kokkepigen ligger døddrukken på køkkengulvet, og en stor klump nykærnet smør er sat til side i skabet for at skulle sælges som madfedt."

Mrs. Pocket røbede straks en meget elskværdig sindsstemning og sagde:

"Der har den afskyelige Sofie været på spil."

"Hvad mener du, Belinda?" spurgte Pocket.

"Sofie har bildt dig det ind. Så jeg hende ikke med mine egne øjne, og hørte jeg hende ikke med mine egne øren nylig komme herind i stuen og forlange dig i tale?"

"Men hun førte mig jo ned, Belinda, og viste mig både pigen og smørklumpen."

"Du forsvarer hende altså, Matthew, fordi hun sætter ondt for andre?"

Pocket udstødte et ynkeligt suk.

"Skal jeg, bedstefaders barnebarn, regnes for nummer nul her i huset?" sagde mrs. Pocket. "Kokkepigen har desuden altid opført sig overmåde pænt og ærbødigt og sagde på den naturligste måde af verden, da hun kom for at spørge sig for om konditionen, at hun nok kunne mærke, at jeg var født til hertuginde."

Hvor Pocket stod, var der en sofa, og han sank ned på den i samme stilling som den døende fægter. Mens han endnu lå i denne stilling, sagde han med hul stemme:

"God nat, mr. Pip."

Hvorpå jeg fandt det rådeligst at forlade ham og gå i seng.

24

Et par dage senere, efter at jeg var kommet i orden i mit værelse og flere gange var kørt til og fra London for at skaffe alt, hvad jeg havde brug for hos mine handlende, havde Pocket og jeg en lang samtale med hinanden. Han kendte mere til den løbebane, der var tiltænkt mig, end jeg selv gjorde, idet han henviste til, at Jagers havde sagt, at jeg ikke var bestemt for nogen særlig stilling, men ville få tilstrækkelige kundskaber, "når jeg holdt mig på højde" med unge mænd i gode omstændigheder. Jeg samtykkede naturligvis, da jeg intet havde at indvende mod dette.

Han rådede mig til at frekventere nogle steder i London for at skaffe mig de forkundskaber, jeg manglede, og at overdrage ham stillingen som forklarer og vejleder ved alle mine studier. Når jeg blev hjulpet på en intelligent måde, håbede han, at der ikke ville findes ret meget, som kunne afskrække mig, så at jeg snart ville blive i stand til at undvære enhver anden hjælp end hans. Ved den måde, han sagde dette på og meget mere af lignende indhold, satte han sig beundringsværdig hurtigt på en fortrolig fod med mig, og jeg kan lige så gerne straks sige, at han altid opfyldte sin del af vor aftale på en så ærlig og nidkær måde, at han fik mig til at opfylde min del af den på en lige så ærlig og nidkær måde. Havde han vist ligegyldighed som lærer, tvivler jeg ikke om, at jeg ville have betalt ham med samme mønt som lærling, men han gav mig intet sådant påskud, og vi lod begge hinanden vederfares retfærdighed. Heller ikke fandt jeg nogen sinde, at der var noget latterligt ved ham – eller

andet, end hvad der var alvorligt, ærligt og godt – i hans forhold til mig som min hovmester.

Efter at disse punkter var blevet aftalt og for så vidt bragt til udførelse, som jeg var begyndt at arbejde for alvor, faldt det mig ind, at hvis jeg kunne beholde mit sovekammer i *Barnards Inn*, ville der komme en behagelig afveksling i mit liv, ligesom mit væsen heller ikke ville tabe noget ved omgangen med Herbert. Pocket havde intet at indvende mod denne ordning, men forlangte, at den først skulle forelægges for min formynder, førend der gjordes noget endeligt skridt, og da jeg mærkede, at hans forlangende hidrørte fra den omstændighed, at planen ville spare Herbert nogle udgifter, tog jeg ind til Little Britain og meddelte Jagers mit ønske.

"Kunne jeg," sagde jeg, "købe det bohav, der nu er lejet til mig, og endnu et par småting, ville jeg føle mig ganske som hjemme der."

"Se, se!" sagde Jagers med en kort latter. "ja, jeg sagde jo nok, at De ville slå Dem løs. Nå, hvor meget ønsker De da at få?" Jeg svarede, at det vidste jeg ikke.

"Nå! Hvor meget? Halvtreds pund?"

"Å ikke nær så meget!"

"Fem pund?" sagde mr. Jagers.

Det var et så stort afslag, at jeg helt mismodig sagde, "nej, mere."

"Mere?" sagde Jagers og lagde sig på lur efter mig med sine hænder i sine lommer, sit hoved på den ene side og sine øjne på væggen bag ved mig.

"Hvor meget mere?"

"Det er vanskeligt at nævne en bestemt sum."

"Nå, lad os tage fat på det. To gange fem, er det nok? Tre gange fem, er det nok? Fire gange fem, er det nok?"

Jeg svarede, at efter min mening ville det være rigeligt.

"Fire gange fem vil altså være rigeligt?" sagde Jagers og rynkede sine bryn. "Nå, hvad er da fire gange fem efter Deres mening?"

"Hvad det er efter min mening?"

"Ja," sagde Jagers, "hvor meget?"

"Hvad mener De om tyve pund," sagde jeg smilende.

"Bryd Dem ikke om, hvad jeg mener, min ven," svarede Jagers med et listigt og vægrende kast med hovedet. "Jeg ønsker at vide, hvor meget De mener, det er."

"Tyve pund, naturligvis."

"Wemmick," sagde Jagers, idet han åbnede sin kontordør, "lad mr. Pip give Dem en kvittering og udbetal ham tyve pund."

Denne stærkt udprægede måde at afgøre forretninger på gjorde et stærkt udpræget indtryk på mig, og det ikke af en behagelig natur. Jagers lo aldrig, men han gik med store, blanke, knirkende støvler, og når han, mens han ventede på svar, vuggede sig i disse støvler, idet han bøjede sit store hoved forover og trak øjenbrynene sammen, lod han undertiden støvlerne knirke, som om de lo på en tør og mistroisk måde. Da han nu tilfældigvis gik ud, og Wemmick var munter og snaksom, sagde jeg til Wemmick, at jeg næppe vidste, hvad jeg skulle tro om Jagers' væsen.

"Sig det til ham, og han vil opfatte det som en kompliment," svarede Wemmick. "Det er ikke hans mening, at De skal vide, hvad De skal tro om det. Å," tilføjede Wemmick, da han så mig

blive forundret, "det er ikke noget personligt, hører kun til faget."

Wemmick sad ved sin pult og gumlede på en hård, tør tvebak, idet han fra tid til anden kastede stykker af den i sin spalte af en mund, som om han smed dem i en postkasse.

"Jeg har altid en følelse af," sagde han, "som om han havde opstillet en menneskefælde og passede på den. Pludselig – klik! – og man er fanget."

Uden at omtale, at menneskefælder ikke hører til livets behageligheder, sagde jeg, at han sagtens var meget duelig.

"Lige så langt ned til bunden i ham som til Australien," sagde Wemmick og pegede med sin pen ned på kontorgulvet, ligesom for at udtrykke, at han for lignelsens skyld gik ud fra, at Australien lå lige på den modsatte side af jordkloden. "Var der noget dybere," tilføjede han, idet han satte sin pen på papiret, "ville han være det."

Derpå sagde jeg, at han sagtens havde en god forretning, og Wemmick sagde da: "glimrende!" og da jeg derefter spurgte, om Jagers holdt mange skrivere, svarede han, "vi har ikke synderlig brug for skrivere, fordi der kun gives en Jagers, og folk ikke vil have at gøre med ham på anden hånd. Vi er kun fire i det hele. Har De lyst til at se dem? De er en af vore, kan jeg nok sige."

Jeg modtog tilbuddet. Da Wemmick havde smidt hele sin tvebak i postkassen og udbetalt mig mine penge af en jernkasse, hvortil han gemte nøglen et sted på sin ryg, idet han trak den op under sin kjolekrave som en jernhårpisk, gik vi ovenpå. Huset var mørkt og lurvet, og de fedtede skuldre, der havde efterladt deres spor i Jagers' værelse, syntes at have år

ud og år ind sjokket op og ned ad trappen. På første sal til gaden var en skriver, der så ud, som en blanding af en værtshusholder og en rottejæger – en svær, bleg, oppustet, svullen mand – travlt beskæftiget med tre eller fire mennesker af et lurvet udseende, som han behandlede lige så affejende, som enhver, der ydede sit bidrag til Jaggers' pengekasse, syntes at blive behandlet.

"Han samler beviser," sagde Wemmick, da vi var kommet ud, "til kriminalretten."

I værelset ovenover var en lille slunken terrier af skriver med langt nedhængende hår – det lod til, at man havde glemt at klippe ham som hvalp – på lignende måde beskæftiget med en mand med svage øjne, som Wemmick forestillede for mig som en smelter, der altid havde sin digel stående på ilden og kunne smelte, hvad det skulle være for mig. Han svedte umådelig, som om han havde været i færd med at forsøge sin kunst på sig selv. I en bagstue sad en højskuldret mand, som led af ansigtssmerter og derfor havde bundet sit ansigt ind i et stykke smudsigt flonel og var iført nogle gamle sorte klæder, der så ud, som om de var stivet med voks. Han sad bøjet over sit arbejde, der var at renskrive de andres optegnelser til brug for Jaggers selv.

Dette var hele personalet. Da vi atter var kommet ned, førte Wemmick mig ind i min formynders værelse og sagde:

"Det har De allerede set."

"Å sig mig," sagde jeg, idet mine øjne faldt på de to afskyelige afstøbninger med det fordrejede smil, "hvem forestiller de?"

"De?" sagde Wemmick, idet han steg op på en stol og blæste støvet af de græsselige hoveder, førend han tog dem ned, "det er to berømte personligheder, to navnkundige klienter af os, som

indbragte os stor ære. Denne fyr – men du må jo være gået ned om natten og have kigget i skrivetøjet, siden du har fået den plet på dit øjenbryn, du gamle skælm – myrdede sin herre, og når hensyn tages til, at denne ikke kunne føres som vidne, var planen ikke lagt så dårligt."

"Ligner det ham?" spurgte jeg, idet jeg gøs tilbage for uhyret, da Wemmick spyttede på dets øjenbryn og tørrede det af med sit ærme.

"Om det ligner ham? Det er ham selv op ad dage. Afstøbningen blev taget i Newgate, straks efter at han var skåret ned. Du holdt jo en klat af mig, ikke sandt, gamle lurendrejer?" sagde Wemmick og forklarede derpå sin kærlige tiltale ved at pege på sin brystnål med damen og tårepilen ved graven med vasen på, idet han tilføjede: "Lod den specielt gøre til mig!"

"Forestiller damen nogen kendt person?" spurgte jeg.

"Nej, det var kun en spøg af ham – du kunne nok lide en spøg, hvad? – Nej, der var ikke spor af dame med i spillet, undtagen en – og det var ingen af disse hersens fine damer, og *hende* ville De ikke have grebet i at se efter denne urne, med mindre der havde været noget at drikke i den."

Da Wemmicks opmærksomhed således var blevet henvendt på hans brystnål, satte han afstøbningen fra sig og pudsede brystnålen med sit lomme-tørklæde.

"Fik den anden fyr der samme skæbne?" spurgte jeg. "Han har det samme udtryk."

"Meget rigtigt. Det er det rette udtryk, omtrent som om det ene næsebor var blevet trukket op med et hestehår og en fin fiskekrog. Ja, han fik den samme skæbne, den ganske naturlige skæbne her, forsikrer jeg Dem. Han skrev falske testamenter,

gjorde denne knægt, hvis han ikke også fik de formentlige testatorer til at sove ind. Men du var dog en gentil slyngel," – Wemmick henvendte sig her atter til en af afstøbningerne, – "og sagde, at du kunne skrive græsk. Å, hvor du løj, pralhans! Jeg har aldrig kendt mage til løgner som dig!"

Førend Wemmick atter satte sin afdøde ven op på hylden, pegede han på den største af sine sørgeringe og sagde: "Lod den endnu den næstsidste dag købe til mig."

Mens han satte den anden afstøbning op på hylden og igen steg ned fra stolen, faldt det mig ind, at alle hans smykker måske hidrørte fra lignende kilder, og da han ingen tilbageholdenhed havde røbet i så henseende, tillod jeg mig at spørge ham om det, da han stod foran mig og viskede støvet af hænderne.

"Ja vist," sagde han, "det er alt sammen foræringer af den slags. Den ene bringer den anden med sig, ser De; således går det til. Jeg tager altid imod dem, de er kuriositeter, og det er noget, man kan tage og føle på. De er måske ikke meget værd, men hvorom alting er, er de dog noget, man kan tage og føle på, og som man kan føre med sig. For Dem med Deres glimrende udsigter har det ikke stort at sige, men for mit vedkommende er min ledestjerne altid: Skaf dig noget, du kan tage og føle på, og som du kan føre med dig."

Da jeg havde bragt dette lys min hyldest, fortsatte han i en venskabelig tone:

"Skulle De en gang, når De intet bedre har at gøre, have lyst til at besøge mig i Walworth, kan jeg tilbyde Dem natteleje og vil holde det for en ære. Jeg har ikke meget at vise Dem, men det

par snurrepiberier, jeg har, kunne det måske dog mere Dem at se."

Jeg sagde, at det ville være mig en glæde at nyde godt af hans gæstfrihed.

"Tak," sagde han, "så vil vi gå ud fra, at det sker, når det konvenerer Dem. Har De allerede spist til middag hos Jagers?"

"Endnu ikke."

"Nå," sagde Wemmick, "han vil byde Dem vin, og god vin. Jeg vil byde Dem punch, og ikke dårlig punch. Og nu skal jeg sige Dem noget. Når De spiser til middag hos ham, læg så mærke til hans husholderske."

"Er hun da så mærkværdig?"

"Ja, De vil i hende se et vildt dyr, der er blevet tæmmet. Det er da ikke noget så mærkværdigt, vil De sige, men jeg svarer, at det afhænger af dyrets oprindelige glubskhed og den grad, hvori det er blevet tæmmet. Det vil ikke forringe Deres mening om Jagers' evner. Læg bare mærke til hende."

Jeg svarede, at jeg skulle iagttage hende med al den interesse og nysgerrighed, hans ytringer havde vakt. Idet jeg tog afsked med ham, spurgte han mig, om jeg ikke kunne have lyst til at ofre nogle minutter på at se Jagers i aktivitet.

Af flere grunde, og ikke mindst, fordi det ikke stod mig rigtig klart, hvad det var for en "aktivitet," han sigtede til, svarede jeg ja. Vi dykkede ind i City og kom op i en propfuld politiret, hvor en blodsforvant – i ordets morderiske betydning – af den afdøde, hvis brystnåle vidnede om en højst fantastisk smag, stod for skranken og tyggede uroligt på noget, mens min formynder havde et fruentimmer i forhør eller krydsforhør og slog hende, dommerne og samtlige tilstedeværende med

rædsel. Hvis nogen, hvem det så var, sagde et ord, der ikke huede ham, forlangte han det øjeblikkelig ført til protokols. Ville nogen ikke gøre en indrømmelse, sagde han: "Jeg skal nok få det ud af Dem," og gjorde nogen en indrømmelse, sagde han: "Der fangede jeg Dem." Dommerne gøs, når han bare bed sig i fingeren. Tyve og tyvefangere hang i skælvende betagelse ved hans ord og bævede, når et hår i hans øjenbryn vendte sig imod dem. På hvilken side han var, kunne jeg ikke blive klog på, for han forekom mig at skære alle over en kam. Kun ved jeg, at han, da jeg sneg mig ud på tåspidserne, ikke var på dommernes side, eftersom han fik benene på den gamle herre, der førte forsædet, til at dirre under bordet ved sine udfald imod ham for hans adfærd på denne dag som repræsentant for britisk lov og ret.

25

Bentley Drummle, der var en sådan tværdriver, at han endog tog på en bog, som om dens forfatter havde tilføjet ham en fornærmelse, tog ikke mere elskværdigt på en ny bekendt. En tung skikkelse med et tungt væsen og tungt nemme, en dorsk ansigtsfarve og en bred, klodset tunge, der syntes at dingle i hans mund, ligesom han selv dinglede omkring i et værelse, doven, stolt, karrig, tilbageholden og mistroisk. Nede i Somersetsshire havde han rige forældre, der havde plejet denne forening af egenskaber, indtil de havde gjort den opdagelse, at den var blevet voksen og en klodrian. Af denne var Bentley Drummle kommet til Pocket, da han havde været et hoved højere end denne og et halvt dusin hoveder tykkere end de fleste mennesker.

Startop var blevet forkælet af en svag moder og holdt hjemme, da han burde have gået i skole, men han var hende inderligt hengiven og beundrede hende over al måde. Han havde en kvindes fine træk og var – "som De kan se, om De end aldrig har set hende," sagde Herbert til mig – sin moders udtrykte billede. Det var ganske naturligt, at jeg fattede langt større godhed for ham end for Drummle, og at han og jeg allerede de første aftener, vi var ude med vore både, roede jævnsides hjem og talte med hinanden fra båd til båd, mens Bentley Drummle kom alene bagefter i vort kølvand under den ludende flodbred og mellem sivene. Han holdt sig stadig inde under land som en eller anden uhyggelig amfibisk skabning, endog når strømmen ville have givet ham en rask fart, og jeg tænker mig ham altid kommende bag efter os i mørket eller

inde på flakket, mens vore to både gennemskar solnedgangen eller måneskinnet midtstrøms.

Herbert var min fortrolige ven og omgangsfælle. Jeg forærede ham en halvpart i min båd, hvilket førte til, at han ofte kom ned til Hammersmith, ligesom den omstændighed, at jeg havde en halvpart i hans lejlighed, ofte førte mig op til London. Vi vandrede ofte mellem disse to steder, og endnu nærer jeg en forkærlighed for vejen, udsprunget af sorgfri og håbefuldst ungdoms åbne sans, skønt den ikke er så smuk nu, som den var den gang.

Da jeg havde været et par måneder i Pockets hus, viste mr. og mrs. Camilla sig. Camilla var Pockets søster. Georgiana, som jeg samme gang havde set hos miss Havisham, viste sig ligeledes. Hun var et søskendebarn – en dyspeptisk pebermø, der kaldte sin hårdhed for religion og sin lever for kærlighed. Disse mennesker hadede mig med grisk og skuffet had, men sleskede naturligvis med den laveste lavhed for mig i min medgang. Mod Pocket, i hvem de så et voksent barn, der ikke forstod sig på sit eget bedste, viste de den selvtilfredse overbærenhed, jeg havde hørt dem udtrykke. Mrs. Pocket foragtede de, men indrømmede dog, at den stakkels sjæl var blevet svært skuffet i livet, da dette kastede et svagt lys tilbage på dem selv.

Disse var de omgivelser, blandt hvilke jeg slog mig til ro og gav mig i lag med min uddannelse. Jeg fik snart kostbare vaner og begyndte at bruge pengesummer, som jeg for nogle få, korte måneder siden ville have holdt for næsten fabelagtige, men i godt og ondt passede jeg mine bøger. Ved Pockets og Herberts hjælp gjorde jeg gode fremskridt, og da enten den ene eller den

anden altid var ved min side for at give mig den vejledning, jeg trængte til, og rydde hindringer af vejen for mig, måtte jeg have været en lige så stor dosmer som Drummle, hvis jeg havde gjort mindre.

Da jeg ikke havde set Wemmick i nogle uger, besluttede jeg at skrive en billet til ham og foreslå at følge hjem med ham en aften. Han svarede, at det ville være ham en stor fornøjelse, og at han ventede mig på kontoret klokken seks. Jeg gik altså derhen og traf ham i færd med at gemme nøglen til sin pengekasse på sin ryg, lige som klokken slog.

"Har De tænkt på at gå ned til Walworth?" spurgte han.

"Ja, hvis De synes om det."

"Ja meget, for jeg har haft mine ben under pulten den hele dag og længes efter at strække dem. Nu skal jeg fortælle Dem, hvad jeg har til aftensmad, mr. Pip. Jeg har en ragout – hjemmelavet – og en kold, stegt høne – fra viktualiehandleren. Jeg tænker nok, den er mør, for manden i forretningen sad forleden dag som nævning i nogle af vore sager, og vi lod ham slippe for godt køb. Jeg mindede ham om det, da jeg købte hønen, og sagde: 'Led os en god en ud, gamle svend, for havde vi villet holde Dem fast et par dage endnu, kunne vi let have gjort det.' Hertil sagde han: 'Tillad, at jeg forærer Dem den bedste høne, jeg har.' Jeg tillod det naturligvis. Det er dog på en måde noget, man kan tage og føle på, og som man kan føre med sig. De har vel intet imod en alderstegen fader, vil jeg håbe?"

Jeg troede virkelig, at han endnu talte om hønen, indtil han tilføjede: "For jeg har en alderstegen fader hjemme hos mig." Derpå sagde jeg, hvad høfligheden krævede.

"De har altså endnu ikke spist til middag hos Jaggers?"
fortsatte han, idet vi gik videre.

"Nej, endnu ikke."

"Han sagde mig det i eftermiddag, da han hørte, at De kom. De får rimeligvis en indbydelse i morgen, og han vil også indbyde Deres kammerater. De er jo tre, ikke sandt?"

Skønt jeg ikke plejede at henregne Drummle til mine fortrolige omgangsfæller, svarede jeg dog:

"Jo."

"Nå, han vil indbyde den hele bande," – jeg følte mig ikke videre smigret ved dette ord, – "og hvad han giver Dem, bliver godt. De må ikke vente Dem meget forskellig, men det, De får, er af det allerbedste. Og der er endnu en mærkværdighed i hans hus," fortsatte Wemmick, "han tillader aldrig, at en dør eller et vindue bliver lukket om natten."

"Bliver der da aldrig stjålet fra ham?"

"Det er netop det!" svarede Wemmick. "Han siger offentligt og åbent: 'Jeg gad se det menneske, der ville stjæle fra mig.' Gud velsigne Dem, jeg har ikke en, men hundrede gange hørt ham sige til de værste indbrudstyre i vort yderste kontor: 'I ved jo, hvor jeg bor. Der bliver aldrig skudt nogen slå for der. Hvorfor kommet I da ikke og gøre en lille forretning hos mig? Nå, kan jeg ikke friste jer?' Men ikke en af dem ville være dristig nok til at prøve på det, hverken for penge eller for gode ord."

"Er de da så bange for ham?"

"Om de er bange for ham? Jo, De kan være vis på, at de er bange for ham. Men ser De, han har også en ræv bag øret, når han således udfordrer dem. Der er intet ægte sølv hos ham. Plet, hver eneste ske."

"De ville altså ikke få ret meget, selv om de –"

"Ah! Men han ville få meget," afbrød Wemmick mig, "og det ved de. Han ville få deres liv, og det i snesevis. Han ville få alt, hvad han pegede på. Og det er umuligt at sige, hvad han ville kunne få, når han satte sig det for."

Mens jeg grundede over min formynders storhed, fortsatte Wemmick:

"At der intet sølvtøj findes, skyldes kun hans naturlige snedighed, ser De. Se en gang på hans urkæde. Den er ægte nok."

"Den er meget massiv."

"Massiv?" gentog Wemmick, "ja, det skulle jeg mene. Og hans ur er et guldrepeterur og sine hundrede pund værd. Der er over syv hundrede tyve her i byen, mr. Pip, der alle sammen kender dette ur. Der er intet mandfolk, fruentimmer eller barn iblandt dem, som ikke ville genkende det mindste led i denne kæde og slippe det, som om det var gloende, hvis de kom til at røre ved det."

Med denne og andre samtaler af en almindeligere natur gik tiden, indtil han fortalte mig, at vi havde nået Walworth.

Det viste sig at være en samling af sorte gyder, grøfter og småhaver og at frembyde skuets af en temmelig kedelig ensomhed. Wemmicks hus var en træbygning midt imellem havelodderne, og det øverste af det var udskåret og malet som et batteri, armeret med kanoner.

"Mit eget arbejde," sagde Wemmick, "ser det ikke godt ud, hvad?"

Jeg roste det stærkt, men jeg tror, at det var det mindste hus, jeg nogen sinde har set, med de snurrigste gotiske vinduer – de

fleste af dem var blinde – og en gotisk dør, der næsten var for lille til at komme ind ad.

"Det er en virkelig flagstang, ser De nok," sagde Wemmick, "og om søndagen hejser jeg et flag. Og se så her, når jeg er gået over denne bro, hejser jeg den op – således – og afbryder forbindelsen."

Broen var en planke og førte over et fire fod bredt og to fod dybt svælg. Men det var meget morsomt at se, med hvilken stolthed han hejsede den op og gjorde den fast, idet han smilede af inderlig glæde og ikke blot mekanisk.

"Hver aften klokken ni, Greenwich tid," sagde Wemmick, "løsnes kanonen. Der er den, som De ser! Og når De hører den gå af, tror jeg nok, De vil sige, at den er en rigtig brumbasse."

Det omtalte stykke skyts stod i et særligt, af gitterværk opført citadel og skærmedes mod vejret af en sindrig lille sejldugsindretning i skikkelse af en paraply.

"Bag ude," sagde Wemmick, "så at de ikke kan ses og svække ideen om fæstningsværker – for det er en grundsætning hos mig, at når man har en idé, skal man gennemføre den og holde den ved lige. Jeg ved ikke, om det også er Deres mening –"

Jeg svarede jo, ganske vist.

"Bag ude har jeg en gris, høns og kaniner, og jeg lægger selv min lille mistbænk og driver agurker. I aften ved bordet skal De selv dømme om, hvilken salat jeg kan frembringe, så at den lille plads," sagde Wemmick atter smilende, men dog samtidig med en alvorlig hovedrysten, "hvis De tænker Dem den belejret, ville kunne holde sig en pokkers tid med levnedsmidler."

Derpå førte han mig til et lysthus, der lå en halv snes skridt derfra, men som man nærmede sig ad en så sindrig slynget sti,

at det varede temmelig længe, førend man kom derhen, og på dette hvilested stod vore glas allerede opstillet. Vor punch afkøledes i en kunstig indsø, på hvis bred lysthuset lå. Dette vand – med en ø i midten, der gerne kunne have været salaten til aftensmåltidet – var cirkelrundt, og han havde indrettet et springvand deri, som, når man satte en lille mølle i gang og tog en prop ud af et rør, udsendte en så kraftig stråle, at bagen af ens hånd blev ganske våd.

"Jeg er min egen ingeniør, min egen tømmersmand, min egen blytækker, min egen gartner og min egen tusindkunstner," sagde Wemmick til tak for mine komplimenter. "Nå, det er en god ting, ser De, det børster Newgate spindelvævene bort og glæder den gamle. Har De noget imod straks at blive forestillet for den gamle? Vil det ikke genere Dem?"

Jeg udtrykte min redbonhed, og derpå gik vi ind i borgen, hvor vi forefandt en meget gammel mand i en flonelsslåbrok siddende ved ilden, ren, munter, veltilpas og omhyggeligt plejet, men stokdøv.

"Nå, gamle fader," sagde Wemmick, idet han på en hjertelig og spøgende måde trykkede hans hånd, "hvorledes har du det?"

"Meget godt, John, meget godt."

"Her er mr. Pip, og jeg ville ønske, at du kunne høre hans navn. Nik til ham, mr. Pip, det kan han lide. Nik til ham af alle kræfter, hører De!"

"Det er et smukt sted, min søn her har," råbte oldingen, mens jeg nikkede så stærkt, som det var mig muligt, "det er et dejligt lystanlæg. Denne plet og de smukke bygninger, der står på den, bør efter min søns tid vedligeholdes af nationen til glæde for folket."

"Du er så stolt af det som en kejser, ikke sandt, gamle?" sagde Wemmick, hvis hårde træk virkelig formildedes, mens han så på den gamle mand. "Der har du et nik," sagde han og gav ham et frygteligt et, "der har du et til," her gav han ham et endnu frygteligere, "det kan du lide, ikke sandt? Hvis De ikke er for træt, mr. Pip – jeg ved nok, at det er trættende for fremmede – er De måske så god at give ham et endnu. De kan ikke tro, hvor det glæder ham."

Jeg nikkede flere gange til ham, og han blev yderst glad. Vi forlod ham, da han skulle ud og give hønsene æde, og satte os til vor punch i lysthuset, hvor Wemmick, mens han røg en pibe, fortalte mig, at det havde kostet ham en del år at bringe ejendommen i dens nuværende fuldkommenhedstilstand.

"Er det Deres egen, mr. Wemmick?"

"Ja vel," sagde Wemmick, "jeg har fået fat i den i små partier; det er en selvejendom, forstår De?"

"Nej virkelig? Jeg vil håbe, at Jagers beundrer den?"

"Han har aldrig set den, aldrig hørt tale om den. Aldrig set den gamle, aldrig hørt tale om ham. Nej, kontoret et, og privatlivet et andet. Når jeg går ind i kontoret, lader jeg borgen blive udenfor, og når jeg går ind i borgen, lader jeg kontoret blive udenfor. Er det Dem ikke alt for ubehageligt, vil De vise mig en tjeneste ved at gøre det samme. Jeg holder ikke af, at der bliver talt forretningsmæssigt herude."

Jeg følte mig naturligvis forpligtet til at opfylde hans ønske. Da punchen var meget god, sad vi og drak den og snakkede, til klokken blev hen ad ni.

"At komme i nærheden af kanonild," sagde Wemmick da, idet han lagde sin pibe fra sig, "er den gamles største glæde."

Da vi atter kom ind i borgen, så vi den gamle med forventningsfulde øjne i færd med at gøre ildrageren gloende som en indledning til fuldbyrdelsen af denne store aftenhøjtidelighed. Wemmick stod med uret i hånden, indtil øjeblikket kom for ham til at tage den gloende ildrager fra den gamle og gå ind i batteriet. Han tog den og gik, og straks efter gik brumbassen af med et knald, der fik den skrøbelige lille æske af et hus til at ryste, som om det skulle falde sammen, og alle glassene og tekopperne i det til at klirre, hvorpå den gamle – der ville være blevet sprængt ud af sin lænestol, tror jeg, hvis han ikke havde holdt sig fast ved dens arme – triumferende udbrød: "Den er gået af! Jeg hørte det!" Jeg nikkede til den gamle herre, indtil jeg, aldeles bogstavelig talt, ikke kunne se ham.

Mellemtiden fra dette øjeblik af, og indtil vi skulle spise, brugte Wemmick til at vise mig sin samling af kuriositeter. De var for det meste af en forbryderisk natur, idet de indbefattede den pen, hvormed en berømt forfalskning var blevet skrevet, et par historiske rageknive, nogle hårlokker og flere skriftlige, efter domfældelsen afgivne tilståelser, som Wemmick især satte pris på, da de, for at bruge hans egne ord, "var lutter løgn til hobe." Disse sager var smagfuldt fordelt mellem små genstande af porcelæn og glas, forskellige nette bagateller, forfærdigede af museets ejermand, og nogle af den gamles udskårne pibekradsere. De var alle stillet til skue i det værelse i borgen, hvor jeg først var blevet ført ind, og som tjente, ikke alene til dagligstue, men også til køkken, hvis jeg skulle dømme efter en kasserolle, der stod på kaminpladen, og efter et messingklenodie oven over kaminen til at hænge en ristegaffel på.

Der var en net lille tjenestepige, som om dagen passede den gamle. Da hun havde dækket aftensbordet, blev broen firet ned, for at hun kunne komme ud, hvorpå hun gik bort for den aften. Aftensmaden var fortræffelig, og skønt borgen var så fuld af svamp, at den lugtede som en muggen nød, og skønt grisen nok kunne have været noget længere borte, var jeg dog såre vel fornøjet med det hele traktement. Heller ikke var der noget at udsætte på mit lille tårnsovekammer, med undtagelse af, at loftet mellem mig og flagstangen var så tyndt, at det, da jeg lagde mig på ryggen i sengen, syntes, som om jeg skulle balancere med stangen på min pande hele natten.

Wemmick var tidligt oppe om morgenen, og jeg er bange for, at jeg hørte ham pudse mine støvler. Derpå gav han sig til at pusle i haven, og fra mit gotiske vindue så jeg ham lade, som om han satte den gamle i arbejde, og nikke nok så kærligt til ham. Vor frokost var lige så god som aftensmaden, og på slaget halv ni gav vi os på vej til Little Britain. Alt som vi gik, blev Wemmick mere og mere tør og hård, og hans mund snerpedes atter ind til en postkasse, og til sidst, da vi kom til kontoret, og han trak sin nøgle frem fra sin frakkekrave, så han så uvidende ud om sin ejendom i Walworth, som om borgen, vindebroen, lysthuset, søen, springvandet og den gamle alle sammen var blevet sprængte i luften ved det sidste skud af brumbassen.

26

Det gik, som Wemmick havde forudsagt mig, at jeg snart fik lejlighed til at sammenligne min formynders hus med hans kasserers og skrivers. Da jeg kom fra Walworth og gik ind i kontoret, var min formynder inde i sit værelse, hvor han vaskede sine hænder med vellugtende sæbe og kaldte på mig og gav mig den indbydelse til mig selv og mine venner, som Wemmick havde forberedt mig på at modtage. "Ingen omstændigheder," pålagde han mig, "og ingen selskabsdragt, og lad det være i morgen." Jeg spurgte ham, hvor vi skulle gå hen, da jeg ingen forestilling havde om, hvor han boede, og jeg tror, at det lå i hans almindelige ulyst til at gøre noget, der lignede en indrømmelse, at han svarede: "Kom herhen, så skal jeg tage Dem hjem med." Jeg griber denne lejlighed til at omtale, at han vaskede sine klienter af sig, som om han havde været kirurg eller tandlæge. Inde i sit værelse havde han et i dette øjemed indrettet skab, der lugtede som et parfumeudsalg af den vellugtende sæbe. På en rullestok inden for døren hang der et ualmindelig stort håndklæde, og hver gang han kom fra en politiret eller havde affærdiget en klient ude i kontoret, vaskede han hænderne og tørrede dem over hele håndklædet. Da jeg og mine venner indfandt os hos ham næste dag klokken seks, syntes han at have haft at gøre med en mere uappetitlig sag end sædvanlig, for vi traf ham med hovedet inde i dette skab og ikke alene vaskende hænder og ansigt, men også gurglende halsen. Endog efter at han havde gjort alt dette og var gået hele håndklædet rundt, tog han sin pennekniv og skrabede sine negle, førend han trak sin frakke på.

Da vi kom ud på gaden, luskede der som sædvanlig nogle folk omkring, som åbenbart længtes efter at komme til at tale med ham, men der var noget så afvisende i den dunstkreds af vellugtende sæbe, der omgav hans person, at de opgav det for den dag. Mens vi gik vester på, genkendtes han nu og da af en og anden blandt mængden i gaderne, og hver gang dette skete, talte han højere til mig, men på anden måde genkendte han aldrig nogen eller lagde mærke til, at nogen genkendte ham.

Han førte os til et på den sydlige side af Gerrard Street i Soho liggende hus, ret et stateligt hus i sin slags, men det trængte i en sørgelig grad til maling og havde smudsige ruder. Han tog sin nøgle frem og åbnede døren, og vi gik alle ind i en tom, skummel og lidet brugt forstue med flisegulv og op ad en mørkebrun trappe og ind i en række af tre mørkebrune værelser på første sal. På de panelerede vægge var der udskåret kranse, og mens han stod imellem dem og bød os velkommen, ved jeg nok, hvilken slags løkker de forekom mig at ligne.

I det bedste af disse værelser stod bordet dækket; det andet var hans påklædningsværelse og det tredje hans sovekammer. Han fortalte os, at han havde hele huset til sin rådighed, men sjældnen brugte mere af det, end hvad vi så. Bordet var meget smukt dækket – naturligvis fandtes der intet sølvtøj på det – og ved siden af hans stol stod en rummelig stum tjener med en mængde flasker og karafler og fire fade med frugt til dessert. Jeg lagde hele tiden mærke til, at han selv holdt øje med alt og selv uddelte alt.

Der stod et bogskab i værelset, og af rygtitlerne på bøgerne så jeg, at de handlede om vidneførelse, kriminalret, forbryderes levnedbeskrivelser, domme, parlamentsakter og deslige. Alt

bohavet var solidt og godt, ligesom hans urkæde, men det havde dog et forretningsmæssigt præg, og man så intet, som alene tjente til prydelse. I et hjørne stod et lille bord med papirer og en lampe med skærm, så at han syntes også i denne henseende at tage kontoret med sig og at flytte bordet ud om aftenen og sætte sig til at arbejde ved det.

Da han knapt havde set mine tre ledsagere før nu – for han og jeg var gået sammen – stillede han sig på kamintæppet og kastede et forskende blik på dem. Til min overraskelse syntes han straks særlig, om ikke udelukkende, at føle sig tiltalt af Drummle.

"Pip," sagde han, idet han lagde sin store hånd på min skulder og førte mig hen til vinduet, "jeg kender ikke den ene fra den anden. Hvem er edderkoppen?"

"Edderkoppen?" sagde jeg.

"Den finned, kravlende, gnavne fyr?"

"Det er Bentley Drummle," svarede jeg, "og han med det fine ansigt er Startop."

Uden at bryde sig det mindste om "ham med det fine ansigt" sagde han:

"Så han hedder Bentley Drummle? Den fyrs udseende huer mig."

Han begyndte straks at tale til Drummle uden at lade sig afskrække af hans klodsede, tilbageholdne væsen, men åbenbart netop ægget af det til at presse ham til at tale. Mens jeg iagttog dem, trådte husholdersken ind imellem dem og mig med den første ret.

Hun kunne være omtrent fyrre år, tænkte jeg, men jeg har måske fundet hende ældre, end hun var, således som det er

ungdommens vane. Hun var temmelig høj, smidig og væver, overordentlig bleg og havde matte, blå øjne og en masse bølgende lokker. Jeg ved ikke, om en fejl i hjertet var skyld i, at hendes læber skiltes ad, som om hun gispede, og at hendes ansigt havde et påfaldende iltert og febrilsk udtryk, men jeg ved, at jeg for et par aftener siden havde set "Macbeth" opføres, og at hendes ansigt forekom mig at være fordrejet af ild og røg ligesom de ansigter, jeg havde set stige op af heksenens kedel.

Hun satte fadet på bordet, rørte let ved min formynders arm med en finger for at tilkendegive ham, at der var rettet an, og forsvandt. Vi tog plads om bordet, og min formynder lod Drummle sidde på den ene side af sig, mens Startop sad på den anden. Det var en prægtig ret fisk, som husholdersken havde bragt, og bagefter fik vi en lige så udmærket lammesteg og en lige så udmærket kalkun. Saucer, vine, alt fornødent tilbehør, og det var alt sammen af bedste slags, rakte min formynder os fra sin stumme tjener, og når det var gået rundt, tog han det altid tilbage igen. På samme måde forsynede han os ved hver ny ret med rene tallerkener og knive og gafler og lagde de brugte i to kurve, der stod på gulvet ved siden af hans stol. Der var ingen andre tjenestefolk end husholdersken. Hun satte alle retterne på bordet, og i hendes ansigt så jeg hele tiden et ansigt, der steg op af kedlen. Flere år efter frembragte jeg et skrækkeligt portræt af dette fruentimmer ved at lade et ansigt, der ikke havde nogen anden naturlig lighed med hendes end den, et bølgende hår gav det, gå forbi bag ved en skål med brændende spiritus i et mørkt værelse.

Husholderskens påfaldende ydre i forbindelse med Wemmicks tidligere udtalelser bragte mig til at iagttage hende

nøje, og jeg lagde da særlig mærke til, at når hun var inde i stuen, holdt hun sine øjne opmærksomt fæstede på min formynder og tog kun tøvende hænderne bort fra det fad, hun havde sat foran ham, som om hun frygtede for, at han skulle kalde hende tilbage, og ønskede, at han ville tale til hende, hvis han havde noget at sige hende. Jeg bildte mig ind, at jeg i hans væsen kunne se, at han var vidende om dette og lagde an på altid at holde hende i spænding.

Det gik muntert til ved bordet, og skønt min formynder snarere syntes at følge end selv at lede samtalen, vidste jeg dog godt, at han fik os til at rykke frem med vore svageste sider. For mit eget vedkommende mærkede jeg, at jeg havde røbet mit hang til ødselhed og til at patronisere Herbert og prale af mine glimrende udsigter, førend det blev mig rigtig klart, at jeg havde lukket munden op. Således gik det os alle, men ingen mere end Drummle, hvis lyst til på en gnaven og mistroisk måde at stikle på alle de andre skruedes ud af ham, førend fisken blev taget bort.

Det var ikke den gang, men da vi var kommet til osten, at vor samtale drejede sig om vore kaproningsidrætter, og at Drummle blev drillet med, at han om aftenen altid kom bag efter os. Af denne grund underrettede Drummle vor vært om, at han langt foretrak at være alene for at være sammen med os, og at han i færdighed var mere end vor mester og, når det kom an på styrke, kunne mase os alle sammen. Ved et eller andet usynligt middel opirrede min formynder ham så godt som til raseri over denne bagatel, så at han gav sig til at blotte og spænde sin arm for at vise, hvor senefuld den var, og vi gav os alle til at blotte og spænde vore arme på en latterlig måde.

Nu var husholdersken i dette øjeblik i færd med at tage af bordet, og uden at ænse hende, men med siden af sit ansigt vendt mod hende, lå min formynder tilbage i sin stol og bed sig i siden af sin pegefinger og viste en for mig aldeles uforklarlig interesse for Drummle. Pludselig lod han sin store hånd falde som en fælde ned på husholderskens, idet hun strakte den ud over bordet. Dette gjorde han så pludseligt og rask, at vi alle holdt inde med vor tåbelige strid.

"Taler De om styrke," sagde Jaggers, "så skal jeg vise Dem et håndled. Lad Dem se Deres håndled, Molly."

Hendes fangne hånd lå på bordet, men sin anden hånd havde hun allerede gemt bag ved sit liv.

"Herre," sagde hun med dæmpet stemme og sine øjne fæstede opmærksomt og bønfoldende på ham, "lad mig være fri!"

"Jeg skal vise Dem et håndled," gentog Jaggers med det urokkelige forsæt at fremvise det. "Lad dem se Deres håndled, Molly."

"Å, herre!" mumlede hun igen.

"Molly," sagde Jaggers uden at se på hende, men med øjnene hårdnakket vendt i den modsatte retning, "lad Dem se *begge* Deres håndled. Vis dem frem. Nå!"

Han tog sin hånd fra hendes og vendte dette håndled op på bordet. Hun kom derpå frem med sin anden hånd og lagde dem begge ved siden af hinanden. Det sidste håndled var meget vanheldet, fuldt af dybe ar på kryds og tværs. Idet hun udstrakte sine hænder, tog hun sine øjne bort fra Jaggers og vendte dem opmærksomt mod hver enkelt af os, den ene efter den anden.

"Her er kraft," sagde Jagers, idet han koldblodigt fulgte senerne med sin pegefinger, "kun meget få mænd har en sådan kraft i deres håndled som denne kvinde. Det er mærkeligt, hvilken styrke til at gribe der er i disse hænder. Jeg har haft lejlighed til at se mange hænder, men aldrig har jeg set stærkere mandfolke- eller kvindehænder end disse."

Mens han sagde disse ord i en rolig, kritisk tone, fortsatte hun at se på hver enkelt af os i regelmæssig rækkefølge, således som vi sad. Så snart han tav, så hun atter på ham.

"Nu er det nok, Molly," sagde han med et let nik, "De er blevet beundret og kan gå."

Hun tog hænderne til sig og gik ud af stuen, og idet Jagers satte karaflerne på den stumme tjener frem, skænkede han i sit glas og lod vinen gå rundt.

"Klokken halv ti, gentlemen," sagde han, "må vi bryde op, og jeg beder Dem derfor udnytte tiden, så godt De kan. Det er mig kært at se Dem alle. Må jeg drikke et glas med Dem, mr. Drummle?"

Hvis han udmærkede Drummle for at få ham endnu bedre på glee, så lykkedes det fuldkommen. Med trodsigt overmod lagde Drummle sin gnavne ringeagt for os andre for dagen i en mere og mere fornærmelig grad, så at han blev ligefrem utålelig. Gennem alle disse overgange fulgte Jagers ham med den samme sælsomme interesse. Han syntes ordentlig at tjene til krydderi på Jagers' vin.

I vor ungdommelige uforsigtighed drak vi rimeligvis for meget, og i hvert tilfælde talte vi for meget. Navnlig blev vi hidsige over Drummlers plumpe stiklen på, at pengene sad så løse hos os, hvilket bragte mig til med større ivrighed end

forstandighed at ytre, at sådanne talemåder klædte ham ilde, da Startop for en otte dages tid siden i mit påsyn havde lånt ham penge.

"Nå," svarede Drummle, "han skal nok få dem igen."

"Jeg ville ingenlunde insinuere det modsatte," sagde jeg, "men det burde bringe Dem til at tie om os og vore penge, skulle jeg mene."

"De mener!" svarede Drummle. "Å Gud!"

"De ville vist ikke," fortsatte jeg i den tanke at være meget slem, "låne nogen af os penge, hvis vi trængte til det?"

"Nej, det har De ret i," sagde Drummle, "jeg ville ikke låne nogen af Dem en sixpence; jeg ville ikke låne noget menneske en sixpence."

"Under sådanne omstændigheder er det temmelig lavt at låne af andre, forekommer det mig."

"Forekommer det *Dem*," gentog Drummle, "å Gud!"

Dette var så yderst tirrende, så meget mere som jeg mærkede, at jeg ingen vej kunne komme med hans sløve trodsighed, at jeg, uden at ænse, at Herbert søgte at holde mig tilbage, sagde:

"Hør, mr. Drummle, da vi nu en gang er kommet ind på dette emne, vil jeg dog fortælle Dem, hvad der foregik mellem Herbert og mig, da De lånte de penge."

"Jeg bryder mig ikke om at vide, hvad der da foregik mellem Herbert og Dem," brummede Drummle, og jeg tror, at han med en mere dæmpet brummen endnu tilføjede, at vi begge kunne gå Fanden i vold.

"Ikke des mindre vil jeg dog sige Dem det," sagde jeg, "enten De så bryder Dem om det eller ikke. Vi sagde, at De, da De,

meget glad over at have fået pengene, stak dem i lommen, syntes at more Dem kosteligt over, at han havde været dum nok til at låne Dem dem."

Drummle lo højlydt og sad og grinede os lige i øjnene med hænderne i lommen og sine runde skuldre trukket i vejret, idet han tydeligt gav til kende, at det var fuldkommen rigtigt, og at han foragtede os som nogle rigtige fæhoveder.

Derefter tog Startop fat på ham, skønt på en langt finere måde, end jeg havde gjort, og formanede ham til at vise sig en smule mere elskværdig. Da Startop var et livligt, muntert ungt menneske, og Drummle lige det modsatte, var denne altid tilbøjelig til at ærgre sig over ham som en direkte personlig fornærmelse. Han svarede nu i en plump, tølperagtig tone, og Startop søgte at standse ordvekslingen ved en lille spøg, der fik os alle til at le. Mere vred over denne lille sejr end over alt andet, tog Drummle, uden nogen foregående trussel eller advarsel, hænderne op af lommen, sænkede sine runde skuldre, tog et stort glas og ville have kastet det i hovedet på sin modstander, hvis vor vært ikke rask havde grebet det i samme øjeblik, som det blev løftet i vejret.

"Gentlemen," sagde Jagers, idet han sindig satte glasset fra sig og halede sit guldrepeterur op ved dets svære kæde, "det gør mig overordentlig ondt at skulle meddele, at klokken er halv ti."

På dette vink rejste vi os alle for at gå. På vejen ned til gadedøren kaldte Startop Drummle venligt "gamle dreng," som om intet var hændt, men det var så langt fra, at den gamle dreng svarede ham, at han ikke en gang ville gå til Hammersmith på samme side af vejen, hvorfor Herbert og jeg, der blev i byen, så dem gå ned ad gaden hver på sit fortov, idet

Startop gik foran, og Drummle blev tilbage i skyggen af husene, omtrent således, som han plejede at komme bagefter i sin båd.

Da gadedøren endnu ikke var lukket, besluttede jeg at lade Herbert vente der et øjeblik, mens jeg gik ovenpå for at sige min formynder et ord. Jeg traf ham i hans påklædningsværelse, omgivet af sit oplag af støvler, og allerede i færd med at vaske os af sine hænder.

Jeg sagde ham, at jeg var gået op igen for at forsikre ham, hvor ondt det gjorde mig, at der var hændt noget ubehageligt, og at jeg håbede, at han ikke ville være vred på mig for det.

"Åh!" sagde han, mens han skyllede sit ansigt og talte til mig gennem vanddråberne, "betyder intet, Pip. Den edderkop huer mig alligevel."

Han havde nu vendt sig om imod mig, og ryste på hovedet og pustede og tørrede sig.

"Det glæder mig, at han huer Dem," sagde jeg, "men mig huer han ikke."

"Ja vist, indlad Dem ikke for meget med ham; hold Dem så langt borte fra ham, som De kan. Men fyren huer mig, Pip; han er af den ægte slags. Hvis jeg var spåmand –"

Idet han så ud fra håndklædet, fangede han mit øje.

"Men jeg er ikke spåmand," sagde han, idet han lagde sit hoved i en bugt af håndklædet og tørrede væk på sine øren. "De ved, hvad jeg er, ikke sandt? God nat, Pip!"

"God nat."

Omtrent en måned senere var edderkoppens tid hos Pocket ude, og til stor glæde for hele huset, undtagen mrs. Pocket, rejste han hjem til familiehulen.

"Kære mr. Pip.

Mr. Gargery har bedt mig skrive dette for at lade Dem vide, at han rejser til London med Wopsle og gerne ville besøge Dem, hvis det ikke måtte være Dem til ulejlighed. Han vil være i Barnards Hotel tirsdag morgen klokken 9, men er det til ulejlighed, så vær så god at lade os det vide. Deres stakkels søster har det omtrent lige sådan, som da De rejste. Vi taler hver aften om Dem i køkkenet og undrer os over, hvad De vel siger og tager Dem for. Skulle det nu blive opfattet som en næsvished, så undskyld det for de stakkels gamle dages skyld. Ikke mere denne gang, kære mr. Pip, fra

Deres altid forbundne og hengivne

Biddy.

P.S. Han ønsker så meget, at jeg skal skrive *sikke løjer*. Han siger, at De nok vil forstå det. Jeg håber og tvivler ikke om, at det vil være Dem kært at se ham, om De også er blevet en gentleman, for De har altid haft et godt hjerte, og han er en brav mand. Jeg har læst det alt sammen for ham, undtagen den sidste lille sætning, og han ønsker så meget, at jeg endnu en gang skal skrive *sikke løjer*."

Dette brev modtog jeg med posten mandag morgen, og følgelig skulle sammenkomsten finde sted dagen efter. Lad mig nu oprigtigt tilstå, med hvilke følelser jeg imødeså Joes komme.

Ikke med glæde, skønt jeg var knyttet til ham ved så mange bånd, nej, men med en ikke ringe uro, nogen ærgrelse og en levende følelse af mangel på samstemning. Havde jeg kunnet holde ham tilbage ved at betale penge, havde jeg visselig betalt penge. Min største trøst var, at han kom til *Barnards Inn* og ikke til Hammersmith og følgelig ikke ville støde på Bentley Drummle. Jeg havde intet synderligt imod, at han blev set af Herbert eller dennes fader, for hvilke jeg nærede agtelse, hvorimod det ville være mig i højeste grad ubehageligt, om han var blevet set af Drummle, som jeg foragtede. Således bliver hele livet igennem vore værste svagheder og lavheder som oftest udført for de menneskers skyld, vi foragter mest.

Jeg havde lagt mig efter altid at pynte værelserne på en eller anden aldeles unødvendig og upassende måde, og meget kostbare viste disse kampe med Barnard sig at være. Værelserne var nu umådelig forskellige fra, hvad de havde været, da jeg første gang så dem, og jeg nød den ære at indtage nogle iøjnefaldende sider i en møbelhandlers bog der i nabolaget, ja i den sidste tid havde jeg slået så stort på, at jeg endog havde skaffet mig en dreng i støvler – kravestøvler – som hvis træl og slave jeg kunne siges at tilbringe mine dage, for efter at jeg havde skabt dette uhyre – af affaldet i min vaskekones familie – og klædt ham i blå kjole, kanariegul vest, hvidt halsbind, cremefarvede benklæder og de omtalte støvler, skulle jeg endvidere skaffe ham lidt at gøre og meget at spise, og med begge disse skrækkelige fordringer forbitrede han min tilværelse.

Denne hævnens engel fik ordre til at trække på vagt tirsdag morgen klokken otte i forstuen, og Herbert foreslog forskellige

ting til frokost, som han troede ville smage Joe. Mens jeg var ham oprigtig taknemmelig for hans interesse og omtanke, havde jeg dog en sær, halvt ærgerlig mistanke om, at hvis Joe var kommet for at besøge ham, ville han ikke være slet så rask til det.

Imidlertid kom jeg til byen mandag aften for at kunne tage imod Joe og stod tidligt op om morgenen og lod dagligstuen og frokostbordet præsentere sig i deres hele glans. Uheldigvis småregnede det om morgenen, og ingen engel kunne have skjult den kendsgerning, at Barnard fældede sodede tårer uden for vinduet som en svag kæmpeskorstensfejer.

Da tiden nærmede sig, var jeg helst løbet min vej, men hævneren opholdt sig ifølge ordre i forstuen, og straks efter hørte jeg Joe på trappen. At det var Joe, kunne jeg vide af den klodsede måde, hvorpå han gik op – hans stadsstøvler var altid for store til ham – og af den tid, han brugte til at læse navnene på de andre døre, mens han steg op. Da han omsider standsede uden for vor dør, kunne jeg høre hans finger gå hen over de malede bogstaver i mit navn, og bagefter kunne jeg tydelig høre ham ånde ind i nøglehullet. Til sidst bankede han en gang sagte på, og Pepper – således lød den hævnende drengs afskyelige navn – meldte: "Mr. Gargery!" Jeg troede, at han aldrig ville være blevet færdig med at tørre sine fødder, og at jeg skulle blive nødt til at gå ud og hjælpe ham bort fra dørmatten, men omsider kom han ind.

"Joe! Hvorledes har du det?"

"Pip! Hvorledes har du det?"

Han glødede og skinnede over hele sit gode, ærlige ansigt, og efter at have sat sin hat på gulvet imellem os greb han begge

mine hænder og trak dem lige op og ned, som om jeg havde været den sidst patenterede pumpe.

"Det glæder mig at se dig, Joe. Lad mig få din hat."

Men Joe tog den omhyggeligt op med begge hænder, som om den havde været en fuglerede med æg i, og ville ikke høre noget om at skille sig ved denne ejendel. Han blev stående og talte over den på den mest ubekvemme måde af verden.

"Men hvor du er blevet stor," sagde Joe, "og flot og gentlemanlitreret!" Joe tænkte sig lidt om, førend han opdagede dette ord, "ja du er sandelig blevet en ære for konge og fædreland."

"Og du, Joe, ser jo så rask ud, så det er en fornøjelse."

"Ja, Gud ske lov, jeg er som de fleste. Din søster, hun har det ikke værre, end hun plejer at have det. Bidy, hun er altid flink og rask til, hvad det skal være. Alle gode venner har det ved det gamle undtagen Wopsle; ham er det gået tilagters med."

I al denne tid lod Joe sine øjne uophørligt løbe rundt i værelset og op og ned ad det blomstrede mønster i min slåbrok.

"Til agters, Joe?"

"Ja vist, han har opgivet kirken og givet sig til at være komediant, og dette hersens komedievæsen har også bragt ham til London. Og det var hans ønske, at jeg, hvis du ikke vil tage det ilde op, skulle give dig dette."

Jeg tog det, Joe gav mig, og fandt, at det var en komedieplakat fra et af hovedstadens mindre teatre, hvori bebudedes, at "den navnkundige provinsdilettant, hvis enestående fremstillinger af vor nationale skjalds højeste tragiske patos havde vakt så stor sensation i dramatiske kredse," i indeværende uge ville træde op for første gang.

"Var du til stede ved hans første forestilling, Joe?"

"Det var jeg," sagde Joe med eftertryk og højtidelighed.

"Var der stor sensation, Joe?"

"Ja, der var unægtelig en skæppe appelsinskaller, især da han så spøgelse, skønt jeg vil lade dig selv dømme, om det egnede sig til at holde en mand ved godt mod ved hans arbejde, at der stadig blev skudt et 'amen' ind mellem ham og spøgelse. En mand kan have haft uheld og været i kirkens tjeneste," sagde Joe, idet han dæmpede sin stemme til et overbevisende og medfølelse tonefald, "men det er ingen grund til at bringe ham i forlegenhed i et sådant øjeblik. For når en mands egen faders genfærd ikke må have lov til at gøre krav på hans opmærksomhed, hvad må så have lov til det? Og oven i købet, når hans sørgehat uheldigvis er så lille, at vægten af de sorte fjer får den til at falde af, hvorledes han så bærer sig ad for at få den til at blive siddende."

Et spørgelsesagtigt udtryk i Joes eget ansigt underrettede mig om, at Herbert var kommet ind i stuen, hvorfor jeg forestillede Joe for Herbert, der bød ham hånden, men Joe veg tilbage for den og rakte fuglereden frem.

"Deres tjener; jeg vil håbe, at De og Pip," begyndte Joe, men idet hans øjne faldt på drengen, der satte noget ristet brød på bordet, røbede han en så tydelig tilbøjelighed til at regne denne unge mand med til familien, at jeg måtte vise ham til rette ved at rynke min pande, hvorved jeg gjorde ham end mere forlegen, "De to herrer, mente jeg – jeg vil håbe, at De er ved godt helbred på dette indelukkede sted, for det kan nu være en meget god gæstgivergård i londonernes tanker," sagde Joe fortroligt, "men jeg ville ikke holde en gris her; at sige, når det var min hensigt,

at den skulle sætte sundt flæsk, som lod sig spise med velbehag."

Efter at have aflagt dette smigrende vidnesbyrd om vor boligs fortrin og tilfældigt vist denne tendens til at kalde mig "De," så Joe sig rundt om i værelset, da han blev opfordret til at sætte sig ved bordet. Han søgte nemlig efter et passende sted til at sætte sin hat på – som om det kun var meget få ting i naturen, den kunne finde hvile på – og stillede den til sidst op på et af de yderste hjørner af kaminhylden, hvorfra den siden en gang imellem faldt ned.

"Vil De have te eller kaffe, mr. Gargery?" spurgte Herbert, der om morgenen altid udførte værtens rolle.

"Mange tak," svarede Joe, stiv fra hoved til fod, "jeg drikker, hvad De selv helst drikker."

"Hvad mener De da om kaffe?"

"Mange tak," svarede Joe, åbenbart skuffet over dette forslag, "da De er så artig at vælge kaffe, vil jeg ikke sige Dem imod, men finder De ikke, at kaffe er lidt hidsende?"

"Så lad det være te," sagde Herbert og skænkede.

Her faldt Joes hat ned fra kaminhylden, og han sprang op fra sin stol for at tage den op og stillede den nøjagtig på det samme sted igen, som om det uundgåeligt hørte med til god levemåde, at den snart faldt ned igen.

"Hvornår kom De til byen, mr. Gargery?"

"Det var nok i går eftermiddags," sagde Joe efter at have hostet bag ved sin hånd, som om han havde haft tid til at få kighoste, siden han var kommet, "nej, det var ikke. Jo, det var. Jo. Det var i går eftermiddags," tilføjede han med et blandet udtryk af klogskab, lettelse og streng upartiskhed.

"Har De allerede set noget af London?"

"Ja vel; jeg og Wopsle gik lige hen og så på blanksværteoplaget, men vi syntes ikke, at det lignede billederne af det på de røde plakater på butiksdørene, der efter min mening er tegnede alt for arkitektonisk."

Jeg tror virkelig, at Joe ville have forlænget dette ord – der i mine tanker passer udmærket godt på nogle bygninger, som jeg kender – til et helt kor, hvis hans opmærksomhed ikke ved en tilskikkelse af skæbnen var blevet henledt på hans hat, der var ved at falde. Den krævede i virkeligheden også en stadig opmærksomhed og et lige så øvet øje og hurtigt håndelag, som der udfordres til at spille kricket. Han spillede virkelig udmærket godt med den og lagde den største færdighed for dagen, idet han snart fo'r hen til den og fangede den nok så net, førend den faldt, snart kun standsede den midtvejs, idet han slog til den og kastede den omkring i værelset og mod tapetpapiret, førend han fandt det rådeligt at gribe den, indtil den til sidst faldt med et plask ned i skylleskålen. Her tog jeg mig den frihed at lægge hånd på den.

Med hensyn til hans skjortelinning og kjolekrave, da var det åndsforvirrende at tænke på dem, så uopløselige gåder var de. Hvorfor ville en mand skrabe sig i den grad, førend han kunne holde sig for fuldstændig påklædt? Hvorfor ville han mene det nødvendigt at rense sig ved at lide for sine stadsklæders skyld? Og så faldt han på en så uforklarlig måde i tanker, mens han holdt sin gaffel midtvejs mellem sin mund og sin tallerken, vendte sine øjne i så underlige retninger, fik så mærkelige anfald af hoste, sad så langt fra bordet og tabte meget mere, end han spiste, men lod dog, som om han ikke havde tabt

noget. Jeg blev derfor hjertelig glad, da Herbert forlod os for at gå til City.

Jeg havde hverken forstand eller følelse nok til at indse, at dette alene var min skyld, og at Joe, når jeg havde vist mig mere utvungen imod ham, også ville have vist sig mere utvungen imod mig. Jeg ærgrede mig over ham og blev vred på ham, og i denne tilstand sankede han gloende kul på mit hoved.

"Da vi to nu er blevet alene," tog Joe til orde, "og jeg hverken har lyst eller tid til at blive her ret mange flere minutter, vil jeg nu slutte – eller rettere begynde – med at sige, hvad der har været grunden til, at jeg har haft denne ære. For havde det ikke været," sagde Joe med det udtryk, han altid plejede at have, når han mente at give en klar udvikling, "fordi jeg ene og alene ønskede at være dig til nytte, ville jeg ikke have haft den ære at spise og drikke i gentlemens selskab og bolig. Nu vel," fortsatte han, "det gik da således til da jeg forleden aften var inde i *Færgemændene*, hvem kommer så kørende i sin enspænder, Pumblechook? Denne samme person," sagde Joe, idet han slog ind på et nyt spor, "gør mig somme tider ganske forskrækkelig gal i hovedet ved at fortælle rundt om i byen, at det var ham, der altid omgikkes dig i din barndom, og som du holdt for din legekammerat."

"Sniksnak; det var jo dig, Joe."

"Det tror jeg også fuldt og fast, det var, Pip," sagde Joe med et let kast med hovedet, "skønt det nu kun har lidt at sige. Nu vel, denne person, der er noget vigtig i sit væsen, kommer hen til mig i *Færgemændene*, hvor en pibe og et krus gør en arbejdsmand godt, uden at hidse for meget – og hans ord var: Joseph, miss Havisham ønsker at tale med dig!"

"Miss Havisham, Joe?"

"Hun ønsker," var Pumblechooks ord, "hun ønsker at tale med dig."

Joe sad og rullede med øjnene og vendte dem op imod loftet.

"Nå, Joe, bliv dog ved!"

"Dagen efter," sagde Joe og så på mig, som om jeg var langt borte, "går jeg hen til miss A."

"Miss A., Joe? Miss Havisham?"

"Det er jo det, jeg siger," svarede Joe med et udtryk af juridisk omstændelighed, som om han var ved at gøre sit testamente, "miss A., eller også Havisham. Hendes ytringer var da følgende: 'Står De, mr. Gargery, i brevveksling med mr. Pip?' Eftersom jeg havde fået brev fra dig, kunne jeg svare: Ja, jeg gør. 'Vil De da ikke,' sagde hun, 'lade ham vide, at Estella er kommet hjem og længes efter at se ham?'"

Jeg følte mit ansigt gløde, da jeg så på Joe, og jeg vil håbe, at en fjern grund til dets gløden må have været min følelse af, at hvis jeg havde vidst, i hvilket ærinde han var kommet, ville jeg have givet ham større opmuntring.

"Da jeg kom hjem," fortsatte Joe, "og bad Biddy skrive det til dig, vægrede hun sig en smule og sagde: 'Jeg ved, at han vil blive så glad ved at få det mundtligt at vide, der er ingenting at gøre, De længes efter at se ham, rejs!' Nu er jeg færdig," sagde Joe og rejste sig fra sin stol, "og ønsker dig alt muligt godt, Pip, og gid du stadig må komme højere og højere i vejret."

"Du vil dog vel ikke allerede gå, Joe?"

"Jo jeg vil," svarede Joe.

"Men du kommer da tilbage til middag, Joe?"

"Nej, jeg gør ikke."

Vore øjne mødtes, og al tilbageholdenhed smeltede ud af dette mandige hjerte, idet han rakte mig sin hånd.

"Pip, kære gamle kammerat, i livet er der en mængde skilsmisser, der ligesom er svejsede sammen, og en mand er grovsmed, en anden klejnsmed, en tredje guldsmed og en fjerde kobbersmed. Det må komme til adskillelser imellem dem, og når de kommer, må de bæres. Har nogen haft uret i dag, så er det mig. Du og jeg passer ikke til at være sammen her i London eller andetsteds, undtagen i enrum og mellem venner. Det er ikke, fordi jeg er stolt, men fordi jeg helst vil være mig selv, at du aldrig mere skal se mig i disse klæder. Jeg er så kejtet i disse klæder; jeg er ikke mig selv undtagen i smedjen, i køkkenet eller ude i mosen. Du vil ikke finde halvt så meget at udsætte på mig, når du tænker dig mig i mine arbejdsklæder med min hammer i hånden, eller vel endog med piben i munden. Du vil ikke finde halvt så meget at udsætte på mig, når du, hvis du nogen sinde skulle få lyst til at besøge mig, kommer og stikker hovedet ind ad vinduet i smedjen og ser grovsmeden Joe der ved den gamle ambolt, med det gamle, forbrændte skødskind for og i lag med det gamle arbejde. Jeg er en stor dosmer, men jeg håber dog, at jeg så noget nær har banket det rigtige ud af dette hersens. Og nu Gud velsigne dig, kære gamle Pip, Gud velsigne dig, gamle kammerat!"

Jeg havde ikke taget fejl i min forestilling om, at der var en ukunstlet værdighed ved ham. Snittet på hans klæder kunne lige så lidt skjule den, da han sagde disse ord, som det ville skjule den i himmelen. Han klappede mig blidt på panden og gik ud. Da jeg havde fattet mig noget, ilede jeg ud efter ham og søgte ham i de nærmeste gader, men han var borte.

28

Det var klart, at jeg næste dag måtte tage hjem til vor by, og i den første opbrusning af min anger var det lige så klart, at jeg måtte tage ophold hos Joe, men da jeg havde sikret mig en plads på bukken på den dagen efter afgående diligence og havde været nede hos Pockets og var kommet tilbage igen, var jeg ingenlunde fuldt så enig med mig selv med hensyn til det sidste punkt, men begyndte at opfinde grunde og påskud til at tage ind i *Det Blå Vildsvin*. Jeg ville komme til ulejlighed hos Joes, man ventede mig ikke, og min seng ville ikke være i stand. Jeg ville være for langt fra miss Havisham, og hun var fordringsfuld og ville måske ikke synes om det. Alle andre bedragere på jorden er intet i sammenligning med selvbedragere, og med sådanne falske foregivender narrede jeg mig selv. Mærkeligt nok! At jeg i al uskyldighed kunne modtage en falsk halvkroner, som en anden havde lavet, er der ræson i, men at jeg, trods mit bedre vidende, kunne tage den uægte mønt, jeg selv havde gjort, for gode penge! Under påskud af at lægge mine banknoter fast sammen for større sikkerheds skyld, tilvender en forekommende fremmed sig dem og giver mig nøddeskaller i stedet, men hvad er hans fingerfærdighed i sammenligning med min, når jeg pakker mine nøddeskaller sammen og giver mig dem selv for banknoter!

Jeg havde sikret mig en plads i eftermiddagsdiligencen, og da det nu var vinter, ville jeg ikke kunne nå mit mål, før to eller tre timer efter at det var blevet mørkt.

I den tid var det skik at sende straffefangerne ned til skibsværfterne med diligence, og da jeg ofte havde hørt dem

omtale i egenskab af udvendige passagerer og mere end en gang havde set dem på landevejen dingle med deres lænkede ben ud over karethimmelen, havde jeg ingen grund til at blive overrasket, da Herbert, idet han traf sammen med mig i gården, kom hen og fortalte mig, at jeg ville få to sådanne fanger til rejsefæller, men jeg havde en grund, der nu var gammel, til uvilkkårligt at blive altereret, når jeg hørte ordet straffefange.

"De bryder Dem dog vel ikke om det?" sagde Herbert.

"Å nej."

"Det forekom mig, som om De ikke syntes om det?"

"Jeg vil ikke sige, at jeg ynder den slags selskab, og det gør De vel ikke heller, men jeg bryder mig ikke videre om det."

"Se, der kommer de ud fra værtshuset!" sagde Herbert. "Hvad det dog er for et væmmeligt, modbydeligt syn!"

De havde formodentlig trakteret deres vogter, og idet de kom ud, tørrede de sig alle tre om munden med hånden. De to fanger var lænket sammen ved hænderne og havde jern om benene af en form, jeg godt kendte. Også den dragt, de havde på, kendte jeg godt. Deres vogter var væbnet med et par pistoler og havde en tyk knortekæp under armen, men han var gode venner med dem og stod ved siden af dem og så på, at hestene blev spændt for, næsten med en mine, som om de var en interessant udstilling, der endnu ikke var blevet rigtigt åbnet, og han foreviseren. Den ene var højere og sværere end den anden og syntes ifølge verdens – både den fangnes og den fries – sædvanlige gådefulde orden at have fået tildelt det mindste sæt klæder. Hans arme og ben lignede store nålepuder, og hans dragt sad på ham som en latterlig forklædning, men jeg kendte

straks hans halvt lukkede øje. Der stod den mand, som jeg en lørdag aften havde set på bænken i *De Tre Lystige Færgemænd*, og som havde fældet mig med sin usynlige bøsse!

Det var let at se, at han endnu ikke kendte mig. Han skottede til mig, og hans øje vurderede min urkæde, og derpå spyttede han tilfældigvis og sagde noget til anden, hvorpå de begge lo og vendte sig om med en klirren af den fælles lænke og så på noget andet. De store numre på deres rygge, som om de var gadedøre; deres grove, skabede, uhyggelige ydre overflade, som om de var dyr af en lavere art; deres lænkede med lommetørklæder dækkede ben og den måde, hvorpå alle tilstedeværende så på dem og holdt sig borte fra dem, gjorde dem, som Herbert havde sagt, til et højst ubehageligt og modbydeligt skue.

Men dette var endnu ikke det værste. Det viste sig, at hele den bageste del af kareten var optaget af en familie, der flyttede fra London, og at der ikke var andre pladser til fangerne end på det forreste sæde bag ved kusken. Herover kom en kolerisk herre, der havde betalt den fjerde plads på dette sæde, i voldsomt oprør og sagde, at det var et brud på tro og love at sætte ham i et så lumpent selskab, og at det var sundhedsfarligt og skadeligt og skammeligt og skændigt, og jeg ved ikke hvad mere. Imidlertid var der blevet spændt for, og kusken blev utålmodig, og alle vi andre lavede os til at stige op, og fangerne var kommet til med deres vogter, medbringende den underlige lugt af grødomslag, beg, værk og skuresten, der omgiver en fange.

"Tag Dem det ikke så nær," bad vogteren den forbitrede passager, "jeg skal sætte mig ved siden af dem og holde dem

yderst i rækken. De skal ikke komme til at røre ved Dem; De vil ikke komme til at mærke, at de er her."

"Og giv ikke mig skylden," brummede den fange, jeg havde genkendt, "jeg forlanger såmænd ikke at komme af sted, men bliver gerne tilbage. For min skyld må enhver, der vil, med fornøjelse tage min plads."

"Eller min," sagde den anden barsk, "jeg skulle ikke have ulejliget nogen af Dem, hvis jeg havde måttet råde mig selv."

Derpå gav de sig begge til at le og begyndte at knække nødder og spyttede skallerne ud til alle sider – hvad jeg virkelig tror, jeg selv kunne have haft lyst til at gøre, hvis jeg havde været i deres sted og var blevet således foragtet.

Omsider enedes man om, at den vrede herre ikke stod til at hjælpe, og at han enten måtte finde sig i sin skæbne eller blive tilbage. Han satte sig derfor, stadig brummende, op på sin plads, og fangevogteren satte sig ved siden af ham, og fangerne halede sig op, så godt de kunne, og den fange, jeg havde genkendt, satte sig lige bag ved mig, så at jeg kunne mærke hans ånde i mit hår.

"Farvel, Händel!" råbte Herbert, idet vi kørte bort. Jeg tænkte på, hvilken stor lykke det var, at han havde fundet et andet navn til mig end Pip.

Det er umuligt at skildre, hvor indtrængende jeg følte fangens åndedræt, ikke alene i mit baghoved, men helt ned ad min ryg. Det var en følelse, som om marven i en blev udsat for en giftig og ætsende syre, og jeg skar ligefrem tænder derved. Han syntes at ånde stærkere end noget andet menneske og at gøre mere støj derved, og jeg mærkede, at jeg begyndte at blive

højskuldret på den ene side, mens jeg sad og vred og krympede mig for at blive fri for ham.

Det var et ubehageligt råt vejr, og de to forbandede kulden, som gjorde os alle søvnige, førend vi var kommet ret langt, og vi blundede og frøs og var tavse. Jeg faldt selv i søvn, mens jeg overvejede, om jeg burde give dette menneske et par pund sterling tilbage, førend jeg tabte ham af syne, og hvorledes det bedst lod sig gøre, men idet jeg dykkede forover, som om jeg ville tage mig et bad mellem hestene, vågnede jeg forskrækket og tog spørgsmålet op igen.

Jeg måtte imidlertid have sluppet det længere, end jeg troede, eftersom jeg, skønt jeg intet kunne genkende i mørket og ved vore lygters lys og skygge, dog kunne spore moseegnen i den kolde, fugtige blæst, vi havde imod os. Idet fangerne bøjede sig forover for varmens skyld og for at bruge mig til skærmbret mod vinden, var de nu tættere ved mig end før, og de første ord, jeg hørte dem veksle, var mine egne tankers:

"To etpunds noter."

"Hvor fik han dem fra?" spurgte den anden fange.

"Hvor kan jeg vide det?" svarede den anden.

"Han havde dem skjult hos sig. Sagtens fået dem af nogle gode venner."

"Gid jeg," sagde den første med en bitter forbandelse over kulden, "havde dem her!"

"De to etpunds noter eller gode venner?"

"De to etpunds noter. Jeg ville sælge alle de venner, jeg nogen sinde har haft, for den ene og endda holde det for en pokkers god handel. Nå, og så sagde han –"

"Så sagde han," tog min fange atter til orde, "- det blev alt sammen sagt og gjort på et halvt minut bag ved en tømmerstabel inde på værftet – 'Du skal jo løslades?' sagde han. Ja, det skulle jeg. Om jeg da ville opsøge den dreng, der havde givet ham at spise og bevaret hans hemmelighed, og give ham de to etpunds noter? Ja, det ville jeg, og jeg gjorde det også."

"Du var et godt fæ," brummede den anden. "Jeg ville have brugt dem til mad og drikke. Han må have været temmelig grøn. Jeg syntes, du sagde, at han kendte noget til dig?"

"Ikke spor. Han blev igen tiltalt for at have brudt ud og dømt på livstid."

"Og det var virkelig den eneste gang, du har arbejdet her i egnen?"

"Den eneste."

"Hvad er din mening om den?"

"Afskyelig. Mudder, tåge, mose og arbejde; arbejde, mose, tåge og mudder."

De forbandede begge stedet i de kraftigste udtryk, men blev efterhånden færdige med at brumme og havde intet mere at sige.

Efter at jeg havde hørt denne samtale, ville jeg visselig være steget af og blevet tilbage i mørket og ensomheden på landevejen, når jeg ikke havde været overbevist om, at manden ikke havde den fjerneste mistanke om, hvem jeg var. Jeg havde nemlig ikke alene forandret mig så meget i årenes løb, men var samtidig så forskelligt klædt og i en så forskellig stilling, at det var aldeles usandsynligt, at han ville kunne genkende mig, hvis tilfældet ikke kom ham til hjælp. Ikke des mindre var det sammentræf, at vi sad på den samme diligence, tilstrækkelig

mærkeligt til at opfylde mig med frygt for, at et andet slumpetræf, hvilket øjeblik det skulle være, kunne bringe mig i forbindelse med mit navn, mens han hørte på det. Af denne grund besluttede jeg at stige af, så snart vi nåede byen, og komme bort fra ham. Denne plan udførte jeg heldigt. Min lille vadsæk lå i pakrummet under mine fødder, så at jeg kun havde nødig at løfte en krog for at få den ud. Jeg kastede den ned foran mig, steg ned efter den og blev tilbage ved den første lygte på byens stenbro. Fangerne derimod kørte videre, og jeg vidste, på hvilket sted de ville blive ført ned til floden. I tankerne så jeg båden med dens fangebesætning ligge og vente på dem ved den slimede trappe; hørte atter det barske "Sæt af!" som en kommando til en flok hunde, så igen den hæslige Noas ark ligge ude på det sorte vand.

Jeg ville ikke kunne have sagt, hvad jeg var bange for, da min frygt var aldeles vag og uklar, men stor var den. På vejen til hotellet mærkede jeg, at en rædsel, der langt overgik angsten for en pinlig eller ubehagelig genkendelse, fik mig til at skælve. Jeg er vis på, at den ikke fik nogen fast skikkelse, og at den var en flygtig genoplivelse af den skræk, jeg havde følt i min barndom.

Kaffestuen i *Det Blå Vildsvin* var tom, og jeg havde ikke alene bestilt min middagsmad der, men også sat mig til bords, førend opvarteren kendte mig, men lige så såre han havde gjort undskyldninger for sin svage hukommelse, spurgte han, om han skulle sende støvlepudseren hen efter Pumblechook.

"Nej," svarede jeg, "på ingen måde."

Opvarteren lod til at blive overrasket og benyttede den første lejlighed til at lægge et gammelt snavset nummer af byens avis

så lige for næsen af mig, at jeg tog det og læste følgende artikel:

"I forbindelse med den romantiske måde, hvorpå en ung kunstner i jernfaget her fra egnen nylig har gjort sin lykke – hvilket emne har været genstand for vort endnu ikke almindelig kendte bysbarn, digteren i vore spalter, Toobys Tryllepen! – vil det ikke være uden interesse for vore læsere at erfare, at denne ynglings første protektor, omgangsfælle og ven var et højt agtet individ, ikke uden al forbindelse med korn- og frøhandelen, og hvis sjældent gode og rummelige forretningslokale ligger ikke tyve skridt fra hovedgaden. Det er ikke uden alt hensyn til vor personlige følelse, at vi nævner ham som vor unge Telemaks mentor, for det gør godt at vide, at det er vor by, der har frembragt grundlæggeren af hans lykke. Spørger den stedlige vismands tankefulde pande eller den stedlige skønheds strålende øje, hvis lykke? Vi tror, at den berømte maler, Quentin Messys, var GROVSMED i Antwerpen. *Nok sagt.*"

Jeg nærer den på omfattende erfaringer støttede overbevisning, at om jeg i mine medgangs dage var rejst til Nordpolen, ville jeg have truffet en eller anden der, enten en omvandrende eskimo eller et civiliseret menneske, som ville have fortalt mig, at Pumblechook havde været min tidligste patron og min lykkes grundlægger.

29

Jeg stod op tidligt om morgenen og gik ud, men da det endnu var for tidligt at gå til miss Havisham, drev jeg ud ad landevejen på miss Havishams side af byen – det var ikke Joes side, men der kunne jeg jo gå hen dagen efter – idet jeg tænkte på min velgørerinde og fremmalede mig glimrende billeder af hendes planer med mig.

Hun havde taget Estella i barns sted, og det kunne ikke fejle, at det var hendes hensigt at bringe os sammen. Hun havde forbeholdt mig at forynge det øde hus, indlade solskinnet i de mørke værelser, sætte urene i gang, tænde ilden på det kolde arnested, rive spindelvævene ned, tilintetgøre utøjet, kort sagt, udføre alle en ung romanhelts glimrende bedrifter og ægte prinsessen. Jeg var blevet stående for at se på huset, da jeg gik forbi det, og dets forvitrede røde mure, tilspærrede vinduer og den kraftige, grønne vedbend, der endog favnede skorstenspiberne med sine grene og ranker, ligesom med gamle, senefulde arme, havde dannet et højst tillokkende mysterium, hvori jeg var helten. Estella var naturligvis dets inspiration og dets hjerte, men skønt hun havde en stærk magt over mig, skønt min fantasi og mit håb kun drejede sig om hende, skønt hendes indflydelse på mit liv og min udvikling i mine drengeår havde været almægtig, tillagde jeg hende dog ikke en gang denne romantiske morgen andre egenskaber end dem, hun virkelig ejede. Jeg omtaler dette her med fuldt forsæt, fordi det er den tråd, hvorved man kan følge mig ind i min sørgelige labyrint. Ifølge min erfaring kan den vedtagne forestilling om en elsker ikke altid være sand. Den rene sandhed

er den, at da jeg elskede Estella med en mands kærlighed, elskede jeg hende, fordi jeg fandt hende uimodstæelig. En gang for alle være det sagt; tit og mange gange, om ikke altid, følte jeg til min sorg, at jeg elskede hende trods fornuften, trods løfter, trods fred og håb og lykke, trods alt, hvad der burde have afskrækket mig. En gang for alle være det sagt: jeg elskede hende ikke mindre, fordi jeg indså dette, og det holdt mig ikke mere tilbage, end om jeg fuldt og fast havde troet, at hun var den menneskelige fuldkommenhed i egen person.

Jeg indrettede min gang således, at jeg var ved porten på min gamle tid. Da jeg med usikker hånd havde ringet på klokken, vendte jeg ryggen til porten, mens jeg søgte at få mit vejr og holde mit bankende hjerte nogenlunde roligt. Jeg hørte sidedøren blive åbnet og fodtrin komme over gårdspladsen, men jeg lod, som om jeg intet hørte, ikke en gang da porten drejede sig på sine rustne hængsler.

Da nogen omsider slog mig på skulderen, fo'r jeg sammen og vendte mig om, men jeg fo'r endnu langt mere naturligt sammen ved at se en mand i en sober, grå dragt foran mig, den mand, jeg sidst ville have ventet at se som portner ved miss Havishams dør.

"Orlick!"

"Ja, unge herre, der er flere end Dem, som er blevet forandrede. Men kom indenfor. Det strider mod min ordre at holde porten åben."

Jeg trådte ind, og han trak den i, lukkede den i lås og tog nøglen af.

"Ja," sagde han og vendte sig om, efter at han tvært var gået nogle skridt i forvejen hen mod huset, "her er jeg!"

"Hvorledes kom De hertil?"

"På mine ben. Min kiste lod jeg køre ved siden af mig på en trillevogn."

"Så De har fået plads her – det er godt for Dem."

"Og vel ingen skade til for Dem, unge herre?"

Det var jeg ikke så vis på. Jeg fik tid til at overveje svaret, mens han langsomt løftede sit dorske blik fra stenbroen op ad mine arme og ben til mit hoved.

"Så har De altså forladt smedjen?"

"Ser dette ud som en smedje?" spurgte Orlick, idet han med en fornærmet mine lod sine øjne løbe rundt. "Nå, ligner det den?"

Jeg spurgte ham, hvor længe det var siden, han havde forladt Gargerys smedje.

"Den ene dag er den anden så lig her, at jeg ikke kan sige det uden at regne efter. Men jeg kom hertil, noget efter at De var rejst."

"Det kunne jeg også have sagt Dem, Orlick."

"Ja, men De er jo også blevet boglærd."

Imidlertid var vi kommet hen til huset, hvor jeg så, at han havde sit kammer lige inden for døren, og at dets lille vindue vendte ud til gårdspladsen. I sine små forhold var det ikke uligt de rum, hvori portnerne i Paris sædvanligvis opholder sig. På væggen hang nogle nøgler, til hvilke han nu føjede portnøglen, og hans med et kludetæppe dækkede seng stod i en lille niche eller fordybning indenfor. Det hele havde et sjusket, indskrænket og søvnigt udseende, ligesom et bur til et menneskeligt murmeldyr, og selv tog han sig, mørk og

skummel som han var, i skyggen af et hjørne ved vinduet ud som det menneskelige murmeldyr, til hvilket det var indrettet.

"Jeg har ikke før set dette værelse," sagde jeg, "men der plejede ikke at være nogen portner her."

"Nej, ikke førend folk begyndte at snakke om, at huset var uden beskyttelse, og at det kunne blive farligt, når undvegne fanger og andet sådant rakkerpak drev omkring her. Og så blev jeg anbefalet til posten som den, der kunne give råd for usødet, og tog imod den. Den er mere mageligt end at trække bælgen og svinge hammeren. – Den er ladet, er den."

Mit øje var faldet på en bøsse med messingbeslået skæfte, der hang over kaminen, og hans øje havde fulgt mit.

"Nå," sagde jeg, da jeg ikke havde lyst til at tale længere med ham, "skal jeg nu gå op til miss Havisham?"

"Splide mig, om jeg ved det!" svarede han, idet han først strakte sig og derpå skuttede sig, "min ordre stopper her, unge herre. Jeg giver denne klokke et rap med denne hersens hammer, og De går hen ad gangen, til De møder nogen."

"Jeg troede dog, jeg blev ventet?"

"Splide mig to gange, om jeg ved det!"

Derefter drejede jeg ned ad den lange gang, mens klokken endnu lød. For enden af gangen traf jeg Sara Pocket, der nu syntes at være blevet gul og grøn til stadighed for min skyld.

"Å," sagde hun, "er det Dem, mr. Pip?"

"Ja, det er, miss Pocket. Det glæder mig at kunne sige Dem, at mr. Pocket og hans familie har det godt."

"Er de blevet klogere?" sagde Sara og rystede sørgmodig på hovedet, "de måtte hellere være blevet klogere end have det godt. Ak, Matthew, Matthew! De kender jo vejen?"

Så temmelig, da jeg mange gange var gået i mørke op ad trappen. Jeg gik nu op ad den med tyndere støvler på end forud og bankede på min vante måde på døren til miss Havishams værelse.

"Det er Pips banken," hørte jeg hende øjeblikkelig sige, "kom ind."

Hun sad i sin lænestol tæt ved det gamle bord, iført sin gamle kjole. Hendes hænder lå over kors på hendes stok, hendes hage hvilede på dem, og hendes øjne var fæstede på ilden. Tæt ved hende sad en elegant dame, som jeg aldrig før havde set. Hun havde den hvide sko, der aldrig var blevet brugt, i sin hånd og bøjede sit hoved, som om hun så på den.

"Kom ind, Pip," fortsatte miss Havisham at mumle uden at se sig om eller at slå øjnene op. "Hvorledes har du det? Du kysser mig jo på hånden som om jeg var en dronning, hvad? – Nå?"

Hun så pludselig op på mig, idet hun kun bevægede sine øjne, og gentog i en uhyggelig, spøgefuld tone:

"Nå?"

"Jeg hørte, miss Havisham," sagde jeg noget forlegen, "at De havde været så venlig at udtrykke det ønske, at jeg skulle komme, og derfor rejste jeg straks hertil."

"Nå?"

Den dame, jeg aldrig før havde set, løftede sine øjne i vejret og så skælmisk på mig, og da opdagede jeg, at øjnene var Estellas. Men hun var blevet så forandret, var blevet så meget skønnere, så meget mere kvindelig og havde gjort så vidunderlige fremskridt i alt, hvad der vækker beundring, at det syntes, som om jeg slet ingen fremskridt havde gjort. Hvor dybt

føjte jeg ikke den afstand og ulighed, der var imellem os, og hvilket udtryk af utilgængelighed fik ikke hun!

Hun rakte mig hånden. Jeg fremstammede noget om den glæde, jeg følte ved at se hende igen, og om, at jeg længe, længe havde ventet på den.

"Finder du hende meget forandret, Pip?" spurgte miss Havisham med sin grådige mine og slog med sin stok på en stol, der stod imellem dem, for at tilkendegive, at jeg skulle sætte mig på den.

"Da jeg trådte ind, troede jeg ikke at finde noget af Estella i ansigtet eller skikkelsen, men nu forener det sig alt sammen så vidunderligt til den gamle –"

"Hvad? Du vil dog vel ikke sige til den gamle Estella?" afbrød miss Havisham mig. "Hun var stolt og uhøflig, og du ville helst slippe bort fra hende. Husker du ikke det?"

Jeg svarede forvirret, at det var så længe siden, og at jeg den gang ikke havde haft bedre forstand, og mere af samme slags. Estella smilede med fuldkommen fatning og sagde, at hun ikke tvivlede om, at jeg havde haft ret, og at hun havde været meget ubehagelig.

"Har han forandret sig?" spurgte miss Havisham hende.

"Særdeles meget," svarede Estella og så på mig.

"Mindre plump og simpel?"

Estella lo og så på skoen, hun havde i hånden, lo igen og så på mig og satte skoen fra sig. Hun behandlede mig endnu som en dreng, men lokkede mig dog til sig.

Mens vi sad i det hemmelighedsfulde værelse blandt de sælsomme omgivelser, der havde virket så stærkt på mig, fik jeg at vide, at hun nylig var kommet hjem fra Frankrig og nu skulle

til London. Skønt lige så stolt og lunefuld som fordum, havde hun dog bragt disse egenskaber i et så underordnet forhold til sin skønhed, at det var umuligt og unaturligt – i det mindste i mine tanker – at adskille dem fra hendes skønhed. I hvert tilfælde var det umuligt at sondre hende fra den usle higen efter penge og fornemhed, der havde forstyrret mine drengeår, fra alle de overspændte længsler, der først havde bragt mig til at skamme mig ved hjemmet og Joe, fra alle disse drømmesyner, der havde fremmanet hendes ansigt i den gloende ild, hamret det ud af jernet på ambolten, lokket det fra nattens mørke til at kigge ind ad trælugen i smedjen og flagre bort. Det var mig, kort sagt, umuligt at adskille hende enten i fortiden eller nutiden fra mit livs inderste liv.

Det blev aftalt, at jeg skulle blive der hele dagen og vende tilbage til hotellet om aftenen og til London næste morgen. Da vi havde talt sammen i nogen tid, sendte miss Havisham os to ud at spadserere i den forsømte have, og når vi så var kommet ind igen, kunne jeg, sagde hun, køre lidt rundt med hende, ligesom i gamle dage.

Estella og jeg gik altså ud i haven; jeg, skælvende i min sjæl og tilbedende endog sømmen på hendes klædebon; hun, fuldkommen rolig og åbenbart ikke tilbedende sømmen på mit.

Da vi nærmede os pladsen, hvor Herbert og jeg havde kæmpet, blev hun stående og sagde:

"Jeg må have været en underlig lille en, at jeg kunne skjule mig og se på den kamp den dag, men jeg gjorde det og glædede mig meget over den."

"De lønnede mig rigeligt."

"Gjorde jeg?" svarede hun i en henkastende og glemsom tone. "Jeg husker, at Deres modstander var mig meget modbydelig, fordi jeg var så vred over, at han skulle komme hertil og plage mig med sit selskab."

"Han og jeg er nu meget gode venner."

"Så? Det forekommer mig, som om jeg har hørt, at hans fader læser med Dem?"

"Ja."

Denne tilståelse afgav jeg kun ugerne, da den syntes at have et drengeagtigt præg, og hun allerede behandlede mig mere end tilstrækkeligt som dreng.

"Efter den forandring, der er foregået med Deres stilling og udsigter, har De også forandret Deres omgang."

"Naturligvis."

"Og," tilføjede hun i en hovmodig tone, "hvad der tidligere var en passende omgang for Dem, ville naturligvis nu være en upassende omgang for Dem."

Ærlig talt tvivler jeg meget stærkt om, at der var en svag lyst tilbage hos mig til at gå hen og besøge Joe, men hvis der var, slog denne udtalelse den på flugt.

"Havde De i de tider nogen forestilling om, hvilken lykke der ventede Dem?" spurgte Estella med et let kast med hånden for at hentyde til de stridbare tider.

"Nej, ikke den fjerneste."

Det udtryk af modenhed og overlegenhed, hvormed hun gik ved siden af mig, og det udtryk af ungdommelighed og underdanighed, hvormed jeg gik ved siden af hende, dannede en modsætning, som jeg levende følte, og som ville have naget mig mere, end den gjorde, hvis jeg ikke havde troet, at jeg

fremlokkede den ved således at være bestemt for og opbevaret til hende.

Haven var alt for tilgroet og uordentlig, til at man med fornøjelse kunne spadserere i den, og da vi havde gået den et par gange rundt, gik vi ud i bryggerigården. Her viste jeg hende nøjagtig, hvor jeg havde set hende gå på tønderne den første dag, og med et koldt og ligegyldigt blik i den retning sagde hun: "Gjorde jeg?" og da jeg mindede hende om, at hun var kommet ud fra huset og havde givet mig at spise og drikke, sagde hun: "Det husker jeg ikke."

"Husker De ikke, at De fik mig til at græde?"

"Nej," svarede hun og rystede på hovedet og så sig om.

Jeg tror virkelig, at det, at hun ikke huskede det og ikke brød sig det mindste om det, atter fik mig til at græde indvendig – og den gråd er den bitreste af alle.

"De må vide," sagde Estella med en glimrende og dejlig kvindes nedladdenhed, "at jeg intet hjerte har, hvis det har noget med min hukommelse at gøre."

Jeg kom med nogle talemåder om, at jeg tillod mig at drage det i tvivl; det vidste jeg bedre; en sådan skønhed kunne ikke være uden hjerte.

"Å, jeg tvivler ikke om, at jeg har et hjerte, som kan gennembores af en dolk eller en kugle, og at jeg ville ophøre at leve, når det ophørte at slå, men De forstår, hvad jeg mener. Der er ingen blidhed der, ingen – sympati – følelse – tåbelighed."

Hvad var det, der påtrængte sig mig, mens hun stod og så opmærksomt på mig? Noget, jeg havde set hos miss Havisham? Nej, i nogle af hendes miner og manerer var der det skær af lighed med miss Havisham, som man ofte kan se børn tilegne

sig efter voksne mennesker, de har omgået og levet meget alene med, og som, når barndommen er forbi, kan frembringe en påfaldende tilfældig lighed i udtrykket mellem ansigter, der ellers er aldeles forskellige. Dog kunne jeg ikke forfølge denne lighed til miss Havisham. Jeg så atter på hende, og skønt hun endnu så på mig, var udtrykket forsvundet.

Hvad var det?

"Det er mit alvor," sagde Estella, ikke så meget med rynket pande, som med et formørket åsyn. "Det er bedst, at De tror det straks, for det tilfælde, at vi ofte skulle komme sammen. Nej!"

Her standsede hun mig bydende, idet jeg åbnede mine læber.

"Jeg har ikke skænket min ømhed bort; jeg har aldrig kendt noget sådant."

Et øjeblik efter var vi inde i det så længe ubrugte bryggeri, og hun pegede på det høje galleri, hvorfra jeg havde set hende gå ud den samme første dag, og fortalte mig, at hun kunne huske, at hun havde været deroppe og set mig stå forskrækket nedenfor. Idet mine øjne fulgte hendes hvide hånd, fo'r den samme dunkle forestilling, som det ikke var mig muligt at holde fast på, gennem mit hoved. Min uvilkårlige studsens fik hende til at lægge sin hånd på min arm. Atter forsvandt genfærdet og var borte.

Hvad var det?

"Hvad er der på færde?" spurgte hun, "er De atter bange?"

"Jeg ville være det, hvis jeg troede, hvad De nylig sagde."

"Altså tror De det ikke? Nu vel, i hvert tilfælde er det sagt.

Miss Havisham vil snart vente Dem på Deres gamle post, skønt jeg synes, at det nu nok kunne lægges til side samtidig med andet gammelt tilbehør. Lad os spadserere haven rundt en gang

til og så gå ind. Kom! De skal ikke fælde tårer over min grusomhed i dag; De skal være min page og låne mig Deres skulder."

Hendes smukke kjole havde slæbt efter hende på jorden. Hun tog den op med den ene hånd og lagde den anden let på min skulder, mens vi gik. Vi gik den ødelagte have et par gange randt endnu, og den stod i fuldt flor for mig. Havde det gule og grønne ukrudt i sprækkerne i den gamle mur været de kosteligste blomster, der nogen sinde havde udfoldet sig, kunne den ikke have været dyrebare for mine tanker.

Der var ingen forskel i år mellem os, som kunne fjerne hende langt fra mig. Vi var næsten af samme alder, skønt alderen naturligvis havde mere at sige på hendes side end på min, men det udtryk af utilgængelighed, som hendes skønhed og væsen gav hende, pinte mig midt i min henrykkelse og faste overbevisning om, at min velynderinde havde bestemt os for hinanden. Ulykkelige dreng!

Omsider gik vi igen ind i huset, og der hørte jeg til min overraskelse, at min formynder havde besøgt miss Havisham i et forretningsærinde og ville komme igen til middag. De gamle kandelabre med de vinterlige grene i det værelse, hvor det hensmuldrende bord stod dækket, var blevet tændt, og miss Havisham sad i sin stol og ventede på mig.

Det var ligesom at skyde stolen selv tilbage i fortiden, da vi begyndte den gamle, langsomme rundrejse omkring asken af bryllupsmåltidet. Men i begravelsesværelset, hvor denne skikkelse fra graven lå lænet tilbage i stolen og fæstede sine øjne på hende, så Estella endnu dejligere og mere strålende ud end før, og jeg blev mere end fortryllet.

Tiden svandt så hurtigt, at vor tidlige spisetime var nær, og Estella gik bort for at klæde sig om. Vi havde standset tæt ved midten af det lange bord, og miss Havisham havde strakt en af sine visne arme ud fra stolen og støttede den knyttede hånd på den gule dug. Idet Estella så sig tilbage, førend hun gik ud ad døren, kyssede miss Havisham på fingeren efter hende med en grisk heftighed, der var ligefrem uhyggelig på sin vis.

Da Estella derpå var gået, og vi to blevet alene, vendte hun sig om imod mig og sagde hviskende:

"Er hun ikke smuk, gratiøs og herlig udviklet? Beundrer du hende ikke?"

"Det må enhver, der ser hende, miss Havisham."

Hun lagde en arm om min hals og drog mit hoved tæt ind til sit, mens hun sad i stolen.

"Elsk hende, elsk hende! Hvorledes er hun imod dig?"

Førend jeg kunne svare – hvis jeg overhovedet kunne have svaret på et så vanskeligt spørgsmål – gentog hun:

"Elsk hende, elsk hende! Kommer hun dig i møde, så elsk hende. Sårer hun dig, så elsk hende. Sønderslider hun dit hjerte – og jo ældre og stærkere det bliver, des dybere vil sårene blive – så elsk hende!"

Aldrig havde jeg set en så lidenskabelig ivrighed som den, hvormed hun udtalte disse ord. Jeg kunne føle musklerne i den tynde arm om min hals svulme af den heftighed, som havde grebet hende.

"Hør mig, Pip! Jeg tog hende til mig, for at hun skulle blive elsket. Jeg opfostrede og opdrog hende, for at hun skulle blive elsket. Jeg udviklede hende til det, hun er, for at hun skulle blive elsket. Elsk hende!"

Hun sagde dette ord ofte nok, og der kunne ingen tvivl være om, at det var hendes mening at sige det, men havde det ofte gentagne ord været had i stedet for kærlighed – fortvivlelse – hævn – grusom død – kunne det i hendes mund ikke have haft større lighed med en forbandelse.

"Jeg vil sige dig," sagde hun med den samme ilfærdige, lidenskabelige hvisken, "hvad sand kærlighed er. Den er blind opofrelse, redebon selvydmygelse, fuldkommen underkastelse, tro og tillid til trods for en selv og hele verden, idet man med hele sin sjæl og sit hjerte hengiver sig til den elskede – således som jeg gjorde."

Ved disse ord udstødte hun et vildt skrig, og jeg greb hende om livet, for hun rejste sig op i stolen i sin ligklædning af kjole og slog ud i luften, som om hun ville løbe panden mod væggen og styrte død om.

Alt dette foregik i nogle få sekunder. Idet jeg trykkede hende ned i hendes stol, mærkede jeg en lugt, som jeg kendte, og da jeg vendte mig om, så jeg min formynder stå inde i stuen.

Han gik altid med et kostbart silkelommetørklæde af et imponerende omfang, der var af stor vigtighed for ham i hans fag. Jeg har set ham forfærde en klient eller et vidne således ved omhyggeligt at udfolde dette lommetørklæde, som om han lige ville til at pudse sin næse, og derpå standse, som om han vidste, at han ikke ville få tid til det, førend vedkommende klient eller vidne havde blottet sig, at blottelsen øjeblikkelig påfulgte som noget, der faldt af sig selv. Da jeg opdagede ham inde i stuen, holdt han dette udtryksfulde lommetørklæde i begge hænder og så på os. Idet han mødte mit øje, sagde han tydeligt ved en kortvarig og tavs standsning i denne stilling: "Virkelig?

Sælsomt!" og brugte derpå lommenørklædet med en vidunderlig virkning.

Miss Havisham havde set ham lige så tidligt som jeg og var, som alle, bange for ham. Hun gjorde et kraftigt forsøg på at fatte sig og stammede, at han var lige så punktlig som altid.

"Så punktlig som altid! Hvorledes har De det, Pip? Skal jeg køre Dem en tur, miss Havisham? En gang rundt? Så De er altså her, Pip?"

Jeg fortalte ham, hvornår jeg var kommet, og at miss Havisham havde ønsket, at jeg skulle komme og se Estella, hvortil han svarede: "Åh, en meget smuk, ung dame!" hvorpå han skubbede miss Havisham i hendes stol foran sig med sin ene store hånd og stak den anden i lommen, som om lommen var fuld af hemmeligheder.

"Nå, Pip, hvor ofte har De tidligere set miss Estella?" spurgte han, idet han standsede.

"Hvor ofte?"

"Ja. Hvor mange gange? Ti tusinde gange?"

"Å, ikke nær så mange."

"To gange?"

"Jaggers," sagde miss Havisham til min store trøst, "lad min Pip i fred og gå ned til middagsbordet med ham."

Han adlød, og vi famlede os ned ad den mørke trappe. Mens vi var på vejen til de afsides værelser i baghuset på den anden side af gårdspladsen, spurgte han mig, hvor ofte jeg havde set miss Havisham spise og drikke, og lod mig, som sædvanlig, have valget mellem hundrede gange og en gang.

Jeg tænkte mig om og svarede:

"Aldrig."

"Og, vil heller aldrig få det at se, Pip," sagde han med et mørkt smil. "Hun har aldrig ladet nogen se hende gøre nogen af delene, så længe hun har ført sit nuværende liv. Hun vanker om ved nattetide og tager så den føde, hun nyder."

"Med tilladelse, tør jeg gøre Dem et spørgsmål?"

"Ja, De tør," sagde han, "og jeg kan lade være at svare på det. Kom med Deres spørgsmål."

"Estellas navn. Er det Havisham eller –?"

Jeg havde intet at tilføje.

"Det er Havisham."

Imidlertid var vi kommet ind i spisestuen, hvor hun og Sara ventede os. Jagers sad for bordenden, Estella lige over for ham og jeg lige over for min grønne og gule veninde. Vi spiste meget godt, og efter måltidet blev en flaske gammel, udmærket portvin sat frem for min formynder – han var åbenbart velkendt med årgangen – og de to damer forlod os.

Noget, der kunne sammenlignes med Jagers' determinerede indesluttethed under dette tag, har jeg ikke set nogetsteds, ikke en gang hos ham. Han holdt endog sine blikke hos sig selv og vendte næppe en gang sine øjne mod Estella, mens vi spiste. Når hun talte til ham, hørte han efter og svarede også i rette tid, men så ingen sinde på hende, hvorimod hun ofte så på ham med interesse og nysgerrighed, om ikke med mistro; men hans ansigt røbede aldrig, at han mærkede det i mindste måde. Under måltidet fandt han en tør fornøjelse i at gøre Sara Pocket grønnere og gulere ved i samtalens løb at hentyde til mine forventninger, men lod atter her, som om han ikke vidste af noget, ja gav det endog udseende af, at han

pressede – ja pressede virkelig, skønt jeg ikke ved hvorledes – disse hentydninger ud af mit uskyldige jeg.

Og da han og jeg var blevet alene, sad han med et udtryk af forsigtighed som følge af de oplysninger, han sad inde med, som virkelig blev mig for stærkt. Han krydsforhørte endog sin vin, når han ikke havde andet ved hånden. Han holdt den op for lyset, smagte på den, rullede den i sin mund, sank den, så atter på den, lugtede til den, prøvede den, drak den, skænkede i på ny og krydsforhørte atter glasset, indtil jeg blev så nervøs, som om jeg havde vidst, at vinen fortalte ham noget til min skade. Tre eller fire gange tænkte jeg så småt på at åbne en samtale, men hver gang han så, at jeg ville til at spørge ham om noget, så han på mig med sit glas i hånden og rullede vinen i sin mund, som om han bad mig lægge mærke til, at det var til ingen nytte, da han ikke kunne svare.

Jeg tror, at Sara følte ved sig selv, at synet af mig satte hende i fare for at blive tirret til vanvid og måske at rive sin kappe af – en meget styg en i skikkelse af en svaber af musselin – og overstrø gulvet med sit hår, der visselig ikke var vokset på *hendes* hoved. Hun viste sig ikke, da vi bagefter kom op på miss Havishams værelse, hvor vi fire satte os til at spille whist. I mellemtiden havde miss Havisham sat nogle af de mest pragtfulde smykker, der lå på hendes toiletbord, i Estellas hår og på hendes bryst og hendes arme, og jeg så endog min formynder skotte til hende under sine tykke øjenbryn og trække dem lidt i vejret, da hendes yndigheder blev fremhævet af juvelernes tindrende farvespil.

Om hvorledes og i hvilket omfang han tog vore trumfer i sin varetægt og ved slutningen af hvert spil stak nogle lumpne

småkort ud, som bragte vore kongers og dronningers herlighed til helt at blegne, siger jeg intet, og heller intet om min følelse af, at han regnede os personligt for tre lette og dårlige gåder, han for længe siden havde løst.

Vi spillede til klokken ni, og det blev da aftalt, at jeg forud skulle blive underrettet om, når Estella kom til London, for at jeg da kunne møde hende ved diligencen. Derpå tog jeg afsked med hende, rørte ved hendes hånd og gik.

Min formynder lå i *Vildsvinet* i et værelse ved siden af mit. Langt ud på natten lød miss Havishams ord: "Elsk hende, elsk hende!" i mine øren. Jeg tillempede dem til mit eget brug og sagde hundrede gange til min pude: "Jeg elsker hende, jeg elsker hende!" Derpå overvældedes jeg af taknemmelighed, fordi hun kunne være bestemt for mig, den forhenværende smededreng, og så tænkte jeg på, at hvis hun, som jeg frygtede, endnu ingenlunde var overmåde taknemmelig for denne skæbne, hvornår hun da ville begynde at fatte godhed for mig, hvornår jeg da skulle vække hendes stumme og endnu slumrende hjerte.

Ak, jeg holdt disse følelser for ophøjede og store, men tænkte slet ikke på, at der kunne være noget lavt eller småligt i, at jeg holdt mig borte fra Joe, fordi jeg vidste, at hun ville lade hånt om ham! Det var kun en dag siden, at Joe havde bragt tårer i mine øjne, og allerede var de, Gud tilgive mig min synd, tørre!

Efter nøje at have overvejet sagen, mens jeg om morgenen klædte mig på, besluttede jeg at sige til min formynder, at Orlick vist næppe var den rette mand til at udfylde en tillidspost hos miss Havisham.

"Nej, naturligvis, Pip," svarede min formynder, forud vis på rigtigheden af denne udtalelse i dens almindelighed, "da den, som udfylder en tillidspost, aldrig er den rette mand til den."

Det syntes ordentlig at sætte ham i godt humør at opdage, at denne særlige post ikke undtagelsesvis udfyldtes af den rette mand. Og han hørte med tilfredsstillelse på mig, mens jeg fortalte ham, hvad jeg vidste om Orlick.

"Meget vel, Pip," sagde han, da jeg var færdig, "jeg vil straks gå hen og afskedige Deres ven."

Noget urolig over denne summariske fremgangsmåde, stemte jeg for en smule opsættelse og lod endog falde et vink om, at vor ven måske kunne være vanskelig nok at komme ud af det med.

"Å nej," sagde min formynder, idet han med den største sikkerhed tog sit lommeetørklæde frem, "jeg gad nok høre ham drøfte den sag med mig."

Vi skulle køre tilbage til London med middagsdiligencen, og da jeg drak min te i en sådan forfærdelse for Pumblechook, at jeg næppe kunne holde min kop, gav dette mig en lejlighed til at sige, at jeg trængte til at røre mig og ville gå hen ad vejen til London, mens Jagers var beskæftiget, hvis han ville underrette kusken om, at jeg ville sætte mig op, når jeg blev indhentet. Jeg blev således i stand til at flygte straks efter frokosten, og ved

derpå at gøre et slag på en halv mils vej uden for byen og bag om Pumblechooks enemærker kom jeg atter ind i hovedgaden lidt på den anden side af denne faldgrube og følte mig forholdsvis tryg.

Det havde noget tiltrækkende for mig atter at være i den stille, gamle by, og heller ikke var det ubehageligt nu og da at blive pludselig genkendt og gloet efter. Et par af kræmmerne fo'r endog ud af deres butikker og gik et lille stykke ned ad gaden foran mig, for at de kunne vende om, som om de havde glemt noget, og gå mig forbi ansigt til ansigt, ved hvilke lejligheder jeg ikke ved, om de eller jeg spillede værst komedie, de ved at lade, som om de ikke gjorde det, eller jeg ved at lade, som jeg ikke så det. Ikke des mindre var min stilling distingveret, og jeg var slet ikke misfornøjet med den.

Diligencen med Jagers indeni indhentede mig i rette tid, og jeg satte mig atter på bukken og ankom til London, sund på legemet, men syg på sjælen, for mit hjerte var borte. Straks efter min ankomst sendte jeg Joe en bodstorsk og en fjerding østers som erstatning for, at jeg ikke selv var kommet, og gik derpå videre til *Barnards Inn*.

Jeg traf Herbert i færd med at spise kold middagsmad og glad ved at se mig igen. Jeg følte, at jeg endnu samme aften måtte åbne mit hjerte for min ven og husfælle, og da hævneren opholdt sig i forstuen, lod jeg ham gå på komedie. Der kunne næppe gives noget bedre bevis på min afhængighed af denne slavefoged end de fornedrende udflugter, jeg idelig så mig nødsaget til at bruge for at skaffe ham noget at gøre.

Da vi havde spist og sad med fødderne på kamingærdet, sagde jeg til Herbert:

"Kære Herbert, jeg har noget meget vigtigt at fortælle Dem."

"Kære Händel," sagde han, "jeg skal agte og ære Deres fortrolighed."

"Det vedrører mig selv og endnu en person."

Herbert lagde sine fødder over kors og stirrede på ilden med hovedet på siden. Efter i nogen tid at have set på den til ingen nytte så han på mig, fordi jeg ikke gik videre.

"Herbert," sagde jeg, idet jeg lagde min hånd på hans knæ, "jeg elsker, jeg tilbeder Estella."

I stedet for at forstumme af overraskelse svarede han i en let, henkastende tone:

"Ja vel. Og så?"

"Og så, Herbert? Er det alt, hvad De har at sige?"

"Hvad mere, mener jeg? For det vidste jeg naturligvis."

"Hvoraf vidste De det?"

"Hvoraf jeg vidste det, Händel? Fra Dem selv."

"Da har jeg da aldrig sagt Dem det."

"Sagt mig det? De har heller aldrig sagt mig, når De har fået Deres hår klippet, men jeg har øjne i hovedet. De har tilbudt hende lige så længe, som jeg har kendt Dem. De bragte så vel Deres tilbedelse som Deres vadsæk med Dem hertil. Sagt mig det! De har jo stadig sagt mig det, så lang som dagen var. Da De fortalte mig Deres historie, fortalte De mig tydeligt nok, at De begyndte at tilbede hende den første gang, De så hende, skønt De rigtig nok da var meget ung."

"Nu vel da," sagde jeg, for hvem dette var en ganske ny og ikke uvelkommen måde at se sagen på, "jeg har aldrig ophørt at tilbede hende, og hun er kommet tilbage som den dejligste,

yndigste dame. Jeg så hende i går, og har jeg tilbudt hende tidligere, så tilbeder jeg hende nu dobbelt."

"Så er det heldigt for Dem, Händel, at De er udkåret for hende. Uden at komme ind på forbudt grund, tør vi vel sige, at der imellem os ingen tvivl kan være herom. Men har De nogen forestilling om, hvorledes Estella synes om at have Dem som tilbeder?"

Jeg rystede mørkt på hovedet.

"Å, hun er tusinde mile borte fra mig!" sagde jeg.

"Tålmodighed, min kære Händel, der er tid nok. Men har De mere at sige?"

"Jeg skammer mig ved at tilstå det, og dog er det ikke værre at sige det end at tænke på det. De kalder mig et heldigt menneske. Det er jeg naturligvis. Endnu i går var jeg smededreng, og i dag er jeg – ja, hvad skal jeg sige, at jeg er?"

"Sig et bravt menneske, hvis De er forlegen for et udtryk," svarede Herbert smilende og klappede mig på ryggen, "et bravt menneske med en underlig blanding af heftighed og nølen, dristighed og tvivlen, handlen og drømmen."

Jeg tøvede et øjeblik for at overveje, om der virkelig fandtes en sådan blanding i min karakter. I det hele taget indrømmede jeg ingeniørlunde rigtigheden af denne karakteristik, men fandt det dog ikke umagen værd at modsige den.

"Når jeg spørger, hvad jeg skal kalde mig selv i dag," fortsatte jeg, "mener jeg, hvad jeg er i mine tanker. De siger, jeg er heldig. Jeg ved, at jeg ikke har gjort noget for selv at svinge mig i vejret, og at kun lykken har hævet mig. Det er at være meget heldig. Og dog, når jeg tænker på Estella –"

"Og når gør De ikke det?" afbrød Herbert mig med øjnene fæstede på ilden, hvilket jeg fandt smukt og deltagende af ham.

"- da, kære Herbert, kan jeg ikke sige Dem, hvor afhængig og usikker og hvor udsat for hundrede muligheder jeg føler mig. Uden at komme ind på forbudt grund, ligesom De nylig, kan jeg dog sige Dem, at alle mine forventninger er afhængige af en persons stadighed – jeg nævner ingen. Og selv i det bedste tilfælde, hvor pinligt og utilfredsstillende er det ikke kun så vagt at vide, hvad de er!"

Med disse ord lattede jeg mit sind for en byrde, der stadig havde tynget mere eller mindre på det, men ganske vist mest siden i går.

"Hør nu, Händel," svarede Herbert i sin glade, forhåbningsfulde tone, "det forekommer mig, at vi i den ømme lidenskabs modfaldenhed ser den hest, vi har fået til gave, i munden med et forstørrelsesglas. Ligeledes forekommer det mig, at når vi sammentrænger vor opmærksomhed i denne undersøgelse, overser vi aldeles en af de bedste egenskaber ved dyret. Har De ikke fortalt mig, at Deres formynder lige straks sagde Dem, at De ikke var udstyret med forventninger alene? Og selv om han ikke havde sagt Dem dette – skønt jeg tilstår, at det er et meget stort *om*, kan De da tro, at Jaggers er den mand, der ville vedligeholde sit nuværende forhold til Dem, hvis han ikke var sikker i sin sag?"

Jeg sagde, at jeg ikke kunne nægte, at dette var et meget vægtigt argument, men sagde det snarere som en uvillig indrømmelse til sandheden og retfærdigheden, som om jeg helst ville have nægtet det!

"Ja, jeg skulle tro, at det var et vægtigt argument," sagde Herbert, "og jeg skulle tro, at De ville have ondt ved at finde et mere vægtigt; med hensyn til resten må De vente på Deres formynder, og han atter på sin klient. De vil have fyldt Deres enogtyvende år, førend De ved af det, og da får De måske flere oplysninger. I hvert tilfælde vil De være nærmere ved det, for til sidst må de komme,"

"Hvor De dog er forhåbningsfuld!" sagde jeg, idet jeg taknemmelig beundrede hans muntre væsen.

"Det bør jeg i det mindste være," sagde Herbert, "for stort andet er jeg ikke. Imidlertid må jeg tilstå, at det fornuftige i, hvad jeg nys sagde, ikke er mit, men min faders. Den eneste udtalelse, jeg har hørt ham lade falde om Deres historie, var den: 'Sagen er ordnet og afgjort, ellers ville Jagers ikke være med i spillet.' Men førend jeg nu siger mere om min fader eller min faders søn og gengælder Deres fortrolighed, må jeg for et øjeblik gøre mig alvorligt ubehagelig for Dem, ligefrem modbydelig."

"Det vil ikke lykkes Dem."

"Å jo. En, to, tre! Nu begynder jeg. Kære, gode Händel," skønt han talte i en let tone, var han dog meget alvorlig, "mens vi har siddet her og talt sammen med vore fødder på kamingærden, har jeg tænkt på, at Estella umuligt kan have noget at gøre med Deres arv, hvis Deres formynder aldrig har hentydet til hende. Har jeg ret i at opfatte det, De har sagt mig, således, at han aldrig, enten direkte eller indirekte, i nogen henseende har hentydet til hende? Ikke en gang, for eksempel, så meget som ladet falde et vink om, at Deres velynder kunne have lagt planer med hensyn til Deres giftermål?"

"Nej, aldrig."

"Hør nu, Händel – jeg er på ære ganske fri for smagen af de sure rønnebær. Kan De, da De ikke er bundet til hende, da ikke løsrive Dem fra hende? – Jeg sagde Dem forud, at jeg ville blive ubehagelig."

Jeg vendte hovedet bort, for med en fart og en kraft, ligesom når de gamle mosevinde kom op fra havet, greb en følelse som den, der havde knuget mig den morgen, da jeg forlod smedjen, og tågen lattede sig højtideligt, og jeg lagde min hånd på vejviseren uden for landsbyen, atter mit hjerte. Vi tav begge i nogen tid.

"Ja, min kære Händel," fortsatte Herbert, som om vi havde talt i stedet for tiet, "at det slog så faste rødder i brystet på en dreng, som naturen og omstændighederne havde gjort så romantisk, gør det meget alvorligt. Tænk på hendes opdragelse og på miss Havisham. Tænk på, hvad hun selv er – nu er jeg modbydelig, og De afskyer mig. Dette kan lede til ulykke."

"Det ved jeg, Herbert," sagde jeg stadig med bortvendt hoved, "men jeg kan ikke ændre det."

"Kan De ikke løsrive Dem?"

"Nej, umuligt!"

"Kan De ikke prøve på det, Händel?"

"Nej, umuligt!"

"Godt!" sagde Herbert, idet han rejste sig med et rask sæt, som om han havde sovet, og gav sig til at røre op i ilden, "nu vil jeg søge atter at gøre mig behagelig."

Dermed gik han omkring i værelset, glattede gardinerne, satte stolene på deres plads, støvede bøgerne af, der lå spredt hist og her, så ud i forstuen, tittede i brevkassen, lukkede døren

og vendte tilbage til sin stol ved kaminen, hvor han satte sig og gned sig på sit venstre ben med begge hænder.

"Jeg ville have sagt et par ord, Händel, om min fader og min faders søn. Desværre har min faders søn vel næppe nødig at sige, at min faders hus ikke udmærker sig ved sin glimrende husholdning."

"Der er altid overflødighed, Herbert."

"Å ja! Og det samme siger skraldemanden, tror jeg, med det mest levende bifald, og marskandiseren i baggaden med. Alvorlig talt, Händel, for sagen er alvorlig nok, De ved det lige så godt som jeg. Der har sagtens været den tid, da min fader endnu ikke havde sluppet tøjlen, men om den også har været, så er den nu forbi. Tør jeg spørge Dem, om De nogen sinde nede i Deres egn har haft lejlighed til at lægge mærke til, at børnene af mindre heldige ægteskaber altid er allermest opsatte på at blive gift?"

Dette var et så sælsomt spørgsmål, at jeg til gengæld spurgte ham:

"Er det tilfældet?"

"Jeg ved det ikke. Det var netop det, jeg ønskede at få at vide, da det afgjort er tilfældet hos os. Min søster Charlotte, der kom næst efter mig og døde, førend hun havde fyldt sit fjortende år, var et slående eksempel på det. Det samme er lille Jane. Efter hendes higen efter at blive ægteskabelig forsørget at dømmes, skulle man tro, at hun i sin korte tilværelse aldrig havde haft andet for øje end huslig lyksalighed. Lille Alick, der endnu går med forklæde, har allerede truffet forberedelser til sin forbindelse med en passende ung person i Kew. Ja, jeg tror virkelig, at vi alle er forlovede, undtagen den spæde."

"Så er De det altså også?"

"Ja vist er jeg, men det er en hemmelighed."

Jeg forsikrede ham, at jeg skulle gemme den, og udbad mig nærmere oplysninger. Han havde talt så forstandigt og deltagende om min svaghed, at jeg ønskede at høre noget om hans kraft.

"Tør jeg spørge om navnet?"

"Navnet er Clara."

"Opholder hun sig i London."

"Ja, og jeg burde måske tilføje," sagde Herbert, der var blevet underlig modfalden og myg, efter at vi var kommet ind på dette interessante emne, "at hun ikke ganske svarer til min moders tåbelige fordringer. Hendes fader havde noget at gøre med provianteringen af udvandrerskibe og var nok en slags proviantforvalter, så vidt jeg ved."

"Hvad er han nu?"

"Nu er han sygelig."

"Lever –?"

"På første sal," sagde Herbert, hvilket aldeles ikke var, hvad jeg mente, da jeg ved mit spørgsmål havde sigtet til hans levevej. "Jeg har aldrig set ham, da han altid er blevet oppe på sit værelse, så længe jeg har kendt Clara. Han gør en frygtelig alarm, brøler og støder i gulvet med et eller andet skrækkeligt redskab."

Idet Herbert her så på mig og derpå gav sig til hjerteligt at le, genvandt han for øjeblikket sit sædvanlige livlige væsen.

"Venter De da ikke at få ham at se?"

"Jo, det venter jeg stadig, da jeg aldrig hører ham uden at vente, at han skal komme tumlende ned gennem loftet. Men jeg

ved ikke, hvor længe bjælkelaget kan holde."

Efter at han endnu en gang havde leet hjerteligt, blev han atter myg og fortalte mig, at han havde i sinde at gifte sig med den unge dame, så snart han begyndte at samle kapital. Han tilføjede som noget, der faldt af sig selv og avlede slet lune:

"Men man kan jo ikke gifte sig, så længe man ser sig om."

Mens vi stirrede ind i ilden, og jeg tænkte på, hvor vanskeligt det undertiden var at samle denne samme kapital, stak jeg hænderne i lommen, og da et sammenlagt stykke papir i en af dem tiltrak sig min opmærksomhed, åbnede jeg det og så, at det var den komedieplakat, jeg havde fået af Joe, om den fejrede provinskunstner.

"Men det er sandt," tilføjede jeg uvilkårligt højt, "det er jo i aften!"

Dette forandrede øjeblikkelig emnet og bestemte os hurtigt til at gå på komedie. Efter at jeg havde forpligtet mig til at hjælpe og understøtte Herbert i hans kærlighedsanliggende ved alle mulige og umulige midler, og Herbert havde fortalt mig, at hans trolovede allerede kendte mig af omtale, og at jeg snart skulle blive forestillet for hende, og efter at vi havde givet hinanden et varmt håndtryk på vor gensidige fortrolighed, slukkede vi derfor vore lys, lagde til rette i kaminen, lukkede vor dør af og drog af sted for at opsøge Wopsle og Danmark.

31

Ved vor ankomst til Danmark fandt vi kongen og dronningen der i landet siddende i to lænestole på et køkkenbord, hvor de holdt hof. Hele den danske adel var til stede og omfattede en ædelbåren yngling i en kæmpe stor stamfaders vaskeskinds støvler, en ærværdig pair med snavset ansigt, som syntes først på sine gamle dage at være steget op fra folket, og det danske ridderskab, som med kam i håret og et par hvide silkeben i det hele taget frembød et kvindeligt ydre. Mit talentfulde bysbarn stod, mørk i hu, alene for sig selv med korslagte arme, og jeg kunne have ønsket, at hans lokker og pandehår havde været noget mere sandsynlige.

Under handlingens gang viste der sig flere mærkelige små omstændigheder. Således syntes landets forrige konge ikke alene ved sin dødelige bortgang at have været plaget af hoste, men også at have taget den med sig i graven og bragt den tilbage igen. Endvidere var det kongelige genfærds feltherrestav omvundet med et spøgelsesagtigt manuskript, som det undertiden syntes at tage sin tilflugt til, og det oven i købet med et uroligt udtryk og en tilbøjelighed til at tage fejl af det rette sted, der ledte tanken hen på en ganske almindelig dødelig. Det var formodentlig også dette, som bragte galleriet til at råde skyggen til "at vende bladet", et råd, som den tog overordentlig ilde op. Der var også den mærkelighed ved denne majestætiske ånd, at skønt den altid viste sig med et udtryk af at have været længe ude og gået umådelig langt, kom den dog øjensynlig fra en væg ganske tæt ved, hvorfor dens gyselighed også blev modtaget med spot. Dronningen af Danmark, en

fyldig dame, havde efter publikums mening alt for meget messing på sig. Hendes hage var nemlig forbundet med hendes diadem med et bredt bånd af dette metal – som om hun havde en prægtig tandpine – hendes midje var omgivet med et lignende, og hver af hendes arme med et ditto, så at hun åbenlyst blev omtalt som "kedelpauken". Den ædelbårne yngling i de stamfaderlige støvler var ikke konsekvent, idet han så at sige i et og samme åndedræt optrådte som helbefaren matros, omvandrende skuespiller, graverkarl, præst og en person af største vigtighed ved en fægteøvelse ved hoffet, hvis øvede øje og skarpe dømmekraft afgjorde, hvilke stød der var de bedste. Dette ledede efterhånden til mangel på overbærenhed over for ham, ja, da man opdagede ham som præst, og han vægrede sig ved at udføre begravelsesceremonierne, fik den almindelige harme endog skikkelse af nøddeskaller. Endelig var Ofelia et bytte for et så langsomt, musikalsk vanvid, at da hun havde taget sit hvide musselinsskærf af, lagt det sammen og begravet det, brummede en gnaven fyr, der længe havde kølnet sin utålmodige næse mod en jernstang oppe i den forreste række på galleriet: "Nu da barnet er kommet i seng, vil vi have aftensmad!" hvilket mildest talt var noget forstyrrende for illusionen.

Over mit navnkundige bysbarn opdyngede alle disse tildragelser sig med en spøgefuld virkning. Hver gang den vankelmødige prins skulle stille et spørgsmål eller fremsætte en tvivl, kom publikum ham til hjælp, som for eksempel ved det spørgsmål, om det var ædlest for sjælen at lide, da nogle brølede ja og andre nej, og atter andre, der hældte til begge meninger, sagde: "Slå plat og krone om det," så at der opstod en hel disput

om det. Da han spurgte, hvorfor mennesker som han krøb imellem himmel og jord, opmuntredes han med lydelige: "Hør, hør!" Da han optrådte med sin ene strømpe i uorden – hvilken uorden, ifølge skik og brug, viste sig ved en eneste, meget pyntelig fold i skaftet, der sandsynligvis som regel frembringes ved hjælp af et strygejern – foregik der en samtale oppe på galleriet om hans bens bleghed, og om denne var fremkaldt ved den forskrækkelse, spøgelse havde givet ham. Idet han greb fløjten – den havde en høj grad af lighed med en lille sort fløjte, hvorpå der nylig var blevet spillet nede i orkestret, og som blev rakt ud ad døren – opfordredes han enstemmigt til at spille "Rule Britannia", og da han rådede skuespilleren til ikke at save således i luften, sagde den gnavne fyr: "Og det skulle *De* heller ikke gøre. De er endnu værre end *han*!" Og jeg må desværre tilføje, at Wopsle ved enhver af disse lejligheder hilstes af en skingrende latter.

Men den drøjeste tur havde han på kirkegården, der så ud som en urskov med en slags lille geistligt vaskehus på den ene side og en landevejsbom på den anden. Så snart man så Wopsle komme i en meget folderig kappe igennem bommen, blev graverkarlen advaret om det på en venskabelig måde: "Pas på! Der kommer bedemanden for at se, hvorledes det går med Deres arbejde!" Jeg tror, at det i et konstitutionelt land er en velkendt sag, at Wopsle umulig kunne give dødningshovedet tilbage, efter at have moraliseret over det, uden at tørre sine fingre på en hvid serviet, som han tog ud fra sit bryst, men ikke en gang denne uskyldige og uundværlige handling gik hen uden kommentaren "Opvarter!" Da liget blev båret ind i en tom, sort kasse, på hvilken låget gik op, blev det løsenet til en almindelig

jubel, som højligt forøgedes ved, at man blandt ligbærerne opdagede en person, som var let at genkende, og denne jubel fulgte Wopsle under hans kamp med Laertes på randen af orkestret og graven og dæmpedes ikke, førend han havde stødt kongen ned fra køkkenbordet og selv døde tomme for tomme fra anklerne opefter.

I starten havde vi gjort nogle afmægtige forsøg på at klappe ad Wopsle, men de var alt for håbløse til at kunne fortsættes, hvorfor vi sad og havde meget ondt af ham, men lo ikke des mindre, så det klukkede. Mod min vilje lo jeg uafbrudt, så grinagtigt var det hele, og dog havde jeg et hemmeligt indtryk af, at der var noget meget fint i Wopsles foredrag – ikke for gamle minders skyld, er jeg bange for, men fordi det var meget langsomt, meget trøstesløst, meget op ad bakke og ned ad bakke og meget forskelligt fra den måde, hvorpå noget menneske under noget som helst naturligt forhold nogen sinde har ytret sig om noget i livet eller i døden. Da sørgespillet var ude, og han var blevet fremkaldt og hysset ud, sagde jeg til Herbert:

"Lad os straks gå, ellers møder vi ham måske."

Vi skyndte os, det bedste vi kunne, ned ad trappen, men var dog ikke hurtige nok, for ved døren stod der en jødisk mand med et unaturlig tykt, fedtet øjenbryn og fangede mit blik, idet vi nærmede os, og da vi kom hen til ham, sagde han:

"Mr. Pip og hans ven?"

Mr. Pips og hans vens identitet indrømmedes.

"Mr. Waldengarver ville gerne have den ære."

"Mr. Waldengarver?" gentog jeg, men i det samme hviskede Herbert mig i øret: "Sandsynligvis Wopsle."

"Å!" sagde jeg, "ja, skal vi følge med Dem?"

"Nogle få skridt, hvis De ville have den godhed."

Da vi var kommet ind i en gyde, vendte han sig om og spurgte:

"Hvorledes fandt De, at han så ud? Jeg klædte ham på."

Jeg ved ikke, om han lignede andet end en begravelse med et tillæg af en stor dansk sol eller stjerne, der havde hængt om hans hals i et blåt bånd og givet ham udseende af at være forsikret i en eller anden mærkværdig brandforsikringsanstalt. Men jeg svarede, at han havde set meget pæn ud.

"Da han kom til graven," sagde vor fører, "viste han sin kappe så smukt, men set fra kulissen, forekom det mig, at han, da han så spøgelse i dronningens gemak, kunne have gjort mere ud af sine strømper."

Jeg gav ham beskedent ret, og derpå faldt vi alle gennem en lille smudsig svingdør ind i en slags hed pakkasse lige bag ved den. Her var Wopsle i færd med at afføre sig sine danske klædningsstykker, og her havde vi netop plads nok til at se på ham over hinandens skuldre ved at holde døren eller låget til pakkassen vidt åben.

"Mine herrer," sagde Wopsle, "jeg er stolt af at se Dem. Jeg håber, De undskylder, mr. Pip, at jeg sendte bud efter Dem. Jeg havde den lykke at kende Dem i fordums dage, og dramaet har altid haft et almindelig anerkendt krav på de ædle og de rige."

Imidlertid søgte Waldengarver, der var i en skrækkelig sved, at få sig selv ud af sin prinselige sørgedragt.

"Kræng strømperne af, mr. Waldengarver," sagde disse klædningsstykkers ejermand, "ellers sprænger De dem, og sprænger De dem, sprænger De femogtrediven shillings."

Shakespeare er aldrig blevet hædret med et smukkere par. Sid nu roligt på stolen og overlad dem til mig."

Dermed lagde han sig på knæ og begyndte at flå sit offer, der upåtvivlelig ville være faldet bagover med sin stol, da den første strømpe gik af, hvis der havde været plads til at falde.

Jeg havde hidtil været bange for at sige noget om forestillingen, men nu så Waldengarver selvtilfreds op på os og sagde:

"Hvorledes syntes De, mine herrer, som sad foran, at det gik?"

Herbert svarede bagfra, idet han puffede mig i siden: "Ypperligt," og derfor sagde jeg også: "Ypperligt."

"Hvad syntes De om min opfattelse af rollen, mine herrer?" spurgte Waldengarver, næsten, om ikke fuldt nedladende.

Herbert sagde bagfra, idet han puffede mig i siden: "Solid og fast," og derfor sagde jeg, som om det var min egen originale dom, og jeg måtte tillade mig at holde på den, ligeledes: "Solid og fast."

"Det glæder mig, at jeg har Deres bifald, mine herrer," sagde Waldengarver med et udtryk af værdighed, selv om han hele tiden blev klempt op imod væggen og holdt sig fast i stolesædet.

"Men en ting vil jeg sige dem, mr. Waldengarver," sagde manden, der lå på knæ, "hvori De har en fejl opfattelse. Hør nu efter! Jeg bryder mig ikke om at blive modsagt; jeg må sige det. De har en fejl opfattelse af Hamlet, når De viser Deres ben i profil. Den sidste Hamlet, jeg klædte på, gjorde sig skyldig i den samme fejl på prøverne, indtil jeg fik ham til at sætte to store røde oblater på sine skinneben, og så gik jeg under generalprøven ned i parkettet, og hver gang hans fremstilling

bragte ham i profil, råbte jeg: "Jeg ser ingen oblater!" Og om aftenen spillede han yndigt."

Waldengarver smilede til mig, ligesom for at sige: "En trofast tjener. Jeg ser igennem fingrene med hans tåbelighed," og sagde derpå højt: "Jeg er lidt vel klassisk og dybsindig for folk her, men de kommer sig nok."

Herbert og jeg sagde samtidigt, å, de kom sig upåtvivlelig nok!

"Lagde De mærke til, mine herrer," sagde Waldengarver, "at der var en mand oppe på galleriet, som søgte at drive spot med tjenesten – forestillingen, mener jeg?"

Vi svarede, at vi rigtig nok troede at have lagt mærke til en sådan mand, "men han var sikkert drukken," tilføjede jeg.

"Å Gud nej," sagde Wopsle, "drukken var han ikke. Det ville hans principal nok sørge for. Hans principal ville ikke tillade ham at være drukken."

"Ved De da," spurgte jeg, "hvem hans principal er?"

Wopsle lukkede sine øjne og åbnede dem igen, men foretog begge ceremonier meget langsomt.

"De må," sagde han, "have lagt mærke til en uvidende og skrydende æsel med en ru stemme og et ansigt, fuldt af lumpen ondskab, der afleverede – jeg vil ikke sige spillede – kong Claudius af Danmark. Det er hans principal, mine herrer. Således er faget!"

Uden ret at vide, om jeg ville have haft mere ondt af Wopsle, hvis han havde været fortvivlet, havde jeg dog, således som han var, så ondt af ham, at jeg nyttede lejligheden, mens han tog sine seler på – hvorved vi stødtes ud ad døren – til at spørge Herbert, hvad han syntes om at tage ham hjem med til

aftensmad. Herbert svarede, at det syntes han meget godt om, hvorfor jeg indbød ham. Han fulgte da med os til *Barnards Inn*, indhyllet lige til øjnene, og vi gjorde vort bedste for ham, så at han blev siddende til klokken to om morgenen og talte om sit held og udviklede sine fremtidsplaner. Jeg har glemt enkelthederne, men husker ganske i almindelighed, at han ville begynde med at genoplive dramaet og ende med at knuse det, eftersom hans død ville være et uerstatteligt tab for det og berøve det alt håb.

Ulykkelig til mode gik jeg til sengs, og ulykkelig til mode tænkte jeg på Estella, og ulykkelig til mode drømte jeg, at alle mine forventninger var tilintetgjorte, og at jeg skulle giftes med Herberts Clara eller spille Hamlet med miss Havishams genfærd i tyve tusinde menneskers påsyn uden at kunne tyve ord af rollen.

32

En dag, mens jeg havde travlt med mine bøger og Pocket, fik jeg med posten et brev, hvis ydre alene satte mig i stærk bevægelse, for skønt jeg aldrig havde set den håndskrift, hvormed der var skrevet uden på det, gættede jeg dog, hvis den var. Brevet begyndte ikke med det sædvanlige: Bedste mr. Pip eller bedste Pip eller bedste sir eller bedste noget som helst, men lød således:

I overmorgen kommer jeg til London med middagsdiligencen. Så vidt jeg husker, blev det jo aftalt, at De skulle tage imod mig, men i hvert tilfælde mener miss Havisham det, og derfor skriver jeg. Hun sender Dem sin hilsen.

Deres

Estella.

Havde der været tid til det, havde jeg sandsynligvis bestilt mig flere sæt klæder, men da det var umuligt, måtte jeg lade mig nøjes med dem, jeg havde. Min appetit forsvandt øjeblikkelig, og jeg havde hverken rist eller ro, førend dagen kom; ikke fordi dens komme bragte mig nogen af delene, for da var det endnu værre fat med mig end før, og jeg besøgte diligencekontoret i Wood Street, førend diligencen havde forladt vor by. Selv om jeg vidste dette meget godt, var jeg dog til mode, som om det ikke var rådeligt at lade diligencekontoret være mig ude af syne fem minutter ad gangen, og i denne sindssvage tilstand tilbragte jeg en vagt på fire, fem timer.

Endelig kom diligencen; jeg så Estellas ansigt ved karetvinduet og hendes hånd vinke ad mig. I sin pelsværks rejsedragt så hun mere sart og dejligere ud, end hun nogen sinde, endog i mine øjne, havde set ud. Hun var venligere i sit væsen, end hun nogen sinde før havde brudt sig om at vise sig mod mig, og jeg troede at mærke miss Havishams indflydelse i denne forandring.

Vi stod i diligencegården, mens hun viste mig sit rejsegods, og da det var blevet samlet, huskede jeg på – jeg havde imidlertid glemt alt over hende selv – at jeg ikke vidste noget om hendes bestemmelsessted.

"Jeg skal til Richmond," fortalte hun mig. "Afstanden er to mil. Jeg skal tage en vogn, og De skal ledsage mig. Der er min pung, og De skal betale mine rejseudgifter af den. Jo, De må tage pungen! Vi har intet andet valg, De og jeg, end at efterkomme vore ordrer. Vi kan ikke frit følge vore egne tilbøjeligheder, De og jeg."

Idet hun så på mig, mens hun rakte mig pungen, håbede jeg, at der lå en dybere mening i hendes ord. Hun sagde dem lidt hånligt, men ikke med mishag.

"Der må sendes bud efter en vogn, Estella. Vil De ikke hvile Dem lidt her?"

"Jo, jeg vil hvile mig lidt her og drikke te, og De skal passe på mig så længe."

Hun lagde sin arm i min som noget, der måtte gøres, hvorpå jeg bad en opvarter at give os et værelse for os selv og bestilte te.

"Til hvem skal De i Richmond?" spurgte jeg Estella.

"Jeg skal," svarede hun, "bo der for en meget høj betaling hos en dame, der har eller siger, at hun har evne til at føre mig om

og forestille mig for folk og folk for mig."

"De vil sagtens finde behag i afveksling og beundring?"

"Det vil jeg sagtens."

Hun svarede i en så ligegyldig tone, at jeg sagde: "De taler om Dem selv, som om det var en anden."

"Hvor har De lært, hvorledes jeg taler om andre? Nej, nej," sagde Estella med et fortryllende smil, "De må ikke forlange af mig, at jeg skal gå i skole hos Dem, jeg må tale på min egen måde. Hvorledes kommer De ud af det med mr. Pocket?"

"Jeg lever ret behageligt der, i det mindste –"

Det forekom mig, som om jeg var i færd med at forsømme en lejlighed.

"I det mindste?" gentog Estella.

"I det mindste så behageligt, som jeg kan leve noget sted, hvor De ikke er."

"Enfoldige menneske," sagde Estella ganske roligt, "hvor kan De tale så tåbeligt? Deres ven, mr. Matthew, står nok over de øvrige medlemmer af sin familie?"

"Ja, meget højt over dem. Han er ingens fjende –"

"Tilføj ikke, undtagen sin egen," afbrød Estella mig, "for den slags mennesker hader jeg. Men er han da så uegennyttig og hævet over smålig misundelse og nag, som jeg har hørt?"

"Det har jeg sandelig al grund til at sige."

"Da har De ikke al grund til at sige det samme om hans slægtninge," sagde Estella og nikkede ad mig med et udtryk i sit ansigt, der var både alvorligt og opmuntrende, "for de overhænger miss Havisham med nedsættende fortællinger og hentydninger om Dem. De holder øje med Dem, bagtaler Dem, skriver breve om Dem – undertiden anonyme – og de er Deres

livs plage og stadige tanke. De kan næppe forestille Dem, hvilket had disse mennesker bærer til Dem."

"De skader mig dog vel ikke, vil jeg håbe?"

I stedet for at svare brast Estella i latter, hvilket var mig højest påfaldende, så at jeg så helt forlegent på hende. Da hun holdt op – og hun havde ikke leet tvungent, men ret inderligt – sagde jeg i den usikre tone, hvori jeg altid talte til hende:

"Jeg tør dog vel håbe, at det ikke ville glæde Dem, om de skadede mig?"

"Nej, nej, det kan De være rolig for. De kan være overbevist om, at jeg kun ler, fordi de ingen vej kan komme. Å, hvad døjer disse mennesker ikke med miss Havisham!"

Hun gav sig igen til at le, men endog nu, da hun havde sagt mig hvorfor, var hendes latter mig påfaldende, for jeg kunne ikke tvivle om, at den var ægte, og dog forekom den mig ikke at være på rette plads. Jeg troede, at der måtte stikke noget mere herunder, end jeg vidste, og hun læste denne tanke i min sjæl og svarede på den.

"Det er ikke nogen let sag, ikke en gang for Dem," sagde hun, "at fatte, hvor det glæder mig at se disse mennesker ærgre sig, eller hvilken nydelsesrig følelse af det latterlige jeg har, når de bliver gjort latterlige. De er ikke blevet opdraget i det sælsomme hus fra Deres tidligste barndom, men det er jeg. De fik ikke Deres smule vid skærpet ved deres rænker imod Dem, den undertrykte og værgeløse, mens de påtog sig deltagelsens og medlidenhedens maske, men det fik jeg. De fik ikke efterhånden Deres runde barneøjne åbnet mere og mere, indtil De gennemskuede denne falske kvinde, der beregner sit forråd af sindsro til, når hun vågner om natten, men det gjorde jeg."

Nu lo Estella ikke mere, og heller ikke dukkede disse minder frem fra overfladen. Jeg ville ikke have været årsagen til den mine, hun satte op, ikke for alle mine forventninger tilsammen.

"To ting kan jeg sige Dem," sagde Estella, "for det første kan De, trods ordsproget om, at en dråbe kan hule en sten, være rolig for, at disse mennesker aldrig ville – ikke i hundrede år ville – kunne forandre miss Havishams mening om Dem, det være sig i stort eller småt. For det andet er jeg Dem taknemmelig, fordi De er skyld i, at de forgæves har så travlt og ter sig så lavt, og der har De min hånd på det."

Idet hun spøjende – for hendes mørkere stemning havde kun været forbigående – rakte mig den, greb jeg den og førte den til mine læber.

"De naragtige menneske," sagde Estella, "vil De da aldrig blive klog? Eller kysser De min hånd, drevet af den samme følelse, som da jeg en gang lod Dem kysse min kind?"

"Hvad var det for en følelse?" spurgte jeg.

"Jeg må tænke mig om et øjeblik. Det var af foragt for spytlikkerne og rænkesmedene."

"Hvis jeg siger ja, tør jeg så kysse kinden igen?"

"De burde have spurgt, førend De rørte hånden. Men værsgo, hvis De har lyst."

Jeg bukkede mig, og hendes åsyn var lige så roligt som en billedstøttes.

"Nu," sagde Estella og smuttede fra mig i samme øjeblik, som jeg rørte hendes kind, "skal De sørge for, at jeg får te, og derpå følge mig til Richmond."

At hun vendte tilbage til denne tone, som om vort samvær var os påtvunget, og vi ikke var andet end dukker, voldte mig

smerte, men alt i vort forhold voldte mig smerte. Hvorledes hendes tone imod mig så end var i øjeblikket, kunne jeg ikke stole på den eller bygge noget håb på den, men dog blev jeg ved på trods af håb og tro. Hvorfor gentage det tusinde gange? Således var det altid.

Da regningen var blevet betalt, opvarteren husket, staldkarlen ikke glemt, og stuepigen – kort sagt, da opvarteren havde bragt teen, og Estella havde nydt den, satte vi os i vor postkaret og kørte bort.

Vi kom til at tale om mange ting og i særdeleshed om vejen, ad hvilken vi kørte, og om hvilke dele af London der lå på denne, og hvilke der lå på hin side af den.

Den store by var næsten ny for hende, fortalte hun mig, da hun altid havde været hos miss Havisham, indtil hun rejste til Frankrig, og kun var kommet gennem London på ud- og hjemrejsen. Da jeg spurgte hende, om min formynder havde haft noget at gøre med hende under hendes ophold her, svarede hun kun: "Det forbyde Gud!" Andet ikke.

Det var mig umuligt ikke at se, at hun lagde an på at trække mig til sig, at hun gjorde sig indtagende og ville have vundet mig, selv om det havde kostet umage, men dette gjorde mig dog ingenlunde lykkeligere, for om hun endog ikke havde talt i en tone, som om andre rådede for vor skæbne, ville jeg have følt, at hun holdt mit hjerte i sin hånd, fordi det således var hendes vilje, og ikke fordi det ville have såret nogen øm følelse hos hende at have knust det og kastet det bort.

Da vi kørte gennem Hammersmith, viste jeg hende, hvor Matthew Pocket boede, og sagde, at der ikke var langt derfra til

Richmond, og at jeg håbede at turde besøge hende en gang imellem.

"Ja vist tør De besøge mig; De kan komme, når De har lyst. De skal omtales for familien; ja De er allerede blevet omtalt."

Jeg spurgte, om den familie, hvori hun skulle optages, var stor.

"Nej, der er kun to, moder og datter. Moderen er en dame, der indtager en vis stilling i samfundet, skønt hun ikke har noget imod at forøge sine indtægter."

"Det undrer mig, at miss Havisham så snart igen kunne give slip på Dem."

"Det hører til miss Havishams planer med mig, Pip," sagde Estella med et suk, som om hun var træt, "jeg skal stadig skrive til hende, besøge hende regelmæssigt og underrette hende om, hvorledes det går mig – mig og smykkerne – for de er nu næsten alle sammen mine."

Det var første gang, at hun havde kaldt mig ved mit navn. Hun gjorde det naturligvis forsætligt og vidste, at jeg ville gemme det i min hukommelse som en skat.

Vi kom alt for tidligt til Richmond og vort bestemmelsessted, der var et hus tæt ved "Grønningen"; et adstadigt, gammelt hus, hvor fiskebensskørter og pudder og skønhedspletter, broderede kjoler, svikkelstrømper, håndkrus og kårder mangen en god gang havde haft deres galladage. Nogle gamle træer uden for huset var endnu klippet i lige så stive og unaturlige former som fiskebensskørterne og parykkerne, men de for dem bestemte steder i det store optog af døde var ikke langt borte, dog, de ville snart synke ned i dem og gå den samme tavse vej som det øvrige.

En klokke med en gammel røst – som jeg tør sige i sin tid ofte havde sagt til huset: Her er det grønne fiskebensskørt, her er kården med det med diamantbesatte fæste, her er de rødhælede sko og den blå brystnål – lød højtideligt i måneskinnet, og to kirsebærfarvede piger kom farende ud for at modtage Estella. Snart forsvandt hendes kufferter i gangen, og hun rakte mig hånden med et smil, sagde mig godnat og forsvandt ligeledes. Men endnu stod jeg og stirrede på huset, idet jeg tænkte på, hvor lykkelig jeg ville være, hvis jeg boede der sammen med hende, skønt jeg vidste, at jeg aldrig var lykkelig i hendes selskab, men fortvivlet.

Jeg satte mig ind i vognen for at køre til Hammersmith med den, og jeg steg ind i den med et tungt hjerte og steg ud med et endnu tungere. Uden for vor dør så jeg lille Jane Pocket komme hjem fra et lille selskab, ledsaget af sin lille kæreste, og jeg misundte hendes lille kæreste, selv om han stod under Flopsons kommando.

Pocket var ude for at holde en forelæsning, for han holdt ypperlige forelæsninger over husholdningssager, og hans afhandlinger om, hvorledes børn og tjenestefolk skulle behandles, gik for at være de bedste skrifter, man havde om disse emner. Men mrs. Pocket var hjemme og var i en lille forlegenhed på grund af, at barnet havde fået et nålehus for at være stille i Millers' uforklarlige fraværelse – i selskab med en slægtning i Fodgarden. Og der savnedes flere synåle, end det kunne holdes for rigtig sundt for en patient i en så spæd alder at bruge til udvortes brug eller at tage ind som et mavestyrkende middel.

Da Pocket med rette var navnkundig for sine ypperlige praktiske råd og for sin klare og sunde indsigt i tingene og sin skarpe dømmekraft, tænkte jeg i min hjertekvide et øjeblik på at bede ham om at modtage min fortrolighed, men ved tilfældigvis at se op på mrs. Pocket, mens hun sad og læste i sin statskalender efter at have ordineret "i seng" som et universalmiddel for barnet, tænkte jeg:

"Å – nej, det ville jeg dog ikke."

33

Efter at jeg var blevet vant til mine forventninger, havde jeg uvilkårlig begyndt at lægge mærke til, hvilken virkning de gjorde på mig og mine omgivelser. Deres indflydelse på min egen karakter skjulte jeg så meget som muligt for mig selv, men jeg vidste helt vel, at den slet ikke var god. Jeg levede i en kronisk uro med hensyn til min opførsel mod Joe, og heller ikke var min samvittighed på nogen måde rolig med hensyn til Biddy. Når jeg vågnede om natten – ligesom Camilla – plejede jeg med en vis livstræthed at tænke, at jeg ville have været lykkeligere og bedre, hvis jeg aldrig havde set miss Havishams ansigt, men var vokset op, tilfreds med at komme i fællesskab med Joe om den ærlige, gamle smedje. Mangen en aften, når jeg sad alene og så på ilden, tænkte jeg, at når alt kom til alt, var ingen ild dog som ilden på essen eller på skorstenen hjemme.

Men Estella var så uadskillelig fra al min uro og nedslagenhed, at jeg blev ganske forvirret med hensyn til min del i deres fremkomst. Det vil sige, at jeg ikke kunne gøre mig det fuldkommen klart, om jeg ville være bedre faren, hvis jeg ingen forventninger havde haft, men dog havde haft Estella at tænke på. Med hensyn til min stillings indflydelse på andre var jeg ikke i stor forlegenhed og så derfor – skønt måske endda dunkelt nok – at den ikke var gavnlig for nogen og fremfor alt ikke gavnlig for Herbert. Mine ødsle vaner forledte hans letsindige karakter til udgifter, hvortil han ikke havde råd, ødelagde hans livs simpelhed og forstyrrede hans sindsro med sorger og anger. Jeg fortrød aldeles ikke, at jeg uden mit vidende havde drevet disse andre grene af den Pocket'ske

familie til de usle kunstgreb, som de gav sig af med, da sådanne småligheder lå i deres natur og ville være blevet vakt af enhver som helst anden, hvis jeg havde ladet dem slumre, men med Herbert var det en helt anden sag, og jeg sørgede ofte ved tanken om, at jeg havde gjort ham en dårlig tjeneste ved at opfylde hans tarveligt udstyrede lejlighed med unyttigt og upassende bohave og stille hævneren med det kanariegule bryst til hans rådighed.

Som et ufejlbarligt middel til at gøre ondt værre begyndte jeg således at pådrage mig en hel del gæld, og næppe havde jeg begyndt på det, førend Herbert også måtte begynde, og han kom derfor snart bagefter. På Startops forslag lod vi os melde ind i en klub, der hed "Bogfinkerne i Lunden". Denne klubs øjemed har jeg aldrig forstået, hvis det ikke var, at medlemmerne hver fjortende dag skulle spise en dyr middag for at skændes så meget som muligt indbyrdes efter bordet og få seks opvartere til at drikke sig fulde ude på trappen. Jeg ved, at disse opbyggelige, selskabelige formål blev opnået så ufravigeligt, at Herbert og jeg var på det rene med, at der ikke mentes andet med selskabets første stående skål, som lød således:

"Mine herrer, gid den nærværende velvillige stemning altid må være den fremherskende blandt bogfinkerne i lunden!"

Bogfinkerne forødte deres penge på en tåbelig måde, og den første bogfinke, jeg så, efter at jeg havde haft den ære at blive indført i lunden, var Bentley Drummle, der den gang kørte omkring i byen i sin egen cabriolet og gjorde afviserne på gadehjørnerne en hel del skade. Undertiden hældte han sig selv hovedkulds ud over forlæderet på sit køretøj, og en gang så jeg

ham læsse sig selv af på denne ufrivillige måde uden for døren til lunden, ligesom en sæk kul. Dog her går jeg lidt vel langt frem i tiden, for jeg var ingen bogfinke og kunne efter selskabets hellige love ikke blive det, førend jeg var blevet myndig.

I min tillid til mine hjælpeklender ville jeg med glæde have påtaget mig Herberts udgifter, men Herbert var stolt, og jeg kunne derfor ikke gøre ham et sådant forslag. Han kom således i forlegenheder på alle kanter og fortsatte at se sig om, og efter at vi lidt efter lidt havde vænnet os til at blive længe ude om aftenen, lagde jeg mærke til, at han ved frokosten så sig om med modfaldne blikke, at han ved middagstid begyndte at se sig mere forhåbningsfuldt om, at han hang med hovedet, når han kom ind til bordet, at han syntes temmelig klart at opdage kapital i det fjerne efter bordet, at han var lige ved at erhverve sig en kapital ved midnat og omtrent klokken to om morgenen atter blev så yderst modfalden, at han talte om at købe sig en riffel og rejse til Amerika i den hensigt at tvinge bøflerne til at gøre hans lykke.

Halvdelen af ugen tilbragte jeg i regelen i Hammersmith og aflagde flittigt besøg i Richmond. Herbert kom ofte til Hammersmith, når jeg var der, og jeg tror, at hans fader da undertiden havde en flygtig følelse af, at den chance, han så sig om efter, endnu ikke havde vist sig, men under familiens almindelige tumlen op var hans tumlen ud i livet noget, der måtte komme af sig selv.

Da jeg her i store træk skildrer et afsnit af mit liv i den hensigt at rydde den vej, jeg havde for mig, kan jeg næppe gøre

det bedre end ved straks at fuldføre beskrivelsen af vor levemåde.

Vi brugte så mange penge, vi kunne, og fik så lidt for dem, som folk kunne bringe det over deres samvittighed at give os. Vi var stadig mere eller mindre elendige, og de fleste af vore bekendte gik det ligeså. Der herskede en lystig fiktion iblandt os om, at vi altid morede os, men det var en uhyggelig sandhed, at vi aldrig gjorde det. Efter min bedste overbevisning er dette noget, der er temmelig almindeligt.

Hver morgen gik Herbert, altid med en frejdig mine, til City for at se sig om. Jeg besøgte ham ofte i det mørke bagværelse, hvor han sad med en blækflaske, en hatteknage, en kulkasse, en rulle sejl garn, en almanak, en pult, en stol og en lineal, men jeg husker ikke, at jeg nogen sinde så ham gøre andet end se sig om. Hvis vi alle gjorde, hvad vi havde foresat os at gøre, lige så samvittighedsfuldt som Herbert, kunne vi leve i en dydernes republik. Han havde intet andet at gøre, stakkels fyr, undtagen hver eftermiddag på et bestemt klokkeslæt at "gå til Lloyds" – for at iagttage den ceremoni at hilse på sin principal, tænker jeg, for han foretog sig aldrig andet i forbindelse med Lloyds, efter hvad jeg kunne mærke, undtagen atter at vende tilbage derfra. Når han følte, at hans stilling var usædvanlig alvorlig, og at han nødvendigvis måtte finde på noget, kunne han i den travle tid gå op på børsen og trippe frem og tilbage imellem de forsamlede matadorer i en slags trist engelskdans-tur. "For," sagde Herbert til mig, da han ved en af disse særlige lejligheder kom hjem for at spise til middag, "jeg mærker, Händel, at sandheden er den, at chancen ikke vil komme til en, men at man selv må gå efter den – og det har jeg gjort."

Havde vi været hinanden mindre hengivne, tror jeg, at vi hver morgen måtte have hadet hinanden. I dette angerens tidsrum afskyede jeg lejligheden og kunne ikke udholde synet af Hævnerens liberi, som da havde et mere kostbart og mindre tilfredsstillende udseende end på noget andet tidspunkt i døgnet. Alt som vi kom dybere og dybere i gæld, blev frokosten en mere og mere tom formalitet, og da jeg en gang ved frokosttid blev skriftlig truet med en sagsanlæggelse, "der ikke var uden en vis forbindelse," som dette kunne hedde i min hjemstavns avis, "med juvelerarbejde", gik jeg endog så vidt, at jeg greb Hævneren i hans blå krave og løftede ham op fra gulvet – så at han ligefrem svævede i luften som en bestøvlet Cupido – fordi han havde været fræk nok til at tro, at vi ville have et franskrød.

Til visse tider – det vil sige: til uvisse tider, for de afhang af vor stemning – kunne jeg sige til Herbert, som om det havde været en mærkelig opdagelse:

"Vi sidder slemt i det, kære Herbert."

"Kære Händel," svarede Herbert i al oprigtighed, "jeg kan forsikre Dem, at ved et sælsomt spil af tilfældet svævede de samme ord mig på læberne."

"Lad os da se lidt nærmere på vore sager," sagde jeg så.

Det var os altid en stor trøst at træffe aftale om en sådan undersøgelse. Jeg tænkte altid, at det var forretningsmæssigt, at det var måden, hvorpå sagen skulle tages, og fjenden gås under øjne. Og jeg ved, at Herbert tænkte det samme.

Vi bestilte os noget rigtig ekstra til middag og en flaske af noget, der på lignende måde var uden for det sædvanlige, for at vor ånd kunne styrkes til foretagendet, så at vi selv var rigtig

oplagte. Når vi havde spist, tog vi et bundt penne, et rigeligt forråd blæk og en dygtig bunke skrive- og trækpapir, da det var så rart at være velforsynet med skrivematerialier.

Min forretningskyndighed havde et lyspunkt, som jeg kaldte "at have noget at løbe på." Som for eksempel: Udgjorde Herberts gæld hundrede og fireogtres pund, fire shillings og to pence, sagde jeg: "Det er bedst at have noget at løbe på. Sæt den til to hundrede pund;" eller når min egen udgjorde fire gange så meget, sørgede jeg ligeledes for at have noget at løbe på og satte den til syv hundrede. Jeg havde meget høje tanker om det kloge heri, men må dog tilstå, at jeg, ved nu at skue tilbage, finder, at det var en noget kostbar metode, da vi stadig straks efter pådrog os ny gæld, der gik op til, hvad vi havde at løbe på og undertiden, i den følelse af frihed og solvens, som den vakte, tog ikke så lidt mere at løbe på.

Men disse opgørelser af vor status avlede en ro, en hvile, en dydig fred, der en lang tid gav mig en udmærket mening om mig selv. Og beroliget ved mine anstrengelser, min systematiske fremgangsmåde og Herberts lovtaler, kunne jeg sidde med hans og mit symmetriske bundt foran mig på bordet mellem skrivematerialierne og føle mig snarere som en slags bank end som et privat individ.

Ved disse højtidelige lejligheder lukkede vi gangdøren i lås for ikke at blive forstyrret, men som jeg en aften sad hensunket i min himmelske tilstand, hørte vi et brev blive stukket gennem dørsprækken og falde på gulvet.

"Det er til Dem, Händel," sagde Herbert, der var gået ud og nu kom tilbage med brevet, "og jeg vil håbe, at der ikke er noget galt på færde."

Disse ord var en hentydning til dets tykke sorte segl og kant.

Brevet var underskrevet Trabb & Co., og dets indhold var simpelt hen det, at jeg var en højtæret herre, og at de tillod sig at underrette mig om, at mrs. J. Gargery havde forladt dette liv afdag, tyve minutter over seks om aftenen, og at man udbad sig min nærværelse ved begravelsen førstkommande mandag klokken tre om eftermiddagen.

34

Det var den første gang, at en grav havde åbnet sig på min vej gennem livet, og det var vidunderligt, hvilket gab den gjorde i den jævne grund. Min søsters skikkelse i hendes lænestol ved køkkenskorstenen forfulgte mig nat og dag. At huset på nogen mulig måde kunne undvære hende, var noget, som min hjerne syntes at være ude af stand til at fatte, og skønt hun i den senere tid sjældent eller aldrig havde været i mine tanker, gjorde jeg mig nu de sælsomste forestillinger om, at hun kom mig i møde på gaden eller snart ville banke på døren. Også i mine værelser, hvor hun aldrig havde været, forenede dødens tomhed sig med den stadige tanke om lyden af hendes stemme og formen af hendes ansigt eller legemsskikkelse, som om hun endnu levede og ofte havde været der.

Hvilken min skæbne end var blevet, ville jeg dog næppe have kunnet genkalde mig min søster med nogen synderlig ømhed, men jeg tror, at der gives en art sorg, som ikke indeholder nogen højere grad af ømhed. Under dens påvirkning – og måske for at bøde på manglen af den blidere følelse – blev jeg grebet af en heftig forbitrelse mod den voldsmand, som havde tilføjet hende så svære lidelser, og følte, at jeg, under forudsætning af tilstrækkeligt bevis, hævnnergerrigt kunne have forfulgt Orlick eller enhver anden til det yderste.

Efter at have skrevet til Joe for at trøste ham og love, at jeg skulle komme til jordefærden, tilbragte jeg de mellemliggende dage i den underlige stemning, jeg har omtalt. Jeg kørte derned tidligt om morgenen og kom tids nok til *Det Blå Vildsvin* for at kunne gå over til smedjen.

Det var nu atter smukt sommervejr, og mens jeg gik, vendte den tid, da jeg var en lille hjælpeløs skabning, som min søster ikke havde skånet, levende tilbage i min hukommelse, men vendte tilbage med et mildt præg, som endog blødgjorde enden af rygvarmeren. for nu hviskede selv duften af bønnerne og kløveren til mit hjerte, at den tid måtte komme, da det ville være godt for mit minde, om andre, når de vandrede i solskinnet, kunne blødgøres ved at tænke på mig.

Omsider kunne jeg se huset og opdagede da, at Trabb & Co. havde gjort en begravelseseksekution og overtaget det hele. To uhyggeligt latterlige personer, der hver især bar en i sorte bind indsvøbt krykke til skue på en iøjnefaldende måde – som om dette instrument dog måske kunne være til trøst for nogen – var opstillet uden for hoveddøren, og i den ene af dem genkendte jeg en postillon, der var blevet afskediget fra *Vildsvinet*, fordi han havde væltet et ungt par på dets bryllupsmorgen som følge af, at han på grund af drukkenskab havde været nødt til at ride med begge arme om halsen på sin hest. Alle børnene og de fleste af kvinderne i landsbyen stod og beundrede disse sorte skildvagter og de lukkede vinduer i huset og smedjen. Da jeg kom til, bankede den ene af de to skildvagter, postillonen, på døren, ligesom for at tilkendegive, at jeg var alt for udmattet af sorg til at have kræfter nok til selv at kunne banke på.

Den anden sorte skildvagt – en tømmermand, der en gang ved et væddemål havde spist to gæs – åbnede døren og viste mig ind i den bedste stue. Her havde Trabb tilegnet sig det bedste bord og slået begge fløje op på det og holdt nu en slags sort basar ved hjælp af en mængde sorte knappenåle. I samme

øjeblik, som jeg trådte ind, var han netop blevet færdig med at iføre en eller andens hat en sort sløjkjole som en negerunge og strakte nu hånden ud efter min, men vildledet af denne bevægelse og forvirret af omgivelserne vekslede jeg håndtryk med ham med alle tegn på varm hengivenhed.

Byltet ind i et lille sort slag, der var bundet sammen med en sort sløjfe under hans hage, sad den kære, stakkels Joe oppe i den øverste ende af stuen, hvor Trabb åbenbart havde sat ham hen som nummer et i sørgeskaren. Da jeg bukkede mig ned til ham og sagde: "Kære Joe, hvorledes har du det?" svarede han: "Pip, gamle kammerat, du kendte hende, mens hun var smuk og statelig –" og trykkede min hånd og sagde ikke mere.

Biddy, der så meget net og tækkelig ud i sin sorte kjole, gik stilfærdigt hid og did og var meget hjælpsom. Efter at jeg havde hilst på hende, gik jeg, da jeg ikke holdt øjeblikket for passende til en samtale, hen og satte mig i nærheden af Joe og begyndte nu at undre mig over, hvor det – hun – min søster – vel kunne være i huset. Da luften i værelset var gennemtrængt af lugt af kage, så jeg mig om efter bordet med forfriskningerne. Det var næsten umuligt at se det, førend man havde vænnet sig til halvmørket, men på det stod en julekage, der var skåret i skiver, appelsiner, ligeledes skåret i skiver, tvebakker, smørrebrød og to karafler. Jeg kendte dem meget godt som prydelser, men som aldrig var blevet brugt, så længe jeg havde levet, den ene fyldt med portvin, den anden med sherry. Ved dette bord så jeg den slaviske Pumblechook stå i en sort kappe og med flere alen flor på sin hat og afvekslende proppe sig og gøre underdanige fagter for at fængsle min opmærksomhed. I samme øjeblik, som dette lykkedes ham, kom han hen til mig og sagde med

dæmpet stemme: "Tør jeg, højstærede?" og gjorde det. Derpå opdagede jeg mr. og mrs. Hubble, den sidstnævnte siddende i en krog i et anfald af sømmelig målløshed. Vi skulle alle følge og var i færd med hver især at blive, af Trabb, bundet sammen som nogle latterlige bylter.

"Jeg forsikrer, Pip," hviskede Joe til mig, mens vi blev, hvad Trabb kaldte rangerede to og to i stuen – og det havde en skrækkelig lighed med forberedelserne til en slags uhyggelig dans, "jeg forsikrer, at jeg hellere selv ville have båret hende til kirken med tre eller fire gode venner, der var kommet med villige hjerter og arme, når det ikke havde været, at naboerne ville have syntes ilde om det og holdt det for mangel på agtelse."

"Frem med lommenørklæderne, alle sammen!" udbrød Trabb i dette øjeblik i en nedstemt, forretningsmæssig tone, "frem med lommenørklæderne! Vi er færdige!"

Vi holdt altså alle vore lommenørklæder for vore ansigter, som om vi havde næseblod, og gik parvis ud, Joe og jeg, Bidby og Pumblechook, mr. og mrs. Hubble. Min afdøde søsters levninger var blevet bragt ud af køkkendøren, og da det hørte til bedemandsceremonierne, at de seks ligbærere skulle kvæles og blindes under et afskyeligt, sort fløjls skaberak med hvide kanter, så det hele ud som et blindt uhyre med tolv menneskeben, der sjokkede og humpede af sted under vejledning af to vogtere – postillonen og hans staldbroder.

Naboerne syntes imidlertid godt om alt dette, og vi blev meget beundrede, mens vi drog gennem landsbyen, hvor den ungdommeligere og kraftfuldere del af samfundet nu og da gjorde udfald for at afskære os og lå i baghold for at opsnappe os på fordelagtige punkter. Ved sådanne lejligheder råbte de

mere overgivne i stærk ophidselse, når vi var ved at dreje om et hjørne, hvor vi ventedes: "Nu kommer de! Der er de!" og man havde nær råbt hurra for os. På denne vandring plagedes jeg meget af den krybende Pumblechook, der gik bag ved mig og, som en fin opmærksomhed, hele vejen fortsatte at ordne mit bølgende hatteflor og glatte min kappe. Desuden forstyrredes mine tanker af mr. og mrs. Hubbles overdrevne stolthed, idet de var umanerlig indbildske og forfængelige af at deltage i et sådant optog.

Nu lå mosestrækningen tydelig for os, mens sejlene på skibene ude i floden voksede op af den. Vi gik ind på kirkegården, tæt hen til ligstenen over mine ukendte forældre. Der blev min søster lagt stille ned i jorden, mens lærkerne sang højt oppe oven over den, og den lette vind oversåede den med dejlige skygger af skyer og træer.

Da de alle var borte, og Trabb og hans folk havde stoppet deres maskeradestads i poser og ligeledes var gået, syntes huset at blive hyggeligere. Kort efter fik Biddy, Joe og jeg os et koldt middagsmåltid, men vi spiste i den bedste stue, ikke i det gamle køkken, og Joe var så overordentlig varsom med, hvad han foretog sig med sin kniv og gaffel, saltkarret og alt muligt, at der hvilede en stærk tvang på os. Da jeg efter bordet havde fået ham til at tage sin pibe og drevet rundt med ham ved smedjen, og vi havde sat os på den store stenblok uden for den, gik det bedre. Jeg havde lagt mærke til, at Joe efter jordefærden havde forandret sin dragt således, at den dannede en mellemting mellem hans søndags- og hans arbejdstøj, hvori det kære menneske så naturlig ud og som den mand, han var.

Det glædede ham meget, at jeg spurgte, om jeg måtte sove oppe på mit eget lille kammer, og det glædede også mig, da jeg derved blev til mode, som om jeg ret havde gjort noget stort ved at komme frem med denne bøn. Da aftenens skygger blev tættere, benyttede jeg en lejlighed til at gå ud i haven med Biddy for at tale lidt med hende.

"Biddy," sagde jeg, "jeg synes dog, at De kunne have skrevet til mig om disse sørgelige ting."

"Synes De, mr. Pip?" sagde Biddy. "Havde jeg tænkt det, skulle jeg gerne have skrevet."

"Tro ikke, at jeg er uvenlig, når jeg siger, at det forekommer mig, som om De nok kunne have tænkt det."

"Gør det, mr. Pip?"

Hun var så stilfærdig og havde en så net, rar og nydelig måde at være på, at jeg ikke kunne lide tanken om atter at få hende til at græde. Efter at have set lidt på hendes nedslagne øjne opgav jeg dette punkt.

"Det vil sagtens falde Dem vanskeligt at blive her nu, kære Biddy?"

"Nej, mr. Pip, det kan jeg ikke," svarede Biddy i en sørgmodig, men samtidig rolig tone. "Jeg har talt med mrs. Hubble, og jeg tager til hende i morgen. Jeg håber, at vi i forening ville være i stand til at gå mr. Gargery lidt til hånde, indtil han får sit hus i orden."

"Men hvad vil De leve af, Biddy? Trænger De til pen-"

"Hvad jeg vil leve af?" afbrød Biddy mig med en forbigående rødme på sin kind, "det skal jeg sige Dem. Jeg vil søge at få pladsen som lærerinde ved den ny skole, der næsten er færdig her. Jeg kan få gode anbefalinger af naboerne og håber at kunne

være flittig og tålmodig og lære selv, mens jeg lærer andre. De ved, mr. Pip," fortsatte Bidley med et smil, idet hun vendte sine øjne op mod mig, "at de ny skoler ikke er som de gamle, men efter den tid lærte jeg en hel del af Dem og har siden haft tid til at gøre fremskridt."

"Jeg tror, at De altid vil gøre fremskridt, Bidley."

"Ah! Undtagen med hensyn til den slette side af min menneskenatur," mumlede Bidley.

Det var ikke så meget en bebrejdelse som en uimodståelig tænken højt. Godt, tænkte jeg, også dette punkt ville jeg opgive. Derpå gik jeg endnu lidt med Bidley og så stiltiende på hendes nedslagne øjne.

"Jeg kender ikke de nærmere omstændigheder ved min søsters død, Bidley."

"Der er ikke meget at fortælle. Efter at hun i fire dage havde haft en af sine slemme perioder, den stakkelt – skønt de i den senere tid snarere var blevet bedre end værre – kom hun til sig selv om aftenen lige ved tetid og sagde ganske tydeligt: "Joe." Da hun meget længe ikke havde sagt et eneste ord, løb jeg ud og hentede mr. Gargery ind fra smedjen. Hun tilkendegav mig ved et tegn, at hun ønskede, at han skulle sætte sig ved siden af hende, og jeg lagde hendes arme om hans hals. Det gjorde jeg da, og derpå lagde hun ganske glad og fornøjet sin hånd på hans skulder. Og straks efter sagde hun endnu en gang "Joe" og en gang "tilgiv" og en gang "Pip." Men sin hånd tog hun ikke mere til sig igen, og lige en time derefter lagde vi hende på hendes seng, da vi mærkede, at hun var død."

Bidley græd, og den halvmørke have og gyden og stjernerne, der begyndte at komme frem, gik i et for mine øjne.

"Blev der aldrig opdaget noget, Bidby?"

"Nej, aldrig."

"Ved De, hvad der er blevet af Orlick?"

"Efter hans klæders farve at dømme, skulle jeg næsten tro, at han arbejdede i stenbruddene."

"De har altså set ham? – Hvorfor ser De på det mørke træ derhenne i gyden?"

"Jeg så ham der den aften, hun døde."

"Men det var dog vel ikke den sidste gang, Bidby?"

"Nej, jeg har set ham der, mens vi har spadseret her. – Det nytter ikke," sagde Bidby og lagde sin hånd på min arm, idet jeg ville til at løbe ud. "De ved, at jeg ikke vil føre Dem bag lyset. Han blev der ikke et minut og er nu borte."

Det vakte på ny i højeste grad min harme at høre, at hun endnu stadig forfulgtes af denne karl, til hvem jeg nærede et rodfæstet nag. Jeg sagde hende dette og tilføjede, at jeg ville give så mange penge, det skulle være, og opbyde alle mine kræfter for at få ham fordrevet der fra egnen. Lidt efter lidt bragte hun mig til at føre en mere sindig tale, idet hun sagde, at Joe holdt af mig og aldrig klagede over noget – hun sagde ikke over mig, hvilket hun heller ikke havde nødig, da jeg godt vidste, hvad hun mente – men altid opfyldte sin pligt i sin livssfære med en kraftig hånd, en fredsommelig tunge og et kærligt hjerte.

"Ja, det ville i sandhed, være vanskeligt at sige for meget til hans ros," sagde jeg, "og vi må ofte tale om disse ting, Bidby, for nu kommer jeg naturligvis tit herved. Jeg har ikke i sinde at lade stakkels Joe være alene."

Bidby sagde ikke et eneste ord.

"Hører De ikke, hvad jeg siger, Biddy?"

"Jo, mr. Pip."

"For ikke at tale om, at De kalder mig mr. Pip, hvilket forekommer mig at være upassende, Biddy – hvad mener De?"

"Hvad jeg mener?" spurgte Biddy frygtsomt.

"Biddy," sagde jeg i en dydig indigneret tone, "jeg må bede Dem sige mig, hvad De mener med dette."

"Med dette?" sagde Biddy.

"Å, gentag ikke således mine ord!" svarede jeg, "det plejede De jo aldrig før at gøre."

"Plejede jeg ikke!" sagde Biddy, "å, mr. Pip! Plejede!"

Nå, også dette punkt ville jeg opgive, tænkte jeg. Efter igen at have gået en lille tur i haven kom jeg tilbage til hovedsagen.

"Biddy," sagde jeg, "jeg sagde noget om, at jeg ofte ville komme herved og se til Joe, hvilket De modtog med en påfaldende tavshed. Hav den godhed, Biddy, at sige mig hvorfor."

"Er De da så vis på, at De ofte vil komme og se til ham?" spurgte Biddy, idet hun blev stående i den smalle havegang og så på mig med et klart og ærligt blik.

"Å Gud," sagde jeg, da jeg så mig nødsaget til i fortvivlelse at opgive Biddy, "dette er virkelig en meget slet side af den menneskelige natur. Sig ikke mere, Biddy, beder jeg Dem. Dette krænker mig overordentligt."

Af denne tvingende grund holdt jeg mig Biddy tre skridt fra livet ved aftensbordet og tog, da jeg gik op på mit gamle, lille kammer, så formelt afsked med hende, som jeg i min gnavne stemning fandt det foreneligt med kirkegården og dagens hændelser. Hver gang jeg vågnede om natten, og det var hvert

kvarter, tænkte jeg på, hvor uvenlig, hvor sårende, hvor uretfærdig Biddy havde vist sig imod mig.

Jeg skulle rejse tidligt om morgenen, og tidligt om morgenen gik jeg ud og så uset ind ad en af trælemmene i smedjen. Der blev jeg stående flere minutter og iagttog Joe, der allerede havde taget fat på sit arbejde med et skær af sundhed og kraft i sit ansigt, der bragte det til at se ud, som om det liv, der endnu ventede ham, kastede sin klare solglans over det.

"Farvel, kære Joe! – nej, tør den ikke af – giv mig for Guds skyld din sværtede hånd! Jeg kommer snart og tit herved igen."

"Aldrig for snart, og aldrig for tit, Pip."

Biddy ventede på mig ved køkkendøren med en skål nymalket mælk og en skive brød.

"Biddy," sagde jeg, da jeg rakte hende min hånd til afsked, "jeg er ikke vred, men jeg er sorgfuld."

"Nej, vær ikke det," bad hun helt rørende, "lad mig alene være det, hvis jeg har været for streng."

Atter lettede tågen. Mens jeg vandrede af sted, åbenbarede den mig, hvad jeg har en anelse om, at den gjorde, at jeg ikke skulle komme tilbage, og at Biddy havde haft fuldkommen ret, kan jeg kun sige, at den – også havde ret.

35

Herbert og jeg gjorde stadig ondt værre ved at forøge vor gæld, undersøge vor status, beholde noget at løbe på og lignende mønsterværdige bedrifter. Tiden gik, enten vi ville eller ikke, således som det nu en gang er dens vane, og jeg blev myndig og opfyldte Herberts spådom om, at jeg ville blive det, førend jeg vidste, hvor jeg var.

Herbert var selv blevet myndig otte måneder før mig, og da han ikke havde andet end sin myndighed i vente, gjorde denne tildragelse ikke nogen stor opsigt i *Barnards Inn*, hvor imod vi havde imødeset min enogtyvende fødselsdag med en mængde forhåbninger og forventninger, da vi begge havde tænkt, at min formynder næppe kunne undgå at sige noget afgørende ved denne lejlighed.

Jeg havde sørget for, at alle vidste, hvornår det var min fødselsdag, og dagen før modtog jeg en officiel skrivelse fra Wemmick, hvori han underrettede mig om, at det ville være Jagers kært at se mig klokken fem om eftermiddagen på den glædelige dag. Dette overbeviste os om, at der ville ske noget stort, og satte mig i usædvanlig spænding, da jeg, som et mønster på punktlighed, gav mig på vej til min formynders kontor.

I det yderste kontor frembar Wemmick sine lykønskninger og gned sig lejlighedsvis på siden af sin næse med et sammenlagt stykke silkepapir, hvis udseende huede mig, men han sagde intet om det og tilkendegav mig med et nik, at jeg skulle gå ind i min formynders kontor. Det var i november, og

min formynder stod foran ilden med ryggen op til kaminhylden og hænderne under sine frakkeskøder.

"Nå, Pip," sagde han, "i dag må jeg kalde Dem mr. Pip. Gratulerer, mr. Pip."

Vi vekslede håndtryk, og jeg takkede ham.

Idet jeg satte mig, mens han blev stående i sin tidligere stilling og fæstede sine øjne på sine støvler, fik jeg en ubehagelig følelse, der mindede mig om den gang, da jeg langt tilbage i tiden var blevet sat på en ligsten. De to afskyelige gipsafstøbninger på hylden var ikke langt fra ham og så ud, som om de gjorde et dumt, apoplektisk forsøg på at høre vor samtale.

"Nu, min unge ven," begyndte min formynder, som om jeg var et vidne, der stod i vidneaflukket, "har jeg et par ord at sige Dem. Hvad tror De, at De bruger?"

Jeg havde opgjort min status så ofte, at jeg aldeles havde tilintetgjort enhver svag forestilling, jeg muligvis havde haft om, hvorledes mine affærer virkelig stod, hvorfor jeg meget mod min vilje måtte tilstå, at jeg så mig ude af stand til at svare på spørgsmålet. Dette svar syntes at behage Jaggers, der sagde:

"Det tænkte jeg nok!" Han pudsede sin næse med et udtryk af tilfredshed. "Nu har jeg stillet Dem et spørgsmål, min ven. Har De noget at spørge mig om?"

"Det ville naturligvis være mig meget kært at stille Dem adskillige spørgsmål, men jeg husker Deres forbud."

"Kom med ét," sagde han.

"Bliver jeg i dag underrettet om, hvem min velgører er?"

"Nej. Kom med et andet."

"Vil denne meddelelse snart blive mig gjort?"

"Lad det være foreløbig, og kom med et andet."

Jeg så mig om, men der viste sig ingen mulighed for at undgå spørgsmålet:

"Tør jeg vente at få noget i dag?"

Hvorpå Jaggers triumferende sagde: "Jeg tænkte nok, at vi ville komme til det!" og råbte til Wemmick, at han skulle give ham det omtalte stykke papir. Wemmick kom ind, afleverede det og forsvandt.

"Hav nu den godhed, mr. Pip," sagde Jaggers, "at høre efter. De har trukket temmelig rask på os. Deres navn forekommer temmelig ofte i Wemmicks kassebog, men De er naturligvis i gæld."

"Jeg frygter for, at jeg må sige ja."

"Jeg vil ikke spørge Dem om, hvor meget De skylder bort, da De ikke ved det, og De, selv om De vidste det, ikke ville sige mig det, men nævne en mindre sum. Det er rimeligt nok, at De tror, at De ikke ville gøre det, men De ville alligevel gøre det. De må undskylde, det forstår jeg bedre end De. Tag nu dette stykke papir i Deres hånd. Har De det? Meget vel. Luk det nu op og sig mig, hvad det er."

"Det er en banknote," sagde jeg, "på fem hundrede pund."

"Ja, det er en banknote på fem hundrede pund, og en meget smuk sum, synes jeg. Mener De ikke det samme?"

"Hvor kan jeg andet?"

"Ah! Men svar på spørgsmålet," sagde Jaggers.

"Ja, ganske vist."

"De mener, at det ganske vist er en smuk sum. Nå, denne smukke sum, Pip, tilhører Dem. Det er en gave til Dem på denne dag som et forskud på Deres forventninger. Og af denne

smukke sum om året, og ikke mere, skal De leve, indtil det heles giver viser sig, eller med andre ord, De skal fra nu af selv overtage Deres pengesager og kan hvert fjerdingår hæve et hundrede og femogtyve pund hos Wemmick, indtil De kommer i forbindelse med kilden selv og ikke længere kun har med mellemmanden at gøre. Jeg udfører mine instrukser og bliver betalt for det."

Jeg begyndte at udtrykke min taknemmelighed mod min velgører for den store gavmildhed, jeg blev behandlet med, men Jagers afbrød mig.

"Jeg bliver ikke betalt, Pip," sagde han koldt, "for at overbringe nogen Deres ord," og derpå samlede han sine frakkeskøder sammen og stirrede mørkt på sine støvler, som om han havde dem mistænkt for at have ondt i sinde imod ham.

Efter en pause sagde jeg:

"Der er et spørgsmål, som De nylig bad mig foreløbig at lade fare. Tør jeg håbe, mr. Jagers, at det ikke er urigtigt af mig atter at stille det?"

"Hvad er det?" sagde han.

Jeg kunne have vidst, at han ikke ville hjælpe mig på gлед, men jeg kom i forlegenhed ved at skulle formulere spørgsmålet på en frisk, som om det var ganske nyt.

"Er det sandsynligt," spurgte jeg efter at have tænkt mig om, "at min velynder, den kilde, De talte om, snart vil –"

Her standsede jeg undselig.

"Snart vil hvad for noget? Det er jo intet spørgsmål i den form."

"Snart vil komme til London," sagde jeg efter at have søgt efter en form for ordene, "eller kalde mig andetsteds hen?"

"Her," svarede Jagers, idet han for første gang fæstede sine mørke, dybtliggende øjne på mig, "må vi vende tilbage til den aften, da vi traf sammen i Deres landsby. Hvad sagde jeg Dem da, Pip?"

"De sagde mig, at det kunne vare flere år, førend denne person viste sig."

"Ja netop, og det er også mit svar nu."

Mens vi så vist på hinanden, følte jeg mit åndedræt blive hurtigere i min ivrige attrå efter at få noget ud af ham. Og da jeg følte, at det blev hurtigere, og mærkede, at han så det, følte jeg samtidig, at jeg havde mindre udsigt til at få noget ud af ham end tidligere.

"Tror De, at det endnu kan vare flere år?"

Han rystede på hovedet, ikke som om han svarede nægtende på dette spørgsmål, men som om han overhovedet ville afvise den forestilling, at han på nogen måde var at få til at svare på det.

"Hør," sagde Jagers, idet han varmede sine ben med bagsiden af sin varme hånd, "jeg vil være oprigtig imod Dem, min ven Pip. Det er et spørgsmål, De ikke må stille mig. De vil indse dette bedre, når jeg siger Dem, at det er et spørgsmål, som kunne kompromittere mig. Velan! Jeg vil gå endnu lidt videre med Dem; jeg vil sige noget mere. Når denne person viser sig," fortsatte han, "ville De og denne person selv afgøre Deres sager. Når Denne person viser sig, vil min del i denne forretning høre op. Det er alt, hvad jeg har at sige."

Vi mønstrede hinanden, indtil jeg tog øjnene til mig og så tankefuldt ned på gulvet. Af hans sidste ord uddrog jeg den slutning, at miss Havisham ikke havde betroet ham, at hun

havde bestemt mig for Estella, at han følte sig fornærmet og nærede skinsyge over dette eller virkelig havde noget at indvende mod denne plan og intet ville have med den at skaffe. Da jeg atter løftede mine øjne, opdagede jeg, at han hele tiden listigt havde iagttaget mig og gjorde det endnu.

"Er det alt, hvad De har at sige mig," sagde jeg, "kan jeg heller ikke have mere at sige Dem."

Han nikkede og trak sin tyveskræmsel af ur frem og spurgte, hvor jeg skulle spise til middag. Jeg svarede, hjemme, sammen med Herbert og spurgte ham selvfølgelig, om han ville hædre os med sit selskab. Han modtog straks denne indbydelse, men stod på, at han ville gå hjem med mig, for at jeg ingen ekstra anstalter skulle gøre for hans skyld. Da han først skulle skrive et par breve og – naturligvis – vaske sine hænder, sagde jeg, at jeg ville gå ud i det yderste kontor og tale med Wemmick.

Sagen var, at da jeg havde fået de fem hundrede pund i min lomme, havde jeg samtidig fået en tanke i mit hoved, som ofte havde været der før, og Wemmick forekom mig at være en brugbar person til at rådføre sig med.

Han havde allerede lukket sin pengekasse og lavede sig nu til at gå hjem. Han var gået fra sin pult, havde taget sine to fedtede kontorlysestager og stillet dem i række med lysesaksen på en flise i nærheden af døren, så at han lige kunne slukke. Han havde spredt ilden i kaminen, taget sin hat og sin overfrakke ned fra knagerækken og bankede sig over sit bryst med kassenøglen som en atletisk legemsøvelse oven på forretningerne.

"Jeg vil gerne høre Deres mening, mr. Wemmick," sagde jeg. "Jeg har meget stor lyst til at tjene en ven."

Wemmick rystede på hovedet, som om hans mening var stik imod enhver ødelæggende svaghed af den slags.

"Denne ven," fortsatte jeg, "søger at bane sig vej i handelsverdenen, men har ingen penge og finder det vanskeligt og trøstesløst at gøre en begyndelse. Det er nu mit ønske at hjælpe ham til at gøre en begyndelse."

"Med rede penge?" spurgte Wemmick i en tone, der var tørrere end savspåner.

"Ja, med nogle rede penge," svarede jeg, for et uroligt minde om hint symmetriske bundt papirer hjemme fo'r igennem mit hoved, "og måske med en veksler på mine forventninger."

"Mr. Pip," sagde Wemmick, "jeg kunne have lyst til, hvis De tillader, i Deres påhør at opregne navnene på de forskellige broer lige op til bugten ved Chelsea på mine fingre. Lad os en gang se. Først er der London Bridge, det var en. Så er der Southwark Bridge, det var to. så er der Blackfriars Bridge, det var tre. Så er der Waterloo Bridge, det var fire. Så er der Westminster Bridge, det var fem, og så er der Vauxhall Bridge, det var seks." For hver bro havde han slået sig i den indvendige flade af sin hånd med kammen af kassenøglen. "Der er hele seks, som De ser, at vælge imellem."

"Jeg forstår Dem ikke," sagde jeg.

"Vælg hvilken bro, De vil," svarede Wemmick, "og gå hen ad Deres bro og kast Deres penge ud i Themsen over den midterste bue under Deres bro, og De ved, hvad der bliver af dem. Tjen en ven med dem, og De kan ligeledes vide, hvad der bliver af dem, kun at det ikke er så fornøjeligt og fordelagtigt."

Jeg kunne have stukket en avis i hans mund, så bred gjorde han den efter at have sagt dette.

"Det er meget lidt opmuntrende."

"Det skulle det også være."

"Er det altså Deres mening," spurgte jeg lidt indigneret, "at man aldrig bør –"

"- anbringe valuta hos en ven? Nej, det bør man visselig aldrig gøre, med mindre man ønsker at blive denne ven kvit, og så bliver det endda et spørgsmål, hvor megen valuta det kan være værd at blive ham kvit."

"Og det er Deres vel overvejede mening?"

"Ja, det er min vel overvejede mening her på kontoret."

"Ah!" sagde jeg, idet jeg trængte ind på ham, da jeg her troede at se ham i nærheden af et smuthul, "men ville det også være Deres mening i Walworth?"

"Mr. Pip, Walworth er et sted og dette kontor et andet, lige så vel som at den gamle er en person og mr. Jagers en anden. De må ikke forveksles med hinanden. Mine private meninger må indhentes i Walworth. Kun mine officielle meninger kan indhentes her på kontoret."

"Godt," svarede jeg, meget lettet om hjertet, "så kan De stole på, at jeg opsøger Dem i Walworth."

"De skal være velkommen der som privat individ."

Denne samtale havde vi ført med sagte stemme, vel vidende, at min formynders øren var de skarpeste blandt de skarpe. Da han nu viste sig i sin dør med håndklædet i hånden, trak Wemmick sin overfrakke på og stod rede til at slukke lysene. Vi fulgtes alle tre ad ned på gaden, men fra dørtrinnet gik Wemmick sin og Jagers og jeg vor vej.

Jeg kunne ikke bare mig for mere end en gang den aften at ønske, at Jagers havde haft en gammel i Gerrard Street eller en

brumbasse eller noget eller nogen, der kunne have glattet hans pande en smule. Det var en lidet opmuntrende tanke på éns enogtyvende fødselsdag, at det næppe var umagen værd at opnå myndighedsalderen i en så forsigtig og mistroisk verden som den, han gjorde den til. Han var tusinde gange så klog og oplyst som Wemmick, og dog ville jeg tusinde gange hellere have haft Wemmick til gæst. Og det var ikke mig alene, som Jagers gjorde inderligt tungsindig, for da han var gået, sagde Herbert, med øjnene fæstet på ilden, om sig selv, at han troede, han måtte have udført en forbrydelse og glemt de nærmere omstændigheder, så modfalden og brødefuld følte han sig.

36

Da jeg holdt søndagen for den bedste dag til at indhente Wemmicks private meninger på, viede jeg den næste søndag til en valfart til borgen. Ved min ankomst uden for murene fandt jeg St. Georgeflaget vajende og vindebroen trukket op, men uden at lade mig skræmme af disse tegn på trods og modstand, ringede jeg på ved porten og blev indladt på den fredeligste måde af den gamle.

"Min søn," sagde oldingen efter at have gjort vindebroen fast, "havde nok tænkt, at De måske ville se herind, og han har derfor bedt mig sige Dem, at han snart kommer hjem fra sin eftermiddagstur. Han er meget regelmæssig med sine ture, meget regelmæssig med alt."

Jeg nikkede til den gamle herre, således som Wemmick selv ville have nikket, og derpå gik vi ind og satte os ved kaminen.

"De gjorde vel min søns bekendtskab," sagde den gamle mand i sin kvidrende tone, mens han varmede sine hænder ved ilden, "på hans kontor?"

Jeg nikkede.

"Ha! Jeg har hørt, at min søn skal være udmærket dygtig i sit fag."

Jeg nikkede stærkt.

"Ja, det siger man mig. Og hans fag er jo lovkyndighed?"

Jeg nikkede endnu stærkere.

"Det gør det så meget mere overraskende, da min søn egentlig ikke er blevet oplært i lovkyndigheden, men derimod i bødkerfaget."

Nysgerrig efter at høre, om den gamle vidste noget om Jagers' rygte, brølede jeg dette navn til ham, men han bragte mig i den største forvirring ved at le hjerteligt og svare meget muntert:

"Nej, meget sandt, De har ret."

Og endnu i denne time har jeg ikke den fjerneste forestilling om, hvad han mente, eller hvilken vittighed han troede, at jeg var kommet med.

Da jeg ikke kunne blive siddende der og nikke uafladeligt ad ham uden at gøre et eller andet nyt forsøg på at underholde ham, spurgte jeg ham råbende, om hans eget fag også havde været bødkerfaget. Ved at pine dette ord flere gange ud af mig og prikke den gamle på brystet for at sætte ham i forbindelse med det, lykkedes det mig omsider at gøre mig forstået.

"Nej," svarede han, "pakhusfaget, pakhusfaget. Først derovre," han syntes at mene oppe i skorstenen, men jeg tror dog, at det var hans hensigt at henvise mig til Liverpool, "og derpå her i City i London. Men da jeg imidlertid fik en svaghed – for jeg er tunghør –"

Jeg tilkendegav pantomimisk den største forbavselse.

"Ja, tunghør; da jeg fik denne svaghed, lagde min søn sig efter lovkyndigheden og tog mig til sig og skaffede sig lidt efter lidt denne smukke og smagfulde ejendom. Men for at komme tilbage til, hvad De før sagde," fortsatte den gamle mand og lo atter hjerteligt, "som sagt, nej, meget sandt. De har ret."

Mens jeg beskedent tænkte på, om jeg ved at opbyde hele min åndrigheid kunne have sagt noget, der ville have moret ham halvt så meget som denne indbildte vittighed, overraskedes jeg ved et pludseligt smæld i væggen på den ene side af kaminen,

idet en lille træklop, hvorpå der stod "John", pludselig sprang op på en hemmelighedsfuld måde. Idet den gamle mand triumferende fulgte mine øjne, udbrød han:

"Min søn er kommet hjem!"

Hvorpå vi begge gik ud til vindebroen.

Det var penge værd at se Wemmick vinke mig en fjern hilsen fra den anden side af graven, selv om vi med største lethed kunne have rakt hinanden hånden tværs over den. Den gamle var så glad ved at fire vindebroen ned, at jeg ikke tilbød at hjælpe ham, men blev stående ganske rolig, indtil Wemmick var kommet over og havde forestillet mig for miss Skiffins, en dame, der var i følge med ham.

Skiffins havde et træet ydre og var, ligesom hendes ledsager, i brevpostdepartementets tjeneste. Hun kunne være to-tre år yngre end Wemmick, og hun så ud til at eje valuta. Snittet på hendes kjole fra livet og opefter, både for- og bagtil, gav hendes skikkelse en stor lighed med en drage af den slags, drengene leger med, og jeg ville måske have sagt om hendes kjole, at den var lidt vel brandgul og hendes handsker lidt vel grønne, men hun lod til at være et godt menneske og viste den gamle megen opmærksomhed. Det varede ikke længe, førend jeg kom efter, at hun var en hyppig gæst på borgen, for da vi var kommet ind, og jeg havde sagt Wemmick nogle komplimenter for hans sindrige opfindelse for at kunne melde sig hos den gamle, bad han mig henvende min opmærksomhed et øjeblik på den anden side af kaminen og forsvandt. Straks efter lød et nyt smæld og sprang en anden lille klop op, hvorpå der stod "Miss Skiffins", og så blev miss Skiffins lukket i, og John sprang op. Derefter sprang både miss Skiffins og John op og blev endelig begge lukkede i. Da

Wemmick var kommet tilbage efter at have ladet dette mekaniske apparat arbejde, og jeg havde udtalt den store beundring, hvormed jeg havde fulgt det, sagde han:

"Ja, det er både fornøjeligt og nyttigt for den gamle. Og det fortjener min sandten nok at omtales, at blandt alle de mennesker, der kommer til denne port, kender kun den gamle, miss Skiffins og jeg hemmeligheden ved det signalapparat!"

"Og mr. Wemmick," tilføjede miss Skiffins, "har lavet det med sine egne hænder og ud af sit eget hoved."

Mens miss Skiffins tog sin hat af – de grønne handsker beholdt hun på hele aftenen som et ydre og synligt tegn på, at der var fremmede – opfordrede Wemmick mig til at gøre en runde med ham omkring ejendommen for at se, hvorledes øen tog sig ud ved vintertid. I den tanke, at han gjorde dette for at give mig lejlighed til at indhente hans private meninger, benyttede jeg lejligheden, så snart vi var kommet ud af borgen.

Da jeg havde overvejet sagen omhyggeligt, nærmede jeg mig mit emne, som om jeg aldrig før havde ladet falde mindste vink om det, men betroede Wemmick, at jeg var urolig på Herbert Pockets vegne, og fortalte ham, hvorledes vi først var mødtes og havde været oppe at slås. Jeg kastede et blik på Herberts hjem og karakter og omtalte, at han ikke havde andre midler end dem, han fik af sin fader, og som var usikre og uregelmæssige. Dernæst hentydede jeg til de fordele, jeg i min første umodenhed og uvidenhed havde haft af hans omgang, og tilstod, at jeg frygtede for kun at have gengældt dem slet, og at han ville have været bedre faren uden mig og mine forventninger. Samtidig med at jeg holdt miss Havisham i baggrunden i en god afstand, omtalte jeg dog, at jeg måske

havde stået hans udsigter vejen, og fremhævede, at han havde en ædel sjæl og var ophøjet over enhver smålig mistro, hævnnergerrighed og lumskhed. Af alle disse grunde, og da han var min unge ven og kammerat, og jeg havde megen godhed for ham, ønskede jeg, at min egen lykke måtte sprede nogle af dens stråler over ham, hvorfor jeg tyede til Wemmicks erfaring og kendskab til mennesker og forhold for at få at vide, hvorledes jeg bedst skulle søge ved mine egne kræfter straks at hjælpe ham til en lille indtægt – for eksempel hundrede pund om året – for at holde hans mod og humør oppe, og efterhånden købe ham ind i et eller andet lille firma. Sluttelig bad jeg Wemmick lægge mærke til, at min hjælp altid måtte ydes, uden at Herbert vidste eller bare anede noget om det, og at der ikke var nogen anden i verden, jeg kunne rådføre mig med. Jeg endte med at lægge min hånd på hans skulder og sige:

"Jeg kan ikke lade være at betro mig til Dem, skønt jeg ved, at det vil volde Dem bryderi, men det er Deres egen skyld, da De selv har ført mig herhen."

Wemmick tav et øjeblik og sagde derpå, idet det ligesom gav et sæt i ham:

"Hør, ved De hvad, mr. Pip, det er forbandet smukt af Dem."

"Så sig da, at De vil hjælpe mig til at handle smukt."

"Åh!" svarede Wemmick og rystede på hovedet, "det hører ikke til min forretning."

"Men De er heller ikke her på Deres forretningssted," sagde jeg.

"De har ret. De har truffet sømmet på hovedet. Jeg vil lægge mit hoved i blød, og efter min mening bør det, De ønsker at gøre, ske lidt efter lidt. Skiffins – det er hendes broder – er

bogholder og handelsagent, og til ham vil jeg henvende mig og arbejde for Dem."

"Tusind tak."

"Nej, det er tværtimod mig, som må takke Dem, for, om vi end her i strengeste forstand er på privat grund, så er der dog noget, der hedder Newgate-spindelvæv, og dette her fejer dem bort."

Efter at have talt lidt mere med hinanden i samme retning, vendte vi tilbage til borgen, hvor vi fandt miss Skiffins i færd med forberedelserne til teen. Det ansvarsfulde hverv at sørge for det ristede brød var betroet den gamle, og denne fortræffelige fyr var så ivrig med at varetage det, at han syntes at svæve i fare for at smelte sine øjne. Han tilberedte en sådan høstak af ristet brød med smør på, at jeg næppe kunne se ham for den, mens den stod og småkogte på et jernstillads uden for kaminen, og miss Skiffins bryggede en sådan balje te, at grisen ude i baggården blev stærkt eksalteret og flere gange ytrede attrå efter at deltage i gæstebuddet.

Flaget var blevet strøget og kanonen løsnet i det rette øjeblik, og jeg følte mig så hyggeligt afskåret fra den øvrige del af Walworth, som om graven havde været tredive fod bred og lige så mange fod dyb, og intet forstyrrede roen på borgen med undtagelse af, at John og miss Skiffins en gang imellem sprang op, idet disse to små lemme var et bytte for en eller anden krampagtig svaghed, der ifølge sympatiens magt gjorde mig ilde til mode, indtil jeg blev vant til den. Af den metodiske måde, hvorpå miss Skiffins greb tingene an, uddrog jeg den slutning, at hun skænkede te der hver søndag aften, og jeg havde en anelse om, at en klassisk brystnål, hun havde på, og

som forestillede en lidet tiltrækkende kvinde med en meget lige næse, og en ganske ny måne, var en værdigenstand, som Wemmick havde foræret hende.

Vi spiste alt det ristede brød og drak te i samme forhold, og det var fornøjeligt at se, hvor varme og fedtede vi alle blev bagefter, især kunne den gamle have gået for en renlig, gammel høvding for en vild stamme, der nylig havde indsmurt sig med olie. Efter en kort hvile begyndte miss Skiffins at vaske tetøjet af på en legende, dameagtig, dilettantmæssig måde, der ikke kompromitterede nogen af os. Derefter trak hun sine handsker på igen, og vi satte os ved kaminen, og Wemmick sagde:

"Nå, gamle fader, lad os nu få avisen."

Mens den gamle tog sine briller frem, forklarede Wemmick mig, at det var skik og brug, og at det var den gamle herre en uendelig glæde at læse avisen højt.

"Jeg vil ingen undskyldninger gøre for det," sagde Wemmick, "da han ikke kan nyde ret mange adspredelser; kan du vel, gamle?"

"Det er godt, det er godt, John," svarede den gamle mand, da han så, at der blev talt til ham.

"Giv ham bare en gang imellem et nik, når han ser op fra sin avis," sagde Wemmick, "og han vil være så lykkelig som en konge. Vi er lutter opmærksomhed, gamle."

"Det er godt," svarede den livlige olding så ivrig og glad, at det virkelig var en hel lyst.

Den gamles læsning mindede mig om undervisningen hos Wopsles grandtante med den fornøjeligere ejendommelighed, at den syntes at komme gennem et nøglehul. Da han måtte have lysene tæt ved sig og stadig stod fare for at stikke enten sit

hoved eller avisen i dem, krævede han lige så stor påpassenhed som en krudtmølle, men Wemmick var lige så utrættelig som kærlig i sin årvågenhed, og den gamle fortsatte at læse uden at ane, hvor ofte han blev frelst. Hver gang han så på os, lagde vi alle den største interesse og forbavselse for dagen og nikkede, indtil han atter tog fat.

Idet Wemmick og miss Skiffins sad ved siden af hinanden, og jeg sad i en mørk krog, lagde jeg mærke til en langsom og gradvis forlængelse af Wemmicks mund, der vakte en stærk formodning om, at han langsomt og gradvis listede sin arm om miss Skiffins' liv. Til sidst så jeg hans hånd vise sig på den anden side af miss Skiffins, men i samme øjeblik standsede hun ham nok så pænt med den grønne handske, løste hans arm af sig igen, som om den havde været et klædningsstykke, og lagde den med den største sindighed på bordet foran sig. Miss Skiffins' ro, mens hun gjorde dette, var et af de mærkeligste syn, jeg nogen sinde har set, og kunne jeg have tænkt mig denne handling forenelig med åndsfraværelse, ville jeg have troet, at hun foretog den mekanisk.

Efterhånden blev jeg opmærksom på, at Wemmicks arm atter begyndte at forsvinde og til sidst blev rent borte, og kort efter begyndte hans mund på ny at udvide sig. Efter nogle minutters spændt forventning på min side, der var næsten pinefuld, så jeg hans hånd komme til syne på den anden side af miss Skiffins, men i samme øjeblik standsede hun den med en sindig nævefægters behændighed, tog den generende livrem eller gjord af ligesom før og lagde den på bordet. Når jeg sammenligner bordet med dydens bane, kan jeg med rette sige,

at i al den tid, den gamle læste, forvildede Wemmicks arm sig bort fra dydens bane og førtes tilbage til den af miss Skiffins.

Omsider læste den gamle sig i en let søvn. Dette var øjeblikket for Wemmick til at hente en lille kedel, en bakke med glas og en sort flaske med en prop, hvis porcelænstop forestillede en kirkelig stormand med et rødmosset og selskabeligt ansigt. Ved hjælp af disse midler fik vi alle, inklusive den gamle, som snart vågnede igen, noget varmt at drikke. Miss Skiffins blandede, og jeg lagde mærke til, at hun og Wemmick drak af glas sammen. Jeg havde naturligvis bedre forstand end at tilbyde mig til at følge miss Skiffins hjem og holdt det under de forhåndenværende omstændigheder for bedst at gå først, hvilket jeg da gjorde efter at have taget hjerteligt afsked med den gamle og tilbragt en behagelig aften.

Førend en uge var omme, fik jeg en billet fra Wemmick, dateret Walworth, hvori han lod mig vide, at han håbede at have gjort nogle fremskridt i den omtalte sag, vedrørende vort private og personlige forhold, og at det ville være ham kært, hvis jeg kunne komme og igen tale med ham om det. Jeg aflagde da adskillige besøg i Walworth og søgte ham efter aftale flere gange i City, men talte aldrig med ham om sagen i eller i nærheden af Little Britain. Enden på det blev, at vi fandt en vakker ung købmand eller skibsmægler, der for ikke længe siden havde begyndt sin virksomhed og nu trængte både til intelligent hjælp og kapital og i tidens løb også kunne bruge en kompagnon. Imellem ham og mig blev der underskrevet en hemmelig overenskomst, for hvilken Herbert var genstanden, og jeg udbetalte ham halvdelen af mine fem hundrede pund straks og påtog mig forskellige andre udbetalinger, af hvilke

nogle skulle udredes på visse tidspunkter af mine indtægter, og andre forfaldt, når jeg kom til min formue. Miss Skiffins' broder ledede underhandlingen, og Wemmick var inde i det hele, men lod sig aldrig selv til syne.

Hele sagen blev ordnet så snildt, at Herbert ikke havde den fjerneste mistanke om min delagtighed i den. Jeg skal aldrig glemme det strålende ansigt, hvormed han en eftermiddag kom hjem og fortalte mig, at han var truffet sammen med en ung købmand ved navn Clarriker, og at Clarriker havde vist ham en påfaldende forekommenhed, så at han troede, at der nu endelig åbnede sig en udsigt. Alt som hans forhåbninger og hans ansigt med hver dag blev lysere, må han mere og mere have holdt mig for sin oprigtige ven, da jeg havde den største møje med at holde mine glædestårer tilbage ved at se ham så lykkelig. Da sagen omsider var kommet i orden, og han var trådt ind i Clarrikers firma og havde talt en hel aften med mig ude af sig selv af glæde over sit held, græd jeg virkelig for alvor, da jeg var gået til sengs, ved tanken om, at mine forventninger dog var kommet nogen til gode.

En vigtig tildragelse, vendepunktet i mit liv, åbner sig nu for mit blik. Men førend jeg skrider til at skildre den og går over til de forandringer, den medførte, må jeg skænke Estella et kapitel. Det er ikke meget at ofre på det emne, som så længe opfyldte mit hjerte.

37

Skulle det gamle, adstadige hus i nærheden af "Grønningen" i Richmond nogen sinde efter min død blive hjemsøgt af spøgelser, vil det sikkert blive hjemsøgt af mit.

O, hvor mange, mange nætter og dage hjemsøgte min urolige ånd ikke dette hus, mens Estella boede i det! Hvor mit legeme så var, vankede min ånd dog idelig og altid omkring dette hus.

Den dame, hos hvem Estella var blevet sat i kost, en mrs. Brandley, var enke og havde en eneste datter, der var nogle år ældre end Estella. Moderen så ung og datteren gammel ud; moderens teint var blegrød, og datterens var gul; moderen var hengiven til al slags tant, datteren til teologi. De sad i, hvad man kalder en god stilling, og besøgte og blev besøgt af en stor mængde mennesker. Der var kun lidet eller intet fællesskab i følelser mellem dem og Estella, men det var en stiltiende forudsætning, at de var nødvendige for hende og hun nødvendig for dem. Mrs. Brandley havde været en veninde af miss Havisham, førend denne havde afsondret sig fra verden.

I og uden for mrs. Brandleys hus led jeg alle de kvaler af enhver grad og art, som Estella kunne volde mig. Mit forhold til hende, som satte os på en fortrolig fod med hinanden, uden at det skaffede mig en begunstiget stilling, forøgede min fortvivlelse. Hun brugte mig til at drille sine andre tilbedere med og udnyttede selve vort fortrolige forhold til stadig at gengælde min hengivenhed for hende med ringeagt. Havde jeg været hendes sekretær, hushovmester, halvbroder, fattige slægtning – havde jeg været en yngre broder af hendes tilkommende mand – kunne ikke jeg være forekommet mig selv

fjernere fra mine forhåbninger, end når jeg var hende allernærmest. Det privilegium at turde kalde hende ved hendes fornavn og at høre hende kalde mig ved mit, gjorde under disse omstændigheder kun mine lidelser værre, og mens jeg tror det sandsynligt, at det næsten drev hendes andre tilbedere til vanvid, ved jeg med alt for stor vished, at det næsten drev mig til det.

Hun havde tilbedere uden tal. Ganske vist gjorde min skinsyge enhver, der kom hende nær, til en tilbeder, men der var flere end nok af dem uden dette.

Jeg besøgte hende ofte i Richmond, jeg hørte ofte tale om hende i London, og jeg plejede ofte at sejle på Themsen med hende og Brandley'erne. Der var landture, fester, skuespil, operaer, koncerter, selskaber, alle slags adspredelser, under hvilke jeg forfulgte hende, men de var kun til plage for mig. Jeg nød aldrig en times lykke i hendes selskab, og dog dvælede min sjæl i alle døgnets fireogtyve timer uafsladelig ved den lykke at være sammen med hende indtil døden.

Under denne del af vort samkvem – og det varede, som man snart vil få at se, i hvad jeg den gang holdt for en lang tid – kom hun hyppigt tilbage til den tone, som tilkendegav, at vor omgang var os påtvunget, skønt der også fandtes øjeblikke, da hun pludselig forandrede denne og sine mange andre måder at være på og syntes at ynke mig.

"Pip, Pip," sagde hun en aften, idet hun gjorde en sådan forandring, mens vi sad afsides i en mørk vinduesfordybning, "vil De da aldrig lade Dem advare?"

"Mod hvad?"

"Mod mig."

"Advare mod ikke at lade mig tiltrække af Dem, mener De det, Estella?"

"Mener jeg! Ved De ikke, hvad jeg mener, er De blind!"

Jeg kunne have svaret, at kærligheden i almindelighed havde ord for at være blind, hvis jeg ikke altid – og denne var ikke den mindste af mine lidelser – holdtes tilbage af en følelse af, at det var uædelmodigt at påtrænge mig hende, da hun vidste, at hun ikke havde andet valg end at adlyde miss Havisham. Jeg frygtede altid for, at hendes bevidsthed om dette bragte mig i en uheldig stilling over for hendes stolthed og gjorde mig til genstand for en oprørske kamp i hendes bryst.

"I det mindste," sagde jeg, "har jeg da ingen advarsel fået denne gang, da De jo selv skrev til mig, at jeg skulle komme."

"Det er sandt," svarede Estella med et koldt, ligegyldigt smil, som altid gennemisnede mig.

Efter et øjeblik at have set ud i tusmørket udenfor fortsatte hun:

"Det er nu miss Havishams ønske, at jeg skal tilbringe en dag hos hende på Satis. De skal følge mig derhen og her tilbage, hvis De vil. Hun ser helst, at jeg ikke rejser alene, men vil ikke have, at jeg tager min pige med, da hun har en sand afsky for at blive omtalt af sådanne mennesker. Kan De ledsage mig?"

"Om jeg kan ledsage Dem, Estella?"

"De kan altså. I overmorgen, hvis De vil være så god, og alle udgifterne betaler De af min pung. Der hører De vilkåret for Deres rejse."

"Og må opfylde det," svarede jeg.

Det var al den forberedelse, jeg fik på dette og andre lignende besøg. Miss Havisham skrev aldrig til mig, ja jeg havde ikke en

gang så meget som set hendes håndskrift. To dage efter kørte vi derned og traf hende i det værelse, hvor jeg havde set hende, og det er overflødigt at sige, at der ingen forandring var foregået i Satis House.

Hun var endog mere frygtelig indtaget i Estella, end hun havde været, da jeg sidst havde set dem sammen. Jeg gentager med flid ordet, da der var noget ligefrem frygteligt i hendes heftige omfavnelser og øjekast. Hun hang fast ved Estellas skønhed, hang fast ved hendes ord, hang fast ved hendes lader og sad og gumlede på sine rystende fingre, mens hun stirrede på hende, som om hun slugte den dejlige skabning, hun havde opfostret.

Fra Estella så hun hen på mig med et forskende blik, der syntes at trænge ind i mit hjerte og undersøge dets sår.

"Hvorledes er hun mod dig, Pip?" spurgte hun mig flere gange med sin hekseagtige ivrighed, endog i Estellas påhør. Men størst lighed med en heks havde hun dog, mens vi om aftenen sad ved hendes flimrende lys, for idet hun da holdt Estellas hånd under sin arm og klemte den med sin hånd, afnødte hun hende ved at hentyde til, hvad Estella havde fortalt hende i sine breve, de mænds navne og livsvilkår, som hun havde fortryllet, og mens miss Havisham med en dødssyg sjæls heftighed dvælede ved denne liste, støttede hun sin anden hånd på sin krykkestok og sin hage på hånden og stirrede på mig som et sandt spøgelse med sine hule, tindrende øjne.

Hvor ulykkelig dette end gjorde mig, og hvor bitter den følelse af afhængighed, ja fornedrelse, som det vakte, end var, så jeg dog heri, at Estella skulle hævne miss Havisham på mændene og ikke overgives til mig, førend hun en tid lang

havde tilfredsstillet denne lidenskab. Jeg så heri en grund til, at hun forud var blevet bestemt for mig. Idet miss Havisham sendte hende ud for at lokke og pine og volde ulykker, udsendte hun hende med den onskabsfulde vished, at ingen tilbøder kunne vinde hende, og at enhver, som vovede noget på dette terningkast, var sikker på at tabe. Jeg så heri, at også jeg pintes ved en diabolisk snedighed, og det selv om lønnen var mig forbeholdt. Jeg så heri grunden til, at jeg så længe blev holdt i afstand, og grunden til, at min formynder havde vægret sig ved at tilstå, at han var vidende om denne plan. Jeg så, kort sagt, heri miss Havisham, således som jeg nu og som jeg altid havde haft hende for mine øjne, og jeg så heri den tydelige skygge af det mørke og uhyggelige hus, hvori hendes liv skjultes for solen.

Lysene, som oplyste hendes værelse, sad i arme, der gik ud fra væggen højt oppe fra gulvet, og de brændte med den trægedorskhed, der er ejendommelig for kunstigt lys i en luft, der sjældent fornys. Mens jeg så på dem og det blege skær, de udbredte, det standsede ur, de falmede stykker af brudedragten på bordet og på gulvet, og hendes egen rædsomme skikkelse, hvis spøgelsesagtige afspejling af ilden kastedes forstørret på loftet og væggen, så jeg i enhver ting en gentagelse af den slutning, hvortil jeg i mine tanker var kommet. Mine tanker vandrede ind i det store værelse på den anden side af trappen, og jeg så denne slutning ligesom skrevet i folderne af spindelvævene på bordopsatsen, i ederkoppernes kryben på dugen, i sporene af musene, idet de skjulte deres små, bævende hjerter bag panelet, og i kakerlakkernes kravlen og standsen på gulvet.

Under dette besøg kom det til en skarp ordveksling mellem Estella og miss Havisham. Det var første gang, jeg havde set dem uenige.

Vi sad ved kaminen således, som jeg nys har omtalt, og miss Havisham havde endnu Estellas arm i sin og klemte stadig hendes hånd med sin, indtil Estella lidt efter lidt begyndte at gøre sig fri. Hun havde allerede mere end en gang røbet en vis stolt utålmodighed og snarere tålt denne vilde kærlighed end gengældt den.

"Hvad," sagde miss Havisham, idet hun fæstede sine lynende øjne på hende, "er du ked af mig?"

"Kun lidt ked af mig selv," svarede Estella, idet hun tog sin arm til sig og gik hen til den store kamin, hvor hun blev stående og så på ilden.

"Sig sandhed, utaknemmelige!" udbrød miss Havisham og stødte lidenskabelig i gulvet med sin stok, "du er ked af mig."

Estella så med fuldkommen fatning på hende og derefter igen ned på ilden. Hendes yndige skikkelse og dejlige ansigt udtrykte en rolig ligegyldighed for den andens voldsomme hidsighed, som næsten var grusom.

"Du stok og sten!" udbrød miss Havisham, "du kolde, kolde hjerte!"

"Hvad?" sagde Estella uden at forandre sin ligegyldige holdning, idet hun lænede sig op til den store kamin og kun bevægede øjnene, "bebrejder De, De, mig, at jeg er kold?"

"Er du det ikke?" lød det heftige svar.

"Det burde De bedst vide. Jeg er, hvad De har gjort mig til. Tag al rosen, tag al dadelen, tag alt det heldige, tag alt det uheldige, tag, kort sagt, mig."

"Å, se hende, se hende!" udbrød miss Havisham bittert, "se, hvor hård og utaknemmelig hun står ved den arne, ved hvilken hun opfostredes, hvor jeg trykkede hende til dette ulykkelige bryst, da det nys havde begyndt at bløde af sine sår, og hvor jeg har ødslet år af ømhed på hende!"

"I det mindste havde jeg ingen lod og del i overenskomsten," sagde Estella, "for kunne jeg gå og tale, da den sluttedes, var det også alt. Men hvad forlanger De? De har været meget god imod mig, og jeg skylder Dem alt. Hvad forlanger De?"

"Kærlighed."

"Den har De."

"Nej."

"Min plejemoder," svarede Estella uden at forandre sin lette, utvungne stilling, uden at hæve sin stemme således som den anden og uden at give efter for enten harme eller ømhed, "min plejemoder, jeg har sagt, at jeg skylder Dem alt. Alt, hvad De har givet mig, står det Dem frit at tage igen. Med undtagelse af det har jeg intet, og når De forlanger, at jeg skal give Dem, hvad De ingen sinde har givet mig, da kan min taknemmelighed og pligtfølelse ikke udrette umuligheder."

"Gav jeg hende ikke kærlighed?" udbrød miss Havisham og vendte sig vildt om imod mig. "Gav jeg hende ikke en brændende kærlighed, der altid er uadskillelig fra skinsyge og, når hun taler således til mig, fra skærende smerter? Lad hende kalde mig afsindig, lad hende kalde mig afsindig!"

"Hvor kunne jeg, fremfor nogen, kalde Dem afsindig?" svarede Estella. "Lever der noget menneske, der ved halvt så godt som jeg, hvor fast De er i Deres forsætter? Lever der noget menneske, der ved halvt så godt som jeg, hvilken tro

hukommelse De har? Jeg, der har siddet ved denne samme arne på den lille skammel, der endnu står ved siden af Dem, og lært, hvad De gav mig at lære, og set op på Deres ansigt, mens det var mig fremmed og forskrækkede mig."

"Snart glemt!" klagede miss Havisham. "Tider, som snart blev glemt!"

"Nej, ikke glemt, men gemt i min hukommelse. Hvornår har De fundet mig utro mod, hvad De lærte mig? Hvornår har De fundet mig ulydig mod, hvad De foreskrev mig? Hvornår har De set mig lukke op her –" ved disse ord lagde hun sin hånd på sit bryst, "- for noget, De lukkede ude? Vær retfærdig imod mig."

"Så stolt, så stolt!" klagede miss Havisham og strøg sit grå hår til side med begge hænder.

"Hvem lærte mig at være stolt?" spurgte Estella. "Hvem roste mig, når jeg lærte min lektie?"

"Men at være stolt og hård imod mig?" Miss Havisham skreg næsten, idet hun strakte sine arme ud. "Estella, Estella, at være stolt og hård imod *mig*!"

Estella så et øjeblik på hende med en slags rolig forundring, men lod sig i øvrigt aldeles ikke forstyrre, og da dette øjeblik var gået, så hun atter ned på ilden.

"Jeg kan ikke fatte," sagde Estella, idet hun efter en pause løftede øjnene, "hvorfor De vil være så urimelig, når jeg kommer og besøger Dem efter en længere fraværelse. Jeg har ingensinde glemt Deres lidelser og årsagerne til dem. Jeg har aldrig været utro mod Dem, eller hvad De lærte mig. Jeg har aldrig vist nogen svaghed, som jeg kan lægge mig selv til last."

"Ville det være svaghed at gengælde min kærlighed?" udbrød miss Havisham. "Dog jo, jo; hun ville kalde det således!"

"Jeg begynder at tro," sagde Estella i en grublende tone, idet hun for anden gang røbede en kortvarig, rolig forundring, "at jeg næsten fatter, hvorledes dette går til. Havde De opfostret Deres plejedatter fuldstændig i disse værelses mørke fængsel og aldrig sagt hende, at der fandtes noget som det dagslys, ved hvilket hun ikke en eneste gang har set Deres ansigt – havde De båret Dem således ad og derpå af en eller anden grund forlangt, at hun skulle forstå sig på dagslyset og kende det, ville De da have følt Dem skuffet og være blevet vred?"

Miss Havisham sad med sit hoved mellem hænderne og klynkede sagte, idet hun rokkede frem og tilbage på sin stol, men svarede ikke.

"Eller," sagde Estella, "- hvilket eksempel kommer forholdet nærmere – om De fra det øjeblik, da det begyndte at opstå i hendes sjæl, med al Deres kraft havde lært hende, at der vel fandtes noget som dagslyset, men at det var skabt til at være hendes fjende og ødelægger, og at hun altid burde være på sin post imod det, fordi det havde gjort Dem ulykkelig og ellers ligeledes ville gøre hende ulykkelig – havde De båret Dem således ad og af en eller anden grund forlangt, at hun skulle finde behag i dagslyset, og hun ikke havde kunnet det, ville De da have følt Dem skuffet og være blevet vred?"

Miss Havisham sad og hørte på hende, men svarede endnu ikke.

"Følgelig," sagde Estella, "må jeg tages, således som De har dannet mig. Det heldige er ikke mit, det uheldige er ikke mit, men af de to dele er jeg sammensat."

Miss Havisham havde, jeg vidste næppe hvorledes, sat sig på gulvet mellem de falmede bryllupsrelikvier, det var overstrøet

med. Jeg benyttede øjeblikket – jeg havde straks fra begyndelsen søgt lejlighed dertil – til at forlade værelset, efter med en bevægelse med min hånd at have henvendt Estellas opmærksomhed på hende. Da jeg gik, stod Estella endnu ved den store kamin, således som hun hele tiden havde stået der. Miss Havishams grå hår flød hen ad gulvet blandt de andre vragstykker fra brylluppet og var et sørgeligt syn for mig.

Med tungt hjerte vandrede jeg i stjernelyset en time eller mere omkring i gården i bryggeriet og i den forfaldne have. Da jeg omsider tog mod til mig til igen at gå ind i stuen, så jeg Estella sidde ved miss Havishams knæ og sy nogle sting på et af de gamle klædningsstykker, der var ved at falde fra hinanden, og om hvilke jeg siden ofte er blevet mindet ved de falmede laser af gamle bannere, som jeg har set hænge i kirker. Senere spillede Estella og jeg kort, ligesom i gamle dage – kun at vi nu havde større færdighed og spillede franske spil – og således gik aftenen.

Jeg sov i den særskilte bygning på den anden side af gårdspladsen. Det var første gang, jeg havde tilbragt en nat i Satis House, og søvnen vægrede sig ved at komme mig nær. Tusind miss Havisham'er forfulgte mig. Snart var hun på den ene side af mit hovedgærde, snart på den anden, snart stod hun ved hovedet, snart ved fodenden af sengen, snart var hun bag ved den på klem stående dør til påklædningsværelset, snart i påklædningsværelset, snart i værelset oven over, snart i værelset nedenunder, kort sagt, over alt. Til sidst, da natten langsomt nærmede sig klokken to, mærkede jeg, at det var mig umuligt at blive liggende længere der, og at jeg måtte stå op. Jeg stod altså op, klædte mig på og gik over gården ind i den lange gang med

flisegulvet i den hensigt at komme ud i ydergården og gå omkring der for at lette mit sind. Men ikke så snart var jeg kommet ind i gangen, førend jeg slukkede mit lys, da jeg så miss Havisham komme gående igennem den på en spøgelsesagtig måde, idet hun græd ganske sagte. I sin hånd havde hun et lys uden stage, som hun sagtens havde taget ud af en af armstagerne i sit eget værelse, og dets skin gav hende et højst uhyggeligt udseende. Mens jeg stod ved det nederste af trappen, mærkede jeg den mugne luft fra festsalen uden at se hende åbne døren til den og hørte hende gå derind og derfra ind i sit eget værelse og så fra dette atter ind i det første uden at ophøre med den dæmpede gråd. Noget efter søgte jeg både at komme ud og at vende tilbage, men kunne ingen af delene, førend nogle striber af daggryet strejfede ind og viste mig, hvor jeg skulle tage for mig med hænderne. Hele tiden hørte jeg, når jeg kom til det nederste af trappen, hendes fodtrin, så hendes lys svæve hid og did ovenpå og hørte hendes uophørlige, sagte gråd.

Unigheden mellem hende og Estella gentog sig ikke oftere inden vor afrejse dagen efter og gentog sig heller ikke senere ved nogen lignende lejlighed, skønt der, så vidt jeg mindes, indtrådte flere lignende lejligheder. Heller ikke forandrede miss Havishams væsen mod Estella sig i nogen henseende med undtagelse af, at dets tidligere ejendommeligheder forekom mig at have fået en tilsætning af frygt.

Det er umuligt at vende dette blad i mit livs bog uden at skrive Bentley Drummles navn på det, ellers gjorde jeg det overmåde gerne.

Ved en lejlighed, da Bogfinkerne var talrigt forsamlet, og den indbyrdes velvilje var ved at blive udviklet på sædvanlig måde ved, at ingen var enig med nogen, kaldte den bogfinke, der førte forsædet, Lunden til orden, eftersom Drummle endnu ikke havde udbragt nogen dames skål, hvilket det, i ifølge i samfundets hellige love, var dette dyrs pligt at gøre den dag. Han syntes mig at skele hæsligt til mig, mens karaflerne gik rundt, men da vi just ikke var alt for gode venner, kunne dette jo let være tilfældet. Dog, hvor stor blev ikke min harme og overraskelse, da han opfordrede selskabet til med ham at tømme et glas for "Estella"!

"Hvilken Estella?" spurgte jeg.

"Det skal De ikke bryde Dem om," svarede Drummle.

"Hvor er denne Estella?" sagde jeg, "det er De forpligtet til at sige," hvilket han også var i sin egenskab af bogfinke.

"I Richmond, gentlemen," sagde Drummle, idet han lod mig være udenfor, "og en mageløs skønhed."

"Stort forstod han sig på mageløse skønheder, den stymper, den idiot!" hviskede jeg til Herbert.

"Jeg kender denne dame," sagde Herbert hen over bordet, da skålen var blevet drukket.

"Gør De?" sagde Drummle.

"Ja, jeg også," tilføjede jeg ildrød i ansigtet.

"Gør De?" sagde Drummle, "ser man det!"

Dette var det eneste svar, som det plumpe dyr var i stand til at give, men jeg blev lige så forbitret over det, som om det havde været gennemsyret af bidende vid, og rejste mig øjeblikkelig op fra min stol og sagde, at jeg ikke kunne andet end finde det fuldkommen overensstemmende med den ærede bogfinkes

uforskammethed at indfinde sig i denne lund – vi sagde altid *indfinde sig i denne lund*, som en pyntelig, parlamentarisk vending – indfinde sig i denne lund og udbringe en skål for denne dame, som han ikke kendte det mindste til. Ved disse ord fo'r Drummle op og spurgte, hvad jeg mente, hvorpå jeg gav ham det udfordrende svar, at jeg troede, han vidste, hvor jeg var at finde.

Hvorvidt det i et kristent land var muligt at slippe fra dette uden blod, var et spørgsmål, bogfinkernes meninger var delte om, ja forhandlingen om det blev så levende, at mindst seks andre ærede medlemmer under ordskiftet sagde til seks andre, at de troede, de vidste, hvor de var at finde. Imidlertid blev det dog til sidst vedtaget – lunden var nemlig en æresret – at hvis Drummle kunne fremlægge nok en attest fra damen om, at han havde æren af hendes bekendtskab, måtte mr. Pip afgive den erklæring som gentleman og bogfinke, at han beklagede "at have ladet sig forlede til en varme, som ..."

Den følgende dag blev fastsat til fremlæggelsen – for at vor ære ikke skulle forkøle sig ved at vente – og den følgende dag indfandt Drummle sig med en lille høflig af Estella skrevet tilståelse for, at hun havde haft den ære at danse flere gange med ham. Jeg havde derfor intet andet valg end at beklage, at jeg havde "ladet mig forlede til en varme, som," og i det hele taget at tilbagetage den uholdbare påstand, at jeg var nogetsteds at finde. Derpå sad Drummle og jeg en times tid og surmulede til hinanden, mens lunden hengav sig til et almindeligt ordkævleri, og til sidst erklæredes den almindelige velvilje at være blevet fremmet i et forbavsende forhold.

Jeg fortæller dette spøgende, skønt det ingen spøg var for mig, for jeg kan ikke udtømmende forklare, hvor pinlig den tanke var mig, at Estella kunne vise en foragtelig, klodset, idiotisk tværdriver, der stod så langt under det middelmådige, nogen som helst gunst. Endnu i dette øjeblik tror jeg, at det må have hidrørt fra en ren ild af ædelmodighed og uegennyttighed i min kærlighed til hende, at jeg ikke kunne udholde tanken om, at hun nedlod sig til den køter. Ganske vist ville jeg have følt mig ulykkelig, hvem hun så havde begunstiget, men en værdigere genstand ville have voldt mig en anden art og grad af sorg.

Det var let for mig at opdage, hvad jeg også snart opdagede, at Drummle var begyndt at søge hende på alle hendes veje, og at hun tillod ham at gøre det. Kort efter forfulgte han hende idelig, og han og jeg krydsede hinanden hver dag. Han fortsatte med det på sin dorske, halsstarrige måde, og Estella holdt ham til det, idet hun i det ene øjeblik opmuntrede ham, i det andet stødte ham bort, snart smigrede ham, snart åbenlyst foragtede ham, snart kendte ham meget godt, snart næppe huskede, hvem han var.

Edderkoppen, som Jagers havde kaldt ham, var imidlertid vant til at ligge på lur og havde sin slægts tålmodighed, og i forening med dette havde han en opblæst tillid til sine penge og familieforbindelser, der undertiden kom ham til god nytte, idet den næsten trådte i stedet for energi og en fast vilje, så at edderkoppen, ved hårdnakket at holde øje med Estella, stak mange langt smukkere insekter ud og ofte viklede sig ud af sit net og lod sig falde i det rette øjeblik.

På et assemblébal i Richmond, på hvilket Estella havde fordunklet alle andre skønheder, fulgte klodrianen Drummle hende således i hælene, og det med en sådan tålmodighed fra hendes side, at jeg satte mig for at tale med hende om ham. Jeg greb den første, den bedste lejlighed, som tilbød sig, hvilket var, mens hun ventede på mrs. Brandley, som skulle følge hende hjem, og sad afsides mellem nogle blomster, færdig til at gå. Jeg var fulgt med hende på ballet, da jeg næsten altid ledsagede dem til og fra sådanne steder.

"Er De træt, Estella?"

"Noget, Pip."

"Det kan De også nok være."

"Sig hellere, at det burde jeg ikke være, da jeg skal skrive til Satis House, førend jeg lægger mig til at sove."

"For at skildre denne aften's triumf?" sagde jeg. "Den har dog været temmelig ynkelig."

"Hvad mener De? Jeg ved ikke af nogen triumf at sige."

"Estella," sagde jeg, "se på det menneske der henne i krogen, som ser herover på os."

"Hvorfor skulle jeg se på ham?" svarede Estella og så i stedet på mig. "Hvad er der ved det menneske der henne i krogen – for at bruge Deres egne ord – som jeg skulle se på?"

"Det er netop det, jeg ønsker at spørge Dem om," sagde jeg, "for han har flagret omkring Dem hele natten."

"Møl og alle slags hæslige dyr," svarede Estella med et blik på ham, "flagrer omkring det brændende lys. Kan lyset gøre for det?"

"Nej, men kan Estella ikke gøre for det?"

"Å," sagde hun smilende efter at have tænkt sig om et øjeblik, "måske. Ja. Som De vil."

"Hør mig, Estella. Det gør mig ulykkelig, at De opmuntrer et menneske, der bliver så almindeligt foragtet. Og De ved, at han bliver foragtet."

"Nå?"

"De ved, at hans indre er lige så frastødende som hans ydre. En dårlig, ondsksfuld, simpel dumrian."

"Nå?"

"De ved, at han ikke har andet at rose sig af end sine penge og en latterlig stamtavle af grødhovedede forfædre, ikke sandt?"

"Nå?" sagde hun atter og åbnede sine dejlige øjne mere og mere, for hver gang hun sagde det.

For at fjerne vanskelighederne ved at komme ud over dette enstavelsesord, tog jeg det fra hende og sagde, idet jeg gentog det med eftertryk:

"Nå! Det er netop det, som gør mig ulykkelig."

Kunne jeg have troet, at hun udmærkede Drummle med nogen tanke om at gøre mig – mig – ulykkelig ved det, ville jeg have været ved bedre mod, men på sin sædvanlige måde forbigik hun mig så ganske, at jeg ikke kunne have nogen tanke om noget sådant.

"Pip," sagde Estella, idet hun lod sit blik løbe om i salen, "vær ikke så tåbelig at lade det indtryk, det gør på Dem, gå Dem til hjerte. Det gør måske sin virkning på andre og skal måske gøre det, men det er ikke umagen værd at tale om det."

"Jo det er, da jeg ikke kan tåle, at folk skulle sige, 'hun kaster sin ømhed og skønhed bort på den største tølper, der er til.'"

"Men jeg kan tåle det."

"Å, vær ikke så stolt og ubøjelig, Estella!"

"I dette øjeblik kalder han mig stolt og ubøjelig!" sagde Estella og åbnede sine hænder. "Og i det foregående bebrejdede han mig, at jeg nedlod mig til en tølper!"

"Det er der ingen tvivl om, at De gør," sagde jeg noget hastig, "for jeg har i aften set Dem skænke ham sådanne smil og øjekast, som De aldrig skænker – mig!"

"Vil De da," spurgte Estella, idet hun pludselig vendte sig om med et fast og alvorligt, om ikke vredt blik, "at jeg skal holde Dem for nar?"

"Holder De ham for nar, Estella?"

"Ham og mange andre – dem alle undtagen Dem, og der kommer mrs. Brandley, og nu siger jeg ikke mere."

Efter at jeg nu har helliget det emne, som således opfyldte mit hjerte og så ofte fik det til at vande sig, et eneste kapitel, går jeg uhindret over til den tildragelse, der havde svævet endnu længere over mig; den tildragelse der var begyndt at blive forberedt, førend jeg vidste af, at der fandtes en Estella i verden, og i de dage, da miss Havisham var i færd med at nedlægge de første fordærlige spirer i hendes barnesjæl.

I den østerlandske fortælling blev den svære blok, som i sejrens rus skulle falde ned på paradesengen, langsomt hugget ud i stenbruddet, den underjordiske gang til tovet, som skulle holde den på dens plads, blev langsomt ført igennem de milelange klippestrækninger, blokken langsomt hejset op og passet ind i taget, tovet gjort fast omkring den og langsomt ført gennem den milelange åbning hen til den store jernring. Da alt med så megen møje var blevet gjort færdigt, og timen var kommet, blev sultanen vækket midt om natten, og den slebne

økse, som skulle kappe tovet løs fra den store jernring, givet ham i hånden, og han huggede til med den, og tovet sprang og fo'r bort, og loftet faldt ned. Således gik det også mig. Alt det arbejde, nært og fjernt, som sigtede til målet, var blevet fuldført, og pludselig faldt hugget, og taget på min borg styrtede ned over mig.

Jeg var treogtyve år gammel, men endnu havde jeg ikke hørt et eneste ord mere om mine forventninger, og for otte dage siden havde det været min treogtyvende fødselsdag. Vi var flyttet fra *Barnards Inn* for over et år siden og boede nu i Temple. Vor lejlighed lå i "Havegården" nede ved floden.

Pocket og jeg var allerede i længere tid hver gået sine veje, skønt vi blev ved at stå på den bedste fod med hinanden. Trods min mangel på evne til at slå mig til ro ved noget – hvilket forhåbentlig stammede fra, at mit udkomme hvilede på et så løst og usikkert grundlag – havde jeg dog sans for læsning og læste regelmæssigt flere timer om dagen. Herberts affære var endnu i sin udvikling, og for mit eget vedkommende stod alting således, som jeg har skildret det i slutningen af det foregående kapitel.

Herbert havde måttet gøre en forretningsrejse til Marseille, og jeg var alene og havde en trykkende følelse af at være alene. Nedslået og modløs som jeg var af så længe at gå og håbe forgæves på, at den næste dag eller den næste uge skulle opklare min bane, savnede jeg hårdt min vens glade ansigt og redebonne deltagelse.

Det var elendigt vejr, regn og blæst og søle og pløre på gaderne. Den ene dag efter den anden var et umådelig tungt slør drevet hen over London fra øst til vest og drev endnu, som om der i øst var en uendelighed af skyer og blæst. Så rasende havde vindstødene været, at blyet var blæst af tagene på høje bygninger inde i byen. Ude på landet var træer blevet rykket op med rode og sejl på vejrmøller revet bort, og fra kysten var der

indløbet sørgelige efterretninger om skibbrud og tab af menneskeliv. Voldsomme regnskyl havde ledsaget stormens rasen, og den dag, ved hvis slutning jeg havde sat mig til at læse, havde været den værste af alle.

Jeg havde mit ur liggende foran mig på bordet, da det var min hensigt at lukke min bog klokken elleve, og idet jeg lukkede den, slog urene på St. Pauls-kirken og de mange andre kirker i City mellem hinanden elleve slag. Lyden flængedes på en sælsom måde af blæsten, og mens jeg lyttede og tænkte på, hvorledes blæsten overfaldt og sønderrev den, hørte jeg fodtrin på trappen.

Hvad det var for en tåbelig nervøsitet, der bragte mig til at fare sammen og sætte disse fodtrin i en uhyggelig forbindelse med min afdøde søsters, gør intet til sagen. Den forsvandt i samme øjeblik, og jeg lyttede atter og hørte fodtrinene snuble, idet de nærmede sig. Da jeg kom i tanker om, at trappelamperne var blæste ud, tog jeg min læselampe og gik ud på gangen. Hvem det så var, der var dernede, så var han blevet stående ved at se min lampe, for alt var stille.

"Er der nogen dernede?" råbte jeg, idet jeg så ned.

"Ja," svarede en stemme i mørket nedenunder.

"Hvor højt skal De op?"

"Øverst op – til mr. Pip."

"Det er mit navn. Er der noget på færde?"

"Nej intet," svarede stemmen. Og manden kom nærmere.

Jeg stod og holdt min lampe ud over trapperækværket, og han kom langsomt inden for dens lyskreds, der var meget indskrænket, da lampen havde en skærm, for at lyset så meget bedre kunne falde på bogen, man læste i, og han var derfor kun

et øjeblik inden for den og kom lige så hurtigt ud af den igen. I dette øjeblik havde jeg opdaget et ukendt ansigt, der så op med et ufatteligt udtryk af at blive rørt og glad ved synet af mig.

Ved at flytte lampen, efter som manden flyttede sig, lagde jeg mærke til, at han var godt, men tykt klædt, som om han kom lige fra en sørejse, havde langt, stålgråt hår, kunne være en tres år, var kraftigt bygget, med stærke ben, og brun og hærdet af at have været udsat for vejret. Idet han gik op ad det sidste par trin, og skinneth af min lampe omfattede os begge, så jeg med en dum undren, at han holdt begge sine hænder ud imod mig.

"Hvad er Deres ærinde, om jeg tør spørge?" sagde jeg.

"Mit ærinde? Ah! Ja. Jeg skal forklare Dem mit ærinde med Deres tilladelse."

"Ønsker De at træde indenfor?"

"Ja, det ønsker jeg rigtig nok, unge ven," svarede han.

Jeg havde stillet ham dette spørgsmål i en temmelig ugæstfri tone, da jeg ikke kunne lide den glade og lykkelige genkendelse, der endnu skinneth i hans ansigt. Jeg kunne ikke lide den, fordi den syntes at tilkendegive, at han ventede, at jeg skulle gengælde den, men ikke des mindre førte jeg ham ind i mit værelse og bad ham, så høfligt jeg kunne, at forklare sig.

Han så sig om med det mærkeligste udtryk et udtryk af glad forundring, som om han havde en vis del i de ting, han beundrede – og skilte sig ved sin tykke, grove overfrakke og sin hat. Da så jeg, at hans hoved var rynket og skaldet, og at det lange, stålgrå hår kun voksede på siderne af det. Men jeg så intet, der i mindste måde kunne oplyse mig om, hvem han var; tværtimod så jeg ham i det næste øjeblik atter strække begge sine hænder ud imod mig.

"Hvad vil De?" spurgte jeg, idet jeg halvvejs tog ham for vanvittig.

Han holdt inde med at se på mig og strøg sig langsomt over hovedet med hånden.

"Det er ærgerligt for en mand," sagde han med en hæs, usikker røst, "efter at have ventet så længe og gjort en så lang rejse. Men De er ikke skyld i det – ingen af os er skyld i det. Om et halvt minut skal jeg tale. Giv mig kun tid et halvt minut."

Han satte sig på en stol, der stod foran kaminen, og dækkede hovedet med sine store hænder, i hvilke årerne var stærkt opsvulmede. Jeg så imidlertid nøje på ham og veg lidt tilbage for ham, men jeg kendte ham ikke.

"Der er dog vel ingen i nærheden?" sagde han og så sig tilbage over skulderen.

"Hvorfor stiller De, en fremmed, der på denne tid af natten kommer ind i min bolig, mig dette spørgsmål?"

"De er en rask karl," svarede han og rystede samtidig på hovedet ad mig med en på en gang aldeles uforklarlig og højst irriterende velvilje. "Det glæder mig, at De er blevet en rask karl, men læg ikke hånd på mig; de ville komme til at angre det slemt bagefter."

Jeg opgav den hensigt, han havde opdaget, for jeg kendte ham! Endnu kunne jeg ikke genkalde mig et eneste træk, men jeg kendte ham! Havde blæsten og regnen fordrevet de mellemliggende år, adspiltet de mellemliggende genstande og ført os ind på kirkegården, hvor vi første gang havde stået ansigt til ansigt med hinanden på så forskellige trin i livet, kunne jeg ikke have genkendt min straffefange tydeligere, end jeg kendte ham nu, da han sad på stolen foran kaminen. Han

havde ikke nødig at tage en fil op af lommen og vise mig den, at løse tørklædet af sin hals og vikle det om sit hoved, at knuge sig med begge sine arme og gå gysende hen over gulvet, idet han så sig tilbage, for at jeg skulle genkende ham. Jeg havde kendt ham, førend han havde givet mig nogen af disse vejledende vink, skønt jeg et øjeblik i forvejen ikke havde haft den allerfjerneste anelse om, hvem han var.

Han kom tilbage til det sted, hvor jeg stod, og strakte atter sine hænder ud. Da jeg ikke vidste, hvad jeg skulle gøre – i min forbavselse havde jeg tabt fatningen – rakte jeg ham, skønt ugerne, mine. Han trykkede dem hjertelig, løftede dem op til sine læber, kyssede dem og blev ved at holde på dem.

"De opførte Dem ædelt, min dreng," sagde han, "ædelt, Pip, og jeg har aldrig glemt det."

Ved en forandring i hans væsen, som om han ville omfavne mig, lagde jeg en hånd på hans bryst og skød ham fra mig.

"Holdt!" sagde jeg, "bliv, hvor De er! Er De mig taknemmelig for, hvad jeg gjorde som et lille barn, håber jeg, at De har vist Deres taknemmelighed ved at forbedre Dem. Er De kommet her for at takke mig, da er det ikke nødvendigt. Men De har søgt mig op, så der må være noget godt i den følelse, som har ført Dem herhen, og jeg vil derfor ikke støde Dem fra mig, men i ethvert tilfælde må De vide, at – jeg –"

Min opmærksomhed blev så stærkt fængslet af det ejendommelige stive blik, han havde fæstet på mig, at ordene døde på mine læber.

"De sagde," sagde han, efter at vi stiltiende havde set på hinanden, "at jeg i ethvert tilfælde måtte vide. Hvad er det, som jeg i ethvert tilfælde må vide?"

"At jeg ikke kan ønske under disse forandrede forhold at forny det tilfældige bekendtskab, jeg gjorde med Dem for så mange år siden. Jeg glæder mig ved at tro, at De har gjort bod og bedring. Jeg glæder mig ved at sige Dem det. Jeg glæder mig ved, at De, hvis jeg fortjener nogen tak, er kommet for at takke mig, men derfor er vore veje ikke mindre forskellige. De er våd og ser ud til at være træt. Vil De ikke have noget at drikke, førend De går?"

Han havde igen bundet sit halstørklæde løst om og havde, idet han iagttog mig skarpt, stået og bidt i en lang ende af det.

"Jo tak, jeg tror," svarede han, "at jeg vil drikke noget, førend jeg går."

Der stod en bakke med alt tilbehør på et skænkebord. Jeg satte den på bordet ved kaminen og spurgte ham, hvad han ville have. Han rørte ved en af flaskerne uden at se på den eller sige et ord, og jeg lavede ham et glas varm grog. Mens jeg lavede det, søgte jeg at holde min hånd stille, men hans blik på mig, mens han lagde sig tilbage på min stol og holdt den lange ende af sit halstørklæde mellem tænderne, gjorde det meget vanskeligt for mig at styre min hånd. Da jeg omsider satte glasset hen til ham, så jeg med ny forbavselse, at hans øjne var fulde af tårer. Hidtil var jeg blevet stående for ikke at skjule mit ønske om, at han ville gå, men nu formildedes jeg ved mandens mildere udseende og følte lidt samvittighedsnag.

"Jeg håber," sagde jeg, idet jeg hastigt skænkede noget i et glas til mig selv og skød en stol hen til bordet, "at De ikke vil tænke, at jeg nylig talte hårdt til Dem. Det var ikke min hensigt at gøre det, og det skulle smerte mig, om jeg havde gjort det. På Deres velgående!"

Idet jeg førte mit glas til mine læber, skottede han overrasket til enden af sit halstørklæde, der faldt ud af hans mund, da han åbnede den, og strakte sin hånd ud. Jeg rakte ham min, og derpå drak han og strøg sig med sit ærme over sine øjne og sin pande.

"Hvoraf lever De?" spurgte jeg ham.

"Jeg har drevet fåreavl og kvægavl og flere andre håndteringer langt borte i den ny verden," svarede han, "mange tusinde mile stormfuldt hav herfra."

"Jeg håber, at det er gået Dem godt?"

"Vidunderlig godt. Andre, der har været længere borte end jeg, er det også gået godt, men ingen nær så godt som mig. Jeg er berømt for det."

"Det glæder mig at høre."

"Jeg håber at høre Dem sige det, min kære dreng."

Uden at opholde mig for at forsøge på at forklare mig disse ord eller den tone, hvori de var blevet udtalt, gik jeg over til et punkt, som lige var faldet mig ind.

"Har De aldrig siden talt med et bud, De en gang sendte til mig," spurgte jeg, "efter at han havde påtaget sig dette ærinde?"

"Aldrig set ham for mine øjne, og der var heller ingen rimelighed for det."

"Han kom ærligt og redeligt og bragte mig de to etpundsnoter. Jeg var den gang en fattig dreng, som De ved, og for en fattig dreng var de en lille skat. Men, ligesom Dem, er det siden gået mig godt, og De må lade mig betale Dem dem tilbage. De kan jo gøre vel mod en anden fattig dreng med dem."

Jeg tog min pung frem. Han iagttog mig, mens jeg lagde min pung på bordet og åbnede den, og iagttog mig, mens jeg tog to etpundsnoter ud af den. De var rene og ny, og jeg glattede dem ud og rakte ham dem. Idet han stadig så på mig, lagde han dem oven på hinanden, foldede dem sammen på langs, gav dem et knæk, tændte dem ved lampen og lod asken falde på bakken.

"Tør jeg være så dristig," sagde han derpå, idet han på en gang smilede og rynkede panden, "at spørge Dem, *hvorledes* det er gået Dem godt, siden De og jeg var ude i den ensomme, kolde mose?"

Han tømte sit glas, rejste sig og stillede sig ved kaminen med sin svære, brune hånd på kanten af den. Han satte en fod op på risten for at tørre og varme den, og den våde støvle begyndte at dampe, men han så hverken på den eller på ilden, men stadig på mig. Først nu begyndte jeg at skælve.

Da mine læber havde åbnet sig og dannet nogle ord, som ingen klang fik, tvang jeg mig til at fortælle ham, at jeg var blevet udset til at arve nogen formue.

"Tør et usselt kryb spørge, hvad det er for en formue?"

"Det ved jeg ikke."

"Tør et usselt kryb spørge, hvis formue det er?"

"Det ved jeg ikke."

"Jeg gad vide," sagde straffefangen, "om jeg kan gætte, hvor store Deres indtægter har været, siden De er blevet myndig. Lad os en gang tage det første tal – fem?"

Idet mit hjerte bankede som en tung hammer, der ikke falder i takt, rejste jeg mig fra min stol og blev stående med hånden på ryggen af den og stirrede vildt på ham.

"Nogen må have været Deres formynder eller sådan noget, så længe De var umyndig. En prokurator måske. Lad os nu en gang tage det første bogstav i denne prokurators navn. Skulle det ikke være et J?"

Hele min sande stilling gik pludselig op for mig, og dens skuffelser, farer, skam og alle slags følger trængte sig frem i en sådan mangfoldighed, at jeg blev helt overvældet af det og måtte kæmpe for hvert åndedræt, jeg drog.

"Sæt," tog han atter til orde, "at den, der havde engageret den prokurator, hvis navn begyndte med et J og kunne være Jagers – sæt, at han var kommet til søs til Portsmouth og var gået i land der og havde længtes efter at komme til Dem. 'De har opsøgt mig,' sagde De før. Nå, hvorledes opsøgte jeg Dem? Ih, jeg skrev fra Portsmouth til en person i London for at spørge om Deres adresse. Denne persons navn? Ih, Wemmick."

Jeg kunne ikke have sagt et eneste ord, om det så skulle have kostet mit liv. Jeg stod med den ene hånd på stoleryggen og den anden på mit bryst, hvor jeg havde en følelse, som om jeg skulle kvæles – jeg stod således og stirrede vildt på ham, indtil jeg greb fast i stolen, da stuen begyndte at løbe rundt med mig. Han greb mig, trak mig hen til sofaen, satte mig op imod puderne, og idet han lagde sig på sit ene knæ, bragte han det ansigt, som jeg nu huskede så godt, og som bragte mig til at gyse, ganske tæt hen til mit.

"Ja, Pip, min kære dreng, jeg har gjort Dem til en gentleman! Det er mig, som har gjort Dem til det! Jeg svor den gang på, at hvis jeg nogen sinde tjente mig en guinea, skulle den guinea være Deres. Jeg svor senere på, at hvis jeg nogen sinde spekulerede og blev rig, skulle De blive rig. Jeg levede dårligt,

for at De skulle komme til at leve godt. Jeg arbejdede strengt for at De kunne blive fri for at arbejde. Men hvad gør det til sagen, min kære dreng? Fortæller jeg Dem det måske, for at De skal føle Dem i min gæld? På ingen måde. Jeg fortæller Dem det, for at De kan vide, at den forfulgte møddinghund, som De holdt liv i, fik hovedet så højt i vejret, at han kunne skabe en gentleman – og Pip, det er Dem!"

Den afsky, jeg følte for denne mand, den frygt, jeg havde for ham, den modbydelighed, hvormed jeg gøs tilbage for ham, kunne ikke være større, hvis han havde været et eller andet forfærdeligt rovdyr.

"Hør en gang, Pip. Jeg er Deres anden fader. De er min søn – mere for mig end nogen søn. Jeg har lagt penge op, alene for at De skulle bruge dem. Mens jeg var en usselig fårehyrde og boede i en ensom hytte uden at se andre ansigter end fårenes, så jeg til sidst halvt glemte, hvorledes mænds og kvinders ansigter så ud, så jeg dog stadig Deres. Jeg tabte manganen en gang min kniv i den hytte, når jeg spiste min middagsmad eller min aftensmad, og sagde til mig selv: 'Der kommer drengen igen og ser på mig, mens jeg spiser og drikker!' Jeg så Dem der manganen en gang lige så tydeligt, som jeg så Dem ude i den tågede mose. 'Jeg vil være evig fordømt,' sagde jeg hver gang – og jeg gik udenfor for at sige det under åben himmel – 'hvis jeg, hvis jeg nogen sinde kommer i frihed og får penge, ikke gør den dreng til gentleman!' Og det har jeg gjort. Lad mig se på Dem, min kære dreng! Se på Deres værelser, som en lord kunne bo i! En lord? Ah! De skal få penge nok til at kunne måle Dem med hvilken lord, det skal være, og endda stikke ham ud!"

I sin triumferende glæde og ilterhed og tanken om, at jeg havde været nær ved at falde i afmagt, lagde han ikke mærke til den mine, hvormed jeg hørte på alt dette. Det var den eneste gran trøst, jeg havde.

"Se her!" fortsatte han, idet han tog mit ur op af min lomme og drejede en ring, jeg havde på fingeren, hen imod sig, mens jeg gøs tilbage ved, at han rørte ved mig, som om han havde været en slange. "Af guld og smukt! Det er en gentlemans, skulle jeg mene! En diamant, helt omgivet af rubiner! Det er en gentlemans, skulle jeg mene! Se Deres linned, hvor fint og smukt det er! Se Deres klæder, bedre er ikke at få! Og Deres bøger," tilføjede han, idet han lod sine øjne løbe rundt i værelset, "de står jo i hundredvis opstillede på Deres hylder! De læser jo i dem, ikke sandt? Jeg så, at De havde været ved at læse i dem, da jeg kom. Ha, ha, ha! De skal læse for mig i dem, min kære dreng! Og selv om de er i fremmede tungemål, som jeg ikke forstår, vil jeg dog være lige så stolt, som om jeg forstod dem!"

Atter tog han begge mine hænder og førte dem til sine læber, mens blodet størknede i mine årer.

"De skal ikke bryde Dem om at tale," sagde han efter atter at have strøget sig over panden og øjnene med sit ærme, idet den klikkende lyd, som jeg huskede så godt, lod sig høre i hans hals – og han blev kun så meget mere rædsom for mig ved at vise sig så kærlig. "Vær bare ganske rolig, min kære dreng. De har ikke langsomt set frem til dette, således som jeg; De var ikke forberedt på det, således som jeg. Men har De aldrig tænkt Dem, at det kunne være mig?"

"Å nej, nej," svarede jeg, "aldrig, aldrig!"

"Nå, De ser, at det var mig, ganske alene. Ikke en sjæl har vidst af det undtagen jeg og mr. Jagers."

"Ingen andre?" spurgte jeg.

"Nej," svarede han med en overrasket mine, "hvem skulle det vel have været? Men, min kære dreng, hvor De ser godt ud! Der er vist et par smukke øjne et eller andet sted, hvad? Er der ikke et par smukke øjne, som De gerne tænker på?"

O Estella, Estella!

"De skal blive Deres, min kære dreng, hvis penge kunne købe dem. Ikke at jo en gentleman som De kan vinde Dem på egen hånd, men det er godt at have penge i ryggen, og det skal De få. Lad mig slutte, hvad jeg har at fortælle Dem. I hytten derovre tilfaldt der mig penge efter min herre, som døde og havde været i den samme stilling som jeg, og jeg fik min frihed og begyndte nu for egen regning. Ved alt, hvad jeg tog fat på, tænkte jeg kun på Dem. 'Pokker i vold med det hele,' sagde jeg, hvad det så var, jeg tog fat på, 'hvis det ikke er for hans skyld!' Og det lykkedes alt sammen vidunderligt. Som jeg nylig fortalte Dem, jeg er berømt for det. Det var de penge, jeg havde arvet, og de første få års fortjeneste, som jeg sendte hjem til Jagers – alt sammen til Dem – da han kom og hentede Dem, således som jeg havde skrevet."

O, gid han aldrig var kommet! Gid han havde ladet mig blive i smedjen – langt fra tilfreds, men dog forholdsvis lykkelig!

"Og så, min kære dreng, var det en løn for mig, ser De, at vide med mig selv, at jeg opdrog en gentleman. Kolonisternes blodsheste måtte gerne overstøve mig, mens jeg gik på mine ben; hvad sagde jeg? Jeg sagde til mig selv: 'Jeg danner en bedre gentleman, end I nogen sinde bliver til.' Når en af dem sagde til

en anden: 'For få år siden var han straffefange, og med alt sit held er han nu dog kun en simpel, uvidende karl,' hvad sagde jeg så? Jeg sagde til mig selv: 'Om jeg også ikke er en gentleman og ingen lærdom har fået, så ejer jeg dog de dele. Alle sammen ejer I kvæg og jord, men hvem af jer ejer en i London opdraget gentleman?' På den måde holdt jeg mig oppe, og på den måde holdt jeg mig stadig for øje, at jeg en gang ville komme og besøge min egen dreng og vise mig for ham på hans eget territorium!"

Han lagde sin hånd på min skulder. Jeg gøs ved tanken om, at hans hånd muligvis var plettet af blod.

"Det var ingen let sag for mig, Pip, at forlade de egne, og det var også voveligt. Men jeg holdt fast på det, og jo vanskeligere det var, des fastere holdt jeg på det, for jeg havde sat mig det i hovedet, og det var min urokkelige vilje. Endelig opnåede jeg det, endelig opnåede jeg det!"

Jeg forsøgte at samle mine tanker, men jeg var lammet. Hele tiden var det, som om jeg havde hørt mere efter regnen og blæsten end efter ham, og endog nu kunne jeg ikke skille hans røst fra dennes, skønt de var lydelige og hans tavs.

"Hvor vil De gøre af mig?" spurgte han lidt efter, "et sted må jeg hen."

"For at sove?" spurgte jeg.

"Ja, og for at sove længe og trygt," svarede han, "da jeg i flere måneder er blevet rullet og skyllet af søen."

"Min ven og husfælle," sagde jeg og rejste mig fra sofaen, "er fraværende. De skal få hans værelse."

"Han kommer dog vel ikke tilbage i morgen?"

"Nej," svarede jeg næsten mekanisk trods al min umage, "han kommer ikke tilbage i morgen."

"For ser De, min kære dreng," sagde han, idet han dæmpede sin stemme og lagde en lang finger på mit bryst, "der må bruges forsigtighed."

"Hvad mener De? Forsigtighed?"

"Det kan jo koste mig mit liv!"

"Hvad kan koste Dem Deres liv?"

"Jeg blev deporteret på livstid, og der er dødsstraf for at vende tilbage. Der er vendt alt for mange tilbage i de sidste år, og jeg ville ganske sikkert blive hængt, hvis jeg blev grebet."

Det var nok. Efter i så mange år at have overlæst mig med sine elendige guld- og søvlænker, havde den elendige vovet sit liv for at besøge mig, og jeg havde det nu i min vold! Havde jeg elsket ham i stedet for at afsky ham; havde jeg følt mig knyttet til ham med beundring og hengivenhed i stedet for at gyse tilbage for ham med modbydelighed, kunne det ikke have været værre. Tværtimod, det ville have været bedre; for hans frelse ville da have været en naturlig kærlighedsgerning.

Det første, jeg drog omsorg for, var at lukke skodderne, så at intet lys kunne ses udefra, og derpå at lukke dørene i lås. Mens jeg gjorde dette, stod han ved bordet og drak grog og spiste biskuits, og ved at se ham således, så jeg atter min straffefange ude i mosen ved sit måltid. Jeg var næsten forberedt på, at han om lidt ville bukke sig for at file jernet af sit ben.

Da jeg var kommet ind i Herberts værelse og havde afspærret enhver anden forbindelse mellem dette og trappegangen end gennem det værelse, hvor vi havde talt med hinanden, spurgte jeg ham, om han ville gå i seng. Han svarede ja, men bad mig

om noget af mit "gentlemanslinned," for at han kunne tage det på om morgenen. Jeg hentede det og lagde det hen til ham, og atter størknedes blodet i mine årer, da han igen greb begge mine hænder for at sige mig godnat.

Jeg forlod ham uden at vide, hvorledes jeg gjorde det, lagde flere kul i kaminen i det værelse, hvor vi havde været samlet, og satte mig ved den, bange for at lægge mig til hvile. I over en time var jeg alt for lammet til at kunne tænke, og først da jeg begyndte at tænke, begyndte jeg tydeligt at fatte, hvilket skibbrud jeg havde lidt, og at det skib, med hvilket jeg havde sejlet, var sønderslået.

Miss Havishams hensigter med mig havde kun været en drøm. Estella havde ikke været bestemt for mig. Jeg var kun blevet tålt i Satis House som et nemt redskab, som en torn i øjet på de grådige slægtninge, som en model med et mekanisk hjerte til at more sig med, når ingen anden morskab var ved hånden; disse var mine første kvaler. Men den dybeste og mest skærende smerte var dog, at det var for denne forbryder, der havde forøvet, jeg vidste ikke hvilke forbrydelser, og som kunne blive slæbt ud af det værelse, hvor jeg sad og tænkte, og hængt uden for Old Bailey, at jeg havde sveget Joe.

Ikke for alt, ville jeg nu være vendt tilbage til Joe eller tilbage til Bidley, simpelt hen, tror jeg, fordi følelsen af min uværdige opførsel imod dem vejede mere end alt andet. Ingen visdom på jorden kunne have ydet mig den trøst, som jeg kunne have hentet hos deres enfold og troskab, men aldrig, aldrig kunne jeg gøre det ugjort, som jeg havde gjort.

I hvert vindstød og hvert plask af regnen hørte jeg forfølgere. To gange kunne jeg have svoret på, at der blev banket på

yderdøren og hvisket udenfor den. Ængstet af denne frygt, begyndte jeg enten at indbilde eller genkalde mig, at jeg havde haft gådefulde varsler om denne mands komme; at jeg for flere uger siden havde mødt ansigter på gaden, som var forekommet mig at ligne hans; at disse ligheder var blevet mere talrig, alt som han, på sin vej over havet, mere og mere havde nærmet sig; at hans syndige sjæl havde sendt disse sendebud til min, og at han nu i denne stormfulde nat havde holdt ord og var hos mig.

I forening med disse forestillinger dukkede den forestilling frem, at jeg med mine barneøjne havde set ham som en desperat voldsmand; at jeg havde hørt den anden straffefange gentage, at han havde søgt at myrde ham; at jeg havde set ham slå om sig nede i grøften som et vildt dyr. Af disse minder dannede jeg mig ved ildens skin en uklar frygt for, at det måske ikke var tilrådeligt at være indespærret med ham i denne vilde, ensomme nattetime, og denne frygt udvidede sig, indtil den fyldte værelset og tilskyndede mig til at tage et lys og gå ind og se på min rædsomme byrde.

Han havde svøbt et håndklæde om sit hoved, og hans ansigt var mørkt og alvorligt i hans søvn. Men han sov og sov trygt, skønt han havde en pistol liggende på hovedpuden ved siden af sig. Efter at have set alt dette satte jeg sagte nøglen i den udvendige side af døren og drejede den om, førend jeg atter satte mig ved kaminen. Lidt efter lidt gled jeg ned på stolen og lå på gulvet. Da jeg vågnede, uden i min søvn at være blevet fri for følelsen af min elendighed, slog urene i den østlige del af staden fem. Lysene var nedbrændte, ilden var gået ud, og blæsten og regnen forstærkede det tykke, sorte mørke.

Hermed slutter andet afsnit af Pips forventninger.

Tredje del

39

Det var heldigt for mig, at jeg måtte tage forsigtighedsregler for, så vidt jeg kunne, at sørge for min frygtelige gæsts sikkerhed, for idet tanken om dette trængte sig ind på mig, da jeg vågnede, holdt den en forvirret blanding af andre tanker på afstand.

Umuligheden af at holde ham skjult i min lejlighed var selvindlysende. Det lod sig ikke gøre, og ethvert forsøg derpå ville uundgåeligt vække mistanke. For vel havde jeg ikke længere nogen tjener, men blev opvartet af en hidsig, gammel kvinde i forening med en levende kludepose, som hun kaldte sin søsterdatter, og at holde et værelse spærret for dem ville vække nysgerrighed og medføre overdrivelser. De havde begge svage øjne, noget, jeg længe havde udledet fra, at de idelig kiggede ind ad nøglehuller, og de var altid ved hånden, når man ikke havde brug for dem, hvilket i grunden var den eneste egenskab hos dem, man kunne stole på, foruden deres tilbøjelighed til at rapse. For at disse mennesker nu ikke skulle lave historier, besluttede jeg at fortælle dem om morgenen, at min onkel uventet var kommet ind fra landet.

Dette besluttede jeg mig til, mens jeg i mørket famlede efter midler til at få lys, men da jeg ikke fandt disse midler, blev jeg nødsaget til at gå ned til den nærliggende portnerbolig og opfordre nattevagten der til at komme med sin lygte; men idet jeg nu følte mig for, mens jeg gik ned ad den mørke trappe, snublede jeg over noget, og dette noget var en mand, der lå sammenkrøbet i et hjørne.

Eftersom manden ikke svarede mig, da jeg spurgte ham, hvad han havde der at gøre, men stiltiende undveg mig, løb jeg hen til portnerboligen og opfordrede nattevagten til at skynde sig. På tilbagevejen fortalte jeg ham, hvad der var hændet. Det blæste endnu lige stærkt, og vi havde ikke lyst til at udsætte lyset i lygten for at blive blæst ud ved at bruge det til at tænde de udgåede lamper på trappen, men vi undersøgte trappen fra nederst til øverst uden at finde nogen der. Det faldt mig da ind, at manden måske kunne være smuttet ind i mine værelser, hvorfor jeg, efter at have tændt mit lys ved nattevagtens og ladet ham blive stående ved døren, undersøgte dem omhyggeligt, det, hvor min frygtelige gæst lå og sov, ikke undtaget. Alt var roligt, og der var ganske sikkert ikke noget andet menneske inde i værelserne.

Det gjorde mig urolig, at der netop den nat havde været en lurker på trappen, og i håb om at lokke en tilfredsstillende forklaring ud af nattevagten spurgte jeg ham, mens jeg rakte ham en dram ved døren, om han ikke havde lukket herrer, som øjensynlig havde spist ude, ind ad sin port. Jo, svarede han, tre, på forskellige tider af natten. Den ene af dem boede i springvandsgården, og de to andre i gyden, og han havde set dem alle komme hjem. Fremdeles havde den eneste mand, der boede i det hus, hvortil min lejlighed hørte, været på landet i nogle uger, og han var sikkert ikke kommet hjem om natten, da vi jo havde set hans dør med hans segl på den, mens vi gik op ad trappen.

"Da vejret er så dårligt," sagde nattevagten, idet han gav mig glasset tilbage, "er ualmindelig få kommet ind ad min port. Foruden de tre herrer, jeg har nævnt, mindes jeg ingen andre

siden omtrent klokken elleve, da en fremmed spurgte efter Dem."

"Min onkel," mumlede jeg, "ja."

"Talte De med ham?"

"Ja vel."

"Også med den person, der var i følge med ham?"

"Den person, der var i følge med ham?"

"Jeg tænkte, at han var i følge med ham, for personen blev stående for at spørge sig for og gik denne vej."

"Hvad var det for en person?"

Nattevagten havde ikke lagt videre mærke til ham; sagtens en arbejder; så vidt han havde kunnet se, havde han haft et sæt grå klæder på under sin overfrakke. Nattevagten tog sig naturligvis sagen lettere end jeg, da han ikke havde mine grunde til at lægge vægt på den.

Da jeg havde ladet ham gå, hvilket jeg fandt det klogest at gøre, uden at komme alt for langt ind på sagen, blev jeg højst urolig over hine to omstændigheder i forening, for selv om de såre let hver for sig lod sig forklare på den uskyldigste måde – som f. eks., at en eller anden, der havde spist ude og ikke var kommet i nærheden af nattevagtens port, var faret vild hen til min trappe og var faldet i søvn der, eller at min navnløse gæst kunne have taget en eller anden med som vejviser – så de dog i forening uhyggelige ud for en, der var så tilbøjelig til mistro og frygt, som de i løbet af nogle få timer indtrufne forandringer havde gjort mig.

Jeg tændte min ild, som på den tid af morgenen brændte med en mat, bleg lue, og faldt i en døs foran den. Da klokken slog seks, forekom det mig, som om jeg havde sovet en hel nat,

men da der endnu var godt og vel halvanden time, til det blev lyst, døsede jeg igen, idet jeg snart vågnede urolig med ørene fulde af trættende samtaler om ingenting, snart forvandlede blæsten i skorstenen til torden, indtil jeg omsider faldt i en dyb søvn, af hvilken dagslyset pludselig vækkede mig, så jeg fo'r op med et sæt.

I al denne tid havde jeg ikke været i stand til at tænke over min stilling og kunne det heller ikke endnu. Jeg var yderst modfalden og ulykkelig, men uden noget fast holdepunkt. Om at lægge en plan for fremtiden kunne der slet ikke være tale. Da jeg åbnede skodderne og så ud på den fugtige, vilde, blyfarvede morgenhimmel; da jeg gik fra værelse til værelse; da jeg atter satte mig gysende ned foran ilden og ventede på, at opvartningskone skulle komme, tænkte jeg på, hvor ulykkelig jeg var, men vidste næppe, hvorfor eller hvor længe jeg havde været det, eller på hvilken dag i ugen jeg tænkte over sagen, eller bare hvem det var, der tænkte.

Omsider kom den gamle kone og søsterdatteren og udtrykte deres forundring over at se mig og ilden. Efter at have fortalt dem, at min onkel var kommet om natten og endnu sov, og at tilberedelserne til frokosten skulle indrettes derefter, vaskede og klædte jeg mig på, mens de rumsterede med møblerne og frembragte skyer af støv, indtil jeg atter i en slags drømme- eller søvngængertilstand fandt mig siddende ved kaminen, ventende på, at – han – skulle komme og spise frokost.

Lidt efter gik hans dør op, og han kom ud. Jeg kunne ikke få mig til at udholde synet af ham, og jeg syntes, at han så værre ud ved dagslyset.

"Jeg ved ikke en gang," sagde jeg med dæmpet stemme, "med hvilket navn jeg skal kalde Dem. Jeg har foregivet, at De er min onkel."

"Det er godt! Kald mig onkel."

"Men De gik dog sagtens under et eller andet navn om bord i skibet?"

"Ja. Jeg gik under navnet Provis."

"Agter De at beholde dette navn?"

"Hvorfor ikke det? Det er jo lige så godt som et andet – med mindre De holder mere af et andet."

"Hvad er Deres virkelige navn?" spurgte jeg ham hviskende.

"Magwitch og med fornavn Abel."

"Hvad blev De opdraget til?"

"Til en usselryg."

Han svarede ganske alvorligt og brugte ordet, som om det var en eller anden håndtering.

"Da De gik ind i Temple i aftes –" sagde jeg, men standsede for at spørge mig selv, om det virkelig kunne have været i aftes, da det syntes at være så længe siden.

"Ja, min kære dreng?"

"Da De kom ind ad porten og spurgte nattevagten om vejen hertil, havde De da nogen med Dem?"

"Med mig? Nej."

"Men der var dog nogen der?"

"Jeg lagde ikke videre mærke til det," sagde han tvivlende, "da jeg ikke kendte vejene her, men jeg tror, at der var en person, som var kommet med mig."

"Er der nogen, der kender Dem i London?"

"Det vil jeg ikke håbe!" sagde han og gav sin hals et strøg med sine pegefingre, som gjorde mig både hed og vammel.

"Var De tidligere kendt i London?"

"Ikke synderligt. Jeg opholdt mig for det meste på landet."

"Blev De – dømt – i London?"

"Hvornår?" spurgte han med et fiffigt blik.

"Sidste gang."

Han nikkede.

"Gjorde på den måde Jagers' bekendtskab. Jagers førte min sag."

Jeg havde allerede det spørgsmål på læberne, hvad han var blevet dømt for, men han tog sin kniv, svang den i luften og gav sig med ordene: "Og hvad jeg så har gjort, så er det sonet og betalt," i lag med sin frokost.

Han spiste på en slugvorn, højst ubehagelig måde, og alle hans bevægelser var plumpe, støjende og grådige. Siden jeg havde set ham spise ude i mosen, havde han mistet nogle af sine tænder, og når han vendte sin mad i munden og lagde hovedet på siden for bedre at kunne tygge den, havde han en skrækkelig lighed med en gammel, sulten hund. Selv om jeg havde begyndt med nogen appetit, ville han dog have røvet mig den, og jeg ville have siddet, omtrent som jeg gjorde, stødt bort fra ham af en uovervindelig modbydelighed med øjnene mørkt fæstede på bordet.

"Jeg er en slem æder," sagde han som en slags høflig undskyldning, da han havde endt sit måltid, "men det har jeg altid været. Havde det ligget i min natur at være en lettere æder, var jeg måske kommet i lettere forlegenheder. Endvidere må jeg have min pibe. Den gang jeg tjente som færehyrde ovre på den

anden side af verden, er det min tro, at jeg selv var blevet et tungsindigt, tosset får, hvis jeg ikke havde kunnet få min pibe."

Med disse ord rejste han sig fra bordet, og idet han stak sin hånd ned i brystlommen af den pjækkert, han havde på, tog han en kort, sort pibe op af den og en håndfuld løs tobak af den slags, der kaldes Cavendish. Efter at have stoppet sin pibe, gemte han igen den overflødige tobak i lommen, som om denne havde været en skuffe, hvorpå han tog en glød ud af ilden med ildtangen og tændte sin pibe ved den, drejede sig om på kamintæppet, så at han vendte ryggen til ilden, og gjorde sin yndlingsbevægelse, at strække begge sine hænder ud imod mine.

"Og det," sagde han, mens han vuggede mine hænder op og ned i sine, "og det er den gentleman, jeg har skabt! Den rigtige, ægte gentleman! Det gør mig godt at se på Dem, min kære dreng!"

Så snart jeg kunne, gjorde jeg mine hænder fri og mærkede, at jeg langsomt begyndte at blive rolig nok til at kunne overveje min stilling. Hvad jeg var lænket til, og hvor fast jeg var lænket til det, blev mig forståeligt, da jeg hørte hans hæse stemme og sad og så på hans rynkede, skaldede hoved med de stålgrå hår ved tindingerne.

"Jeg vil ikke se min gentleman træde i dyndet i gaderne. Der må ikke være snavs på hans støvler. Min gentleman må have heste, Pip! Heste til at ride på og heste til at køre med og heste, som også hans tjener kan ride på. Skulle kolonister have heste, og det blodsheste, og min londonske gentleman ikke? Nej, nej, vi skal vise dem noget andet, ikke sandt, Pip?"

Han tog en stor, tyk brevtaske, der var nær ved at sprænges af papirer, op af sin lomme og slængte den hen på bordet.

"I denne brevtaske er der noget, som det nok er umagen værd at bruge. Det er Deres. Intet af, hvad jeg har, er mit; det er alt sammen Deres. Vær ikke bange for det; der er mere, hvor det kom fra. Jeg er kommet til det gamle land for at se min gentleman bruge sine penge som en gentleman. Det skal være *min* fornøjelse. *Min* fornøjelse skal være at se ham gøre det. Og pokker tage jer alle til hobe!" sluttede han, idet han så sig om og knipsede en gang højt med fingrene. "Pokker tage jer alle til hobe lige fra dommeren med sin paryk til kolonisten, der sparker op i støvet, om jeg ikke skal vise jer en bedre gentleman end I alle til sammen med hele jeres slæng!"

"Holdt!" sagde jeg, næsten ude af mig selv af angst og modbydelighed. "Jeg må tale med Dem. Jeg må vide, hvad der er at gøre. Jeg må vide, hvorledes De skal holdes fri for fare, hvor længe De vil blive her, hvilke planer De har."

"Hør mig, Pip," sagde han og lagde sin hånd på min arm, idet han pludselig slog over i en anden, mere nedstemt tone, "først og fremmest hør mig. Jeg glemte mig selv for et halvt minut siden. Hvad jeg sagde, var plumpt. Det var det, plumpt! Hør mig, se igennem fingre med det; jeg skal ikke oftere være plump."

"Først og fremmest," tog jeg halvt stønnende til orde, "hvilke forholdsregler kan der tages for at forebygge, at De bliver genkendt og grebet?"

"Nej, min kære dreng, det er ikke det, som det først og fremmest, kommer an på. Først kommer plumpheden. Jeg har ikke været så mange år om at skabe en gentleman uden at vide,

hvad der tilkommer ham. Hør mig. Jeg var plump. Se igennem fingre med det, min kære dreng."

En følelse af det tragikomediske heri fremkaldte et krampagtigt smil hos mig, idet jeg svarede:

"Jeg *har* set igennem fingre med det. Tal for Guds skyld ikke mere om det."

"Bliv nu ved, min kære dreng. De ville have sagt –"

"Hvorledes skal De skærmes mod den fare, De har udsat Dem for?"

"Å, faren er ikke så stor. Hvis jeg ikke bliver angivet, har den fare ikke synderligt at sige. Der er Jagers, der er Wemmick, og der er Dem. Hvem ellers skulle vel angive mig?"

"Er der ingen, som kunne genkende Dem på gaden?"

"Å, ikke ret mange. Og heller ikke har jeg i sinde at sætte mig selv i aviserne under navn af A. M., nylig hjemkommet fra Botany Bay, og år er gået, og hvem kan vinde ved det? Men hør, om faren havde været halvhundrede gange så stor, var jeg alligevel kommet for at se Dem; husk vel på det."

"Hvor længe vil De da blive her?"

"Hvor længe?" sagde han meget lang i ansigtet, idet han tog sin sorte pibe ud af munden og stirrede på mig. "Jeg vender ikke tilbage; jeg bliver her altid."

"Hvor vil De opholde Dem? Hvad er der at gøre for Dem? Hvor kan De være i sikkerhed?"

"Min kære dreng, for penge kan man få parykker og pudder og briller og sorte klæder og knæbukser og al slags maskeradestads. Det har andre før bjerget sig med. Med hensyn til hvor jeg skal opholde mig, må De sige mig Deres mening, min kære dreng!"

"Nu tager De Dem det let, men i aftes var De meget alvorlig, da De svor på, at det var døden."

"Og jeg sværger endnu på, at det er døden," sagde han, idet han igen stak piben i munden, "og døden ved strikken ude på gaden ikke langt herfra; det er mit rene, ramme alvor. Men hvad nu, når det er gjort? Her er jeg. At vende tilbage ville være lige så galt som at blive, ja værre. Og desuden er jeg her, fordi jeg i så mange år har længtes efter Dem. Med hensyn til hvad jeg vover, så er jeg nu en gammel fugl, der har trodset alle slags fælder, siden den blev flyvefærdig, og heller ikke er jeg bange for at sætte mig på et fugleskræmsel. Er døden inde i den, så lad den komme frem, og jeg skal se den i øjnene, og så vil jeg tro på den, men ikke før."

Det forekom mig, at jeg intet bedre kunne gøre end at skaffe ham en stille bolig tæt ved, hvor han kunne flytte ind, når Herbert kom tilbage, hvilket jeg ventede ville ske om et par dage. At det var uundgåelig nødvendigt at betro Herbert hemmeligheden, selv om jeg så bort fra, hvilken umådelig lettelse det ville være for mig at dele den med ham, stod klart nok for mig, men ingenlunde så klart for Provis – jeg satte mig for at kalde ham således – der forbeholdt sig at give sit samtykke, indtil han havde set Herbert og dannet sig en gunstig mening om hans ansigtstræk.

"Og selv da, min kære dreng," sagde han og trak et lille, fedtet, sort nyt testamente med spænder op af sin lomme, "vil vi edfæste ham."

At sige, at min skrækkelige velynder førte denne lille, sorte bog verden rundt med sig, alene for i nødsfald at kunne edfæste folk, ville være at sige noget, jeg aldrig fik fuldkommen vished

om, men så meget kan jeg sige, at jeg aldrig så ham gøre anden brug af den. Bogen selv så ud til at, være stjålet i en retssal, og måske gav hans kendskab til dens tidligere skæbne i forening med hans egen erfaring i den retning ham tillid til dens evner som en slags juridisk amulet eller tryllemiddel. Da han nu første gang tog den frem, huskede jeg på, hvorledes han for længe siden på kirkegården havde ladet mig sværge troskabsed, og at han den foregående aften havde fortalt, at han i sin ensomhed altid havde aflagt ed på sine forsætter.

Da han for øjeblikket var iført sømandsdragt, i hvilken han så ud, som om han havde nogle papegøjer og cigarer at sælge, drøftede jeg med ham, hvorledes han skulle klæde sig. Han nærede en overordentlig tiltro til "knæbukser" som et udmærket forklædningsmiddel, og havde i sit stille sind tænkt sig en dragt, der ville have gjort ham til en mellemting mellem en domprovst og en tandlæge. Kun med stor møje fik jeg ham overtalt til at vælge en dragt, der havde større lighed med en velstående landmands.

Vi aftalte, at han skulle lade sit hår klippe kort af og gå med lidt pudder i det. Og endelig skulle han, da han endnu ikke var blevet set af opvartningskonen eller hendes søsterdatter, ikke lade sig se af dem, førend han var blevet omklædt.

Det skulle synes at være en simpel ting at vedtage disse forholdsregler, men i min forvirrede, for ikke at sige vanvittige tilstand varede det så længe, at klokken blev to eller tre om eftermiddagen, førend jeg gik ud for at iværksætte dem. I min fraværelse skulle han holde sig indelukket i mine værelser og måtte på ingen måde åbne døren.

Da jeg vidste, at der i Essex Street var et respektabelt pensionat, hvis bagside vendte ud til Temple og lå så tæt ved mine vinduer, at jeg næsten kunne råbe derover, gik jeg allerførst derhen og var så heldig at kunne leje anden sal til min onkel, Provis. Derpå gik jeg fra butik til butik og gjorde de indkøb, der var nødvendige for at forandre hans ydre, og da det var gjort, vendte jeg for egen regning næsen mod Little Britain. Jagers sad ved sin pult, men da han så mig træde ind, rejste han sig straks op og stillede sig foran kaminen.

"Nå, Pip," sagde han, "vær nu forsigtig."

"Det skal jeg," svarede jeg, for undervejs havde jeg nøje overvejet, hvad jeg ville sige.

"Udsæt Dem ikke selv for ubehageligheder," sagde Jagers, "og udsæt heller ikke nogen anden for ubehageligheder. De forstår mig – heller ikke nogen anden. De skal intet fortælle mig; jeg ønsker ikke at vide noget; jeg er ikke nysgerrig."

Naturligvis indså jeg, at han vidste, at manden var kommet.

"Jeg ønsker kun, mr. Jagers," sagde jeg, "at få stadfæstet, at det, der er blevet mig fortalt, er sandt. Jeg nærer intet håb om, at det er usandt, men jeg vil dog gerne have vished."

Jagers nikkede.

"Men sagde De 'fortalt' eller 'tilkendegivet'?" spurgte han med hovedet på siden og uden at se på mig, han så kun ligesom lyttende ned på gulvet. "Fortalt kunne synes at tyde på mundtlig meddelelse. De kan ingen mundtlig meddelelse få af en mand, der lever i New South Wales."

"Jeg vil sige 'tilkendegivet', mr. Jagers."

"Godt."

"Det er blevet mig tilkendegivet af en person ved navn Abel Magwitch, at han er min så længe skjulte velgører."

"Ja, han er manden – i New South Wales."

"Jeg er ikke så ufornuftig på nogen måde at holde Dem ansvarlig for mine fejltagelser og falske slutninger, men jeg troede altid, at det var miss Havisham."

"Som De siger, jeg er aldeles ikke ansvarlig."

"Og dog lod det så rimeligt," indvendte jeg modfalden.

"Der var ikke spor af bevis," sagde Jagers og rystede på hovedet, mens han løftede sine kjoleskøder op. "Døm aldrig efter skinnet, men altid kun efter beviser. En bedre regel findes der ikke."

"Jeg har ikke mere at sige," sagde jeg med et suk efter at have stået tavs i nogen tid. "Jeg har fået stadfæstelse på, hvad der var blevet mig meddelt, og dermed er det forbi."

"Og da nu Magwitch omsider har åbenbaret sig, vil De indrømme, Pip, hvor strengt jeg i mit forhold til Dem altid har holdt mig til det faktiske. Det står Dem vel klart?"

"Fuldkommen."

"Da Magwitch første gang skrev til mig, meddelte jeg ham den advarsel, at han ikke måtte vente, at jeg nogen sinde ville afvige fra det strengt faktiske. Jeg meddelte ham også en anden advarsel. Det forekom mig, at han i sit brev havde ladet falde et fint vink om, at han tænkte på en gang i tiden at besøge Dem her i England. Jeg advarede ham om, at jeg ikke turde høre mere om noget sådant; at der aldeles ikke var nogen udsigt til, at han ville blive benådet, og at han ved at indfinde sig her i landet gjorde sig skyldig i en forbrydelse, som ville udsætte ham for lovens højeste straf. Denne advarsel gav jeg Magwitch; jeg

sendte den til New South Wales, og han har upåtvivlelig fulgt den."

"Upåtvivlelig," sagde jeg.

"Af Wemmick er jeg blevet underrettet om," fortsatte Jaggers, "at han har modtaget et brev, dateret Portsmouth, fra en kolonist ved navn Purvis eller –"

"Provis," sagde jeg.

"Eller Provis, tak, Pip. Det er måske Provis? De ved måske, at det er Provis?"

"Ja," sagde jeg.

"Et brev, dateret Portsmouth, fra en kolonist ved navn Provis, som på Magwitchs vegne udbeder sig oplysning om Deres adresse. Som jeg hører, sendte Wemmick ham denne oplysning med omgående post. Det er sagtens gennem Provis, at De har fået forklaringen fra Magwitch i New South Wales?"

"Jeg fik den gennem Provis," svarede jeg.

"Farvel, Pip," sagde Jaggers og rakte mig hånden, "det glæder mig at have set Dem. Når De skriver med posten til Magwitch – i New South Wales – eller sætter Dem i forbindelse med ham gennem Provis, må De være så god at underrette ham om, at regnskabet med bilag over vort langvarige mellemværende skal blive Dem tilstillet sammen med overskuddet, for der er endnu et overskud tilbage. Far vel, Pip."

Vi gav hinanden hånden, og han stirrede stift på mig, så længe han kunne se mig, mens de to afskyelige gipsafstøbninger oppe på hylden syntes at gøre sig umage for at spile deres øjenlåg op og presse et: "Han er dog en pokkers karl!" ud af deres opsvulmede struber.

Wemmick var ude, men selv om han havde siddet ved sin pult, kunne han dog have ikke hjulpet mig. Jeg gik lige tilbage til Temple, hvor jeg fandt den skrækelige Provis i færd med at drikke grog og ryge cavendish.

Næste dag blev alle de klæder, jeg havde bestilt, bragt hjem, og han tog dem på, men hvad han så tog på, så klædte det ham mindre – således forekom det til min fortvivlelse mig – end hvad han tidligere havde haft på. I mine tanker var der noget ved ham, som tilintetgjorde ethvert håb om at forklæde ham. Jo mere og jo bedre jeg klædte ham på, des mere kom han til at ligne den usle flygtning ude i mosen. Dette indtryk på min opskræmte fantasi hidrørte uden tvivl fra, at hans gamle ansigt og væsen kom til at stå mere og mere levende, for mig, men jeg tror også, at han trak på sit ene ben, som om det endnu tyngedes af jernet, og at straffefangen trådte frem i enhver af hans fibre lige fra hans isse til hans fod.

Desuden havde hans ensomme hytteliv sat sit mærke på ham og givet ham et vildt præg, som ingen klædedragt kunne dæmpe, hvortil endvidere kom sporene af hans senere brændemærkede liv blandt mennesker og endelig, som kronen på det hele, hans bevidsthed om, at han nu måtte bruge kneb for at holde sig skjult. I hele hans måde at være på – når han sad og stod og spiste og drak – når han gik om og grublede med skuldrene trukket trodsigt i vejret; når han tog sin store foldekniv med hornskaft frem, tørrede den af på sine ben og skar sin mad i stykker med den; når han førte lette glas og kopper til munden, som om de havde været klodsede tinkrus, når han snittede en kile af sit brød og skurede den rundt omkring på sin tallerken for at få de sidste rester af sauce op

med den af frygt for, at der skulle gå noget til spilde, og derpå tørrede enderne af sine fingre af på den og så slugte den – i disse vaner og tusinde andre småtræk røbede fangen, forbryderen, trællen sig så tydeligt, som det vel var muligt.

Ord kunne ikke skildre den følelse, jeg den gang havde af, hvilken frygtelig gåde han var for mig. Når han om aftenen faldt i søvn med sine knudrede hænder knyttet om armene på lænestolen, og hans skaldede, med dybe rynker tatoverede hoved ludede forover ned på hans bryst, kunne jeg sidde og se på ham og spørge mig selv, hvad han havde gjort, og pådutte ham alle forbrydelserne i kriminalstatistikken, indtil jeg følte den største lyst til at springe op og flygte bort fra ham. Hver time forøgede min afsky for ham i den grad, at jeg endog tror, at jeg i den første kvide over at være blevet således hjemsøgt, trods alt, hvad han havde gjort for mig, og den fare, hvori han svævede, ville have givet efter for denne tilskyndelse, når jeg ikke havde vidst, at Herbert snart ville komme tilbage. En gang sprang jeg virkelig ud af min seng midt om natten og begyndte at klæde mig på i den hensigt at forlade ham der og lade mig hverve til menig soldat i den ostindiske hær.

Jeg tvivler på, at et genfærd kunne have været skrækkeligere for mig deroppe i de ensomme værelser i de lange aftener og lange nætter, når blæsten og regnen susede forbi. Et genfærd kunne ikke være blevet grebet og hængt for min skyld, og tanken om, at han kunne, og frygten for, at han ville blive det, forøgede min rædsel i en ikke ringe grad. Når han ikke sov eller lagde en slags indviklet kabale med nogle pjaltede kort, som hørte ham selv til – et spil, som jeg ikke har set, hverken før eller siden, og hvilket han holdt regnskab med ved at stikke sin

foldekniv i bordet – når han ikke var optaget på en af disse måder, plejede han at bede mig læse for sig – "fremmede tungemål, min kære dreng!" og mens jeg læste, stod han, uden at fatte et eneste ord, foran kaminen og så på mig med en forevisers mine. Mellem fingrene på den hånd, hvormed jeg skyggede for mit ansigt, kunne jeg se, hvorledes han pantomimisk opfordrede bohavet til at lægge mærke til min duelighed.

Dette er skildret, mærker jeg, som om det havde varet et år. Det varede omtrent fem dage. Da jeg hele tiden ventede Herbert, turde jeg ikke gå ud, undtagen når jeg tog Provis med ud at spadserere, efter at det var blevet mørkt. Endelig blev jeg vækket en eftermiddag, da vi havde spist, og jeg ganske udmattet var faldet i en døs – for mine nætter var urolige, og min hvile blev forstyrret af drømme – af de velkomne fodtrin ude på trappen. Provis, der ligeledes havde sovet, fo'r op ved den larm, jeg gjorde, og øjeblikkelig så jeg lommekniven blinke i hans hånd.

"Stille! Det er Herbert!" sagde jeg, og Herbert kom farende ind, frejdig og frisk, som det var at vente efter en rejse på hundrede mil i Frankrig.

"Händel, kære ven, hvorledes har De det? Det er, som om jeg har været et helt år borte! Det må jeg også have været, for De er jo blevet ganske bleg og mager! Händel, kære – halløj! Jeg beder om forladelse!"

Han holdt op at snakke og trykke mine hænder, da han fik øje på Provis, og idet denne mønstrede ham med spændt opmærksomhed, gemte han langsomt sin lommekniv og famlede i en anden lomme efter noget andet.

"Herbert, kære ven," sagde jeg og lukkede fløjddørene, mens Herbert stod og stirrede fuld af forundring, "der er hændt noget højst mærkeligt. Denne mand er min – gæst."

"Det er, som det skal være, min kære dreng," sagde Provis, idet han trådte frem med sin lille, sorte spændebog og derpå henvendte sig til Herbert. "Tag den i Deres højre hånd. Gud straffe Dem, hvis De nogen sinde sladrer af skole! Kys den!"

"Gør, som han siger," sagde jeg til Herbert, hvorfor denne opfyldte min bøn, idet han så på mig med venskabelig uro og forbavselse. Derpå trykkede Provis øjeblikkelig hans hånd og sagde: "Nu er De edfæstet, ser De. Og tro mig aldrig på min ed, hvis Pip ikke skal gøre Dem til en gentleman!"

Forgæves ville jeg søge at skildre Herberts forbavselse og uro, da han og jeg og Provis satte os foran kaminen, og jeg fortalte ham den hele hemmelighed. Det må være nok at sige, at jeg så mine følelser afspejlet i Herberts ansigt, og deriblandt ikke mindst min modbydelighed for den mand, der havde gjort så meget for mig.

Hvad der ville have været tilstrækkeligt til at rejse et skillerum imellem denne mand og os, selv om intet andet havde skilt os, var hans glæde over min fortælling. Med undtagelse af sin trykkende følelse af en gang siden sin hjemkomst at have været "plump" – et punkt, han øjeblikkelig begyndte at udbrede sig over for Herbert, så snart jeg havde sluttet mine afsløringer – havde han ingen anelse om muligheden af, at jeg ikke skulle være glad ved min gode lykke. Hans pralen af, at han havde gjort mig til en gentleman og var kommet for at se, hvorledes jeg spillede denne rolle ved hjælp af hans rigelige midler, gjaldt fuldt så meget mig som havn selv, og at det var et for os begge højst behageligt praleri, og at vi begge måtte være meget stolte af det, var en slutning, som stod fuldkommen fast hos ham.

Vi længtes efter det øjeblik, da han ville gå til sin bolig og lade os være alene, men han ville åbenbart nødig lade os være alene og blev længe. Det blev midnat, førend jeg fulgte ham til Essex Street og så ham lykkelig og vel gå ind ad sin mørke gadedør. Da den lukkede sig efter ham, følte jeg for første gang en lettelse, jeg ikke havde kendt siden hans ankomst.

Aldrig ganske fri for en ængstende tanke om manden på trappen, havde jeg stadig set mig om, når jeg, efter at det var

blevet mørkt, havde ført min gæst ud og fulgt ham tilbage, og jeg så mig også om nu. Så vanskeligt som det er i en stor by at undgå mistanke om, at man iagttages, når sindet er opfyldt af anelser om fare, kunne jeg dog ikke overtale mig til at tro, at nogen blandt de mennesker, som kunne se mig, brød sig om min færds. De få, der kom forbi mig, gik alle i deres egne ærinder, og da jeg drejede ind i Temple, var gaden tom. Ingen var gået ud ad porten med os. Og ingen gik ind ad den med mig. Idet jeg kom forbi springvandet, lagde jeg mærke til, at der så roligt og fredeligt ud bag hans oplyste vinduer, og mens jeg blev stående nogle øjeblikke i gadedøren til den bygning, hvor jeg boede, førend jeg gik ovenpå, var havegården lige så stille og livløs, som trappen var, da jeg gik op ad den.

Herbert modtog mig med åbne arme, og jeg havde aldrig før haft en så salig følelse af, hvad det vil sige at have en ven. Da han havde sagt mig nogle deltagende og opmuntrende, forstandige ord, satte vi os ned for at overveje, hvad der var at gøre.

Den stol, hvorpå Provis havde siddet, stod endnu, hvor den havde stået, for han havde den kasernemæssige vane at hænge på et sted på en og samme hjemløse måde og at gentage de samme manøvrer med sin pibe og sin cavendish, sin foldekniv, sit spil kort og alt muligt. Herbert satte sig på den uden at tænke over det, men sprang straks op, skød den til side og tog en anden. Oven på dette havde han ikke nødig at sige, at han havde fattet modbydelighed for min velynder, og heller ikke havde jeg nødig at tilstå det samme om mig selv, men vi udvekslede denne tilståelse uden at indklæde den i ord.

"Hvad," sagde jeg til Herbert, da han havde sat sig på en anden stol, "hvad er der at gøre?"

"Min stakkels, kære Händel," svarede han og holdt sig på sit hoved, "jeg er alt for fortumlet til at kunne tænke."

"Det var jeg også, straks, da slaget havde ramt mig. Ikke des mindre må der gøres noget. Han har sat sig i hovedet at gøre forskellige ny udgifter til heste, vogne og al slags kostbar luksus, men det må forhindres."

"De mener, at De ikke kan modtage –?"

"Hvor kan jeg det?"

"Tænk på ham! Se på ham!"

En uvilkårlig gysen overfaldt os begge.

"Og dog frygter jeg for, at den rædsomme sandhed er, Herbert, at han er mig hengiven, varmt hengiven. Har der nogen sinde været mage til skæbne?"

"Min stakkels, kære Händel!" gentog Herbert.

"Men om jeg også standser her og ikke modtager en penny mere af ham, så tænk på, hvad jeg allerede skylder ham! Og endvidere er jeg i en svær gæld – svær for mig, der nu slet ingen forventninger har og jeg er ikke blevet oplært til noget fag og duer til ingen ting."

"Nå, nå, sig ikke duer til ingenting."

"Hvad duer jeg til? Jeg ved kun et, jeg duer til, og det er at lade mig hverve til soldat. Og jeg havde måske allerede gjort det, hvis jeg ikke havde udsigt til at drage nytte af Deres venskabelige og kærlige råd."

Naturligvis blev jeg her overvældet af mine følelser, og naturligvis lod Herbert, som om han ikke mærkede det, med undtagelse af, at han varmt greb min hånd.

"I ethvert tilfælde, min kære Händel," sagde han lidt efter, "er soldatervæsenet ikke noget for Dem. Hvis De også ville give slip på denne velvilje og denne protektion, ville De dog sagtens gøre det med et svagt håb om en gang i tiden at tilbagebetale, hvad De allerede har modtaget. Det håb ville ikke være synderlig stærkt, hvis De lod Dem hverve. Desuden er det tåbeligt. De ville have det uendelig bedre i Clarrikers forretning, hvor lille den end er. Som De ved, er jeg i færd med at arbejde mig op til at blive hans kompagnon."

Stakkels fyr! Han anede kun lidt, for hvis penge.

"Men der er et andet hensyn," sagde Herbert. "Det er et uvidende, halsstarrigt menneske, der længe har haft en fikse idé. Og hvad mere er, så forekommer han mig, skønt jeg jo kan tage fejl af ham, at være en mand med en heftig og desperat karakter."

"Det ved jeg, han er, og vil fortælle Dem de beviser, jeg har set på det."

Og nu meddelte jeg ham, hvad jeg ikke havde omtalt i min fortælling, kampen med den anden straffefange.

"Ja, ser De," sagde Herbert, "han kommer hertil med fare for sit liv for at virkeliggøre sin fikse idé, og i det øjeblik han står på nippet til at virkeliggøre den, undergraver De, trods al hans slid og al hans venten, grunden under hans fødder, tilintetgør hans idé og berøver hans rigdom dens værdi for ham. Ser De ikke, hvad han kunne gøre i sin forbitrelse?"

"Jeg har set det og drømt om det, Herbert, lige siden hin ulykkelige nat, da han kom. Intet har stået så klart for mine tanker, som at han ville udsætte sig for at blive grebet."

"Så kan De også stole på, at der ville være stor fare for, at han ville gøre det. Deri ligger hans magt over Dem, så længe han bliver i England, og det ville være hans sidste fortvivlede udvej, hvis De svigtede ham."

Jeg blev så slået af rædsel ved denne tanke, der lige fra første færd havde tynget på mig, og hvis virkeliggørelse på en måde ville gøre mig til hans morder, at jeg ikke kunne blive siddende på stolen, men gav mig til at gå op og ned ad gulvet. Imidlertid sagde jeg til Herbert, at selv om Provis blev genkendt og grebet uden selv at have fremkaldt det, ville jeg føle mig ulykkelig som årsagen til det, hvor uskyldig jeg end var. Ja, selv til trods for, at jeg nu var så ulykkelig ved at vide ham i min nærhed og i frihed, og selv til trods for, at jeg langt, langt hellere ville have arbejdet i smedjen hele min levetid, end at dette skulle ske!

Men spørgsmålet om, hvad der var at gøre, lod sig ikke afvise.

"Det første og vigtigste er at få ham bort fra England. De må følge med ham, så lader han sig måske overtale til at drage bort."

"Men hvor jeg så får ham hen, kan jeg da forebygge, at han vender tilbage?"

"Er det ikke klart, at der med Newgate i næste gade er langt større fare ved, at, De siger ham Deres mening og ophidser ham her end andetsteds? Kunne man bare bringe den anden fange eller en anden omstændighed i hans liv som påskud til at få ham bort."

"Der står vi igen!" sagde jeg og standsede foran Herbert med begge mine hænder åbne, som om de indeholdt hele det fortvivlede ved sagen. "Jeg kender intet til hans liv. Det har

næsten gjort mig vanvittig at sidde her om aftenen og se ham for mig så fast knyttet til min lykke og ulykke, og dog så ukendt for mig, undtagen som det elendige udskud, der forskrækkede mig to dage i min barndom!"

Herbert stod op og tog mig under armen, hvorpå vi langsomt gik frem og tilbage og studerede mønsteret i tæppet.

"Händel," sagde Herbert og blev stående, "føler De Dem overbevist om, at De ikke kan modtage flere velgerninger af ham?"

"Fuldkommen. Det ville De sikkert også i mit sted."

"Og føler De, at De må bryde med ham?"

"Herbert, kan De spørge?"

"Men De nærer og er pligtig til at nære så megen ømhed for det liv, han har vovet for Deres skyld, at De, hvis De kan, må frelse ham fra at kaste det bort. Derfor må De få ham bort fra England, førend De rører en finger for at løsrive Dem selv. Når det er gjort, så løsriv Dem i Guds navn, og på dette vil vi arbejde med forenede kræfter, kære, gamle ven."

Det var en trøst at give et håndslag på dette og derefter atter at gå frem og tilbage, uden at andet var gjort.

"Men for at få noget at vide om hans historie," sagde jeg, "ser jeg kun et middel. Jeg må spørge ham lige frem om det."

"Ja, spørg ham, når vi sidder ved frokosten i morgen."

Da denne plan var lagt, gik vi i seng. Jeg havde de vildeste drømme om ham og vågnede uden at føle mig styrket og blev samtidig atter grebet af den frygt, der havde forladt mig om natten, frykten for, at han kunne blive kendt som en tilbagevendt deporteret. Når jeg var vågen, forlod denne frygt mig aldrig.

Den næste dag kom han, tog sin foldekniv op af lommen og satte sig til bordet. Han var fuld af planer om, hvorledes "hans gentleman ret skulle vise sig som en gentleman," og opfordrede mig til snart at tage fat på brevtasken, som han havde ladet blive i mit væрге. Min lejlighed og sin egen bolig regnede han som midlertidige opholdssteder og rådede mig til straks at se mig om efter "en flot knejpe" i nærheden af Hyde Park, hvor jeg kunne lade ham få "nattelogi". Da han var færdig med sin frokost og tørrede sin kniv af på sit ben, sagde jeg uden videre indledning til ham:

"Efter at De var gået i aftes, fortalte jeg min ven om det slagsmål, soldaterne fandt Dem i ude i mosen, da vi kom til. Husker De det ikke nok?"

"Om jeg husker det? Jo, det skulle jeg mene!"

"Vi ønsker at få noget mere at vide om den mand – og om Dem selv. Det er så underligt ikke at vide mere om nogen af Dem, og især om Dem, end jeg kunne fortælle i aftes. Er dette øjeblik ikke lige så godt som ethvert andet til at lade os få noget mere at vide?"

"Lad gå," sagde han efter at have tænkt sig om. "De er edfæstet, som De ved."

"Ja vel."

"Og hør! Hvad jeg så har gjort, så er det sonet og betalt," tilføjede han.

"Lad så være."

Han tog sin sorte pibe frem og var i færd med at stoppe den med cavendish, da det, idet han så på tobaksklumpen, han havde i hånden, syntes at falde ham ind, at den kunne forstyrre tråden i hans fortælling. Han gemte den igen, stak sin pibe i et

knaphul i frakken, lagde en hånd på hvert knæ og fæstede efter i nogle få, tavse øjeblikke at have kastet et forbitret blik på ilden, sine øjne på os og fortalte, som følger.

41

"Min kære dreng og Pips kammerat! Jeg vil ikke fortælle Dem mit levnedsløb som en vise eller en historiebog, men for at det kan blive kort og nemt, vil jeg straks skildre det uden omsvøb. I fængsel og fri, i fængsel og fri, der har De det. Det er så noget nær mit levnedsløb lige til den tid, da jeg blev sendt over havet, efter at Pip havde vist sig som min ven.

Der er blevet gjort omtrent alt muligt ved mig undtagen at hænge mig. Jeg er blevet lukket lige så omhyggeligt inde som en sølvtekedel. Jeg er blevet kagstrøget hist og kagstrøget her, og vist ud af den ene by og ud af den anden by, og sat i stokken og pisket og jaget. Jeg har ikke mere anelse om, hvor jeg er født, end De har – måske knap så meget. Jeg kom først til at vide af mig selv så at sige nede i Essex, hvor jeg stjal turnips for at friste livet. Nogen var løbet bort fra mig – en mand – en kedelflikker – som havde taget ilden med sig, så at jeg frøs.

Jeg vidste, at mit efternavn var Magwitch og mit fornavn Abel. Hvorledes havde jeg fået det at vide? Omtrent således som jeg havde fået at vide, at fuglene i hækkene hedder bogfinke, spurv og drossel. Jeg kunne gerne have troet, at det var lutter løgn til hobe, men da fuglenes navne, viste sig at være rigtige, tænkte jeg også, at mine var det.

Så vidt jeg kunne mærke, var der ingen, som så den unge Abel Magwitch med lige så lidt på sig som i sig, uden at blive bange for ham og enten jage ham væk eller spærre ham inde. Jeg blev spærret inde så ofte, at det ligefrem blev en vane for mig.

Således gik det til, at jeg, mens jeg endnu var et lille, pjaltet kræ, der var lige så meget at ynke som nogen, jeg havde set, fik ord for at være forhærdet. "Det er en skrækkelig forhærdet en," sagde de til de fremmede og pegede på mig. "Kan siges at leve i fængsler, kan denne dreng," sagde de. Så så de på mig, og jeg så på dem, og de tog mål af mit hoved – de havde gjort bedre i at tage mål af min mave – og andre af dem gav mig småbøger, som jeg ikke kunne læse i, og holdt taler til mig, som jeg ikke kunne forstå. Altid havde de så travlt med mig om Djævelen, men hvad djævelen skulle jeg gøre? Jeg måtte dog vel putte noget i min mave, hvad? – Men nu begynder jeg at blive plump, og jeg kender min skyldighed. Min kære dreng og Pips kammerat, vær ikke bange for, at jeg skal blive plump.

Som landstryger, tigger, tyv, arbejder, når jeg kunne få arbejde – skønt det ikke var så ofte, som De måske tror, førend De har spurgt Dem selv, om De selv ville have været så grumme villige til at lade mig få arbejde – en smule vildtttyv, en smule daglejer, en smule fragtkusk, en smule høstkarl, en smule bissekræmmer, som en smule af det meste af, hvad der ikke betaler sig og bringer folk i forlegenhed, voksede jeg op, til jeg kom til skelsår og alder. En rømmet soldat, som jeg traf i et herberg, hvor han lå skjult i en bunke kartofler lige op til hagen, lærte mig at læse, og en omstrejfende kæmpe, der skrev sit navn for en penny ad gangen, lærte mig at skrive. Nu blev jeg vel ikke indespærret så ofte som før, men der blev dog slidt en hel del nøgler op på mig.

Ved væddeløbene i Epson lærte jeg for en snes år siden at kende en mand, hvis hjerneskal jeg ville knække med denne ildrager som en hummerklo, hvis jeg havde den liggende her på

kaminpladen. Hans rette navn var Compeyson, og det var den samme mand, min kære dreng, som De så mig knubse nede i grøften.

Han spillede gentleman, gjorde denne Compeyson, og han havde gået i en offentlig kostskole og lært noget. Han var godt skåret for tungebåndet, og han var en mester i at efterligne fine folks manerer og så tilmed godt ud. Det var aftenen før det store løb, at jeg traf ham på heden i en bod, hvor jeg søgte ind. Han og nogle andre sad mellem bordene, da jeg kom ind, og værten, der kendte mig og var en stor lurendrejer, kaldte på ham og sagde: "Der er en mand, som jeg tror, De kunne bruge," hvormed han mente mig.

Compeyson så meget opmærksomt på mig og jeg på ham. Han havde ur og kæde og fingerring og brystnål og gode klæder på kroppen.

"Efter det ydre at dømme er lykken gået Dem imod," sagde Compeyson til mig.

"Ja, mester, og den har aldrig været mig synderlig god."

Jeg var nylig kommet ud fra fængslet i Kingston, hvor jeg var blevet sat ind for løsgængeri. Ikke fordi jeg jo gerne kunne være blevet sat derind for andet, men det var jeg ikke.

"Lykken er foranderlig," sagde Compeyson, "og Deres er måske ved at forandre sig."

"Gid det var så vel. Det skulle jeg ikke have noget imod."

"Hvad kan De?" spurgte Compeyson.

"Spise og drikke, når De vil levere det fornødne."

Compeyson lo, så atter meget opmærksomt på mig, gav mig fem shillings og satte mig stævne til den næste aften på samme sted.

Næste aften opsøgte jeg Compeyson på det samme sted, og Compeyson tog mig som sin medhjælper og makker. Men hvad var det for en forretning, Compeyson og jeg skulle være makkere om? Compeysons forretning var bedrageri, efterskrivning af anden mands hånd, udgivelse af stjålne banknoter og deslige. Alle slags snarer, som Compeyson kunne sætte med sit hoved og holde sine egne ben fri for og tage fordel af ved at lade en anden i stikken, det var Compeysons forretning. Han havde ikke mere hjerte end en stålfil; han var kold som døden, og den før omtalte Djævels hoved sad på hans skuldre.

Compeyson havde endnu en makker, en mand, der kaldtes Arthur, ikke som fornavn, men som efternavn. Han havde brystsyge og så ud som en skygge. Han og Compeyson havde nogle år i forvejen spillet en rig dame en slem streg og tjent en god slump penge ved det, men Compeyson spillede og væddede og ville have sat kongens skatter over styr. Nu lå Arthur for døden og var opfyldt af skræk og forfærdelse, og Compeysons kone – som Compeyson for det meste bankede – ynkedes over ham og så ham til gode, hvor hun kunne, men Compeyson ynkedes aldrig over nogen eller noget.

Jeg kunne have ladet Arthur tjene mig til en advarsel, men det gjorde jeg ikke, og heller ikke vil jeg give mig ud for at have været nøjeregnende, for hvad kunne det have nyttet? Altså begyndte jeg da med Compeyson og var et sølle redskab i hans hænder. Arthur boede øverst oppe i Compeysons hus, og Compeyson holdt strengt regnskab mod ham for kost og logi, for det tilfælde at han skulle blive bedre og kunne tjene det af. Men Arthur bragte snart det regnskab i rigtighed. Den anden

eller tredje gang, jeg så ham, kom han sent om aftenen farende ind i Compeysons dagligstue, bare med en natskjorte på og håret helt vådt af sved, og sagde til Compeysons kone: "Sally, nu er hun virkelig oppe på mit kammer, og jeg kan ikke blive hende kvit. Hun er ganske hvid," sagde han, "og har hvide blomster i håret og er rædsom vanvittig, og hun har et ligklæde hængende på armen og siger, at hun vil svøbe det om mig klokken fem i morgen tidlig."

Men Compeyson sagde: "Å De tosse, ved De ikke, at hun har et legeme af kød og blod? Og hvorledes skulle hun kunne være kommet derop, uden at være kommet ind ad døren eller vinduet og op ad trappen?"

"Jeg ved ikke, hvorledes hun er kommet der," svarede Arthur, gysende af rædsel, "men hun står i krogen ved fødderne af sengen og er skrækkelig vanvittig. Og der, hvor hendes hjerte knustes – De knuste det – der er bloddråber."

Compeyson talte nok så mandhaftigt, men var alligevel en stor kryster.

"Følg dette syge vrøvlehed ovenpå," sagde han til sin kone, "og De er nok så god at gå med hende, hvad, Magwitch?" Men selv kom han ham ikke nær.

Compeysons kone og jeg bragte ham da i seng igen, og han var rent fra det.

"Se nu på hende!" råbte han. "Hun truer ad mig med ligklædet! Ser I hende ikke? Se på hendes øjne! Er det ikke skrækkeligt at se hende så vanvittig?" Og så råbte han: "Hun vil svøbe det om mig, og da er det ude med mig! Tag det fra hende! Tag det fra hende!" Og så greb han fat i os og blev ved at tale til hende og svare hende, til jeg halvvejs troede, jeg selv så hende.

Compeysons kone, der var vant til ham, gav ham noget brændevin til at jage skrækken bort med, og lidt efter lidt blev han roligere.

"Å, er hun nu borte? Har hendes vogter været her efter hende?" sagde han.

"Ja," svarede Compeysons kone.

"Sagde De ham, at han skulle spærre hende inde?"

"Ja."

"Og tage den fæle ting fra hende?"

"Ja vist, ja vist."

"De er et godt menneske," sagde han, "forlad mig endelig ikke, tak!"

Han lå temmelig rolig, til klokken kunne mangle nogle minutter i fem, men så fo'r han op med et skrig og skrålede:

"Der er hun! Hun har igen fået fat på ligklædet. Nu breder hun det ud. Nu kommer hun ud fra krogen. Nu går hun hen til sengen. Hold på mig begge to. – En på hver side – lad hende ikke røre ved mig med det. Nu løfter hun mig op. Hold mig nede!"

Derpå løftede han sig selv med anstrengelse op og var død.

Compeyson tog det med ro og som en god ting for begge parter. Han og jeg fik snart travlt, men først edfæstede, han mig – han var nu altid så snedig – på min egen bog, denne hersens lille, sorte bog, min kære dreng, som jeg edfæstede Deres kammerat på.

For ikke at tale om alle de ting, som Compeyson udklækkede, og jeg udførte – hvilket kunne vare en hel uge – vil jeg bare sige Dem, at denne mand fik mig således i sine garn, at jeg blev hans negerslave. Jeg var altid i hans gæld, altid havde han foden

på nakken af mig, altid måtte jeg arbejde og udsætte mig for fare. Han var yngre end jeg, men han var snu og boglærd og i det mindste fem hundrede gange min overmand. Min kælling, som jeg døjede så meget med – men stop! Hende har jeg endnu ikke nævnt –"

Han så sig forvirret om, som om han var faret vild i sine minder, vendte sit ansigt mod ilden, bredte sine hænder endnu fladere ud på sine knæ og tog dem bort og lagde dem ned igen.

"Nå, det er heller ikke nødvendigt," sagde han, idet han atter så sig om. "Den tid, jeg var sammen med Compeyson, var næsten den strengeste, jeg har oplevet. Dermed er alting sagt. Har jeg sagt Dem, at jeg blev tiltalt for ulovligheder, mens jeg var sammen med Compeyson?"

Jeg svarede nej.

"Nå," sagde han. "Jo, jeg gjorde og blev dømt. Anholdt som mistænkt blev jeg et par gange i de tre eller fem år, det varede, men der manglede beviser. Endelig blev både jeg og Compeyson anholdt som beskyldt for at have sat stjålne banknoter i omløb, og desuden var der også andre klagepunkter. Compeyson sagde til mig: "Hver sørger for sit forsvar; intet fællesskab," det var det hele. Og jeg var så ynkeligt fattig, at jeg måtte sælge alle de klæder, jeg ejede, medtaget dem, jeg havde på kroppen, førend jeg kunne få Jagers til at forsvare mig.

Da jeg var kommet ind i retten, lagde jeg allerførst mærke til, hvor fin Compeyson så ud med sit krøllede hår, sine sorte klæder og sit hvide lommelørklæde, og hvor ussel og ynkelig jeg så ud. Da sagen begyndte, og klagepunkterne foreløbig og i al korthed blev gennemgået, lagde jeg mærke til, hvor tungt de alle ramte mig, og hvor let de ramte ham, og da de derpå blev

sat udførligere ud fra hinanden, så jeg, hvorledes det altid var mig, der havde været på færde og havde kunnet genkendes, hvorledes det altid var mig, til hvem pengene var blevet betalte, hvorledes det altid var mig, der havde syntes at styre sagen og tage fordelene. Men da forsvaret begyndte, så jeg endnu tydeligere planen, for, sagde Compeysons prokurator: "Velvise dommer og høje herrer. De ser her to personer for Dem side om side, som Deres øjne kan adskille vidt fra hinanden; den ene, den yngste, har fået en god opdragelse, hvilket vil blive bevist; den anden, den ældste, en slet opdragelse, hvilket ligeledes vil blive bevist. Den ene, den yngste, har sjældent eller aldrig været indviklet i deslige sager og er kun mistænkt; den anden, den ældste, har man stadig grebet i sådanne ting, og han er altid blevet overbevist om sin brøde. Kan De, hvis kun en er skyldig, tvivle om, hvilken denne ene er, og hvis to er det, hvem af dem der er den værste?" og alt sådant noget. Og da så vort levnedsløb kom på tale, var det så ikke Compeyson, der havde gået i skole, og var hans skolekammerater ikke både i den ene og den anden stilling, og blev det ikke godtgjort ved vidner, at han havde været i de og de klubber og selskaber, uden at der kunne siges noget ufordelagtigt om ham? Og var det ikke mig, der før var blevet dømt og var kendt både hist og her i tugthuse og fængsler? Og når det gjaldt at bruge munden, var det så ikke Compeyson, der kunne tale til dem, idet han af og til gemte sit ansigt i sit hvide lommetørklæde, ja, og spækkede sin tale med vers? Og var det ikke mig, som bare kunne sige: "Høje herrer, denne mand her ved siden af mig er en udlært gavtyv?" og da så kendelsen faldt, var det så ikke Compeyson, der blev anbefalet til dommerens mildhed på grund af godt rygte og slet selskab,

og fordi han havde meddelt alle de oplysninger, han havde kunnet, imod mig, og var det ikke mig, der ikke fik sagt noget eneste ord andet end skyldig? Og da jeg sagde til Compeyson: "Når vi kommer ud her fra retten, skal jeg smadre dit fjæs," var det så ikke Compeyson, der bad dommeren om beskyttelse og fik to sluttere stillet imellem os? Og da vi blev dømt, var det så ikke ham, der fik syv år, og mig, der fik fjorten, og var det ikke ham, for hvem det gjorde dommeren ondt, fordi der kunne være blevet noget godt af ham, og var det ikke mig, om hvem dommeren sagde, at, han kunne se, at jeg var en gammel forbryder med voldsomme lidenskaber, som det rimeligvis ville gå endnu værre?"

Han havde arbejdet sig op i en voldsom ophidselsestilstand, men tvang sig, trak vejret hurtigt et par gange, rømmede sig og sagde, idet han strakte sin hånd ud imod mig, i en beroligende tone:

"Jeg skal ikke blive plump, min kære dreng."

Han havde ophidset sig således, at han måtte tage sit lommeværkløse og tørre sit ansigt, sit hoved, sin hals og sine hænder, førend han kunne fortsætte.

"Jeg havde sagt til Compeyson, at jeg ville smadre hans fjæs, og jeg svor, at Herren måtte smadre mit, hvis jeg ikke gjorde det. Vi var om bord i det samme fangeskib, men i lang tid kunne jeg ikke komme ham til livs, skønt jeg tit nok prøvede på det. Omsider kom jeg bag på ham og slog ham på kinden for at få ham til at vende sig om og give ham en lige i synet, men jeg blev set og grebet. Arresthullet om bord i det skib var ikke noget synderlig stærkt fængsel for en kender af arresthuller, der kunne svømme og dykke. Jeg flygtede i land, og mens jeg holdt

mig skjult mellem gravene der og misundte dem, der lå nede i dem, så jeg for første gang min kære dreng!"

Han så på mig med et kærligt blik, der var nær ved på ny at gøre ham modbydelig for mig, skønt jeg havde følt en dyb medlidenhed med ham.

"Ved hjælp af min kære dreng fik jeg at vide, at Compeyson også var ude i mosen. Jeg tror min sæl halvvejs, at han i sin forskrækkelse flygtede for at blive mig kvit, da han ikke vidste, at det var mig, som var sluppet i land. Jeg opsporede ham og smadrede hans ansigt. "Og nu," sagde jeg, "vil jeg som det værste, jeg kan gøre dig, slæbe dig tilbage, da det er mig ligegyldigt, hvorledes det går mig selv." Og jeg var svømmet bort med ham og havde bugseret ham ved håret, hvis det var kommet dertil og skulle nok have fået ham om bord uden soldaterne.

Naturligvis kom han lige til det sidste langt bedre fra det end jeg. Hans skudsmål var jo så godt. Han var flygtet, efter at jeg havde gjort ham halvt afsindig med mine morderiske hensigter, og hans straf blev let. Jeg blev lagt i lænker, atter sat under tiltale og deporteret på livstid. Jeg blev der imidlertid ikke på livstid, min kære dreng og Pips kammerat, for nu er jeg her."

Atter tørrede han sig ligesom før og tog derpå langsomt sin tobak op af lommen, snappede sin pibe ud af knaphullet, stoppede den og begyndte at ryge.

"Er han død?" spurgte jeg efter en pause.

"Hvem, min kære dreng?"

"Compeyson."

"Lever han, håber han, at jeg er det, det kan De stole på," svarede han med et vildt blik. "Jeg har aldrig siden hørt noget til

ham."

Herbert havde imidlertid skrevet noget inde i bindet på en bog, som han sagte skød over til mig, mens Provis stod og røg med sine øjne fæstede på ilden, og jeg læste da:

"Den unge Havishams navn var Arthur. Compeyson er den mand, der gav sig ud for at være miss Havishams elsker."

Jeg lukkede bogen og gemte den, idet jeg nikkede let ad Herbert, men ingen af os sagde noget, og vi så begge på Provis, mens han stod og røg ved kaminen.

42

Hvorfor skulle jeg standse for at undersøge, hvor meget af min modbydelighed for Provis der kunne udledes fra Estella?

Hvorfor skulle jeg tøve på min vej for at sammenligne den sindsstemning, hvori jeg havde søgt at frigøre mig for fængslets smuds, førend jeg mødtes med hende i diligencekontoret, med den stemning, hvori jeg nu grublede over afgrunden mellem Estella i hele hendes skønhed og stolthed og den tilbagevendte forbryder, som jeg husede? Vejen ville ikke blive jævner for det, enden ikke blive bedre, han ikke blive hjulpet og jeg ikke stå i et smukkere lys.

Hans fortælling havde avlet en ny frygt i min sjæl eller, rettere sagt, givet den frygt, som allerede var der til stede, form og skikkelse. Levede Compeyson, og opdagede han hans tilbagekomst, kunne jeg næppe være i tvivl om følgerne. At Compeyson nærede en dødelig frygt for ham, kunne ingen af dem vide stort bedre end jeg, og at et menneske, således som han var blevet skildret, skulle opgive en gang for alle at skille sig af med en frygtelig fjende ved det sikre middel at gøre sig til angiver, kunne man næppe tænke sig.

Aldrig havde jeg ymtet, og aldrig ville jeg ymte – det satte jeg mig i det mindste for – et ord til Estella om Provis, men jeg sagde Herbert, at jeg, førend jeg forlod England, måtte se både Estella og miss Havisham. Dette skete, da vi var blevet alene om aftenen efter den dag, da Provis havde fortalt os sin historie. Jeg besluttede at rejse til Richmond dagen efter og rejste derud.

Da jeg fremstillede mig hos mrs. Brandley, blev Estellas pige hentet for at sige mig, at Estella var taget på landet. Hvorhen?

Til Satis House som sædvanlig. Ikke som sædvanlig, sagde jeg, da hun endnu aldrig var taget derhen uden mig. Hvornår kom hun tilbage? Svaret havde et vist reserveret præg, som forøgede min uro, og det gik ud på, at pigen troede, at hun overhovedet kun kom tilbage for at blive der en ganske kort tid endnu. Jeg kunne ikke få noget ud af dette og vendte aldeles skuffet hjem igen.

En ny natlig rådslagning med Herbert, efter at Provis var gået hjem – jeg fulgte ham altid hjem og så mig altid omhyggeligt om undervejs – bragte os på det rene med, at der ikke burde tales om at rejse bort, førend jeg kom tilbage fra miss Havisham. Imidlertid skulle Herbert og jeg hver for sig overveje, hvad det ville være bedst at sige; om vi skulle udtænke et eller andet påskud til at frygte for, at han iagttoges på en mistænkelig måde, eller om jeg, der endnu aldrig havde været udenlands, skulle foreslå en rejse, for vi vidste begge, at jeg kun havde nødig at foreslå noget for at få hans samtykke til det, og vi var enige om, at det ikke var at tænke på at lade ham blive ret mange dage i hans nuværende farlige stilling.

Næste dag var jeg lav nok til at foregive, at jeg havde lovet at rejse ned til Joe, men jeg var i stand til næsten enhver lavhed mod Joe og hans navn. Provis skulle være yderst forsigtig i min fraværelse og Herbert tage sig af ham, således som jeg havde gjort. Jeg skulle kun blive en nat borte, og ved min tilbagekomst skulle hans utålmodighed efter at se mig træde op som gentleman efter en større målestok begynde at blive tilfredsstillet. Det faldt da mig og, som jeg senere fik at vide, ligeledes Herbert ind, at man bedst kunne få ham til fastlandet under dette påskud, som f.eks. for at gøre indkøb eller deslige.

Efter således at have banet vejen for min rejse til miss Havishams, tog jeg af sted med den første morgendiligence, førend det endnu var blevet lyst, og var ude på landevejen, da dagen sneg sig frem, haltende og klynkende og gysende og indhyllet i pjalter af skyer og klude af tåge ligesom en tigger. Da vi efter en fugtig køretur kom til *Det Blå Vildsvin*, hvem anden skulle jeg da se komme ud i porten med en tandstikker i hånden for at se på diligencen end Bentley Drummle!

Da han lod, som om han ikke så mig, lod jeg også, som om jeg ikke så ham. Det var et meget flovt komediespil på begge sider og så meget mere flovt, dom vi begge gik ind i kaffestuen, hvor han nylig var blevet færdig med sin frokost, og hvor jeg havde bestilt min ind. Det var gift for mig at se ham der i byen, da jeg udmærket vidste, hvorfor han var kommet der.

Idet jeg lod, som om jeg læste i en fedtet, gammel avis, hvis lokale nyheder ikke var halvt så læselige som den fremmede tilsætning af kaffe, pickles, fiskesauce, smeltet smør og vin, hvormed den var helt overstænket, som om den havde fået mæslinger i en højst uregelmæssig form, sad jeg ved mit bord, mens han stod foran kaminen. Lidt efter lidt blev det en uhyre fornærmelse mod mig, at han stod således foran ilden, og jeg rejste mig med det faste forsæt at ville have min part af den. Jeg måtte strække min hånd frem bag ved hans ben efter ildrageren, da jeg var nået hen til kaminen for at pirre op i ilden, men endnu lod jeg stadig, som om jeg ikke kendte ham.

"Skal dette sige, at De ikke vil kende mig?" spurgte han.

"Å," sagde jeg, "er det Dem? Hvorledes har De det? Jeg undrede mig over, hvem det kunne være, der således spærrede varmen ude."

Med disse ord stødte jeg voldsomt mellem kullene og plantede mig derpå ved siden af Drummle med skuldrene tilbage og ryggen mod ilden.

"De er nok nylig kommet?" sagde han og skød mig lidt til side med sin skulder.

"Ja," svarede jeg og skød ham lidt til side med min.

"Et afskyeligt sted," sagde han. "Det er nok Deres fødeegn?"

"Ja," indrømmede jeg, "jeg har hørt, at den skal ligne Deres Somersetsshire."

"Ikke det mindste."

Her så Drummle på sine støvler og jeg på mine, og derefter så Drummle på mine støvler og jeg på hans.

"Har De været her længe?" spurgte jeg, fast bestemt på ikke at afstå en tomme af ilden.

"Længe nok til at være blevet ked af det," svarede Drummle med en påtaget gaben, men i en lige så bestemt tone.

"Bliver De her længe?"

"Ved ikke. Og De?"

"Ved ikke."

Af en kildrende fornemmelse i mit blod mærkede jeg nu, at havde Drummles skulder gjort krav på en hårsbred mere plads, ville jeg have puffet ham op i vinduet, og at hvis min skulder havde gjort et lignende krav, ville Drummle have puffet mig ind i det nærmeste aflukke. Han fløjtede lidt. Det samme gjorde jeg.

"Der er nok store mosestrækninger tæt herved?" sagde han.

"Nå, og hvad så?"

Drummle så på mig og så på mine støvler og sagde derpå: "Å!" og lo.

"Morer De Dem?"

"Nej, ikke synderlig. Jeg vil ride mig en tur og undersøge disse moser for at adsprede mig. Der skal findes afsidesliggende landsbyer der, underlige små værtshuse – og smedjer – og alt sådant noget. Opvarter!"

"Ja, sir."

"Er min hest færdig?"

"Står uden for døren, sir."

"Hør, opvarter, damen vil ikke ride ud i dag. Vejret er ikke godt."

"Meget vel, sir."

"Og jeg spiser ikke til middag her, da jeg skal spise hjemme hos damen."

"Meget vel, sir."

Derpå så Drummle på mig med en uforskammet hoveren i sit pluskæbede ansigt, der, hvor idiotisk han end var, skar mig i hjertet og gjorde mig så forbitret, at jeg følte lyst til at tage ham i mine arme og sætte ham på ilden.

En ting var klar for os begge, og det var, at ingen af os kunne forlade ilden, førend der kom afløsning. Der stod vi i fast stilling foran den, skulder mod skulder og fod ved fod, med hænderne på ryggen og uden at vige en tomme. Hesten kunne vi se stå udenfor i støvregnen, min frokost blev sat på bordet, Drummlers taget bort, opvarteren opfordrede mig til at begynde, jeg nikkede, men begge holdt vi stand.

"Har De siden været i Lunden?" spurgte Drummle.

"Nej, jeg fik nok af Finkerne, da jeg var der sidste gang."

"Var det, den gang vi blev uenige?"

"Ja," svarede jeg meget kort.

"Nå, nå. De slap jo for godt køb," spottede Drummle. "De burde ikke have tabt Deres fatning."

"Mr. Drummle, De er ikke kompetent til at give råd i så henseende. Når jeg taber min fatning – dermed ikke indrømmet, at det var tilfældet den gang – kaster jeg ikke med glas."

"Men det gør jeg," sagde Drummle.

Efter at have skottet et par gange til ham med en stadig voksende ulmende vrede, sagde jeg:

"Det var ikke mig, mr. Drummle, der søgte denne samtale, og jeg finder den ikke behagelig."

"Det er den sagtens ikke heller," svarede han med et hånligt blik over sin skulder, "men jeg tænker for resten slet ikke på den."

"Og derfor," fortsatte jeg, "vil jeg med Deres tilladelse foreslå, at vi afbryder ethvert samkvem med hinanden."

"Ganske hvad jeg mener, og hvad jeg selv ville have foreslået eller snarere gjort uden at have foreslået det. Men tab ikke Deres fatning! Har De ikke tabt nok uden den?"

"Hvad mener De?"

"Opvarter!" sagde Drummle i stedet for at svare mig. "Hør, De har dog forstået, at den unge dame ikke rider ud i dag, og at jeg spiser hjemme hos den unge dame?"

"Ja vel, sir."

Da opvarteren havde følt på min tepotte, der begyndte at blive kold, og havde set bønfoldende på mig og var gået ud igen, tog Drummle, idet han passede på ikke at flytte den skulder, der var mig nærmest, en cigar op af lommen og bed enden af den, men uden at gøre mine til at røre sig. Hvor nær jeg end var

ved at kvæle og koge af harme, indså jeg dog, at vi ikke kunne veksle et eneste ord mere uden at nævne Estellas navn, hvilket jeg ikke kunne tåle at høre ham udtale, og derfor så jeg ufravendt på væggen lige overfor, som om der ingen var til stede, og tvang mig til at tie. Det er umuligt at sige, hvor længe vi ville blive stående i denne latterlige stilling, hvis vi ikke var blevet nødt til at vige for tre trivelige forpagtere, som knappede deres kavajer og gned sig i hænderne, idet de trængte ind i stuen, og som sagtens var blevet pudset på os af opvarteren.

Gennem vinduet så jeg, hvorledes han tog sin hest i manken og svang sig op på sin klodsede, brutale måde og derpå luntede af sted, efter at have tumlet længe med dyret. Allerede troede jeg, at han var vel borte, da han kom tilbage og forlangte ild til cigaren, han havde i munden, men som han havde glemt at tænde. En mand i et sæt støvgrå klæder kom med det forlangte – jeg ville ikke kunne have sagt hvorfra, om fra gården, gaden eller alle mulige andre steder – og da Drummle bukkede sig ned fra sadlen og tændte sin cigar og smilede med et kast med hovedet hen mod cafévinduerne, mindede denne mands leddeløse skuldre og pjuskede hår, idet han vendte ryggen mig, om Orlick.

Alt for mismodig til den gang synderligt at ænse, om det var ham eller ikke eller til endog kun at røre frokosten, vaskede jeg vejret og rejsen af mit ansigt og mine hænder og gik hen til det mærkelige gamle hus, som det ville have været langt bedre for mig aldrig at have sat min fod i, aldrig at have set.

43

I værelset, hvor toiletbordet stod, og vokslysene brændte på væggen, traf jeg miss Havisham og Estella. Miss Havisham sad på en taburet tæt ved kaminen og Estella på en pude ved hendes fødder. Estella strikkede, og miss Havisham så til. De løftede begge øjnene op, da jeg trådte ind, og blev begge opmærksomme på en forandring hos mig, hvilket jeg sluttede mig til af det blik, de vekslede med hinanden.

"Men hvad i alverden har ført dig hertil, Pip?" sagde miss Havisham.

Skønt hun så ufravendt på mig, lagde jeg dog mærke til, at hun var noget forlegen, og idet Estella et øjeblik holdt op at strikke, mens hendes øjne hvilede på mig, og derpå igen fortsatte sit arbejde, bildte jeg mig ind, at jeg i hendes fingres bevægelse læste lige så tydeligt, som om hun havde sagt mig det med de døvstummes fingersprog, at hun følte, at jeg havde opdaget, hvem der var min velgører.

"Miss Havisham," svarede jeg, "jeg tog i går ud til Richmond for at tale med Estella, og da jeg fik at vide at en eller anden ting havde ført hende hertil, fulgte jeg efter."

Da miss Havisham for tredje eller fjerde gang opfordrede mig til at sidde ned, tog jeg plads i den lænestol ved toiletbordet, som jeg så ofte havde set hende sidde i. Med al denne ødelæggelse ved mine fødder og rundt omkring mig forekom den mig den dag at være min naturlige plads.

"Hvad jeg har at sige Estella, miss Havisham, skal jeg straks – om nogle få øjeblikke – sige hende i Deres påhør. Det vil

hverken overraske eller mishage Dem, for jeg er så ulykkelig, som De har kunnet ønske, at jeg skulle blive."

Miss Havisham fortsatte at se ufravendt på mig, og af Estellas bevægelser med sine fingre, mens de strikkede, kunne jeg se, at hun hørte efter, hvad jeg sagde, men hun så ikke op.

"Jeg har opdaget, hvem der er min velgører. Det er ingen glædelig overraskelse, og den vil rimeligvis aldrig fremme min anseelse, min stilling, mine formueomstændigheder eller noget som helst andet. Der er grunde, som gør, at jeg ikke tør sige mere om den. Det er ikke min hemmelighed, men en andens."

Da jeg nu tav et øjeblik, idet jeg så på Estella og overvejede, hvorledes jeg skulle blive ved, gentog Miss Havisham: "Det er ikke din hemmelighed, men en andens, hvad så?"

"Da De første gang lod mig kalde hertil, miss Havisham, mens jeg endnu hørte til landsbyen derovre, som jeg ville ønske, at jeg aldrig havde forladt, kom jeg sagtens hertil, som enhver anden tilfældigt udvalgt dreng kunne være kommet – som en slags tyende, for at tilfredsstille et ønske eller indfald og blive betalt for det."

"Ja, Pip, det gjorde du."

"Og denne mr. Jaggers –"

"Mr. Jaggers," sagde miss Havisham, idet hun afbrød mig i en bestemt tone, "havde intet med det at gøre og vidste intet om det. At han er min og samtidig din velgørers konsulent, er et tilfældigt træf. I det samme forhold står han til en mængde mennesker, så at det let kunne ske. Det være sig, som det vil, så traf det sig så, uden at nogen havde arrangeret det."

Enhver kunne i hendes udtærede ansigt have set, at der for så vidt ikke fandt nogen fortielse eller omgåen af sandheden sted.

"Men da jeg faldt i den vildfarelse, hvori jeg så længe har gået, lod De mig i det mindste fremture i den," sagde jeg.

"Ja," svarede hun roligt, "det gjorde jeg."

"Var det smukt?"

"Hvem er jeg," udbrød miss Havisham, idet hun stødte i gulvet med sin stok og så pludselig brusede op i vrede, at Estella så forandret op på hende, "hvem i Guds navn er jeg, at jeg skulle bære mig smukt ad?"

Det var dumt af mig at komme med denne klage, og det havde heller ikke været min hensigt. Jeg sagde hende det, mens hun sad og grublede efter dette udbrud.

"Da jeg blev sat i lære, blev jeg rundelig betalt for min tidligere tjeneste," sagde jeg for at formilde hende, "og jeg har også kun fremsat disse spørgsmål for min egen underretning. Det følgende har et andet og, som jeg håber, mindre egenkærligt øjemed. Da De lod mig blive i min vildfarelse, straffede – narrede – måske De selv vil vælge det ord, som udtrykker Deres hensigt, uden at det fornærmer Dem – De da ikke Deres egennyttige slægtninge?"

"Jo," sagde hun. "De ville jo have det således! Og det samme ville du. Hvorledes har min historie været, at jeg skulle bønfalde enten dem eller dig om ikke at ville have det således? I satte selv snarerne for jeres fødder; jeg satte dem aldrig."

"Jeg blev indført i en af Deres slægtninges familie, miss Havisham, og har stadig omgædes den, siden jeg kom til London. Jeg ved, at den har delt min forblindelse med mig. Og det ville være falsk og lumpent af mig, hvis jeg ikke sagde Dem, hvad enten det nu er Dem behageligt eller ikke, og hvad enten De vil tro det eller ikke, at De gør mr. Matthew Pocket og hans

søn Herbert stor uret, hvis De holder Dem for andet end brave, oprigtige, åbne og ude af stand til noget underfundigt eller lavt."

"De er dine venner."

"De har gjort sig til mine venner, selv om de troede, at jeg havde fortrængt dem, og selv om Sara Pocket, miss Georgiana og fru Camilla sagtens ikke var mine venner."

Det glædede mig at se, at denne sammenligning mellem dem og de andre syntes at gavne dem hos hende. Hun så et øjeblik vist på mig og sagde derpå roligt:

"Hvad ønsker du for dem?"

"Kun at De ikke vil blande dem sammen med de andre. De er vel af samme blod, men sandelig ikke af samme natur."

"Hvad ønsker du for dem?"

"Jeg er ikke så fiffig," sagde jeg til svar og mærkede, at jeg rødmede lidt, "at jeg, selv om jeg ville, kan skjule for Dem, at jeg ønsker noget for dem. Hvis De, miss Havisham, ville lægge pengene til for at vise min ven Herbert en tjeneste for hele hans levetid, men som på grund af sagens natur må vises ham uden hans vidende, kunne jeg sige Dem, hvorledes."

"Hvorfor må det ske uden hans vidende?" spurgte hun og lagde sine hænder oven på sin stok for at kunne iagttage mig med større opmærksomhed.

"Fordi jeg selv for over to år siden begyndte på denne tjeneste uden hans vidende og ikke ønsker at blive røbet. Hvorfor jeg ikke længere ser mig i stand til at fuldende den, kan jeg ikke forklare. Det hører til den hemmelighed, der er en andens og ikke min."

Hun fjernede efterhånden sine øjne fra mig og fæstede dem på ilden. Efter at have iagttaget den i nogen tid – på grund af tavsheden og i skæret af de langsomt brændende vokslys syntes det at være en lang tid – blev hun vækket ved, at nogle af de glødende kul faldt sammen, og så atter, først med en intetsigende sitren og derefter med en lidt efter lidt voksende opmærksomhed på mig. I al denne tid fortsatte Estella at strikke. Da miss Havisham havde fæstet sin opmærksomhed på mig, sagde hun, som om vor samtale ingen standsning havde lidt:

"Hvad mere?"

"Estella," sagde jeg og henvendte mig nu til hende, idet jeg gjorde mig umage for at blive herre over min skælvende stemme, "De ved, at jeg elsker Dem, De ved, at jeg har elsket Dem længe og inderligt."

Da hun blev tiltalt således, vendte hun sine øjne op mod mit ansigt, mens hendes fingre fortsatte deres gerning, og hun så på mig uden at forandre en mine. Jeg lagde mærke til, at miss Havisham skottede fra mig til hende og fra hende til mig.

"Jeg burde have sagt dette tidligere, hvis min vildfarelse ikke havde varet så længe. Den bragte mig til at håbe, at miss Havisham havde bestemt os for hinanden. Så længe jeg troede, at De, ligesom jeg, ikke kunne råde Dem selv, afholdt jeg mig fra at sige det, men nu må jeg sige det."

Stadig uden at forandre en mine, og mens hendes fingre fortsatte at arbejde, rystede Estella på hovedet.

"Jeg ved det," sagde jeg til svar på denne bevægelse, "jeg har intet håb om nogen sinde at skulle kalde Dem min, Estella. Jeg ved ikke, hvad der måske meget snart kan blive af mig, hvor

fattig jeg kan blive, eller hvor jeg drager hen. Men alligevel elsker jeg Dem. Jeg har elsket Dem, lige siden jeg så Dem første gang i dette hus."

Hendes ansigt var stadig lige roligt, hendes fingre lige travle, da hun så på mig og atter rystede på hovedet.

"Det ville have været grusomt af miss Havisham, frygtelig grusomt, at drive gæk med en stakkels drengs følsomhed og pine mig i alle disse år med et forføngeligt håb og en frugtesløs stræben, hvis hun havde tænkt over det alvorlige ved sagen. Men det tror jeg ikke, hun gjorde. Jeg tror, at hun glemte mine lidelser over, hvad hun selv led, Estella."

Jeg så miss Havisham lægge hånden på sit hjerte og holde den der, mens hun på skift så på Estella og mig.

"Det synes," sagde Estella, "som om dette er følelser, fantasier, jeg ved ikke, hvad jeg skal kalde det, som jeg ikke er i stand til at fatte. Når De siger, at De elsker mig, ved jeg, hvad De mener, for så vidt det kommer an på ordenes mening, men mere ikke. De taler ikke til noget i mit bryst, De rører intet der. Jeg bryder mig overhovedet ikke om, hvad De siger. Jeg har søgt at advare Dem, har jeg ikke?"

I en ynkelig tone svarede jeg:

"Jo."

"Jo, men De ville ikke lade Dem advare, da De ikke troede, at jeg mente det. Gjorde De vel?"

"Jeg troede og håbede, at De ikke kunne mene det. De, så ung, så uerfaren og så skøn, Estella! Sandelig, det ligger ikke i naturen."

"Det ligger i min natur," svarede hun og tilføjede derpå med eftertryk i ordene, "det ligger i den natur, der er blevet udviklet

hos mig. Jeg gør stor forskel på Dem og alle andre mennesker ved at sige så meget. Mere kan jeg ikke gøre."

"Er det ikke sandt," spurgte jeg, "at Bentley Drummle er her i byen og forfølger Dem?"

"Det er fuldkommen sandt," svarede hun, idet hun refererede til ham med den yderste foragt og ligegyldighed.

"At De opmuntrer ham og rider ud med ham, og at han endnu i dag skal spise sammen med Dem?"

Hun syntes at blive lidt forundret over, at jeg kunne vide alt det, men svarede atter:

"Fuldkommen sandt."

"De kan ikke elske ham, Estella!"

Hendes fingre standsede for første gang, idet hun i en lidt vred tone svarede:

"Hvad har jeg sagt Dem? Tror De endnu trods dette, at jeg ikke mener, hvad jeg siger?"

"De vil dog vel aldrig gifte Dem med ham, Estella?"

Hun så hen på miss Havisham og tav et øjeblik med sit strikkesøj i hånden. Derpå sagde hun:

"Hvorfor ikke sige Dem sandheden? Jeg skal giftes med ham."

Jeg skjulte mit ansigt i mine hænder, men kunne dog styre mig bedre, end jeg havde ventet, når hensyn tages til den smerte, det voldte mig at høre hende sige disse ord. Da jeg løftede mit ansigt op igen, var der bredt et så uhyggeligt udtryk ud over miss Havishams, at det endog i min lidenskabelige sorg og ilterhed gjorde indtryk på mig.

"Estella, dyrebareste Estella, lad ikke miss Havisham forlede Dem til dette skæbnesvangre skridt. Forskyd mig for altid – De har allerede gjort det, ved jeg nok – men skænk en vældigere

mand end Drummle Deres hånd. Miss Havisham giver Dem hen til ham som den største forhånelse og krænkelse, der kunne tilføjes de mange, langt bedre mænd, der beundrer Dem, og de få, der elsker Dem oprigtigt. Iblandt disse få er der måske en, der elsker Dem lige så inderligt, om han end ikke har elsket Dem lige så længe som jeg. Tag ham, og jeg kan bære det bedre for Deres skyld."

Min varme vakte en forundring hos hende, der syntes at ville have fået et skær af medlidenhed, hvis hun overhovedet havde kunnet gøre mig forståelig for sig selv.

"Jeg skal," sagde hun atter, men i en blidere tone, "giftes med ham. Tilberedelserne til mit bryllup bliver allerede truffet, og jeg skal snart giftes. Hvorfor nævner De min plejemoders navn på en fornærmelig måde? Det er min egen fri vilje."

"Deres egen fri vilje, at kaste Dem selv bort til et dyr?"

"Til hvem skulle jeg kaste mig bort?" spurgte hun med et smil. "Skulle jeg kaste mig selv bort til den mand, som snarest ville mærke, at jeg ikke brød mig om ham? Nej, det er afgjort. Jeg bliver nok tilfreds, og det samme bliver min mand. Med hensyn til at forlede mig til dette skæbnesvangre skridt, som De kalder det, da ville miss Havisham, at jeg skulle have ventet og ikke giftet mig endnu, men jeg er ked af det liv, jeg har ført, og som har haft såre få tillokkelser for mig, så at jeg hellere end gerne vil forandre det. Sig ikke mere. Vi vil aldrig lære at forstå hinanden."

"Et så stupidt, så simpelt og plumpt menneske!" udbrød jeg i fortvivlelse.

"Vær ikke bange for, at han skal få glæde af mig. Det skal han ikke. Se, der er min hånd. Skal vi skilles således, De

drømmeriske dreng eller mand?"

"O, Estella," svarede jeg, idet mine bitre tårer randt hurtigt ned på hendes hånd, skønt jeg gjorde alt for at holde dem tilbage, "selv om jeg blev i England og kunne holde hovedet oprejst blandt de øvrige, hvorledes kunne jeg da udholde at se Dem som Drummles hustru?"

"Snak, det går snart over."

"Aldrig, Estella!"

"Om otte dage er jeg ude af Deres tanker."

"Ude af mine tanker? De er en del af min tilværelse, af mig selv. De har været i hver linje, jeg har læst, siden jeg første gang kom her som den simple, udannede dreng, De allerede da sårede. De har været i alt, hvad jeg siden har set. Men i dette skilsmissens øjeblik forbinder jeg Dem kun med det gode, og således vil jeg altid trofast tænke på Dem, da De må have gjort mig langt mere godt end ondt, lad end min sorg nu være aldrig så bitter. O, Gud velsigne, Gud tilgive Dem!"

I hvilken fortvivlelsens ekstase jeg fik disse afbrudte ord over mine læber, ved jeg ikke, men de vældede op i mig, ligesom blod fra et indvendigt sår, og strømmede frem. Jeg holdt et øjeblik hendes hånd trykket til mine læber og forlod hende derpå. Men stadig huskede jeg siden – og kort efter med større føje – at mens Estella kun havde set på mig med vantro forundring, havde miss Havishams spørgelsesagtige skikkelse, hvis hånd stadig hvilede på hendes hjerte, syntes opløst i en uhyggelig stirren, hvori der lå medlidenhed og anger.

Alt var afgjort, alt var forbi. Så meget var afgjort og forbi, at da jeg gik ud ad porten, syntes dagslyset at have en mørkere farve, end da jeg var gået ind ad den. En tid lang skjulte jeg mig

mellem nogle gyder og afsides stier og satte mig for at gå hele vejen til London, for nu var jeg kommet så meget til mig selv igen, at jeg fattede, at jeg ikke kunne vende tilbage til gæstgivergården og se Drummle der; at jeg ikke kunne udholde at sidde på diligencen og blive talt til; og at jeg ikke kunne gøre noget, der var halvt så godt for mig selv som at gå mig træt.

Det var over midnat, da jeg gik over London Bridge. Jeg ventedes først dagen efter, men jeg havde mine nøgler hos mig, og om Herbert også var gået i seng, kunne jeg dog selv komme i seng uden at forstyrre ham.

Da det sjældent traf sig, at jeg gik ind ad Whitefriargate, når Temple var lukket, og jeg var meget tilsølet og træt, tog jeg det ikke ilde op, at nattevagten mønstrede mig meget opmærksomt, mens han holdt porten lidt på klem for at lade mig gå ind. For at hjælpe på hans hukommelse nævnte jeg mit navn.

"Jeg var ikke ganske vis på det, men det forekom mig nok. Her er et brev; buddet, der bragte det, bad, at De ville være så god at læse det ved min lygte."

Højst overrasket over denne opfordring, tog jeg brevet. Udskriften lød til Phillip Pip og oven over den stod de ord: "*Behag at læse dette her.*" Jeg åbnede det, mens nattevagten holdt sin lygte i vejret, og læste, med Wemmicks håndskrift, inden i det:

"Gå ikke hjem!"

Idet jeg drejede af fra Temple Gate, så snart jeg havde læst advarslen, skyndte jeg mig, det bedste jeg kunne, til Fleet Street, hvor jeg tog en droske og kørte til Hotel Hummums i Covent Garden. Den gang kunne man altid få nattely der på enhver tid af natten, og efter med stor redebonhed at have lukket mig ind ad sin låge, tændte hushovmesteren det lys, der stod nærmest i rækken på hans hylde, og viste mig lige ind i det sovekammer, der stod nærmest i rækken på hans liste. Det var en slags hvælving i stueetagen til gården med et despotisk uhyre af en himmelseng, der strakte sig over hele gulvet, idet den stak et af sine autokratiske ben ind i kaminen og et andet ind i dørkarmen og klemte det ulykkelige lille vaskebord på en helt guddommelig retfærdig måde.

Da jeg havde forlangt et natlys, havde hushovmesteren, førend han forlod mig, bragt mig det gamle, traditionelle "sivlys," der var almindeligt i disse dydige tider, en genstand, der, lignende genfærdet af en spadserestok, straks knækkede ryggen, når nogen rørte ved det, ved hvilken intet kunne tændes, og som blev sat nede på bunden af et højt blikårn, der var gennembrudt med runde huller, som frembragte et stirrende, lysvågent mønster på væggen. Da jeg var kommet i seng og lå der, øm i fødderne, træet og ulykkelig, mærkede jeg, at jeg lige så lidt kunne lukke mine egne øjne, som jeg kunne lukke øjnene på denne dumme Argus, og således stirrede vi da i nattens skummelhed og dødsstilhed på hinanden.

Hvilken sørgelig nat! Hvor den var pinlig, hvor den var trist, hvor den var lang! Der var en ugæstfri lugt i værelset af kold sod

og hedt støv, og når jeg så op i hjørnerne i sengehimmelen oven over mit hoved, tænkte jeg på, hvilken mængde spyfluer fra slagterens, ørentviste fra grønttorvet og maddiker ude fra landet, der måtte holde til der og ligge i dvale til næste sommer. Dette bragte mig til at spekulere over, om nogen af dem nogen sinde faldt ned, og så bildte jeg mig ind, at jeg mærkede lette fald på mit ansigt, en ubehagelig tankeretning, som fremkaldte andre og endnu mere modbydelige vandringer på min ryg. Da jeg havde ligget vågen en kort tid, begyndte de mærkelige stemmer, som tavsheden avler, at lade sig høre. Skabet hviskede, kaminen sukkede, det lille vaskebord dikkede, og en guitarstreng spillede undertiden i kommodeskuffen. Omtrent på samme tid fik øjnene på væggen et nyt udtryk, og i enhver af disse runde, stirrende kredse så jeg skrevet: *Gå ikke hjem.*

Hvilke natlige fantasier og natlige lyde der end flokkede sig omkring mig, så bortdrev de aldrig dette: *Gå ikke hjem.* Det indflettede sig i alt, hvad jeg tænkte på, ligesom en legemlig smerte ville have gjort det. For ikke længe siden havde jeg læst i aviserne, at en ukendt herre en nat var kommet til Hummums og gået i seng og havde taget livet af sig og var blevet fundet om morgenen, væltende sig i sit blod, og det forekom mig nu, som om han netop måtte have opholdt sig i min hvælving, hvorfor jeg stod op for at overbevise mig om, at der ingen røde mærker fandtes på gulvet, og lukkede derpå døren op for at se ud på gangen og opmuntre mig ved samkvemmet med et fjernt lys, i hvis nærhed jeg vidste, at hushovmesteren snuede. Men i al denne tid var, hvorfor jeg ikke måtte gå hjem, og hvad der var hændt hjemme, og hvornår jeg turde gå hjem, og om Provis var hjemme, spørgsmål, der beskæftigede mine tanker så levende,

at man skulle have troet, at der ikke var plads til noget andet. Endog når jeg tænkte på Estella, og hvorledes vi den dag var skiltes for altid, og når jeg genkaldte mig alle omstændighederne ved vor skilsmisse og alle hendes blikke og miner og hendes fingres bevægelser, mens hun strikkede, endog da forfulgtes jeg over alt af advarslen: *Gå ikke hjem*. Da jeg omsider slumrede ind af ren udmattelse på sjæl og legeme, blev den til et uhyre verbum, som jeg skulle konjugere. som f.eks. i imperativ: Du må ikke gå hjem, han må ikke gå hjem, vi, I, de må ikke gå hjem, og dernæst i *modus potentialis*: Jeg tør og kan ikke gå hjem. Og jeg turde, kunne, måtte, ville, skulle ikke gå hjem, indtil jeg mærkede, at jeg var nær ved at blive vanvittig, og vendte mig om i sengen og atter så på de stirrende, runde kredse på væggen.

Jeg havde givet ordre til at blive vækket klokken syv, da det var nødvendigt, at jeg måtte tale med Wemmick, førend jeg talte med nogen anden, og lige så klart, at dette var et tilfælde, hvor der kun kunne være tale om at høre hans private mening. Det var en lettelse at komme ud af det værelse, hvor jeg havde tilbragt en så elendig nat, og der krævedes kun en banken på min dør for at få mig til at springe op fra mit urolige leje.

Klokken otte viste borgens murtinder sig for mit blik. Da den lille tjenestepige tilfældigvis gik ind i fæstningen med to varme franskbrød, slap jeg gennem udfaldsporten og over vindebroen i selskab med hende og trådte således uanmeldt ind til Wemmick, mens han skænkede te til sig selv og den gamle. En åbentstående dør frembød en perspektivisk udsigt til den gamle, der lå i sin seng.

"Nå, mr. Pip!" sagde Wemmick. "De er altså kommet tilbage?"

"Ja, men jeg gik ikke hjem."

"Det var meget rigtigt gjort af Dem. For en sikkerheds skyld lagde jeg en billet af til Dem i enhver af Temples porte. Til hvilken af disse kom De?"

Jeg sagde ham det.

"Så vil jeg i løbet af dagen gå rundt til de andre og tilintetgøre billetterne," sagde Wemmick, "det er en god regel aldrig at efterlade sig skriftlige beviser, når man kan undgå det, da man ikke kan vide, hvornår de kunne blive draget frem. Jeg har en bøn til Dem, skønt jeg ved, det er dristigt. Ville De have noget imod at riste denne medisterpølse til den gamle?"

Jeg svarede, at det skulle være mig en fornøjelse.

"Så kan De gå til Deres arbejde, Mary Anna," sagde Wemmick til den lille tjenestepige, "og derved bliver vi, som De ser, alene," tilføjede han blinkende, idet hun forsvandt.

Jeg takkede ham for hans venskab og forsigtighed, hvorpå vor samtale fortsattes i en dæmpet tone, mens jeg ristede medisterpølsen, og han smurte smør på den gamles brød.

"Ser De mr. Pip," sagde Wemmick, "De og jeg kender hinanden. Vi er her som private individer og har før i dag forhandlet i al fortrolighed sammen. Tjenstlige meninger er én ting; her er vi uden for tjenesten."

Det indrømmede jeg af mit ganske hjerte, men jeg var så nervøs, at jeg allerede havde tændt den gamles pølse som en fakkell og været nødt til at puste den ud.

"I går morges hørte jeg tilfældigvis, at en vis person, der ikke er uden al forbindelse med kolonial virksomhed og ikke uden midler – jeg ved ikke, hvem det kan være – vi vil ikke nævne denne person –"

"Gøres ikke nødigt," sagde jeg.

"- havde vakt en smule opsigt i en vis del af verden, hvor en mængde mennesker tager hen, ikke altid for at tilfredsstille deres egne tilbøjeligheder og ikke ganske uden udgift for regeringen – ved at forsvinde fra det nævnte sted og ikke mere lade høre fra sig. Af denne grund er der blevet gjort gisninger og opstillet teorier. Jeg hørte ligeledes, at der var blevet holdt øje med Dem i Deres bolig i Temple, og at der igen måske ville blive holdt øje med Dem."

"Af hvem?" spurgte jeg.

"Det ville jeg ikke spørge om, da det kunne komme i strid med det tjenstlige ansvar. Jeg hørte det, således som jeg i mine dage har hørt så mange andre mærkelige ting på det samme sted. Jeg meddeler det ikke efter modtagne oplysninger. Jeg hørte det."

"Er denne holden øje med mig i min bolig – som jeg én gang har haft grund til at nære mistanke om – uadskillelig fra den person, til hvem De har hentydet?"

Wemmick så meget alvorlig ud.

"Efter hvad jeg ved, tør jeg indestå for det. Jeg tør ikke indestå for, at den var det i starten, mener jeg, men den enten er eller vil blive det eller står i stor fare for at blive det."

Da jeg så, at hans troskab mod Little Britain afholdt ham fra at sige alt, hvad han vidste, og da jeg med taknemmelighed følte, hvor vidt han var gået ved at sige, hvad han allerede havde sagt, kunne, jeg ikke trænge nærmere ind på ham, men sagde, at jeg ønskede at stille ham et spørgsmål, som han kunne svare på eller ikke, alt efter som han fandt det rigtigst, og at jeg var overbevist om, at han ville vælge det rette. Han standsede med

sin frokost, og idet han lagde armene over kors og trak i sine skjorteærmer, opfordrede han mig med et nik til at komme med mit spørgsmål.

"Har De hørt tale om et berygtet menneske, hvis rigtige navn er Compeyson?"

Han svarede med et nyt nik.

"Lever han?"

Endnu et nik.

"Er han i London?"

Han gav mig et nik til, lukkede postkassen meget tæt til og tog atter fat på sin frokost.

"Da forhøret nu er sluttet," sagde Wemmick og sagde det til min vejledning to gange og med eftertryk, "kommer jeg til, hvad jeg gjorde, efter at jeg havde hørt, hvad jeg havde. Jeg gik hjem til Dem for at søge Dem, og da jeg ikke traf Dem, gik jeg til Clarrikers for at træffe Herbert."

"Og ham traf De?" spurgte jeg meget spændt.

"Ham traf jeg. Uden at nævne noget navn eller indlade mig på enkeltheder, gav jeg ham at forstå, at hvis han vidste, at nogen – Tom, Jack eller Richard – opholdt sig i lejligheden eller dens nærmeste nærhed, gjorde han bedst i at få Tom, Jack eller Richard bort, mens De var borte."

"Han blev vist meget forlegen med, hvad han skulle gøre?"

"Det blev han, og det ikke mindst, fordi jeg sagde ham, at det efter min mening ikke var rådeligt at prøve på at få vedkommende alt for langt bort for det første. For jeg vil sige Dem noget, mr. Pip. Som forholdene er, kan intet sammenlignes med en stor by, når man først er i den. Men man må ikke slå sig løs for tidligt. Man skal holde sig rolig og vente,

til alarmen har lagt sig, førend man tyr ud i fri luft, selv om det er for at rejse udenlands."

Jeg takkede ham for hans værdifulde råd og spurgte ham, hvad Herbert havde gjort.

"Efter i en halv time at have været stum af forbavselse," sagde Wemmick, "foreslog Herbert en plan. Han betroede mig som en hemmelighed, at han gør kur til en ung dame, der, som De uden tvivl ved, har en sengeliggende fader. Denne fader, der i sin tid har været i proviantforvalterfaget, ligger til sengs i et buevindue, hvorfra han kan se skibene sejle op og ned ad floden. De kender sandsynligvis den unge dame?"

"Ikke personligt," svarede jeg.

Sagen var, at hun havde haft en hel del at udsætte på mig som en ødsel fyr, der ikke var nogen god omgang for Herbert, og da Herbert havde foreslået at forestille mig for hende, havde hun modtaget dette forslag med en så yderst mådeholden varme, at Herbert havde set sig nødt til at betro mig forholdet i den hensigt at lade nogen tid gå hen, førend jeg gjorde hendes bekendtskab. Da jeg allerede havde begyndt hemmeligt at forbedre Herberts udsigter, tog jeg dette med filosofisk sindsro, og da det naturligvis ikke havde været ham og hans forlovede videre om at gøre at indføre en tredjemand ved deres sammenkomster, havde jeg, skønt jeg var vis på, at jeg var steget i Claras agtelse, og selv om den unge dame og jeg allerede i lang tid gennem Herbert havde vekslet hilsener, dog endnu ikke set hende. Imidlertid meddelte jeg ikke Wemmick disse enkeltheder.

"Da huset med buevinduet," sagde Wemmick, "ligger nede ved floden hinsides bugten mellem Limehouse og Greenwich

og, som det lader til, ejes af en meget agtværdig enke, der har en møbleret øverste sal at leje ud, spurgte Herbert mig, hvad jeg syntes om det som et midlertidigt opholdssted for vedkommende. Nu syntes jeg meget godt om det af tre grunde, som jeg skal sige Dem, nemlig for det første, fordi det ligger helt afsides fra de steder, hvor De plejer at komme, så vel som fra den almindelige vrimmel af store og små gader; for det andet, fordi De altid, uden at nærme Dem, kan få alt at vide gennem Herbert, og for det tredje, fordi De, når De, efter en tid, og det viste sig rådeligt, skulle ønske at smugle vedkommende om bord i en fremmed paketbåd, så har De ham der lige ved hånden."

Meget beroliget ved disse forklaringer, takkede jeg atter og atter Wemmick og bad ham blive ved.

"Nu vel, Herbert tog med iver fat på sagen, og klokken ni i går aftes fik han vedkommende lykkelig og vel bragt under tag. I hans forrige logi hed det, at han havde måttet rejse til Dover, og han blev virkelig også ført ad Dover vejen og skaffet bort fra den ad omveje. En anden stor fordel ved alt dette er, at det blev gjort uden Dem og på en tid, da De, hvis nogen overhovedet har interesseret sig for Deres skridt, måtte være mange mile borte og beskæftiget på en helt anden måde. Dette afleder mistanken og bringer den på vildspor, og af samme grund rådede jeg til, at De, hvis De kom tilbage i aftes, ikke skulle gå hjem."

Da Wemmick nu var blevet færdig med sin frokost, så han på sit ur og begyndte at trække sin frakke på.

"Og nu," sagde, han, førend han endnu havde fået armene helt gennem ærmerne, "har jeg sandsynligvis gjort det meste af, hvad jeg kan gøre, men kan jeg nogen sinde udrette mere – set

fra et rent privat synspunkt, og uden at det i mindste måde vedrører min officielle stilling – skal det være mig en glæde at gøre det. Her er adressen. Det kan ikke skade, at De tager derhen i aften og selv overbeviser Dem om, at det er i rigtighed, førend De går hjem i aften, hvilket er endnu en god grund, hvorfor De ikke måtte gå hjem i aftes, men når De er kommet hjem, skal De ikke oftere gå derhen. De er meget velkommen, mr. Pip, forsikrer jeg Dem –" han havde nu fået hænderne gennem ærmerne, og jeg trykkede dem – "og lad mig til sidst indprente Dem et vigtigt punkt." Han lagde hænderne på mine skuldre og sagde med en højtidelig hvisken: "Benyt denne aften til at få fat i hans disponible midler. De ved ikke, hvad der kan tilstøde ham, og lad intet tilstøde de disponible midler."

Da jeg holdt det for aldeles håbløst at gøre min opfattelse med hensyn til dette punkt klar for Wemmick, afholdt jeg mig fra at forsøge på det.

"Tiden er omme," sagde Wemmick, "og jeg må af sted. Har De intet mere påtrængende at gøre end at blive her til mørket falder på, ville jeg råde Dem til det. De ser meget medtaget ud og kunne have godt af at tilbringe en rigtig rolig dag med den gamle og få Dem en bid af – husker De grisen?"

"Naturligvis," svarede jeg.

"Nå, og få Dem en bid af *den*. Den pølse, De ristede, var af den, og den var i enhver henseende af første rang. Prøv den, om ikke for andet, så for gammelt bekendtskabs skyld. Far vel, gamle!" råbte han muntert.

"Det er godt, John; det er godt, min dreng!" pippede oldingen indenfor.

Jeg faldt snart i søvn ved Wemmicks kamin, og den gamle og jeg nød godt af hinandens selskab ved mere eller mindre at falde i søvn foran den hele dagen igennem. Til middag fik vi en svinebov med grøntsager, der var avlet på godset, og jeg nikkede ad den gamle med en god vilje, hver gang jeg undlod at gøre det halv sovende. Da det var blevet ganske mørkt, forlod jeg den gamle, idet han var i færd med at lægge ilden til rette for at riste brød ved den, og af tekoppernes antal, så vel som af den måde, hvorpå han holdt øje med de to små lemme i væggen, uddrog jeg den slutning, at miss Skiffins var ventet.

45

Klokken var slået otte, førend jeg kom ind i den luftstrømning, der var gennemtrængt af en ikke ubehagelig lugt af bådebyggernes og maste- og blokkemagernes spåner. Hele strækningen i nærheden af den øvre og nedre bugt neden for broen var en ukendt egn for mig, og mens jeg gik ned langs med floden, mærkede jeg, at det sted, jeg ville hen til, ikke var, hvor jeg havde troet, og alt andet end let at finde. Det kaldtes Mill Pond Bank, Chinks' Basin, og jeg havde ingen anden vejledning til Chinks' Basin end den gamle Grønne-reberbane.

Idet jeg blandt de få, løjerlige huse ved Mill Pond Bank udvalgte et med en forside af træ og tre rækker buevinduer, undersøgte jeg dørpladen og læste der Mrs. Whimple. Da det var det navn, jeg søgte, bankede jeg på, hvorpå en ældre kone med et venligt og triveligt ydre lukkede op, men hun blev straks afløst af Herbert, som stiltiende førte mig ind i dagligstuen og lukkede døren. Det var underligt at se hans velkendte ansigt i denne aldeles fremmede stue og egn, og jeg stod og så på ham, omtrent ligesom jeg så på hjørneskabet med glassene og porcelænet, konkylierne på kaminhylden og de på væggen hængende kolorerede kobberstykker, der forestillede kaptajn Cooks død, et skib, der løb af stabilen, og Hans Majestæt Georg den Tredje, spadserende på terrassen ved Windsor og udstyret med en gallakusks paryk, skindbukser og kravestøvler.

"Alt går godt, Händel," sagde Herbert, "og han er fuldkommen tilfreds, men længes efter at se Dem. Min kære pige er oppe hos sin fader, men vil De vente, til hun kommer

ned, skal jeg forestille Dem for hende, og så vil vi gå ovenpå. – *Det er hendes fader!*"

Jeg var blevet opmærksom på en foruroligende brummen oven over os og havde sagtens røbet det ved mit ansigt.

"Jeg er bange for, at det er en slem gammel slyngel," sagde Herbert smilende, "men jeg har aldrig set ham. Kan De ikke lugte rommen? Han er altid i færd med den."

"Med rom?" sagde jeg.

"Ja, og De kan nok tænke Dem, hvor den mildner hans gigt. Han vil også absolut gemme levnedsmidlerne på sit værelse og selv dele dem ud. Han gemmer dem på hylder over sit hoved og vil med djævels vold og magt veje dem alle sammen. Hans værelse må ligne en høkerbod."

Mens han talte således, blev den brummende lyd til et langtrukket brøl og tabte sig derpå.

"Hvad andet kan blive følgen," sagde Herbert, "når han selv vil skære ost? En mand, der har gigt i sin højre hånd og alle mulige andre steder, kan ikke vente at komme igennem en dobbelt Gloucesterost, uden at komme til skade."

Han syntes at være kommet slemt til skade, for han udstødte på ny et rasende brøl.

"At have fået Provis til logerende ovenpå er en sand lykke for mrs. Whimple," sagde Herbert, "da de fleste naturligvis ikke ville finde sig i det spektakel. Et underligt hus, Händel, ikke sandt?"

Det var unægtelig et underligt hus, men det var holdt påfaldende rent og ordentligt.

"Mrs. Whimple," sagde Herbert, da jeg havde udtalt dette, "er den bedste husmoder, og jeg ved virkelig ikke, hvorledes Clara

skulle komme ud af det uden hendes moderlige hjælp, for Clara har selv ingen moder og ingen andre slægtninge i verden end gamle Bidskogbarsk."

"Det er dog vel aldrig hans navn?"

"Nej, nej. Det er kun mit navn for ham. Hans rigtige navn er Barley. Men hvilken velsignelse er det ikke for min faders og moders søn at elske en pige, der ingen slægtninge har og ikke kan plage sig selv og andre med sin familie!"

Herbert havde tidligere fortalt mig og mindede mig nu om, at han havde lært Clara Barley at kende, mens hun havde fuldendt sin opdragelse i et institut, og at han og hun, da hun var blevet kaldt hjem for at pleje sin fader, havde betroet deres kærlighed til den moderlige mrs. Whimple, der stadig siden havde næret og ledet den med lige så megen godhed som forstandighed. Det var en selvfølge, at intet af en ømmere natur kunne betros til gamle Barley, da han var fuldkommen ude af stand til at tage hensyn til noget mere psykologisk end gigt, rom og skibsproviant.

Mens vi talte således sammen i en dæmpet tone, og gamle Barleys vedvarende brummen fik bjælken under loftet til at dirre, gik døren op, og en meget smuk, sortøjet pige på tyve år trådte ind med en kurv i hånden, hvorpå Herbert kærligt tog kurven fra hende og forestillede den rødmende pige som "Clara". Det var virkelig en ualmindelig sød pige, og hun kunne godt have gået for en fanget fe, som det grumme uhyre, gamle Barley, havde gjort til sin trælkvinde.

"Se her," sagde Herbert, idet han, efter at vi havde talt lidt sammen, pegede på kurven med et kærligt og medlidende smil, "her er stakkels Claras aftensmad, således som den hver aften

uddeles til hende. Her er hendes ration brød, der hendes skive ost og her hendes rom, som jeg drikker. Og der er Barleys frokost, til i morgen, således som den skal laves til. To lammekoteletter, tre kartofler, nogle flækkeærter, lidt mel, fire lod smør, en pris salt og alt dette sorte peber. Det bliver kogt sammen og spist varmt og må være et ypperligt middel mod gift, skulle man tro!"

Der var noget så naturligt og indtagende i den resignerede måde, hvorpå hun så på fødevarerne, mens Herbert viste dem frem; noget så tillidsfuldt, kærligt og uskyldigt i den ærbarhed, hvormed hun hengav sig til Herberts favnende arm, og noget så blidt ved hende, der trængte så højlgt til beskyttelse i Mill Pond Bank, hvor gamle Barley brummede i bjælken, at jeg ikke ville have hævet forbindelsen mellem hende og Herbert for alle pengene i den brevtaske, jeg endnu ikke havde åbnet.

Mens jeg så på hende med glæde og beundring, svulmede denne brummen på en gang atter op til et brøl, og oppefra hørtes et frygteligt bums, som om en kæmpe med et træben søgte at bore dette gennem loftet for at komme ned til os. Ved at høre dette sagde Clara til Herbert: "Fader vil tale med mig, min ven!" og løb bort.

"Det kan man kalde en gammel, urimelig hajfisk!" sagde Herbert. "Hvad tror De nu, han vil, Händel?"

"Det ved jeg ikke. Have noget at drikke?"

"Ja netop! Han har sin grog stående blandet i en lille tønde på bordet. Om et øjeblik kan De høre Clara løfte ham op, for at han kan tage sig en slurk. – Så, nu går det løs!"

Et nyt brøl, som endte med en lang tremulant.

"Nu," sagde Herbert, da det atter var blevet stille, "drikker han. Og nu," tilføjede Herbert, idet den forrige brummen atter genlød i bjælken, "ligger han igen på sin ryg!"

Kort efter kom Clara, og Herbert fulgte mig derefter ovenpå til vor fange. Idet vi gik forbi Barleys dør, hørte vi ham i en hæs tone, der steg og faldt ligesom blæsten, indenfor fremmumle følgende omkvæd, hvori jeg sætter gode ønsker i stedet for noget helt modsat.

"Halløj! Gud velsigne Dem, her ligger gamle Bill Barley. Her ligger gamle Bill Barley, Gud velsigne Dem. Her ligger gamle Bill Barley plat på sin ryg, sandt for Herren. Plat på sin ryg som en gammel død flynder ligger gamle Bill Barley, Gud velsigne Dem. Halløj! Gud velsigne Dem."

På denne trøstende måde talte den usynlige Barley, som Herbert fortalte mig, med sig selv både om dagen og om natten, idet han ofte, så længe det var lyst, samtidig satte et øje til en kikkert, der var fæstet til hans seng, for at han kunne overskue floden med den.

I sine to kahytstværelser øverst oppe i huset, der var friske og luftige, og hvor Barley ikke kunne høres så tydeligt som nedenunder, fandt jeg Provis hyggelig installeret.

Han røbede ingen uro og syntes heller ikke at føle nogen, som det var værd at omtale. Men det slog mig, at han var blevet afdæmpet – på en underlig måde rigtig nok, for jeg kunne ikke have sagt. Hvorledes, og kunne heller aldrig siden mindes, hvorledes, når jeg prøvede på det; men vist var det.

Den lejlighed, som dagens ro havde skaffet mig til at tænke over sagerne, havde affødt det faste forsæt, at jeg ikke ville sige ham noget om Compeyson, da hans had til denne ellers efter

alt, hvad jeg vidste, kunne forlede ham til at opsøge ham og styrte sig selv i ulykke. Mens Herbert og jeg sad hos ham ved hans kamin, spurgte jeg ham derfor først og fremmest, om han stolede på Wemmicks klogskab og de kilder, hvorfra han hentede sine oplysninger.

"Ja vel, ja vel, min kære dreng," svarede han med et alvorligt nik, "Jaggers ved besked."

"Godt, jeg har talt med Wemmick," sagde jeg, "og er kommet for at meddele Dem de advarsler og råd, han har givet mig."

Dette gjorde jeg nøjagtigt med det ovenomtalte forbehold og sagde ham, at Wemmick i fængslet i Newgate havde hørt, at han var mistænkt, og at der var blevet holdt øje med min bolig, samt at Wemmick havde tilrådet, at han skulle holde sig skjult i nogen tid, og jeg holde mig borte fra ham, og hvad Wemmick havde sagt om at få ham ud af landet. Jeg tilføjede, at jeg naturligvis, når den tid kom, ville følge med ham eller komme straks bagefter, alt efter som det efter Wemmicks mening måtte være rådeligst. Hvad der så skulle ske, rørte jeg ikke ved, og heller ikke var jeg overhovedet på det rene med mig selv om det eller rolig for det nu, da jeg så ham i denne blidere stemning og i åbenbar livsfare. Med hensyn til at forandre min levemåde ved at forøge mine udgifter, så henstillede jeg til ham, om dette under vore nuværende usikre og vanskelige forhold ikke ville være ligefrem latterligt, om ikke noget værre.

Det kunne han ikke nægte og var i det hele taget ganske rimelig. Hans tilbagekomst var et vovestykke, sagde han, og han havde altid vidst, at den var det, men han ville intet gøre, der kunne gøre den til et fortvivlet vovestykke, og han nærede kun ringe frygt for sin sikkerhed, når han havde så god hjælp.

Herbert sagde nu, at Wemmicks udtalelser havde fremkaldt en tanke hos ham, som måske var værd at tage under nærmere overvejelse.

"Vi forstår begge at bruge en åre, Händel, og kan selv føre ham ned ad floden, når det rette øjeblik kommer, og så har vi hverken nødig at leje båd eller bådfolk. Derved undgår vi i det mindste én grund til mistanke, og det er altid noget. Årstiden gør intet til sagen. Tror De ikke, at det ville være godt, om De straks begyndte at holde Dem en båd ved Temple trappen og lagde Dem efter at ro op og ned ad floden? Gør De det til en vane, vil ingen ænse eller lægge mærke til det, og når De har gjort det tyve eller halvtreds gange, er der intet påfaldende ved, at De gør det den enogtyvende eller enoghalvtredsindstyvende gang."

Denne plan huede mig, og Provis blev ganske henrykt over den, hvorfor vi aftalte, at den straks skulle iværksættes, og at Provis ikke måtte vise, at han kendte os, hvis vi kom neden for broen og roede forbi Mill Pond Bank. Men vi aftalte samtidig, at han, når han så os, og alt stod vel til, skulle rulle gardinet ned i det vindue, som vendte mod øst.

Da vor rådslagning nu var forbi og alt bragt i orden, rejste jeg mig for at gå, idet jeg sagde til Herbert, at det var bedst, at han og jeg ikke gik hjem sammen, men at jeg fik en halv times forspring.

"Jeg vil nødig forlade Dem her," sagde jeg til Provis, "skønt jeg ikke kan tvivle om, at De er sikrere her end nærmere ved mig. Farvel!"

"Min kære dreng," sagde han og greb mine hænder, "jeg ved ikke, hvornår vi skal ses igen, og jeg kan ikke lide farvel. Sig

godnat."

"God nat! Herbert vil regelmæssigt gå bud imellem os, og når tiden kommer, kan De være overbevist om, at jeg skal være rede. God nat, god nat!"

Vi fandt det bedst, at han blev i sine værelser, og forlod ham på trappegangen uden for hans dør, hvor han holdt et lys ud over rækværket for at lyse os ned ad trappen. Idet jeg så mig tilbage efter ham, tænkte jeg på den første aften, da han var kommet hjem til mig. Og vor stilling havde været omvendt, og da jeg mindst havde troet, at mit hjerte nogen sinde skulle blive så tungt og uroligt ved at skilles fra ham, som det nu var.

Gamle Barley brummede og bandede, da vi igen gik forbi hans dør, uden at det lod til, at han havde holdt op eller agtede at holde op. Da vi var kommet ned ad trappen, spurgte jeg Herbert, om han havde ladet Provis beholde dette navn, hvortil han svarede nej. Den logerende hed Campbell. Han forklarede også, at alt, hvad man vidste om ham her, var, at han var blevet henvist til Herbert, hvem det var meget magtpåliggende, at der blev sørget godt for ham, og at han førte et ensomt liv. Derfor talte jeg, da vi var kommet ind i dagligstuen, hvor mrs. Whimple og Clara sad og syede, ikke om min egen interesse for Campbell, men holdt den for mig selv.

Da jeg havde taget afsked med den smukke, venlige, sortøjede pige og den moderlige kone, der ikke havde overlevet sin oprigtige medfølelse for en lille uskyldig kærlighedshandel, var jeg til mode, som om den gamle Grønne-reberbane var blevet et helt andet sted. Om gamle Barley også var så gammel som bjergene og bandede som en hel eskadron ryttere, så havde Chinks' Basin dog den forsonende egenskab, at der var

ungdom, tillid og håb nok til at fylde det til randen. Og derpå tænkte jeg på Estella og vor skilsmisse, og gik meget nedslået hjem.

I Temple var alt roligt. Vinduerne i de værelser på den anden side, som nylig havde været beboede af Provis, var mørke og stille, og i havegården sås ingen uvedkommende. Førrend jeg gik op ad trappetrinene til mine værelser, gik jeg et par gange forbi springvandet, men jeg var ganske alene, og da Herbert efter sin hjemkomst kom ind til mig i mit sovekammer – for modfalden og udmattet som jeg var, var jeg straks gået i seng – meldte han det samme, og idet han derpå lukkede et af vinduerne op, så han ud i måneskinnet og sagde, at stenbroen var lige så højtidelig tom som flisegulvet i nogen domkirke på denne tid.

Dagen efter gik jeg ud for at skaffe båden, hvilket snart var gjort, og den blev roet hen til Temple-trappen, hvor den kom til at ligge således, at jeg kunne komme til den i løbet af et par minutter. Derefter begyndte jeg at tage ud, ligesom for at øve mig, snart alene, snart i selskab med Herbert, og tog ofte ud i kulde, regn og slud, men da jeg havde været nogle få gange ude, lagde ingen videre mærke til mig. I starten holdt jeg mig oven for Blackfriars Bridge, men da højvandstiderne skiftede, tog jeg ned til London Bridge. Det var den gang den gamle London Bridge, og med en vis vandstand var strømmen så rivende der, at den var kommet i vanry. Men jeg forstod ret godt at "skyde" under broen efter at have set det blive gjort og begyndte nu at ro omkring mellem skibene i bugten og ned til Erith. Den første gang, jeg kom forbi Mill Pond Bank, roede Herbert og jeg hver sin åre, og både på hen- og tilbagevejen så vi rullegardinet mod øst gå ned. Herbert kom der i almindelighed mindst tre gange

om ugen, men bragte mig aldrig noget i mindste måde foruroligende budskab, men ikke des mindre vidste jeg, at der var grund til uro, og kunne ikke frigøre mig fra forestillingen om, at jeg blev passet op. Når denne tanke først er opstået, bliver den ved at forfølge en, og det ville være vanskeligt at regne ud, hvor mange mennesker jeg uden grund har haft mistænkt for at passe mig op.

Jeg var, kort sagt, altid opfyldt af frygt for det dumdristige menneske, der holdt sig skjult. Herbert havde undertiden sagt, at han fandt stor fornøjelse i at stå ved et af vore vinduer, når det var blevet mørkt, og det var ebbe, og at tænke sig, at strømmen med alt, hvad den bar, flød ned til Clara. Men jeg tænkte med rædsel på, at den flød ned til Magwitch, og at enhver sort plet på dens overflade kunne være hans forfølgere, der skød af sted hurtigt, tavst og sikkert for at gribe ham.

46

Adskillige uger gik uden at bringe nogen forandring. Vi ventede på Wemmick, men han lod ikke høre fra sig, og havde jeg ikke kendt ham uden for Little Britain og ikke nydt den udmærkelse at være en velkommen gæst på borgen, kunne jeg have næret tvivl om ham. Nu gjorde jeg det derimod intet øjeblik, dertil kendte jeg ham alt for godt.

Det begyndte at se sort ud med mine pekuniære affærer, og af mere end en kreditor plagedes jeg for penge, ja, jeg begyndte endog selv at lære manglen på penge at kende og at afhjælpe den ved at gøre nogle smykker, som let kunne undværes, i kontanter, for da det var min faste overbevisning, at det ville være et hjerteløst bedrageri at modtage flere penge af min velgører, så længe mine tanker og planer var så usikre, som de var, havde jeg ved Herbert sendt ham brevtasken uåbnet tilbage, for at han selv kunne gemme den, og jeg følte nu en slags tilfredsstillelse – om den var falsk eller ægte, ved jeg knap – ved ikke at have draget nytte af hans ædelmodighed, efter at han havde åbenbaret sig for mig.

Alt som tiden gik, fik jeg en trykkende anelse om, at Estella var gift, og af frygt for at få den stadfæstet, skønt den så godt som var en overbevisning, skyede jeg aviserne og bad Herbert, hvem jeg havde betroet omstændighederne ved vort sidste møde, aldrig at tale til mig om hende. Hvor ved jeg, hvorfor jeg gemte på denne sidste, usle lille lap af det håbets klædebon, der var blevet sønderrevet og givet til pris for vindene? Hvorfor har du, som læser dette, gjort dig skyldig i en lignende modsigelse i det sidste år, den sidste måned, den sidste uge?

Det var et ulykkeligt liv, jeg førte, og dets ene fremherskende sorg, der tårnede sig op over alle dets andre sorger, ligesom et højt bjerg tårner sig op over en bjergkæde, forsvandt aldrig for mit blik. Ikke des mindre viste der sig ingen grund til frygt, om jeg end undertiden sprang op af min seng, opfyldt af en levende rædsel for, at han var blevet grebet. Om jeg også tit om aftenen sad og lyttede efter Herberts tilbagevendende skridt, fuld af angst for, at de skulle være hurtigere end sædvanlig og fremskyndede af ny ulykker. Trods alt dette og meget mere af samme art, gik tingene deres rolige gang. Dømt til uvirksomhed og en stadig uro og spænding, roede jeg omkring i min båd og ventede og ventede, som jeg bedst kunne.

Undertiden satte floden strømmen så stærkt ind, at jeg, når jeg havde været nede ad den, ikke kunne komme tilbage mellem den gamle London Bridges slidte buer og isbrydere, og da lod jeg min båd blive liggende ved et slæbested i nærheden af toldboden, hvorfra den senere bragtes til trappen ved Temple.

Jeg havde en dag atter ladet min båd ligge ved slæbestedet. Det var en time tidligere på eftermiddagen, og uenig med mig selv om, hvor jeg ville spise, var jeg drevet ind i Cheapside, og mens jeg nu drev omkring der, sikkert det mest rådville menneske i hele den travle vrimmel, blev en stor hånd lagt på min skulder af nogen, som indhentede mig. Hånden tilhørte Jagers, som stak den gennem min arm.

"Da vi går samme vej, kan vi følges ad. Hvor skal De hen?"

"Til Temple, tænker jeg."

"Ved De det ikke?"

"Nej," svarede jeg, glad ved i det mindste denne gang at være hans mester i et krydsforhør, "da jeg endnu ikke har taget

nogen beslutning om det, så ved jeg det ikke."

"Skal De spise til middag? Det har De vel ikke noget imod at indrømme?"

"Nej, det har jeg ikke noget imod at indrømme."

"Og er heller ikke optaget?"

"Jeg har ikke noget imod at indrømme, at jeg ikke er optaget."

"Så kom og spis hos mig," sagde Jagers.

Jeg var allerede i færd med at undskyldt mig, da han tilføjede: "Wemmick kommer," hvorfor jeg forandrede min undskyldning til et samtykke, og vi gik derpå til Little Britain, hvor lysene sprang strålende frem i butiksvinduerne, og lygtetænderne, der næppe kunne finde tilstrækkelig plads mellem eftermiddagens vrimmel til at sætte deres stiger, fo'r op og ned og løb ind og ud og lukkede flere røde øjne op i tågen, end mit natlys havde lukket hvide øjne op på den spøgelsesagtige væg i Hummums.

I kontoret var der den sædvanlige skriven breve, vasken hænder, slukken lys og lukken pengekasser, som sluttede dagens forretninger. Mens jeg stod ørkesløs ved Jagers' ild, gav dens stigende og faldende lue de to gipsafstøbninger på hylden et udseende, som om de legede en slags diabolisk titteleg med mig, mens de fedtede kontorlys, der lyste sparsomt for Jagers, som sad og skrev i en krog, var prydede med høvlspåner, ligesom til minde om en hærske af hængte klienter.

Vi tog alle tre sammen i en droske til Gerrard Street, og så snart vi var kommet derhen, blev der rettet an. Skønt det på dette sted ikke kunne være faldet mig ind endog kun ved et øjekast at gøre den svageste hentydning til Wemmicks private meninger, ville jeg dog ikke have haft noget imod nu og da at have vekslet et venskabeligt blik med ham. Men det lod sig ikke

gøre. Hver gang han løftede sine øjne op fra bordet, fæstede han dem på Jaggers og var så tør og kold imod mig, som om der havde været to tvillingbrødre Wemmick, og denne var den urette.

"Sendte De mr. Pip billetten fra miss Havisham, Wemmick?" spurgte Jaggers.

"Nej, den skulle have været sendt af sted med posten, netop som De kom ind på kontoret med mr. Pip. Her er den."

Med disse ord rakte han sin principal i stedet for mig den.

"Det er en billet på to linjer," sagde Jaggers, idet han rakte mig den, "som miss Havisham har sendt til mig, da hun ikke var vis på, hvor De boede. Hun skriver, at hun ønsker at se Dem på grund af en lille forretningssag, De har talt til hende om. De tager vel derud?"

"Ja," svarede jeg efter at have gennemløbet billetten, der netop lød, som han havde sagt.

"Hvornår agter De at rejse?"

"Jeg skal have en sammenkomst," sagde jeg og skottede til Wemmick, "som gør mig temmelig usikker på min tid. Straks, tænker jeg."

"Vil mr. Pip rejse straks," sagde Wemmick til Jaggers, "så har han naturligvis ikke nødig at svare."

Da jeg opfattede dette som et vink om, at det var bedst ikke at nøle, satte jeg mig for at rejse dagen efter og sagde det. Wemmick drak et glas vin og så med en mørk, tilfreds mine på Jaggers, men ikke på mig.

"Nå, Pip, vor ven Edderkoppen," sagde Jaggers, "har da spillet sine kort godt og vundet puljen."

Det var alt, at jeg kunne svare ja.

"Ha! Det er en lovende fyr – på sin vis – men det er dog ikke sagt, at han får sin vilje i enhver henseende. Den stærkeste vinder til sidst, men det er endnu ikke afgjort, hvem der er den stærkeste. Skulle det falde ham ind at banke hende –"

"Det er dog vel ikke Deres alvor, mr. Jagers," afbrød jeg ham med glødende ansigt og hjerte, "at han skulle være skurk nok til dét?"

"Det sagde jeg ikke. Jeg sætter kun det tilfælde. Skulle det falde ham ind at banke hende, vil han måske have styrken på sin side, men bliver der spørgsmål om forstanden, har han den sikkert ikke. Det ville være gætteværk at udtale en mening om, hvorledes et menneske af den slags vil vise sig under sådanne omstændigheder, da man har at vælge mellem to muligheder."

"Tør jeg spørge, hvilke disse er?"

"Et menneske som vor ven Edderkoppen enten slår eller kryber. Det kan også være, at han kryber og knurrer eller kryber uden at knurre, men han enten slår eller kryber. Spørg Wemmick om hans mening."

"Enten slår eller kryber," sagde Wemmick.

"Og nu et glas for mrs. Bentley Drummle," sagde Jagers, idet han tog en karaffel med finere vin fra sin stumme tjener og skænkede for os og sig selv, "og gid spørgsmålet om overherredømmet må blive afgjort til damens tilfredshed! Til damens og herrens tilfredshed vil det aldrig blive afgjort. Men Molly, Molly, hvor De er langsom i dag!"

Hun stod ved siden af ham, da han talte til hende, og satte et fad på bordet. Da hun havde sluppet det, trådte hun et par skridt tilbage, idet hun ængsteligt fremstammede en

undskyldning, og mens hun talte, fængslede en vis bevægelse med hendes fingre min opmærksomhed.

"Hvad er der i vejen?" spurgte Jagers.

"Intet," svarede jeg, "kun var det emne, vi talte om, noget pinligt for mig."

Bevægelsen med hendes fingre lignede bevægelsen ved at strikke. Hun stod og så på sin herre, da hun ikke vidste, om hun turde gå, eller om han havde mere at sige hende og ville kalde hende tilbage, hvis hun gik. Hendes blik var meget spændt. Det slog mig, at jeg endnu for ganske nylig ved en mindeværdig lejlighed havde set nøjagtig sådanne øjne og sådanne hænder.

Han lod hende gå, og hun smuttede ud af værelset, men hun blev stående lige så tydelig for mig, som om hun endnu havde været til stede. Jeg så på disse hænder, disse øjne, dette bølgende hår og sammenlignede dem med andre hænder, andre øjne, andet hår, som jeg kendte, og med hvad de ville være efter en stormfuld tilværelse og tyve års samliv med en rå ægtefælle. Jeg så atter på husholderskens hænder og øjne og tænkte på, hvilken uforklarlig følelse der var opstået hos mig, da jeg sidst havde vandret – ikke alene – i den forfaldne have og gennem det øde bryggeri. Jeg tænkte på, hvorledes den samme følelse var kommet tilbage, da jeg havde set et ansigt se på mig og en hånd vinke ad mig fra et diligencevindue, og hvorledes den atter var kommet tilbage og havde lynet omkring mig som en lynstråle, da jeg var kørt i en karet – ikke alene – gennem et pludseligt lysskær i en mørk gade. Jeg tænkte på, hvorledes et led i tankeforbindelsen havde hjulpet til denne genkendelse i skuespilhuset, og hvorledes et sådant, hidtil manglende led nu var blevet sammennittet for mig, da jeg ved et tilfældigt spring

var kommet fra Estellas navn til fingrene med deres strikkende bevægelse og til de opmærksomme øjne. Jeg følte mig fuldt og fast overtydet om, at denne kvinde var Estellas moder.

Jaggers havde set mig sammen med Estella og rimeligvis ikke taget fejl af de følelser, jeg ikke havde gjort mig umage for at skjule. Han nikkede, da jeg sagde, at emnet havde været mig pinligt, klappede mig på ryggen, skænkede atter vin rundt og fortsatte sit måltid.

Husholdersken viste sig endnu et par gange, men blev kun kort inde i stuen, og Jaggers var hvas imod hende, men hendes hænder var Estellas hænder, og hendes øjne Estellas øjne, og om hun så havde vist sig hundrede gange, kunne jeg ikke være blevet mere eller mindre vis på, at min overbevisning var rigtig.

Det var en kedelig aften, for Wemmick tog sit vinglas til sig, når det sattes hen for ham, ganske som en forretningssag og sad med øjnene fæstede på sin principal, som om han stadig holdt sig færdig til et krydsforhør. Med hensyn til mængden af vin var hans postkasse lige så ligegyldig og modtagelig som nogen anden postkasse med hensyn til mængden af dens breve. Fra mit synspunkt set, var han hele tiden den urette tvilling og lignede kun i sit ydre Wemmick fra Walworth.

Vi anbefalede os tidligt og gik bort sammen. Allerede mens vi famlede mellem Jaggers' oplag af støvler efter vore hatte, mærkede jeg, at den rigtige tvilling var på tilbagevejen, og vi var ikke gået en halv snes skridt ned i retningen af Walworth, førend jeg følte, at jeg gik arm i arm med den rigtige tvilling, og at den urette var fordunstet i aftenluften.

"Så," sagde Wemmick, "nu er det overstået! Han er en vidunderlig mand og har ikke sin levende lige, men jeg føler, at

jeg må skrue mig op, når jeg skal spise hos ham – og det er behageligere for mig at spise uopskruet."

Jeg måtte tilstå, at det var en træffende fremstilling af forholdet, og sagde ham det.

"Jeg ville ikke sige det til nogen anden end Dem," svarede han. "Jeg ved, at hvad der bliver sagt mellem os, kommer ikke videre."

Jeg spurgte ham, om han nogen sinde havde set miss Havishams plejedatter, mrs. Bentley Drummle, hvortil han svarede nej, og for nu ikke at gå alt for rask til værks talte jeg om den gamle og miss Skiffins. Han så noget polisk ud, da jeg nævnte miss Skiffins, og blev stående på gaden for at pudse sin næse med en rullen med hovedet og et kast, der ikke var frit for hemmelig stolthed.

"Wemmick," sagde jeg, "kan De huske, at De, da jeg første gang skulle hjem til Jaggers, bad mig lægge mærke til denne husholderske?"

"Gjorde jeg? Ja. Det kan nok være. Men for pokker, jeg ved jo, at jeg gjorde det. Jeg mærker, at jeg endnu ikke er skruet helt ned."

"De kaldte hende et vildt dyr, der var blevet tæmmet."

"Og hvad kalder De hende?"

"Det samme. Hvorledes tæmmede Jaggers hende?"

"Det er hans hemmelighed. Hun har været hos ham i mange år."

"Gid De ville fortælle mig hendes historie, for jeg har en særlig lyst til at lære den at kende, og De ved jo, at hvad der bliver sagt mellem os, ikke kommer videre."

"Nu vel, jeg kender ikke hendes historie – det vil sige, jeg kender den ikke fuldstændig, men hvad jeg ved, vil jeg fortælle Dem. For en snes år siden blev denne kvinde tiltalt i Old Bailey for mord, men blev frifundet. Hun var en meget smuk, ung kvinde og havde, så vidt jeg ved, sigøjnerblod i sine årer. Men i hvert tilfælde var det hedt nok, når det kom i kog, som De sagtens kan tænke."

"Men hun blev frifundet."

"Jaggers var hendes defensor," fortsatte Wemmick med et meget sigende blik, "og førte sagen på en ganske forbavsende måde. Det var en fortvivlet sag, og han var forholdsvis endnu kun en begynder, men han førte den til almindelig beundring, og den kan næsten siges at have gjort ham til den mand, han er. Ved politiforhøret førte han selv sagen dag ud, dag ind i mange dage, og modsatte sig endog, at der blev afsagt arrestdekret, og ved den endelige påkendelse, hvor han ikke selv kunne føre den, sad han under advokaten og leverede, som enhver vidste, alt saltet og peberet til den. Den myrdede var en kvinde, godt ti år ældre og meget større og stærkere. Der havde været skinsyge med i spillet. De havde begge ført et landstrygerliv, og fruentimmeret her i Gerrard Street var blevet gift meget ung med en landstryger og var en sand furie i retning af skinsyge. Det myrdede fruentimmer – der ganske vist i henseende til alder havde passet bedre for manden – var blevet fundet død i en lade tæt ved Hounslow Heath. En heftig modstand, ja måske en kamp havde fundet sted, hun var forslået, forrevet og forkradset, og var til sidst blevet grebet i struben og kvalt. Nu var der intet rimeligt bevis, som tydede på nogen anden end dette fruentimmer, og på sandsynligheden af, at hun havde

været i stand til at gøre det, sluttede Jagers særlig sit forsvar. De kan være vis på, at han den gang ikke udbredte sig over hendes hænders styrke, om han end undertiden gør det nu."

Jeg havde fortalt Wemmick, at han den dag ved middagsselskabet havde vist os hendes håndled.

"Nu vel," fortsatte Wemmick, "tilfældigvis havde dette fruentimmer siden sin pågribelse været så snildt påklædt, at hun så langt spinklere ud, end hun virkelig var. Og særlig var hendes ærmer indrettede med en sådan kunst, at hendes arme ligefrem havde et svageligt udseende. Hun var lidt forstødt på et par steder – intet at tale om for en landstrygerske – men bagsiden af hendes hænder var sønderrevet, og spørgsmålet var, om det var gjort med negle. Nu godtgjorde Jagers, at hun havde arbejdet sig igennem et tjørnekrat, der ikke havde nået op til hendes ansigt, men som hun ikke havde kunnet arbejde sig igennem undtagen ved hjælp af sine hænder, og nogle af tornene var virkelig også blevet fundet i huden på hende og påberåbtes som bevis, så vel som den omstændighed, at det ved nærmere undersøgelse var blevet fundet, at tjørnekrattet var blevet gennembrudt, og at der hist og her havde siddet små laser af hendes kjole og små blodpletter på det. Men hans dristigste vovestykke var dog følgende: Som bevis på hendes skinsyge var det blevet sagt, at hun var stærkt mistænkt for i sit raseri at have aflivet sit omtrent tre år gamle barn, som hun havde med den omtalte mand, for at hævn sig på ham. Nu tog Jagers dette således: 'Vi siger, at disse mærker ikke hidrører fra negle, men fra torne, og vi viser jer torne. I siger, at mærkerne hidrører fra negle og opstiller den hypotese, at hun har aflivet sit barn. I må tage alle følgerne af denne hypotese. Efter hvad

der foreligger, kan hun muligvis have aflivet sit barn, og barnet ved at klynge sig til hende muligvis have kradset hendes hænder. Hvad så? I sidder ikke til doms over hende for mordet på hendes barn; hvorfor gør I ikke det? I nærværende sag siger vi, at når I vil have rifter, kan I, efter hvad der foreligger, forklare jer dem, forudsat, at I ikke har opfundet dem.' Kort sagt," sluttede Wemmick, "Jaggers var alt for stærk for juryen, og den gav efter."

"Har hun siden stadig været i hans tjeneste?"

"Ja, men ikke alene det. Hun kom i hans tjeneste straks efter sin frifindelse og var allerede da lige så tam, som hun nu er. Senere har hun lært et og andet, som hører til hendes gerning, men tam var hun lige fra begyndelsen."

"Kan De huske barnets køn?"

"Det sagdes at have været en pige."

"Har De mere at sige mig i aften?"

"Nej, jeg fik Deres brev og tilintetgjorde det. Andet har jeg ikke at sige."

Vi vekslede et hjerteligt godnat, og jeg gik hjem med et nyt emne for mine tanker, men uden at føle mig lettet med hensyn til det gamle.

Efter at have gemt miss Havishams billet i min lomme, for at den, hvis hendes ustadige sind skulle bringe hende til at røbe overraskelse ved at se mig, kunne tjene mig til hjemmel for så snart igen at vise mig i Satis House, tog jeg atter derud med diligencen næste dag. Men jeg steg af ved Halvvejshuset og spiste frokost der og gik resten af vejen, da jeg ønskede at komme ind i byen uden at vække opsigt ad de afsides veje og at forlade den på samme måde.

Der var ikke meget tilbage af dagens lys, da jeg vandrede langs med de stille, genlydende stræder bag ved hovedgaden. De afsides ruiner, hvor de gamle munke fordem havde haft deres refektorier og haver, og hvis tykke mure nu måtte gøre tjeneste som simple skure og stalde, var næsten lige så tavse som de gamle munke i deres grave. Klokkeslagene fra domkirken fik pludselig en sørgeligere og mere fremmed klang for mig, idet jeg skyndte mig af sted for at undgå at blive set. Orgelets brusen klang i mit øre som musik ved en ligfærd, og idet mågerne svævede over det grå tårn eller gyngede sig i de nøgne, høje træer i klosterhaven, syntes de at råbe til mig, at stedet var blevet forandret, og at Estella havde forladt det.

En ældre kone, som jeg tidligere havde set blandt de tjenestefolk, der havde deres bolig i baghuset på den anden side af baggården, lukkede porten op. Det tændte lys stod, ligesom fordem, inden for i den mørke gang, og jeg tog det og gik alene op ad trappen. Miss Havisham var ikke inde i sit eget værelse, men i den større stue på den anden side af trappen, og idet jeg, efter forgæves at have banket på, så ind ad døren, så jeg hende

sidde ved kaminen i en laset lænestol tæt foran den og fordybet i at stirre på den udgåede ild.

Som jeg så ofte havde gjort, gik jeg ind og stillede mig med hånden på den gamle kaminhylde, så at hun kunne se mig, når hun løftede øjnene op. Der hvilede et sådant udtryk af fuldkommen forladthed over hende, at det ville have rørt mig til medlidenhed, om hun også forsætligt havde tilføjet mig en dybere krænkelse end den, jeg kunne lægge hende til last. Mens jeg stod og ynkede hende og tænkte på, hvorledes jeg i tidens løb var blevet en del af dette hus' ulykkelige skæbne, hvilede hendes øjne på mig. Hun stirrede og sagde med dæmpet stemme:

"Er det virkelig?"

"Det er mig, Pip. Mr. Jaggers gav mig Deres billet i går, og jeg har ikke forsømt noget øjeblik."

"Tak, tak."

Idet jeg flyttede en anden af de lasede lænestole hen til kaminen og satte mig, opdagede jeg et nyt udtryk i hendes ansigt, som om hun var bange for mig.

"Jeg ønsker," sagde hun, "at tale mere udførligt med dig om den sag, du bragte på bane, da du var her sidst, og vise dig, at jeg ikke er lutter sten. Men du kan måske ikke længere tro, at der findes noget menneskeligt i mit hjerte?"

Efter at jeg havde sagt nogle beroligende ord, strakte hun sin skælvende hånd ud, som om hun ville røre ved mig, men tog den til sig igen, førend jeg havde fattet denne bevægelse eller vidste, hvorledes jeg skulle tage den.

"Da du talte din vens sag, ytrede du, at du kunne sige mig, hvorledes jeg kunne gøre noget nyttigt og godt. Noget, som du

gerne så gjort, ikke sandt?"

"Noget, som jeg grumme, grumme gerne så gjort."

"Hvad er det?"

Jeg begyndte at forklare hende hemmeligheden om kompagniskabet, men var ikke kommet langt, førend jeg af hendes mine sluttede, at hun snarere tænkte på mig end på, hvad jeg sagde, og det syntes også at være tilfældet, for da jeg standsede i min tale, varede det temmelig længe, førend hun var opdagede det.

"Holder du op," spurgte hun med det tidligere udtryk af at være bange for mig, "fordi du hader mig for meget til at kunne udholde at tale til mig?"

"Nej, nej, hvor kan De tro det? Jeg holdt op, fordi jeg troede, at De ikke fulgte, hvad jeg sagde."

"Det gjorde jeg måske heller ikke. Begynd igen og lad mig se på noget andet. Så! Tal ud."

Hun lagde hænderne på sin stok på den resolute måde, som hun undertiden havde for vane, og så på ilden med et stærkt udtryk af, at hun tvang sig til at være opmærksom, og jeg fortsatte da min forklaring, da jeg meddelte hende, hvorledes jeg havde håbet at kunne opfylde overenskomsten ved egne midler, og hvorledes jeg var blevet skuffet i så henseende, men denne del af sagen, gjorde jeg hende opmærksom på, indeholdt ting, som jeg ikke kunne indlade mig på at forklare, da de udgjorde en andens vigtige hemmelighed.

"Ja så!" sagde hun med et bifaldende nik, men uden at se på mig. "Hvor mange penge kræves der til handelens afslutning?"

Jeg var ganske bange for at sige det, da det var en stor sum.

"Ni hundrede pund."

"Når jeg nu giver dig disse penge, vil du så gemme på min hemmelighed, ligesom du har gemt på din egen?"

"Lige så trofast."

"Og vil dit sind så blive roligere?"

"Langt roligere."

"Er du meget ulykkelig nu?"

Hun stillede dette spørgsmål endnu uden at se på mig, men i en deltagende tone, der var usædvanlig hos hende. Hun lagde sin venstre arm over håndtaget på sin stok og sin pande sagte oven på den.

"Jeg er langt fra lykkelig, miss Havisham, men jeg har andre grunde til at være urolig i mit sind end dem, De kender. De hører til den hemmelighed, jeg har nævnt."

"Det er smukt af dig at sige, at du har andre grunde til at være ulykkelig. Er det sandt?"

"Alt for sandt."

"Kan jeg kun tjene dig, Pip, ved at tjene din ven? Findes der, når vi går ud fra, at dette er gjort, intet, som jeg kan gøre for dig selv?"

"Nej, intet, men jeg takker Dem for dette spørgsmål og endnu mere for den tone, hvori De har stillet det; men udrette noget for mig kan De ikke."

Straks derpå rejste hun sig og så sig om efter skrivematerialier i det triste værelse, men da der ingen fandtes der, tog hun et par i falmet guld indfattede elfenbenstavler op af sin lomme og skrev noget på dem med en blyant i et falmet guldhylster, som hun havde hængende om halsen.

"Står du endnu på en venskabelig fod med Jaggers?"

"Fuldkommen; jeg spiste hos ham i går."

"Dette er en fuldmagt for ham til at udbetale dig disse penge, for at du kan bruge dem efter dit eget ønske til din vens bedste. Jeg har ikke penge liggende her, men vil du hellere, at Jagers ikke skal vide noget om sagen, skal jeg sende dig dem."

"Mange tak, miss Havisham, men jeg har ikke det mindste imod at modtage dem af ham."

Hun læste for mig, hvad hun havde skrevet, og det var tydeligt og klart og åbenbart beregnet på at frikende mig for enhver mistanke om, at pengene kom mig selv til gode. Jeg tog tavlerne af hendes hånd, og den skælvede atter og skælvede endnu mere, da hun tog den kæde af, hvori blyanten hang, og lagde den i min.

"Mit navn står på det første blad. Kan du nogen sinde skrive neden under det: "Jeg tilgiver hende," om end nok så længe efter at mit knuste hjerte er blevet til støv – så gør det!"

"Å, miss Havisham, jeg kan gøre det straks. Der har fundet sørgelige fejltagelser sted; mit liv har været blindt og utaknemmeligt, og jeg trænger selv alt for meget til overbærenhed og tilgivelse, til at jeg kan være bitter imod Dem."

Første gang, efter at hun havde vendt sit ansigt bort, vendte hun det nu om imod mig og sank til min forbavselse, ja jeg kan gerne sige forfærdelse, på knæ for mine fødder, idet hun rakte sine foldede hænder op imod mig, således som de, mens hendes stakkels hjerte havde været ungt og frisk og sundt, ofte må være blevet rakt op mod Himmelen fra hendes moders side.

Ved at se hende med sit hvide hår og sit udtærede ansigt knæle for mine fødder, kom jeg til at ryste over hele mit legeme. Jeg bønfuldt hende om at rejse sig op; slyngede mine arme om hende for at hjælpe hende op, men hun trykkede kun den af

mine hænder, der var hende nærmest, og sænkede sit hoved over den og græd. Jeg havde aldrig før set hende fælde en tåre, og i håb om, at denne lettelse ville gøre hende godt, bøjede jeg mig over hende uden at tale. Nu knælede hun ikke, men lå helt nede på gulvet.

"Å," udbrød hun i en fortvivlet tone, "hvad har jeg dog gjort! Hvad har jeg dog gjort!"

"Mener De, hvad De har gjort for at såre mig, så lad mig svare, meget lidt. Jeg ville under alle omstændigheder have elsket hende. Er hun gift?"

"Ja."

Det var et overflødigt spørgsmål, for en ny tomhed i det tomme hus havde allerede sagt mig det.

Hun vred sine hænder, krammede sit hvide hår og vendte idelig og idelig tilbage til udråbet: "Hvad har jeg dog gjort!"

Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle svare, eller hvorledes jeg skulle trøste hende. At hun havde gjort en stor uret ved at tage et let modtageligt barn til sig for at forme det til den skikkelse, hvori hendes vilde nag, hånede kærlighed og krænkede stolthed fandt sin hævn, vidste jeg helt vel, men at hun ved at udelukke dagens lys havde udelukket uendelig mere; at hun ved at afspærre sig selv havde afspærret sig fra tusinde naturlige og lægende indflydelser; at hendes sjæl ved at gruble i ensomhed var blevet syg, som alle de sjæle bliver og må og ville blive, der vender op og ned på den af Skaberen fastsatte orden, vidste jeg lige så godt. Og kunne jeg se på hende uden medlidenhed, når jeg så hendes straf i den ruin, hun var, i hendes uskikkethed for den verden, hvori hun levede, i den sorgens forfængelighed, der var blevet til en herskende mani, ligesom angerens forfængelighed.

Samvittighedsnagets forføngelighed, uværdighedens forføngelighed og de andre unaturlige forføngeligheder, der er blevet til forbandelser her på jorden?

"Lige til du talte til hende forleden dag, og jeg i dig så et spejl, der viste mig, hvad jeg selv en gang havde følt, vidste jeg ikke, hvad jeg havde gjort. Hvad har jeg dog gjort!"

"Miss Havisham," sagde jeg, da hendes gråd begyndte at dæmpes, "med mig har De ikke nødvendig at beskæftige Deres tanker eller samvittighed, men med Estella står det sig anderledes, og kan De nogen sinde ændre det mindste af, hvad De har syndet imod hende ved at holde en del af hendes bedre natur borte fra hende, er det bedre at gøre dette end at græde over det skete i hundrede år."

"Ja, ja, jeg ved det. Men, Pip – kære Pip!" Der lå en inderlig, kvindelig medlidenhed med mig i hendes ny følelse. "Tro mig, kære Pip, da hun kom til mig, ville jeg kun frelse hende fra at blive lige så ulykkelig som jeg. I starten havde jeg ikke andet til hensigt."

"Ja, ja, det vil jeg håbe."

"Men da hun voksede til og tegnede til at blive meget smuk, handlede jeg efterhånden værre, og med mine lovtaler, mine smykker, mine lærdomme, som skærpedes og blev indprentet ved, at hun stadig havde min egen ulykkelige skikkelse for øje, stjal jeg hendes hjerte og satte en isklump i dets sted."

"Bedre," kunne jeg ikke lade være at sige, "at have ladet hende beholde et naturligt hjerte, selv om det skulle være blevet udsat for at såres og knuses."

Ved disse ord så miss Havisham et øjeblik forvirret på mig og udbrød derpå atter: Hvad havde hun dog gjort!

"Kendte du hele historien," sagde hun til sit forsvar, "ville du have nogen medlidenhed med mig og forstå mig bedre."

"Jeg tror at turde sige, at jeg kender Deres historie og har kendt den, lige siden jeg forlod egnen her. Den har indgydt mig den største medlidenhed, og jeg håber, at jeg forstår den og dens virkninger. Giver det, der er foregået imellem os, mig nogen adkomst til at stille Dem et spørgsmål om Estella? Ikke om, hvad hun er, men om, hvad hun var, da De tog hende til Dem?"

Hun sad på gulvet med sine arme om den lasede lænestol og sit hoved hvilende på den, og da jeg havde sagt disse ord, så hun mig lige i øjnene og sagde:

"Bliv ved."

"Hvis barn var Estella?"

"Jeg ved det ikke, men mr. Jaggers bragte eller sendte hende hertil."

"Vil De sige mig, hvorledes det gik til?"

Med en sagte hvisken og stor forsigtighed svarede hun:

"Allerede længe – jeg ved ikke hvor længe; du ved selv, hvorledes urene går her – havde jeg holdt mig lukket inde i disse værelser, da jeg sagde ham, at jeg ønskede mig en lille pige, som jeg kunne opdrage og elske og frelse fra min skæbne. Den første gang, jeg havde set ham, var, da jeg lod ham kalde, for at han skulle lægge dette sted øde for mig, for jeg havde læst om ham i bladene, førend jeg tog afsked med verden. Han svarede mig, at han skulle se sig om efter et sådant forældreløst pigebarn, og bragte mig hende en aften, mens hun sov, og jeg kaldte hende Estella."

"Tør jeg spørge om, hvor gammel hun var?"

"To eller tre år. Hun selv ved kun, at hun havde mistet sine forældre, og at jeg tog hende barns sted."

Så overbevist var jeg om, at hin kvinde var hendes moder, at jeg ikke trængte til noget bevis til stadfæstelse af denne omstændighed for mig selv, men for enhver, syntes det mig, var forbindelsen her klar og tydelig.

Hvad mere kunne jeg håbe af at forlange af denne samtale? Jeg havde opnået, hvad jeg ville, for Herbert. Miss Havisham havde sagt mig alt, hvad hun vidste om Estella, og jeg havde sagt og gjort, hvad jeg kunne for at lette hendes sind. Lige meget med hvilke ord vi skiltes; vi skiltes.

Da jeg kom ned og ud i den fri luft, var skumringen ved at falde på. Jeg råbte til den kone, der havde lukket porten op ved mit komme, at jeg ikke ville ulejlige hende for det første, men ville gå stedet rundt, førend jeg tog bort, for jeg havde en forudfølelse af, at jeg ikke ville komme der oftere, og fandt, at det svindende lys passede bedst til den stemning, hvori jeg tog afsked med det.

Gennem den labyrint af tønder, som jeg langt tilbage i tiden havde gået på, og på hvilken regnen siden var faldet i en lang årrække, så de var rådnet på mange steder, og der var fremkommet små sumpe og vandpytter på dem, der stod på enden, gik jeg ud i den forfaldne have. Jeg gik den helt rundt, omkring det hjørne, hvor Herbert og jeg havde sloges med hinanden, ad de gange, hvor Estella og jeg havde vandret sammen. Hvor alt var koldt, ensomt og øde!

Da jeg havde gemt bryggeriet til sidst, løftede jeg den rustne klynke på den lille dør på havesiden af det op og gik derigennem. Idet jeg gik ud ad døren lige overfor – som det nu

ikke var let at lukke op, da det fugtige træ var bulnet ud, hængslerne skæve og dørtærsklen overgroet med en mængde svampe – vendte jeg hovedet for at se mig tilbage, men i samme øjeblik, som jeg gjorde denne lille bevægelse, genoplivedes en forestilling fra min barndom med vidunderlig styrke, og jeg indbildte mig, at jeg så miss Havisham hænge under bjælken. Så levende var dette indtryk, at jeg stod under bjælken og gøs fra hoved til fod, førend jeg blev klar over, at det var en indbildning, skønt jeg straks var gået derhen.

Det sørgelige ved stedet og tiden og det forfærdelige ved dette blændværk, skønt det havde varet så kort, havde fyldt mig med en usigelig rædsel, da jeg trådte ud mellem de åbne portfløje, hvor jeg en gang havde revet mig i håret, efter at Estella havde sønderrevet mit hjerte. Da jeg var kommet ud på den forreste gårdsplads, tænkte jeg på, om jeg skulle kalde på konen, for at hun kunne lukke mig ud ad den lukkede port, som hun havde nøglen til, eller først gå ovenpå for at få at vide, om der ikke var tilstødt miss Havisham noget, siden jeg havde forladt hende. Jeg valgte det sidste og gik ovenpå.

Da jeg så ind i det værelse, hvor jeg havde forladt hende, så jeg hende sidde i den lasede lænestol på kamintæppet tæt ved ilden og med ryggen imod mig, men idet jeg tog hovedet til mig og ville gå stille min vej, så jeg et stærkt flammende lys blusse op, og i samme øjeblik så jeg hende komme løbende hen imod mig, skrigende og omgivet af en ildhvirvel, der stod op rundt omkring hende og svang sig i det mindste lige så mange fod op over hendes hoved, som hun selv var høj.

Jeg havde en kavaj med dobbelt slag på og en tyk overfrakke på armen. At jeg tog dem af, greb fat om hende, kastede hende

om og fik dem over hende, at jeg i samme øjemed trak den store dug af bordet og dermed trak hele den rådne bunke, der lå på midten, og alle de hæslige kryb, som var til huse der, ned; at vi lå på gulvet og brødes som rasende fjender, og at hun, jo mere jeg søgte at dække hende til, kun skreg så meget vildere og søgte at rive sig løs; at alt dette tildrog sig, sluttede jeg af resultatet, men ikke af noget, som jeg følte eller tænkte eller vidste, at jeg gjorde. Jeg vidste af intet, førend jeg mærkede, at vi lå på gulvet ved det store bord, og at der i den af røg opfyldte luft fløj brændende stumper, som for nogle øjeblikke siden havde været hendes falmede brudekjole.

Da så jeg mig om og så de forstyrrede kakerlakker og edderkopper løbe hen over gulvet og tjenestefolkene komme ind ad døren med åndeløse skrig. Jeg holdt hende nede med hele min kraft, som om hun havde været en fange, der ville undvige, og jeg tvivler endog om, at jeg vidste, hvem hun var, eller hvorfor vi havde brødes med hinanden, eller at hun havde stået i lue, eller at ilden var slukket, førend jeg så de forkullede fnug, som havde været hendes klædningsstykker, nu ikke længere brænde, men falde som en sort regn ned omkring os. Hun var bevidstløs, og jeg turde ikke lade nogen flytte hende eller endog kun røre ved hende. Der blev sendt bud efter hjælp, og jeg holdt hende, til den kom, som om jeg nærrede den urimelige forestilling, at hvis jeg slap hende, ville ilden bryde ud igen og ødelægge hende. Da jeg stod op, efter at lægen var kommet til med yderligere hjælp, forbavsedes jeg over, at begge mine hænder var forbrændte, for gennem følelsen havde jeg ikke mærket til det. Ved nærmere undersøgelse viste det sig, at hun havde fået flere alvorlige sår, som dog ingenlunde syntes

farlige, hvorimod faren særlig lå i den nervøse rystelse. Ifølge lægens ordre blev hendes sengeklæder bragte ind der i værelset og lagte på det store bord, hvilket tilfældigvis var godt skikket til forbindingen af hendes sår. Da jeg så hende en time senere, lå hun netop på det sted, hvor jeg havde set hende slå med sin stok og hørt hende sige, at hun en gang i tiden ville ligge.

Skønt hver en trævl af hendes klæder var brændt – efter hvad man fortalte mig – havde hun dog endnu noget af sit tidligere hæslige brudeudseende, for man havde dækket hende lige op til halsen med hvid bomuld, og da der herover løseligt var lagt et hvidt lagen, hvilede det spøgelsesagtige udtryk af noget, der havde været og var blevet forandret, endnu over hende.

Ved at udspørge tjenestefolkene fik jeg at vide, at Estella var i Paris, og jeg tog det løfte af lægen, at han ville skrive til hende med omgående post. Miss Havishams slægtninge påtog jeg mig selv, idet jeg satte mig for kun at meddele Matthew Pocket underretning om det skete og overlade til ham at gøre, hvad han ville med hensyn til de øvrige. Dette gjorde jeg dagen efter gennem Herbert, så snart jeg var kommet tilbage til London. Der var et tidspunkt den aften, da hun talte sammenhængende om, hvad der var hændt, skønt med en egen frygtelig livlighed, men hen imod midnat begyndte hun at tale vildt og fortsatte derpå utallige gange med en dæmpet, højtidelig røst at sige, "Hvad har jeg dog gjort!" og derefter, "Da hun kom til mig, ville jeg kun frelse hende fra at blive lige så ulykkelig, som jeg er," og endelig, "Tag blyanten og skriv under mit navn: 'Jeg tilgiver hende.'" Hun forandrede aldrig rækkefølgen mellem disse sætninger, men udelod undertiden vel et ord i den ene eller anden af dem, uden dog nogensinde at sætte et andet ord i

stedet, idet hun altid lod pladsen åben og gik over til det næste ord.

Da jeg ingen nytte kunne gøre der og, nærmere mit hjem, havde den påtrængte grund til uro og frygt, som ikke en gang hendes fantasieren kunne jage ud af min sjæl, ville jeg i løbet af natten vende tilbage med den første morgendiligence og gå et stykke vej, for først at sætte mig op helt uden for byen. Omtrent klokken seks om morgenen bøjede jeg mig derfor ned over hende og kyssede hendes læber, netop som de sagde: "Tag blyanten og skriv under mit navn: 'Jeg tilgiver hende.'"

Mine hænder var blevet forbundet et par gange om natten og en gang om morgenen. Min højre arm var blevet temmelig stærkt forbrændt op til albuen og derfra, skønt mindre alvorligt, op til skulderen. Den smertede mig meget, men luerne havde taget den retning; og jeg var taknemmelig for, at det ikke var værre. Min højre hånd var ikke værre forbrændt, end at jeg kunne røre fingrene. Den var naturligvis indbundet, men på en mindre generende måde end min venstre hånd og arm, som jeg måtte bære i et klæde, og jeg kunne kun bære min frakke som en kappe løst over skulderen og knappet sammen i halsen. Ilden havde svedet mit hår, men ikke nået mit hoved eller ansigt.

Da Herbert havde talt med sin fader, kom han tilbage til mig i vor bolig og brugte dagen til at pleje mig. Han var den kærligste sygevogter og tog til bestemte tider forbindingerne af, dyppede dem i den kølende væske, som stod rede, og lagde dem på igen med en tålmodig ømhed, for hvilken jeg var ham inderlig taknemmelig.

I starten, mens jeg lå stille på sofaen, fandt jeg det pinefuldt vanskeligt, jeg kunne godt sige umuligt at frigøre mig for indtrykket af luerne, deres knitren og bragen og den stærke, brændte lugt. Blundede jeg et minut, vækkedes jeg af miss Havishams skrig og hendes løben hen imod mig, idet ilden stod hende op over hovedet. Det var langt vanskeligere at stride imod denne sjælelige pine end imod nogen legemlig smerte, og jeg følte, at da Herbert mærkede dette, gjorde han sit bedste for at beskæftige min opmærksomhed.

Ingen af os talte om båden, skønt vi begge tænkte på den, hvilket var klart netop af, at vi skyede dette emne, og enedes om – uden aftale – at gøre min genvindelse af brugen af mine hænder til et spørgsmål om timer i stedet for uger.

Mit første spørgsmål til Herbert havde naturligvis været, om alt stod vel til nede ved floden, og da han med fuldkommen sikkerhed og ro havde svaret ja, genoptog vi ikke dette spørgsmål, førend det begyndte at lide mod aften, men da vendte Herbert, idet han skiftede forbindelserne mere ved skinnet af ilden end ved dagens lys, af sig selv tilbage til det.

"I aftes sad jeg to gode timer oppe hos Provis, Händel!"

"Hvor var Clara?"

"Den lille stakkel! Hun måtte hele aftenen i et væk løbe op til Bidskogbarsk, der stadig stødte i gulvet, så snart hun var gået fra ham. Men han gør det næppe længe, for den uafladelige brug af rom og peber og peber og rom vil snart gøre det af med hans støden, skulle jeg tro."

"Og hvornår gifter De Dem, Herbert?"

"Hvorledes skulle jeg ellers kunne sørge for det kære barn? Læg Deres arm på ryggen af sofaen, så skal jeg sætte mig her og liste forbindelsen så lempeligt af, at De ikke skal mærke det. Jeg talte om Provis. Ved De, Händel, han forbedrer sig?"

"Jeg sagde Dem, at han syntes mig at være blevet mildere, da jeg så ham sidst."

"Det gjorde De, og det er han. Han var meget snaksom i aftes og fortalte mig mere af sit levnedsløb. De husker, hvorledes han brød af, da han begyndte at tale om et fruentimmer, som han havde haft meget bryderi med – gjorde jeg Dem ondt?"

Jeg var faret sammen, men ikke ved at han rørte ved mig. Hans ord havde bragt mig til at fare sammen.

"Det havde jeg glemt, Herbert, men nu, da De taler om det, husker jeg det."

"Nå! Han indlod sig på denne del af sit levned. Og mørk og vild var den. Skal jeg fortælle Dem den? Eller vil den måske plage Dem nu?"

"Fortæl mig den endelig ord til andet!"

Herbert bøjede sig for at se nøjere på mig, som om mit svar havde været hurtigere eller mere ivrigt, end han ret kunne forklare sig, "Deres hoved er dog vel koldt?" spurgte han og følte på det.

"Fuldkommen. Fortæl mig, hvad Provis sagde."

"Det synes, som om fruentimmeret har været et ungt fruentimmer og et skinsygt fruentimmer og et hævngherrigt fruentimmer. Hævngherrigt, Händel, indtil yderlighed."

"Hvilken yderlighed?"

"Mord."

"Hvorledes myrdede hun? Hvem myrdede hun?"

"Nå, gerningen har måske ikke fortjent et fuldt så skrækkeligt navn. Men hun blev tiltalt for det. Og Jagers forsvarer hende, og rygtet om dette forsvar lærte først Provis at kende hans navn. Det var et andet og stærkere fruentimmer, der var ofret, og der havde været et slagsmål i en lade. Hvem der havde begyndt, eller hvor ærligt eller uærligt det har været, kan være tvivlsomt, men hvorledes det endte, er ikke tvivlsomt, da ofret fandtes kvalt."

"Blev fruentimmeret kendt skyldig?"

"Nej, hun blev frifundet."

"Dette frifundne unge fruentimmer og Provis havde et lille barn, som Provis holdt overordentlig meget af. Aftenen før den samme nat, da genstanden for hendes skinsyge blev kvalt, fremstillede det unge fruentimmer sig et øjeblik for Provis og svor på, at hun ville aflive barnet, der var i hendes væрге, og at han aldrig mere skulle få det at se, og derpå forsvandt hun. De føler dog vel ikke åndedrættet tungt, kære ven? Jeg synes, at De trækker vejret så hurtigt."

"Det gør jeg måske også. Holdt fruentimmeret sin ed?"

"Nu kommer vi til den mørkeste del af Provis' historie. Ja hun gjorde."

"Det vil da sige, at han har sagt det."

"Ja, naturligvis, kære ven," sagde Herbert i en overrasket tone, idet han atter bøjede sig for at iagttage mig nøjere. "Han har sagt det alt sammen. Andre oplysninger har jeg ikke."

"Nej, det er meget rigtigt."

"Om han havde mishandlet barnets moder, eller om han havde behandlet hende godt, det talte Provis ikke om, men hun havde i fire eller fem år delt det usle liv, han skildrede for os her ved denne kamin, med ham, og han synes at have haft medlidenhed og overbærenhed med hende. Af frygt altså for, at han skulle blive opfordret til at afgive forklaring om det forsvundne barn og således volde hendes død, skjulte han sig – hvor meget han end sørgede over barnet – holdt sig selv i mørket, som han siger, af vejen og uden for sagen og blev kun omtalt i vage udtryk som en mand ved navn Abel, for hvis skyld skinsygen var opstået. Efter frifindelsen forsvandt hun, og således mistede han både barnet og dets moder."

"Jeg ønsker at vide –"

"Et øjeblik, kære ven, så er jeg færdig," sagde Herbert. "Da denne onde ånd, Compeyson, den værste skurk af alle, vidste, at han på den tid holdt sig skjult og hvorfor, misbrugte han naturligvis denne kundskab som et middel til at kunne lønne ham slettere og tvinge ham til at arbejde strengere. Det var tydeligt nok i aftes, at denne omstændighed især havde forgiftet Provis' had."

"Jeg ønsker særligt at vide, Herbert," sagde jeg, "om han fortalte Dem, hvornår dette tildrog sig?"

"Særligt? Lad mig da se, om jeg kan huske, hvad han sagde i så henseende. Hans ord var, 'for en god snes år siden og næsten straks efter at jeg havde slået mig sammen med Compeyson,' hvor gammel var De, da De traf ham på den lille kirkegård?"

"Jeg gik nok i mit syvende år."

"Ah! Det var hændt tre eller fire år i forvejen, og De mindede ham om den på en så sørgelig måde forsvundne lille pige, der ville have været omtrent på Deres alder."

"Herbert," sagde jeg hurtigt efter et kort ophold, "ser De mig bedst ved lyset fra vinduet eller ved skinnet fra ilden?"

"Ved skinnet af ilden," svarede Herbert og bukkede sig atter.

"Se på mig."

"Ja, kære ven."

"Rør ved mig."

"Det gør jeg, kære ven."

"Tror De, at jeg har feber, eller at mit hoved er blevet forstyrret ved mit uheld i aftes?"

"N-øj, De er meget ophidset, men fuldkommen ved Deres samling."

"Jeg ved, at jeg er fuldkommen ved min samling. Og den mand, vi holder skjult nede ved floden, er Estellas fader."

49

Hvilket formål jeg havde for øje, mens jeg var hidsig på at efterspore og godtgøre Estellas nedstamning, kan jeg ikke sige, og man vil snart se, at spørgsmålet ikke forelå i nogen klar skikkelse for mig, førend det var blevet fremstillet for mig af et klogere hoved end mit.

Men da Herbert og jeg havde haft vor vigtige samtale, blev jeg grebet af en feberagtig overbevisning om, at jeg burde gå til bunds i sagen, at jeg ikke burde lade den hvile, men tale med Jagers og se at komme efter den hele sandhed. Jeg ved virkelig ikke, om jeg følte, at jeg gjorde dette for Estellas skyld, eller om jeg glædede mig til at kunne overføre nogle stråler af den romantiske interesse, der så længe havde omgivet hende, på den mand, hvis frelse var mig så magtpåliggende. Måske kommer den sidste mulighed sandheden nærmere.

I hvert tilfælde kunne jeg kun med møje afholdes fra endnu samme aften at gå hen til Gerrard Street. Kun Herberts forestillinger om, at jeg, hvis jeg gjorde det, sandsynligvis ville blive nødt til at holde sengen og ikke kunne foretage mig noget måske netop i øjeblikket, da vor flygtnings frelse ville afhænge af mig, holdt min utålmodighed i tømme. På det atter og atter gentagne vilkår, at jeg dagen efter skulle have lov til at gå til Jagers, fandt jeg mig til sidst i at holde mig rolig og lade mine sår forbinde og blive hjemme. Tidligt næste morgen gik vi ud sammen, og på hjørnet af Giltspur Street og Smithfield forlod jeg Herbert, som gik til City, mens jeg selv gik til Little Britain.

Til visse bestemte tider gennemgik Jagers og Wemmick kontorregnskaberne, kontrollerede bilagene og gjorde alting i

orden, og ved disse lejligheder bragte Wemmick sine bøger og papirer ind i Jaggers' værelse, og en af skriverne ovenpå kom ned i det yderste kontor. Da jeg den morgen så en sådan skriver på Wemmicks post, vidste jeg, hvad der gik for sig, men havde intet imod at træffe Jaggers og Wemmick sammen, eftersom Wemmick da selv kunne høre, at jeg ikke sagde noget, som kunne bringe ham i forlegenhed.

Den omstændighed, at jeg viste mig med min ene arm i et klæde og min frakke hængende løst over mine skuldre, hjalp til at fremme mit formål. Skønt jeg straks efter min hjemkomst havde sendt Jaggers en kort meddelelse om den ulykkelige hændelse, måtte jeg dog nu fortælle ham alle enkelthederne, og sagens særlige natur gjorde, at talen faldt mindre tørt og hårdt og havde et mindre strengt juridisk præg, end det før havde været tilfældet. Mens jeg skildrede ulykken, stod Jaggers som sædvanlig foran kaminen, og Wemmick lå tilbage i sin stol og stirrede på mig med sine hænder i bukselommerne og sin ben stukket vandret ind mellem papirerne. De to afskyelige gipsafstøbninger, der i mine øjne altid var uadskillelige fra kontorforretningerne, syntes i forening at overveje, om de i dette øjeblik lugtede ild.

Da jeg var færdig med min fortælling, og de havde udtømt deres spørgsmål, fremlagde jeg miss Havishams fuldmagt for mig til at modtage ni hundrede pund til Herbert. Jaggers' øjne trak sig lidt dybere ind i hans hoved, da jeg rakte ham skrivetavlerne, men han rakte dem straks over til Wemmick med ordre til at udfærdige anvisningen, for at han kunne underskrive den. Mens Wemmick skrev, så jeg på ham, og

vuggende og gyngende sig på sine velblankede støvler så Jagers på mig.

"Det gør mig ondt, Pip," sagde han, idet jeg stak anvisningen i lommen, efter at han havde underskrevet den, "at vi intet har at gøre for Dem."

"Miss Havisham var så god at spørge mig," svarede jeg, "om der ikke var noget, hun kunne gøre for mig, men jeg svarede hende nej."

"Enhver må selv bedst vide, hvad der er ham tjenligst," sagde Jagers.

Jeg så Wemmicks læber danne ordet: "Valuta."

"Jeg ville ikke have svaret hende nej, hvis jeg havde været i Deres sted," sagde Jagers, "men enhver må selv bedst vide, hvad der er ham tjenligst."

"Hvad der er enhver tjenligst," sagde Wemmick i en noget bebrejdende tone til mig, "er valuta."

Da jeg troede, at øjeblikket nu var kommet til at tale om det emne, der lå mig på hjertet, sagde jeg, idet jeg vendte mig om mod Jagers:

"Imidlertid bad jeg dog miss Havisham om noget. Jeg bad hende nemlig meddele mig nogle oplysninger om hendes plejedatter. Hun meddelte mig også alt, hvad hun vidste om hende."

"Gjorde hun?" sagde Jagers, idet han bøjede sig forover for at se på sine støvler og derpå rettede sig igen. "Hm! Jeg tror ikke, at jeg ville have gjort det, hvis jeg havde været miss Havisham, men hun må jo selv bedst vide, hvad der er hende tjenligst."

"Jeg ved mere om miss Havishams plejebarns historie, end miss Havisham selv ved. Jeg ved, hvem der er hendes moder."

Jaggers så spørgende på mig og gentog, "moder?"

"Jeg har set hendes moder for ikke tre dage siden."

"Virkelig?" sagde han.

"Og det har De med. Ja De har set hende endnu senere."

"Virkelig?" sagde han.

"Jeg kender måske mere til Estellas historie, end endog De gør, og jeg ved også, hvem der er hendes fader."

En egen standsning i Jaggers' væsen – han var alt for meget herre over sig selv til at forandre sit væsen, men kunne dog ikke hindre, at der indtrådte en opmærksom standsning i det – gjorde det klart for mig, at han ikke vidste, hvem der var hendes fader. Herom havde jeg allerede haft en stærk mistanke på grund af Provis' fortælling om, at han havde holdt sig i mørke, hvilket jeg satte i forbindelse med den omstændighed, at han selv først omtrent fire år senere var blevet hans klient, og at han ingen grund kunne have haft til at åbenbare, hvem han virkelig var. Men jeg havde ikke tidligere kunnet være sikker på denne uvidenhed fra Jaggers' side, skønt jeg nu var fuldkommen sikker på den.

"Ja så! De ved altså, hvem der er den unge dames fader, Pip?" sagde Jaggers.

"Ja, hans navn er Provis – fra New South Wales."

Endog Jaggers studsede, da jeg sagde disse ord. Det var den svageste studsen, der kunne undslippe et menneske, den mest omhyggelig undertrykte og den hurtigst overvundne, men studse gjorde han, skønt han lod, som om han tog sit lommeværk frem. Hvilket indtryk denne meddelelse gjorde på Wemmick, skal jeg ikke kunne sige, da jeg ikke turde se på

ham i det øjeblik, for at Jaggers' skarpe øje ikke skulle opdage, at der var foregået noget imellem os, som han ikke kendte.

"Men på hvilke beviser, Pip," spurgte Jaggers koldblodigt, "støtter Provis denne påstand?"

"Han påstår det slet ikke," svarede jeg, "og har aldrig gjort det og hverken ved eller tror, at hans datter er til."

Denne ene gang i det mindste svigtede det mægtige lommeværkløse. Mit svar kom så uventet, at Jaggers stak værkløset i lommen uden at have tilendebragt den sædvanlige forestilling med det, lagde armene over kors og så på mig med alvorsfuld opmærksomhed, skønt med et ubevægeligt ansigt.

Derpå fortalte jeg ham alt, hvad jeg vidste, og hvorledes jeg havde fået det at vide, kun med det ene forbehold, at jeg lod ham tro, at jeg havde hørt af miss Havisham, hvad jeg i virkeligheden havde hørt af Wemmick, i hvilken henseende jeg var yderst forsigtig, ligesom jeg heller ikke så hen til Wemmick, førend jeg havde sagt alt, og efter at jeg i nogen tid tavs havde mødt Jaggers' blik. Da jeg omsider vendte mine øjne hen mod Wemmick, så jeg, at han havde taget sin pen ud af papirerne og bukkede sig ned over det bord, hvorved han sad.

"Hm!" sagde Jaggers, idet han gik hen til papirerne på bordet. "Hvad var det for en post, De standsede ved, Wemmick, da mr. Pip trådte ind?"

Men jeg kunne ikke finde mig i at blive således afvist og opfordrede ham lidenskabeligt, ja næsten harmfuldt til at vise sig mere modig og mandig over for mig. Jeg mindede ham om de falske forhåbninger, hvortil jeg havde hengivet mig den lange tid, de havde varet, og den opdagelse, jeg havde gjort, og lod falde et vink om den fare, der tyngede på mit sind. Jeg gjorde

ham opmærksom på, at jeg dog unægtelig fortjente lidt tillid af ham til gengæld for den, jeg selv nylig havde vist. Jeg sagde, at jeg hverken dadlede eller mistroede ham, men kun ønskede sandheden stadfæstet af ham. Og spurgte han mig, hvorfor jeg ønskede det, og hvorfor jeg mente, jeg havde ret til dette, ville jeg, hvor lidt han end ænsede sådanne tåbelige drømme, sige ham, at jeg havde elsket Estella inderligt og længe, og at skønt jeg havde mistet hende og måtte føre et sørgeligt liv, var dog alt, hvad der vedrørte hende, mig nærmere og dyrebare end alt andet i verden. Da jeg så, at Jagers endnu stod ganske stille og tavs og tilsyneladende fuldkommen urørt af denne opfordring, henvendte jeg mig til Wemmick og sagde:

"Dem, Wemmick, kender jeg som en mand med et ædelt hjerte. Jeg har set Deres venlige hjem og Deres gamle fader og alle de uskyldige, fornøjelige, spøgefulde påfund, hvormed De bringer adspredelse i Deres forretningsliv, og jeg beder Dem lægge et godt ord ind for mig hos mr. Jagers og forestille ham, at han bør være mere åben imod mig!"

Jeg har aldrig set to mennesker se så pudsigt på hinanden, som Jagers og Wemmick gjorde efter denne tiltale. I starten fik jeg en anelse om, at Wemmick øjeblikkelig ville blive afskediget af sin tjeneste, men den forsvandt, da jeg så Jagers ligesom trække på smilebåndet, og Wemmick blive dristigere.

"Hvad er alt dette?" sagde Jagers, "har De en gammel fader og fornøjelige og spøgefulde påfund?"

"Nå," svarede Wemmick, "når jeg ikke tager dem med hertil, hvad gør det så til sagen?"

"Pip," sagde Jagers, idet han lagde sin hånd på min arm og ligefrem smilede, "det menneske må være den mest

udspekulerede skælm i hele London."

"Nej, på det lag!" svarede Wemmick, der blev mere og mere dristig, "Dem holder jeg for min overmand."

Atter vekslede de deres tidligere pudsig øjekast, idet enhver af dem åbenbart havde den anden mistænkt for at han ville føre ham bag lyset.

"Har De et venligt hjem?" sagde Jagers.

"Siden det ikke griber ind i forretningerne, kan det jo ikke skade. Nu, da jeg ser på Dem, skulle det ikke undre mig, om De selv tænkte på en af dagene at skabe Dem et venligt hjem, når De bliver ked af dette arbejde."

Jagers nikkede et par gange tankefuldt, ja sukkede endog.

"Pip," sagde han, "vi vil ikke tale om tåbelige drømme. De kender mere til den slags ting end jeg, da Deres erfaringer i den retning er friskere. Men nu til den anden sag. Jeg vil sætte et tilfælde for Dem, men husk på, jeg indrømmer intet!"

Han ventede, til jeg havde forsikret ham, at jeg fuldkommen havde forstået, at han udtrykkeligt havde sagt, at han intet indrømmede.

"Sæt da dette tilfælde, Pip," sagde Jagers, "sæt det tilfælde, at en kvinde under omstændigheder som dem, De har omtalt, holdt sit barn skjult og var nødt til at underrette sin lovkyndige rådgiver om det, fordi han forestillede hende, at han af hensyn til sit forsvar måtte vide, hvorledes det forholdt sig med dette barn. Sæt det tilfælde, at han på samme tid havde det hverv at skaffe et barn, som en overspændt, rig dame ville tage til sig som sit eget og opdrage."

"Jeg følger Dem."

"Sæt det tilfælde, at han levede i en atmosfære af slethed, og at alt, hvad han kendte til børn, var, at han så en mængde af disse blive født til den visse ødelæggelse. Sæt det tilfælde, at han ofte så børn blive højtideligt forhørt for en kriminaldomstol, hvor de blev stillet til skue. Sæt det tilfælde, at han stadig så dem blive fængslet, deporteret, forsømt, stødt ud i verden, i enhver henseende gjort modne til galgen og vokse op for at blive hængt. Sæt det tilfælde, at han havde grund til i næsten alle de børn, han stødte på i sit daglige forretningsliv, kun at se den rogn, som skulle udvikle sig til de fisk, der skulle komme i hans garn for at blive sat under tiltale, forsvaret, mensvoret, gjort fader- og moderløse og enten på den ene eller den anden måde gå i hundene."

"Jeg følger Dem."

"Sæt det tilfælde, Pip, at der i denne hob var et smukt, lille barn, som kunne frelses, som faderen troede dødt og ikke vovede at gøre ståhej for, og med hensyn til hvilket den lovkyndige rådgiver havde denne magt over moderen: 'Jeg ved, hvad De har gjort, og hvorledes De gjorde det. På den og den måde kom De; således angreb De; og således satte De Dem til modværge; på den og den måde gik De, og det og det gjorde De for at afvende mistanken. Skil Dem ved barnet, med mindre det bliver nødvendigt at fremstille det for at rense Dem, og da skal det blive fremstillet. Overgiv barnet i mine hænder, og jeg skal gøre mit bedste for at hjælpe Dem fri. Bliver De frelst, bliver Deres barn også frelst, og går De til grunde, bliver Deres barn alligevel frelst.' Sæt det tilfælde, at dette skete, og at kvinden blev frifundet."

"Jeg forstår Dem fuldkommen."

"Men at jeg ingen indrømmelser gør?"

"At De ingen indrømmelser gør."

Og Wemmick gentog:

"Ingen indrømmelser."

"Sæt det tilfælde, Pip, at kvindens voldsomme lidenskaber og frygt for døden havde svækket hendes forstandsevner lidt, og at hun, da hun blev løsladt, var sky over for verden og tog sin tilflugt til ham. Sæt det tilfælde, at han optog hende i sit hus og kuede den gamle, voldsomme natur, så snart han så mindste tegn til, at den ville bryde ud, ved at håndhæve sin magt over hende på den tidligere måde. Fatter De dette tænkte tilfælde?"

"Ja ganske."

"Sæt det tilfælde, at barnet var blevet en voksen pige og gift med en mand, der havde taget hende for pengenes skyld. At moderen endnu levede, at faderen endnu levede, at faderen og moderen, uden at vide af hinanden at sige, boede så og så mange mile, favne, skridt, om De vil, fra hinanden. At hemmeligheden endnu var en hemmelighed med undtagelse af, at De havde fået nys om den. Tænk Dem dette tilfælde ret tydeligt."

"Det gør jeg."

"Også Wemmick beder jeg, at han vil tænke sig dette tilfælde ret tydeligt."

Wemmick svarede:

"Det gør jeg."

"For hvis skyld ville De åbenbare hemmeligheden? For faderens? Jeg tror ikke, han ville få synderlig gavn eller glæde af moderen. For moderens? Havde hun øvet en sådan gerning, tror jeg, at det ville være sikrere for hende at blive, hvor hun var.

For datterens? Jeg tror næppe, at det ville være til hendes fordel at godtgøre hendes nedstamning til oplysning for hendes mand og udsætte hende for en skam, som, efter lykkeligt at være blevet undgået i tyve år, temmelig sikkert ville være, så længe hun levede. Men tilføj endvidere det tilfælde, Pip, at De havde elsket hende og gjort hende til genstand for de 'tåbelige drømme', der har spøgt i flere menneskers hoveder, end De tror, så siger jeg, at De langt hellere måtte – og langt snarere ville, når De ret havde tænkt Dem om – hugge Deres indbundne højre hånd af med Deres indbundne venstre og derpå række Wemmick der øksen, for at han kunne hugge den af."

Jeg så på Wemmick, hvis ansigt var meget alvorligt. Han lagde alvorligt pegefingeren på sine læber. Det samme gjorde jeg, og det samme gjorde Jaggers.

"Nå, Wemmick," sagde han derpå, idet han atter fik sit sædvanlige væsen, "hvad var det så for en post, De standsede ved, da mr. Pip trådte ind?"

Idet jeg blev stående lidt, mens de arbejdede, lagde jeg mærke til, at de pudsige blikke, de havde vekslet med hinanden, blev gentaget flere gange, kun med den forskel, at begge syntes at nære en mistanke – for ikke at sige overbevisning – om, at de havde vist sig i et svagt og ufagmæssigt lys for hinanden. Af denne grund var de sagtens også nu ubøjelige over for hinanden, idet Jaggers var højst diktatorisk, og Wemmick forsvarede sig med hårdnakkethed, hver gang der et øjeblik ytrede sig en meningsforskel om det ringeste punkt. Jeg havde aldrig set dem så uenige, for i almindelighed kom de overmåde godt ud af det med hinanden.

Men de blev begge heldigvis udfriede af den trykkende situation ved Mikes komme – Mike var den klient med den lodne hue og den vane at tørre næsen på sit ærme, som jeg havde set den allerførste dag, jeg havde sat min fod inden for disse mure. Dette individ, der enten selv i egen person eller gennem en eller anden af sine nærmeste altid syntes at være i forlegenhed – hvilket her var det samme som Newgate – kom for at meddele, at hans ældste datter var blevet sat fast som mistænkt for butikstyveri. Mens han underrettede Wemmick om denne sørgelige omstændighed, og Jaggers stod med en dommermine foran ilden uden at tage del i samtalen, glimtede der tilfældigvis en tåre i Mikes øje.

"Hvad skal det sige?" spurgte Wemmick med største forbitrelse, "hvorfor kommer De her og flæber?"

"Jeg gjorde det ikke med vilje, mr. Wemmick."

"Jo, De gjorde. Hvor tør De understå Dem at gøre sligt? De er ikke i en passende tilstand til at gå herhen, når De ikke kan komme uden at sprutte ligesom en dårlig pen."

"Man kan jo ikke altid tvinge sine følelser, mr. Wemmick," indvendte Mike.

"Sine hvad for noget?" spurgte Wemmick i en højst opbragt tone. "Sig det en gang endnu!"

"Hør, min gode mand," sagde Jaggers, idet han nærmede sig et skridt og pegede på døren, "De må forlade dette kontor. Jeg vil ikke vide af følelser her. Gå!"

"Løn som forskyldt," sagde Wemmick, "af sted med Dem."

Dermed trak den ulykkelige Mike sig meget ydmygt tilbage, og Jaggers og Wemmick syntes at have genoprettet deres

tidligere gode forståelse og fortsatte deres arbejde med en vederkvæget mine, som om de lige havde spist frokost.

Fra Little Britain gik jeg med min anvisning i lommen til miss Skiffins' broder, bogholderen, og da han derpå gik hen til Clarriker og førte ham hjem til mig, fik jeg den store tilfredsstillelse at bringe arrangementet i orden. Det var det eneste gode, jeg havde gjort, og det eneste, jeg havde bragt i orden, efter at jeg var kommet til kundskab om mine store forventninger.

Da Clarriker ved denne lejlighed underrettede mig om, at husets affærer var i stadig fremgang, så at han nu kunne oprette en lille filial i Orienten, hvilket var højst ønskeligt for forretningens udvikling, og at Herbert i sin ny egenskab af kompagnon skulle rejse derover og forestå den, indså jeg, at jeg måtte have forberedt mig på en skilsmisse fra min ven, selv om mine egne affærer havde stået på en fastere fod. Nu var jeg til mode, som om mit sidste anker var i færd med at slippe grunden, og jeg snart skulle drive for vind og vove.

Men der var løn i den glæde, hvormed Herbert en aften kom hjem og fortalte mig disse forandringer, uden at drømme om, at han ikke fortalte mig noget nyt, og udkastede fantasibilleder af, hvorledes han førte Clara Barley til landet i Tusind og én Nat, og hvorledes jeg opsøgte dem der – med en hel karavane kameler, tror jeg – og hvorledes vi alle drog op ad Nilen og så underværker. Uden at være sangvinsk med hensyn til min egen del i disse lyse planer, fattede jeg dog, at det var i færd med at klare op for Herbert, og at gamle Bill Barley kun havde nødig at blive ved med sit peber og sin rom, så ville hans datter snart være lykkelig forsørget.

Vi var nu kommet ind i marts måned. Skønt der ingen slemme tegn var at se på min venstre arm, varede det efter sagens naturlige gang dog så længe, inden den ville læges, at jeg endnu ikke kunne få frakke på. Min højre hånd var tålelig lægt – skæmmet, men ret tjenstdygtig. En mandag morgen, mens Herbert og jeg sad ved vor frokost, modtog jeg med posten følgende brev fra Wemmick:

"Brænd dette, så snart De har læst det. Først i ugen eller på onsdag kan De gøre det. De ved nok, hvis De føler Dem oplagt til at prøve på det. Brænd dette!"

Da jeg havde vist Herbert dette brev og kastet det i kaminen, men ikke førend vi begge havde lært det udenad, overvejede vi, hvad der var at gøre, for at jeg var ude af stand til at bruge mine lemmer måtte ikke glemmes.

"Jeg har tit og ofte tænkt på det," sagde Herbert, "og tror at vide noget bedre end at leje en af færgemændene her på Themsen. Tag Startop, det er en brav gut, en øvet rorkarl, og han er os hengiven og er ivrig og hæderlig."

Også jeg havde mere end en gang tænkt på ham.

"Men hvor meget vil De fortælle ham, Herbert?"

"Vi må kun fortælle ham meget lidt. Lad ham være i den tro, at det kun er et indfald, men som må holdes hemmeligt, indtil øjeblikket kommer, så kan De sige ham, at der er påtrængende grunde til at skaffe Provis om bord og af sted. Følger De med ham?"

"Ja vel."

"Hvorhen?"

Under de mange ængstelige overvejelser var det næsten forekommet mig ligegyldigt, til hvilken havn vi tog hen – til Hamburg, Rotterdam, Antwerpen – stedet gjorde kun lidt til sagen, når han kun kom bort fra England. Ethvert fremmed dampskib, vi stødte på, og som ville tage os om bord, kunne bruges. Jeg havde altid foresat mig at føre ham et godt stykke ned ad floden i båden, i hvert tilfælde et godt stykke neden for Gravesend, der var et farligt sted med hensyn til efterspørgsler og undersøgelser, hvis der skulle opstå mistanke. Da de fremmede dampskibe plejede at gå fra London ved højvandstid, måtte vi tage ned ad floden med den foregående ebbe og ligge stille på et afsides sted, indtil vi kunne ro ud til et. Tiden, når et skib ville passere fra det sted, hvor vi lå, hvor dette nu måtte blive, kunne udregnes temmelig nøje.

Herbert bifaldt alt dette, og straks efter at vi havde spist frokost, gik vi ud for at anstille vore undersøgelser. Vi fik at vide, at et dampskib med destination Hamburg bedst ville svare til vore hensigter, og henvendte derfor særligt vore tanker på dette, men vi optegnede desuden, hvilke andre fremmede dampskibe der skulle afgå fra London på samme tid, og forvissede os om, at vi ville kunne kende ethverts bygning og flag. Derpå skiltes vi ad for nogle få timer; jeg for straks at skaffe de fornødne pas, og Herbert for at tale med Startop i hans bolig. Vi udrettede begge uhindret, hvad vi havde at udrette, og meddelte hinanden, da vi atter mødtes klokken et, at det var ordnet. Jeg for mit vedkommende havde passene, og Herbert havde talt med Startop, der havde været mere end villig til at hjælpe os.

Disse to skulle ro hver sin åre og jeg styre, og Provis sidde ganske roligt i båden. Da vi ikke havde hast, kunne vi få fart nok. Vi aftalte, at Herbert ikke skulle komme hjem for at spise, førend han den aften gik til Mill Pond Bank, hvor han slet ikke skulle gå hen den følgende aften om tirsdagen, men forberede Provis på, at han måtte gå ned til en landgangstrappe tæt ved huset om onsdagen, når han så os komme, men ikke før, samt at alt skulle aftales med ham den samme aften og intet videre samkvem holdes med ham, førend vi bragte ham om bord.

Efter at vi begge havde sat os tilstrækkeligt ind i disse forholdsregler, gik jeg hjem.

Da jeg lukkede yderdøren til vor lejlighed op med min nøgle, fandt jeg et brev i kassen med udskrift til mig. Et meget smudsigt brev, skønt det ikke var dårligt skrevet. Det var blevet bragt af et bud, og dets indhold var følgende:

"Hvis De ikke er bange for at indfinde Dem i den gamle mose i aften eller i morgen aften klokken ni og komme til det lille slusehus ved kalkovnen, gør De bedst i at komme. Ønsker De oplysninger om Deres onkel Provis, gør De allerbedst i at komme uden at tale om til nogen. De må komme alene. Tag dette med."

Der havde allerede tyndet nok på min sjæl, førend jeg modtog dette sælsomme brev. Hvad jeg nu skulle gøre, vidste jeg ikke, og det værste var, at jeg måtte bestemme mig hurtigt, da jeg ellers ville komme for sent til eftermiddagsdiligencen, der ville bringe mig derud til rette tid i aften. Den følgende aften kunne jeg ikke tænke på at tage derud, da det ville være for kort før den tid, der var fastsat til flugten, og desuden kunne jeg jo ikke vide,

om de tilbudte oplysninger ikke kunne få en væsentlig indflydelse på selve flugten.

Om jeg også havde haft tilstrækkelig tid til at tænke over sagen, tror jeg dog, at jeg var taget af sted, men da jeg knapt havde nogen som helst betænkningstid – mit ur sagde mig, at diligencen kørte om en halv time – valgte jeg at tage med den. Jeg var ikke taget af sted, hvis der ikke var blevet hentydet til min onkel Provis, men da dette var fulgt så hurtigt efter Wemmicks brev og formiddagens travle forberedelser, gjorde det udslaget.

Det er så vanskeligt i en voldsom fart tydeligt at fatte indholdet af et brev, at jeg måtte læse denne gådefulde skrivelse to gange til igennem, førend dens formaning til mig om at være tavs mekanisk fæstede sig i min sjæl. Givende efter for den på samme mekaniske måde, efterlod jeg en blyantskrevet billet, hvori jeg meddelte Herbert, at da jeg så snart skulle rejse bort uden at vide for hvor lang tid, havde jeg besluttet at skynde mig ud og tilbage for at få at vide, hvorledes miss Havisham havde det. Jeg havde netop tid til at tage min kavaj, lukke lejligheden af og skynde mig til diligencekontoret ad de korte genveje. Havde jeg taget en droske og var kørt gennem gaderne, ville jeg have fejlet mit mål, men på den måde, hvorpå jeg bar mig ad, indhentede jeg diligencen, ligesom den kørte ud fra gården. Jeg var den eneste indvendige passager og skumpledtes af sted i halm lige op til knæene, da jeg kom til mig selv.

For jeg havde virkelig ikke været mig selv, siden jeg havde modtaget dette brev. Det havde gjort mig forvirret oven på formiddagens travlhed og hastværk, som havde været stor, da Wemmicks vink, hvor længe og længselsfuldt jeg end havde

ventet på det, dog til sidst var kommet som en overraskelse. Og nu begyndte jeg at undre mig over, at jeg sad i diligencen, og at tvivle om, at jeg havde tilstrækkelig grund til at være der, og at overveje, om jeg ikke straks burde stige ud og gå hjem igen, og at angre, at jeg havde taget hensyn til en anonym meddelelse, og, kort sagt, at gennemgå alle de faser af modsigelse og rådvildhed, som sagtens meget få mennesker, der havde haft hastværk, er ukendte med. Ikke des mindre bortjog hentydningen til Provis' navn ethvert andet hensyn. Jeg tænkte på, således som jeg allerede havde tænkt uden at vide af det, at hvis der tilstødte ham en ulykke, fordi jeg ikke var taget af sted, ville jeg aldrig kunne tilgive mig selv det.

Det blev mørkt, førend vi nåede byen, og vejen syntes mig lang og øde, da jeg kun kunne se så lidt af den inde i vognen og på grund af min svagelige tilstand ikke turde sidde udenpå. Jeg undgik *Det Blå Vildsvin* og tog ind i en mindre kendt gæstgivergård, hvor jeg bestilte mig noget middagsmad, og mens den blev tilberedt, gik jeg til Satis House for at spørge til miss Havisham. Hun var endnu meget dårlig, men mentes dog at være lidt i bedring.

Min gæstgivergård havde tidligere udgjort en del af en gammel kirkelig bygning, og jeg spiste i en lille ottekantet fællesstue, som lignede en døbefont. Da jeg ikke selv kunne skære min mad i stykker, gjorde den gamle vært med sit blanke, skaldede hoved det for mig, og da vi derved kom i samtale, var han så god at underholde mig med min egen historie, naturligvis med fremhævelse af den yndede vildfarelse, at Pumblechook havde været min første velgører og stifteren af min lykke.

"Kender De den unge mand?" spurgte jeg.

"Kender ham!" gentog værten, "lige siden han ikke var højere end ingenting."

"Kommer han her i egnen?"

"Ja vel kommer han her for en gang imellem at se til sine fornemme venner og vende ryggen til den mand, der har gjort ham til det, han er."

"Hvad er det for en mand?"

"Ham, jeg nylig talte om, mr. Pumblechook."

"Er han ikke utaknemmelig mod andre?"

"Det ville han vist være, hvis han kunne, men han kan det ikke. Og hvorfor? Fordi mr. Pumblechook har gjort alt for ham."

"Siger Pumblechook det?"

"Ja, det har han da god grund til."

"Men siger han det?"

"Det kunne forvandle et menneskes blod til hvidvineddike at høre ham tale om det," sagde værten.

Jeg tænkte: Men du, Joe, du, kære Joe, du taler aldrig om det. Du længe krænkede, kærlige Joe, du klager aldrig. Og heller ikke du, du blide Bidy.

"Deres madlyst har lidt ved Deres uheld," sagde værten og skottede til min indbundne arm under min frakke, "prøv en bid, der er mere mør."

"Nej tak," svarede jeg og vendte mig bort fra bordet for at gruble ved kaminen, "jeg kan ikke spise mere. Vær så god at tage det bort."

Jeg var aldrig blevet grebet så dybt af min utaknemmelighed mod Joe som ved sammenligningen mellem ham og den frække

bedrager Pumblechook. Jo falskere han, des ærligere Joe, jo lumpnere han, des ædlere Joe.

Jeg følte en dyb, velfortjent ydmygelse, mens jeg sad en time eller længere og grublede ved ilden. Urets slag vakte mig, skønt ikke af mit mismod eller min anger, og jeg stod op, fik min frakke knappet om halsen og gik ud. Jeg havde i forvejen forgæves søgt i mine lommer efter brevet for at læse det endnu en gang og var urolig ved tanken om, at jeg kunne have tabt det mellem halmen i vognen. Imidlertid vidste jeg jo, at mødestedet var det lille slusehus ved kalkovnen ude i mosen, og at klokkeslættet var ni. Til mosen gik jeg nu den korteste vej, da jeg ingen tid havde til overs.

51

Det var en mørk aften, skønt fuldmånen stod op, da jeg forlod de indhegnede marker og gik ud i mosen. På den anden side af dens mørke flade var der en strimmel klar himmel, næppe stor nok til at rumme den røde, store måne, der nogle få minutter efter var steget op fra dette lyse strøg imellem de optårnede bjerge og skyer.

Blæsten tudede uhyggeligt, og der var meget trist i mosen, ja en fremmed ville have fundet den utålelig, og endog mig forekom den så trykkende, at jeg nølede, halvt tilbøjelig til at vende om, men jeg kendte den meget godt, og kunne have fundet vej der i en langt mørkere nat, så at jeg ikke havde noget påskud til at vende om, når jeg først var der, og da jeg var kommet derud imod min tilbøjelighed, gik jeg også videre imod denne.

Den retning, hvori jeg gik, var ikke den, hvori mit fordums hjem lå, eller i den, i hvilken vi havde forfulgt straffefangerne. Jeg vendte ryggen mod de fjerne fangeskibe, mens jeg gik, og skønt jeg kunne se det gamle fyr ude på sandpynten, så jeg det dog kun fra siden. Jeg kendte kalkovnen lige så godt, som jeg kendte det gamle batteri, men der var et godt stykke imellem dem, så at der, hvis der den aften havde brændt lys på hvert af disse steder, ville have været en lang, mørk strækning mellem to klare punkter.

I starten måtte jeg lukke nogle led efter mig og nu og da stå stille, når kvæget, der lå på den ophøjede gangsti, tumlede ned mellem græsset og rørene, men efter en kort tids forløb syntes jeg at have den hele flade for mig selv.

Efter en halv times gang nærmede jeg mig kalkovnen. Kalken brændte med en døvende, kvælende lugt, men ilden var tændt og ingen arbejdere at se. Tæt ved var der et lille stenbrud, som lå lige på min vej, og hvor der var blevet arbejdet om dagen, som jeg kunne se af de redskaber og trillebøre, der var blevet liggende der.

Efter at jeg igen var kommet ud på den flade mose fra denne fordybning, så jeg lys i det gamle slusehus. Jeg skyndte mig og bankede på døren, og mens jeg ventede på svar, lagde jeg mærke til, at slusen var forfalden og overladt til sig selv, og at huset, der var af træ med teglstenstag, ikke ret meget længer ville kunne holde vejret ude, hvis det da kunne nu, og at det tykke, mudrede vand var overtrukket med kalk, og at den kvælende damp fra ovnen sneg sig spøgelsesagtig hen imod mig. Da jeg endnu ikke havde fået svar, bankede jeg atter på, og da der fremdeles ikke blev svaret, prøvede jeg klinken.

Den gik i vejret for mit tryk, og døren gav efter. Idet jeg kiggede indenfor, så jeg et tændt lys på bordet, en bæk og en madras på en feltseng. Da der var loft over stuen, råbte jeg: "Er der nogen her?" men ingen stemme svarede. Derpå så jeg på mit ur, og da det viste over ni, råbte jeg atter: "Er der nogen her?" men fik intet svar, hvorfor jeg gik ud ad døren, tvivlrådig om, hvad jeg skulle gøre.

Det begyndte at regne stærkt, og da jeg ikke så andet, end hvad jeg allerede havde set, gik jeg igen ind i huset og stillede mig i ly af dørkarmen og så ud i mørket. Mens jeg tænkte på, at nogen nylig måtte have været her og snart ville komme tilbage, da lyset ellers ikke ville have brændt, faldt det mig ind at se efter, om tanden var lang, men idet jeg gjorde dette og havde

taget lyset i hånden, blev det slukket ved et voldsomt stød, og det næste, jeg fattede, var, at jeg var blevet fanget ved en stærk løkke, som bagfra var blevet kastet over mit hoved.

"Nu," sagde en dæmpet stemme med en ed, "nu har jeg dig!"

"Hvad er dette?" råbte jeg, idet jeg stred imod. "Hvem er det? Hjælp! Hjælp!"

Ikke alene blev mine arme snøret tæt ind til mine sider, men min sårede arm voldte mig heftige smerter. Undertiden blev en stærk mands hånd, undertiden en stærk mands bryst sat mod min mund for at dæmpe mine råb, og idet jeg stadig følte en hed ånde tæt ved mig, stred jeg forgæves imod i mørket og blev snøret fast til væggen.

"Så!" sagde den dæmpede stemme med en ny ed, "råber du en gang til om hjælp, skal jeg snart gøre kål på dig!"

Mat og afmægtig af smerten i min dårlige arm, fortunlet af overrumplingen og dog klar over, hvor let denne trussel kunne blive iværksat, tav jeg og søgte at frigøre min arm, om end aldrig så lidt, men dertil var den bundet alt for fast. Det var en følelse, som om den først var blevet brændt og nu blev kogt.

Den pludselige udelukkelse af nattehimmelen og indtrædelsen af et kulsort mørke i stedet for den gjorde mig opmærksom på, at manden havde lukket et vinduesskod. Efter at have følt sig lidt for fandt manden et fyrtøj og slog ild. Jeg anstrengte mine øjne for at se ved de gnister, som faldt ned i tøn timeret, og på hvilke han pustede og pustede med en svovlstik i hånden, men jeg kunne kun se hans læber og den blå spids af svovlstikken, og det endda kun i ny og næ. Tøn timeret var fugtigt – ikke så underligt her – og den ene gnist gik ud efter den anden.

Manden havde intet hastværk og begyndte igen at slå ild. Idet de klare gnister faldt tæt omkring ham, kunne jeg se hans hænder og glimt af hans ansigt og skimte, at han sad og bøjede sig over bordet, men andet ikke. Straks efter så jeg atter hans blå læber puste på tønderet, og da blussede et lysskær op og viste mig Orlick.

Hvem jeg havde ventet at få at se, ved jeg ikke, men det var ikke ham. Så snart jeg var blevet opmærksom på ham, indså jeg, at jeg var i en farlig stilling, og holdt mine øjne fæstede på ham.

Han tændte meget sindigt lyset ved en flimrende svovlstik, som han derpå kastede fra sig og trådte ud. Derefter satte han lyset fra sig på bordet, således at han kunne se mig, og satte sig med armene over kors på bordet og tog mig i øjesyn. Jeg opdagede nu, at jeg var snøret fast til en svær, lodret stige nogle få tommer fra væggen – en stige, der hørte til huset, og ad hvilken man kom op på loftet.

"Nu," sagde han, da vi i nogen tid havde set på hinanden, "har jeg dig."

"Løs mig og lad mig gå."

"Ja, jeg skal lade dig gå. Jeg skal lade dig gå op til månen. Jeg skal lade dig gå op til stjernerne, men alt til sin tid."

"Hvorfor har De lokket mig herhen?"

"Ved du ikke det?" spurgte han med et knusende blik.

"Hvorfor har De overfaldet mig i mørket?"

"Fordi jeg vil være alene om det hele. Én gemmer en hemmelighed bedre end to! Å, din djævel, å, din djævel!"

Hans fryd over det skue, jeg frembød, mens han sad med armene liggende over kors på bordet, idet han rystede på

hovedet ad mig og knugede sig selv, havde noget så ondsksfuldt ved sig, at det fik mig til at skælve. Mens jeg stiltiende iagttog ham, stak han hånden ind i kroen ved siden af sig og tog en bøsse med messingbeslået skæfte.

"Kender du denne?" spurgte han og lod, som om han ville sigte på mig. "Kan du huske, hvor du har set den før? Tal, ulv!"

"Ja," svarede jeg.

"Det var din skyld, at jeg mistede den plads, var det. Tal!"

"Hvad mere kan jeg have gjort?"

"Du gjorde det, og det ville være mere end nok, om du også ikke havde gjort andet. Men hvor turde du stille dig mellem mig og et ungt fruentimmer, som jeg holdt af!"

"Hvornår gjorde jeg det?"

"Hvornår gjorde du det ikke? Det var dig, der satte ondt for gamle Orlick hos hende."

"Nej, det var Dem selv. De var selv skyld i det. Hvor kunne jeg have skadet Dem, hvis De ikke selv havde gjort det?"

"Du lyver, og du ville jo gøre dig al mulig umage og spendere så mange penge, det skulle være, for at få mig bort her fra egnen, ikke sandt?" sagde han, idet han gentog mine ord til Biddy ved den sidste samtale, jeg havde med hende, "men nu vil jeg sige dig noget. Det har aldrig kunnet være dig så meget om at gøre at få mig bort herfra, som det er det i aften, ja om det så skulle koste dig tyve gange så mange penge, som du har, lige til den sidste hvid!"

Idet han truede ad mig med sin tunge næve, og hans mund snerrede som en tigers, måtte jeg tilstå, at det var sandt.

"Hvad vil De gøre mig?"

"Jeg vil," sagde han, idet han slog hårdt i bordet med hånden og, lige som denne faldt, rejste sig for at give det mere eftertryk, "jeg vil tage livet af dig!"

Idet han stirrede på mig, bøjede han sig forover, åbnede langsomt sin knyttede hånd og strøg sig om munden med den, som om hans tænder løb i vand efter mig, og satte sig atter ned.

"Du har altid stået gamle Orlick i vejen, lige siden du var et barn, men i aften skal du gå af vejen for ham. Han vil ikke vide mere af dig at sige. Du er dødsens."

Jeg følte, at jeg stod på gravens rand. Et øjeblik så jeg mig vildt om i min fælde for at søge en udvej til frelse, men der var ingen.

"Og hvad mere er," sagde han og lagde atter armene over kors på bordet, "der skal ikke blive en trævl, ikke en knokkel af dig tilbage på jorden. Jeg vil kaste din krop ind i kalkovnen – jeg kan bære to af din slags derhen på mine skuldre – og hvad folk så end vil tro om dig, så skal de aldrig få noget at vide."

Med en ufattelig hurtighed udmalede mine tanker alle følgerne af en sådan døds måde. Estellas fader ville tro, at jeg havde sveget ham, ville blive grebet og anklage mig i sin dødsstund. Endog Herbert ville fatte tvivl om mig, når han sammenlignede det brev, jeg havde efterladt til ham, med den omstændighed, at jeg kun havde været et øjeblik ved miss Havishams port. Joe og Biddy ville aldrig få at vide, hvor sorgfuld jeg havde været den aften. Ingen ville nogen sinde få at vide, hvad jeg havde lidt, hvor trofast jeg havde agtet at være, hvilken kvide jeg havde gennemgået. Den nærforestående død var skrækkelig, men skrækkeligere end døden var frygten for et slet eftermæle. Og så hurtige var mine tanker, at jeg så mig

foragtet af ufødte slægter – Estellas børn og deres børn – mens skurkens ord endnu svævede på hans læber.

"Nå, ulv," sagde han, "førend jeg slår dig ihjel som et andet rovdyr – hvilket er det, jeg har i sinde at gøre, og hvorfor jeg har bundet dig – vil jeg godte mig med at tage dig rigtig i øjesyn og tirre dig ordentligt. Å, din djævel!"

Jeg havde et øjeblik tænkt på igen at råbe om hjælp, skønt få kunne vide bedre end jeg, hvor ensomt stedet var, og hvor ringe håb der var om at få undsætning. Men mens han sad og gloede på mig, blev jeg holdt oppe af en foragt og afsky for ham, der forseglede mine læber, og fremfor alt satte jeg mig for ikke at bønfalde ham, men at dø, idet jeg til det sidste værgede mig imod ham så godt, som mine svage kræfter ville tillade det. Hvor milde mine tanker om alle andre mennesker end var i denne hårde nød, hvor ydmygt jeg end bad Vorherre tilgive mig, hvor hjertegreben jeg end var ved tanken om, at jeg ikke havde taget og nu aldrig ville kunne tage afsked med dem, der var mig dyrebare, eller forklare mig for dem eller bede dem have medlidenhed med mine ynkelige vildfarelser, ville jeg dog i selve døden have dræbt ham, hvis jeg havde kunnet.

Han havde drukket, og hans øjne var røde og underløbne med blod. Om hans hals hang der en blikflaske således, som jeg ofte havde set ham havde sin mad og drikke hængende. Han førte flasken til munden og tog en dygtig slurk af den, og jeg kunne lugte den stærke brændevin, som jeg så gløde i hans ansigt.

"Ulv!" sagde han atter, "gamle Orlick vil fortælle dig noget. Det var dig, der gjorde det af med din havgasse af søster."

Atter havde mine tanker med den tidligere ufattelige hurtighed udtømt alt vedrørende overfaldet på min søster, hendes sygdom og hendes død, førend hans langsomme og tøvende mæle havde dannet disse ord.

"Det var Dem, skurk!" sagde jeg.

"Jeg siger dig, at du var skyld i det. Jeg siger dig, at det var dit værk," svarede han, idet han snappede bøssen og slog med skæftet i den tomme luft imellem os. "Jeg kom bag på hende, ligesom jeg er kommet bag på dig i aften. Jeg gav hende det. Jeg lod hende ligge som død, og havde der været en kalkovn så tæt ved hende, som der nu er ved dig, skulle hun aldrig være kommet til live. Men det var ikke gamle Orlick, der gjorde det. Det var dig. Du blev trukket frem, og gamle Orlick fik skældsord og prygl. Skældsord og prygl til gamle Orlick, hvad? Du gjorde det, og nu bøder du for det."

Han drak atter og blev endnu vildere. Af den måde, hvorpå han vendte bunden af flasken i vejret, kunne jeg se, at der ikke var ret meget tilbage i den, og det stod klart for mig, at han hidsede sig op med dens indhold til at gøre ende på mig. Jeg vidste, at hver dråbe, der var i den, var en dråbe af mit liv. Jeg vidste, at når jeg var blevet forvandlet til en del af den dunst, der for kort siden havde sneget sig mig i møde som mit eget advarende genfærd, ville han bære sig ad, ligesom han havde gjort, da han havde overfaldet min søster – skynde sig til byen og drive om der og drikke i kipperne. Mine hurtige tanker forfulgte ham til byen, udmalede gaden med ham i den og sammenlignede dens lys og liv med den ensomme mose og den hvide damp, der sneg sig hen over den, og i hvilken jeg ville være opløst.

Ikke alene kunne jeg i tankerne have gennemlevet år og år, mens han sagde en halv snes ord, men hvad han sagde, fremstillede billeder for mig og ikke ord alene. I min hjernes overspændte og ophidsede tilstand kunne jeg ikke tænke mig et sted uden at se det, eller mennesker uden at se dem. Det er umuligt at overdrive disse billeders livagtighed, og dog holdt jeg hele tiden således øje med ham selv – hvem ville ikke holde øje med en tiger, der gør sig rede til spring? – at jeg lagde mærke til den mindste bevægelse af hans fingre.

Da han havde drukket anden gang, stod han op fra bænken, hvorpå han havde siddet, og skød bordet til side. Derpå tog han lyset, og idet han skyggede for det med sin morderiske hånd, således at dets skær faldt på mig, stillede han sig foran mig og så på mig og frydede sig ved synet.

"Ulv, jeg vil sige dig noget mere endnu. Det var gamle Orlick, du snublede over på din trappe den nat."

Jeg så trappen med dens slukkede lamper. Jeg så skyggerne af det svære rækværk, som nattevagtens lygte kastede på væggen. Jeg så de værelser, jeg aldrig mere skulle se. Hist en dør halvt åben, her en dør lukket, alt bohavet rundt omkring.

"Og hvorfor var gamle Orlick der? Jeg vil sige dig noget mere endnu, ulv. Du og hun havde så at sige jaget mig bort her fra egnen, eftersom det er umuligt at skaffe mig et tåleligt udkomme her, og jeg har givet mig i lag med ny kammerater og ny herrer. Nogle af dem skriver mine breve, når jeg vil have dem skrevet – hører du? – skriver mine breve, ulv! De skriver halvhundrede håndskrifter. De er ikke sådanne pjalte som du, der kun skriver en hånd. Da du var her nede til din søsters begravelse, satte jeg mig fuldt og fast for at tage livet af dig,

men jeg kunne ikke finde nogen sikker lejlighed til at få dig i min magt, og derfor holdt jeg udkig med dig for at lære dine veje at kende, for, sagde gamle Orlick til sig selv, have ham vil jeg enten på den ene eller på den anden måde! Nå, og mens jeg holder udkig med dig, finder jeg din onkel Provis, forstår du?"

Mill Pond Bank og Chinks' Basin og den gamle Grønne-reberbane, alt så klart og tydeligt! Provis oppe på sit værelse, signalet, som der nu ikke længere var brug for, den smukke Clara, den gode, moderlige kone, den gamle Bill Barley liggende på sin ryg, alt drev forbi, ligesom på mit livs raske strøm, der hurtigt nærmede sig havet!

"Og du med en onkel! Jeg havde jo kendt dig hos Gargery, da du endnu var så lille en ulv, at jeg kunne have taget din strube mellem min pege- og tommelfinger og klemte dig ihjel – hvad jeg mange gange tænkte på at gøre, når jeg om søndagen så dig drive om mellem buskene – og så havde du ingen onkel fundet, nej, du havde ikke! Men da gamle Orlick fik at vide, at din onkel Provis rimeligvis havde gået med det benjern, som gamle Orlick for mange år siden havde fundet overfilet herude i mosen, og som han gemte, til han slog din søster til jorden som en stud, ligesom han har i sinde også at slå dig til jorden – nå? – da han fik det at vide – nå?"

I sit rå drilleri holdt han lyset så tæt hen imod mig, at jeg vendte ansigtet bort for at frelse det fra flammen.

"Haha!" udbrød han leende efter at have gjort det igen, "brændt barn skyr ilden! Gamle Orlick vidste, at du havde brændt dig. Gamle Orlick vidste, at du ville smugle din onkel Provis væk. Gamle Orlick er dig for klog og vidste, at du ville komme i aften! Nu vil jeg sige dig noget mere endnu, ulv, og så

er visen ude. Der er dem, som er din onkel Provis lige så meget for kloge, som gamle Orlick har været dig for klog. Lad ham tage sig i agt for dem, når han har mistet sit søskendebarn! Lad ham tage sig i agt for dem, når intet menneske kan finde en pjalte af hans kære slægtnings klæder eller en knokkel af hans krop! Der er dem, der ikke kunne og ikke ville tåle, at Magwitch – ja, jeg ved navnet – lever i det samme land som de, og som passede så godt på ham, mens han levede i et andet land, for at han ikke kunne og skulle forlade det, uden de vidste det, og sætte dem i fare. Det er måske dem, der skriver halvhundrede håndskrifter og ikke er sådanne pjalte som du, der kun skriver en hånd. Tag dig i agt, Magwitch, for Compeyson og galgen!"

Atter holdt han lyset så tæt hen til mig, at røgen slog ind i mit ansigt og mit hår og for et øjeblik gjorde mig blind, hvorpå han vendte sin kraftige ryg imod mig og satte lyset tilbage på bordet. Først end han atter vendte sig om, havde jeg i tankerne bedt en bøn og været hos Joe og Bidy og Herbert.

Der var et frit rum på nogle få fods bredde mellem væggen og bordet, og i dette rum slentrede han nu frem og tilbage. Hans store styrke syntes at vise sig endnu tydeligere, mens han gjorde dette og lod hænderne hænge løst og tungt ned ad sine sider og skulede til mig. Jeg havde intet gran af håb tilbage. Hvor vild end min indre forvirring og hvor levende de billeder, der jog forbi mig i stedet for tanker, end var, indså jeg dog tydeligt, at hvis han ikke havde foresat sig, at jeg om nogle få minutter skulle omkomme, uden at et menneske fik det mindste at vide om det, ville han aldrig have sagt mig, hvad han havde sagt mig.

Pludselig blev han stående, tog proppen af sin flaske og kastede den bort, og hvor let den end var, hørte jeg den dog falde som en blyklump. Han drak langsomt, vendte bunden af flasken lidt efter lidt i vejret og så ikke mere på mig. De sidste få dråber brændevin hældte han ud i sin hule hånd og slikkede dem op. Derpå kastede han med et pludseligt og voldsomt hastværk og nogle frygtelige eder flasken fra sig og bukkede sig, og jeg så da en stenbryderhammer med et langt, svært skaft i hans hånd.

Den beslutning, jeg havde taget, svigtede mig ikke, for uden at værdige ham et eneste bønfoldende ord, gav jeg mig til at råbe så højt, det var mig muligt, og stred imod af alle kræfter. Jeg kunne kun røre mit hoved og mine ben, men med disse værgede jeg mig med en for mig selv ukendt styrke. I samme øjeblik hørte jeg svarende råb, så menneskeskikkelser og et lysglimt trænge ind ad døren, hørte stemmer og larm og så Orlick dykke op fra en klynge mænd, ligesom fra bølgende vand, sætte over bordet med et spring og flygte ud i natten.

Efter i nogen tid ikke at have vidst af mig selv at sige, mærkede jeg, at jeg var blevet løst af mine bånd og lå på gulvet på det samme sted med mit hoved på nogens knæ. Mine øjne var fæstede på stigen ved væggen, da jeg kom til mig selv – havde fæstet sig på den, førend jeg så den – og således så jeg, da jeg genvandt min bevidsthed, at jeg var på det sted, hvor jeg havde mistet den.

Da jeg i starten var alt for ligegyldig til endog kun at vende mig om for at få at vide, hvem der støttede mig, lå jeg og stirrede på stigen, indtil der mellem den og mig viste sig et ansigt – et ansigt, der tilhørte Trabbs dreng!

"Nu tror jeg, han kommer til sig selv," sagde han i en rolig tone, "men hvor han dog er bleg!"

Ved disse ord så dens ansigt, der støttede mig, over på mit, og jeg så, at min understøtter var –

"Herbert! Gode Gud!"

"Rolig," sagde Herbert. "stille, Händel. Vær ikke for ivrig."

"Og vor gamle kammerat Startop!" udbrød jeg, idet også denne bøjede sig over mig.

"Husk på, hvad han skal hjælpe os med," sagde Herbert, "og vær rolig."

Denne hentydning fik mig til at springe op, men jeg sank snart ned igen af smerte i min arm.

"Tiden er dog vel ikke forbi, Herbert? Hvad er det i nat? Hvor længe har jeg været her?" For jeg havde et sælsomt og stærkt indtryk af, at jeg havde ligget der længe – et døgn – to døgn – længere.

"Nej, nej, det er endnu mandag nat."

"Gud være lovet!"

"Og De har hele dagen i morgen, tirsdag, til at hvile Dem i," sagde Herbert, "men De kan jo ikke lade være at ømme Dem, kære Händel. Er De kommet til skade? Kan De stå?"

"Ja, ja, jeg kan gå. Det er kun denne bankende arm, der smerter mig."

De blottede den og gjorde, hvad de kunne. Den var stærkt betændt og opsvulmet, og jeg kunne knap tåle, at der blev rørt ved den, men de rev deres lommeørklæder i stykker til ny forbindinger og lagde den atter omhyggeligt i klædet, til vi kunne komme til byen og få et kølende omslag lagt på den. Kort efter lukkede vi døren til det mørke og tomme slusehus og gik

tilbage gennem stenbruddet, og Trabbs dreng – nu Trabbs opløbne svend – gik foran med en lygte, som var det lys, jeg havde set komme ind ad døren. Men månen stod fulde to timer højere, end da jeg sidst havde set himmelen, og skønt det regnede, var natten langt lysere. Den hvide damp fra kalkovnen drev bort fra os, idet vi gik forbi, og ligesom jeg tidligere i tankerne havde opsendt en bøn, således opsendte jeg nu en stille taksigelse.

Ved indstændigt at bede Herbert fortælle mig, hvorledes han var kommet mig til undsætning – hvilket han først rent ud havde afslået, idet han havde fordret, at jeg skulle holde mig rolig – fik jeg at vide, at jeg i mit hastværk havde tabt Orlicks brev i vor bolig, hvor han, da han var kommet hjem med Startop, som han havde truffet på gaden på vejen til mig, havde fundet det, ganske kort efter at jeg var gået. Dets indhold havde gjort ham urolig, og det så meget mere på grund af det usammenhængende imellem det og det i en hast skrevne brev, som jeg havde ladet blive tilbage til ham, og da hans uro efter et kvarters tids overlæg var tiltaget, var han gået til diligencekontoret med Startop, der havde tilbudt at gøre ham selskab, for at spørge om, hvornår den næste diligence skulle køre. Da han opdagede, at eftermiddagsdiligencen var kørt, og mærkede, at hans uro steg til ligefrem angst, jo flere hindringer der stillede sig i vejen for ham, havde han besluttet at følge bagefter med ekstrapost. På den måde var han og Startop kommet til *Det Blå Vildsvin*, hvor de havde ventet at finde mig eller underretning om mig, men da de ikke havde fundet nogen af delene, var de gået til miss Havishams, hvor de havde tabt mit spor.

Derefter var de gået tilbage til hotellet for at nyde nogle forfriskninger og få fat på nogen, der kunne vise dem ud i mosen. Blandt dagdriverne i *Vildsvinets* port havde tilfældigvis også Trabbs dreng været – sin gamle vane tro, altid tilfældigvis at være der, hvor han intet havde at gøre – og Trabbs dreng havde set mig gå fra miss Havishams hen til det sted, hvor jeg havde spist. Således var han blevet deres vejviser, og med ham var de gået ud til slusehuset, skønt ad byvejen til mosen, som jeg havde undgået. Men undervejs var Herbert kommet i tanker om, at jeg måske dog kunne være blevet kaldt derud i et ærinde, der virkelig havde noget at gøre med Provis' sikkerhed, og da det derpå var faldet ham ind, at det i så tilfælde kunne blive skadeligt at gribe forstyrrende ind, havde han forladt sin vejviser og Startop ved udkanten af stenbruddet, men var selv gået videre og havde sneget sig et par gange omkring huset for at se, om der ikke var noget galt på færde derinde. Da han ikke havde kunnet høre andet end nogle utydelige lyde af en og samme grove stemme, havde han endog til sidst været nær ved at tvivle om, at jeg var der, indtil jeg pludselig havde råbt højt, hvorpå han havde svaret på mit råb og var styrtet ind med de andre tæt bag efter sig.

Da jeg havde fortalt Herbert, hvad der var foregået inde i huset, ville han, at vi, så sent det var, straks skulle gå hen til en fredsdommer i byen og få en arrestordre udtaget, men jeg havde allerede tænkt på, at en sådan fremgangsmåde ved at opholde os der eller forpligte os til at komme tilbage kunne blive til skade for Provis, og derfor opgav vi enhver tanke om at forfølge Orlick for denne gang. Under de forhåndenværende omstændigheder fandt vi det klogest at tage os sagen temmelig

let i Trabbs drengs påhør, da jeg holdt mig overbevist om, at han ville have følt sig stærkt skuffet, hvis han havde fået at vide, at hans mellemkomst havde frelst mig fra kalkovnen. Ikke fordi han var ondskabsfuld, men fordi han havde et alt for stort overskud af livlighed, og det lå i hans natur at trænge til afveksling og spænding, selv om det gik ud over andre. Ved afskeden forærede jeg ham to guineas og sagde ham, at det gjorde mig ondt, at jeg nogen sinde havde haft slette tanker om ham.

Da der var så kort til onsdag, blev vi enige om at vende tilbage til London samme nat alle tre med postvognen, så meget mere som vi da ville være borte, førend det natlige eventyr kom i folkemunde. Herbert fik en stor flaske med noget til min arm, og ved at få den dryppet med dette hele natten igennem kunne jeg lige udholde smerten i den på rejsen. Da vi kom til Temple, var det lyst, og jeg gik straks i seng og blev liggende hele dagen.

Min rædsel, mens jeg lå der, for at jeg skulle blive syg og uskikket til i morgen, var så trykkende, at jeg undrer mig over, at den ikke berøvede mig forstanden. Den ville også temmelig sikkert have gjort det i forbindelse med de sjælelige kvaler, jeg havde udstået, hvis jeg ikke havde haft en så unaturlig spore i den følgende dag, der imødesås med en sådan spænding og rummede så store følger, den dag, hvis udfald var uigennemtrængelig skjult og dog så nært.

Det var indlysende, at vi måtte bruge den forsigtighedsregel, at afholde os fra ethvert samkvem med ham den dag, og dog forøgede dette på den anden side igen min uro. Ved ethvert fodtrin og enhver lyd for jeg op i den tro, at han var blevet opdaget og grebet, og at det var buddet, der kom for at fortælle

mig det. Jeg indbildte mig, at jeg vidste, at han var grebet; at jeg havde noget mere på mit sind foruden en frygt og en anelse; at sagen var sket, og at jeg på en gådefuld måde var kommet til kundskab om det. Da dagen led, og der ikke kom slette tidender; da dagen fik ende, og mørket faldt på, fik min mørke frygt for at blive lammet af sygdom før næste morgen, aldeles magt over mig. Min brændende arm bankede, og mit hoved bankede, og jeg troede, at jeg begyndte at fantasere. Jeg talte langt op i talrækken for at forvisse mig om min tilstand og gentog steder, jeg kunne udenad, i bunden og ubunden stil. Undertiden hændte det, at jeg af ren åndelig udmattelse blundede nogle minutter eller glemte alt, og så kunne jeg sige til mig selv, idet jeg for op: "Nu er det kommet, og jeg går fra forstanden!"

De holdt mig fuldkommen rolig hele dagen og plejede hele tiden min arm og gav mig kølende ting at drikke. Hver gang jeg faldt i søvn, vågnede jeg med den forestilling, jeg havde haft i slusehuset, at der var gået en lang tid, og at lejligheden til at frelse ham var gået tabt. Omtrent ved midnat stod jeg op af sengen og gik hen til Herbert i den overbevisning, at jeg havde sovet i fireogtyve timer, og at det var over onsdag. Det var den sidste selvudmattende anstrengelse af min febrilske uro, for derpå faldt jeg i en tryk søvn.

Dagen gryede onsdag morgen, da jeg så ud ad vinduet. De blinkende lys på broerne var allerede blegnet, den opgående sol lignede et ildhav ude i synskredsen. Floden, der endnu var mørk og hemmelighedsfuld, overspændtes af broer, som begyndte at få en kold, grå farve og hist og her oppe på det øverste af dem fik et varmt skær af branden på himmelen. Mens

jeg så hen ad tagrækkerne, mellem hvilke kirketårne og spir skød sig op i den ualmindelig klare luft, kom solen frem, og et slør syntes at blive trukket bort fra floden, og millioner af gnister hoppede på dens vande. Også fra mig syntes et slør at blive trukket bort, og jeg følte det med levende glæde.

Herbert lå og sov i sin seng, og vor gamle studerekammerat lå og sov på sofaen. Jeg kunne ikke klæde mig på uden hjælp, men lagde ilden, som endnu ikke var gået ud, til rette og fik lavet kaffe til dem. I god tid sprang de begge friske og muntre op, og vi åbnede vinduerne for den skarpe morgenluft og så ned ad floden, der endnu løb hen imod os.

"Når klokken går til ni," sagde Herbert livlig, "så hold udkig efter os og stå færdig, du derovre ved Mill Pond Bank!"

Det var en af de dage i marts måned, da solen skinner varmt, og blæsten blæser koldt, da det er sommer i solskinnet og vinter i skyggen. Vi tog vore pjækkerter med og jeg en vadsæk, og af alt mit jordiske gods tog jeg ikke mere med end de få fornødenheder, der kunne gå i den. Hvor jeg måtte komme hen, hvad jeg måtte tage mig for, når jeg kom tilbage, var noget aldeles ukendt for mig, og jeg brød heller ikke min hjerne med det, da den var aldeles optaget af Provis' sikkerhed. Kun i det flygtige øjeblik, da jeg blev stående ved døren og så mig tilbage, spurgte jeg mig selv, under hvilke forandrede omstændigheder jeg næste gang, om nogen sinde, skulle se disse værelser.

Vi gik langsomt ned til Temple-trappen og blev stående noget der, som om vi ikke helt vidste, om vi overhovedet ville tage ud på vandet, men jeg havde naturligvis sørget for, at båden lå færdig, og alt var i orden. Efter nogen tilsyneladende vaklen gik vi i båden og satte af, Herbert siddende forude og jeg til rors. Det var ved højvandstid, klokken halv ni.

Vor plan var denne: Ebben begyndte at løbe ud klokken ni, og vi havde den med os til klokken tre, men ikke des mindre var det vor hensigt at blive ved at liste os frem, efter at den var hørt op, og ro imod strømmen, til det blev mørkt. Vi ville da være et godt stykke nede ad floden i den del af den hinsides Greenwich imellem Kent og Essex, hvor Themsen er bred og ensom, beboerne af dens bredder yderst få, og nogle meget lidt søgte værtshuse ligger spredte hist og her, blandt hvilke vi kunne vælge et til hvileplads.

Der agtede vi at tilbringe natten. Det dampskib, der skulle til Rotterdam, og det, der skulle til Hamburg, skulle begge afgå fra London omtrent klokken ni torsdag morgen, så at vi vidste, til hvilken tid vi kunne vente dem på det sted, hvor vi var. Vi ville praje det, der kom først, for at vi, hvis vi tilfældigvis ikke blev taget om bord, kunne holde os en udvej mere åben.

Lettelsen ved omsider at kunne skride til iværksættelsen af mit forehavende var så stor for mig, at jeg havde ondt ved at forklare mig den tilstand, hvori jeg havde været for nogle få timer siden. Den styrkende luft, solskinnet, røret på floden og den bevægelige flod selv – idet den vej, som løb med os, syntes at være i sympatisk forståelse med os og oplive og opmuntre os – indgød mig nyt håb. Vel ærgrede jeg mig over, at jeg var til så liden nytte i båden; men der gaves kun få bedre rorkarle end mine to venner, og de roede med sindige åreslag, der kunne holde ud hele dagen.

Den gang havde dampskibsfarten på Themsen på langt nær ikke sin nuværende udstrækning, og færgebådene var langt talrigere. Af pramme, kulskebe og kystfarere fandtes der måske lige så mange som nu, men af dampskibe, store og små, ikke tiende- eller tyvendedelen så mange. Skønt det var tidligt på dagen, var dog mange rofartøjer på færde, og en mængde pramme lod sig drive ned med ebben. Sejladsen i åben båd på floden imellem broerne var i disse dage en langt lettere og almindeligere ting, end den nu er, og vi skød rask frem imellem mangfoldige joller og færgebåde.

Snart var den gamle London Bridge lagt tilbage sammen med det gamle Billingsgate Torv med dets østersudsalg og hollændere, og Towers "White Tower" og "Traitor's Gate," og nu

kom vi ind blandt de lange rækker af skibe. Her lå dampskibene fra Leith og Aberdeen og ladede og lossede varer og syntes at hæve sig umådelig højt op over vandet. Her lå kulskibe i snesevis, og kuldragerne sprang fra stilladser ned på dækket, ligesom modvægte til kultønderne, der hejsedes op og styrtede ud oversiden ned i prammene. Her lå det dampskib fortøjet, der næste morgen skulle gå til Rotterdam, og som vi nøje lagde mærke til, og dér det, som næste morgen skulle gå til Hamburg, og under hvis bovspryd vi roede væk. Siddende i agterenden, kunne jeg nu med hurtigere bankende hjerte se Mill Pond Bank og Mill Pond trappen.

"Er han der?" spurgte Herbert.

"Endnu ikke!"

"Rigtigt! Han skulle ikke gå ned, førend han så os. Kan De se hans signal?"

"Ikke ret vel herfra, men jeg tror, jeg kan se det. – Nu ser jeg ham! Ro til, begge to. Sagte, Herbert. Vel roet!"

Næppe havde vi lagt an ved trappen, førend han kom om bord, og vi satte af igen. Han havde taget en stor trøje og en sort sejldugspose med og lignede en flodlods så godt, som jeg kunne ønske det.

"Kære dreng!" sagde han og lagde sin arm på min skulder, idet han satte sig, "trofaste, kære dreng, godt gjort. Tak, tak!"

Atter ind og ud mellem de lange rækker af skibe, idet vi skyede rustne ankerkættinger, skrøbelige kabeltove og hoppende bøjer, sænkede for et øjeblik flydende, ubrugelige kurve, spredte flydende spåner og værk, kløvede flydende affald af kul; ind og ud under galionsfiguren på "John af Sunderland," der holdt et foredrag for vindene – som så mange John'er gør –

og "Betsy af Yarmouth" med hendes fast formede barm og hendes knuder af øjne, der stod to tommer ud af hovedet på hende; ind og ud, mens hamre arbejdede på skibsværfterne, save arbejdede i tømmer, klaprende maskiner arbejdede i ukendte genstande, pumper gik i lække skibe, gangspil gik, skibe gik ud til søs, og uforståelige søskabninger udslyngede forbandelser ud over bolværkerne til gensvarende lægterfolk; ind og ud – ud omsider på den friere del af floden, hvor skibsdrengene gerne kunne tage deres friholter ind og ikke fiske længere med dem i rørt vande uden bords, og hvor sejlene kunne flagre frit for vinden.

Ved trappen, hvor vi havde taget ham om bord, ligesom over alt siden, havde jeg set mig forsigtigt om efter tegn på, at vi var mistænkt, men havde ikke set noget sådant. Vi var ganske sikkert ikke blevet og blev den gang sikkert heller ikke passet op eller fulgt af nogen båd, og havde en båd ligget på lur efter os, ville jeg være løbet ind mod land og have tvunget den til at ro videre eller røbe sin hensigt, men vi fortsatte vor fart, uden at der viste sig nogen hindring.

Han havde sin stortrøje på og så som sagt ud, som om han ganske naturligt hørte hjemme i omgivelserne. Mærkeligt nok – men måske forklarede det af det usle liv, han havde ført – var han den mindst ængstelige af os alle, skønt han dog ikke af den grund var ligegyldig, da han sagde mig, at han håbede at se sin gentleman som en af de bedste gentlemen i et fremmed land, og heller ikke var han tilbøjelig til uden modstand at hengive sig i sin skæbne, for så vidt jeg kunne blive klog på ham, men han havde ingen forestilling om at gå faren i møde på halvvejen.

Viste den sig, bød han den trods, men den måtte vise sig, førend han ænsede den.

"Vidste De," sagde han, "hvad det vil sige at sidde her ved siden af min kære dreng og ryge min pibe, efter dag ud og dag ind at have været indespærret mellem fire vægge, ville De misunde mig. Men De ved ikke, hvad det vil sige."

"Da tror jeg dog at vide, hvor sød friheden er," svarede jeg.

"Ah," sagde han og rystede alvorlig på hovedet, "men De ved det ikke så godt som jeg. De måtte have været under lås og lukke for at vide det så godt som jeg."

Det stod for mig som en selvmodsigelse, at han kunne have sat sin frihed, ja endog sit liv i fare for en idés skyld, men jeg kom i tanker om, at friheden uden fare måske var noget fra alle hans livsvaner alt for forskelligt, til at den kunne være det samme for ham som for ethvert andet menneske, og jeg tog heller ikke så meget fejl heri, for efter at have taget nogle drag af sin pibe sagde han:

"Ser De, min kære dreng, mens jeg var derovre på den anden side af verden, stod min hu stadig til denne side og til at komme her over, selv om jeg begyndte at blive rig. Enhver kendte Magwitch, og Magwitch kunne gå, og Magwitch kunne komme, uden at nogen brød sig om ham. Her derimod er man ikke så ligegyldig for mig eller ville i det mindste ikke være det, hvis man vidste, at jeg var her."

"Går alting godt," sagde jeg, "vil De om få timer atter være fuldkommen fri og tryk."

"Nu vel," svarede han og trak vejret dybt, "det håber jeg."

"Og tror det?"

Han dyppede sin hånd i vandet over rælingen af båden og sagde smilende med det mildere udtryk, der nu ikke længere var noget nyt for mig:

"Ja, jeg tror det sagtens også, min kære dreng. Vi skulle have ondt ved at få det mere roligt og fredeligt, end vi har det nu. Men – det er måske, fordi vi glider så jævnt og fornøjeligt gennem vandet, at jeg tænker det – nylig, mens jeg røg af min pibe, tænkte jeg på, at vi lige så lidt kan se ned på bunden af de næste få timer, som vi kan se ned på bunden af denne flod, jeg nu holder min hånd nede i, og lige så lidt kan vi stoppe deres strøm, som jeg kan stoppe denne. Og den er løbet gennem fingrene på mig, som De ser, og er væk!" tilføjede han, idet han rakte sin dryppende hånd i vejret.

"Hvis det ikke var for Deres ansigt, ville jeg tro, at De var lidt nedslået," sagde jeg.

"Ikke det mindste, min kære dreng! Det kommer af, at vi glider så stille af sted, og af, at vandet om boven af båden spiller en slags søndagsmelodi. Og måske begynder jeg også at blive gammel."

Med et roligt udtryk i sit ansigt stak han atter sin pibe i munden og sad så stille og glad, som om vi allerede var uden for England. Dog var han lige så føjelig over for ethvert advarende ord, som om han hele tiden havde svævet i den dødeligste angst, for da vi lagde til land for at få nogle flasker øl ned i båden, og han var i færd med at stige ud, lod jeg falde et vink om, at jeg troede, at det ville være sikrest for ham at blive, hvor han var, og han sagde da: "Gør De, min kære dreng?" og satte sig roligt ned igen.

Luften var kold ude på floden, men dagen var klar og solskinnnet meget oplivende. Strømmen løb med stærk fart, jeg passede på at benytte den på bedste måde, og vore sindige åreslag førte os rask frem. Efterhånden tabte vi umærkeligt de nærmeste skove og bakker mere og mere af syne og kom længere og længere ind under de dyndede bredder, men havde endnu strømmen med os, da vi kom på højden med Gravesend. Da vor passager var indsvøbt i sin stortrøje, passerede jeg forsætligt den flydende toldbod i kun et par bådslængders afstand og styrede derpå ud for at fange strømmen langs med to udvandrerskibe og under boven på et stort transportskib med soldater, der så fra bakken ned på os. Snart begyndte strømmen at tage af, og de til ankers liggende skibe at svinge rundt, og lidt efter havde de alle svunget rundt, og de skibe, som havde villet nytte strømmen til at komme op til bugten, begyndte at flokkes om os i en flåde, og vi holdt nu ind under land så meget uden for den stærke strøm, som vi kunne, idet vi omhyggelig undgik alle grunde eller mudderbanker.

Vore rorkarle var så lidet udmattede, eftersom de nu og da havde ladet båden drive med strømmen, at et kvarters hvile var alt, hvad de trængte til. Vi gik i land mellem nogle glatte stene og spiste og drak, hvad vi havde med, og så os om. Eggen, der lignede min egen moseegn, var flad og ensformig og synskredsen uklar, mens den bugtede flod drejede sig, og de store bøjer på den drejede sig, og alt andet syntes at være strandet og stå stille. For nu var det sidste skib i flåden kommet om den sidste lave pynt, vi var kommet forbi; den sidste grønne pram, der var lastet med halm og havde et brunt sejl, var fulgt bagefter, nogle ballastlægttere, der var dannet som et barns

første rå efterligning af en båd, lå dybt nede i dyndet; et lille, lavt kystfyrtårn på et åbent pæleværk stod vanført i dyndet på stylder og krykker; slimede pæle ragede op af dyndet, og slimede stene ragede op af dyndet, og røde landmærker og røde vandmærker ragede op af dyndet, og en gammel landgangsbro og en gammel bygning uden tag gled ned i dyndet, og alt rundt om os var stilleståen og dynd.

Vi satte atter fra land og halede ud, så godt vi kunne. Arbejdet var nu langt strengere, men Herbert og Startop holdt ud og roede, til solen gik ned. Ved den tid havde floden hævet os lidt i vejret, så at vi kunne se op over bredden. Der var den røde sol i højde med den flade kyst i en purpurfarvet tåge, som snart formørkedes til sort, og der var den ensomme flade sump, og langt borte lå de højere strækninger, men mellem dem og os syntes der ikke at være andet levende end hist og her i forgrunden en tungsindig måge.

Da natten faldt mere og mere på, og månen, der var i sidste kvarter, ikke ville stå tidligt op, holdt vi en lille rådslagning, der dog kun var kort, da vi åbenbart kun havde en ting at gøre, nemlig at lægge til ved det første ensomme værtshus, vi stødte på. De tog derfor atter fat på deres årer, og jeg spejdede efter noget, der kunne ligne et hus. Således holdt vi det, uden at tale ret meget, mens vi gik en kedsommelig mil. Det var meget koldt, og da et kulskeib kom forbi, og ilden i dets kabys røg og flimrede, tog det sig ud som et hyggeligt hjem. Natten var nu så mørk, som den ville blive ved at være til om morgenen, og den lysning, vi havde, syntes snarere at komme fra floden end fra himmelen, idet årerne, når de blev sat i vandet, traf nogle afspejlede stjerner.

På dette uhyggelige tidspunkt var vi alle øjensynlig under indtryk af, at vi blev forfulgt. Mens strømmen kæntrede, slog den med uregelmæssige mellemrum tungt ind mod kysten, og hver gang en sådan lyd kom, fo'r til stadighed enten den ene eller den anden af os sammen og så hen i den retning. Hist og her havde strømsætningen skåret en lille bugt ind i flodbredden, og vi var alle mistroiske imod sådanne steder og stirrede ængsteligt på dem. Undertiden kunne en af os sige med dæmpet stemme: "Hvad var det for en skvulpen?" eller en anden: "Er det en båd derhenne?" og bagefter sank vi alle hen i den dybeste tavshed, og jeg sad og tænkte utålmodigt på, med hvilken usædvanlig larm årerne gik i tollegangene.

Omsider opdagede vi et lys og et tag og lagde straks efter an ved en lille anløbsbro af sten, som var samlede op tæt ved. Idet jeg lod de andre blive tilbage i båden, gik jeg i land og fandt, at lyset kom fra et vindue i et værtshus. Det var et temmelig smudsigt sted, der sandsynligvis ikke var ukendt af forvovne smuglere, men der brændte en god ild i køkkenet, og æg og skinke var at få at spise og forskellige drikkevarer at få at drikke, og desuden to værelser med to senge i hvert – "Således som de var," sagde værten.

I huset var der ingen andre end værten, hans kone og en gråsprængt, mandlig skabning, opsynsmanden på den lille bro, der var lige så slimet og fedtet, som om han selv havde været et lavvandsmærke.

Med denne medhjælper vendte jeg tilbage til båden, og vi gik nu alle i land og tog årerne, roret, bådshagen og alt andet med os og halede båden op for natten. Vi holdt et meget godt måltid ved køkkenilden og delte derpå sovekamrene imellem os, af

hvilke Herbert og Startop skulle have det ene, og jeg og vor klient det andet. Vi fandt luften lukket så omhyggelig ude fra dem begge, som om luft var skadelig for livet, og der var flere smudsige klæder og båndæsker under sengene, end jeg havde troet, at familien ejede. Ikke des mindre syntes vi dog, at vi var vel farne, da vi ikke kunne have fundet et ensommere sted.

Mens vi efter vort måltid gjorde os til gode ved ilden, spurgte opsynsmanden – der sad i en krog og havde et par udbulnede sko på, som han, mens vi spiste vore æg og vor skinke, havde forevist som nogle interessante relikvier, han for nogle dage siden havde trukket af fødderne på en druknet sømand, der var drevet i land – om vi ikke havde set en fireårers robåd gå op mod strømmen? Da jeg svarede nej, sagde han, at så måtte den være gået ned, og dog var den "gået op," da den var gået derfra.

"De må have betænkt sig af en eller anden grund," sagde han, "og være gået ned."

"En fireårers robåd, sagde De?" sagde jeg.

"En fireårers og to passagerer."

"Var de i land her?"

"De kom med en stendunk på to gallons for at hente noget øl. Men jeg havde med fornøjelse forgiftet øllet," sagde han, "eller kommet noget rigtig stærkt stof i det."

"Hvorfor det?"

"Det ved jeg nok," svarede han med en hæs stemme, som om en hel del dynd var skyllet ned i halsen på ham.

"Han tror," sagde værten, en svagelig, tankefuld mand med et par blege øjne, og som syntes ganske at stole på sin vægter, "han tror, at de var, hvad de ikke var."

"Jeg ved nok, hvad jeg tror," sagde opsynsmanden.

"Tror De måske, at det var toldvæsenet?"

"Ja, det gør jeg," svarede opsynsmanden.

"Så tager De fejl."

"Så det gør jeg?"

Opfyldt af dette svars uendelige rækkevidde og en grænseløs tillid til sine egne meninger, trak opsynsmanden en af sine udbulnede sko af, så ned i den, bankede nogle småsten ud af den på køkkengulvet og trak den på igen. Han gjorde dette med en mine som en, der er så sikker i sin sag, at han kunne tillade sig at gøre, hvad det skulle være.

"Men hvor tror De da, at de havde gjort af deres knapper?" spurgte værten med en svagelig vaklen.

"Hevet dem over bord. Slut dem. Sæt dem for at få salat af dem. Gjort af deres knapper!"

"Bliv nu bare ikke næsvis," bad værten i en tungsindig og rørende tone.

"En toldbetjent ved nok, hvor han skal gøre af sine knapper," sagde opsynsmanden, idet han gentog det anstødelige ord med den yderste foragt, "når de står ham i vejen. En fireårers og to passagerer drive ikke således frem og tilbage, op med floden og ned med ebben, og både med og imod dem begge, uden at der er toldvæsen med i spillet."

Med disse ord forlod han os med en hånlig mine, og da værten nu ikke længere havde nogen at støtte sig til, fandt han det upraktisk at forfølge emnet videre.

Denne samtale havde gjort os alle urolige og mig især. Blæsten sukkede vemodigt omkring huset, floden slog op imod kysten, og jeg havde en følelse af, at vi var blevet opdaget og truedes. En fireårers båd, der havde flakket omkring på en så

usædvanlig måde, at den havde kunnet vække en sådan opmærksomhed, var en uhyggelig omstændighed, som jeg ikke kunne blive kvit. Efter at have overtalte Provis til at lægge sig gik jeg udenfor med mine to kammerater og holdt en ny rådslagning. Om vi skulle blive i huset indtil hen ved den tid, da dampskibet kom, hvilket ville være omtrent klokken et om eftermiddagen, eller om vi skulle tage afsted tidligt om morgenen, var det spørgsmål, vi afhandlede. Alt vel overvejet, fandt vi det rigtigst at blive, hvor vi var, indtil en time eller så før dampskibets ankomst, og da ro ud i dets farvand og lade os drive mageligt ned med ebber. Da vi var blevet enige om dette, vendte vi tilbage til huset og gik i seng.

Jeg lagde mig med de fleste af mine klæder på og sov godt nogle timer. Da jeg vågnede, havde det blæst op, og husets skilt (skibet) knirkede og svajede frem og tilbage med en larm, der foruroligede mig. Jeg stod forsigtigt op – for Provis sov trygt – og så ud ad vinduet, hvorfra der var udsigt til slæbestedet, hvor vi havde halet vor båd op, og efter at mine øjne havde vænnet sig til månens svage lys, så jeg to mænd se ned i båden. De gik forbi uden for vinduet uden at se på andet og gik ikke ned på landgangsbroen, der var tom, men gik tværs over mosen ad Nore til.

Vi stod tidligt op, og mens vi alle fire gik frem og tilbage før frokosten, holdt jeg det for rigtigst at fortælle de andre, hvad jeg havde set. Atter var vor passager den mindst urolige af os alle. Det var meget sandsynligt, sagde han roligt, at de mænd hørte til toldvæsenet og slet ikke tænkte på os. Jeg søgte at overtale mig selv til at tro, at det var således, hvilket jo også meget gerne kunne være tilfældet, men ikke des mindre foreslog jeg, at han

og jeg skulle følges ad til en fjerntliggende pynt, som vi kunne se, og at båden ved middagstid skulle tage os om bord der. Da alle var enige om, at det var en god forsigtighedsregel, gik han og jeg, kort efter at vi havde spist frokost, vor vej uden at sige noget i værtshuset.

Han røg af sin pibe, mens vi gik, og blev undertiden stående for at slå mig på skulderen, så at man skulle have troet, at det var mig, der var i fare, og ikke ham, og at han opmuntrede mig. Vi talte kun meget lidt. Da vi nærmede os pynten, bad jeg ham blive tilbage og holde sig skjult, mens jeg gik videre for at spejde, for det var mod denne pynt, at mændene havde taget vejen om natten. Han føjede mig, og jeg gik alene videre. Der var ingen båd uden for pynten, og heller ikke var nogen trukket på land i nærheden af den, ligesom der heller ikke sås noget tegn til, at mændene var gået om bord her, men floden stod rigtig nok højt, og der kunne gerne være fodspor under vandet.

Da han fra sit smuthul i det fjerne så mig vinke ad sig med min hat, kom han hen til mig, og derpå ventede vi, idet vi snart lå indhyllt i vore overfrakker på flodbredden, snart rørte os for at holde os varme, indtil vi så vor båd komme frem. Vi slap nemt om bord og roede ud i dampskibets farvand, og da klokken nu kun manglede ti minutter i et, begyndte vi at spejde efter dets røg.

Men klokken blev halv to, førend vi fik øje på denne, og kort efter opdagede vi røgen fra et andet dampskib bag ved den. Da de kom med fuld kraft, holdt vi de to sække rede og benyttede denne lejlighed til at sige farvel til Herbert og Startop. Efter at vi alle hjerteligt havde vekslet håndtryk, hvorved Herberts og mine øjne ikke blev fuldkommen tørre, så jeg en fireårrers robåd

sætte af fra flodbredden et lille stykke forude for os og ro ud i det samme farvand.

På grund af flodens bugter og krumninger havde der hidtil ligget en strækning af kysten imellem os og dampskibets røg, men nu kunne vi se den stævne lige imod os. Jeg råbte til Herbert og Startop, at de skulle stoppe op for strømmen, for at det kunne se, at vi ventede på det, og bad indstændigt Provis at sidde ganske stille, indsvøbt i sin stortrøje. Han svarede kækt: "Stol kun på mig," og blev siddende som en billedstøtte. Imidlertid havde robåden, der styredes med megen færdighed, skudt forbi os, ladet os indhente sig og lagt sig på siden af os. Idet den lige lod være tilstrækkeligt spillerum for årerne, holdt den sig på siden af os, drev, når vi drev, og roede et par årekast, når vi roede. Af de to passagerer holdt den ene rorlinerne og så, ligesom alle rorkarlene, opmærksomt på os. Den anden passager var indhyllet omtrent ligesom Provis og syntes at gyse og hviske nogle advarende ord til den styrende, mens han så på os. I ingen af bådene blev der sagt et ord.

Nogle få minutter efter kunne Startop skelne, hvilket dampskib der var forrest, og sagde med dæmpet stemme ordet "Hamburg" til mig. Det nærmede sig os meget hurtigt, og dets hjuls plasken blev lydeligere og lydeligere. Allerede forekom det mig, at vi overskyggedes af det, da robåden i det samme præjede os. Jeg svarede.

"De har en tilbagevendt deporteret hos Dem," sagde manden med rorlinerne, "det er den mand, der er indsvøbt i stortrøjen, og hans navn er Abel Magwitch eller også Provis. Jeg anholder denne mand og opfordrer ham til at overgive sig og Dem til at hjælpe mig."

I samme øjeblik holdt han uden at give sit mandskab nogen ordre, der kunne høres, lige ind på os med båden. De havde pludselig gjort et årekast fremad, havde taget deres årer ind, var løbet tværs på os og havde grebet fat i vor ræling, førend vi ret vidste, hvad de foretog sig. Dette medførte stor forvirring om bord i dampskibet, og jeg kunne høre folkene råbe til os, og høre, at der blev givet ordre til at standse hjulene, og høre dem standse, men mærkede, at det drev uimodståeligt ned imod os. I samme øjeblik så jeg den, der havde styret robåden, lægge sin hånd på sin fanges skulder, at begge bådene svajedes rundt af strømmens magt, og alle mand om bord i dampskibet løb forud som vanvittige. I samme øjeblik så jeg fremdeles fangen fare op, bøje sig over sin anholder og rive kappen af halsen på den gysende passager i robåden. Endvidere så jeg i samme øjeblik, at det blottede ansigt tilhørte den anden straffefange fra længst svundne dage. Endnu i samme øjeblik så jeg ansigtet hælde bagover med en bleg rædsel i det, som jeg aldrig skal glemme, hørte et højt råb om bord i dampskibet og et stærkt plask i vandet og mærkede, at båden sank under mine fødder.

Kun et øjeblik syntes jeg at kæmpe med tusinde vandhvirvler og tusinde lynglimt. Da dette øjeblik var forbi, haledes jeg op i robåden. Herbert var der, og Startop var der, men både vor båd og de to straffefanger var borte.

Råbene om bord i damperen, den rasende larm, hvormed den slap sin damp, dens driven af sted og vor driven af sted gjorde, at jeg i starten ikke kunne skelne himmel fra vand eller kyst fra kyst, men robådens mandskab fik den hurtigt bragt på ret køl, og efter at have gjort nogle raske årekast fremad blev de liggende på årerne, idet hver mand tavs og med spændt

opmærksomhed så på vandet agter ude. Straks efter viste sig en mørk genstand komme drivende ned imod os med strømmen. Ingen sagde et ord, men han, der sad til rors, rakte hånden i vejret, hvorpå de alle skoddede lidt og holdt båden lige imod genstanden. Da den kom nærmere, så jeg, at det var Magwitch, der svømmede, men havde møje med at holde sig oppe. Han blev taget om bord og fik straks lænker om håndleddene og anklerne.

Robåden blev holdt stille, og det tavse, opmærksomme udkig med vandet fortsattes. Men nu kom det dampskib, der skulle til Rotterdam, nærmere og, da det åbenbart ikke vidste, hvad der var foregået, med fuld kraft. Efter at det var blevet prajet og standset, drev begge dampskibe bort fra os, og vi steg og sank i deres oprørte kølvand. Længe efter at vandet var blevet stille igen, og de to dampskibe var kommet os af syne, fortsattes udkigget, men nu vidste enhver, at det var frugtesløst.

Omsider opgav vi det og roede i land til det lille værtshus, vi for kort siden havde forladt, og hvor vi blev modtaget med ikke liden overraskelse. Her kunne jeg få nogle forfriskninger til Magwitch, der havde fået et meget alvorligt stød i brystet og et dybt sår i hovedet.

Han fortalte mig, at han troede, at han var kommet ind under dampskibets køl og havde stødt hovedet, da han blev båret op af vandet. Stødet i brystet, der gjorde det meget smerteligt for ham at trække vejret, troede han at have fået mod siden af robåden. Han tilføjede, at han ikke kunne sige, hvad han ville have gjort eller ikke have gjort ved Compeyson, men i det øjeblik, han havde taget fat i hans kappe for at se, hvem han var, var skurken faret op og tilbage, hvorpå de begge var faldet

over bord, og Magwitchs pludselige fald ud af vor båd og pågribernes anstrengelse for at holde ham i den havde kærtret den. Han fortalte mig hviskende, at de var gået til bunds med et forbitret tag i hinanden og havde sloges under vandet, men at han havde revet sig løs, arbejdet sig op og var svømmet bort.

Jeg havde ikke den fjerneste grund til at tvivle om den fuldkomne rigtighed af, hvad han således fortalte mig, og politibetjenten, der styrede robåden, afgav den samme forklaring om, hvorledes de var faldet over bord.

Da jeg bad denne politimand om tilladelse til at ombytte fangens våde tøj med nogle aflagte klæder, jeg kunne få at købe i værtshuset, samtykkede han straks heri, idet han kun tilføjede, at han måtte tage alt, hvad hans fange havde på sig, i forvaring, og således gik brevtasken, der tidligere havde været i mine hænder, over i betjentens. Endvidere tillod han mig at følge med fangen til London, men nægtede mine to venner den samme villighed.

Opsynsmanden i "Skibet" underrettedes om, hvor den druknede var gået til bunds, og lovede at søge efter liget på de steder, hvor der var størst rimelighed for, at det ville komme i land, og hans iver for at bjærge det forekom mig at vokse, da han hørte, at det havde strømper på, for sandsynligvis krævedes der omtrent en halv snes druknede mennesker til at ekvipere ham fuldstændigt, hvilket kan have været grunden til, at hans forskellige klædningsstykker var mere eller mindre stærkt medtagne.

Vi blev i værtshuset, til strømmen kærtrede, og da blev Magwitch båret ned i båden og bragt om bord. Herbert og Startop måtte se at komme til London over land, som de bedst

kunne. Vi tog en sørgelig afsked med hinanden, og efter at jeg havde sat mig ved siden af Magwitch, følte jeg, at jeg fra nu af havde min plads her, så længe han levede.

Nu var min modbydelighed for ham aldeles smeltet bort, og i den forfulgte, sårede, lænkede skabning, der holdt mig i hånden, så jeg kun den mand, der havde villet være min velgører og omfattet mig med trofast kærlighed, taknemmelighed og ædelmodighed gennem mange år. Jeg så i ham kun et langt bedre menneske, end jeg havde været mod Joe.

Hans åndedræt blev tungere og mere smertelig, alt som natten faldt på, og ofte kunne han ikke undertrykke en stønnen. Jeg prøvede på at lægge ham i en magelig stilling på den arm, jeg kunne bruge, men det var mig en skrækkelig tanke, at jeg i mit hjerte ikke kunne sørge over, at han var kommet så slemt til skade, da det utvivlsomt var bedst, at han døde. At der endnu fandtes folk nok, der kunne og ville godtgøre hans identitet, kunne jeg ikke drage i tvivl, og at han ville blive mildt behandlet, turde jeg ikke håbe. Han var ved sin domfældelse blevet fremstillet i det værste lys, var siden brudt ud af sit fængsel og atter sat under tiltale, var vendt tilbage, selv om han havde været dømt til at deporteres på livstid, og havde voldt det menneskes død, der havde været skyld i hans pågribelse.

Mens vi vendte tilbage mod den nedgående sol, vi i går havde ladet bag os, og vore forhåbningers strøm syntes at løbe den modsatte vej, sagde jeg ham, hvor ondt det gjorde mig, at han var kommet hjem for min skyld.

"Min kære dreng," sagde han, "jeg går fuldkommen rolig min skæbne i møde. Jeg har set min dreng, og han kan blive en gentleman uden mig."

Nej. Det havde jeg tænkt på, mens vi havde siddet der ved siden af hinanden. Nej. Set bort fra mine egne tilbøjeligheder, forstod jeg nu Wemmicks vink. Da han havde været straffefange, forudså jeg, at hans ejendele ville hjemfalde til kronen.

"Hør en gang, min kære dreng," sagde han. "Det er bedst, at det ikke bliver sagt om en gentleman, at han hører mig til. Kom alene for at se til mig, som om De tilfældigvis kom med Wemmick. Sæt Dem således, at jeg kan se Dem, når der for sidste gang af mange gange bliver aflagt ed imod mig, så skal jeg ikke forlange mere."

"Jeg viger ikke fra Deres side," sagde jeg, "så længe jeg får lov at blive hos Dem. Med Guds hjælp skal jeg være lige så trofast imod Dem, som De har været det imod mig."

Jeg mærkede, at hans hånd rystede, mens den holdt min, og han vendte ansigtet bort, mens han lå på bunden af båden, og jeg hørte hin klikken i hans strube – nu mildnet ligesom hele hans øvrige jeg. Det var godt, at han havde rørt ved dette punkt, da det mindede mig om, hvad jeg måske ellers ikke ville have tænkt på, førend det havde været for sent: At det ikke var nødvendigt, at han fik at vide, at hans håb om at gøre mig rig var blevet tilintetgjort.

Dagen efter blev han ført til politiretten og ville straks være blevet taget i forhør, hvis det ikke havde været nødvendigt at lade en gammel opsynsmand i det fangeskib, hvorfra han tidligere var undveget, kalde, for at han kunne aflægge vidnesbyrd om hans identitet. Ingen drog den i tvivl, men Compeyson, der havde haft i sinde at optræde som vidne imod ham, var faldet over bord og druknet, og tilfældigvis fandtes der den gang ikke en eneste fængselsbetjent i London, som kunne afgive det fornødne vidnesbyrd. Efter min hjemkomst om aftenen var jeg straks taget hen til Jagers' private bolig for at sikre mig hans hjælp, og på fangens vegne ville Jagers ikke indrømme noget. Men det var også det eneste, der lod sig gøre, for han sagde mig, at sagen ville være forbi på fem minutter, så snart vidnet var kommet til stede, og at ingen magt på jorden kunne hindre, at den gik imod os.

Da jeg underrettede Jagers om, at jeg ville lade ham blive uvidende om sin formues skæbne, blev han gnaven og vred, fordi jeg havde "ladet den smutte gennem fingrene på mig," og sagde, at vi i sin tid måtte indgive en ansøgning til regeringen og se at få i det mindste en del af den, men han lagde samtidig ikke skjul på, at om der end kunne gives mange tilfælde, i hvilke der ikke ville blive gjort påstand på en sådan ejendomsfortabelse, indeholdt det foreliggende tilfælde dog intet, hvorved det kunne henføres til denne kategori. Det indså jeg meget godt. Jeg var ikke i slægt med den forviste eller knyttet til ham ved noget lovmæssigt bånd. Han havde ikke sat sin hånd under nogen erklæring til fordel for mig førend sin

pågribelse, og at gøre det nu, ville være unyttigt. Jeg havde intet arvekrav og besluttede til sidst, ligesom jeg også siden altid holdt fast ved denne beslutning, ikke at plage mig med det håbløse forsøg på at håndhæve et sådant krav.

Der syntes at være grund til at tro, at den druknede angiver havde gjort sig håb om at få en del af den forbrudte formue til løn og i dette øjemed havde skaffet sig temmelig nøjagtige oplysninger om Magwitchs pengeforhold, for da hans lig blev fundet mange mil neden for skuepladsen for hans død og så skrækkelig forandret, at det kun kunne genkendes på indholdet af hans lommer, var nogle optegnelser, der lå sammenlagt i et foderal, han havde hos sig, endnu læselige. Deriblandt var navnet på et bankierhus i New South Wales, hos hvilket der stod en sum penge, og en liste over nogle landstrækninger af stor værdi, og begge disse oplysninger fandtes ligeledes på en liste, som Magwitch, mens han sad fængslet, gav Jagers over de ejendele, som han troede, at jeg skulle arve. Hans uvidenhed kom ham dog til sidst til nytte, den stakkel, idet han aldrig nærede tvivl om, at min arv med Jagers' hjælp var mig fuldkommen sikret.

Efter et ophold af tre dage, i hvilke retsforfølgelsen var blevet standset, for at vidnet fra fangeskibet kunne blive skaffet til veje, kom dette vidne og meddelte med lethed de fornødne oplysninger. Magwitch blev i varetægtsfængslet for at blive sat under tiltale ved næste retssession, som ville blive holdt om en måned.

Det var i dette mørke afsnit af mit liv, at Herbert en aften kom meget nedslået hjem og sagde:

"Kære Händel, jeg frygter for, at jeg snart må forlade Dem."

Da hans kompagnon havde forberedt mig på dette, blev jeg mindre overrasket, end han havde troet.

"Vi ville gå glip af en god forretning, hvis jeg tøver med at rejse til Cairo, og jeg er meget bange for, at jeg må rejse på en tid, da De kunne trænge allermest til mig."

"Jeg vil altid trænge til Dem, Herbert, da De altid vil være mig inderlig kær, men min trang er ikke større nu, end den til enhver tid vil være."

"De vil blive så ensom."

"Det har jeg ikke tid til at tænke på. De ved, at jeg altid er hos ham i al den tid, det er tilladt, og at jeg ville være hos ham den hele dag, hvis jeg kunne. Og når jeg er borte fra ham, ved De, at mine tanker er hos ham."

Den skrækkelige stilling, han var blevet bragt i, var så forfærdelig for os begge, at vi ikke kunne tale om den med tydeligere ord.

"Kære ven," sagde Herbert, "lad den nære udsigt til vor skilsmisse – for den er meget nær forestående – være min undskyldning for, at jeg må tale om Dem selv. Har De tænkt på Deres fremtid?"

"Nej, for jeg har ikke turdet tænke på nogen fremtid."

"Men Deres kan dog ikke slås således hen; nej, nej, kære Händel, den må ikke slås hen. Jeg ønsker, at De vil tale nogle få venskabelige ord med mig om den."

"Det vil jeg," sagde jeg.

"I vort filialhus, Händel, må vi have en –"

Da jeg mærkede, at hans fine følelse skyede det rigtige ord, sagde jeg:

"En kommis."

"En kommis. Og jeg håber, at det slet ikke er så usandsynligt, at han, ligesom en vis kommis, som De kender, kan svinge sig op til kompagnon. Hør nu, Händel – kort sagt, min kære ven, vil De komme til mig?"

Der var noget fortryllende hjerteligt og indtagende i den måde, hvorpå han efter at have sagt: "Hør nu, Händel," som om det havde været den alvorlige begyndelse til en uhyre forretningsmæssig indledning, pludselig opgav denne tone, udstrakte sin ærlige hånd og talte som en skoledreng.

"Clara og jeg har tit og ofte talt om det," vedblev Herbert, "og det søde, lille væsen bad mig endnu i aften med tårer i øjnene at sige Dem, at hvis De vil bo hos os, når vi er kommet sammen, vil hun gøre sit bedste for at opmuntre Dem og overbevise sin mands ven om, at han også er hendes ven. Vi skulle komme så godt ud af det, Händel!"

Jeg takkede både hende og ham hjerteligt, men sagde, at jeg endnu ikke vidste, om jeg kunne tage imod hans venlige tilbud. For det første var mit hoved alt for optaget af andre ting, til at jeg kunne sætte mig klart ind i sagen, og for det andet – ja, for det andet var der noget, der dæmrede vagt i mine tanker, som vil vise sig ganske kort før slutningen af denne fortælling.

"Men hvis De tror, Herbert, at De, uden skade for Deres forretning, kan lade spørgsmålet stå åbent i nogen tid –"

"I nogen tid? Et halvt, et helt år!"

"Nej, ikke så længe. To-tre måneder i det højeste."

Herbert blev meget glad, da vi gav hinanden hånden på denne aftale, og sagde, at han nu havde mod til at sige mig, at han vist måtte rejse i slutningen af ugen.

"Og Clara?" spurgte jeg.

"Det søde, lille væsen bliver pligtro hos sin fader, så længe der er liv i ham, men det kan ikke vare længe. Mrs. Whimple har betroet mig, at han snart vil lukke sine øjne."

"Uden at ville sige noget hårdt, tror jeg, at det er det bedste, han kan gøre."

"Det må desværre nok indrømmes, og så kommer jeg tilbage efter det søde, lille væsen, og det søde, lille væsen og jeg går i al stilhed til den nærmeste kirke. Husk på, det velsignede barn nedstammer ikke fra nogen højbyrdig slægt, har aldrig set i nogen statskalender og ved ikke, hvem der var hendes bedstefader. Hvilken lykke for min moders søn."

Om lørdagen i samme uge tog jeg afsked med Herbert, der var fuld af lyse forhåbninger, men nedslået og sorgfuld over at forlade mig, da han steg ind i en af de til kysten afgående diligencer. Jeg gik ind i en café for at skrive en lille billet til Clara og sige hende, at han ved sin afrejse havde sendt hende tusinde hilsener, og vendte derpå tilbage til mit ensomme hjem, hvis det fortjente dette navn, for det var nu ikke længere noget hjem for mig, og jeg havde intet hjem nogetsteds.

På trappen mødte jeg Wemmick, der kom imod mig. Jeg havde ikke set ham alene siden det ulykkelige udfald af forsøget på at flygte, og han var kommet for i sin personlige og private egenskab at sige mig nogle ord til forklaring af dette uheld.

"Den afdøde Compeyson," sagde han, "var lidt efter lidt trængt ind i halvdelen af de regelmæssige forretninger, som nu drives, og det var af det, som nogle af hans folk, der var i forlegenhed – nogle af hans folk er altid i forlegenhed – snakkede om, at jeg hørte, hvad jeg hørte. Jeg holdt mine øren åbne, skønt jeg lod, som om jeg holdt dem lukkede, indtil jeg

hørte, at han var fraværende, og da tænkte jeg, at det ville være det bedste øjeblik til at gøre forsøget. Jeg kan nu kun tro, at han som en meget snild mand havde gjort sig det til regel altid at narre sine egne håndlangere. De er dog vel ikke vred på mig, mr. Pip? Jeg forsikrer Dem, at jeg gjorde mig al mulig umage for at tjene Dem."

"Det er jeg lige så sikker på, Wemmick, som De selv kan være det, og jeg takker Dem oprigtigt for Deres venskab og deltagelse."

"Tak, mange tak. Det er et slemt stykke arbejde," sagde Wemmick og kløede sig i hovedet, "og jeg forsikrer Dem, at det er længe siden, at jeg har været så medtagen. Hvad jeg tænker på, er tabet af så megen valuta."

"Og hvad jeg tænker på, er den ulykkelige ejer af den."

"Ja, ganske vist. Ingen kan naturligvis have noget at indvende imod, at det gør Dem ondt for ham, og jeg ville selv give en fempundsnote til, at han var vel derfra. Men hvad jeg tænker på, er dette: Da den afdøde Compeyson var kommet ham i forkøbet med at skaffe sig underretning om hans tilbagekomst og var så opsat på at bringe ham i galgen, tror jeg ikke, at han kunne være blevet frelst."

Jeg bad Wemmick gå op med og drikke et glas grog, førend han gik til Walworth. Han modtog indbydelsen, og mens han drak sit mådeholdne kvantum, sagde han temmelig forlegen:

"Hvad mener De om, at jeg har i sinde at tage mig en fridag på mandag, mr. Pip?"

"Ih, jeg mener, at De ikke har gjort noget lignende i de sidste tolv måneder."

"Snarere ikke i de sidste tolv år. Ja, jeg agter at tage mig en fridag, og hvad mere er, jeg agter at tage mig en spadseretur; ja, hvad endnu mere er, jeg agter at bede Dem gøre mig følgeskab."

Jeg var allerede i færd med at bede mig undskyldt, da jeg kun var en mådelig selskabsbroder på den tid, men Wemmick kom mig i forkøbet.

"Jeg ved, hvorledes De tilbringer Deres tid," sagde han, "og jeg ved, at De er i dårligt lune, mr. Pip. Men kunne De gøre mig den tjeneste, ville jeg vide Dem tak derfor. Det er ingen lang spadseretur, og den skal gå tidlig for sig. Sæt, at den optog Dem – frokost undervejs derunder medregnet – fra otte til tolv, kunne De så ikke overkomme det?"

Han havde ved flere lejligheder gjort så meget for mig, at det kun var at gøre meget lidt for ham, hvorfor jeg sagde, at jeg både kunne og ville overkomme det, og han blev så glad over mit samtykke, at jeg selv blev glad. På hans udtrykkelige forlangende lovede jeg at hente ham på borgen mandag morgen klokken halv ni.

Punktlig efter aftale ringede jeg mandag morgen på ved borgporten og blev modtaget af Wemmick selv, der overraskede mig ved at se pænere ud end sædvanlig og ved at have en blankere hat på.

Indenfor stod to glas med rom og mælk og to tvebakker. Den gamle måtte være stået op med lærken, for ved at kaste et blik ind i hans sovekammer så jeg, at hans seng var tom.

Da vi havde styrket os med rom og mælken og tvebakkerne og efter denne forberedelse til vor spadseretur ville til at gå ud, blev jeg højlig forundret over at se Wemmick tage en medestang og lægge den på skulderen.

"Hvad, vi skal da vel aldrig ud at fiske?" spurgte jeg.

"Nej," svarede han, "men jeg kan nok lide at gå med en medestang."

Jeg fandt dette noget sært, men sagde intet, og vi gik. Vi tog retningen af Camberwell til, og da vi var kommet hen i nærheden af den, sagde Wemmick pludselig:

"Halløj! Der er en kirke!"

Der var intet videre overraskende heri, men atter blev jeg dog forandret, da han, ligesom om han havde fået et glimrende indfald, sagde:

"Lad os gå ind!"

Vi gik ind, idet Wemmick lod sin medestang blive stående i våbenhuset og så sig om, mens han samtidig dykkede ned i sine kjolelommer og tog noget op af et papir.

"Halløj!" sagde han, "der er to par handsker! Lad os trække dem på!"

Da det var hvide allunshandsker, og postkassen udvidedes til det yderste, begyndte jeg at få en stærk mistanke, som blev til vished, da jeg så den gamle træde ind ad en sidedør, ledsagende en dame.

"Halløj!" sagde Wemmick, "der kommer miss Skiffins! Lad os nu holde bryllup!"

Denne ærbare dame var klædt som sædvanlig med undtagelse af, at hun var i færd med at trække et par hvide handsker på i stedet for sine grønne. Også den gamle var beskæftiget med et lignende offer på hymens alter, men den gamle herre havde så ondt ved at få sine handsker på, at Wemmick fandt det nødvendigt at stille ham med ryggen mod en pille og derpå selv gå bag ved pillen og hale væk i dem, mens

jeg for mit vedkommende holdt den gamle herre om livet, for at han kunne byde en tilsvarende sikker modstand. Ved denne sindrige fremgangsmåde kom hans handsker til at sidde til fuldkommenhed.

Efter at derpå degnen og præsten havde indfundet sig, opstilledes vi ved det skæbnesvangre rækværk. Overensstemmende med sin idé at lade, som om det alt sammen skete uden forberedelse, hørte jeg Wemmick sige til sig selv, idet han, førend vielsen begyndte, tog noget op af sin vestelomme:

"Halløj! Her er en ring!"

Jeg fungerede i egenskab af forlover for brudgommen, mens en lille, halt stolekone med en vatteret hat, ligesom et pattebarns lod, som om hun var miss Skiffins' fortroligste veninde. Ansvar for at give damen bort tilfaldt den gamle, hvilket førte til, at præsten uforsætligt forargedes, og dermed gik det således til: Da han sagde: "Hvem giver denne mand denne kvinde til hans ægtehustru?" stod den gamle herre uden i fjerneste måde at vide, hvor langt vi var kommet i ceremonien, og stirrede med de mest strålende blikke på de ti bud, hvorfor præsten atter sagde: "*Hvem* giver denne mand denne kvinde til ægtehustru?" og da den gamle endnu stod i den agtværdigste bevidstløshedstilstand, råbte brudgommen med sin vante røst: "Nå, gamle, hvem giver, ved du nok?" Hvorpå den gamle, førend han sagde, at *han* gav, meget livligt svarede: "Alt vel, John, alt vel, min dreng!" og præsten gjorde over dette et ophold med en så skummel mine, at jeg et øjeblik tvivlede om, at vi ville blive fuldstændigt viet den dag.

Vielsen blev imidlertid fuldbyrdet rigtig nok, og da vi gik ud af kirken, tog Wemmick låget af døbefonten, lagde sine hvide handsker i den og satte låget på igen, hvorimod mrs. Wemmick, som tænkte på fremtiden, gemte sine hvide handsker i lommen og trak sine grønne på.

"Nå, mr. Pip," sagde Wemmick, idet han, da vi kom udenfor, tog medestangen på skulderen, "må jeg nu spørge Dem, om nogen skulle tro, at dette var et bryllupsselskab?"

Der var bestilt frokost i en hyggelig, lille kro en fjerdingvej oppe på en skrænt, og inde i stuen stod der et fortunaspil for det tilfælde, at vi skulle ønske at adsprede os oven på højtideligheden. Det var fornøjeligt at lægge mærke til, at mrs. Wemmick nu ikke længere snoede sig ud af Wemmicks arm, når den blev slynget om hendes liv, men sad i en højrygget lænestol op imod væggen som en violoncel i dens federal og fandt sig i at blive omfavnet, ligesom dette melodiske instrument ville have gjort.

Vi fik en fortræffelig frokost, og når nogen sagde nej til noget af det, der var på bordet, sagde Wemmick:

"Leveret efter kontrakt, må De vide; vær ikke bange for det!"

Jeg drak det unge pars skål, den gamles skål og borgens skål, kyssede bruden ved afskeden og gjorde mig så behagelig, som jeg kunne.

Wemmick fulgte mig ned til døren, hvor jeg endnu en gang vekslede håndtryk med ham og ønskede ham til lykke.

"Tak!" sagde Wemmick og gned sig i hænderne. "Hun forstår sig så udmærket på fjerkræ, at De ikke gør Dem nogen idé om det. De skal få nogle æg og selv dømme. Hør," tilføjede han, idet

han kaldte mig tilbage og talte med dæmpet stemme, "dette er en aldeles privat affære."

"Jeg forstår Dem. Må ikke omtales i Little Britain!"

Wemmick nikkede.

"Efter hvad De sagde forleden dag, er det måske lige så godt, at Jaggers ikke får det at vide. Han kunne måske tro, at jeg begyndte at blive blød på hjernen eller noget lignende."

I hele mellemtiden mellem Magwitchs anholdelse og retssessionen lå han meget syg i fængslet. Han havde brækket to ribben, der havde såret den ene af hans lunger, og han trak vejret med stor møje og smerte, som dagligt tiltog. Det var som følge af dette, at han talte så sagte, at han næppe kunne høres, hvorfor han også kun talte meget lidt, men han var altid rede til at høre på mig, og det blev mit livs første pligt at sige ham og læse for ham, hvad jeg vidste, han burde vide.

Da han var alt for syg til at kunne blive i det almindelige fængsel, blev han efter de første par dage flyttet over på sygestuen, hvilket skaffede mig lejligheder til at være sammen med ham, som jeg ellers ikke ville have fået. Og havde hans sygdom ikke været, ville han være blevet lagt i lænker, da han holdtes for en determineret fængselssprænger, og jeg ved ikke hvad.

Skønt jeg så ham hver dag, var det kun for en kort tid ad gangen, hvorfor de regelmæssigt tilbagevendende mellemrum mellem vor adskillelse var lange nok til at tyde enhver lille forandring i hans legemlige tilstand på hans ansigt. Jeg kan ikke huske, at jeg nogen eneste gang mærkede nogen forandring til det bedre. Han tæredes hen og blev dag for dag mattere og dårligere lige fra den dag, da fængselsdøren havde lukket sig efter ham.

Den underkastelse eller hengivelse i skæbnen, han viste, var et menneskes, der er træt til døden. Af hans væsen eller et par fremhviskede ord, der undslap ham, fik jeg undertiden det indtryk, at han grublede over det spørgsmål, om han under

heldigere forhold ville være blevet bedre menneske, men han forsvarede sig aldrig ved noget vink i den retning eller søgte at bøje det forbigangne ud af dets evige skikkelse.

Et par gange hændte det i min nærværelse, at en eller anden af hans vogtere hentydede til hans ryggesløse levned. Da fo'r der et smil over hans ansigt, og han fæstede sine øjne på mig med et tillidsfuldt blik, som om han var overbevist om, at jeg havde set et glimt af noget godt hos ham, allerede mens jeg kun havde været et lille barn. Mod alle andre var han ydmyg og sønderknust, og jeg hørte ham aldrig klage.

Da tiden til retssessionen kom, lod Jagers indgive ansøgning om, at sagen måtte blive udsat til næste session, men da dette øjensynlig skete med den bagtanke, han ikke kunne leve så længe, blev det afslået. Sagen kom straks for, og da han blev stillet for skranken, blev han sat i en lænestol. Der var intet til hinder for, at jeg tog plads tæt ved fangeaflukket og holdt ham i den hånd, han strakte ud mod mig.

Forhandlingerne var meget korte og klare. Hvad der kunne tale for ham, blev sagt – at han var blevet flittig og havde skabt sig en formue ved lovlige og hæderlige midler, men ingen kunne omstøde den kendsgerning, at han var vendt tilbage og sad der for dommerens og juryens øjne. Det var umuligt ikke at finde ham skyldig.

De daglige besøg, jeg kunne gøre ham, blev nu kortere, og der blev nu holdt strengere vagt over ham. Da jeg så eller bildte mig ind at se, at jeg mistænktes for at ville bringe ham gift, bad jeg om at blive ransaget, førend jeg satte mig ved hans seng, og sagde til den oppasser, der altid var til stede, at jeg ville gøre, hvad det skulle være, for at vise ham mine hensigters

uskyldighed. Ingen var hård imod ham eller mig. Der var pligter at varetage, og de blev varetaget, men aldrig på en rå måde. Oppasseren forsikrede mig stadig, at det blev dårligere med ham, og nogle andre syge fanger i hans sal og nogle andre fanger, der plejede disse som sygeplejersker – forbrydere, men, Gud være lovet, ikke blottede for kærlighed – fortalte mig stadig det samme.

Alt som dagene gik, lagde jeg mere og mere mærke til, at han kunne ligge stille hen og stirre på det hvide loft uden nogen bevidsthed i sit ansigt, indtil et eller andet ord af mig opklarede det et øjeblik, hvorpå det atter blev udtryksløst. Undertiden var han næsten eller aldeles ude af stand til at tale, og da svarede han mig med et svagt tryk af min hånd, og jeg begyndte at forstå ham meget godt.

Da dagenes antal var steget til ti, opdagede jeg en større forandring hos ham, end jeg hidtil havde set. Hans øjne var vendte mod døren og opklaredes, idet jeg trådte ind.

"Min kære dreng," sagde han, da jeg havde sat mig ved hans seng, "jeg troede næsten, at De var kommet for sent. Men det, vidste jeg, kunne ikke være tilfældet."

"Det er netop tiden. Jeg ventede ved porten efter den."

"De venter altid ved porten, ikke sandt?"

"Jo, for ikke at spille et øjeblik af tiden."

"Tak, Gud velsigne Dem! De har aldrig svigtet mig."

Jeg trykkede stiltiende hans hånd, for jeg kunne ikke glemme, at jeg en gang havde haft i sinde at svigte ham.

"Og hvad der er det bedste af det hele," sagde han, "De har haft mere ro for mig, siden jeg kom under en mørk sky, end mens solen skinnede. Det er det bedste af det hele."

Han lå på ryggen og trak med stor vanskelighed sit vejr. Hvad han så gjorde, og hvor meget han end holdt af mig, så forlod dog lyset atter og atter hans ansigt, og det rolige blik op på det hvide loft fordunkledes.

"Lider De meget i dag?"

"Jeg klager ikke, min kære dreng."

"De klager aldrig."

Han havde talt sine sidste ord. Han smilede, og jeg forstod, at hans håndtryk ville sige, at han ønskede at løfte min hånd op og lægge den på sit bryst. Jeg lagde den der, og han smilede atter og lagde begge sine hænder på den.

Den tilståede tid gik, mens jeg sad således hos ham, men idet jeg så mig om, opdagede jeg, at fængselsinspektøren stod tæt ved siden af mig, og han hviskede:

"De har ikke nødig at gå endnu."

Jeg takkede ham inderligt og spurgte:

"Om jeg turde tale til ham, hvis han kunne forstå mig?"

Inspektøren trådte til side og vinkede slutteren bort. Skønt denne forandring skete uden larm, forjog den dog dunkelheden fra det rolige blik op på det hvide loft, og han så såre kærligt på mig.

"Kære Magwitch, omsider må jeg sige Dem det. Forstår De mig?"

Et sagte tryk af min hånd.

"De havde en gang en datter, som De elskede og mistede."

Et stærkere tryk af min hånd.

"Hun levede og fandt mægtige venner. Hun lever endnu. Hun er en dame og meget smuk, og jeg elsker hende!"

Med en sidste svag anstrengelse, der ville have været afmægtig, hvis jeg ikke havde understøttet den, førte han min hånd til sine læber. Derpå lod han den atter synke sagte ned på sit bryst, med sine egne hænder hvilende på den. Det rolige blik op på det hvide loft vendte tilbage og forsvandt, og hans hoved sank stille ned på hans bryst.

Ihukommende, hvad vi havde læst med hinanden, tænkte jeg på de to mænd, der var gået sammen ind i templet for at bede, og jeg vidste ingen bedre ord at sige ved hans leje end:

"Herre, vær denne synder nådig!"

55

Nu, da jeg var ganske overladt til mig selv, tilkendegav jeg, at jeg ville flytte fra min lejlighed til lovlig flyttetid og leje den ud så længe, og opstillede straks annoncer om det i vinduerne, for jeg var i gæld og havde næsten slet ingen penge og begyndte at blive alvorligt urolig over min forfatning. Jeg burde snarere skrive, at jeg ville være blevet urolig, hvis jeg havde haft viljekraft og tankeevne nok til at opdage, at jeg begyndte at blive meget syg.

Et par dage lå jeg på sofaen eller på gulvet – over alt, hvor jeg tilfældigvis sank om – med tungt hoved og værkende lemmer og uden viljestyrke, uden kraft. Derpå kom der en nat, som syntes at vare meget længe og var fuld af ængstelse og rædsel, og da jeg om morgenen prøvede på at sidde over ende i sengen og tænkte på det, mærkede jeg, at jeg ikke kunne.

Om jeg virkelig havde været nede i havegården midt om natten og søgt efter båden, som jeg troede var der; om jeg med stor forskrækkelse var kommet et par gange til mig selv ude på trappen uden at vide, hvorledes jeg var kommet ud af min seng; om jeg havde fundet mig selv i færd med at tænde lampen, grebet af den forestilling, at han kom op ad trappen, og at lygterne var blæst ud; om jeg var blevet usigelig plaget af nogens usammenhængende snakken, leen og stønnen og halvvejs havde haft en mistanke om, at disse lyd var blevet frembragte af mig selv; om der havde stået en lukket jernovn i et hjørne af værelset, og en stemme atter og atter havde råbt, at miss Havisham fortæredes inden i den; alt dette var ting, som jeg søgte at bringe på det rene og i en vis orden, mens jeg lå i

min seng, men dampen fra en kalkovn trængte sig stadig imellem dem og mig og bragte dem igen i uorden, og det var igennem denne damp, at jeg til sidst så to mænd stå og se på mig.

"Hvad vil De?" spurgte jeg, idet jeg fo'r sammen, "jeg kender Dem ikke."

"Å," svarede en af dem, idet han bukkede sig og rørte ved min skulder, "den sag klarer De vist nok snart, men De er arresteret."

"Hvor stor er gælden?"

"Hundrede og treogtyve pund, femten shillings og seks pence. En juvelerregning, tror jeg."

"Hvad skal jeg gøre?"

"De gør bedst i at følge hjem med mig," svarede manden. "Jeg har et meget pænt hus."

Jeg gjorde et forsøg på at stå op og klæde mig på. Da jeg igen så på dem, stod de et lille stykke fra sengen og så på mig, som endnu lå i den.

"De ser, hvorledes jeg har det," sagde jeg, "jeg ville gerne følge med Dem, hvis jeg kunne, men det er mig umuligt. Fører De mig herfra, tror jeg, at jeg dør undervejs."

Måske svarede de eller drøftede dette spørgsmål eller søgte at opmuntre mig til at tro, at jeg havde det bedre, end jeg tænkte; for med undtagelse af denne tynde tråd, hvorved de hang ved min hukommelse, ved jeg ikke, hvad de gjorde, undtagen at de lod være at føre mig bort.

At jeg havde feber og blev skyet, at jeg led meget, at jeg ofte mistede min forstand, at tiden syntes uendelig, at jeg sammenblandede umulige eksistenser med min egen identitet;

at jeg var en mursten i væggen og dog bønfuldt om at blive taget ned fra det svimlende sted, hvor murerne havde sat mig ind; at jeg var en jernstang i en uhyre maskine, der klaprede og hvirvlede over et svælg, og at jeg dog i egen person bad om, at maskinen måtte blive standset og min del af den hamret af; at jeg gennemgik disse sygdomsstadier, ved jeg fra min egen hukommelse, og vidste jeg på en måde også den gang. At jeg undertiden brødes med virkelige mennesker i den tro, at de var mordere, og at jeg straks derpå fattede, at de mente mig det godt, og sank udmattet i deres arme og lod dem lægge mig ned, vidste jeg også den gang. Men fremfor alt vidste jeg, at der var en stadig tilbøjelighed hos alle disse mennesker – der, når jeg var meget syg, frembød alle slags mærkelige forvandlinger af det menneskelige åsyn og viste sig i betydelig forstørret skikkelse – fremfor alt, siger jeg, vidste jeg, at der var en påfaldende tilbøjelighed hos alle disse mennesker til tidligere eller sildigere at antage lighed med Joe.

Da jeg havde overstået den værste tid af min sygdom, mærkede jeg, at mens alle dens andre ejendommeligheder forandrede sig, forandrede denne ene stadige ejendommelighed sig ikke. Hvem det så var, der nærmede sig mig, så blev han til Joe. Jeg åbnede mine øjne om natten, og i den store lænestol ved siden af sengen så jeg Joe. Jeg åbnede mine øjne om dagen, og siddende på vinduesbænken og rygende sin pibe ved det formørkede, åbne vindue, så jeg stadig Joe. Jeg bad om noget kølende at drikke, og den kære hånd, der gav mig det, var Joes. Efter at have drukket sank jeg tilbage på mit leje, og det ansigt, der så så forhåbningsfuldt og ømt på mig, var Joes.

Omsider tog jeg en dag mod til mig og spurgte:

"Er det Joe?"

Og den kære, gamle, hjemlige stemme svarede:

"Ja vel er det det, gamle kammerat."

"Å, Joe, du knuser mit hjerte! Se vredt til mig. Slå mig.

Bebrejd mig min utaknemmelighed. Vær ikke så god imod mig!"

For Joe havde nu i sin glæde over, at jeg kendte ham, lagt sit hoved på puden ved siden af mig og sin arm om min hals.

"Kære, gamle Pip, gamle kammerat," sagde han, "du og jeg var jo altid venner. Og når du bliver så rask, at du kan køre ud – sikke løjer!"

Derpå trak Joe sig tilbage til vinduet og stod med ryggen imod mig og tørrede sine øjne. Da min overordentlige mathed hindrede mig fra at stå op og gå hen til ham, lå jeg der og hviskede angerfuldt:

"Å Gud velsigne ham! Å Gud velsigne dette ædle, kristelige menneske!"

Joes øjne var røde, da jeg næste gang så ham ved min side, men jeg holdt ham i hånden, og vi følte os begge lykkelige.

"Hvor længe, kære Joe?"

"Mener du, Pip, hvor længe din sygdom har varet?"

"Ja, Joe."

"Nu er vi i slutningen af maj, Pip. I morgen er det den første juni."

"Har du da været her i al denne tid, kære Joe?"

"Så noget nær, gamle kammerat. For, som jeg sagde til Biddy, da vi fik efterretningen om, at du var blevet syg, i et brev, som bragtes os af postbuddet, og han var tidligere ungkarl, men nu

er han gift, skønt han bliver slet betalt for alt det skotøj, han slider op, men rigdom var ikke det, han havde for øje, og giftermål var hans hjertes højeste ønske –"

"Det er så fornøjeligt at høre dig, Joe! Men jeg afbryder dig i, hvad du sagde til Biddy."

"Hvilket var, at da du var imellem fremmede, og da du og jeg stadig havde været venner, ville et besøg i et sådant øjeblik måske ikke være uvelkomment. Og Biddy, hendes ord var: 'Gå til ham, uden at spille tiden.' Det," sagde Joe, idet han sluttede med sin dommermine, "var Biddys ord, 'gå til ham,' sagde Biddy, 'uden at spille tiden.' Kort sagt, jeg ville ikke narre dig synderlig," tilføjede Joe efter en smule alvorlig overvejelse, "om jeg sagde til dig, at det unge kvindfolks ord var: 'Uden at spille et minut.'"

Her afbrød Joe sig selv og underrettede mig om, at der kun turde tales til mig med stort mådehold, og at jeg hyppigt skulle nyde noget, enten jeg så havde lyst eller ikke, og at jeg måtte adlyde alle hans ordrer. Jeg kyssede derfor hans hånd og lå stille, mens han gav sig til at skrive en billet til Biddy med en hilsen fra mig.

Biddy havde åbenbart lært Joe at skrive. Mens jeg lå i sengen og så på ham, kom jeg i min afmægtige tilstand atter til at græde af glæde ved at se, med hvilken stolthed han tog fat på sit brev. Min seng, som omhænget var taget af, var flyttet med mig i ind i dagligstuen som det luftigste og største værelse, og tæppet var blevet taget af gulvet, og værelset holdt frisk og sundt, dag og nat. Ved mit eget skrivebord, der var skudt ind i en krog og pakket fuldt med medicinglas, satte Joe sig nu til sit store værk, efter først at have valgt sig en pen på pennebakken,

som om denne havde været en kasse med svært værktøj, og smøget sine ærmer op, som om han skulle til at svinge et koben eller en forhammer. Joe måtte nødvendigvis holde bordet dygtig fast med sin venstre albue og få sit højre ben stukket langt ud bag ved sig, førend han kunne begynde, og da han begyndte, gjorde han hvert strøg nedad så langsomt, som om det havde været seks fod langt, og ved hvert strøg opad kunne jeg høre hans pen sprutte efter en større målestok. Han havde en kuriøs forestilling om, at blækhuset stod på den side af ham, hvor det ikke stod, og dyppede idelig sin pen i det tomme rum og syntes fuldkommen tilfreds med udfaldet. Undertiden snublede han over en eller anden ortografisk anstødssten, men kom i det hele taget godt ud af det, og da han havde skrevet sit navn og flyttet en slutningsklat fra papiret op på sin isse med begge sine pegefingre, stod han op og gik rundt om bordet, idet han med uendelig tilfredsstillelse undersøgte, hvorledes hans produktion tog sig ud fra forskellige synspunkter, mens den lå der.

For ikke at gøre Joe imod med at tale for meget, selv om jeg havde været i stand dertil, tøvede jeg til den næste dag med at spørge ham om miss Havisham. Han rystede på hovedet, da jeg spurgte ham, om hun var kommet sig.

"Er hun død, Joe?"

"Ja ser du, gamle kammerat," sagde Joe undvigende og for at komme til det lidt efter lidt, "det vil jeg just ikke driste mig til at sige, for det er meget sagt, men hun er ikke –"

"Levende, Joe?"

"Det er nærmere ved det," sagde Joe, "hun er ikke levende."

"Lå hun længe, Joe?"

"Efter at du var blevet syg, omtrent i hvad man ville kalde – hvis man skulle sige det – otte dage," svarede Joe, endnu stadig opsat på for min skyld kun gradvis at komme til enhver ting.

"Har du hørt, kære Joe, hvad der bliver af hendes formue?"

"Ja, gamle kammerat, det viste sig, at hun havde testamenteret det meste af den til miss Estella, men et par dage før ulykken havde hun med sin egen hånd skrevet en lille kokkesild, hvorved hun skænkede Matthew Pocket rene fire tusinde pund. Hvorfor tror du, Pip, at hun efterlod ham disse rene fire tusinde? På grund af Pips meddelelse om den ovennævnte Matthew."

Denne efterretning voldte mig megen glæde, da den fuldstændiggjorde den eneste gode gerning, jeg havde gjort. Jeg spurgte Joe, om han havde hørt, om nogle af de andre slægtninge havde fået legater.

"Miss Sara," svarede Joe, "hun fik femogtyve pund om året til at købe piller for, da hun er galdesyg. Miss Georgiana fik tyve pund i det hele. Mrs. – hvad er det nu, disse vilde dyr med pukler kaldes, gamle kammerat?"

"Kameler?" sagde jeg, uden at det var mig muligt at fatte, hvorfor han ville vide det.

Joe nikkede.

"Mrs. Kamel," hvormed jeg straks fattede, at han mente mrs. Camilla, "hun fik fem pund til at købe natlys for, for at hun kan blive i godt humør, når hun vågner om natten."

Disse meddelelsers nøjagtighed var tilstrækkelig klar til at give mig den største tillid til Joes fortælling.

"Men nu er du ikke stærk nok, gamle kammerat, til at du kan tåle mere end en skefuld til i dag. Gamle Orlick har begået

indbrud."

"Hvor?" spurgte jeg.

"Ikke fordi, det tilstår jeg, at hans væsen jo er noget voldsomt," sagde Joe undskyldende, "men en englænders hus er hans fæstning, og der må ikke brydes ind i fæstninger undtagen i krigstider. Hvilke fejl han så har, så var han dog korn- og frøhandler i sit hjerte."

"Er det da Pumblechooks hus, der er gjort indbrud i?"

"Det er det, Pip," svarede Joe, "og de tog hans butiksskuffe, og de tog hans pengekasse, og de drak hans vin, og de åd hans fødevarer, og de slog ham i ansigtet, og de kneb ham i næsen, og de bandt ham ved hans sengestolpe, og de gav ham en dosis, og de proppede munden fuld på ham med blomsterløg, for at han ikke skulle gøre anskrig. Men han kendte Orlick, og Orlick sidder nu i fængsel."

Gennem sådanne ordvekslinger kom vi efterhånden til at tale åbent med hinanden. Det varede længe, førend jeg kom til kræfter, men jeg blev langsomt og sikkert mindre mat, og Joe blev hos mig, og jeg bildte mig ind, at jeg atter var lille Pip.

Vi længtes efter den dag, da jeg skulle ud at køre, ligesom vi forud havde længtes efter den dag, da jeg skulle sættes i lære. Og da dagen kom, og en åben vogn var kørt ind i gaden, pakkede Joe mig ind, tog mig på sine arme, bar mig ned til den og satte mig op i den, som om jeg endnu var den stakkels lille, hjælpeløse skabning, med hvem han så gavmildt havde delt sit store hjertes rigdom.

Joe satte sig ved siden af mig, og vi kørte ud på landet, hvor sommerens frodige grøde allerede viste sig på træerne og i græsset, og sommerens dejlige duft opfyldte hele luften. Det

var tilfældigvis en søndag, og mens jeg så på alt det skønne, der omgav mig, og tænkte på, hvorledes det dag og nat var vokset og havde forandret sig under solen og stjernerne, hvorledes de små markblomster havde udviklet sig, og fuglenes stemmer var blevet stærkere, mens jeg stakkel havde ligget og glødet og kastet mig i min seng, virkede alene mindet om, at jeg havde glødet og kastet mig der, som en dæmper på min glæde. Men da jeg hørte søndagsklokkerne og endnu en gang så på den udbredte dejlighed, følte jeg, at jeg ikke nær var taknemmelig nok – at jeg endnu var for svag endog dertil – og jeg lagde mit hoved på Joes skulder, således som jeg havde lagt det der i gamle dage, når han havde taget mig med til marked, og jeg ved ikke hvor, og det var blevet for meget for mine unge sanser.

Lidt efter lidt blev jeg mere fattet, og vi talte, som vi havde plejet at tale, når vi havde ligget i græsset ved det gamle batteri. Der var ikke foregået nogen forandring med Joe. Han var i mine øjne ganske, hvad han den gang havde været, netop uge så ukunstlet trofast, og netop lige så ukunstlet god.

Da vi var kommet tilbage, og han løftede mig ned og bar mig – så let – over gårdspladsen og op ad trappen, tænkte jeg på hin følgerige juledag, da han havde båret mig over mosen. Vi havde endnu ikke gjort nogen hentydning til min forandrede skæbne, og heller ikke vidste jeg, hvor meget han kendte til min senere historie. Jeg var nu så usikker på mig selv og havde en sådan tillid til ham, at jeg ikke kunne blive enig med mig selv, om jeg turde bringe det på bane, eftersom han ikke selv gjorde det.

"Har du hørt, Joe," spurgte jeg ham efter nærmere overlæg den aften, "hvem der var min velgører?"

"Jeg har hørt, at det ikke var miss Havisham."

"Har du hørt, hvem det var?"

"Nu vel, jeg har hørt, at det var en person, som sendte den person, der gav dig banknoterne i *De Lystige Færgemænd*."

"Ja, ham var det."

"Forbavsende!" sagde Joe i den roligste tone.

"Har du hørt, at han er død?" spurgte jeg straks efter med voksende mistillid til mig selv.

"Jeg tror," sagde Joe efter at have tænkt sig længe om og skottet undvigende hen til vinduesbænken, "at jeg har hørt sige, at han skulle være et eller andet sådan i almindelighed i den retning."

"Har du hørt noget om hans livsforhold, Joe?"

"Ikke synderlig, Pip."

"Har du lyst til at høre, Joe –" begyndte jeg, men standsede, idet Joe stod op og kom hen til min sofa.

"Hør en gang, gamle kammerat," sagde Joe og bøjede sig over mig, "altid de bedste venner, er vi ikke, Pip?"

Jeg undså mig ved at svare ham.

"Meget vel da," sagde Joe, som om jeg havde svaret, "det er, som det skal være, det er vi enige om. Hvorfor da røre ved ting, der altid må være unødvendige imellem to venner? Der er ting nok imellem to venner. Gud! At tænke sig din stakkels søster og hendes tagen på vej! Husker du rygvarmeren?"

"Ja det gør jeg rigtig nok, Joe."

"Så hør en gang, gamle kammerat. Jeg gjorde, hvad jeg kunne for at holde dig og rygvarmeren fra hinanden, men min evne svarede ikke altid til min gode vilje, for når din stakkels søster fik i sinde at fare løs på dig, var det ikke så meget," sagde Joe på sin yndede, argumenterende måde, "fordi hun også fo'r løs på

mig, hvis jeg satte mig til modværgelse imod hende, som fordi hun så altid fo'r så meget værre løs på dig. Det lagde jeg mærke til. Det er ikke så meget et tag i en mands skæg og heller ikke et par rusk i en mand – hvad der var din søster hjerteligt vel undt – der ville afholde en mand fra at fri en lille dreng for straf. Men når der bliver faret så meget værre løs på den lille dreng på grund af et sådant tag i et skæg eller en sådan rusken, så bliver manden naturligvis opmærksom og siger til sig selv: 'Hvor er den nytte, du gør? Jeg tilstår, at jeg ser skaden,' siger manden, 'men jeg ser ikke nytten, og jeg opfordrer dig derfor, sir, til at vise mig nytten.'"

"Siger manden?" sagde jeg, da jeg så, at Joe ventede på, at jeg skulle sige noget.

"Siger manden," gentog Joe, "har han ret, denne mand?"

"Kære Joe, han har altid ret."

"Nu vel, gamle kammerat, så mindes dine ord. Har han altid ret – hvilket vil sige, at han i almindelighed altid snarere har uret – så har han også ret, når han siger: Sæt, at du gemte en eller anden lille ting for dig selv, mens du var en lille dreng, så var det mest, fordi du vidste, at Gargerys evne til at holde dig og rygvarmeren fra hinanden ikke ganske svarede til hans gode vilje. Tænk derfor ikke mere på det som imellem to venner, og lad os ikke tale om unødvendige ting. Biddy gjorde sig, førend jeg rejste, en hel del ulejlighed for mig – for jeg er så skrækkelig dum – for at jeg skulle se det i dette lys og, når jeg havde set det i dette lys, også fremstille det således. Og da nu begge disse dele," sagde Joe, helt henrykt over sin logiske ordning af sagen, "er gjort, vil jeg sige dig noget som din sande ven. Du må ikke

gøre for meget af det, men skal spise din aftensmad, drikke din vin og vand og krybe ind mellem lagenerne."

Den finhed, hvormed Joe lod dette emne fare, og den blide sikkerhed og venlighed, hvormed Bidby – hvis kvindelige snilde så tidligt havde set til bunds i mig – havde forberedt ham på det, gjorde et dybt indtryk på min sjæl. Men om Joe vidste, hvor fattig jeg var, og hvorledes mine store forventninger havde opløst sig, ligesom vor egen mosetåge for solen, kunne jeg ikke blive klog på.

En anden ting hos Joe, som jeg ikke kunne blive klog på, da den begyndte at vise sig, men som jeg snart kom til en sørgelig opfattelse af, var denne: Alt som jeg bedredes og fik flere kræfter, blev Joe en lille smule mindre utvungen imod mig. Under min svaghed og fuldstændige afhængighed af ham var det kære menneske faldet tilbage til den gamle tone og havde kaldt mig med de gamle navne, det kære "gamle Pip, gamle kammerat," der nu lød som musik i mine øren. Også jeg var faldet tilbage til de gamle vaner, kun alt for glad og taknemmelig for, at han tillod det. Men umærkeligt, skønt jeg holdt fast på dem, begyndte Joes fastholden ved dem at slappes, og skønt jeg i starten undrede mig over det, begyndte jeg dog snart at indse, at årsagen til det lå hos mig, og at skylden deri udelukkende var min.

Ak, havde jeg ikke givet Joe grund til at tvivle om min stadighed og tro, at jeg i medgang ville blive kold imod ham og støde ham fra mig? Havde jeg ikke givet Joes uskyldige hjerte grund til instinktmæssigt at føle, at alt som jeg blev stærkere, ville hans indflydelse på mig blive svagere, og at han gjorde

bedst i at give slip på den i tide og lade mig gå, førend jeg selv rev mig løs fra ham?

Det var, da jeg tredje eller fjerde gang spadserede ude i Temple-haven, støttende mig på Joes arm, at jeg tydeligt mærkede denne forandring hos ham. Vi havde siddet i det klare, varme solskin og set på floden, og idet vi rejste os, sagde jeg tilfældigvis:

"Se, Joe! Nu har jeg kræfter nok til at gå. Nu skal du se mig gå alene tilbage."

"Gør ikke for meget af det, Pip," sagde han, "men det skal glæde mig at se dig ved kræfter, sir."

Det sidste ord skurrede i mine øren, men hvor kunne jeg indvende noget imod det? Jeg gik ikke længere end til haveporten, og da lod jeg, som om jeg var mattere, end jeg var, og bad Joe om hans arm. Joe rakte mig den, men var tankefuld.

Også jeg var tankefuld, for hvorledes jeg bedst skulle standse denne voksende forandring hos Joe, var en vanskelig opgave for mine angerfulde tanker. At jeg undså mig ved ligefrem at sige ham, hvorledes jeg var stillet, og hvor meget det var gået tilbage for mig, vil jeg ingenlunde skjule, men jeg håber, at min ulyst ikke var nogen aldeles uværdig, for jeg vidste, at han ville komme mig til hjælp med sine få, sammensparede skillinger, for jeg vidste, at han ikke burde hjælpe mig, og at jeg ikke burde tillade ham det.

Det var en tankefuld aften for os begge, men førend vi gik i seng, havde jeg sat mig for, at jeg ville vente til i overmorgen, da det i morgen var søndag, og begynde mit ny liv med den ny uge. Mandag morgen ville jeg tale til Joe om denne forandring, aflægge dette sidste spor af tilbageholdenhed, sige ham, hvad

jeg havde i sinde – dette andet punkt var endnu ikke afgjort – og hvorfor jeg ikke havde bestemt mig til at rejse til Herbert, og da ville forandringen være overvundet. Alt som jeg opklaredes, opklaredes også Joe, og det syntes, som om han sympatisk ligeledes havde taget en beslutning.

Om søndagen havde vi en rolig dag og kørte ud på landet og spadserede omkring på markerne.

"Jeg er taknemmelig for at have været syg, Joe," sagde jeg.

"Kære, gamle Pip, kære, gamle kammerat, nu er du næsten kommet dig."

"Det har været en mærkelig tid for mig, Joe."

"Også for mig, sir," svarede Joe.

"Vi har tilbragt en tid sammen, Joe, som jeg aldrig kan glemme. Der har før været dage, ved jeg nok, som jeg glemte en tid, men disse kan jeg aldrig glemme."

"Pip," sagde Joe, der syntes at være lidt forlegen og urolig, "der har været løjer. Og, kære sir, hvad der har været imellem os – har været."

Om aftenen, da jeg var gået i seng, kom Joe ind til mig, således som han havde gjort hele tiden under min helbredelse, og spurgte mig, om jeg også var ganske vis på, at jeg havde det lige så godt som om morgenen.

"Ja, kære Joe, fuldkommen."

"Og får stadig flere kræfter, gamle kammerat?"

"Ja stadig, kære Joe."

Joe klappede tæppet på min skulder med sin store, gode hånd og sagde med halvkvalt stemme, syntes jeg:

"God nat!"

Da jeg stod op om morgenen, forfrisket og kraftig, var det mit faste forsæt straks at sige Joe alt. Jeg ville sige ham det før frokost, ville straks klæde mig på og gå ind i hans værelse og overraske ham, for det var den første dag, jeg var stået så tidligt op. Jeg gik ind i hans værelse, men han var der ikke, og ikke alene var han der ikke, men også hans kuffert var borte.

Jeg skyndte mig da hen til frokostbordet, og på det lå et brev af følgende korte indhold:

"Da jeg ikke ønskede at være til ulejlighed er jeg rejst for nu er du rask igen, kære Pip, og vil have det bedre uden

Joe.

P.S. Altid de bedste venner."

Inde i brevet lå kvittering for den gæld og de omkostninger, jeg var blevet arresteret for. Lige til dette øjeblik havde jeg næret det forfængelige håb, at min kreditor havde trukket sig tilbage eller ladet sagen hvile, indtil jeg var blevet fuldkommen helbredet. Jeg havde aldrig drømt om, at Joe havde betalt pengene, men det havde han, og kvitteringen lød på hans navn.

Hvad havde jeg nu andet tilbage end følge efter ham til den kære gamle smedje og der åbenbare ham mine tanker og give ham mine angerfulde forsikringer og der lette mit hjerte og sind for dette andet punkt, der var begyndt som et dunkelt noget, som havde rørt sig i min sjæl og nu var blevet til et fast forsæt?

Dette forsæt gik ud på, at jeg ville henvende mig til Biddy, ville vise hende, hvor ydmyget og angerfuld jeg kom tilbage, sige hende, at jeg havde mistet alt, hvad jeg en gang havde

håbet på, og minde hende om vore gamle gensidige tilståelser i min første ulykkelige tid. Derpå ville jeg sige til hende:

"Bidby, jeg tror, at De en gang har holdt en hel del af mig, mens mit vildfarende hjerte, endog når det strejfede bort fra Dem, var roligere og bedre hos Dem, end det har været siden. Kan De atter kun holde halvt så meget af mig, kan De tage mig med alle de fejl og vildfarelser, jeg har gjort mig skyldig i, kan De modtage mig som et barn, der har fået tilgivelse – og jeg er i sandhed sønderknust, Bidby, og trænger meget til en beroligende stemme og trøstende hånd – håber jeg at være dem lidt værdigere, end jeg var – ikke meget, men lidt. Og, Bidby, det skal overlades til Dem at afgøre, om jeg skal arbejde i smedjen hos Joe, eller om jeg skal søge anden beskæftigelse her i landet, eller om vi skulle drage bort til et fjernt sted, hvor der venter mig en stilling, som jeg ikke ville modtage, førend jeg havde hørt Deres svar. Og nu, kære Bidby, kan De nu sige mig, at De vil vandre gennem verden med mig, vil De visselig gøre den til en bedre verden for mig og mig til et bedre menneske for den, og jeg skal af alle kræfter stræbe efter at gøre den til en bedre verden for Dem."

Dette var mit forsæt, og efter at have plejet mig selv tre dage endnu rejste jeg ned til det gamle sted for at sætte det i værk. Med hvilket held dette skete, er alt, hvad jeg endnu har tilbage at fortælle.

Efterretningen om, at min lykke havde fået en brat ende, var nået til min fødestavn og dens omegn, førend jeg selv kom dertil. Jeg fandt *Det Blå Vildsvin* vel underrettet og mærkede, at det havde frembragt en stor forandring i *Vildsvinets* opførsel, for i stedet for at *Vildsvinet* havde bejlet til min velvilje med varm udholdenhed, efter at jeg var kommet til formue, viste det sig overordentlig koldt nu, da jeg havde mistet min formue.

Det var aften, da jeg kom, meget træt af den rejse, jeg så ofte havde tilbagelagt så let. *Vildsvinet* kunne ikke lade mig få mit sædvanlige soveværelse, der var optaget – sagtens af en eller anden, der havde forventninger – men kunne kun anvise mig et meget mådeligt kammer bag ude i gården mellem duerne og postvognene. Men jeg sov lige så trygt i dette, som jeg kunne have sovet i den allerbedste lejlighed, *Vildsvinet* kunne have overladt mig, og mine drømme var omtrent af samme art som i det bedste sovekammer.

Tidligt om morgenen, mens min frokost blev gjort færdig, gik jeg ned til Satis House. På porten og små, ud ad vinduerne hængende stykker tæppetøj sad der plakater, som meddelte, at bohavet og løsøret skulle sælges ved auktion i næste uge. Huset selv skulle sælges som gamle bygningsmaterialer og rives ned. Bryggeriet var med kalveknæede, hvide bogstaver mærket som *Lodden nr. 1*, og den del af hovedbygningen, der så længe havde stået lukket, som *Lodden nr. 2*. Andre dele af bygningen var mærkede med andre numre, og vedbenden var revet ned for at gøre plads for indskrifterne og slæbte på mange steder i støvet og var allerede visnet. Idet jeg et øjeblik gik inden for den åbne

port og så mig om med det urolige udtryk hos en fremmed, der ikke havde noget der at gøre, så jeg auktionsholderens fuldmægtig gik på tønderne og inddele dem i numre til oplysning for en katalogforfatter, der med en pen i hånden brugte rullestolen, jeg så ofte havde skudt frem til melodien "Gamle Klem," som midlertidig pult.

Da jeg kom tilbage til min frokost i *Vildsvinet*, fandt jeg Pumblechook i samtale med værten. Pumblechook, hvis ydre ikke var blevet forskønnet ved det natlige eventyr, han nylig havde haft, ventede på mig og tiltalte mig med følgende udtryk:

"Det gør mig ondt at se, at De er kommet på knæene, unge mand. Men hvad kunne man vel vente sig andet?"

Da han strakte sin hånd ud med en højmodig, tilgivende mine, og jeg var mat af sygdom og ikke oplagt til kiv, tog jeg den.

"William," sagde Pumblechook til opvarteren, "sæt en bolle på bordet. Så vidt er det altså kommet!"

Med rynket pande satte jeg mig til min frokost. Pumblechook stod ved siden af mig og skænkede, førend jeg kunne få rørt ved tepotten, te til mig med en velgørers mine, der har sat sig for at være tro til det sidste.

"Kom med saltet, William," sagde han i en sørgmodig tone, "i lykkeligere dage brugte De, så vidt jeg husker, sukker? Og De brugte jo også fløde? Ja vist gjorde De. Sukker og fløde. Hent noget brøndkarse, William."

"Mange tak," sagde jeg kort, "men jeg spiser ikke brøndkarse."

"De spiser det ikke. Rigtigt! Jordens simple frugter. Nej! De skal ikke hente noget, William."

Jeg blev ved at spise min frokost, og Pumblechook blev ved at stå ved siden af mig, mens han stirrede som en fisk og trak vejret lydløst, således som han altid gjorde.

"Ikke stort andet end skind og ben!" grublede han højt, "og dog var han, da han rejste herfra – jeg tør nok sige, med min velsignelse – og jeg udbredte mit ringe forråd, ligesom bien, for ham, så buttet som en fersken."

Dette mindede mig om den vidunderlige forskel mellem det slaviske væsen, hvormed han i mine første velmagtsdage havde rakt mig hånden og sagt: "Tør jeg?" og den pralende nedladdenhed, hvormed han nys havde fremvist de samme fem tykke fingre.

"Hm!" fortsatte han og rakte mig smørrebrødet, "og De vil ud til Joseph?"

"Men i Guds navn," udbrød jeg, idet jeg mod min vilje blev hidsig, "hvad vedkommer det Dem, hvor jeg vil hen? Lad den tepotte stå."

Det var det værste, jeg kunne have gjort, da det skaffede Pumblechook den lejlighed, han savnede.

"Ja, unge mand," sagde han, idet han slap hanken på den omtalte genstand, trak sig et par skridt tilbage fra mit bord og talte til opbyggelse for værten og opvarteren henne ved døren, "jeg skal lade den tepotte stå. De har ret, unge mand. Denne gang har De ret. Jeg glemte mig selv, da jeg viste så megen interesse for Deres frokost, at jeg ønskede, at Deres af overdådighedens svækkende virkninger udmattede legeme måtte blive styrket ved Deres forfædres nærende kost. Og dog," sagde han til værten og opvarteren og pegede på mig med udstrakt arm, "er det ham, som jeg altid legede med i hans

barndoms lykkelige dage! Sig mig ikke, at det ikke kan være muligt; jeg siger Dem, det er ham!"

De svarede begge med en dæmpet mumlen, og især syntes opvarteren at være rørt.

"Det er ham," sagde Pumblechook, "som jeg har taget op at køre i min enspænder. Det er ham, som jeg har set blive flasket op. Det er ham, til hvis søster jeg var onkel ved svogerskab, så sandt hun hed Georgiana Maria efter sin moder; lad ham nægte det, om han kan!"

Opvarteren syntes at være overbevist om, at jeg ikke kunne nægte det, og at det gav sagen et sort udseende.

"Unge mand," sagde han og skruede med hovedet ad mig på sin gamle vis, "De vil ud til Joseph. Hvad vedkommer det mig, spørger De, hvor De vil hen? Jeg siger Dem, sir, De vil ud til Joseph."

Opvarteren hostede, som om han beskedent opfordrede mig til at overse dette.

"Nu," sagde Pumblechook, og alt dette med et højst tirrende udtryk af for dydens skyld at sige noget aldeles overbevisende og afgørende, "vil jeg sige Dem, hvad De skal sige til Joseph. Der står Squires, den her i byen velkendte og agtede vært i *Vildsvinet*, og der står William, hvis faders navn var Potkins, hvis jeg ikke tager fejl."

"Nej, De gør ikke, sir," sagde William.

"I deres påhør vil jeg sige Dem, hvad De skal sige til Joseph. De skal sige: 'Joseph, jeg har i dag set min tidligste velgører og min lykkes stifter. Jeg nævner ingen, Joseph, men således kalder De ham oppe i byen, og den mand har jeg set.'"

"Jeg sværger, at jeg ikke ser ham her," sagde jeg.

"Sig også det. Sig, at De sagde dette, og endog Joseph vil røbe overraskelse."

"Der tager De ganske fejl af ham. Det ved jeg bedre."

"De skal sige," blev Pumblechook ved, "'Joseph, jeg har set denne mand, og denne mand bærer intet nag hverken til dig eller mig. Han kender din tænkemåde, Joseph, og din dumhed og uvidenhed, og han kender min tænkemåde og mangel på taknemmelighed. Ja, Joseph,' skal De sige," her truede Pumblechook ad mig med hovedet og hånden, "'han kender min fuldkomne mangel på almindelig menneskelig taknemmelighed. Han kender den, Joseph, som ingen kan kende den. Du kender den ikke, Joseph, da du ingen opfordring har til at kende den, men den mand kender den."

Hvor opblæst et æsel han end var, så forbavsede det mig dog, at han kunne have den frækhed at tale således til mig.

"De skal sige: 'Joseph, han gav mig en lille besked med, som jeg nu skal gentage. Det var, at han så Forsynets finger i, at jeg var kommet på knæene. Han kendte denne finger, da han så den, og han så den tydeligt, Joseph. Den skrev dette: *Løn for utaknemmelighed mod hans tidligste velgører og stifteren af hans lykke*. Men denne mand sagde, at han ikke angrede, hvad han havde gjort, Joseph. Slet ikke. Det var rigtigt at gøre det, det var smukt at gøre det, det var menneskekærligt at gøre det, og han ville gøre det igen.'"

"Det er skade," sagde jeg hånligt, idet jeg sluttede min afbrudte frokost, "at denne mand ikke sagde, hvad det var, han havde gjort og ville gøre igen."

"Squires i *Vildsvinet*," tiltalte Pumblechook nu værten, "og William! Jeg har intet imod, at De, hvis De ønsker det, siger

både oppe i byen og nede i byen, at det var rigtigt at gøre det, smukt at gøre det, menneskekærligt at gøre det, og at jeg ville gøre det igen."

Med disse ord gav hykleren dem begge hånden med en vigtig mine og forlod huset, idet han efterlod mig langt mere forbavset end henrykt over virkningen af dette ubestemte "det." Ikke længe efter ham forlod også jeg huset, og da jeg gik ned ad hovedgaden, så jeg ham i hans husdør holde et foredrag – uden tvivl af samme indhold – for en udvalgt forsamling, der hædrede mig med meget uvenlige blikke, idet jeg gik forbi på den anden side af gaden.

Men det blev derfor kun så meget mere fornøjeligt at gå ud til Biddey og Joe, hvis store overbærenhed lyste endnu klarere end før, hvis det i øvrigt var muligt, i sammenligning med denne hyklers frækhed. Jeg gik langsomt ud til dem, for mine ben var matte, men med en følelse af tiltagende lettelse, alt som jeg nærmede mig dem, og en følelse af at lade hovmod og løgnagtighed længere og længere bag mig.

Junivejret var dejligt, himlen var blå, og lærkerne svævede højt oppe i luften over det grønne korn. Jeg fandt hele egnen langt skønnere og fredeligere, end den før var forekommen mig at være. Mange tiltalende billeder af det liv, jeg ville komme til at føre her, og af den forandring til det bedre, der ville foregå med mit indre, når jeg havde en ledende ånd ved min side, hvis enfoldige tro og klare, naturlige forstand jeg havde haft prøver på, forkortede mig vejen og fremkaldte en rørt stemning hos mig. Mit hjerte blødgjordes ved min tilbagekomst, og der var foregået en sådan forandring, at jeg var til mode som den, der

slæber sig hjem på bare fødder fra en lang rejse, og hvis vandringer havde varet i mange år.

Den skole, hvor Bidby var lærerinde, havde jeg aldrig set, men den lille gyde, som jeg gik en omvej ad ind i landsbyen for ikke at generes, førte mig forbi den. Jeg blev skuffet ved at høre, at det den dag var fridag. Der var ingen børn til stede, og Biddys hus var lukket. Et håb, jeg havde næret om at se hende ivrigt optaget af hendes daglige sysler, var blevet til intet.

Men smedjen lå kun ganske kort derfra, og jeg gik hen til den under de vellugtende, grønne lindetræer og lyttede efter Joes klingrende hammer. Længe efter at jeg havde måttet kunne høre den, og længe efter at jeg havde bildt mig ind at høre den og mærket, at det kun var en indbildning, var alt stille. Lindetræerne var der, og hvidtjørnene var der, og kastanjetræerne var der, og det susede harmonisk mellem deres blade, når jeg blev stående for at lytte, men Joes klingrende hammer lød ikke i midsommerblæsten.

Næsten bange for, uden at vide af hvilken grund, at få øje på smedjen, så jeg den omsider og så, at den var lukket. Intet glimt af ild, ingen tindrende regn af gnister, ingen hvæsen af blæsebælgen. Alt var lukket og stille.

Men huset var ikke tomt, og stadsestuen syntes at være taget i brug, for i vinduet flagrede der hvide gardiner, og vinduet stod åbent og var smykket med blomster. Idet jeg sagte sneg mig hen til det i den hensigt at titte ind over blomsterne, stod Joe og Bidby arm i arm foran mig.

Først udstødte Bidby et skrig, som om hun troede, at det var mit genfærd, men et øjeblik efter lå hun i mine arme. Jeg græd

ved at se hende, og hun græd ved at se mig. Jeg, fordi hun så så frisk og glad ud, og hun, fordi jeg var så bleg og medtagen.

"Men, kære Bidddy, hvor De er pyntet!"

"Ja, kære Pip."

"Og hvor du med er pyntet, Joe!"

"Ja, kære, gamle Pip, gamle kammerat!"

Jeg så på dem begge, fra den ene hen på den anden, og derpå

—
"Det er min bryllupsdag," sagde Bidddy i et udbrud af lyksalighed, "og jeg er gift med Joe!"

De havde ført mig ind i køkkenet, og jeg havde lagt mit hoved på det gamle fyrrebord. Bidddy holdt den ene af mine hænder op til sine læber, og Joes styrkende hånd hvilede på min skulder.

"Han var ikke stærk nok, kære ven, til at kunne tåle denne overraskelse," sagde Joe.

Og Bidddy sagde:

"Jeg burde have tænkt på det, kære Joe, men jeg var alt for lykkelig."

De var begge så overmåde glade ved at se mig, så rørte over, at jeg havde besøgt dem, så henrykte over, at jeg var kommet af en hændelse for at gøre deres lykke fuldstændig.

Min første tanke var en levende taknemmelighed, fordi jeg ikke havde sagt det mindste til Joe om dette sidste skuffede håb. Hvor havde det ikke, mens han var hos mig i min sygdom, svævet mig på læberne! Hvor uigenkaldelig ville hans kundskab om det ikke være blevet, hvis han var blevet kun en time længere hos mig!

"Kære Bidddy," sagde jeg, "De har den bedste ægtefælle i hele verden, og kunne De have set ham ved mit sygeleje, ville De – dog nej, De kunne ikke have elsket ham højere, end De gør."

"Nej, det kunne jeg i sandhed ikke," sagde Bidddy.

"Og, kære Joe, du har den bedste hustru i hele verden, og hun vil gøre dig så lykkelig, som du fortjener at blive det, du kære, gode, ædle Joe!"

Joe så på mig med dirrende læber og holdt ligefrem sit ærme for øjnene.

"Og, Joe og Bidddy, da I har været i kirke i dag og har fred og enighed med alle mennesker, så modtag min ringe tak for alt, hvad I har gjort for mig, og for alt, hvad jeg har lønnet så slet! Og når jeg siger, at jeg drager bort inden en time – for jeg rejser snart ud af landet – og at jeg ikke skal hvile, førend jeg har tjent de penge, I har holdt mig fri for fængsling med, og sendt jer dem, så tro derfor ikke, at om jeg kunne tilbagebetale dem tusinde gange, at jeg derfor ville tro, at jeg kunne afbetale en eneste skilling af, hvad jeg skylder jer, eller at jeg ville gøre det, hvis jeg kunne!"

De blev begge grebet af disse ord og bad mig ikke sige mere.

"Men jeg må sige mere. Kære Joe, jeg håber, at du får børn, som du kan elske, og at der en vinteraften vil sidde en lille fyr der i skorstenskrogen, som kan minde dig om en anden lille fyr, der for længe siden er gået ud af den. Sig ham ikke, Joe, at jeg var utaknemmelig; sig ham ikke, Bidddy, at jeg var uædelmodig og uretfærdig; sig ham kun, at jeg ærede jer begge, fordi I var så gode og ærlige, og at jeg sagde, at det ville være naturligt, at han blev et langt bedre menneske, end jeg var blevet."

"Nej," sagde Joe bag sit ærme, "det vil jeg slet ikke sige ham noget om, Pip. Og Biddy heller ikke. Ingen af os vil sige noget af den slags til ham."

"Skønt jeg ved, at I allerede har gjort det i jeres kærlige hjerter, så sig mig dog nu begge, at I tilgiver mig! O, lad mig høre jer sige disse ord, for at jeg kan tage klangen af dem med, og da vil jeg være i stand til at tro, at I kunne stole på mig og have bedre tanker om mig i fremtiden!"

"Å, kære, gamle Pip, gamle kammerat," sagde Joe, "Gud ved, at jeg tilgiver dig, hvis jeg har noget at tilgive!"

"Amen! Og Gud ved også, at jeg gør det!" sagde Biddy.

"Lad mig nu gå ovenpå og se mig om i mit gamle, lille kammer og hvile mig der nogle minutter i enrum, og når jeg så har spist og drukket med jer, følg mig så til vejviseren, kære Joe og Biddy, førend vi siger hinanden lev vel!"

Jeg solgte alt, hvad jeg ejede, og lagde så meget, jeg kunne, til side til et forlig med mine kreditorer og rejste bort og opsøgte Herbert. Inden en måned havde jeg forladt England, og inden to måneder var jeg kommis hos Clarriker & Co. og overtog inden fire måneder mit første udelte ansvar. For loftsbjælken i dagligstuen i Mill Pond Bank var hørt op at dirre ved gamle Bill Barleys brummen og var kommet i ro, og Herbert var rejst bort for at gifte sig med Clara, og jeg blev tilbage som enestyrer af det orientalske filialhus, indtil han kom tilbage med hende.

Mangt et år gik, førend jeg blev kompagnon i firmaet, men jeg levede tilfreds hos Herbert og Clara og levede tarveligt, betalte min gæld og vedligeholdte en stadig brevveksling med Joe og Biddy. Først da jeg var blevet tredjemand i kompagniskabet,

røbede Clarriker mig for Herbert, men da udtalte han, at hemmeligheden om Herberts optagelse i det havde trykket hans samvittighed længe nok, og at han måtte åbenbare den. Han åbenbarede den altså, og Herbert blev lige så rørt som forbavset, og det gode menneske og jeg blev ikke dårligere venner på grund af den langvarige hemmeligholdelse. Man må imidlertid ikke tro, at vi nogen sinde blev et stort firma eller samlede os store rigdomme. Vi gjorde ingen storartede forretninger, men havde et godt navn og arbejdede, for hvad vi tjente, og kom godt ud af det. Vi skyldte Herberts flid og raskhed så meget, at jeg ikke kunne fatte, hvorledes jeg havde kunnet danne mig denne forestilling om hans udygtighed, indtil jeg en smuk dag kom til bedre erkendelse af sandheden ved den tanke, at udygtigheden måske aldrig havde været på hans side, men på min.

I elleve år havde jeg ikke set Joe og Biddy med mine legemlige øjne – skønt de begge ofte havde vist sig for min fantasi i østerlandet – indtil jeg en aften i december måned, et par timers tid efter at det var blevet mørkt, sagte lagde min hånd på klinken på den gamle køkkendør. Jeg rørte så sagte ved den, at jeg ikke blev hørt, og kiggede uset ind. Der, rygende sin pibe på den gamle plads ved skorstensilden, så sund og kraftig som før, om end lidt gråhåret, sad Joe, og der, indespærret i kroen med Joes ben og på min egen lille skammel og seende på ilden, sad – jeg igen!

"Vi kaldte ham Pip efter dig, kære, gamle kammerat," sagde Joe ganske henrykt, da jeg satte mig på en anden skammel ved siden af drengen, "og håbede, at han ville komme til at ligne dig lidt, og det tror vi også, han gør."

Jeg troede det med, og næste morgen tog jeg ham med ud at spadserere, og vi talte umådelig meget sammen og forstod hinanden til fuldkommenhed. Og jeg førte ham hen på kirkegården og satte ham på en ligsten der, og fra dette ophøjede punkt viste han mig den sten, der var helliget mindet om Philip Pirrip her af sognet og samt Georgiana, ovennævntes hustru.

"Biddy," sagde jeg, da jeg efter bordet talte med hende, mens hendes lille pige lå og sov på hendes skød, "De må snart forære mig Pip eller i det mindste låne mig ham."

"Nej, nej," sagde Biddy blidt, "De må gifte Dem."

"Det siger også Herbert og Clara, men jeg tror ikke, at jeg gør det, Biddy. Jeg er vokset så fast i deres hjem, at jeg ikke holder

det for rimeligt. Jeg er allerede en gammel pebersvend."

Biddy så ned på sit barn og førte dets lille hånd op til sine læber og lagde derpå den kærlige, moderlige hånd, hvormed hun havde rørt ved det, i min. I denne bevægelse og det svage tryk af Biddys vielsesring lå der en meget smuk veltalenhed.

"Kære Pip," sagde Biddy, "er De vis på, at De ikke længes efter hende?"

"Å nej, det tror jeg ikke, Biddy."

"Sig mig det som en gammel, gammel ven. Har De ganske glemt hende?"

"Jeg har ikke glemt noget af, hvad der har indtaget en fremragende plads i mit liv, og kun lidt af, hvad der overhovedet har indtaget en plads i det. Men denne stakkels drøm, som jeg plejede at kalde den, er aldeles forsvundet."

Ikke des mindre vidste jeg, at jeg hemmeligt havde i sinde endnu samme aften at besøge det sted, hvor det gamle hus havde ligget, alene for hendes skyld. Ja netop. For Estellas skyld.

Jeg havde hørt, at hun havde ført et højst ulykkeligt liv og var blevet skilt fra sin mand, der havde opført sig meget grusomt mod hende og var blevet berygtet som en sammensætning af stolthed, gerrighed, råhed og lavhed. Og jeg havde hørt, at hendes mand var død ved en ulykkelig hændelse som følge af, at han havde mishandlet en hest. Dette var sket for et par år siden, og så vidt jeg vidste, var hun gift igen.

Den tidlige spisetid hos Joes levnede mig rigelig tid til, uden at påskynde min samtale med Biddy, at gå over til det gamle sted, førend det blev mørkt, men da jeg gik langsomt for at se

på gamle genstande og tænke på gamle tider, var det blevet aften, førend jeg kom derhen.

Der var nu ikke mere noget hus der, intet bryggeri, intet som helst spor af bygninger undtagen murene om den gamle have. Den ryddede plads var blevet indhegnet med et plumpt stakit, og da jeg så ind over det, lagde jeg mærke til, at den gamle vedbend på ny havde slået rod og grønnedes på lave, fredelige dynger af ruiner. Da en låge i stakittet stod på klem, skød jeg den op og gik indenfor.

En kold, sølvfarvet tåge havde tilsløret eftermiddagen, og månen var endnu ikke stået op for at sprede den, men stjernerne skinnede oven over tågen, og månen var ved at komme frem, og aftenen var ikke mørk. Jeg kunne skelne, hvor enhver del af det gamle hus havde stået; hvor bryggeriet havde ligget, og hvor porten og tønderne havde været. Da jeg havde gjort dette og så ned ad den øde havegang, opdagede jeg en ensom skikkelse i den.

Skikkelsen røbede, at den havde set mig, for den havde bevæget sig hen imod mig, men blev nu stående. Da jeg kom nærmere, så jeg, at den tilhørte en kvinde, og da jeg var kommet den endnu nærmere, var den i færd med at vende sig bort, men standsede og lod mig komme hen til sig. Derpå stammede den, som om den var blevet højst overrasket, og udtalte mit navn, og jeg råbte højt:

"Estella!"

"Jeg har forandret mig meget, så at det undrer mig, at De kunne kende mig."

Det friske ved hendes skønhed var rigtig nok borte, men dens ubeskrivelige trylleri var blevet tilbage. Dens tillokkelser havde

jeg set før, men hvad jeg ikke før havde set, var det sørgmodige, mildnede skær i de fordum stolte øjne; hvad jeg ikke før havde følt, var det venlige tryk af den fordum ufølsomme hånd.

Vi satte os på en bænk tæt ved, og jeg sagde:

"Hvor sælsomt, at vi efter så mange års forløb skulle mødes således her, Estella, hvor vi første gang så hinanden! Kommer De her ofte?"

"Jeg har aldrig været her siden."

"Jeg ikke heller."

Månen begyndte at stå op, og jeg tænkte på dette rolige blik og på det hvide loft, som var forsvundet. Månen begyndte at stå op, og jeg tænkte på hint tryk, han havde givet min hånd, da jeg havde sagt de sidste ord, han hørte her på jorden.

Estella var den første, som brød den tavshed, der var opstået imellem os.

"Jeg har meget ofte håbet og tænkt på at vende tilbage, men mange omstændigheder have hindret mig. Stakkels, stakkels gamle sted!"

Månens første stråler nåede den sølvfarvede tåge, og de samme stråler glimtede i de tårer, som faldt fra hendes øjne. Uden at vide, at jeg så dem, og idet hun gjorde sig umage for at holde dem tilbage, sagde hun roligt:

"Spurgte De Dem selv, mens De vandrede her, hvorledes det var gået til, at det så således ud her?"

"Ja, Estella."

"Grunden tilhører mig. Den er det eneste, jeg ikke har givet slip på. Alt andet har jeg mistet lidt efter lidt, men den har jeg beholdt. Den var genstanden for den eneste bestemte modstand, jeg gjorde i alle de ulykkelige år."

"Skal der nu bygges her?"

"Ja, endelig. Jeg gik herhen for at tage afsked med den, førend den bliver forandret. Og De," sagde hun i en tone af levende deltagelse for vandringsmanden, "opholder De Dem stadig i udlandet?"

"Ja."

"Og har det godt?"

"Jeg arbejder temmelig strengt for et tilstrækkeligt udkomme, og derfor – ja, jeg har det godt."

"Jeg har ofte tænkt på Dem," sagde Estella.

"Har De?"

"I den sidste tid meget ofte. Der var en lang, streng tid, da jeg holdt mindet om, hvad jeg havde kastet bort, den gang jeg var uvidende om dets værd, langt borte fra mig, men efter at min pligt ikke længere er uforenelig med dette minde, har jeg givet det en plads i mit hjerte."

"De har altid beholdt Deres plads i mit hjerte," svarede jeg. Og vi tav atter, indtil hun talte.

"Jeg troede mindst," sagde Estella, "at jeg skulle tage afsked med Dem, idet jeg tog afsked med dette sted. Det glæder mig at gøre det."

"Glæder det Dem atter at skilles, Estella? For mig er en skilsmisse en pinefuld ting. For mig har mindet om vor sidste skilsmisse altid været sørgeligt og pinefuldt."

"Men De sagde til mig," svarede Estella med megen inderlighed: "'Gud velsigne, Gud tilgive Dem!' og kunne De sige det til mig den gang, ville De heller ikke vægre Dem ved at sige det til mig nu – nu, da lidelsen har været stærkere end al anden undervisning og har lært mig at fatte, hvorledes Deres hjerte

fordum var. Jeg er blevet bøjet og brudt, men, som jeg håber, i en bedre skikkelse. Vær lige så hensynsfuld og god imod mig, som De var, og sig mig, at vi er venner."

"Vi er venner," sagde jeg, idet jeg stod op og bøjede mig over hende, da hun rejste sig fra bænken.

"Og vil blive ved at være venner, om end adskilte."

Jeg tog hendes hånd i min, og vi gik ud fra den øde plads, og ligesom morgentågen havde lettet for længe siden, da jeg første gang forlod smedjen, således lettede nu også aftentågen, og i hele den vide strækning af roligt lys, som den viste mig, så jeg ingen skygge af en ny skilsmisse fra hende.

Om "Store forventninger"

Forfatter: Charles Dickens (1812-1870).

Org.udgave: Føljeton i *All the Year Round* fra december 1860 til august 1861, bogudgave Chapman & Hall, London 1861.

Denne udgave baseret på: *Store Forventninger*. En Fortælling af Charles Dickens. Fjerde gennemsete Udgave. Jacob Erslevs Forlag, København 1894.

Oversætter: Ludvig Moltke (1805-1872).

Redigeret af: Vivi N. Jensen.

Forside: Efter illustration af Charles Edmund Brock(1870-1938): *Pip entertains Estella to tea at the Cross Keys in Wood Street, Cheapside* (1937).

ISBN 978-87-7628-006-2

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-246-3 (Ølstykke 2012).

© 2024 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

